CODICIS PSEUDEPIGRAPHI VETERIS TESTAMENTI,

VOLUMEN ALTERUM.

ACCEDIT

JOSEPHI

VETERIS CHRISTIANI SCRIPTORIS

HYPOMNESTICON,

NUNC PRIMUM IN LUCEM EDITUM

CUM

VERSIONE AC NOTIS

JO. ALBERTI FABRICII,

SS. THEOL. D. & PROFESS. PUBL.

HAMBURGI,

Sumtu THEODORI CHRISTOPH. FELGINERI.

M DCC XXIII.

Viro

maxime Reverendo atque Eruditiſſimo

GEORGIO WALLINO,

SS. Theologiæ Doctori digniſſimo

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

JUcundiſſimum accidit, VIR HONORATISSIME, quod læta ſeſe jam offert mi-

 hi

hi occaſio & multiplex, pro meo in Te amore gratulandi Tibi toto pectore: primum quidem de itinere literario tot annis per pulchriores Europæ regiones continuato a Te feliciter, atque magno cum fructu magnaque gloria Tua eousque producto proſpere ſecundum votum atque exſpectationem Tuam, ut reditum nunc adornare in Patriam, atque in deſideratam Tibi, Teque reddi ſibi jam diu

exo-

exoptantem Sueciam Tuam auſpicato reverti, & Tuorum quotquot triſtia fata, inter deſideria Tui, reliquos Tibi fecerunt, Reverendiſſimi Patris maxime, Norlandiæ occidentalis Antiſtitis Reverendiſſimi, in amplexus venire iterum poſſis.

Non minus Tecum gaudeo de promeritis jam pridem inſigni virtute atque eruditione Tua honoribus

& de collata nuper in Te in B. LUTHERI cathedra à Theologis inclytis Witebergensibus dignitate Doctorali, ex qua amplum & non inficiandum mihi præberi argumentum ſentio bene ominandi Eccleſiæ, quæ à Te & virtute ac doctrina Tua jure poteſt magna & præclara ſibi polliceri: ſpeciatim cauſas video habere me maximas gratulandi Patriæ Tuæ Sueciæ, quæ à pietate, fide, prudentia

dentia & eruditione Tua pulcherrimos fructus ſpe non inficianda jam tum præcipit, atque exſpectare jure ſuo poteſt: Rei denique litterariæ bene augurandi, quæ quam inſignia ab ingenio & induſtria ſibi valeat promittere, jam fidem factam ſibi intelligit tot & tam elaboratis ſpeciminibus quæ vel in Patria, vel inter medios tumultus itineris dediſti in lucem aut daturum TE promiſiſti.

Dum autem gratulari Tibi & gaudere Tecum, me tam justis de causis juvat, sereno ut confido vultu a me accipies hocce quod Tibi amica manu offero munusculum, Volumen alterum Codicis Pseudepigraphi Vet. Test. Istud qualecunque est, aspernari Te nec Tuus in me permittet amor, neque æquum fuerit hoc à Te fieri, cum partem ejus haud contemnendam, narrationem nempe apo-

apocrypham de Josepho Mariæ sponso à Te fuerim mutuatus, totumque illud scriptum ex versione quam ex Arabico nuper adornasti, typisque edidisti Lipsiensibus, huic meæ συναγωγῇ pace Tua adtexuerim.

Quod superest ut itinere feliciter absoluto, Patriam Tuosque lætus revisas, ac per multos annos Sueciæ Tuæ & Ecclesiæ Doctorem

Theologum præſtes idoneum utiliſſimumque, ſeris votis expoſco optimum Numen: atque ut mihi ſive verſans in itinere, ſive in Patria conſtitutus benevolentiam TUAM ſerves integram, etiam atque etiam à TE peto. Vale Vir maxime Reverende. Scripſi Hamburgi prid. Non. April. Anni MDCCXXIII.

In

In hoc Volumine

continentur:

I. Capita priori Tomo Codicis Pſeudepigraphi Vet. Teſt. ſupplendo vel illuſtrando.

1 ADAMUS, litterarum inventor, pag. 1.
2 Alphabetum Cœleſte, p. 2.
3 Nomina ab Adamo rebus impoſita, p. 4.
4 Adami fœmina, Lilit, p. 5.
5 Adamus Propheta, p. 7.
6 Adami Philoſophia, p. 8.
7 Adami mira poteſtas, & corpus lucidum, pag. 11.
8 Adamus Sabbatum in Paradiſo celebrans, pag. 13.
9 Feſta ab Adamo inſtituta, p. 14.
10 Adami jejunium & pœnitentia, p. 14.
11 Locus in quem Adamus è Paradiſo in exilium abiit, p. 20.

12 Can-

12 Canticum S. Michaëlis & bonorum Angelorum poſt Luciferum & malos Angelos Cœlo dejectos, p. 26.

13 Sepher Raziel, p. 28.

14 Septem homines univerſum Mundum volventes, p. 28.

15 Adam, an Monarcha? p. 28.

16 Liber Adami & Joannis Baptiſtæ apud Sabios, p. 29.

17 Adami veſtigia in Inſula Zeylon, p. 30.

18 Poma Adami, ficus Adamæa, p. 36.

19 Adami ſepultura, p. 37.

20 Adami nomen, p. 39.

21 Adami ſtatura, p. 41.

22 Adami epitaphium, p. 42.

23 Caini & Abelis ſorores, CALMONA & LEBORA, p. 44.

24 ABELIS canis & ſepultura, p. 45.

25 De CAINO varia, p. 48.

26 SETHUS Deus, facies ejus ſplendida, p. 49.

27 Filiorum Sethi columnæ, p. 51.

28 Sethus per ſanguinem Abelis ſuos adjurans, p. 54.

29 ENOCHUS, p. 55.

30 Enochi preces, p. 57.

31 Enochi liber, Joanni Dee traditus ab Angelo, p. 58.
32 LAMECH, p. 61.
33 De NOACHO varia, p. 61.
34 Rudera arcæ Noachi, p. 63.
35 De MELCHISEDECHO miſcella, p. 72.
36 Miſcellanea de CHAMO, MISRAIMO, TUBALE, PHARAONE, OGE, GOLIATHO, p. 78.
37 THARE, Abrahami pater, monetarius. Triginta argentei, p. 79.
38 Quercus Mambre, p. 81.
39 Aſtrologica ABRAHAMI ſcientia, p. 81.
40 Ægyptiorum libri ſacri, p. 83.
41 Teſtamenta PATRIARCHARUM, p. 83.
42 Vita ASSENETH, filiæ Potipharis, JOSEPHI uxoris; nunc primum Græce edita ex Codice Barocciano, cujus apographum mecum communicavit vir egregius Jo. Chriſtianus Wolfius, p. 85.
43 JOBUS, p. 102.
44 BALAAM, p. 105.
45 JANNES & JAMBRES, p. 105.
46 Jannis & Jambris monumentum, p. 106.
47 MOSIS nomen, p. 111.

48 Moſes litterarum inventor Hebræis, & per Cadmum Græcis, p. 117.
49 ASSIMAH mater Moſis, ejusque liber Megmou, p. 118.
50 Moſis amuletum, p. 119.
51 Moſes ſapientia Ægyptiorum imbutus, p. 119.
52 Moſes auctor Legis oralis, venditatus à Judæis, p. 120.
53 Parva Geneſis, p. 120.
54 Floſculi Bibliorum, liber Apocryphus, p. 122.
55 Duodecim Moſis fontes, p. 123.
56 Moſes cornutus, p. 123.
57 Virga Moſis, p. 124.
58 Moſis ſepulchrum, p. 125.
59 Moſes aſſumtus in cœlum, p. 127.
60 Liber, aſſumtio Moſis, p. 128.
61 Pſalmus XC. in Moſis ἀποῤῥήτοις, p. 129.
62 JOSUA, p. 130.
63 Epiſtola commentitia Regis Perſarum & Medorum ad Joſuam p. 130. ſeq. Joſuæque reſponſio, p. 133.
64 Tubæ Hierichuntinæ, p. 134.
65 Monumentum Phoenicum à Joſua profugorum, p. 135.

66 Duodecim lapides à Josua positi, p. 137.
67 Sortes Apostolorum & PROPHETARUM, p. 138.
68 SAMUEL Propheta, p. 138.
69 Prophetarum ætas, p. 139.
70 DAVID Propheta & Rex, p. 140.
71 David, dum furorem simulat, scribens, nescio quid in ostio domus Achis, p. 142.
72 Scutum Davidis & numi, p. 144.
73 MERODAC BALADAN, Rex Babylonis, p. 156.
74 Loca ex sacris scriptoribus V. T. allegata, quæ in illis non leguntur, p. 157.
75 Locus Jacobi IV. 5. ex Apocrypho libro repetitus, p. 161.
76 JEREMIÆ Epicedium in cædem JOSIÆ Regis p. 163.
77 Psalmus CXXXVII. an Jeremiæ? p. 166.
78 De ABDIA Propheta, p. 167.
79 De EZECHIELE Propheta, p. 167.
80 DANIELIS Prophetæ visiones, p. 169.
81 Danielis contra leones προφυλακτήριον, p. 169.
82 MARDOCHAI, p. 170.
83 ESDRÆ Anathema in Samaritanos, pag. 170.

84 Esdræ

84 Esdræ index dierum fauſtorum, p. 171.

85 Esdræ Apocalypſis, in Catalogo librorum Apocryphorum V. T. p. 171.

86 Libri, qui non exſtant & in ſacris litteri memorantur, p. 171.

II. Epiſtola BARUCHO Prophetæ tribut apud Syros, & diverſa ab libro qui ſu ejus fertur nomine, p. 145.

III. Liber ESDRÆ quartus, cum loci veterum illum allegantium, & differen tiis ac ſupplementis, ex verſione priſc Arabica, quæ MSta exſtat Oxoniæ i Bibl. Bodlejana, p. 173.

IV. Hiſtoria JOSEPHI fabri-lignarii, e Arabico Codice MS. Bibl. Regiæ Pari Latine verſa à D. GEORGIO WAL LINO, p. 309.

V. JOSEPHI Veteris Chriſtiani Scripto ris Hypomneſticon, ſive liber ſace memorialis, nunc primùm in lucem editus cum verſione & notis, p. 337.

ADA

ADAMUS.

I. Adamus Litterarum Inventor.

LItteras Hebraicas una cum punctis vocalibus ab Adamo repertas & Setho traditas non dubitant Henricus Alstedius in Chronologia p. 253. & Petrus Lambecius quem vide sis in prodromo Hist. Literariæ p. 5. Alii diversa longe & mirifica plane Alphabeta tribuunt Adamo, quæ vel ab ipso excogitata, vel ab Angelo Raziele illi tradita nugantur, qvæqve hic describi ære curassem, nisi in ridiculis commentis ac per tot alios jam explosis voluissem operæ & sumtui parcere. Ea perlustret qui volet depicta & rejecta in Thomæ Bangii τ͂ μακαρίτȣ cœlo Orientis sive exercitationibus de ortu & progressu literarum, p. 100. 101. Julii Bartoloccii Bibl. Rabbinica T. 1. p. 80. Scipionis Sgambati Archivis V. T. p. 28 seq. & Rev. Amici nostri Pauli Christiani Hilscheri Bibliotheca Adami (Dresd. 1703. & 1711. 4.) Vide etiam si placet Godfridum Vockerotum de societatibus literariis antediluvianis p. 14. Cæterum Angelus Roccha in commentario (prope dixerim futili quanquam rarenter obvio) de Bibliotheca Vaticana p. 79. 82. 88. 295. Theseus Ambrosius in appendice introductionis ad Varias linguas, Joannes Au-

gustinus Pantheus, Jacobus Bonaventura Hepburnus, Claudius Duretus, aliiqve qvi hæc velut dignas fide merces lectoribus suis venditant, utrum eos deridere an ridendos se ipsos illis propinare voluerint, ambiguum videri possit. Idem dixeris de commento Salicæi Episcopi Toletani, qvi litteras Runicas Adamo traditas somniavit, exsibilatus à F. Ludovico S. Francisci Lusitano in Globo Canonum & arcanorum linguæ sanctæ, libro & capite primo. Romæ 1586. At tamen literarum inventum deberi Adamo, jam ante S. Augustini ætatem creditum, qvanqvam idem lib. 2. qvæst. 69. in Exodum confessus est se hoc, unde probari possit, ignorare. Itaqve in dubium vocat Jo. Owenus in Theologumenis p. 282. seq. Placuit illud tamen postea multis, è qvibus Svidas de Adamo agens, τᾶτο, inqvit, τέχναι καὶ γράμματα. Gobelinus in Cosmodromio: *apparet à primo homine literarum exordium manasse.* Freculphus lib. 1. Chronici c. 12. *Liqvido claret ab ipso exordium literarum primo homine cœpisse, qvi adhuc supererat qvando liberi ac nepotes sui in studio sapientiæ fervebant.* Vide Tho. Bangii Cœlum Orientis p. 6. seq. Joachimum Johannem Maderum de Bibliothecis antediluvianis, & Hermannum Hugonem de prima scribendi origine cap. 3. sed & Jo. Henrici Ursini Exercitationem 3. de Mosaicæ scripturæ antiqvitate.

II. Adami Commentarius de Nominibus Animantium.

ADamum nomina animantibus imposuisse communiter fere docent interpretes Judæi & Chri-

Christiani ad Gen. II 19. seq & cum his Petavius T. 3. dogm. Theol. p. 136 seq edit. Parif. Heideggerus Hist. Patriarch. p 148. & Bochartus T. 1. Hierozoici lib. 1. cap 9. aliiqve infiniti. Etiam plantis datas ab Adamo appellationes, qvibus nominarentur, scripsit Morerius in Lexico Historico. Qvid qvod קריאת שמות לכל הדברים *denominationem omninum entium* atque ipsius *Jehovah* ad Adamum refert R. Abraham Seba, Hispanus in Zeror Hammor, cujus verba si placet vide apud Tilemannum Andream Rivinum τὸν μακαρίτην in erudita diss. de serpente seductore p. 56. seq. Nuper tamen Vir acutissimus Hermannus ab Hardt universum hoc vocavit in dubium, Epistola ad Paulum Martinum Noltenium Helmstadii 1705. 8. edita, & cum Abarbanele sentit Moysen nihil eo loco dicere de animantibus ab Adamo nomine donatis, sed tantum voluisse docere quod Adamus considerata quorumcunque animantium natura, nullum offenderit aptum ad vitæ & conjugii consuetudinem, ut adeo Adami exemplo Judæi monerentur cavere sibi ab Ethnicorum turpitudine, qui brutis bestiis quandoque fœde sunt abusi. Fateor non destitui ingenio quæ à Viro præstantissimo disputantur & communi sententiæ objiciuntur, sed ab tota antiqvitate cui ratio & verba Moysis aperte videntur favere ideo neutiquam recesserim. At Is. Peyrerium explodendum esse censeo, qui Commentarium de nominibus omnium animalium ab Adamo etiam litteris consignatum esse suspicatur lib. 3. de præadamitis c. 3. p. 158. *Conjicio*, inquit, *Adamum qvo tempore naturam animantium & vo-*

latilium omnium concipiebat, eodem momento ſcriptis illam mandaviſſe, nec non in commentaria redegiſſe nomenclaturas omnium. Quomodo enim fieri potuiſſet, ut omne quod vocaſſet Adamus, ipſum fuiſſet nomen ejus tempore Moyſis, niſi Adamus eodem momento quo ſuis nominibus vocabat animantia & volatilia omnia, dictionaria illorum nominum compoſuiſſet ad uſum poſteritatis, & ne exciderent memoria Adami ipſius multorum animantium & volatilium nomina, quæ nunquam forte deinceps viſurus erat. Non enim omnis fert omnia tellus. Ex hujusmodi Adami Commentariis non modo Mercurius Triſmegiſtus ſcientiæ naturalis arcana hauſit, ſed mire etiam profecit Thomas Aquinas ſcripturus librum de ente & eſſentia, ſi credimus Thomæ de Torquemada apud Kircherum, id omne exſibilantem p. 5. Obeliſci Pamphilii. Vide interim ſi lubet quæ Doctisſimo Hardtio oppoſuit Rev. D. Jo. Fechtius in præfatione ad Commentarium Auguſti Varenii & μακαρίτου ad Eſaiam, & Cl. Michael Lilienthal in diſſ. de vocatis ab Adamo animantibus, Roſtoch. 1710.

III. *Adamus edoctus ab Angelis.*

PRæceptorem Adami Cabbaliſtæ nominant Angelum *Razielem*, ut Semi Jophielem, Abrahami Zedekielem, Iſaaci Raphaëlem, Jacobi Pelielem, Joſephi Gabrielem, Moyſis Metatron, Eliæ Malushielem. Hic Raziel Adamum lapſum ſolatus fuiſſe dicitur his verbis: *Ne ſupra modum conficiaris gemitu & moleſtia, quod te duce genus humanum in ſummam corruit perditionem, quoniam originale peccatum hoc expiabitur. Nam ex tua propagatione naſce-*

nascetur homo justus & pacificus, vir Heros cujus nomen continebit in miserationibus etiam has quatuor literas יהוה *Et ille per rectam fidem & placidam oblationem mittet manum suam & sumet de ligno vitæ, & ejus ligni fructus erit omnium sperantium salus.* Joh. Reuchlinus 2. de Cabbala p. 627. Lambecius prodromo p. 49. Etiam Judæis & Arabibus memoratur quidam Adami præceptor *Sombosier* nomine sive *Jambuschar*, qui ater an albus fuerit ipsi dixerint, non ego. Nam & serpenti γνῶσιν in acceptis retulisse Adamum, præ se ferebant Gnostici teste Epiphanio hæresi 37. & serpentem illum à Sammaële agitatum edoctumque legas in Pirke sive capitibus R. Elieseris. Omitto insanas nugas de Adami concubitu cum Dæmone fœmina, *Lilit*, & Evæ cum Dæmone masculo, *Haretho*, de quibus Steph. le Moyne notis ad Varia sacra p. 457. Jo. Morinus Exerc. Bibl. p. 339. Bochartus Hierozoici part. 2. lib. 6. c. 9. Abraham Ecchellensis in Historia Arabum f. 268. sq.

IV. Adamus Apostolus Lunæ. Ejus de cultura terræ Libri.

MAimonides in more Nevochim III. 29. p. 442. *Zabii existimarunt* Adamum primum *fuisse virum ex viro & fœmina sicut reliqui homines progenitum. Sed tamen magnis laudibus ipsum evexerunt: dixerunt illum fuisse* Apostolum lunæ, *vocasse homines ad cultum lunæ, & libros composuisse de cultura terræ.* Athanasius Kircherus in Oedipo Ægyptiaco T. I. p. 166. hoc ita accipit, ac si e mente Zabiorum in luna genitus esset Adamus, atque è luna

delatus esset in terram. Sed Apostolus lunæ nihil aliud denotat quam qui lunæ cultum docet. Confer Matthæi Hale librum de origine universi p. 879. editionis Germanicæ quæ in octavo ordine folium complicat.

V. Adamus, Propheta.

CLemens Alex. 1. Strom. p. 335.

Παρὰ ἑβραίοις ἤδη οἱ προφῆται δυνάμει Θεοῦ καὶ ἐπιπνοίᾳ. Πρὸ μὲν τοῦ νόμου, Ἀδὰμ, ἐπίτε τῆς γυναικὸς ἐπίτε τῆς ζώων ὀνομασίας προθεσπίσας.

Apud Hebræos autem Dei virtute & inspiratione Prophetæ extitere, ante Legem quidem Adamus, de muliere & in animantium denominatione futura significans.

Adamum haud obscure Prophetam appellat Justinus Martyr Apologia 1. p. 73. quicquid contra Joh. Marcianæum disputet Paulus Pezronius vir ingeniosissimus. Vide Joh. Ernestii Grabii notas ad Justinum, in quibus notat inter alia quod pseudo Clemens quoque 1. recognit. §. 47. Petrum inducit affirmantem *quod certum sit Adamum Prophetam fuisse*. His adde Origenem homil. 2. in Canticum, & Svidam in Ἀδὰμ qui præter omnium disciplinarum inventionem Prophetias etiam illi tribuit. Epiphanius de Adamo T. 1. p. 6. προφήτης γὰρ ἦν. Mohammedanis quoque Propheta Adamus: vide Hadrianum Relandum V. C. p. 34. de relig. Mohammedica, & p. 141. Hottingerum Hist. Or. p. 15. Herbelotum Bibl. Oriental. in

Ada

Adamo. Atque Regem, Sacerdotem & Prophetam Adamum fuisse, disputat Simon Patrick Episcopus nuper Eliensis in Genesin p. 39. Post lapsum tamen tributæ Adamo fatidicæ facultatis specimina in sacris litteris vix ulla comparent, historiâ ipsius à Moyse in brevissimam summam redactâ, ut probe observat Nic. Gurtlerus in Theologica Prophetica p. 55.

VI. Adamus Prometheus, Repertor omnium Disciplinarum & Artium, Astrologiæ & aliarum Scientiarum peritus.

SUidas in Ἀδάμ.

οὗτος δικαίως ἂν πρῶτος καλοῖτο σοφὸς, ὡς πρωτόκτιστον ἄγαλμα καὶ εἰκὼν οὖσα Θεόγραφος, ὡς τῶν χαρίτων ὅλων ὑπάρχων ἀνάπλεως, καὶ πάντα καθαρὰ καὶ ἀκίβδηλα περιφέρων, τὰ τῆς ψυχῆς τε καὶ σώματος αἰσθητήρια. Μαρμαρυγαὶ γάρ τινες ὡς εἰπεῖν ἐκ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἀναστράπτουσαι, καὶ θείων ἐννοιῶν τε καὶ ἐνεργειῶν πλήθουσαι κατὰ πᾶσαν εἰσέτρεχον φύσιν εὐστόχως καὶ ἀναμαρτήτως τὸ οἰκεῖον ἑ-

Hic jure primus sapiens appellari potest, ut primo conditum simulacrum & imago divinitus picta: ut omnium gratiarum plenus & omnes animi corporisque sensus puros & incorruptos circumferens. Radii enim quidam (ut ita loquar) ex illius animo effulgentes, & divinarum cogitationum & actionum pleni per omnem naturam penetrabant, sagaciter & sine errore propriam cujusque præstantiam assequentes. —— Hic est, qui probavit omnia, &

κάστης πλεονέκτημα φθάνουσαι. —— οὗτος τοίνυν ἐστὶν ὁ δοκιμάσας ἕκαστα, καὶ πᾶσιν. κανόνας καὶ στάθμας ἀκριβεῖς καὶ ὅρους αναντιῤῥήτους ἐναρμοσάμενος. Τούτου τέχναι καὶ γράμματα. Τούτου ἐπιστῆμαι λογικαίτε καὶ ἄλογοι. Τούτου προφητεῖαι, ἱερουργίαι καὶ καθαρμοὶ καὶ νόμοι γραπτοίτε καὶ ἄγραφοι. Τούτου πάντα εὑρήματα, καὶ διδάγματα, καὶ ὅσα κατὰ τὸν βίον ἀναγκαῖαι χρεῖαί τε καὶ δίαιται.

omnibus regulas & amussis exquisitas & limites minime dubios assignavit. Hujus inventa sunt artes & literæ. Hujus sunt scientiæ tam liberales quàm illiberales. Hujus sunt Prophetiæ, sacrificia, lustrationes, & leges tam scriptæ quàm nullis scriptis mandatæ. Hujus sunt omnia inventa & disciplinæ, & quicquid ad vitam degendam est utile & necessarium.

Hugo Victorinus lib. I. de Sacramentis Par. VI. 13. *Rerum omnium visibilium quæ cum homine & propter hominem factæ sunt perfectam cognitionem primum hominem accepisse, nulli dubium esse debet.* Hinc Joach. Johanni Madero in diatriba de Bibliothecis Antediluvianis Adamus est ille gentium decantatus scriptis Prometheus de quo Æschylus:

Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

Quantum est hominibus artis, à Prometheo est.

Speciatim Astrologiam edoctum ab Adamo Sethum scripsit Geraldinus in verbis infra adducendis. R. Gedalias Aben Jechia in Catena traditionis, apud Sgambatum p. 109. *Nulli dubium est, quin Adamus cum fuerit Dei O. M. opus, esse debue-*

rit

rit omni ex parte perfectus, & scientia omni tum naturali tum divina instructus, quæ scientia continetur in lege Moysis Magistri nostri, quam creatam ante mundum dixere Sapientes. Quare possumus dicere eum fuisse in eodem gradu Prophetiæ cum Moyse Magistro nostro. Alii & Moysen & Salomonem & quicquid unquam sapientissimorum hominum fuit & Angelos ipsos sapientiæ magnitudine vel æquatos vel superatos ab Adamo non dubitarunt, ut Judæorum testimoniis allatis docet B. Tilemannus Andreas Rivinus in serpente seductore p. 49. seq. ad 60. usque.

Confer quæ de multifaria scientia Adami Pererius p. 166. in Genesin, Mersennus p. 1202 sq. 1214. seq. Kircherus T. 2. Oedipi p. 48. Hackspanius ad Nizachon p. 492. seq. Boulduc de Ecclesia DEI ante legem p. 26. Salianus T. 1. Annal. p. 107. & Theophilus Galeus in Philosophia universali p. 8. seq. Jo. Oweni Theologumena p. 15. seq. Frassenius disquisit. Bibl. p. 138. Rivetus Exerc. 22. in Genesin aliique. E veteribus Joannes Cassianus lib. VIII. Collat. 21.

Contra Josephus Gorionides, indignante Abarbanele, & Moses Maimonides Adamum antequam de fructu arboris vetitæ comedisset, stupidum hebetemque fuisse affirmant. Atque ἀπλούστατον sive *simplicissimum* rude & infantile ei ingenium tribuit Theophilus Antiochenus lib. 2. & Cæsarius quæst. 61. ne dicam de Pelagianis atque Socini schola & Arminii, idem propugnante.

VIII. Adami mira Potestas in omnes res creatas, ac facultas miracula patrandi.

GUil. Postellus cap. 4. de Originibus p. 15. *Est vero cogitandum, quod primus homo in majori perfectione sanctitatis fuerit quam universi sancti simul, ita ut ad voluntatem ejus tota Elementorum Natura concuteretur, digitorum vero attactu omnia etiam in adamante insculpi possent. Nam quæ vis miraculorum visa postea est tam in CHRISTO quàm in ejus membris in utriusque Testamenti tempore, illam ipsi Adam, ab initio DEUS concesserat.* Etiam corpus Adami splendidum & lucidum fuisse conjiciunt Hallenses Tom. VIII. Obs. select. 6. quam in sententiam Moses bar Cepha Adamum in colliculo quodam nomina animantibus imponentem scripsit augusta fuisse amictum majestate & splendore, quem habitu præ se ferebat, Solis radios superantem.

IX. Liber Generationum Adam.

GEnes. V. 1. *αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως Ἀδάμ.* Hoc quidam sic acceperunt, ac si Moyses libellum Adami suo operi inseruisset, vel partem saltim libri hoc titulo ab Adamo scripti laudasset. Vide Kircherum in limine Obelisci Pamphilii & in Arca Noæ p. 204. Julium Bartolocciun T. 1. Bibl. Rabbinicæ p. 80. Rich. Simonis Bibl. Criticam T. 1. p. 173. seq. Sic à Manichæis olim conficta *Genealogia Adami* sive *liber de filiis & filiabus Adæ*, ut ex Augustino contra Faustum notavit Sixtus

tus Senensis, licet locus ille Augustini me fugit. In Gelasii decreto inter Apocrypha rejicitur *liber qui appellatur de filiabus Adæ vel Geneseos.*

Rabbinis vero tam ridiculi in mentem venit commenti, ut fingerent Deum in hoc libro generationum Adamo ostendisse *omnes sapientes cujusvis ætatis, & omnes scribas & explanatores, & vicissim omnes cujusvis ætatis impios, numerum annorum eorum, & vestigia passuum eorum.* Loca è libro Jalkut & aliis produxit Scipio Sgambatus in Archivis V. T. p. 105, Huc spectat quoque illud R. Eliezeris laudatum eidem Sgambato p. 112. *Anni & menses, dies & noctes, horæ & minuta, conversiones, revolutiones & intercalationes erant apud Deum O. M. ipseque anni temporumque rationes disponebat. Postea placuit hæc Adamo tradere in Paradiso. Hinc dictum est:* Hic liber generationum Adam. *Id est liber generationis omnium liberorum Adami. Adam tradidit Henocho.* In Zohar notatur vocabulum Sepher hoc Geneseos loco poni pro justo opere sive libro, Deum enim ad Adamum in Edene constitutum ministerio Angeli Razielis sublimium & sanctorum arcanorum præsidis misisse librum plenum rebus sanctissimis pulcherrimisque, & septuaginta duo genera sapientiæ persequentem dissertationibus sexcentis & septuaginta, maxima mysteria complectentibus.

X. *Apocalypses Adami.*

EPiphanius in hæresi Gnosticorum XXXI. 8. ἀποκαλύψεις δὲ τοῦ Ἀδὰμ ἄλλας λέγουσιν. Ex his repetitum videtur fragmentum quod affert

fert

fert idem Epiphanius eadem hæresi c. 5. διὸ καὶ ἐν ἀποκρύφοις ἀναγινώσκοντες, ὅτι εἶδον δένδρον φέρον δώδεκα καρποὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ εἶπέ μοι, τοῦτό ἐστι τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ὃ αὐτοὶ ἀλληγοροῦσιν εἰς τὴν κατὰ μῆνα γινομένην γυναικαίαν ῥύσιν. *Propterea in Apocryphis legunt*: Vidi arborem duodecim fructus quotannis ferentem, & dixit mihi: hoc eſt lignum vitæ. *Idipſum de menſtruis mulierum profluviis interpretantur.* Tertullianus c. IX. de anima: *Cecidit Ecſtaſis ſuper illum* (Adamum Gen. IV.) *Spiritûs ſancti vis operatrix Prophetiæ.* Auguſtinus IX. 19. de Geneſi ad literam: *Illa Ecſtaſis quam Deus immiſit in Adamum ut ſoporatus obdormiret, rectè intelligitur ad hoc immiſſa ut ipſius mens particeps fieret tanquam Angelicæ curiæ, & intrans in ſanctuarium Dei intelligeret noviſſima.* Confer quæ mox num. XII. de Adami pœnitentia, atque infra de Evangelio Evæ, & inter Moyſis ſcripta de λεπτῇ Geneſi.

XI. ὁ λεγόμενος βίος Ἀδάμ.

Adami Vita.

Ex hoc Georgius Syncellus p. 5. Chronici refert dierum numerum quibus nomen animalia ſortita ſunt, vel quo Eva formata vel Adamus in paradiſum inductus, vel de vitando ligni eſu præceptum ei impoſitum à DEO, vel quo Eva in paradiſum ingreſſa renovatum eſt, cunctaque transgreſſionis ſeries, nec non quæ transgreſſionem ſunt ſecuta.

Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ἥτις ἦν τρι-

Die hebdomados primo, qui à conditu Adami tertius

τῇ μὲν ἡμέρᾳ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδάμ, ὀγδόῃ δὲ τοῦ πρώτου μηνὸς Νισὰν, πρώτῃ δὲ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, καὶ ἕκτῃ τοῦ παρ' Αἰγυπτίοις Φαρμουθὶ, ὠνόμασεν Ἀδὰμ τὰ ἄγρια θηρία θείῳ τινὶ χαρίσματι. τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ὠνόμασεν τὰ κτήνη. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ὠνόμασεν τὰ πετεινά. τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ὠνόμασεν τὰ ἑρπετά. τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος ὠνόμασεν τὰ νηκτά. τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος, ἥτις ἦν κατὰ μὲν Ῥωμαίους Ἀπριλλίου ἕκτη, κατὰ δὲ Αἰγυπτίους Φαρμουθὶ ἑνδεκάτη, λαβὼν ὁ Θεὸς μέρος τι τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ ἔπλασεν τὴν γυναῖκα. τῇ τεσσαρακοστῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τῆς κοσμοποιΐας, τετάρτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδόμης ἑβδομάδος, Παχὼν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, Μαΐου ἐννάτῃ, ἡλίου ὄντος

extitit, Nisan, inquam, mensis primi octavo, Aprilis primo, ac Pharmuthi Ægyptiorum sexto, cunctis animantibus divino nutu nomina imposuit Adamus. Secundæ hebdomados luce altera jumentis; tertia hebdomados ejusdem volucribus appellationem indidit; quarta qui reptilia, quinta qui natatilia, vocarentur, protulit. Sexto ejusdem hebdomados secundæ die, qui Romanis Aprilis sextus, Ægyptiis Pharmuthi undecimus, assumpta costæ Adami particula, mulierem ex ea formavit Deus. Quadragesimo sexto mundi creati die, septimæ hebdomados quarto, Pachon quarto decimo, Maji nono,

Τάυ-

Ταύρῳ, καὶ σελήνης σκορπίῳ κατὰ διάμετρον, ἐν τῇ τῶν Πληϊάδων ἐπιτολῇ, εἰσήγαγεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ, κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν τῆς πλάσεως αὐτοῦ. Τῇ πεντηκοστῇ ἡμέρᾳ τῆς κοσμοποιΐας, τεσσαρακοστῇ δὲ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδὰμ, ἡμέρᾳ κυριακῇ, Παχὼν ὀκτωκαιδεκάτῃ, Μαΐου τρισκαιδεκάτῃ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ αὐτοῦ εἰσόδου, ἡλίου ὄντος Ταύρῳ, καὶ σελήνης αἰγοκέρωτι, ἐνετείλατο ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ ἀπέχεσθαι τῆς βρώσεως τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως. Τῇ ἐννενηκοστῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς κτίσεως, τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἑβδομάδος, κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν, ἡλίου ὄντος καὶ σελήνης καρκίνῳ, τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς, ἐπιφεὶ πρώτῃ, εἰσήχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ ἡ τοῦ Ἀδὰμ βοηθὸς Εὔα, ἐν τῇ ὀγδοηκοστῇ ἡμέρᾳ τῆς πλάσεως αὐτῆς.

sole Taurum luna Scorpio nem ex opposito subeunte, i ipso Pleiadum exortu, qua dragesima creationis ei luce Deus Adamum in para disum induxit. Ab orb creato die quinquagesim ab Adami conditu quadra gesimo quarto, die Domin co, Pachon octavo decim Maji tertio decimo, terti ingressus ejus in Paradisum luce, sole Taurum, lun Capricornum subintrant præcepit Adamo Deus, ut scientiæ ligno sibi temper ret. Nonagesimo terti creationis die, secund quartæ decimæ hebdomad luce, circa solstitium æsti vum, sole cum luna Cancro positis, Iunii men sis vicesimo quinto, Epip primo, adjutrix Adami E va octogesimo suæ creation die in paradisum à DEO in troducta fuit. Ille acce

ἣν ὁ Ἀδὰμ λαβὼν ὠνόμασεν Εὔαν, ὃ ἑρμηνεύεται, ζωή. Διὰ τοῦτο προσέταξεν ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως ἐν τῷ Λευιτικῷ, ἤτοι διὰ τὰς μετὰ τὴν πλάσιν τοῦ χωρισμοῦ αὐτῶν ἡμέρας ἐκτὸς τοῦ παραδείσου, ἐπὶ μὲν ἀρρενογονίας ἀκάθαρτον αὐτὲν εἶναι ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. ἐπὶ δὲ θηλυτοκίας ἕως ἡμερῶν π´. ἐπειδὴ καὶ Ἀδὰμ τῇ μ´. ἡμέρᾳ τῆς πλάσεως αὐτοῦ εἰσήχθη ἐν τῷ παραδείσῳ, οὗ χάριν καὶ τὰ γενόμενα τῇ τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ εἰσφέρουσιν ἐν τῷ ἱερῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ δὲ θήλεως ἀκάθαρτον εἶναι αὐτὴν ἐπὶ ἡμέρας ὀγδοήκοντα, διά τε τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ αὐτῆς εἴσοδον τῇ ὀγδοηκοστῇ ἡμέρᾳ, καὶ διὰ τὸ ἀκάθαρτον τοῦ θήλεως πρὸς τὸ ἄρσεν. ἀφαιδρῶς * γὰρ πάλιν οὖσα οὐκ εἰσέρχεται ἕως ἑπτὰ ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ, κατὰ τὸν θεῖον νόμον. Ταῦτα ἐκ τοῦ βίου λεγομένου Ἀ-

*ptam vocavit Evam, cujus nominis expositio est Vita: Ac propterea per Moysen in Levitico † mandavit Deus, hoc est propter dierum spatium, quo recens creati à se invicem à paradiso sejuncti fuerunt; mulierem, in masculi partu quadraginta dies, in fœmina ad octoginta usque immundam censeri: eam certe ob causam quod Adamus quadragesimo suæ creationis die fuerit illatus in paradisum, cujus gratia natos quoque pueros quadragesimo die juxta legis sancita in templum inducunt: in fœmellæ vero partu ad octogesimum usque mulier immunda perseverat, cum ut in paradisum octogesimo die ingressa, tum ut ejus ad virum comparatione longe impurior reperta: unde & menstruo fluxu fœdatam in templum, nonnisi diebus septem exactis, pedem inferre ** lex divina permittit. Pauca hæc ex li-*

δὰμ

* ἄφεδρος.

† Levit. XII. ** Levit. XV. 19

δὰμ φιλομαθίας χάριν ἐν συντόμῳ ἐστοιχειώσαμεν.

bro, cui Adami vita nom est, notitiæ alicujus percip ende gratia exaravimus.

XII. Pœnitentia Adami.

Gelasius in Decreto: *Liber qui appellatur pœnitentia Adæ, Apocryphus.*

Syncellus p. 10.

Τῷ χ´ ἔτει μετανοήσας ὁ Ἀδὰμ ἔγνω δι' ἀποκαλύψεως τὰ περὶ τῶν ἐγρηγόρων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τὰ περὶ μετανοίας καὶ τῆς θείας σαρκώσεως καὶ τῶν περὶ καθ' ἑκάστην ὥραν ἡμερινὴν καὶ νυκτερινὴν ἀναπεμπομένων εὐχῶν τῷ Θεῷ ἐξ ὅλων τῶν κτισμάτων διὰ Οὐριὴλ τοῦ ἐπὶ τῆς μετανοίας ἀρχαγγέλου.

Anno sexcentesimo Ad mus peccati sui pœnitens tura circa Egregoros, dil vium, pœnitentiam, di nam Incarnationem ac pr ces ab omnibus creatur Archangeli Uriel pœnitent bus præpositi ministerio, singulas diei noctisque ho Deo præsentatas ex revel tione sibi facta percep Confer Salianum ad M. 930.

Cedrenus pag. 7. Ὅτι Ἀδὰμ τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει μετανοήσας ἔγνω δι' Ἀποκαλύψεως τὰ περὶ τῶν Ἐγρηγόρων καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τὰ περὶ μετανοίας καὶ τῆς θείας σαρκώσεως. Καὶ περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ὥραν ἡμερι-

Adamus sexcentesi anno cum pœnitentiam eg set, patefactione divin Egregoris & diluvio e ctus est, ac de pœnitenti & de incarnatione Di atque de precibus quæ DEUM ab universis cr

νὴν ἀναπεμπομένων εὐχῶν τῷ Θεῷ ἀπὸ πάντων κτισμάτων διʼ Οὐριὴλ τοῦ ἐπὶ τῆς μετανοίας Ἀρχαγγέλου.

Ὥρα πρώτη ἡμερινῇ πρώτη εὐχὴ ἐπιτελεῖται ἐν τῷ οὐρανῷ, δευτέρα εὐχὴ ἀγγέλων, τρίτη εὐχὴ πτηνῶν, τετάρτη εὐχὴ κτηνῶν, πέμπτη εὐχὴ θηρίων, ἕκτη ἀγγέλων παράστασις καὶ διάκρισις πάσης κτίσεως. ἑβδόμη ἀγγέλων εἴσοδος πρὸς Θεὸν καὶ ἔξοδος ἀγγέλων, ὀγδόη αἴνεσις καὶ θυσίαι ἀγγέλων, ἐννάτη δέησις καὶ λατρεία ἀνθρώπου, δεκάτη. ἐπισκοπαὶ ὑδάτων καὶ δεήσεις οὐρανίων καὶ ἐπιγείων, ἑνδεκάτη ἀνθομολόγησις καὶ ἀγαλλίασις πάντων, δωδεκάτη ἔντευξις ἀνθρώπων εἰς εὐδοκίας.

Τῷ δὲ ἐννακοσιοστῷ τριακοστῷ ἔτει Ἀδὰμ ἐκοιμήθη καθʼ αὐτὴν τῆς παραβάσεως ἡμέραν, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη ἀπῆλθε, καταλείψας ἄῤῥενας υἱοὺς λγʹ, καὶ θυ-

turis diei ac noctis singulis horis perferuntur ab Urielo qui Angelorum Princeps sive Archangelus pœnitentiæ præpositus est.

Prima diei hora preces peraguntur primæ in cælo. Secundâ preces Angelorum tertia volucrium, quarta jumentorum, quinta bestiarum, sexta angeli assistunt omnesq́; discernuntur creaturæ. Septima ad DEum angeli intrant & exeunt. Octavâ laudatio & sacrificia Angelorum. Nonâ precatio & cultus ab hominibus. Decimâ aquarum inspectio, precesque cælestium & terrestrium, Undecimâ mutua confessio & exultatio omnium, Duodecimâ interpellatio hominum DEO accepta.

Adamus nongentesimo trigesimo anno vita functus est, eadem quâ olim deliquerat die, & in terram unde fuerat desumtus reversus est, relictis filiis. XXXIII. filiabus XXVII.

γαλέρας κγ'. Οὗτος ἡγεμόνευσε τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς. Ἡ δὲ ταφὴ αὐτοῦ κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων γέγονε γῆν, ὡς Ἰώσηπος ἱστορεῖ. — — Σὴθ μετὰ Ἀδὰμ ἡγεμόνευσε τῶν ἀνθρώπων.

Præfuit hic generi huma per totam suam vitam. Se pultus est in terra Hieroso mitana, ut Josephus na rat. — — Post Adam Sethus humani generis pri cipatum tenuit.

Arabs auctor MS. apud Kircherum libro & c pite primo Obelisci Pamphilii, narrat Adamum *gitantem in ripa fluminis ex Paradiso exeuntis quibus nis excidisset & quas incurrisset miserias, voce, oculis m nuque ad DEUM elevatis malorum aliquod remedium tiisse, & tertia die post Orationem venisse Angelum R zielem, ipsique porrexisse librum igni albo similem, t bentem ad se nigredinem*, per quem librum potuerit int ligere, scire & cognoscere omnia mirabilia quæ facta fu fuerunt aut erunt facienda, item intelligere omnia in lis, terris, aquis, abyssis & subabyssis, cælos omnes angel que eorum ministros, virtutes & opera eorum, mot Solis, Lunæ, stellarum earumque naturas & omnium rum quibus Mundus regitur: Habere potestatem su quatuor partes Mundi & angelos cælorum, ut mittat quo voluerit ut servum Dominus, imperare ventis noce bus, & Dæmonibus: Iuvare, nocere, percutere, san solvere, ligare, interpretari somnia, sonos, tonitr fulgura, visiones, prædicere futura in mundo, quoti puncto, qualibet hora, die, septimana, mense, anno, ce, tenebris: de bono & malo, de vita & morte, omnia sciat & intelligat.* Similiter Judæi Cabba stæ narrant Adamo cum peccasset ablatum esse bru

* i. e. nigris literis exaratum.

brum qui antea ipsi in horto Eden plenus mysteriis & expressis signis summæ sapientiæ per Razielem præfectum arcanis superiorum sanctorum traditus erat e cœlo: Abiisse igitur & flevisse & consedisse in flumine Gihon, donec caput ejus & corpus situm contraheret & scabiem. Atque tunc à DEO missum Razielem qui sanaret eum & redderet ipsi librum suum, ne sapientia & doctrina privarentur homines. Adamum deinde tradidisse Setho, à quo pervenerit ad Enochum, ab Enocho ad Abrahamum, & sic deinceps ad sapientissimos cujusque generationis. Ad hæc Hermannus Witsius Theologus Reformatæ Ecclesiæ celeberrimus sic est commentatus lib. I. de Prophetia ante legem c. 16. §. 3. *Ridicula quidem hæc prima fronte videntur, at continent catechesin veterum, ac parabolico sermone sequentes veritates docent: I.) Notitiam divinarum rerum in statu integritatis Adamo fuisse communicatam partim per Φανέρωσιν quoad τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ, partim per ἀποκάλυψιν τῶν μυστηρίων. 2.) Notitiam eam magna ex parte amissam fuisse justo Dei judicio, quo vindicabat sanctissimæ legis suæ transgressionem. Hoc notatur libri istius subductione, quum expelleretur Paradiso. 3.) Eandem clementer restitutam esse, postquam admissus esset ad gratiam, additâ doctrina Evangelii. 4.) Ad officium Adami pertinuisse, ut posteros erudiret de DEI cognitione & cultu.*

XIII. *Psalmus XCII. Adamo tributus à Talmudicis in Bava Bathra, ab auctore commentarii Midras Thillim, aliisque Hebræis.*

BEreschit Rabba: *Exivit Cain lætus à Deo. Occurrit*

rit ei Adam & dixit: quo pacto cessit tibi res in judici tuo? Dixit illi: pœnitentiam egi & Deum placavi. *Cœpit Adam sibi percutere faciem ac dicere: Ergo tanta vi est pœnitentiæ, & ego nesciebam? Statim surrexit Ada & dixit Psalmum diei Sabbathi* (Ps. XCII.) Bonum e Confiteri Domino. *Dixit R. Levi: Psalmum hu Adamus composuit, & posteri illum obliti sunt. Ven Moyses & renovavit illum nomine Adami.* Confer Ta gum sive Chaldaicam Paraphrasin in Cantic. 1. ad hunc Psal. & Dav. Kimchi præf. in Psalmos, q tamen Adamum auctorem Psalmi negat. Aju vero Judæi Adamum creatum esse feria sexta h ra tertia, peccasse hora undecima, damnatum du decima, & pulsum de Paradiso flevisse usque auroram diei sequentis. Sub initium vero d Sabbati cœpisse: *Bonum est confiteri Domino.* Vi sis etiam Jo. Picum p. 115. Opp. Lambeciu prodromo Hist. literariæ p. 162. Sgambati Archi V. T. p. 105. seq. Cartwrightum lib. 1. mellifi Hebr. c. 4. T. IX. Criticor. sacr. Angl. p. 2959. se Heideggeri Historiam Patriarchar. T. 1. p. 215. Rev. D. Christophori Sontagii diatribas de titu Psalmorum. Liber Ialkut: *Docuerunt Rabb nostri, illa die quâ conditus est Adamus dixit: væ m quia deliqui, ideo mundus deficit & abit ac redit ru ad Chaos. Et hæc est illa mors quæ mihi pœnæ loco pr cta fuerat. Id cogitans sedebat ac flebat nocte integ sed quando prima auroræ columna* (radius) *ascendit, xit: hæc scilicet consuetudo Naturæ est. Tunc stetit obtulit vitulum cujus cornua prodiere antequam ped sicut scriptum est: Complacuit Deo vitulus novellus corn proferens & ungulas,* Psal. LXIX. 32.

In Erubin c. 2. traditur Adamus cum vidit mortem ſibi incubuiſſe, converſus eſſe in jejunio & egiſſe pœnitentiam per annos CXXX.

XIV. *Pſalmi Adami & Evæ nominibus confićti.*

Ex B. Amadei * Revelationibus.

JO. Euſebius Nierembergius S. I. libro II. de Origine S. Scripturæ c. 13. Lugd. 1641. fol. p. 46. *B. Amadeus raptu quinto duos Pſalmos ſive Cantica ſcripſit ab Adamo compoſita, unum poſtquam vidit creatam Evam, aliud pœnitentiale poſt peccatum ab Adamo & Eva dictum, quos oportune hic transſcribam ex Regia Bibliotheca manuſcriptorum S. Laurentii in Scuriali, ubi B. Amadei Apocalypſis ſervatur.*

I. Pſalmus, ſive Canticum Adam in productione Evæ.

OMnia quæ in mundo erant, reſpiciebam, nullum mihi ſimile inveniebam: non eſt certè unquam conſolatio perfectè ſolitario. Hæc nunc eſt os de oſſibus meis, & caro de carne mea, propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & erunt duo in carne una. Mas adhærebit uni fœminæ, & fœmina uni viro. Pater filiæ non co-

* De hoc Amadeo Luſitano Franciſcano A. C. 1474. denato, jactatisque ab eo revelationibus vide Latini Latinii Bibliothecam ſacro profanam T. 1. p. 82. b. & Nic. Antonii Bibl. veterem Hiſpanam T. 2. p. 207-208.

copuletur, multo minus filius matri. Me Deu fecit ſtipitem naturæ humanæ, & ſociam ded mihi: ex nobis duobus omnes generabuntur: ſ ne patre & matre nemo naſcetur: ſed ut omn combinatio inveniatur, filius ex matre ſine pat orietur. Ego ex nullo homine prodii, hæc â m originem traxit. Ex duobus omnes alii gener buntur. Unus ex fœmina ſine viro. Magnu eſt hoc ſacramentum, quo Dei cum populo cop lationem oſtendit. Tu vocaberis virago, qu de viro tuo te Deus excerpſit: vocaberis & Ev quia cunctorum viventium mater. Da huic de teræ tuam dexteram, & oſculum ſanctum lab meis. Creſcamus, & multiplicemus, populu Dei cultorem producamus. Ipſe ſuos cultor poterat omnes ſimul producere; communicat n bis proprias actiones, quæ per alios facere pot rarò vel nunquam per ſe ipſum facit, & ipſe n beat individua propter ſpeciem, ſed beat & cre ſpeciem propter individua. Sed antequam ju gamur, uxor mea, vacemus contemplationi, rebus divinis, deinde cum timore Dei noſtri i plebimus mandata ejus. Gloria & honor ſit D uni, & trino, & omnipotenti & ſempiterno.

II. Pſalmus Protoparentum, cu parum remiſſionem implorantium & obtinentium.

ADAM. Adonai Domine Deus meus, ſecu dùm magnam miſericordiam tuam miſe

re mei: & quia plurima ſunt miſerationes tuæ, dele hanc iniquitatem meam. Oppreſſus ſum tribulatione, maxima tempeſtas pelago demerſit me. Libera me Deus, & erue me de diluvio aquarum multarum. Audite omnes cœli & cœligenæ verba oris mei, Referant Angeli omnia quæ cogito, & loquor, dicant virtutes cœleſtes. Porrigat Deus aures pientisſimas huic humili deprecationi meæ. Exaudiat orationem meam, & clamor cordis mei ad ipſum perveniat. Tu Deus es lux vera, & præclarisſima, omnia alia ſunt tenebris permixta. Tu es ſol, qui neſcis occaſum, & habitans lucem inaccesſibilem. Tu es terminus & finis omnium, Tu ſatietas unica omnium Beatorum.

EVA. Adonai Domine Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuam miſerere meri. Magna enim eſt miſericordia tua, & miſerationes tuæ multæ nimis. Tu ante omnia cœlum immobile creaſti habitaculum ſanctum & excelſum, illudque Angelicis ſpiritibus decoraſti, & ipſe omnia quæ facturus eras, benignè revelaſti. Illi fuerunt aſtra matutina, qui te per multa ſecula laudaverunt. Tu cœlum mobile formaſti, & illud aquas quæ ſuper cœlos ſunt, nominaſti. Eſt namque in ſe omnino uniforme, & motu ſuo alii cœli cientur. Aquæ illæ ſunt ſub cœlo immobili & ſuper omnia quæ moventur. Tu creaſti lucem, pulcherrimum Solem, Lunam cum quinque Planetis & Firmamentum in medio poſuiſti, in quo ſigna & ſtellas, & ſidera potenter collocaſti. Quatuor elementa produxiſti, & cuncta ex illis tuâ ſapientia conflaviſti.

ADAM. Adonai Domine Deus, secundum magnam misericordiam tuam miserere mei. Draconem enim superbum. & rebellem, brachio tuæ potentiæ dispersisti: De sedibus potentes deposuisti, & qui erant humiles sublimasti. Esurientes adimplesti bonis, & qvi sibi videbantur pleni abjecisti. Me tandem hominem de limo terræ fabricasti, tuâque imagine insignisti, etsi natura mortalem, & perturbabilem, ne mori, aut perturbari possem concessisti: nam & illa à te accipere non repugnabat. Me in locum vitæ, & voluptatis induxisti, & omnibus bonis decorasti, sub pedibus meis omnia subjecisti, & magnum ADONAI nomen ostendisti. Evam adjutorium mihi simile dedisti, quam de latere meo extraxisti.

ADAM. Adonai Domine Deus meus, secundùm magnam misericordiam tuam miserere mei, quia me caput omnium hominum fecisti, tuâque sapientiâ simul cum socia imbuisti, liberum arbitrium concessisti, & in manibus nostris nos demisisti. Præçepta & mandata nobis dedisti. Vitam & mortem ante nos poſuisti; ut si mandata servaremus, conservaremur; non servando moreremur. Lucifer invidus vidit, & invidit, pugnavit contra nos, & vicit. Victus ab Angelis hominem superavit, & semen ejus in æternum prostravit. Ego sum qui peccavi. Ego ille qui coram te iniquitatem feci. Si ego noluissem, neque Eva, neque hostis me avertere potuisset. Cùm in honore essem non intellexi, & dignitatem meam amisi. Comparatus sum jumentis: equo, & mulo factus sum similis.

ADAM

ADAM. Adonai Domine Deus meus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam miſerere mei. Tribulationem & dolorem inveni, circumdederunt me gemitus mortis. Morte, & omni miſeriâ ſum oppreſſus; omnibus muneribus expoliatus. Deſcendi ab Hieruſalem in Hiericho; incidi in latrones peſſimos. Ipſi me ſpoliaverunt, & nudum omnino dimiſerunt, atrociter vulneraverunt, & ſemivivum reliquerunt. Jam nuditatem meam ipſe agnoſco. Malum meum contra me erit ſemper. Scio bonum nunc, Deus, quod amiſi, quod teneo malum benè didici. Verum tamen minus meas defleo miſerias, quàm poſteritatis calamitates. Utinam ſuper me ſolum, & Evam, peccatorum pœna irruiſſet! Tranſibit de progenie in progenies in univerſos liberos noſtros.

EVA. Adonai Domine Deus meus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam miſerere mei. Magnus Dominus Deus noſter, & magna clementia ejus, & miſericordiæ ejus non eſt numerus. Qui peccato noſtro adhibuit remedium, ut ſi vellemus ſurgere, poſſemus: Filium ſuum omnium glorificatorem, mox ſtatuit noſtrum Redemtorem; ejusque ſanctam Genitricem ſtatuit noſtram mediatricem, ad cujus effigiem ædificavit me Evam cunctorum viventium matrem. Matrem inſtar filiæ fecit: Adam inſtar filii ſui & mei plasmavit, ejus meritis quoque maximis culpas noſtras abolere voluit, ſi & ipſi vellemus, aut ſacramenta ejus ſuſciperemus. Voluntarium ſacrificium acceptabit, cor humile nunquam abhorrebit. Venientibus ad ſe, obviam occurret, eis peccata dimittens, gloriam infundet.

EVA. Adonai Domine Deus meus, secundùm magnam misericordiam tuam miserere mei. Grandis est multitudo dulcedinis tuæ Deus. Beati omnes qui sperant in te. Post tenebras reducis lucem; post dolorem gaudium & lætitiam. Retribuis pro centum mille; pro mille autem centum millia: commutas minima in maxima; temporalia in æterna. Beati qui custodiunt mandata tua, subjiciunt colla jugo tuo. Habitabunt in excelsis tabernaculo tuo; requiescent in monte sancto tuo. In atriis suis morabuntur in fulgidis tectis super aurum, & omnes lapides pretiosos. Beati qui in te Deum trinum, & unum credunt, & vias tuas scire volunt. Omnes gloriam Patri, & Filio & Spiritui sancto cantemus, & Deum nostrum magnificemus. Sicut & in principio Angeli canebant, sic nos cum illis nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

XIV. Sepher Raziel, scriptum Cabbalistico Magicum.

HUnc librum Adamo ab Angelo Raphaële (vel Raziele potius) traditum fabulantur Judæi, explodunt Cornelius Agrippa c. 45. libri de vanitate scientiarum, Georgius Venetus aliique apud Thomam Bangium in Cœlo Orientis p. 120. Verùm Agrippæ verba adscribenda sunt: *Sed & libros a Raziele & Raphaële Adami & Tobiæ angelis traditos ostentant, qui libri tamen acutius inspicienti suorum præceptorum canonem, rituum consuetudinem, verborum & characterum genus, exstructionem*

or-

ordinem, insulsam phrasin, aperte sese produnt non nisi meras nugas ac imposturas continere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquæ Magiæ ignaris perditissimis perditionum artificibus esse confictos ex profanis quibusdam observationibus nostræ religionis permixtis, insitisque ignotis multis nominibus & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Prodiit liber ille Amstelodami 1701. in 4. absolvitur paginis 96. notusque est sub titulo Sepher. Raziel. Titulus integer est: ספות דאדם קדמאה שנתן לו רזיאל המלך: Ex hoc repetiit nonnulla Gaffarellus in inauditis suis quas vocat curiositatibus. Jactantur & MSti hujus libri Codices ampliores & conceptioribus atque amplioribus nugis referti.

XV. Sedro le Adam, Liber Adami apud Sabios, ut ajunt, sive Sabæos potius Chaldæos Mandaitas & Christianos S. Johannis Baptistæ, celebratus.

Lingua scriptus ad Chaldaicam accedente, litteris licet & multis verbis à vulgari usu abhorrentibus, & charactere literarum tali fere qui ad estrangelam Syrorum scripturam ex parte videatur accedere. Specimen characterum illius operis quod ex Oriente allatum à Crucejo (Mr. de la Croix) exstat Parisiis in Bibl. Colbertina, & cujus alium Codicem Romæ evolvit Abraham Ecchellensis, videre licet in collectione variorum itinerum Clarissimi Thevenoti Paris. 1666. fol. Tomo I. *Commencement d' un livre des Chal-*

deens de Bassora, autrement appellez les Chrestiens de Iean, ecrit en caracteres tres anciens non encore veus Europe, avec l' Alphabet de ces mesmes caracteres. I los Christianos S. Johannis aliqui putant commu ne aliquid habere cum antiquis Sabiis: sed Sab illi veteres fuere idololatræ & cultores *sab* sive excercitus cœlestis, igitur in sacris suis & re ligione certe ab illis longe in diversa abeunt, recte animadversum Richardo Simoni in Bib Critica T. I. cap. 12. p. 171. Sed Sabæos pro Sabi recte hic intellexeris. Confer de hoc libro Her beloti Bibl. Orientalem p. 726. Abr. Ecchellensem in præfat. Concilii Nicæni Arab. & ad Catalogum librorum Orientalium Hebed Jesu, & de origin nominis Papæ in Eutychio vindicato p. 328. Aga thangelus à S. Teresia Epistola ad Robertum Hun tingtonum data Bassoræ 28. Nov. 1681. p. 84. *Sab tres principales habent libros, qui apud ipsos æquali sun in veneratione. Primum nominant* Sahaf Adam, *quem dicunt Propatorem nostrum Adamum â DEO immediat recepisse. Secundum* Sahaf Hieahie ben Zacharia *quem quidem dixerunt esse venerabilem præcursorem Do mini* S. Joannem Baptistam, *& istum etiam dicun Hieahie à DEO recepisse: & tertium* Divan, *qui alio multum excedit in magnitudine, sed pari æstimatione ha betur. Isti Sabæi nescio qua Zelotypia excitati nullo mod permittunt istos libros in aliorum manus exire, & quam vis ista natio multa avaritia laboret, in hoc tamen difficil corrumpitur. Duos primos nominatos libros reperi, & à quodam paupere necessitate oppresso eos emi, pretium fuit circa primum 25. scuta, & circa secundum 9. scuta.* Tho mas Smithus in ejusdem Huntingtoni Vita p.

XXI.

XXI. *D. Huntingtoni votis importunisque precibus obsecundavit bonus iste Carmelita* (Agathangelus) *& postea desinente A.* 1683. *tres libros in Angliam benevole admodum & provide transmisit, quorum duos* (imo unum tantum) *Mendæi olim* Adamo *Protoplastæ à DEO traditos, tertium vero Angelis trecentis triginta annorum millibus ante Adamum conditum cœlitus delatos, communi Gentis errore fabulantur. Hi vero libri inspicientibus magis stupori quàm usui sunt, eruntque, nondum reperto Interprete, qui adhuc desideratur, & desiderabitur, donec studia hæc jejuna & inutilia, quæ est iniquissima multorum censura, Principum, Magnatum, & Episcoporum munificentia pristinum, à quo ignavorum indoctorumque hominum culpa excidere, decus recuperabunt.*

XVI. Adami Columnæ.

GOtfridus Viterbiensis in pantheo sive Chronico:

Fertur Adam longas laterum formasse figuras
In quibus & rerum statuit describere summas
A quibus accipimus si qua vetusta damus.

Sed de his rectius infra in Setho.

XVII. Liber Jetzira.

HUnc Cabbalisticum librum ad Adamum referri à Judæis quibusdam, multi è Christianis tradunt ut Masius, Waltonus, Heideggerus, Bangius aliique. Sed plerique omnes Hebræi,

bræi, non minus licet falſo, eundem tribueri Abrahamo Patriarchæ, ut infra dicam. Con Rich. Simonem lib. 3. Hiſt. Criticæ V. T. c. 21. 105. & librum ſecundum Epiſtolarum ſelectaru Gallice ab eo editarum p. 166.

XVIII. *Adami Veſtigia in Inſula Ze lan. Mons Pico de Adam.*

CHriſtophorus Arnoldus in paralipomenis Clariſſ. Wagenſeilii Sotam p. 1164. *In Inſula diæ Orientalis Zeylan ſive Seylon Mons * eſt qui à Muha medanis Sarandib, à Luſitanis vero ob rupis ſimilitudin* Pico de Adam *vocatur. In hoc monte vægrandia Ada veſtigia oſtenduntur, manu ejusdem lapidi inciſa, p quam ſcilicet (Muhammedicum iſtud commentum eſt Paradiſo cum coſta ſua expulſus in montem illum alti mum confugit. Quare & incolæ religioſam quotannis regrinationem illuc inſtituunt, Rexq; ad fidem Chriſtian converſus, Don Joan, menſuram veſtigiorum Adami urbem Candy tranſtulit. Joris van Spilbergen in primo i nere ſuo p. 41. Idem affirmat recentior teſtis Albertus H port in Itinere Orient. p. 173. montem hunc Hacman pellans, in cujus faſtigio, haud procul à templo, multis dentibus lucernis fulgentiſſimo, præter illa veſtigia terre Adami imaginem, inſanæ magnitudinis, conſpici jac tem perhibent.*

XIX. Lib

* Eutychius T. I. Annal. p. 15. *Cum Adam & Eva in Do num ſuum rebellaſſent, expulit ipſos è Paradiſo, h nona die Veneris in quendam è montibus Indiæ, collo tosque in terra juſſit ſobolem procreare quo multipli rentur & implerent terram.*

XIX. *Libri Decem quos Adamo à DEO inſpiratos memorant Muhamedani.*

AUctor Compendii Theologiæ Muhamedicæ quod Arabice cum verſione & notis edidit V.C. Hadrianus Relandus p. 73. *Libri cœlitus ad Prophetas demisſi ſunt numero centum & quatuor: è quibus decem Deus excelſus demiſit ad Adamum, quinquaginta ad Sethum, triginta ad Idriſum, decem ad Abrahamum, unum ad Moſem qui eſt* תורה *Pentateuchus, unum ad Iſam (JESUM) qui eſt Evángelium, unum ad Davidem & hic eſt Pſalmorum Liber, & unum ad Mohammedem qui eſt Alfurcan (Alcoranus.) Qui hac volumina abnegat, vel de iis aut parte eorum vel capite vel verſiculo vel verbo ex iis dubitat, certe infidelis eſt. Serva nos o DEUS ab infidelitate!* Libros XXII. Adami colligit Hottingerus p. 22. Hiſt. Orientalis ex Keſſæo Arabe, cujus hæc ſunt verba à Kirchero etiam & aliis deſcripta latine: *Deinde tradit Adamo DEUS XXI. paginas ſuis exaratas & inciſas literis. Fuit hic primus liber* (en librum unum è paginis pluribus conſtantem) *& prima lingua conſcriptus. Continebat autem præcepta, traditiones, promisſiones & minas in generationes ſecuturas, & interpretationem literarum, pacta ſtatuta & promisſiones & hiſtorias*

storias mundi totius exhibebat. Et repræsenta[v] Deus excelsus in hisce generationes hominum [si]gulas, & figuras eorum & directiones eorum c[u] Regibus eorum, cum omnibus & singulis qu[æ] terra gererentur, usque ad cibos & potiones. D[e]inde cum Adam vidisset in hisce ea quæ filiis s[u]debebant accidere, flevit fletu magno. Tunc pr[æ]cepit ei Deus ut scriberet illa calamo, & acce[pit] pelles ex pecoribus & præparavit illas usque d[um] fierent albæ, & scripsit in eis XXIX. literis.

XX. *De Alchymia sive Chrysopœia lib[er] alius item de Divinitate.*

Etiam sub Adami nomine jactatur Liber [de] Chymia, atque auro conficiendo à vanis h[u]jus artis venditatoribus. Martinus Delrio d[is]quisitt. Magic. lib. 1. c. 5. quæst. 1. pag. [7] *Chrysopœiæ originem quidam nobis valde faciunt a[n]tiquam, qui præclaro Adami titulo libellum quendam in[ju]nem obtrudunt, ut & alii Moysis & Mariæ sororis eju[s] Salomonis, & Hermetis Trismegisti & Aristotelis, & P[y]thagoreorum quorundam libros venditant, hæc enim om[nia] pro imposturis habenda duxerim & otiosorum homin[um] somniis. Quid? an quia ab Adamo prima scientiar[um] principia, idcirco & de hac ille arte scripsit, quem de nu[lla] constat scripsisse? An quia Moyses in omni Ægyptiorum [sa]pientia excellens, idcirco & ipse & soror ejus (miror A[a]ronem non additum & Beseleel) animum ad alchymiam e[x]colendam adjecere? An quia Cabbalistæ nugantur Cham[um] in Arca Noacho Patri suo libros de magia naturali fur[a]tum, quos Misraimo filio suo donaverit, idcirco inter ill[os]*

etiam

etiam Chymici libri fuere? sed Chamum scimus non Philosophiæ naturalis, verùm Magiæ Dæmoniacæ fuisse propagatorem. Antonius Vandalen diss. de Historia Aristeæ p. 56. ubi de libris Apocryphis quos per Esdram restitutos legas 4. Esdræ XIV. 44. *Nec dubitandum est*, scilicet, *quin inter illos fuerint libri Adami, quem quidam ciniflones primum Chymicum ponunt, ac Chymiæ Magistrum: sicut Georgius Hornius * primum philosophiæ, atque alius Germanus † in tractatu de Academiis Antediluvianis primum Theologiæ professorem, Academias namque ille erexit. Credimus an qui ita amant ipsi sibi somnia fingunt?* Nihil minus tamen est quam somnium, sed res verissima testatissimaque, quod Adamus DEI cognitionem & cultum ad posteros suos propagavit, licet haud æque constat quod Rabbini tradunt librum ab Adamo scriptum esse *de Divinitate*, atque omnia ab eodem relata in librum, quæcunque DEUS in horto Eden cum ipso locutus esset, ac quæ præcepta ipsi dedisset. Sed liberis suis notitiam & venerationem Numinis non instillasse, prorsus incredibile est.

XXI. *Traditio Adami de duratione Mundi.*

MEnasseh ben Israel in Conciliatore p. 39. *Divini Theologi Cabbalistæ quos Plato in Timæo secutus est, putant Mundum inferiorem quibusque septem mille annis, Cœlum quinquaginta annorum millibus locum novo factura esse Mundo & Cœlo. Hoc ajunt Adamum*

C tra-

* Hist. Philosoph. lib. I. c. II.

† Gotfridus Vockerodt de societatibus litterariis antediluvianis.

tradidisse Setho, hunc Hanocho, Hanochum Noacho, il-lum Semo, hunc Hebero, & Hebræorum-Patriarchis, po-stea id confirmatum à Moyse, & significari per Divinos ill-os sex creationis dies qui repræsentant sex millia annorum quia & ait Psalmographus (XC. 4.) Dies Domini est mil-le anni, mille anni in oculis tuis sicut dies unus. Conf. quæ infra in Elia.

XXII. *Zabiorum aliorumque Variæ d- Adamo traditiones & commenta.*

MOses Maimonides in More Nebuchim I- 29. p. 422. *De Adamo dicunt, quod cum ex -mate h. e. ex terra* תשאם *quæ Indiæ vicina est eg-ressus & terram Babel ingressus fuit, multa mirabilia secum asportaverit, & inter illa arborem flores folia & ramos a- habentem, arborem item talem lapideam, folia item cu-jusdam arboris ita virescentis, ut folia ejus ab igne non com-sumantur, & quæ sub se comprehendere vel tegere possit -cem millia virorum staturæ Adami, quod duo secum fo-gestaverit è quorum unoquoque duo homines contegere -vestire se potuerint. Atque sic multa alia narrant hu-generis admiranda.* Omitto alia aliorum de Ada-mo commenta vel ænigmata, ut de gigantea & im-mani ejus statura, de natura Hermaphrodito, quod fabulantur virgam qua Moyses usus, Ada- primum fuisse, & Esavum habuisse vestem * qu- pridem Adami fuerit, quam indutus cum vena-tur à præda non potuit aberrare. Et quod Anni- ab Adamo conditam affirmat Hebron civitate-

* De vestibus Adami, expressisque in illis omnis generis figu- animantium, volucrum & bestiarum vide Wagenseilii S- ta p. 339. seq.

in qua nimirum ſepultus à multis jam pridem creditur ex male accepto loco Ioſ. XIV. 15. Quod Philippus Cluverus ſub Græcorum Lino, Perſarum Zoroaſtre & Ægyptiorum Thamo putat latere Adamum, ut alii ſub Hermete ſive Mercurio, alii denique ſub Saturno qui filios devoraſſe, vel ſub Prometheo qui ex luto homines efformaſſe legitur.

XXIII. Teſtamentum Adami.

ELmacinus memorat, quod vicinus morti Teſtamentum fecit, in eoq; præcepit *ut Sethus cum fratribus liberis & uxoribus ſuis in monte ſancto* (Horeb) *habitarent, neque inde deſcenderent, aut cum ſemine Kaini homicidæ commiſcerentur: prætereaque ſi migrarent e monte, transferrent ſecum corpus ſuum, illudque ſepelirent in meditullio* * *terræ.* Liber de generatione Mahometi, apud Sgambatum p. 111. *Adam videns imminere ſibi finem, acceptum manu filium Seth ducit ad locum Orationis, &, Dei, inquit, præceptum habeo, ut faciam tibi teſtamentum lucis. Adeſt Angelus Gabriel cum LXX. millibus Angelorum, ſinguli cum paginis albis & calamo de calamis Paradiſi. Scriptum itaque reliquit Adam ſub teſtimonio Angelorum, ſignatum ſigillo Gabrielis.* Eutychius T. 1. p. 19. *Cum morti vicinus eſſet Adam, vocavit ad ſe Sethum, & Enochum Sethi filium, Kainanem Enochi filium, Sethi nepotem, Mahalaëlem filium Kenani, teſtamentoque illis ſuo præcepit: Hoc eſto teſtamentum omnibus filiis veſtris obſervandum, ſi fuero mortuus, condite corpus meum myrrha, thure & caſia, meque ponite in ſpelunca abdita. Quisquis autem ex filiis veſtris tunc ſuperſtes fue-*

* Hieroſolyma credita eſſe umbilicus Orbis terrarum. Vide Eutychium T. 2. p. 287. & V. C. Chriſtophori Cellari Notitiam Orbis Antiqui lib. 1. cap. 4.

rit, cum egressi fueritis vicinia Paradisi, accipiat secum corpus meum, illudque collocet in meditullio terræ. Inde enim erit salus mea, salusque omnium meorum posterorum. Confer quæ apud eundem Eutychium p. 32.

XXIV. Apocrypha præmissa libro Geneseos, in Codice MS. Bibliorum Germanice scripto A. C. 1458.

APud Theologum celeberrimum D. Jo. Fridericum Mayerum τὸν μακαρίτην, cum in hospitio uterer, evolvere me memini Codicem Bibliorum Germanicorum ante B. Lutheri tempora scriptum in charta, cujus uberior notitia traditur ad calcem Historiæ versionis Bibliorum Lutheri à laudato Mayero Hamburg. 1701 editæ p. 164. 174. seq. In illo antequam ad narrationem Mosaicam fit accessio, non pauca velut omissa ab illo sacro scriptore atque ex traditionibus & libris Apocryphis supplenda hunc in modum præmittuntur:

Von erst wie Gott in seiner Allmächtigkeit nach dem das er Hyml und Erde und alle Ding weschaffen hat. Quo in capite pluribus disseritur de mundo archetypo sive ideali, qui fuerit in Deo antequam mundum visibilem conderet. Sequitur de **von der Dreyfaltigkeit.** Porro **wie GOtt alle Ding weschaffen wolt/ und wie er durch uns nach wolte Mensch werden.** In hoc capite feruntur coram Trinitate congregatæ fuisse universæ virtutes, justitia, consilium, sapientia, misericor-

potentia &c. quas DEus consuluerit de futuro lapsu Luciferi & hominum. Cumque justitia pœnas exegisset ab homine, misericordia & gratia veniam petiisset, respondisse DEum: Ee daß der Mensch durch meinem Zorm verderb/ will ich meinen Sun mit der Menschhait ůmbgeben/ das in ain Magt zepar/ damit der Mensch geadle wart/ wenn sein Menschhait sich mit ihm geprůdert/ der scholl denn sein rein lauters Leben in unverschulten Tod für des Menschen Tod geben / sein Pluet ist so ewer das sein Troph wol abwäscht aller Menschen Sünd. Er wird genannt der Hayler/ Ich send in hinab auf dy Erd/ daß er mit den Menschen also wieder kauf/ und wollen seinem gesinde jer genůet mit unserm Geist wegiessen/ daß sie darnach von unser Dreyvaltigkeit sagen werden.

Longa deinde sequitur narratio de angelorum lapsu, quam in compendium missam lectori enarrabimus. Dicitur itaque DEUS, cum cœlum & terram condidisset, primum in cœlo creasse Angelum Sataëlem, deinde Luciferum, Michaëlem reliquosque Angelos, a Lucifero autem (GOttes Lichttreger) qui maximâ præ reliquis coronâ conspicuus erat, creatorem ter sanctum hymno celebratum, cui etiam cæteri responderint angeli. At eundem Luciferum à DEO laudatum deinde cœpisse arrogantius se gerere, Deo se æquiparare, deque illo dejiciendo consilium capere. Angelorum alios Deo adhæsisse, alios eventum rei expectantes & potentiorem partem secuturos neutram in præsenti probasse. Dyselben waren Zweifler/ darum wurden sy von Himmel verstossen. Hinc à

DEO condita tartara, & in illa Luciferum cum seclis suis detrusum. Auch wurden mit ihm v stossen die Zweifler / do regnåt es drey Tag u drey Nacht nichts wen lótig tewffl herab/Zetel der Helle gruntt / darin ward ach und wee erke Omitto quæ deinceps plura de peccato & supplic Diaboli, & quare non illi sicut hominibus rede tor datus fuerit, disseruntur. Ad quæstionem tem, cur DEus Luciferum creaverit, quem n ignoraverit brevi in tam atrox genus peccati lapsurum, respondet, hoc factum esse, ut bo angeli præ malis agnoscerentur, wan vår n mand tumb/ wer wůrd durch Weißtumb gelo

Tått all dis Werlt recht/
So wår der Herr als der Knecht:
Trůgen wir ain gemůet
Wer wer den pós oder guet/
Sůnst kråftiget sich des gueten Mue
So der pós unrecht tuet.

Hinc alia sequuntur de angelorum potentia & dinibus, ubi etiam Archangeli sive principes A gelorum dicuntur esse tres: Gabriel, Raphael, Michaêl.

Jam de anima hominis ad imaginem DEI co dita autor agere incipit: Unser HErre GOtt schuef dy Seel nach der Gestalt / Form und chen der edlheit seines Antlitz recht als ain Wa das Zaichen trait von dem Insigl darin es druckcht wiert / also sind sy gestalt nach des Sc pher Geschefft der sy pschueff. Cumque m nuisset creatorem de tam nobilibus creaturis,

gelis nempe & animabus, ſempiterna laude celebrandum eſſe, iterum redit ad angelos bonos, quos ait Dei faciem videndo ejus quoque voluntatem ſimul percipere, idque ſumma cum voluptate ab iis fieri, & hoc ipſum eſſe locutionem Dei cum Angelis. E contrario malos angelos Dei voluntatem intelligere æterna ſupplicia ſentiendo. Quare anima ab oculis corporis videri non poſſit, docet ex *Gregorii dialog. lib. IV. cap. 5.* **doch hawir ditkch** (crebro, ni fallor) **mit gläublicher Warheit vernommen / das heylige Lewt haben geſehen dy Sell von den Leib ſcheydn in menſchlichen Pild / ſchön und frey vor meyl als dy Kind und den dy Engl pey waren und füertns zu den Himmelreich / dahin uns GOtt durch ſeinen Namen auch helffe / Amen.**

Hiſce præmiſſis denique accedit ad Moſaicam creationis hiſtoriam, docens, Deum in maſſa incondita per omnipotentiam ſuam prius univerſa veluti incluſa ſervaſſe, deinde chao illo diſrupto materiam in quatuor elementa diſtinxiſſe, ex quibus omnia formaverit atque temperaverit ſex dierum ſpatio, cui ſeptimus quietis ſi addatur, pulchre exprimi numerum ſeptenarium columnarum, quas Sapientia domum ſibi ædificatura excidiſſe legitur Proverb. IX. prima autem verba Geneſeos ita interpretatur: **Jn dem erſten Anfankch beſchuef GOtt Hymlreich und Erdreich. Dy Erd lag lár plos und unfruchtpar, mit trüeber vinſter was ſy pedakcht von Grund auf.** Spiritum incubantem aquis docet eſſe Spiritum Sanctum, **der alle Ding wolt machen / recht als ein Vogel der da**

 prüe-

prűetet sein Ay/und das vol prűetet --- also prü-
tet GOtt allew Geschepht mit der Krafft des hai-
ligen Geistes / do er was komen über die Wass-
Lucem primigeniam autor noster ait fuisse e-
schleynige Wolken das mit seinen Schein erleu-
das Obertail unser Wonung mit einen tunck-
Licht / als man nu des Morgens siecht / und d-
Licht füert sich als sich nu dy Sunn füert. Q-
sententia non tantum scriptori *Historiæ Scholast.*
sed & pluribus aliis viris doctis se probauit. v-
Dionys. Petavium de opificio sex dierum lib. I. cap.
& 8. Quærenti autem quorsum nubes illa cond-
sole pervenerit, ita respondet: etlich sprechen d-
es verging in dy vodere Materi davon es gema-
ward / als der Stern der die drey Künig füe-
und als dy Taub dy in der Gestalt des heilig-
Geists erschein. Etlich sprechen daß das Gwö-
der Sunne nach volg / oder daß die Sunn dara-
gemacht sey. Creationem hominis describit
verbis: GOtt sprach: machn mir ainen Mensch
nach unser Pildung und Geleichniß / der sol
herschen über dy Visch des Meers / über dy V-
in den Lüfften / über die Tyer des Erdreichs / u-
über alle Creatur der Erden. So peschuef G-
den Menschen nach seiner Pildung und Glei-
nis / und macht in vom Leim / und plies in leben-
Geist / Seel und Weißheit mit Vernunfft. G-
gesegnet in und sprach: Erkenne mich und h-
mein Gepot. Hie vind man das der Mensch n-
dem Leichnam gemacht ist von Erdreich / n-
der Sell ist er geschopht von nichte &c. Ubi ob-
vamus corpus quodlibet carnosum & homi-

eti-

etiam vivi Germanis dici, einen Leichnam, ne quis putet corpus Christi à nobis cadaver appellari cum canimus:

HErr dein heiliger Leichnam
Der von deiner Mutter Maria kam/
Und dein heiliges Blut
Laß uns kommen doch zu gut/ Kyrie Eleison.

Bruta animantia affirmat ad Adamum, quem non semel Herrn Adam vocat, adducta esse ope angelorum. Cum vero inter illa nullum reperiisset, cum quo posset societate jungi, da ordnet GOtt / daß Adam entnukte und nicht vollen entschlief. Hie nimmt man es also/ daß Adam in dem entnucken entzůckt ward/ und im wurden Himlische Ding geoffenwart / und da er entwacht / da sagt er und weissagte kůnfftige Ding von der Ainygung Christi und der Christenheit/ und von der kůnfftigen Sůndfluth und von den letzten Gericht. Addit porro, non Deum ipsum sed interprete creatura esum arboris scientiæ Adamo interdixisse, Evam quoq; formatam esse ab Angelis, cujus alioqui prærogativam præ Adamo triplici argumento conatur adstruere. Hie mag man der Frauen Wůrdigkeit gemerken an dreyen Dingen: Ains/ das sy von einer edlern materie gemacht sind den der Mann/ das ist von Pein und von Fleisch/ aber der Mann von Leim. Dy ander/ wenn sy an ainer edlern stat gemacht ist dann der Mann/ wan sy ist gemacht in den Paradis/ aber der Mann nicht/ der ward gemacht auf dem Acker der da heisset Damascenus. Das dritte den in ierer Art (per Christum

natum ex muliere) ist unser Erlösung geschehe
Refellit etiam Judæos duplicem Adæ uxorem
gentes, quarum una ex luto extra paradisum, alte
in paradiso ex costa condita fuerit. Fabellam ill
Judaicam lector reperiet apud *Jo. Buxtorfium* Sy
gogæ Judaicæ capite IV. Quavis autem fabulâ
gis ridiculum est, quod de nominibus protopla
rum scriptor subjicit: **Er hieß auch nach Ebreisch**
zungen Jodar, **und sie** Yssa, **das ist als viel gesp**
chen als ein Leben/ wen sie was ein Muetter a
Menschen/oder darumb hieß er sy Eva/ durch
künfftigen Klag / wen all Menschen dy gep
werden dy klagen ier Not/ dy Knäbl ruffen
die Meydel e e/Ach und Wee/recht als man sprä
alle dy geparn werden rueffen a oder e/ ach
wee. Omitto alia minus forte improbanda,
quod diem primum creationis ait respondere
annunciationis Mariæ Virginis, diem secund
nativitati Domini, tertium diei passionis, quar
diei resurrectionis Christi, quintum adscensi
in cœlos, sextum missioni Spiritus Sancti, & se
mum quâ Deus à creatione quievit, hoc est cond
desiit, futuro adventui Christi ad judicium.

Varia deinde sed protrita philosophatur de h
mine microcosmo, de triplici facultate hom
imaginativa, intellectiva & electiva, quædam
dem de Adami paradiso subjicit, fabulis simill
Ex iis autem quæ de lapsu protoplastorum sequ
tur, nonnulla huc apponere juvat. Notat itaque s
pentem Spiritu Luciferi actum felicitatem para
siacam & quod ad imaginem Dei conditos ador
deberet (ut infra ex *Pseudo-Methodio* additur) hor
ni

nibus invidentis adortum esse pro calliditate sua non Adamum sed Evam. **Er vorchte das Herr Adam pisichtiger und klueger wår dan Eva / und daß er sein Hochfart verstund / und greiff das Weib an / dy er bald dorch ir unpisichtikeit willen überkam.** Formam serpentis si quis requirat, respondet fuisse erectam instar humanæ: in imagine vero adpicta cernitur serpens arbori circumvolutus caput habens muliebre, cui corona imposita est; qualem figuram occurrere etiam in editis quibusdam Bibliis vetustioribus Germanicis observavit *B. Tilem. Andreas Rivinus* in calce dissertationis de serpente antiquo seductore. Cæterum in *historia Scholastica*, uti pleraq; quæ hactenus recensuimus ita & hæc legas: *Elegit etiam Lucifer quoddam genus serpentis, ut ait Beda, virgineum vultum habens, quia similia similibus applaudunt, & movit ad loquendum linguam ejus, tamen nescientis, sicut & per fanaticos & energumenos loquitur nescientes.* Quæ omnia interpres noster fideliter expressit. Ex eodem fonte haustum est quod addit: **Ettlich sprechent / das Er (Adam) Fraw Ewa darumb alspald volgte / wen Adam wart nach GOttes Wort das Eva mit der vort stürbn wen sy nur den Aphl åzz / und do sy nicht starb / do gedacht er im / und in hiet es GOtt nuer zu einer Vorcht verpoten / und nicht in einer waren Meinung / und azz.** Prætereo reliqua, quia video singula apud eundem *Petrum Comestorem* similiter extare, v. g. quod arbor prohibita videatur fuisse ficus, quod Deus verbis: *ubi es*? Adamum monere voluerit, in quam inciderit miseriam, **schaw in was Jammers pistu gevallen:** itidem quæ differit

rit de cognitione nuditatis, de triplici maledict
quod impactum est serpenti, qui tripliciter pecc
verat, invidendo, mentiendo, decipiendo. I
pœna Evæ & Adamo inflicta, & quod terra, n
vero aqua maledicta fuerit, unde Christus qu
que pisces comedisse legatur, minus vero carne
(excepto propter præceptum legis, agno pascha
Das Erdreich ward verflucht, und nicht d
Wasser / und darum list man / daß GOtt Vi
geessen hat und nicht Fleisch / dan das Osterlam
dorch des Gepots willen / daß er die Ee behi
Hic nempe egregium inveniunt Pontificii jejun
suis & abstinentiæ à κρεωφαγία argumentum. O
servat etiam interpres noster per peccatum prot
plastis ereptum esse dominium in animalia. H
merckt man / daß der Mensch sein Herrschafft v
lorn hat an den grossen Thieren / als an den Le
und an andern sämtlichen Thieren / und daru
daß er merck und erkenn was er gehabt hat u
darnach verlorn / an den klein Tierlein / daß er s
Kranckheit erkenn / wenn er sich vor samlich
nicht erretten kan. An den mittern Thieren ist
die Herrschafft geplieben zu einen Trost. Es
viel gebürme das do wirt aus verdarbne Lu
und mit erfaulten Dingen als Flöh / Fliegen / M
cken / Premen / Schaben / Refern / Maden / die
schueff GOtt nicht do er das groß Gewürm
schueff / es ward seind den Menschen zu müe a
gelegt.

Protoplastos affirmat in paradiso mansisse
horas septem, cum Petro Comestori placuisset
horas duntaxat assignare. Inde post longas &

tidas fabulas de Adami pœnitentia, de Eva à Diabolo secundum decepta, de nativitate Caini ejusq; sororis Calmanæ, Abelis & Delboræ ejus sororis, quæ ex Pseudo Methodii revelationibus Græce & latine in tomo primo Orthodoxographorum obviis depromtæ sunt, narrat ad Adamum morientem congregatos omnes ejus liberos & nepotes, quid mors esset hactenus ignaros. Nachdem über ettliche Jar und do Adamen gezalt wurden newnhundert Jahr und dreyßig Jar/ do ward er kranckch. Er west wol daß er sterben solt und sprach zu Ewa/ Hais herfür mich komen alle unsere Kind/ die von uns sind geporen/ ich will sew gesegen/ das geschah/ dy Kind kamen all dar getailt in drey Schare/ der warn an Weib und an Kind funffzehen Tausend. Adam der emphie sy all in GOttes Namen. Sy sprachn/ was wildu wier gesambt uns nyn so gar/ warum ligstu an den Pett hie. Er sprach: Kinder da ist mir wee. Sie sprachn Vater sag uns was wee sey/ des entwist wir nicht/ und sein Sun Seth sprach vor in allen/ Vater du pist vielleicht unfro/ dich verlangt nach der Speis dy du het in Paradis/ Sag mir/ ich gen untzt ans Paradis/ da leg ich mich mit yamer und mit klag für an dy weil das GOtt vielleicht mein Klag hört und sent mir sein Engel der pringt söllich obst nach deines Hertzn Begier/ yedoch pitt ich dich du sagst mir was wee sey. Adam sprach/ mein Kind/ die Red schol ew geöffnet seyn. Do GOtt euch und ewer Mueter so mynninchlich beschueff/ daß wir nicht westen übel noch gut/ gen dem Holz das do stett im Paradys/ all pawm er

uns

uns auszaigt an ainen den verpat er uns.
tailte das Paradis entzwey / Orient gab er m
Er gab uns auch zwey Engl dy uns hetten in ie
huet. Nw kam der Tewffl Lucifer und Sat
nas / dy aller untrewn vol sind und petrogen
weil ewer Mueter das sy den Aphl aß und g
mir auch / also zeprechen wir GOts Gepot /
ward sein Zorn groß. Er sprach: werumb ha
mein Pot zebrochen? Siech darumb muestu
den / ich hab dir darumb zepuezz gedacht / Süb
zig siechtumb Wee und Schmertzn von d
Haupt zu den Füessen dy dir gent zu dem Hertz
und allen deinen Geschlächt nach dir. Siech S
das ist das Wee das mir nw ist pekennt / des n
es auch inn in kurtze stund / und habt in an er
Hant. Adam begunt laut schrein von des sie
tumbs Schmertzen: Was tet ich armer daß
den Aphl genam und Gotes Pot zebrach. Da
Red von Adam geschech / Seth sein Sun hueb
auf und kert zu dem Paradis / do er dafür kem
säet er Aschn auf sein Hawbt und viel auf se
Knie / und pat mit klag und andacht also: O H
re GOtt ich pitt dich in Adams pet du sendest
des obss des mein Vater pegert ab dem pawm
parmung / So wirt mein Vater wider jung.
nw vil weil ergieng / sand Michel im do ersch
Er sprach GOtt hat mich her gesant / wen du h
in ser ermont / darum sag ich dir Seth du solt ni
weinen und klagen ůmb das öl der Parmung
mit dein Vater volt pestrichen werden / des
machtn nicht geheben untz an dy Zeit das verg
gen sind von dem Tag da GOtt dy Werlt von

weschu

geschueff fünff tausend und zwey hundert Jar/ So kumpt erst auf dy Erd GOttes Sun / der erkchůkcht den viel menig schar/ So der dy Tauff emphangen hat / so stet auf das öl der Parmung über die in Gott geglaubet und dy Teuf emphahnt durch das ewig leben. Darnach vert GOtt zu den Abgrund (Christus descendens in inferna) und nymbt deinen Vater und bringt den zu dem Himlreich und vor mag es nicht geschehen. ⁊c.

Hinc Evæ obitus, quæ septem tantum diebus Virum supervixisse narratur, ea morti vicina dicitur inter alia suos monuisse de futuro duplici exitio mundi per aquam & ignem, conficiendisque, ut præcepta tradita ad posteros propagarentur, duplicibus tabulis, fictili altera, & altera lapidea. Nach Adams Todt über sechs Tag GOtt über Evam auch gepot daß sie ward siech. Ewa west in ierm Gedanckch das sy sterben solt/ davon gepot sy ierm Chinder daß sy für sy chåmen und vernåmen ier Red/ das geschah. Do sy chamen do er sew Eva und sprach: Ich verchůnd ew daß ewer Vater und ich haben übervarn vor manigen iare GOttes Gebot. Darumb sprach Sannd Michael zu uns paide also: Durch ewer Ungehorsam daß ir zebracht GOttes Gepot / will GOtt zway Gericht füegen. Das erst mit Wasser/ das ander mit Fewr. Also wil er sein Urtail geben über alles das/ das auf Erd mag leben. Davon hört meine Chind / seind uns von GOtt bescheidn sind zway Gericht/ So schült ie laisten mein Gebot/ jer schült machen von zweierlay Sache zwo Taweln. ⁊c.

XXV. De Adamo & rebus ejus Varii scriptores.

PRæter interpretes capitum primorum Geneseos antiquos ac recentes, Philonem item atque Josephum, scriptoresque Historiæ Patriarcharum & Annalium ab orbe condito, è recentibus præcipue Salianum, Torniellum &c. de Adamo plura non æque certæ omnia fidei tradunt Simonius (diversus à Richardo Simone) in dictionario Biblico, & dictionariorum Historicorum scriptores Morerius ac Bælius, Suicerus item in thesauro Ecclesiastico, Jo. Franciscus Loredanus in vita Adami, Italice atque inde Anglice, Gallicque edita, Jo. Gisenius in Adami vita, Jo. Schiferdekerus diss. Philologico Theologica de Adamo Leucopetræ 1678. & auctor Calendarii Historici de Adamo Germanice ante hos decem annos vulgati in 8.

De Adamo non Androgyno Sixtus Senensis lib. V annotat. 45. Theodorus Hackspanius Dispp Theol. & Philolog. p. 283. seq. & Paulus Slevogtus dispp. Academic. p. 488. seq. Henrici Christoph Schneringii diss. Gryphiswald. 1711.

De Adami Pœnitentia diss. duæ D. Jo. Frid. Mayeri τ̃ μακαρίτȣ Witeb. 1685. Jo. Gregorius cap. 25. Observationum sacrar. ubi traditiones Orientalium de doloribus & mœstitia Adami ob jacturam paradisi.

De scriptis Adamo tributis præter supra passim à me laudatos Jo. Braunius in selectis sacris p. 570. seq. Caspar Schottus in Technica curiosa p. 556. Christopho-

ſtophorus Hendreich in Pandectis Brandenburgicis D. Jo. Andreas Schmidius in pſeudo veteri Teſtamento & Jac. Frid. Reimmannus in ſpecimine Iſagoges ad Hiſtoriam litterariam antediluvianam.

Ænigma de Adamo apud Lambecium T. 3. de Bibl. Vindob. p. 39. ὁ πατὴρ μȣ ἐγέννησεν ἐμὲ, κἀγὼ ἐγέννησα τὴν μητέρα τῶν παιδίων μȣ, καὶ τὰ παιδία μȣ ἐγέννησαν τὴν μητέρα τȣ͂ πατρός μȣ.

De ſapientia Adami liber meritisſimi Theologi D. Dannhaueri, quem memorat Theoph. Spicelius in templo honoris p. 415. non vidit lucem.

De Adami ſepultura videnda Sam. Andreæ diſſ. Marpurg 1679. Sviceri theſaurus Eccleſ. in Κράνιον, Jo. Nicolai de ſepulchris Hebræorum p. 119. Mich. Hoynovii diſſ. Regiomonte 1706.

De Salute primi hominis quam Tatianus olim negavit, Rupertus Abbas Tuitienſis vocavit in dubium teſtatus a multis libere negari & à nullo ſatis firmiter defendi, peculiaris liber exſtat Philippi Abbatis Bonæ ſpei, cui addi poſſunt Gerh Voſſius Theſibus Theolog. p. 50. ſeq. Natalis Alexander Hiſtor. Eccleſ. V. T. p. 73. & Sec. 2. T. 3. p. 558. edit. in fol. Samuelis Andreæ diſſ. Marpurg. 1678. Erdmanni Uſenii Criticus eruditus, editus Germanice, lib. 1. quæſt. 13. Miſcellanea Critica Gallice vulgata ab Ancillonio T. 1. p. 34.

XXVI. ADAMI NOMEN.

In limine Commentarii Pſeudo Hieronymi ad Novum Teſt. Tom. V edit. Marcianæi p. 847. legas: *Adam a quatuor litteris & à quatuor ſtellis nomen accepit, quod eſt artis, doſis, anatholis, meſimbrio, vel*

quatuor significant Evangelistas, & sicut de Adam omni homo nascitur, ita per quatuor Evangelistas omnes ad fidem veniunt. Non stellarum illa sed plagarum quatuor mundi nomina sunt ἄρκτος, δύσις, ἀνατολὴ, μεσημβρία, quæ per nomen Adami significari traditur etiam in pseudo Sibyllinis lib. 2. p. 216. quam in rem non repetam quæ annotavi lib. 1. Bib. Græcæ c. 32. Alii observarunt apud Hebræos nomen אדם contineri literis initialibus vocabulorum אפר *pulvis*, דם *sanguis* & מרה *rebellis fuit.* Ab Eusebio Adami nomen recte exponitur γηγενὴς VII. præparat. p. 307. & XI. p. 516. Josephus in accusandi casu Ἄδαμον dixit. Metrophani Critopulo p. 47. Confessionis suæ, Adamus dictus videtur quasi ἀδάμαστος. Eidem Josepho Adamus significat πυῤῥός. Aliis γῆ, ἄνθρωπος, ἐρυθρὰ γῆ. γῆ σαρκουμένη, γῆ ἐρχομένη, γήϊνος, αἷμα, χοῦς, μαρτυρία, ὁμοίωσις. Vide interpretationes nominum Hebraicorum Tomo. 2. Hieronymi editi à Joanne Marcianæo.

XXVII. Hæretici ab Adamo nomen sortiti.

ADAMIANI, Adamæi, Adamitæ veteres à Prodico, sæculo II. & recentiores seculo XV. in Bohemia, atque seculo XVI. ex Anabaptistis, qui paradisum & felicem primi hominis vitam restituere polliciti, fenestram variis erroribus & ineptiis aperuerunt, de quibus antiquis videndi Epiphanius & Damascenus hæresi 52. Augustinus & au-

& auctor prædestinati c. 31. Pseudo Hieronymus Indiculo hæresium c. 14. Theodoritus lib. 1. hæret. fabul. cap. 6. Nicetas thesauro Orthodoxæ fidei IV. 10. p. 117. T. 25. Bibl. Patrum edit. Lugd. Isidorus Hisp. VIII. 5. Originum, Sviceri thesaurus in γυμνός: De recentioribus Natalis Alexander Hist. Eccles. sec. XV. & XVI. T. 8. p. 94. edit. in fol. Æneas Sylvius de Origine Bohemorum c. 41. Trithemius annal. Hirshaugiensium T. 2. p. 362. De utrisque Gabriel Prateolus & alii nuperi de hæresibus scriptores, Rivetus Exerc. 27. in Genesin, Bælius in dictionario Historico, D. Dannhaweri præadamita utis p. 106. & B. Thom. Ittigius de hæresiarchis secundi à CHRISTO nato sæculi p. 113. seq.

PRÆADAMITARUM sive Hominum plurium ante Adamum à DEO conditorum assertor strenuus ac mox, dubito an ex animi sententia, ejurator Isaacus Peyrerius, Burdegalensis de quo consulendus præter Bælii Lexicon, Theophilus Spizelius in infelici litterato p. 827. seq. & Rich. Simon Tomo 2. Epistolarum selectarum, Epistolis primis quatuor. Ab eo dogmate solet & ipse vocari *præ Adamita* ut ab Is. Vossio de LXX. Interpretibus p. 341. Frid. Spanhemio in elencho controversiar. p. 645. D. Abrahamo Calovio T. 3. system. Theolog. p. 1074. Confutatus est Peyrerius a multis, nam ut notissimos Jo. Micrælium, Dannhauerum, Jo. Henricum Ursinum, Eusebium Romanum sive Philippum Priorium sub illo nomine delitescentem, tum Sam. Maresium, Anton. Hulsium, Jo. Hilpertum aliosque Lipenio in Bibl. Theolo-

gica memoratos omittam, contra Peyrerium disp
tant Matthæus Hale libro de origine gene
humani p. 666. seq. edit. Germanicæ in 8. Isaac
Vossius de LXX. Interpretibus p. 281. Guil. Sald
nus lib. I. Otiorum divinorum Exerc. V. ac nov
sime Clariss. Herm. Christophorus Engelke Pr
fessor Rostochiensis in Præadamitismi recens
crustati examine. A. 1707. De præ Adamitis ex R
biorum sententia vide Hottingeri Hist. Orient
p. 187.

COADAMITAS sive plures homines sim
præter Adamum à DEO conditos, Muhamedan
rum quorundam sententia est, ut videre licet
Rich. Simonis Epistolis selectis T. 3. p. 36. qui
hoc conspirant cum Juliano παραβάτῃ, qui plu
simul homines à Diis productos putabat p. 2
edit. Lips. vel quomodo nigri quidam in Afr
existimant duplices homines primum à DEO cre
tos nigros & albos, ut nuper admodum itinere
Guineam p. 149. Posmannus notavit. Vel qu
modo Theophrastus Paracelsus somniavit dup
cem fuisse Adamum Asiaticum alterum alter
Americanum. Confer quæ de Manichæis & A
drea Cæsalpino Guil. Saldenus Otior. Theol.
64. seq. atq; de Jo. Meffresozotio Gotfridus Arno
dus Tomo III. Historiæ sive Apologiæ hæresiu
Germanice editæ p. 69. Moses Bar Cepha part
de paradiso c. 27. *Porro fuere ex hæreticis qui di*
rent duos Adamos à DEO creatos fuisse, idque ex eo col
quod Moses duorum meminerit, dicens alterum die se
conditum esse, alterum post diem sextum: ad illum
stare verba: Et finxit Dominus Deus Adamum p

verem è terra, *at hunc neque ex terra effectum esse, neque ex pulvere dicere Mosen, sed simpliciter, Adamum illic posuisse quem finxerat.*

Prætereo alios circa Adamum errores & controversias de quibus consulendi Theologi, præcipue in Locis de Homine integro & imagine DEI, atque ejus amissione & peccato. Pleraque perstrinxit etiam Rev. D. Jo. Andreas Schmidius in Helmontii errantibus ignibus circa doctrinam de statu integritatis & corruptionis.

XXVIII. De reliquiis Adami.

Ex Rev. D. Georg. Henrici Gœzii, Superintendentis Lubecensis diss. Historico Theologica de reliquiis Patriarcharum Vet. Test. Lub. 1710. 4.

AB ipso primo homine, *Adamo* scilicet, *ætatis suæ Episcopo*, ceu B. D. Martinus Chemnitius Exam. Concil. Trid. *f.* 7. eum appellat, exordiamur. De hoc enim constat, quod ex pulvere de terra, miro DEI omnipotentis artificio, formatus fuerit, *Gen. II.* 7. Res tamen penè inaudita est, Corsicæ ap. S. Cathar. de Sisco particulam hujus terræ custodiri, prout ex Antonpetro Philippino, Histor. Corsicæ Scriptore, refert Dan. Chamier *Panstrat. Cathol. T. II. L. XVI. C. XII. f.* 342. *b.* Quis enim crederet, Adamum lapsum illam tam solicite collegisse, ut Corsi ejus compotes fieri potuerint.

Verum missâ terræ glebâ alia nunc nobis sunt expedienda. De Adamo enim sacræ litteræ com-

memorant, eum, cum *Eva*, peccati pœnarumq; sociis, *tunicis pelliceis* indutum incesſiſſe. *Gen*, I. 21. Haſce vero, *Romæ* adhuc ſupereſſe, & ſeptu gesimo anno oſtendi, Hebræi, quibus *ſolenne mira dicere ſine ulla ratione & probatione, & fabul commentis mirandum in modum delectari*, prout Bene Pererius in *Comment. in Geneſin f.* 984. de iis loqu tur, in *Gemara*, notante Celeber. B. Jo. Chri ſtoph. Wagenſeilio in *Sota p.* 340. ſomniant, ex Verſione latina commentantes: *R. Judas, n mine R. Samuelis, dixit: Etiam aliud aliquid habent R mæ: ſeptuageſimo enim quoque anno, ſelecto homine tegri corporis, illum claudi cujusdam ſcapulis inequit faciunt, induentes ei prius tunicam Adami protoplaſti, aptantes capiti ejus exuvias vultus R. Iſmaelis. Amp collo ejus adpendunt numos quatuor auri puriſſimi, a m vero obtegunt gemmis. Ante eum divulgant voce, int mantque: ſupputatio* τῦ *κυρίυ* (Jacobi ſcil.) *mendax Frater Domini noſtri* (Eſavi) *fuit impoſtor. Quibus ſ ctare licet, ſpectatum adſunto. Nam qui eam non vid haud eam viſurus eſt. Quid juvat deceptorem decept Et impoſtorem impoſtura? Væ huic, quando iſte reſurg* Rectè vero judicat *M. Jo Nüchterlein* in *Diſſ. de Tun cis Pelliceis Protoplaſtorum*, in *Acad. Altdorffina* 16 exhibita, *Cap* 2. §. 15. *p.* 31. iſtas pro genuinis n eſſe habendas, hinc refert, quod à Judæo haud u timæ notæ edoctus fuerit, vix probabile eſſe, a unquam ſibi perſuadere poſſe, veſtes iſtas Rom veniſſe. Et ſi Roma easdem vidiſſet ac aſſerva ſet, glorioſe ſane ex iisdem in hunc usque dien triumpharet. Nugarum vero nondum eſt fin Quapropter ſequentia ex Jo. Braunii *Lib. I. de Ve*

tu Sacerdotum Hebræorum Cap. IV. §. VI. p. 89. excerpere nobis haud erit dividiæ. Ita vero doctissimus Vir fabulam commemorat exploditque: *Toti Terrarum orbi notam esse credo putidam fabulam, quæ & hodie inter Judæos, qui quascunque fabulas credunt, pro vera historia narratur; ante paucos annos, uxorem, novi istius impostoris Sabbathi Zebi, tunicam pelliceam, quam Eva ante fere sex M. annos gerebat, ê cœlo dimissam nactam fuisse, plurimis sanctorum & Patriarcharum nominibus depictam, & aureis litteris ornatam, in quodam Campo, in quem à parentis genio, qui Judæus fuerat ea tamen non aliter sciente quin Christiana nata fuerit, nuda deducta erat, stupendo planè miraculo. Utrum vero cœleste illud vestimentum illæsum, à nova illa nupta, novi Messiæ, in arca servatum fuerit, an detritum & jam Lacerum alicubi in angulo inter sordidos verpulos jaceat, & cui usui hodie inserviat, fateor me nescire. Sane nænias illas, dignas ut à vetula pueris in cunis vagientibus præcinantur, à recutitis, sibi pulchre de novo suo Messia blandientibus, narratas accepi.* Sed quis inde non colligat, haud contemnendam dari harmoniam Judæorum ac Pontificiorum, quemadmodum aliis in rebus * declaratam, ita etiam in Reliquiis Veterum asservandis luculenter satis ostensam.

Ad Reliquias *Adami* referri merentur ipsius *pedum vestigia*, quæ in Insula Ceylon conspiciuntur. Ita vero Hugo Linschotanus *Itin. P. I c.* 14. *p.* 2. *Orient. Indiæ p.* 40. all. D. Sam. Andreæ in *Dissert. Histor. Theol.*

* Spectant huc *Dissertatt. Theologicæ* B. D. Mart. Geieri, quæ *Conformitatem Judæo Papisticam* in locis de *DEO*, *Angelis & homine*, *Scriptura sacra*, & *Lege* indicant, atque ipsius *Opusculis Philologicis p.* 575. usque ad 736. insertæ sunt.

Theol. de *Sepulcro Adami*, *Marpurgi* 1679. defensa, §. *p.* 5 illa commendat: Die Insel (Ceylon) ist sch Bergicht / allda ist ein hoher Berg / welchen sie für de allerhöchsten in gantz Indien halten / sein Nahme i Pico de Adam * Es halten die Indianer für eine gan tze Wahrheit / daß das Paradeiß daselbsten gewese sey / und Adam sey da erschaffen / sagen auch / daß man noch heutiges Tages seine **Fußstapffen auf demselben Berge finde / welche in denen Steinen stehen / gleich als ob sie darinnen gehauen wären / bleiben auch also und vergehen nicht.** Eadem habet Jo. Jac. Saa in *Descript. Insulæ* Ceylon, *Norimbergæ* 1672. edita *f.* 62. Sie (loquitur autem de Insulæ hujus incolis) halten festiglich dafür / daß auf einem Berg / den ih **Adams-Berg** heissen / **Adams Fußstapffen** zu sehe seyn sollen / die auch in einem kleinem Templein einge fasset sind / darinnen Tag und Nacht / von gelben Kupffer gemachte Lampen brennen / von Clapper Nuß-Oel / und dahin Jährlich auf die sieben / acht Meil Weges kommen / und jeder etwas von Clapper Oel zum Opffer mitbringet. In notis deinde ex *Her porti Itiner. p.* 173. hæc afferuntur: Zwischen der In sel Ceylon und dem festen Lande liegen grosse Stein Felsen / dadurch kaum ein gemeines Schiff kan durch fahren / welche Felsen genennet werden **Adams Brüg ge.** Dannenhero man vermeinet / daß der Adam da selbst begraben lieget. Man siehet auch noch heutiges Tages das **Bild Adams** / mit Erdwerck abgebildet liegen / in mercklicher Grösse auf den **Berg Zackmann** wo

* Iconem ejus æri incisam novissime exhibuit Cornelius de Bruins, itinere in Mosciam, Persiam & Indiam Belgice edito Ao. 1711. fol. Amsterd. p. 354.

woselbst ein Tempel stehet / darinnen Tag und Nacht Lichter gebrennet werden. Nicht weit von diesem Tempel findet man seine **Fußtapffen** / und wird dafür gehalten / daß er solche selber nach seinem Fuß gehauen habe / dabey auch eine **Schrifft** gefunden wird / welche in Stein gehauen / niemand aber keinen Verstand oder Wissenschafft davon haben kan. Eandem autem fidem ista habere credimus, quæ non injuria *vestigiis pedum Christi, monti Oliveti impressis*, defertur, *de quibus* diversæ *Dissertationes* exstant, à D. Sam. Andreæ in *Acad. Marpurg.* 1676. M. Nic. Christoph. Remlingio *Wittebergæ* 1685. & M. Adamo Mahnio *Lips.* 1699. conscriptæ. De *Litteris* autem, ab *Adamo* pictis, eidemque tributis, quæ *Romæ* in *Bibliotheca Vaticana* conspiciuntur, scitè judicavit Heideggerus *Histor. Patriarch. T. I. Exercit.* XVI. §. XXXVII. *p.* 481. ita scribens: *Neque magnifacio Adamicam illam Scripturam, quæ visitur in Bibliothecæ Vaticanæ columna Litterarum octavâ, cujus antiquitati nequicquam patrocinatur Angelus Roccha â Camerino Comm. in Biblioth. Vaticanam, aliaque similia alphabeta ab aliis etiam Adamo supposita.* Add. B. Jo. Hen. Ursini *Exercitat.* de *Zoroastre &c. p.* 207. *seq.*

In *agro Damasceno*, qui adhuc hodie peregrinantibus monstrari solet, Adamum non solum (ê terra scil. flava, vid. Hier. Welschii *Itiner. p.* 184.) plasmatum, & hinc in Paradisum terrestrem translatum, sed etiam illo rursus ejectum esse, Christ. Adrichomius in *Theatro Terræ sanctæ, Colon.* 1628. *f.* 45. meminit, qui *p.* 39. de spelunca refert, quod uterq; parens in illa per tempus sat longum filium interfectum, justum Abelem, luxerint, inque

eadem lectis saxeis, habentibus in longitudi
triginta pedes, usi fuerint. Eandem vero mi
sam facientes de *Domo* tantum *Adami* ea hic trade
constitutum habemus, quæ in illustris Viri *Chri*
phori Haranti Itinerario, quod *Norimbergæ* 1678. e
cusum est, *p.* 820. commemorantur: Die M
hammetaner geben für/ daß/ als Adam und Eva
dem Engel aus dem Paradieß vertrieben wurden/
eben auf den Ablaß Berg/ (welchen sie Giabal Ar
fata nennen/ und der 15. Welsche Meilen von Mec
liegt) kommen seyn/ daselbst zu wohnen/ und daß du
GOttes Verhängniß eins von dem andern sich ve
ret hätte/ und seyn gantze viertzig Jahr von einan
gewest/ habe auch unterdessen stets eines das ander
sucht. Da sie endlich wieder zusammen kommen se
daß eines das ander wieder angetroffen/ auf der H
des Berges ein klein Häußlein gebauet/ welches
auf den heutigen Tag heisset Beit Adam, das ist/
dams Hauß.

Postquam autem *Adamus* voluntatem sum
Numinis transgressus erat, atque se ipsum cum
niverso genere humano imagine divina orbav
rat, vera postea pœnitentia ductus gratiam, qu
perdiderat, iterum obtinuit. Benè proinde
ejus pœnitentia ac salute æterna sperare debem
Videantur *binæ Dissertationes* de *Adami pœnitentia*,
Acad Witteb. A. 1685. & 86. à Vener. ac Celebe
Dn. D. Jo. Frid. Mayero scriptæ, & *Dissert. Theol.*
Sam. Andreæ de *Salute Adami*, *Marpurgi* 1678. el
borata, coll. Natal. Alexandri *Hist. Eccles. Vet. T*
T. I. f. 73. *seq.* qui ad *Philippi Abbatis Bonæ spei*, Ber
hardo coævi, libellum, de *salute primi hominis*, sc

ptu

ptum provocat. Verum nec locum illum nos ignorare volunt Incolæ Palæstinæ quo pœnitentiam egisse ferunt, prout Franc. Ferdin. de Troilo in *Orientali Itinerario*, quod *Dresdæ* 1676. lucem publicam adspexit, *p.* 323. *seq.* hisce verbis est testatus: Die zu Hebron wohnende Christen und Türcken haben uns den **Ort** gezeiget / wo Adam und Eva ihre begangene Sünde sollen beweinet / und wie sie sagen / gantzer hundert Jahr ihr Leben in strenger Busse zugebracht haben. Dieser Ort lieget gegen der Sonnen Untergang / in einem Thal / ohngefehr hundert Schritte von dem Damascenischen Acker / ist eine tieffe und finstere **Grotte** / nicht gar lang / noch breit / auch sehr niedrig / in einen harten Stein-Felsen / und wie es scheinet / nicht von Menschen Händen / sondern von der Natur selbsten also zugerichtet. Dieser **Thal** wird genennet / La vallo di lagrime, ein **Thal der Zähren** / weiln sie über ihr groß Verbrechen die Thränen häuffig sollen vergossen haben. Veremur tamen, ne hæc relatio, cujus nec ullum vestigium in sacris litteris deprehenditur, Pontificiorum Dogmati de satisfactionibus plus justo patrocinetur, atque callide satis ab otiosis Monachis fuerit excogitata.

Hac tamen occasione *Adami sepulcrum* * silentio prætermittere haud possumus. Istud enim adhuc hodie in Palæstina inveniri creditur, hinc à Scriptoribus, qui eam perreptarunt, traditio illa pervulgata, Adamum in Monte Calvariæ fuisse sepul-

* Pseudo Origenes lib. 2. in Jobum p. 463. *Ubi videtur nunc Phœnix? ubi urna Adam? ubi videtur arca Testamenti? ubi urna mannæ?*

pultum, in litteras refertur, atque posteris valde commendatur. Confer *Itiner. Terræ sanctæ T. I. f. 248. sq. edit. Francof.* 1609. Chr. Andrichomius in *Theatro Terræ sanctæ. f.* 49. Otto Frideric. de Gröben *Itiner. Orient. p.* 125. Franc. Ferdinandus de Troilo *Hodæpor. Orient. p.* 207. Jean Mocquet Reise-Begebnüsse *p.* 335. Georgius Christoph. de Neitzschitz Welt-Beschreibung *p.* 281. D. Jo. Cotovici *Itiner. Hierosol. & Syriac. p.* 169. Petri della Valle *Itinerar. P. I. f.* 160. Wagenseilii *Sota p.* 293. Quamvis autem ea sententia quamplurimis priscæ Ecclesiæ Doctoribus probetur, quorum testimonia à B. D. Casp. Sagittario in *Harm. Pass. Christi p.* 738. *sqq.* adducta legi possunt, nondum tamen hæc lis perorata esse videtur, num ista relatio omni prorsus dubio careat. Haud malè enim August. Torniellus in *Annalibus sacris f.* 72. judicavit, locum sepulturæ ipsius Adami nequaquam explorari aut sciri posse, *quoniam de hoc* (lubet enim ipsius verba hic recitare) *aut ubi habitaverit, præsertim sub finem vitæ suæ, aut in quo loco defunctus sit, Scriptura sacra non meminit: & constat, non solum omnia cadaverum ossa dissipata, sed etiam sepulcra ipsorum, cum reliquis, quæ tum exstabant, ædificiis, à diluvii inundationibus orbata ac dispersa omnino fuisse, ita ut nullum eorum postea vestigium remanserit.* Deinde ista falso nititur præsupposito, Adami ossa â Noa, qui ea collegisse ac in arca reposuisse dicitur, in partes diversas divisa, atque inter filios æquabiliter dispertita fuisse, Semum deinde nobiliorem corporis partem, eam scilicet in qua ipsius Adami Cranium fuit, accepisse, atque in Judæa terræ demandasse. Placet autem

istud

istud non solum modo adducto Torniello *l. c.* sed etiam Joh. Ferrando in *Disquisitionis Reliquiariæ L. I. C. XII. p.* 318. *edit. Lugd.* 1647. hunc in modum scribenti, atque rationem insimul factæ istius divisionis reddenti: *Non possum usque eo mihi temperare, quin explicem conjectura, Noëmum filios suos in Orbis possessionem mittere meditantem, eo potissimum consilio, & animi destinatione paternas animi exuvias ipsis partite divisas imperitum fuisse, ut toto, quantus quantus est, dispersi orbe, vastissimisque terrarum spatiis â se invicem longissimè sejuncti fraternam charitatem conservare, atque adeo ejus igniculos plus nimio intermori faciles, tam avitorum pignorum continenti aspectu, quam primi Parentis ac sui refricata, vel potius præsenti semper recordatione studerent conflabellare.* Habuit autem hic scriptor, de tuenda sacrorum Lipsanorum religione valde solicitus, ea in mente, quæ *Lib. I Cap. II. p.* 92. ex Mose Barcepha retulerat: *Noëmum, cum esset arcam una cum liberis suis conscensurus, impendente diluvio, secum in arcam intulisse ossa Adami,* * *eaque deinde post dilu-*

* Hisce adjungit Jac. Boulduc *Lib. I. de Ecclesi. ante Legem c.* 14. *p* 134. scripta Henochi, sequentem in modum de iis (allegat. B Dn D. Aug. Pfeiffero in *Dec. selectâ Exercit. Bibl. Exercit. II. de Henocho, cap. IV. §. IV. p.* 47. & B. D. Ægidio Strauchio in *Dissert. Histor. de Columnis Sethianis, Witteb.* 1669. *præfat.*) commentans: *Noachus mandabit scripta Henochi diligentissime conserbari, & reposuit in Arca tempore dilubii, non minori solicitudine, quam Patris Adami & aliorum Patriarcharum ossa, ut qui ejus, quem DEUS rapuerat, ossa, quæ serbarentur, habere non posset, scripta tanquam sanctissimum pignus & depositum sibi atque posteritati custodiret.* Rectè vero judicat celeberrimus Theologus: *Scilicet de serbatis Henochi*

luvium arcâ digressum suis filiis distribuisse, prout orbem terrarum inter illos habitandum patiebatur: Verbi gratia, calvariam Adami dedisse primogenito suo Sem, & terram illi assignasse Judæam: atque posteritatem Sem, cum in Judæam, ceu hæreditatem suam, venisset, illam Adæ calvariam, quæ sibi de illius ossibus ex paterna distributione obvenerat, in Adæ sepulcro, quod jam tunc illic extabat, reposuisse. Ut non attingamus, quosdam in ea esse opinione, Chebronem Adami sepulcrum sibi vendicare. Incerta itaque omnia sunt, atque idonea autoritate destituta, quæ de illo circumferuntur, prout fusius integra *Dissertatione, Adami sepulcrum* sistente, atque *Marpurgi* 1679. excusa, modo laudatus D. Sam. Andreæ evictum dedit, Coll. *Dissert. Philol.* de *Chebrone, Gigantum domicilio, Witteb.* 1710. à Dn. Jo. Christoph. Wichmanshausenio proposita, *p.* 13. & *Dissert. Philol. Theol.* de *Adamo*, in *Gymnasio Weissenfelsensi* 1678. sub præsidio B. Dn. Prof. ac Superint. Jo. Schieferdekeri ventilata, *Aph. VI.* ac Jo. Henr. Heideggeri *Histor. Patriarch. T. I. Exercit. IV. p.* 160. nec non Christ. Andrichomii *Theatro Terræ sanctæ f.* 49. & 202. ac Cotvici *Itinerar. Hierosol. p.* 243.

XXVIII.

nochi scriptis tam certa res est, quam de aliorum ossibus. Et cui ignotus est ille *Boulducus, Parisinus, ordinis Minorum Prædicator; homo in excogitandis pro lubitu figmentis audacissimus, & plane dignus, qui historiam Lombardicam continuet, aut novos det conformitatum libros:* elogio D. Sam. Andreæ, in *Dissert. de sepulcro Adami* §. *XXIV. p.* 23. Idem *sua stoliditate notus, perditæque frontis homo* dicitur Dn. Prof. Wichmanshausenio in *Dissert. de Chebrone,* §. *IX. p.* 23.

XXIX. De reliquiis Adami.

Epistola Rev. M. Pauli Christiani Hilscheri, Pastoris Palaeo Dresdensis, ad laudatum D. Gœtzium, data editaque Dresdæ 1711. 4.

VIR

SUMME REVERENDE, AMPLISSIME ATQUE EXCELLENTISSIME,

Domine, Fautor, atque Amice desideratissime.

QUanquam mentis nostræ hæc natura sit, atque conditio, ut rerum novarum cupidissima, fastidiat propemodum antiqua, & contemtim habeat, aliquando tamen ea quoque, quæ longo temporum tractu obsoleta fere, & extra hominum cognitionem posita sunt, postliminio revocare, & in lucem, apricumque producere satagit. Scita enim conversione ex vetustis recentissima fiunt, quæ diuturna oblivione sepulta eruuntur quasi e tenebris, & in conspectum veniunt Non latere TE, VIR SUMME REVERENDE potuit ea commentandi ratio. Postquam ergo quæ ad præsens ævum accedunt proprius, non sine applausu orbis eruditi in medium prodire jussisti hactenus, nunc conversa scena ad expromendas *Patriarcharum reliquias* instituto non illaudabili animum applicuisti, quarum amplissimam messem

cum

cum nuper exhibueris, ego, quod Tua fieri pa non dubito posse, spicilegium dabo, & *manipul lipsanorum Adami* a TE vel ideo non memorat rum, ut haberem, in quibus colligendis scribe di ad TE materiam invenirem, facto abs TE acc vo adjiciam. Non equidem is sum, qui illa vet statis, uti feruntur vulgo, monumenta, prom cue omnia extra dubitationis aleam constituta e judicem (quis enim reculas istas conservave aut in tanta terræ marisque per diluvium con sione, distinctas, & incorruptas præstare value aut quo autore notitia earum ad nos per tanta se lorum intervalla pervenire poterat, cum an Mosen, Mose tacente, historia tenebris, qu ajunt, Cimmeriis, sit involuta?) Sed ita arbitr maximam eorum partem, quæ recensenda a r fuerint, vel fingendi quadam libidine, vel m thologiæ studio; vel piæ meditationis incitame to, vel desiderio conciliandi inventis majore autoritatem, & gratiam, vel communi err subnata esse, atque excogitata. Neque tam nullam omnino utilitatem habet isthæc comme tatio. Cum enim legerimus, quæ hic confi ta sunt, non solum Judæorum aliquot senten rectius intelligemus, easque vel stultitiæ dam bimus, vel tanquam sapienter dictas feremus, etiam loca Scripturæ sacræ non pauca dilu fient, atque illustriora. Ita autem me geram, quæ de *particula terræ*, ex qua procreatus sit Ad mus, de *vestibus* ejus, *pedum vestigiis, literis, spelun* in quibus lapsum, Abelisque mortem defleve *domo*, ipsi & Evæ communi, *lecto, sepulcroque*,

offibus, varie, & diligenter annotata a TE jamjam fuerunt, denuo repetiturus non sim, sed vel nova proferam, aut, si de iisdem dicendum mihi sit, ex aliis fontibus derivata accersam, Tuoque judicio censenda subjiciam.

Postquam sapientissimus conditor universi produxit primum hominem, e dormientis *costa*, sociam ipsi paravit Evam. Nobilissimam hanc pariter atque perdilectam mariti portiunculam vel ideo inter *καταλειμματα* Adami reputare placet, quia non solum peculiari plane modo de corpore ipsius animali decerpta fuit, sed etiam post ipsius obitum permansisse fertur residua. Quod si enim pie defunctorum tibias, ossa, atque digitos reliquias appellare solemus, quidni & costam demortui Adami lipsanis, memoria dignis, accenseamus? Neque tamen ita diu vidua vixit Eva, sed ex veterum sententia septimo die post, quam beate discessisset maritus, inter mortales esse desiit.

Et cum liberi sint segmenta quasi, & particulæ de substantia parentum, *fili* quoque, *filiæque*, & *tota Adami progenies* in hunc reliquiarum catalogum jure meritoque referunrur. Tanta autem eorum multitudo est, tanta copia, ut

- - - *Hybernas citius numeraveris umbras*
Sylvarumque comas -

quam certum eorum numerum inire possis. Fecit tamen ejus periculum *Jo. Bapt. Ricciolus* in *Geographia & Hydrographia reformata*, quæ Venetiis anno 1673. prodiit, verisimilemque hominum superficiem terræ inhabitantium calculum invenit, quem ex eodem repetiit in *Analect. Miscell.*

Matth. Zimmermannus Menſ. 2, n. 9. Non ſupervac nea id curioſitate disquiritur, ſed ad ſatisfacien dum eorum dubitationibus, quibus ex terræ pa vitate, hominumque multitudine oboritur diff cultas circa reſurrectionem mortuorum, atqu judicium, non mediocriter conducit. Nam e arithmeticis legibus liquidisſime traditum, pro batumqve fuit, quod, ſi in vitam redirent omn ſimul, quotquot extiterunt unquam homines, ſin gulis ſpatium ſatis amplum foret, in quo posſi conſiſtere. Quod argumentum erudite non m nus ac ſolide tractavit *Gerh. Joh. Voſſius de Math natura* c. 7. & *Iſaac. Voſſius Var. Obſerv.* c. 3. quib jungenda Judæorum effata, a *Daſſovio* in *Diatribe mortuorum reſurrectione* c. 4. §. 5. ſtudioſe collect Sed hæc de univerſi generis humani multitudin Quæramus autem nunc de eo ſaltem mortaliu numero, quos Adamus per 930. annos, quibu vixiſſe perhibetur, progeneratos ex ſe habere po terat, & moriturus poſt ſe relinquere vivente Summam colligemus æquisſimis conditionibu Ponemus enim:

1. Annos ætatis non lunæ quidem, ſed ſolis cur metiendos,
2. Adamum primo ſtatim creationis anno gig nendi feciſſe initium, ſecus quidem, ac Ju dæi ſentiunt, ipſum centum, & amplius po lapſum annos a conſuetudine maritali abſti nuiſſe.
3. Evam primo, & interpoſito deinde uno, ter tio quoque anno peperiſſe, cum tamen pro pter naturæ firmitatem, quæ hodie immen

ſun

ſum debilitata eſt, vel ſingulis annis prolem dare potuerit.

4. Singulis partubus non gemellos quidem, quod veterum quorundam eſt opinio, ſed unicum ſolummodo fœtum enixam eſſe, eumque

5. permutatis vicibus nunc marem, nunc fœmellam fuiſſe,

6. Nec Adamum præter Evam plures, prout quidem Rabbini delirant, habuiſſe uxores, ac

7. Utrumque parentem centeſimo ante obitum anno non amplius generaſſe.

Poſteritatem vero ejus, quod attinet,

8. Abelem interfectum eſſe a Caino, antequam conjugium inierit.

9. Filios Adami anno centeſimo, filias vero anno nonageſimo octavo ad matrimonium ſeſe applicuiſſe, pariterque ut protoplaſtos

10. non ſingulis quidem, ſed tertio quoque anno, ac

11. alternatim prolem alterius ſexus produxiſſe; & quoniam coniugium non niſi inter maſculum, & fœminam, adeoque duas perſonas eſt,

12. generationem non juxta ſingulos, ſed juxta binos, atque binos deducendam eſſe, ac denique

13. tertiam hominum partem ante Adamum emigraſſe vita.

His ita ſe habentibus prodeunt in numerum liberi ab Adamo geniti 365 & demto Abele, utpote im-

proli, 182 paria conjugum. Quod si primus e his anno Adami 102. generaverit, & ita cæte quoque ad eandem ætatem provecti, vidit Ad mus 425616 nepotes, adeoque 21258 paria conj gum. Qua via per reliquas generationes si ve mus progredi, multitudo propemodum innum rabilis emerget. Fecit animi gratia rei hujus pe culum Vir in tractandis numeris versatissimu & a tertio gradu ad reliquos procedens non q dem, quod juxta conditiones supra pactas, quod, supposito, ex singulis conjugiis subsecu decem solummodo prognatos fuisse, generari p tuerint, computando, colligendoque certa eamque ingentem summam adinvenit. E illam!

Adamo ab anno ætatis		nati sunt	in gra
1	-	365	filii & filiæ
102	-	42516	nepotes & neptes
	nunc compendii causa e singulis hisce, secutis conjugiis decem solummo censentur liberi.		
204	-	425160	pronepotes, & pronepte
306	-	4251600	abnepotes, & abneptes
408	-	42516000	trinepotes, & trineptes
510	-	425160000	- - -
612	-	4251600000	- - -
714	-	42516000000	- - -

& sic porro per reliquam ætatem. De qua co putatione, monendum, numerum liberoru oppido exiguum, & ab universis concedendu

co

conjugibus ad maximam ſenectutem pertingentibus asſignatum eſſe, cum Adamus vel ex primo pronepote & uxore ejus, juxta præſuppoſita ſuperius data, viderit neceſſe eſt 363. liberos ex primo abnepote 308. ex primo trinepote 261. &c. eamque ob rationem nullum ex tam ingenti ſumma inter mortuos ante Adamum referendum eſſe, ſed eos univerſos, qui hic in rationes venerunt, cenſendos eſſe ſuperſtites, cum moreretur Adamus. Nam, etſi æquum fuerit largiri, vel tertiam liberorum Adami partem morbo, aut violenta morte, aut alia ratione ante ipſum obiiſſe diem, ideoque confictam putemus Judæorum ſententiam, Haranem, cujus mentio fit *Gen. XI.* 28. primum omnium moriendo præcesſiſſe parentem, atque ſic ante illum, quotquot fuerint, filios filiasque genitoribus ſuis ſuperfuiſſe, quia tamen e poſtremis conjugiis decem ſaltem paria, cum eorum multo plura fuerint, ad computum vocata, & hoc pacto, quæ provenire poterat ſumma, longe ultra dimidium jam imminuta ſit, nova ſubductione non erat opus. Conſideremus autem hic infinitam Dei, & nunquam ſatis deprædicandam potentiam, quæ ex uno conjugio tantam, facieque, & ſexu, & ætate, & ſtudiis tam diſtinctam hominum multitudinem producere, binariumque numerum adeo mirabiliter augere noverit, ut millenario ætatis nondum elapſo tot viventium myriades in orbe terrarum extiterint, quot protoplaſtorum neque oculi uno intuitu capere, neque mens eorum cogitando comprehendere potuerit. Atque hæc de poſteritate Adami, a quo,

nisi in universum genus humanum, cujus erat sc turigo, magnum bonorum malorumque flum defluxerit, multæ res in hac reliquiarum recensi ne rectissime omitterentur; quoniam autem ip autore habemus, quod infelices nos pariter atq beatos reddit, ex æquitatis jure eidem accepta r ferimus. Primo igitur loco commemoranda n bis *labes* isthæc, atque *pernicies hæreditaria*, qua tenerrimis vivendi initiis occupare nos univers solet, & ad credendum vera, & recta faciendu oppido ineptos reddit. Non male de hoc pecc originis inquinamento *Talm, Tr. Berachot* f. de ben dictionibus. *Non est mirum, cur peccatum Adami, Evæ exaratum sit, & signatum annulo regis ad generati nes sequentes propagandum, quia, quo die creatus est dam, absoluta sunt omnia, ita ut ipse extiterit perfec & complementum totius mundani opificii: sic quando peccavit, totus mundus peccavit, cujus peccatum nos p tamus, & patimur. Quod non ita se habet in pecca posteritatis ejus.* Locum dedit *Voisin Observ. in proœ Pug. fidei Raymundi* p. 140. Ita est. Per unum ho minem peccatum intravit in mundum, & per pe catum mors, eoque pacto per omnes homin mors penetravit, quoniam omnes peccaveru *Rom. V.* 12. Quod & illi Judæorum magistri * signi care videntur mihi, qui tradunt: Serpentem e tempore, quo cum Eva familiarius conversatu fuit, sordes eidem infudisse, quibus omnes ge tes inficerentur. Præterea *plurimarum rerum scie tiam* natis ex se reliquit Adamus. Etsi enim assi rere non audeamus Adamum singulas calluisse a te

* Confer Menasseh Israelidis librum de fragilitate humana lapsu Adami, Amst. 1642. 8.

tes, ac omnis literaturæ peritissimum fuisse, Theologum nempe, Philosophum, Medicum, Astrologum, Chymicum, Mathematicum, quod Rabbinorum dictis edocere cupit *Kircherus Oedip. T. 2. P. 1. C. 11.* fatendum tamen omnino est, ipsius, sapientissimi hominis, informationi debere ingentes gratias, qui ipso parente gavisi sunt, & tradita ab eo habuisse non pauca ad res bene gerendas subsidia. Et quid de *universo terrarum orbe* dicam, cujus ille dum vixit, dominus fuit? Indicare voluisse παντοκρατίαν istam dixerim. autorem, quisquis fuerit, additamentorum in Bibliis Germ. MS. an. 1458. a *D. Joh. Fr. Mayero, in historia version. Germ. bibl. Lutheri* memoratis, quando passim protoplastos cum honoris præfatione Herr Adam/atque Frau Eva/ uti olim Romani Imperatorem absolute *Dominum*, Græci κύριον, Regemque suum Galli *Sire*, absolute, & ἐξοχικῶς appellat. Chrysostomo ea de causa χειροτονητὸς τοῦ κόσμου δεσπότης audit. Sed cum moreretur ille omnium monarcharum maximus, ad posteritatem pervenerunt reliquiæ istæ longe amplissimæ, imprimis autem *montem* e regione Paradisi eis legasse fertur, qui tum erant e familia sanctorum. *Elmacinus* apud Hotting. in Smegm. l. 1. c. 8. Sect. 1. G. *Cum finis vitæ instaret, adesse sibi jussit filium suum Sethum, ejusque fratres, liberos, & uxores, quibus præcepit, ut habitarent in monte, qui est e regione Paradisi, neque inde descenderent, aut commiscerentur cum semine Kaini homicidæ.*

Atque hæc quin locum in catalogo reliquiarum Adami habere mereantur, non facile, VIR EXCELLENTISSIME, dubitaveris. Est vero præ-

terea farrago earum longe plurima, quæ suspectæ non solum, sed manifesto etiam confictæ sunt. De quibus cum relata leges, novo TIBI calamo opus, & atramento erit, ut obelos, peristigmena, diplen, & Platonicum διὰ τὸ χ, ac quicquid denique indignationis criticæ signorum est, passim marginibus adscribas.

Adamus ex Judæorum arbitrio *animarum* omnium vagina veluti, & domicilium fuit, quarum aliæ quidem, si fabula vera est, in capite resederunt, in oculis aliæ, ac sic per reliqua corporis membra, usque ad pedes. Testem cito *R. Lorian Tractat. de Revolut. animarum P.* 4. *c.* 9. & 32. Sed suam sibi habuit, eamque e corpore in corpus migrantem. Primam hereditario quasi jure Davidi cessit, postmodum autem Messiæ. Rabbinorum hoc meletema est. Geminam nempe homines isti ex Eliæ Levitæ sententia revolutionem docent: unam corporum, ut ea per terræ cavernas in Palæstinam sese deferant, ad felicissimam quam vigilantes somniant, resurrectionem; alteram animarum, quarum unaquæque opus habet in tria immigrare corpora. Cujus rei causam allegant, quoniam apud *Jobum XXXIII.* 29. consignatum sit: *Ecce ista omnia operatur DEus tribus vicibus!* ubi vocata in subsidium arte rasche thebot exploratum habere volunt, animam primi hominis sua sede excedentem recepisse se in corpus *Davidis*, & transituram aliquando in corpus *Messiæ*, quoniam scilicet in voce אדם singulæ literæ singula nomina, *Adami* nempe, *Davidis* & *Messiæ* exordirentur. Nugæ, sed venales, nam redemisse

eas

eas suo videntur ingenio, qui Adami animam illapsam in *Pauli* Apostoli corpus existimant, eique rationem præbuisse dicendi: se peccatorum omnium esse maximum, 1. *Tim. I, 15.* Denique & vir monstrosæ eruditionis *Guil. Postellus* in ea versatus opinione fuit, se esse animæ Adami admirabile domicilium, quod *Beza in notis ad Joh. XXI, 22.* observavit. O inanes reliquiarum æruscatores!

E terra productus est, qui terræ universæ erat dominus. De meliori autem *luto*, quod superfuit e creatione Adami, DEUM locustas finxisse fingunt Muhametanorum Theologastri apud *Bochart. Hieroz. P. 2. l. 8. col.* 486. Reliqua massa aream præbuit, super quam sacra facerent Patriarchæ, Isaac ligaretur, & sanctum denique sanctorum extrueretur a Salomone. Audiamus hac de re disserentem *Majemonidem* in *Beit abachria c. 1. Locus altaris amplius fuit apte dispositus, neque locum ejus in æternum mutarunt, sicuti dicitur: Hoc erit altare holocausti Israel!* (1. Chron. XII. 1,) *in loco sanctuarii ligatus fuit pater noster Isaac, juxta illud: Abi ad terram Moriah!* (Gen. XII. 1.) *Dicitur autem, extruxit ibi Salomoh domum in monte* (1. Reg. VI. 14.) *Est autem traditio in omnium manu, locum illum, in quo David & Salomoh ædificavit aream pro arca, esse eundem locum, in quo Abraham extruxit altare, atque super illud ligavit Isaacum, & eundem, in quo Noach, postquam egressus erat arca, extruxit altare: & hoc esse idem illud altare, in quo obtulit Cain, Abel, & Adam primum sacrificium, postquam creatus erat, atque inde conditus est. Hinc ajunt sapientes: Adam creatus est e loco expiationis suæ.* Quo de altari inferius plura. *Reliquiæ* autem *corporis Adami*

diligenter aſſervatæ. Ex *Patricide* enim & *Elmacin* *Hottingerus in Smegm.* refert, Adamum mor proximum Sethum ad ſe, & alios quosdam ex poſteris vocaſſe, teſtamentoque præcepiſſe illis, u demortui corpus condirent aromatibus, ac tan dem ſepelirent in meditullio terræ, addita ratio ne: *Inde ſalutem ſibi poſterisque obventuram.* Noa chum igitur, cum immineret diluvium, e ſpelun ca duplicata repoſitum ibi hactenus inter exuvia reliquorum Patriarcharum corpus Adami in na vem tranſtuliſſe. Quid porro? In veneratio nem reliquiarum convertit animum. Annota tum id ex Arabum traditione fuit a *Joh. Gregorio* *obſerv. ad aliquot S. Scripturæ loca c. XXV. Quam primu dieſceret, Noah adſtitit coram Deo, cum filiis Sem, Ha & Japhet verſus Adami corpus, & oravit.* Placet audire orationem? *O Domine, tu excellens es in ve tate, & nihil eſt magnum in comparatione ad te. Aſp nos oculo miſericordiæ. Libera nos ab hoc diluvio aqu rum, per corpus Adami protoplaſti tui, per ſanguinem bel ſancti tui, per juſtitiam Seth, in quo complaces. N numeres nos inter eos, qui transgreſſi ſunt ſtatuta tua, ſume nos in curam tuam miſericordem; quia tu es liber tor noſter, & tua eſt laus ab omnibus operibus manu tuarum ab æterno. Et filii Noæ dixerunt: amen, Dom ne!* Tandem vero humi conditum fuit circuml tum hactenus corpus Adami, idque hoc pact Noachum perhibent, cum ad extremum vitæ te minum acceſſiſſet, clam injunxiſſe Semo, ut Me chiſedecho adjutore, eo in loco ſepeliret iſtu quem ipſis notum fecerit angelus. Angelo igitu præeunte perductos eſſe ad montem calvariæ, q

terr

terræ ſit umbilicus, ubi homo conditus olim de terra, terræ fuerit redditus. Sed alii aliter. Nam ex *Moſis bar Cepha commentario de Paradiſo P. I. c.* 14. intelligimus, Jacobum Orrohaitam in ea hæſiſſe opinione, Noachum, arca poſt diluvium tandem egreſſum non modo terrarum orbem, ſed oſſa quoque Adami diſtribuiſſe filiis, craniumque ejus primogenito, Semo ſcilicet, obveniſſe. Quod accommodare ad piam meditationem ſi velimus, elegantisſime dictum, rectisſimeque fuit. Vetus enim Adamus, ſive originalis labes, communis eſt omnibus hominibus, ac nemo ex univerſa Noachi poſteritate extat, qui non partem aliquam ex reliquiis iſtis ſacerrimis propriam ſibi acceperit. In explicando loco, ubi ſupremum pro ſalute hominum ſupplicium JEſus noſter ſuſtinuit, conſentiunt propemodum veteris Eccleſiæ doctores a *cranio Adami*, ibidem invento, dictum fuiſſe eundem Golgatham. Ex univerſa turba *Baſilium Seleucienſem* audiamus, qui in compendio fatur, quæ reliqui fuſius: *Juxta Judæorum traditiones calvaria Adami ibi inventa eſt, idque per ſummam ſuam ſapientiam cognoviſſe Salomonem ferunt. Propterea, ajunt, calvariæ locus, locus ille vocatus eſt.* Orat. XXXIIX. Autor opinionem iſtam ab Hebræis derivat, qui, interprete Salomone, de cranio Adami, eo in monte depoſito, fuerint edocti, quod tamen ne minimam quidem veritatis ſpeciem habet. Gens enim iſta, ad ſuperſtitionem proclivis, ſi reſciviſſet, partem hanc capitis protoplaſti reſiduam in Golgatha requieſcere, nunquam paſſa per religionem fuiſſet, ut de ſceleſtisſimis mortalium ibi ſupplicium

plicium sumeretur, ubi κρηπὶς τοῦ γένους, καὶ πρόγονος venerabilem nactus sit sepulturam Λῆροι λῆροι! Conspirant tamen in nomem montis ab Adami calvaria enatum *Tertullianus*, *Origenes*, *Cyprianus*, *Basilius*, *Eusebius*, *Ambrosius*, *Hieronymus*, *Augustinus*, compluresque alii, quorum testimonia in Tractatu de *historia passionis Christi P. II. c.* 10 §. 8 & *seq. Sagittarius*, & ante eum in *libro de cruce* * *Gretserus*, allegavit. Quod pictores etiam videntur imitari velle. Adami Reliquias per cranium inter decussata ossa reclinatum sub emortuali Salvatoris palo repræsentantes. Observatum præterea a *Combefisio*, creditumque fuit, in *Auctario novo Patr. Græc. p.* 1524. locum calvariæ a lapidibus antiquo more Adæ cranio in tumuli vicem impositis, pariter, uti tribunal Pilati ob stratum e saxis contectum, appellatum a Germano, aliisque Græcis λιθόστρωτον fuisse. Sed ita sublestæ fidei sunt omnia, ut cum Hieronymo judicemus: *Magno quidem applausu populi piam explicationem susceptam, non tamen veram esse.* Unde autem traditio ista? *Non incongrue creditur*, inquit *Augustinus*, *Serm.* 71. *de tempore*, *quia ibi erectus sit medicus, ubi jacebat ægrotus & dignum erat, ut, ubi acciderat humana superbia, ibi inclinaret se divina misericordia, & sanguis ille pretiosus etiam corporaliter pulverem antiqui peccatoris dum dignatur stillando contingere, redemisse credatur,*

Non autem prætereundæ sunt in hac reliquiarum recensione illæ, quas omnium præstantissimas, planeque singulares adinvenit quorundam desperabunda subtilitas. Cum enim Mariam labe peccati immunem pronunciare, non permi

* Lib. I. cap. 18.

mittant clariſſima Scripturæ effata, conſtitutum tamen fuerit aliquibus, e ſorte miſerrimæ hujus conditionis eandem eximere, confingendum fuit, quo imponerent populo, & ipſi viderentur Theologi. Quodnam illud? Separata nempe divinitus materia, ex qua naſceretur virgo omni laude dignisſima. Proditum namque a *Galatino* eſt *l. VII. de arcan. Cathol. Verit.* Materiam τῆς θεοτόκου ab initio productam, ac membro Adæ inſertam, intaminatamque ab eodem ad Sethum, a Setho ad Enoſum, ab Enoſo tandem ad Joachimum, parentem virginis, lege quaſi hæreditaria, fuiſſe translatam. Scilicet, quæ de Meſſiæ matre Judæorum doctores ſomniarunt, in rem ſuam ille interpretatus eſt. Sed cœcus cœcum! Quo in loco & ſingularis iſta, ſed ejusdem plane ordinis *Particula ſubſtantiæ Adameæ* commemoranda venit, ex qua humana Filii Dei natura formata perhibetur. Sunt enim qui intempeſtive curioſi: Qua ratione e Maria, peccatis inquinata, dari potuerit Salvator ἀναμάρτητος? ingenioſe philoſophantur: In Adamo, legem Dei transgreſſo, divina ſic dirigente pronœa, ſegregem a contagio maſſam eſſe conſervatam; ex qua ad Mariam usque, propagine traducta, natus ſit Jeſus. Sed opinio hæc cum idonea ratione non nitatur, & ad voraginem ſexcentorum malorum vel renitentem abripiat, prudenti conſilio dimittenda eſt, inhærendumque ſine anxio nimis circa modum rei ſcrutinio, axiomati divino: Conveniens nobis erat ἀρχιερεὺς ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμέ-

ρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν. Ebr. VII. 26. Qu de argumento prolixius Theologi.

Cum pudor, & conſcientia admisſi ſceleris im puliſſet Adamum ad curam rei veſtiariæ, parav ſibi, atque uxori, operis adjutrice, *tegumenta cor poris*, *Gen. III.* 7. quæ, ſive perizomata, ſive ſubl gacula, ſive campeſtria dixerimus, non e fol quidem conſutis, ſed conſertis inter ſe frondibu conſtitiſſe, non ſine veritatis ſpecie contendit *Ga takerus Cinno l. I. c. 3. p* 199. *ſeq.* Reliquias veſti cum uſui tandem eſſe deſineret ea, in partem ce ſiſſe regioni, quæ tum receperat exulem, cimeli que iſtius a ſe aſſervati teſtes hodieque eſſe fragran tisſimum herbarum odorem, ſunt qui famula ingenio ſentiant. *Abu Mahumed Muſt phi, ben A ſchit Haſen in hiſt univerſali*, (Seldeno de Synedrii l. II. p. 452. tradente) ab aliis memorari ait, Ada mum tunica ficulnea amictum in montem Sera dib, in orientali Indiæ plaga, perveniſſe, ibiqu folia, e quibus ea compoſita fuerit, vento, & ca lore arefacta, ex eorumque pulvere longe lateq diſſipato, ortam fuiſſe plantarum per regionem eam odoriferarum copiam De tunica vero, qu Deo autore poſtmodum amictus eſt, Gen. III. 21 dici poſſent, ſi operæ pretium fuerit, longe plur ma, non ero tamen in depingendis iis curioſio Qui Judæorum hac de re ſententias perdiſcere cu pit, eum exſaturabit diligentia *Wagenſeilii*, inte gram, quantum memoriæ ipſius ſuccurrit, veſt um primi hominis hiſtoriam *Excerptis Gemaræ* c. I *in commentario ad Sotam p.* 339. *ſeq.* attexentis, & *Carpzovii, in notis ad Schikkardi jus regium c. V. th.* I *p.* 358

p. 358. seq. Patrum autem Græcorum opiniones uno fasciculo collectas inveniet in *Thesauro Sviceri* voce χιτών. Quod si & piis hac de tunica Adami, meditationibus oblectare velit animum, dabit eas *Ursinus in Analectis sacris l. VI. c. 15. p. 351. seq.* Satis ad institutum erit commemorare, ad quos relicta a primo parente vestimenta pervenerint tandem, quibusque fatis fuerint exposita. Sic autem legitur in *Pirke R. Eliefer: Tunica quam confecerat Deus Adamo & Evæ, fuit cum illis* (Noacho, & filiis) *in arca, & ubi egressi sunt, accepit eam Cham, filius Noachi, & in hæreditatem reliquit Nimrodo. Cum ea indutus esset, venerunt ad ipsum omnes bestiæ, atque aves, atque conciderunt coram ipso, quasi cogitantes, illum pollere robore, atque constituerunt eum super se regem.* Deinde aliis interjectis: *Esau frater Jacobi videns tunicam, quam confecerat Sanctus benedictus Adamo, & Evæ apud Nimrodum, expetiit illam, atque interfecit eum, tunicamque abstulit. Postquam autem illis vestitus erat, factus fuit per illas robustus, juxta illud:* Erat Esau vir peritus venationis. *Ubi autem discessit Jacob a conspectu patris sui, dixit: Nonne Esau impius est? decet me induere tunicam illam. Dedit eam, atque abscondidit sub terra, prout dicitur:* Ejus funis in terra est absconditus. (Job. XIIX. 10.) Quæ cum enarrat *Wagenseilius* alium producit locum e Gemara obscurum quidem, sed ingeniose tamen illustratum, de tunicis istis hodieque repositis Romæ, & septuagesimo quoque anno publice ibidem conspiciendis.

A veste ad baculum. *Creavit eum Deus benedictus intra sex dies creationis.* Quid amplius? *Fuit*

pri-

primo in manu Adami, postea Noachi, Abrahami, Isaa. Jacobi, Josephi, regis Ægypti. Deinceps in manu Pharaonis, tandemque Reguelis, principis magorum; cum que esset consiliarius regis, magno Judæorum bono, contra intentionem Bileami, consiliarii secundi, succen. rex Jethroni, propterea fugit Jethro in urbem suam, culumque domum suam allatum plantavit in horto suo domestico. Deus autem benedictus indidit ei virtutem, ne q. eum posset evellere inde, usque ad Mosis, viri Dei, adventum. Hæc ex fide R. Gedaliæ *Hotting. in Smegm. l. 1. c. 8. p. 411.* Sed in Pirke R. Eliezer paulo ali de virgæ hujus e manu in manum traditione: *Levi dicit: Virga, quæ creata est in crepusculo sabb. tradita fuit primo homini in paradiso. Adam autem. nocho, Enoch tradidit Noacho, Noach dedit Semo, Sem vero tradidit Abrahamo, Abraham dedit Isaaco, Isaac tradidit Jacobo, Jacob autem dedit filio suo Josepho, p. quam descenderat in Ægyptum. Cum autem mor. fuit Joseph, & spoliata fuit tota domus ejus, deposita. palatio Pharaonis. Erat autem Pharao unus ex Ma. Ægyptiacis, qui videns virgam istam, & literas in illa. ratas, vehementer expetiit istam animo suo. Acceper. vero, detulerunt, atque plantarunt in horto Jethronis. vidit virgam istam; nullus autem homo poterat ad il. amplius appropinquare. Postquam venit Moses ad mum ejus, ingressus est hortum Iethronis, vidit istam gam, legitque literas, quæ in ista erant, emisit manu & accepit illam. c. 40. p. 105.* Conf. plura in not. *Michaelis ad Gaffarelli curiositates. n. 27. p. 134. 136. & n. 30. p. 169. 170.* Atque hoc loco inferen dam quoque arbitror sive arborem, sive fronde. quæ destinata fuisse perhibetur Adamo. *Adam*

eni

enim *cum filium*, nempe *Sethum, ad Paradisum ablegasset misericordiam Dei imploraturum de suo peccato, miserunt angeli ramum ex arbore vitæ decerptum, dixeruntque, ad Sethum, ut plantaret eum, futurum namque, ut quo primum fructum faceret, misericordia Dei in eum descenderet, aperirenturque portæ cæli, quæ obseratæ sunt. Hanc autem arborem, seu potius ramum, accepit Seth, plantavitque in deserto, quem postea Mose invenit, & ex ea virgam suam excidit, ideoque Dei virga dicta est.* Sic in Gali Razia, seu revelatore arcanorum relatum legimus. Fabulam si non eandem plane, similem tamen *Pineda l. V. de rebus Salomonis*, cum *Lyrano in c. V. Iohan.* recitat: *Protoplastus noster*, inquiens, *Adamus, cum graviter decumberet, ablegavit filium suum Seth ad Angelum Paradisi custodem, ut scilicet ei oleum misericordiæ ad mitigandum morbum transmitteret. Angelus autem ille, quem Hist. Lombard. nominat Michaelem archangelum, dedit Setho trina grana de arbore vetita, mandans, ut ea plantaret; ex iis enim futuris temporibus arborem enasciturum esse, per quam Adam, & omnes ejus posteri sanitatem sint adepturi. Domum igitur Seth repetens, invenit patrem defunctum, & ejus sepulcro inseuit data illa grana, ex quibus provenerunt tres surculi, qui in unum stipitem coalescentes, sive concrescentes, ingentem effecerunt arborem. Cum autem tempore Salomonis regis ad templi structuram arbores numero plurimæ exciderentur, etiam hanc, a Setho plantatam, succisam esse, quæ postmodum, quoniam ad omnia, quibus adaptaretur, inepta fuit, fluvio cuidam, ut esset pons transeuntibus, fuit imposita. Ad hunc ergo pontem Regina Sabæa, una e Sibyllis (quam Iosephus ex Herodoto vocat Nicaulem, Io. Barrius autem de rebus Persicis,*

ficis, Macedam) perducta transire recusavit, quoniam e eo ligno ultimam civitati Hierosolymitanæ cladem imminere persentisceret. Qua causa motus Salomon illud sustulit, & in profundissima terræ viscera, citra regionem piscinæ, immersit. Et hoc lignum, DEO ita dirigente, in fundo piscinæ Bethesdeæ delitescens, angelus tempore Christi commövit, eoque agitavit aquam, ut hac ratione infirmi quique sanitati fuerint restituti. Tempore vero instantis Christi passionis illud supernatasse dicunt, id quod Judæi videntes sumpserunt, Christumque eidem affixerunt. Ecce tibi arborem, si credulus fueris, oppido memorabilem, quæ & Bethesdeæ piscinæ aquas fecit salutares, & stipitem præbuit fabricandæ cruci, ex qua Filius DEI aliquando, ad recuperandam Adamo, & posteris ejus vitam, fuit suspensus. Monachorum hæc somnia sunt.

Sed hanc quidem arborem Adamus nunquam vidit, *arboretum* tamen ejus memoratur in scriptis veterum. Narrat enim Hottingerus in Histor. Or. 1.c. 8. e Judæorum commentis: *Adamum in terram Babel ingressum multa mirabilia secum asportasse, & inter alia arborem, flores, folia, & ramos auri habentem, arborem item talem lapideam, folia item cujusdam arboris ita virescentis, ut folia ejus ab igne non consumantur, quæ sub se comprehendere, vel tegere possit decem millia virorum staturæ Adami; quod duo secum folia gestaverit, quorum unoquoque duo homines contegere, vel vestire potuerint.* Certissima fabula, quam illustriorem reddunt *palmæ Babylonicæ.* Nam in Gemara R. Chana, cum R. Simi Assæ filium comitatus esset usque ad locum palmarum Babyloniæ, quærit ex eo: Satisne verum est, quod jactatis, has palmas

dea memoria Adami, primi hominis ad hæc usque tempora durare; Scilicet traditione deliniti fuerunt, arbores iſtas manu Adami conſitas ibidem eſſe, ut haberent bellisſimi mortalium, abrepti aliquando in captivitatem, ſub quarum frondibus deſiderent, & inter ſe confabulando ſolarentur calamitatem. Accepit tamen & Palæſtina quædam ab hortulano iſthoc omnium primo. *Iacobus Vitriacus Hiſt. Hieroſ.* c. LXXXV. *Sunt in eadem terra arbores mirabiles, quas propter earum præcellentiam nominant* arbores paradiſi, *poma oblonga, ſvavisſima, & quaſi unctuoſa, dulciſſimum ſaporem habentia, ferentes, in uno autem globo plus quam centum ſeſe contingentia, & compreſſa involvuntur. Folia autem arboris memoratæ unius cubiti habent longitudinem, dimidii cubiti dimenſione dilatantur. Sunt ibi aliæ arbores poma pulcerrima, & citrina ex ſe producentes, in quibus quaſi morſus hominis cum dentibus manifeſto apparet, & idcirco* poma Adam *ab omnibus appellantur.* Perſpicuum eſſe puto, arbores iſtas non quidem propter primam originem, ſed dignitatem, atque præſtantiam dictas fuiſſe paradiſiacas, & fructus propter figuram, quam præ ſe ferebant, *poma Adami.* * Hujus generis & illa ſunt, quæ ex Sionita de urbibus, & moribus Orientalium Hottingerus in H. O. refert: Tripoli creſcere arborem quandam, ſeu fruticem potius, *Almauz* dictam, vulgo *poma Adami*, ſtipite viridi, habentemque folia in digitorum modum protenſa, nullos tamen producere ramos, ſed folia, quæ adeo longa atque lata, ut quisque facile

F 2 unico

* Confer quæ de pomis Adamis Caſpar Bauhinus ad Dioscoridem Matthioli p. 207.

unico tegi atque cooperiri possit, fructus proferre fabarum recentium siliquis similes, sapore dulcissimos, rosarumque odorem imitantes. Atqui nomen hoc, ob excellentiam rei inventum, commune & aliis. Inter fruges enim in viretis Alexandrinis, omnium amœnissimis, deprædicantur a Buntingio in Itiner. *poma Adami*, quorum quidem folia ad quindecim sedecimve pedes sese exporrigant, ac amplitudine, duos propemodum exæquent, fructus vero ipse pirorum decumanorum tanta multitudine turgeat, ut vel viginti e uno dependeant ramusculo, & pulcerrimam uvarum ingentium similitudinem repræsentent. Imprimis autem dignum memoria, quod si pomum ejusmodi secetur, figuram *hominis in cruce pendentis* elegantissime exprimat, eamque ob causam sentire aliquos, hunc ipsum fuisse fructum, de quo comederit aliquando Adamus, *Adamique poma* in ejus memoriam appellari. Pia meditatio. Sed in Granatensi etiam regno producuntur poma, quæ tradente ita *Nidero in Formicario*, parte quacumque secta imaginem crucifixi perpetuo exhibeant. Quid vero cum tanta, quæ sponte provenerunt pirorum malorumque multitudine egerunt protoplasti? Si quis fuerit, qui id pernoscere velit, dicam, idque promtissime. Diviserunt inter se. Et Eva quidem, rei familiaris studiosissima, portionem sibi a marito concessam ad calorem solis diligenter siccavit, reposuitque ad parandum pulmentum pro iis, qui curiosius ea de re quærerent, ut sic oppleto ore sciscitari desinant; Adam vero qui optima quæque mala sibi nunquam non se-

gi

gebat, sedit cum iisdem in triviis, & filiis ea, nepotibusque venum exponendo nummos, quos sibi, cum a tuguriolo abesset, novitate pulcerrimæ rei allectos subduxisse suspicabatur, recuperare cupiebat. Sed unde ipsi ars cudendi monetam? Etiam hoc explicabo. Ut rei nummariæ amatores delectarent Judæi, antiquissimorum gentis suæ nummos designarunt in Bereschit rabba: *In Abrahami nummo cusi erant ex uno latere senex & anus, ex altero juvenis & puella. In Iosuæ ex uno latere bos, ex altero monoceros. In Davidis ex uno latere baculus & pera, ex altero turris. In Mardochæi ex uno latere saccus & cineres, ex altero corona,* Adami tamen dememinerant. Noluit carere eo ingeniosus homo, sed in libro *Promtuario delle Medaglie* inscripto, non solum Japheti, Chami, Semi, & Noachi, sed Evæ quoque, & Adami exhibuit. Cum enim adornata olim ab *Andrea Fulvio*, Leonis X. pontificis auspicio, de veteribus quibusdam nummis commentatio, Lugduni Gallorum anno 1553. apud Wilhelmum Rovillium denuo prodiret, non nemo tam insigni augmento emtores novæ editioni conciliare voluit. Sed bonum factum! Ipse autor in præfatione libelli ingenue fatetur, hos aliosque non paucos in cerebelli officina sine ferro & igne formatos esse, atque expressos. Nec exploratum, quo tempore signandi metalla artificium cœperit. Certe quoniam pecunia ob rerum omnium affluentiam, & servatam in victu, & amictu sanctissimam frugalitatem non adeo habuerint opus Adam & Eva, nec ad apparandam istam subsidiis sufficienter fuerint instructi, per secula com-

plura homines ne cogitasse quidem de illa commutandi ratione arbitror. An vero Rehu demum ætate, qui Nimrodo coævus fuisse censetur, initium sumserit *domus monetaria denariorum, & drachmarum*, fides sit penes Elmacinum, aliosque ita sentientes. Possedit præterea Adamus donatum a Raziele *annulum Geomanticum*, quem inter κειμήλια repositum invenerunt hæredes. & ad seros usque nepotes studiose transtulerunt. Sic enim isthoc de commento apud *Stephanum le Moyne notis ad varia sacra p.* 863. ex Abenephio, Philosopho Arabe, legitur: *Figura crucis in cujus capite circulus in modum ansæ. Accepit Metsra a Chamo, Chamus a Noacho, Noachus ab Enocho, qui est Idris, Enoch a Setho, Sethus ab Adamo, Adamus a Rasiele angelo. Cham vero ope ejus fecit mirabilia magna, & ab eo accepit Hermes, & posuit eum inter literas avium. Est autem hic Character signum processus, & motus Spiritus mundi, & fuit magicum sigillum, ad secretum in telesmatis eorum, & annulus contra dæmones.*

Non procul ab agro Damasceno spelunca intra rupem deducens curiosis terræ sanctæ scrutatoribus annotata fuit, ubi Adam fertur & Eva flevisse interemtum a Caino Abelem, in eoque *lecti* eorum *saxei* visuntur in longitudinem triginta pedum porrecti, *fons* item eodem in loco scaturiens, cujus aqua sitim protoplasti depulerint. Autores sunt *Bonav. Brocardus*, *Bernh. Breidenbachius*, *Barth. de Salignaco*, *Christ. Adrichomius*, aliique non pauci. Judæorum enim traditio est, campum, in quo occidit fratrem Cainus, in Damasco fuisse, unde & locus a bibendo sanguine nomen sit sortitus, quæ

opinio

opinio ansam dedit, de spelunca, in qua per centum annos cædem filii gravissimi luxerint parentes ejus, inter lacrymas trahentes vitam & suspiria, abstinendo etiam ab ea, quæ conjugibus intercedere solet, consuetudine, eamque ob rationem nec socialem quidem lectum habuisse, sed dormivisse separatim. Quod vero spondas protoplastorum triginta pedum longitudine describant, nemo mirabitur, qui consideraverit, gigantea vastitate ab antiquis designari primos homines. Quid? gigantum gigantissimus, (de re absurda, absurde loqui liceat) fuerit necesse est, si juxta aliquos centum, juxta alios ducentos, juxta alios trecentos, juxta alios nongentos cubitos adæquavit, vel etiam a terra usque in cœlum sese porrexit. Testimonia *Bartoloccius* dedit *in Bibliotheca*. Sed qui ita sentiunt, non uno eodemque modulo metiendi sunt. Aliqui enim falsa interpretatione loci *Jos. XIV.* 15. se deceperunt, alii autem excellentissimas animi pariter. & corporis dotes coloribus istis ponere quasi ob oculos, & in conspectum producere voluerunt. Qua de re alibi. Prudenter autem protoplastis caverna fonte fœcunda destinata fuit, ne siti perirent, quod si æque diligenter de eduliis etiam prospectum fuisset ipsis a posteritate, ingentes pro tam liberali solicitudine deberent gratias. De istis ob interemptum filium acerbissimis *lacrymis* quid factum fuerit, compertum equidem non habeo, de illis vero, quibus legis divinæ violationem luxerunt per centum & amplius annos, Arabum aliorumque extat sententia, quod gignendo lignum aloes, zingiber, ca-

ryophylla, & alia id genus aromata, ſui memoriam in his veluti reliquiis ad noſtram usque ætatem produxerint.

Sed qui jejuniis olim & fletibus ægre fecerunt corpori, prodeuntes iterum in apricum, melius curare didicerunt cuticulam, & generoſiſſimum Lyæum non in ſuos tantum, ſed ultimorum etiam nepotum uſus, deliciasque ſtudioſe colligere. Ita credit Judæus appella. Nolumus quidem inficias ire, ante Noachum quoque vineas coluiſſe ſtrenuos iſtos potatores, quorum inſatiabilem ſitim diluvio tandem reſtinxit divina Nemeſis, adeoque ipſum non tam inventorem ampelurgiæ, quam reſtauratorem fuiſſe; nec alienum a veritate cenſemus, Adamum etiam ipſum cognoviſſe rationem exprimendi uvarum ſuccum, & in commodum ſuum transferendi dulce beneficium, nemo tamen, niſi qui fœnum pro cerebro habeat, perſuaderi ſibi Judæorum fabellam patietur, vinum in paradiſo plantatum in Adami cella, ubi terrarum? neſcio, hodieque aſſervari, apponendum aliquando in convivio Meſſiæ nunquam venturi. Opus nempe ad bubulam Behemoticam, & epulas Leviathanis, ſalitasque carnes fœmellæ tauri illius ingentiſſimi, & ceti, bene concoquendas optimo Falerno eſt. Quod ne temere dixiſſe putemus, provocant ad *Eſaiæ XXVII. 2. In die illa vini commendatiſſimi vinea cantabitur. Ego Dominus ſervo illud.* citant *Pſalm. LXXV. 9. Calix in manu Domini, & vinum quod in eo rubet, &c.* Sed tam inſulſi commenti jam olim puduit ſanioris mentis Judæos, & ea, quæ delirarunt alii, myſtice de ſumma beati-

tudi-

tudine intelligendum judicarunt, præeunte cantilenam *Menasseh ben Israel l. 2. de resurrect. mortuorum c. 19.* qui & ipse de his Rabbinorum allegoriis singularem tractatum promisit olim.

Non ultimum denique locum inter primi hominis lipsana facit *altare* ejus, & quæ de isto superesse feruntur reliquiæ, non Judæis solum, sed Christianis etiam nonnullis in hunc usque diem sancte habitæ, quarum historiam breviter pertexemus. Postquam Adamus mœrore ob peccatum confectus solatio de Salvatore mundi per angelum Razielem delibutus fuisset, uxorem fecit participem ejus, & in memoriam rei, ac gratiarum actionem exstructo altari, Deo tulit sacrificium. Ita enim Judæorum magistri: *Tum Adam primus obtulit juvencam!* Atque hoc insigne religionis monumentum perduravit ad seros usque nepotes. Jonathan, de Abrahamo oblaturo in monte Moriah filium: *Reparavit ibi altare, quod ædificaverat Adam, & destructum erat aqua diluvii. Post Noe denuo illud ædificaverat, & dirutum erat tempore divisionis linguarum.* Et R. Ismael in *Pirke Eliezer c. 31. Statim ac devenerunt* (Abraham & Isaac) *ad illum locum, monstravit sanctus benedictus Abrahamo digito, dixitque illi: Hoc est altare, hoc, inquam est altare, in quo primus homo olim obtulit. Hoc est altare illud in quo sacrificium obtulerat Cain, & Abel. Hoc quoque est, in quo Noach, & filii ejus sacrificarunt.* Unde istud probatum reddunt? Quia nempe Gen. XXII. 9. cum signo emphaseos vox ista notatur: *non dicit altare, sed,* המזבח τὸ θυσιαστήριον, *ut doceat, esse illud altare in quo priores obtulerant Adam, Habel, Noe & filii ejus.*

Sed nihil hic præsidii. Etsi enim demus, non si ne significatione adjectionem istius literæ esse, quid vero hoc ad commentum illud? Res erat per omnem ætatem memorabilis, quam Abrahamus animo conceperat, unigenitum, intimeque dilectum filium, prout jussus a Deo erat, mactare, & solenni modo in cineres redigere, adeoque & altare istud, super quo sacrificium hoc offerendum, oppido dignum erat, exporrecta quasi manu demonstrari. Nec sine miraculo fingi potest, in universali terræ per diluvium vastatione altare hoc non penitus destructum, & quod relictum e rudiribus erat luto sepultum fuisse. Non ita longe a veritate absunt (absunt tamen omnino, nec idoneum opinionis suæ testem habent) qui non eandem aram, locum tamen eundem observatum esse arbitrantur. In *libro Juchasim Moses Maymonides*: *Traditio ab omnibus recepta est, locum ubi David condidit altare in area Aravne, fuisse locum, ubi suum condidit Abrahamus, super quod ligavit Isaacum, ubi suum condidit Noachus, cum egrederetur ex arca; ibidem fuisse altare, super quod obtulerunt Cain, & Abelus; ibidem Adamum obtulisse cum crearetur, atque inde fuisse creatum. Dicunt sapientes, idem ei locus expiationis, qui creationis.* Qua de re jam supra diximus. Sed ecce TIBI corollarium. De reliquiis altaris istius, quo Adam, Abel, Noah, & denique Abrahamus fuerunt usi, XII lapides Jacobus, in Mesopotamiam profugus, supposuit capiti, *Gen. XXIIX.* 11. ut significaretur inde suscitatum iri tribus XII. Duodecim vero lapides isti in unum coaluerunt, eo nempe omine, quod XII. tribus una gens aliquando futu-

ræ essent (1. *Chron. XVII.* 21.) Ita traditum in *Pirke Eliefer c.* 35. Denique insigne hoc altaris omnium primi paralipomenon, saxeumque istud patriarchæ cervical, informe scilicet marmor in Scotiam, nescio quo fato, pervenisse, indeque per Eduardum III. Angliæ regem, Londinum delatum, regum Scotiæ in universam Britanniam imperium portendere, sellæque inaugurandis regibus factæ inclusum hodieque asservari, vulgo creditur, adscriptique in tabella versiculi confirmant:

Si quid habent veri, vel chronica cana, fidesve,
Clauditur hac cathedra nobilis ecce lapis.
Ad caput eximius Jacob quondam patriarcha
Quem posuit cernens numina mira poli.
Quem tulit ex Scottis spolians quasi victor honoris
Edwardus primus Mars velut omnipotens.
Scottorum domitor, noster validissimus Hector,
Anglorum decus & gloria militiæ.

conf. *Wilhelm Sanderson vita Mariæ reg. Scot. & Jacobi Reg. Angl. Schröter Hist. Orb. tot. l.* 1. *c.* 8. *Bekmann notitia dignit. Dissert.* 3. *c. I.* §. 7. In hujusmodi rebus mihi Epicharmi cantilenam illam μέμνασο ἀπιστεῖν! ad aurem utramque insusurrari facile patior.

Ad finem nunc denique properandum. Proditum memoriæ est in libro Juchasim: Reconditum ab ipsomet Adamo feretrum in antro fuisse, & ab oculis hominum remotum, quoniam præsaga mente veritus fuerit, ne cum eo superstitiose aliquando agerent posteri, pietatis non æque tenaces.

Quo pertinet & ea, quæ apud *Kircherum in Oedip. Ægyptiaco* T. I. Synt. 1. c. 8. ſententia citatur, ar-cam, in qua corpus Adami depoſitum fuiſſet cum libris Sethi, hæreditatis beneficio accepiſſe Adrin ſeu Enochum. De qua Adami ciſta Keſſæus * etiam in vitis patrum apud Hottingerum in H. O. tradit quod ad Abrahami usque ætatem perduraverit, in eaque libri Adami, cum rebus nonnullis aliis fuerint aſſervati.

Commodus hic diſſerendi locus eſſet de *Biblio-theca Adami*, quam ſatis, abundeque inſtructam habuerit neceſſe eſt, ſi ejus ſunt, quæ nomine ip-ſius feruntur ſcripta; ſed cum ea de re prolixius o-lim in *ſchediasmate, recenſionem librorum Adami exhi-bente*. egerim (quod, ne pereat, conjungere huic epiſtolæ Bibliopola voluit,) nolo TE, VIR AMPLISSIME, morari diutius, nec de *Oratorio* etiam *Adami*, quo Turcæ gloriantur, nec de *calca-neis* ipſius, quæ in Bava Batra duo orbes ſolares R. Banah viſa fuerunt, nec de *columnis*, ſive *tabulis*, in quibus conſignaſſe perhibetur, quæ de creatione hominis, & lapſu ejus, atque facta a Deo promiſ-ſione Meſſiæ, poſteris enarrare viſum ipſi fuerit neceſſarium, nec de *ponte* in Inſula Zeilon, per quem cum uxore, exilii conſorte, tranſiviſſe per-hibetur, quicquam commentabor, ſed dicendi finem faciam.

Ha-

* Ait Abrahamum aperta ciſta Adami inveniſſe in ea ejus libros, item libros Sethi & Edris (Henochi) & nomina omnium Prophetarum qui poſt ipſum Abrahamum erant mittendi: Abrahamum autem dixiſſe beatos eſſe lumbos ejus ex quo tot Prophetæ erant oriundi, & Deum reſpondiſſe, ipſum fore eorum Patrem &c.

Habes igitur, VIR SUMME REVERENDE, appendiculam ad recensionem reliquiarum Adami a TE plenius nuper institutam, quarum partem in dubium quidem nemo vocaverit, partem vero nemo sibi parietur persvaderi, Joh. Boccatius, Florentinus, qui anno 1375. e vivis excessit, in peculiari de fictis religionis suæ sacris reliquiis libro, monachi meminit jactitantis, possidere se *pennas ex alis angeli Gabrielis* inter salutandum D. Mariam prolapsas, *Michaelis gladium*, atque *scutum, coxendicem Cherubini, atque vestigia*, aliquot *radios stellæ* Magis exortæ, *particulam soni ex campanis Salomonis, particulam de vestibus catholicæ fidei, particulam digiti Spiritus S.* Fuerunt etiam, ipso Scherero teste, qui populo imposuerunt monstrando *oleum ex lampadibus prudentum virginum* in Evangelio, *panniculum de vexillo* Jesu, ad inferos descendentis, *dentem animæ in purgatorio laborantis*, & Luthero referente, qui se *flammulam de rubo ardente in deserto*, habere mentitus est. Hujus generis cum pleraque, non tamen æque absurda, sint, quæ hic residuæ sive supellectili, sive possessioni Adami annumerata vides, habent tamen, quo commendare se maximopere possunt, antiquissimæ scilicet vetustatis nomen, & honorificam relationem ad hominem omnium primum, præstantissimumque, ac universi generis humani admirabilem, celeberrimumque conditorem.

Age autem, & cæterorum etiam, prout spem fecisti nuper, *Mosis*, & *Aaronis*, *Prophetarumque*, & *Regum V. T.* quæ superesse de illis perhibentur, pro singulari Tua in colligendis eruditorum bellariis in-

induſtria, atque dexteritate, prodire in lucem jube, & fieri conſpicua. Ita Deus TE ſervet, Decus Eccleſiæ, Ornamentum ordinis Tui, Deliciumque orbis literati, & ſanctisſimis muneribus, qvibus magna cum laude præes, perpetuo, integerrimeque defungaris! Id qvod ex animo vovet, atque præcatur.

VIR SUMME REVERENDE ATQUE EXCELLENTISSIME

Dresdæ veter. cal. Sept.
MDCCXI.

tuus
ad preces, atque officia paratisſimus
devinctisſimusque

M.P.C.Hilſcher, P.

EVA.

EVA.

XXX. EVANGELIUM EVÆ *
a Gnosticis Hæreticis venditatum.

S. Epiphanius hæresi XXVI. quæ est Gnosticorum, num. 2.

Ἄλλοι δὲ οὐκ αἰσχύνονται, λέγοντες Εὐαγγέλιον Εὔας. Εἰς ὄνομα γὰρ αὐτῆς δῆθεν ὡς εὑρούσης τὸ ὄνομα τῆς γνώσεως ἐξ ἀποκαλύψεως τοῦ λαλήσαντος αὐτῇ ὄφεως σπορὰν ὑποτίθενται.

Alii Evangelium *Evæ* sine ullo pudore jactitant. Sub hujus enim nomine, utpote quæ cognitionis nomen â serpente quocum collocuta est didicerit, perfidiæ suæ semina sparserunt.

Idem num. 3.

Ὁρμῶνται δὲ ὑπὸ μωρῶν μαρτυριῶν καὶ ὀπτασιῶν, ἐν ᾧ Εὐαγγελίῳ ἐπαγγέλλονται. Φάσκου-

Stolidis porro testimoniis ac visis in illo suo quod præ se ferunt Evangelio utuntur. Ita

σι

* Vir Rev. D. Jo Henricus Majus in examine Hist. Criticæ N. T. Simonianæ p. 31. cum hoc Evangelio Evæ idem fuisse putat Evangelium τελειώσεως sive perfectionis ab iisdem Gnosticis jactatum. Sed Epiphanius ni fallor hæc tamquam duo diversa videtur inter se distinguere. Illis porro quæ de Evangelio perfectionis dixi in Codice Apocrypho N. T. p. 373. b. adde hæc Philastrii c. 33. *Alii autem Evangelium consummationis & visiones inanes & plenas fallacia & somnia videre diversa asserunt, delirantes.*

σι γὰρ οὕτως. Ὅτι ἔστην ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ, καὶ εἶδον ἄνθρωπον μακρὸν καὶ ἄλλον κολοβὸν, καὶ ἤκουσα ὡσεὶ φωνὴν βροντῆς, καὶ ἤγγισα τοῦ ἀκοῦσαι, καὶ ἐλάλησε πρός με, καὶ εἶπεν· Ἐγὼ σὺ καὶ σὺ ἐγὼ, καὶ ὅπου ἐὰν ἧς ἐγὼ ἐκεῖ εἰμὶ, καὶ ἐν ἅπασιν εἰμὶ ἐσπαρμένος. Καὶ ὅθεν ἐὰν θέλῃς συλλέγεις με, ἐμὲ δὲ συλλέγων ἑαυτὸν συλλέγεις. Καὶ ὢ τῆς τοῦ διαβόλου διασπορᾶς!

enim inquiunt: *In a[…] duo monte constiteram, cu[…] ecce video procerum hom[…]nem & mutilum alium. In[…]de vocem tonitrui instar [...] audio. Propius igitur a[…] audiendum accedo, tum m[…] hunc in modum est allocutu[…] Ego idem sum ac tu, (a) & tu idem atque ego, & u[…]bicunque tu es, illic ego sum, ac per omnia sum dispersu[…] Et undecunque volueris, m[…] colligis, me vero colligen[…] temet ipsum colligis.* O d[…]ctrinam à nequissimo Dæmone profectam!

Idem num. 5.

Διὸ καὶ ἐν Ἀποκρύφοις ἀναγινώσκοντες, ὅτι εἶδον δένδρον φέρον δώδεκα καρποὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ εἶπέ μοι. τοῦτό ἐστι τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ὃ αὐτοὶ ἀλληγοροῦσιν εἰς τὴν κατὰ μῆνα γινομένην γυναικείαν ῥύσιν.

Propterea in Apocryphis legunt: *Vidi arbo[…]rem duodecim fructus quo[…] annis ferentem, & dixi[…] mihi: hoc est lignum vit[…]* Idipsum de menstruis mulierum profluviis interpretantur.

XXXI.

(a) ὁ Θεὸς τὸ πᾶν.

XXXI. Archonticorum, Manichæorum, Judæorum & Muhamedanorum de Adamo & Eva commenta.

Epiphanius hæresi XL. Archonticorum c. 5. T. I. p. 295.

Ἕτερον δὲ πάλιν μῦθον λέγουσιν οἱ τοιοῦτοι. ὅτι, φησὶν, ὁ Διάβολος ἐλθὼν πρὸς τὴν Εὔαν συνήφθη αὐτῇ ὡς ἀνὴρ γυναικὶ, καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτοῦ τόν τε Καΐν καὶ τὸν Ἄβελ. Διὸ ἐπανέστη ὁ εἷς τῷ ἑνὶ, διὰ ζῆλον ὃν εἶχον πρὸς ἀλλήλους, οὐχὶ διὰ τὸ εὐηρεστηκέναι τὸν Ἄβελ Θεῷ, ὡς ἔχει ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ ἕτερον πλαζόμενον λόγον λέγουσιν. Ἐπειδὴ, φασιν, ἐρῶντες ἦσαν ἀμφότεροι τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν τῆς ἰδίας, τούτου χάριν ἐπανέστη ὁ Καΐν τῷ Ἄβελ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Φύσει γὰρ αὐτοὺς φασιν ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ Διαβόλου, ὡς προεῖπον, γεγεννῆσθαι.

Addunt & aliam iſtiusmodi fabulam. Diabolum ad Evam accedentem cum ea perinde ac vir cum muliere ſolet conſuetudinem habuisſe, deque ea Cainum & Abelum ſuſcepiſſe. Ex quo factum aſſerunt ut in alterum unus inſurgeret, pro ea videlicet invidia qua in ſe mutuo concitabantur, ac non ideo quod Abelus eſſet DEO acceptior, uti ſe res habet: ſed novo quodam mendacio veritatem diſſimulant, ambos enim ajunt ſororis amore flagraſſe. Ideo Cainum in Abelum concitatum ipſum interemiſſe. Nam utrumque Diaboli è ſtirpe procreatum, ut diximus, affirmant.

Anathematismi adversus Manichæos apud Cotele-rium ad lib. IV. recognitionum Clementis c. 4. p. 538. & in Jacobi Tollii insignibus Itineris Italici p. 130.

Ἀναθεματίζω τὸν ληρώδη Μάνεντος μῦθον, ἐν ᾧ φησι μὴ ὅμοιον ἡμῖν διαπεπλάσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, τουτέστι τὸν Ἀδὰμ, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ Σακλᾶ τοῦ τῆς πορνείας ἄρχοντος καὶ τῆς Νεβρώδ, ἣν εἶναι τὴν ὕλην φησὶ, γενέσθαι τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν, καὶ τὸν μὲν θηριόμορφον κτισθῆναι, τὴν δὲ ἄψυχον. Καὶ τὴν μὲν Εὔαν ὑπὸ τῆς ἀρρενικῆς λεγομένης παρθένου μεταλαβεῖν ζωῆς, τὸν Ἀδὰμ δὲ ὑπὸ τῆς Εὔας ἀπαλλαγῆναι τῆς θηρωδίας.

Anathematizo deliram Manetis fabulam in qua dicit nequaquam similem nobis à DEO formatum esse primum hominem, hoc est Adamum, sed à Sacla stupri principe & Nebroda, quam ait esse materiam factos fuisse Adamum & Evam, ac illum quidem creatum esse ferina forma, hanc vero inanimam; atque Evam quidem à mascula vocata virgine vitam accepisse, Adamum autem per Evam feritate liberatum.

S. Augustinus hæresi 46. Manichæorum, & Auctor Prædestinati c. 46.

Adam & Evam ex parentibus principibus fumi asserunt natos, cum pater eorum nomine Sa-clas

clas * sociorum suorum fœtus omnium devorasset, & quicquid inde commixtum divinæ substantiæ ceperat, cum uxore concumbens in carne prolis tanquam tenacissimo vinculo colligasset, Christum autem fuisse affirmat quem dicit nostra Scriptura serpentem, ** à quo illuminatos eos asserunt, ut cognitionis oculos aperirent & bonum malumque dignoscerent.

Idem contra Faustum Manichæum XXIV. ult. Neque enim dicunt à Deo formatum hominem vel conditum vel institutum, sed de substantia ejus partem prorsus ejus adversus hostes missam: nec peccato inveteratum sed necessitate captivatum & deformatum ab inimicis, & cætera quæ jam tædet dicere. *Similia passim alibi Augustinus, cui junges Theodoritum lib. 1. de hæret. Fabulis cap. 26.*

Jo. Henr. Hottingerus Histor. Oriental. lib. 1. c. 3. p. 16.

Moses Ægyptius in doctissimo suo scripto, Solutione perplexorum, sive dubiorum Lib. 1. cap. VII. hanc Magistrorum suorum affert Traditionem: *Per integros illos CXXX annos, quibus Adam re-*

* à *Sacla* conditum hominem, secundum Manetem, tradit etiam Theodoritus lib. 1. c. 26. & lib. 5. c. 9. de hæret fab. Saclas vocalem sonat notante Gaulmino. Nihil vero ad hunc Manichæorum Saclam Zachlas Ægyptius Propheta primarius Apulejo 2. Miles. p. 62. laudatus, uti nec Zachlas Babylonius cujus Plinius meminit.

** Hanc Ophitarum Gnosticorum blasphemiam detestantur Irenæus lib. 1. c. 34. Philastrius c. 2. Epiphanius & Damascenus hæresi 37. appendix Tertulliani c. 47. Augustinus & auctor prædestinati c. 17. aliique.

jectus fuit, meros spiritus, id est, *dæmones, genuit.* Eadem fabula narratur in *Bereschb. Rabb.* Sect. 20. & 24. à *Sal. Jarchi* Psal. LXXXIX. v. 33. Atque hæc Traditio in Scholis Judæorum trita, orientem ita occupavit, ut eandem quoque Muhammedanis, Alcorani præsertim interpretibus, plerosque non-nunquam orbis angulos perrumpentibus, & minutissima quæque ad Alcorani sui explicationem corradentibus, persvaserint. Aliter tamen, prout mendacium constans, & stabile esse nequit, cantilena hæc cantatur à Judæis, à Muhammedanis aliter. *Illi* enim, absolutè Diabolos ex Adamo genitos: *hi* verò obstetricante tantùm & promovente Haretho (quod in vetusto quodam Manu-scripto nomen est cujusdam Spiritûs Regi Salomoni familiaris) partum primogenitum Adami prodiisse, & in rei memoriam Abdol Harethum id est, servum Harethi, dæmonis, appellatum tradunt. Nugas has ita vendit Beidavi, *cum Eva uterum gestaret, accessit eam Diabolus, assumpta forma viri, eique dixit; Quis indicavit tibi, quid in ventre tuo gestes? Fortè bestia est, aut canis. Quis etiam notum tibi fecit, unde fœtus tuus sit proditurus? Eva igitur, hoc nuncio valde perculsa, indicavit Adamo, quid obtigisset sibi, unde timor utrique auctus. Postea idem ad eam reversus dixit, ego veniens à Deo, locum ejus supplens, Deum autem rogavi, ut concedat creaturam similem tibi, facilemque ei largiatur exitum, tu verò appellabis eam Abdol Hareth, (Nomen enim hoc ejus erat inter dæmones) consensit igitur Eva, partusque recens nato Nomen Abdol Harethi imposuit.* *Kessæus* in vitis Patrum, circumstantiis non nihil mutatis, eandem crambem coquit;

quit: *Diabolum*, nempe *Harethum*, *persvasisse Adamo, ut primogenitum suum Abdol Harethum nuncuparet, quòd si faceret, fore, ut longiorem solito lucis hujus usuram consequeretur.* Porrò inter alia Manichæorum deliria refertur, quod Caino אבנה אלהרץ *filiam Harethi* ex incesto concubitu natam, tribuerint.

XXXII. Peccatum Evæ & Adami. Brachmanum traditio.

SI Cornelium Agrippam T. 1. Opp. p. 551. seq. Jo. Baptistam von Helmont de intellectu Adamico p. 664. Opp. & Adrianum Beverlandum libro de peccato Originali A. 1679. 8 apud Batavos in lucem edito audimus, hoc protoplastorum peccatum fuit, quod Adamus Evam cognovit, atque brutorum more ut loquitur Helmontius, generavit liberos, vitamque mediam seminaliter transtulit. Quasi vero Deus daturus membra fuisset homini & facultatem, quibus uti prorsus foret nefas. Nihilominus tam incredibilis commenti aliis etiam ante Agrippam in mentem venit. *Corneille Agrippa* * *ne fut pas le premier qui a debité cette sottise, les Cathares, les Manicheens, les Priscillianistes, les Basilidiens l' avoient avancé depuis long-temps, & il paroit par le livre du Comte de Gabalis que c' est un des dogmes de la* ** *Cabale, & que les initiés & les adeptes n' expliquent pas autrement l' histoire de la tentation.* Confer Leonhardi Ryssenii detestationem libri Be-

 ver-

* Dictionaire de Mr. Bayle T. I. p. 1106.
** adde Urbanum Chevræum in Chevræanis T. I. p. 23.

verlandini, Gvil. Saldeni Otia divina p. 595. seq. & Rev. D. Jo. Andreæ Schmidii Helmontianos de statu corruptionis errantes ignes Helmst. 1708. 4. Jo. Marschallus in Epistola inserta Memoriis litterariis Dombensibus A. 1701. mense Junio p. 403. *Les Brachmanes de Perse racontent plusieurs histoires d'un grand Geant, qui fut conduit dans un beau jardin, qu'il pouvoit à certains conditions posseder éternellement. Mais un soir comme il étoit à l'ombre, un malin esprit ou Deuwta le vint trouver & le tenta, en lui offrant une vaste somme d'or, qu'il méprisa genereusement, n'en connoissant pas la valeur: mais enfin ce Deuwta lui amena une femme, qui le charma tellement, que ne se tenant plus aux conditions proposées, il fut chassé du Jardin.*

XXXIII. Liber Prophetiarum Evæ, scriptus à Raziele Angelo.

C*Havæ sive omnium viventium admirabiles & super omnes doctrinas mundi secundum Evangelicam veteris & Novi Testamenti veritatem amplectendæ Prophetiæ, conscriptæ à Raziele Adami primi parentis Angelo ex libro Behri, id est lucis purissimæ excerptæ.* Has jactavit Claudius Duretus. Vide Tho. Bangii Cœlum Orientis p. 103.

XXXIV. Evæ memoria in Orgiis Bacchi. Evæ nomen.

Clemens Alex. Protreptico ad Gentes p. 9.

Διόνυσον Μαινόλην ὀργιάζουσι Βάκχοι ὠμοφα-	Dionysum Mænolem Orgiis Bacchi celebrant,

γία

γίᾳ τὴν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκουσι τὰς κρεωνομίας τῶν φόνων * ἀνεστεμμένοι τοῖς ὄφεσιν, ἐπολολύζοντες Εὐάν. Εὔαν ἐκείνην † δι' ἣν ἡ πλάνη παρηκολούθησε **, καὶ σημεῖον ὀργίων Βακχικῶν ὄφις ἐστὶ τετελεσμένος. Αὐτίκα γοῦν κατὰ τὴν ἀκριβῆ τῶν ἑβραίων φωνὴν τὸ ὄνομα τὸ Εὐιὰ †† δασυνόμε-

crudarum carnium esu sacram agentes insaniam, & cæsarum carnium peragunt divulsionem, coronati serpentibus, ululantes Evan. Evam illam per quam error est consecutus: & signum Bacchicum Orgiorum est serpens mysteriis initiatus. Jam vero si accurate vox

* Euseb. II. 3. præparat. τῶν φόρων, Arnobius *caprorum* lib. V. c. 169. *Bacchanalia etiam prætermittamus immania, quibus nomen Omophagiis Græcum est: in quibus furore mentito, & sequestrata pectoris sanitate circumplicatis vos anguibus, atque ut vos plenos Dei numine ac majestate doceatis, caprorum reclamantium viscera cruentatis oribus dissipatis.* Hinc ἐρίφων, in Clemente legisse Arnobium conjicit Franciscus Vigerus.

† Confer plura quibus hanc Clementis sententiam de Bacchicis εὐαζόντων sive evantium clamoribus ab Evæ historia deducendis illustrant Viri Clarissimi Nicolaus Gurtlerus in Originibus Mundi: & Laurentius Begerus in disquisitione de numis serpentiferis p. II. &c.

** Apud Eusebium additur: καὶ ὁ θάνατος ἐπηκολούθησε.

†† In libro Hebraicorum nominum T. 2. Hieronymi edit. Marcianæi p. 158. Εὐινᾶς, ὁ δείξας ὄφις, additurque nomine illo contineri numerum bestiæ 666. Nomen vero *Eva* quod Εὔα, Ἐβὰ, Ἔυα scriptum reperio, Moysen secuti rectius ζωὴν interpretantur Philo p. 488. & alibi, Clemens 3. Strom. p. 453. Hieronymus de nom. Ebr. Cosmas

νόμενον ἑρμηνεύεται ὄφις ἡ θήλεια.

spectetur Hebraica, nomen Hevia aspiratum exponitur serpens fœmina.

XXXV. CAINI & ABELIS * Colloquium.

Geneseos IV. 7. וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו

Et dixit Cain ad Hebel fratrem suum.

NEque plura addit Targum Onkelos aut versio Arabica quæ est in Polyglottis, nec Persica &c.

mas Indoplevstes V. p. 210. aliique. *Vitam & calamitatem* Eucherius lib. 2. instruct. At Flav. Josephus & Epiphan. πάντων τῶν ζώντων μητέρα. Metrophanes Critopulus p. 48. Confessionis fidei: προειδὼς ὁ Θεὸς τὴν αὐτὴν ἐσομένην τῷ Ἀδάμῳ καὶ χαρᾶς καὶ λύπης αἰτίαν, Εὔα ὠνόμασε. Ἔστι γὰρ τὸ μὲν εὖ ἐπίῤῥημα ἡδονῆς, τὸ δὲ ἃ ἐπίῤῥημα χετλιασμοῦ καὶ λύπης. *Cum prævideret DEUS eandem illam Adamo & voluptatis & doloris causam futuram,* Eva *nominavit, vocabulum enim* εὖ *adverbium voluptatis est,* ἃ *autem adverbium miseriæ & doloris.* Nomen collis in aditu Laconiæ Εὔα apud Polybium II. 65.

* Conferre juvabit Jo. Seldenum lib VII. de jure Nat. & gentium cap. 4. p. 844. seq. atque imprimis D Augusti Pfeiferi τοῦ μακαρίτου Exercitationem de Colloquio Caini & Abelis T. 1. Opp. Philologicorum, junctim editorum Ultraject. 1704. 4. pag. 513. seq. Omitto interpretes Geneseos, Salianum in Annalibus, Heideggerum in Historia Patriarcharum, Jo. Bisselium decade prima ruinarum illustrium, Petrum Bælium in Dictionario Historico Critico.

&c. Maſſorethæ hunc locum referunt inter duodetriginta quas computant lacunas.

At Græca verſio LXX. Interpretum: Καὶ εἶπε Καῒν πρὸς Ἄβελ, διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον.

Similiter ** Samaritanus Codex: נלכה השדה Ita & verſio Syriaca. Vetus latina apud Tertullianum adverſus Judæos, Ambroſium, Luciferum Calaritanum aliosque: *Et dixit Cain ad Habel fratrem ſuum: Eamus in campum.*

Vulgata latina vetus: *Dixitque Cain ad Abel fratrem ſuum: Egrediamur foras.*

Targum Hieroſolymitanum: *Et dixit Cain ad Habel fratrem ſuum, Veni & exeamus in agri ſuperficiem. Accidit itaque cum exiiſſent ambo ipſi ad agri ſuperficiem, reſpondit Cain & dixit ad Abelem fratrem ſuum, Non eſt judicium nec judex, nec eſt aliud ſæculum, nec dabitur merces bona juſtis, nec ultio ſumetur de improbis, neque per miſerationem creatus eſt mundus, neque per miſerationem gubernatur. Quare recepta eſt oblatio* *tua*

** Scholion Romanum ex Cyrillo Alex. παρ' οὐδενὶ τῶν λοιπῶν κεῖται τὰ ῥήματα τοῦ Καῒν πρὸς Ἄβελ. ἀλλ' οὐδὲ παρ' ἑβραίοις. Παρὰ δὲ τοῖς ἑβδομήκοντα κεῖται. ἔχει δὲ αὐτὰ καὶ τὸ Σαμαρειτικόν. Hieronymus quæſt. Hebr. in Geneſin: *Et dixit Cain ad Abel fratrem ſuum: ſubauditur, ea quæ locus eſt Domini. Superfluum ergo eſt quod in Samaritanorum & noſtro volumine reperitur, tranſeamus in campum.* Noviſſime Chriſtianus Eberhardus Ottenius in prodromo Criticæ ſacræ verba ויאמר אל הבל accipienda eſſe contendit de decreto ſive conſilio ſuſcepto adverſus Abelem, ſed nullum attulit locum quo verbum אמר cum particula אל poſitum de conſilio adverſus aliquem capto Hebræis poni doceamur.

tua à te cum beneplacito, à me autem non est accepta cum beneplacito? Respondit Abel & dixit Caino: Est Judicium, & est Judex, & est aliud Sæculum, & est donum mercedis bonæ justis, & ultio sumi debet ab improbis, & cum miseratione creatus est mundus, & cum miseratione gubernatur. Verum juxta fructus bonorum operum gubernatur, eo quod opera mea tuis sunt concinniora, recepta est oblatio mea à me cum beneplacito, à te vero non est recepta cum beneplacito. Fueruntque ambo isti contendentes in superficie agri.

Targum Jonathan ben Uziel: *Et dixit Cain ad Habel fratrem suum, Veni, exeamus ambo nos in agrum: fuitque cum exiissent ambo ipsi in agrum, respondit Cain & dixit Habeli: Intelligo ego quod per miserationem haud creatus est mundus, nec secundum fructus operum gubernatur, & acceptio est facierum in judicio. Propter quid accepta est oblatio tua, oblatio vero mea ex me non accepta est cum beneplacito? Respondit Habel & dixit Caino: In miserationibus creatus est mundus, & secundum fructus bonorum operum gubernatur: & acceptio facierum non est in judicio, & propterea quod fuerunt fructus operum meorum meliores tuis, & pretiosiores tuis, recepta est cum beneplacito oblatio mea. Respondit Cain & dixit Abeli: Non est judicium nec judex, nec sæculum aliud, nec dabitur merces bona justis, nec ultio sumetur de improbis. Respondit Habel & dixit Caino: Est judicium & judex, & est sæculum aliud, & dabitur merces bona justis, & ultio sumetur de improbis. Et propter harum rerum causam contendebant super facies agri.*

Philo Judæus libro quod deterius potiori insidiari soleat, sub initium p. 20.

Ὃ βούλεται Καΐν, τοιοῦτόν ἐστιν. ἐκ προκλήσεως τὸν Ἄβελ εἰς συζήτησιν ἀγαγὼν εἰκόσι καὶ πιθανοῖς σοφίσμασιν ἑλεῖν ἀνὰ κράτος. Τὸ γὰρ πεδίον εἰς ὃ προτρέπεται παραγενέσθαι, σημεῖον ἁμίλλης καὶ διαμάχης εἶναί φαμεν.

Quod Cain sibi voluit tale est. Provocatum Abelem ad disputationem induxit, ut verisimilibus probabilibusque sophismatibus eum expugnatum caperet. Campum enim in quem vocatur, signum certaminis ac pugnæ dicimus.

Et aliquibus interjectis p. 125.

Ὁ μὲν γὰρ Ἄβελ ἀναφέρων ἐπὶ Θεὸν πάντα, φιλόθεον δόγμα, ὁ δὲ Καΐν ἐφ' ἑαυτὸν, Κτῆσις γὰρ ἑρμηνεύεται, φίλαυτον. — — Ὁ τοίνυν Ἄβελ τέχνας μὲν λόγων οὐκ ἔμαθε, διανοίᾳ δὲ μόνῃ τὸ καλὸν οἶδεν, οὗ χάριν τὴν εἰς τὸ πεδίον ἄφιξιν ἐχρῆν παραιτήσασθαι, καὶ τῆς τοῦ δυσμενοῦς προκλήσεως ἀλογῆσαι. Ἥττης γὰρ πᾶς ὄκνος ἀμείνων.

Abelis ad DEum referentis omnia pium dogma, Caini vero sibi omnia attribuentis (Cain enim possessionem significat,) arrogans. — — Noster vero Abel artes eloquentiæ non didicit, contentus mente pernosse quæ bona sunt: ideo debuerat recusare in campum descendere, & provocationem inimici contemnere. Tergiversari enim præstat quam vinci.

Liber

Liber Coſri parte 2. ſect. 14.

Propter terram Iſraëliticam æmulatio & invidia incidit inter Abelem & Cainum jam at initio, dum ſcire voluerunt uter dignus ſit futurus ſucceſſor Adami ejusque cor & peculium, ut hæreditate poſſideat terram illam & participet de rebus divinis, altero manente iſtar corticis rejectitii, unde poſtea accidit ut interficeretur.

*Liber Zenorena * fol. 8. col. 4.*

Und da ſie nun waren auf dem Feld / da kriegten ſich die zwey Brůder mit einander / ſie ſagten: Laſſen wir theilen mit einander die Welt. Der ein ſagt: Die Erd wo du drauf biſt / das iſt mein Erd / und der ſagt auch alſo: Wo du ſteheſt / das iſt mein Erd / und ſagten alſo / und kriegten ſich. Der eine ſagt / in meinen chelec (Theil) ſoll ſtehen das Beth hammikdaſch (das Heiligthum / der Tempel) und der ander ſagt auch alſo und kriegten ſich mit einander. Denn es iſt gebohren worden mit Hebel den jůngſten Sohn zwey Tôchter ſeine Schweſtern. Da ſagt Kain: ich wil nehmen die ůbrig / ich bin einmahl ein bechor, (Erſtgebohrner) und Hebel ſagt / dieweil ſie mit mir gebohren iſt worden / da wil ich ſie mir zu einem Weib nehmen. Und als ſie ſo mit einander kriegten / da ging Hebel und wirfft Kain darnieder auf die Erd / und lag auf Kain. Da ſagt Kain zu Hebel: Wir ſind neiert (nur) zwey Kinder zu unſern Vater Adam, und warum wilſt mich derſchlagen? Da erbarmet ſich Hebel, und lieſ ihn aufſtehen / drumb geht der paſuk (der Text) allhie vojakom Kain, das iſt deutſch Kelomar (ſo viel geredt

* De hoc libro conſules Rev. Wolfii noſtri Bibliothecam Hebraicam T. I. p. 598.

redt) er ist unten gelegen und ist aufgestanden. Von hinnen lernen wir / daß man soll keinen Bösen kein Gutes thun. Denn drumb weil sich hat erbarmet Hebel über Cain, da gieng Cain, und was derschlagen Hebel.

Methodius junior, CPolitanus in revelationibus c. 3. sive libro de fine Mundi.

Sciendum est, quod exeuntes Adam & Eva de paradiso virgines fuerint. Anno autem tricesimo expulsionis eorum de paradiso genuerunt Cain primogenitum, & sororem ejus *Calmanam*, & post tricesimum alium annum pepererunt Abel & sororem ejus *Debboram*. Anno autem tricesimo centesimo vitæ Adæ occidit Cain fratrem suum, & fecerunt planctum super eum Adam quoque & Eva annis centum. *Similia legas in Hist. scholastica, speculo Vincentii Bellovacensis, Antonii summa, Naucleri Chronico, Bergomatis supplemento & similis furfuris scriptoribus.*

Eutychius Patriarcha Alex. T. 1. Annal. p. 15.

Cum in Dominum suum, Adam & Eva rebellassent, expulit ipsos è Paradiso, hora nona diei Veneris in quendam è montibus Indiæ, collocatosque in terra jussit sobolem procreare, quo multiplicarentur & implerent terram. Congressus est ergo Adamus cum Eva, quæ cum concepisset, peperit puerum & puellam, puerum appellavit Cain, & puellam *Azrun*. Tum rursus concipiente Eva ac puerum & puellam enixâ, puero nomen imposuit Abel, puellæ *Owain* * que Græce *Laphura*. Cumque jam provectiores facti essent pue-

* Hottingerus hoc nomen legit *Abin*.

pueri, dixit Adam Evæ, ducat Kain Owain, quæ una cum Abele nata eſt: Abel autem Azrun quæ cum Kaino nata. Dixit autem Kain matri ſuæ, ducam ego ſororem meam, & ducat Abel ſororem ſuam. Quippe pulchrior erat Azrun Owaina. Quod cum audiſſet Adam, male admodum ipſum habuit, dixitque, hoc eſt contra præceptum, ut ſororem tuam gemellam ducas. Et fuit Kain agricola, Abel Paſtor ovium. Dixitque illis Adam, accipite de fructibus terræ, & de fœtu ovium, & conſcenſo montis hujus ſacri faſtigio offerte munera veſtra, deinde uxores veſtras accipietis. Attulit ergo Kain de fructibus terræ in oblationem DEO, optimos, ſelectiſſimos: Abel è primogenitis ovium ſuarum optimas & ſelectisſimas. Interea autem dum cacumen montis aſcenderent, indidit Satanas in mentem Kaino ut fratrem ſuum Habelem occideret, ſororis ſuæ Azrun gratia. Ideoque non acceptam habuit DEUS oblationem Kaini. Quare magis in Abelem ira & æſtu commotus Kain invidit fratri ſuo, cumque de monte deſcendiſſent, in ipſum irruens ac lapide caput ejus feriens ipſum interfecit. Summo ergo mœrore affecti Adam & Eva centum annos Abelem lugebant. — — Et expulit Kainum DEus dum adhuc cœlebs eſſet, in regionem Nud. Cepit ergo Kain ſecum ſororem ſuam Azrun.

Gregorius Abulpharajus in Hiſtoria Dynaſtiarum p. 4.

Ex ſententia Mar Thudiuſi (Theodoſii) triginta annis poſtquam expulſus fuiſſet è Paradiſo, cog-

cognovit Adam Hevam, quæ Cainum & *Climiam* ſororem ejus gemellos peperit. Et poſt alios triginta, cum rurſus eam cognoviſſet, peperit Abelem & *Lebudam* ſororem ejus gemellos: deinde poſt ſeptuaginta annos alios, cupiente Adamo unum eorum connubio jungere cum ſorore gemella fratris ſui, renuit Kain, gemellam ſuam petens, ideoque munus offerens de fructibus terræ ſuæ, eo quod agricola eſſet, acceptus non eſt, ob vitæ ſuæ nequitiam, offerens autem Abel munus de primogenitis ovium ſuarum, eo quod Paſtor eſſet, ob probitatem converſationis ſuæ acceptus eſt. Fovens ergo Cain odium occultum in fratrem ſuum, ipſum fraude ſeductum interemit, deinde ſedem ſibi accepit regionem Nod, quæ extra terminos à patre ipſius genitorum fuit. Luxit autem Adam Habelem centum annos.

R. Zadok in Pirke Elieſer c. 21.

Invidia & vehemens odium intravit cor Kaini, eo quod grata fuerat oblatio Abelis: ſed & ideo, quod cum uxor gemella ejus non amplius pulchra eſſet inter fœminas, dixit: Interficiam fratrem meum Abelem ut potiar uxore ejus, juxta illud: *Et dixit Kain ad Abelem fratrem ſuum. Atque factum eſt, cum eſſent in agro.* Non in campo ſed in uxore quæ ſimilis eſt agro, ſicut dicitur homo *arbor agri* Deut. XX. 19.

Confer Archonticorum commentum, quod ex Epiphanio attuli ſupra p. 67.

XXXVI.

XXXVI. Liber Abelis de virtutibus Planetarum & omnibus rerum mundanarum virtutibus.

HErmeti ut ajunt Trismegisto volutatus, nec minus Thomæ Aquinati libro de ente & essentia. Vide Thomam Bangium in Cœlo Orientis p. 123. & Kircheri Oedipum T. 2. part. 2. p. 143. Cornelius Agrippa libro de vanitate scientiarum c. 45. *Ex horum Goëticorum anagyri profluxerunt omnes isti tenebrarum libri, quos improbatæ lectionis Ulpianus JCtus appellat, protinusque corrumpendos statuit. Cujusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidam* (immo Diabolus) *illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius* (Barjesum credo sive Elymam intelligit Agrippa, de quo Actor. XIII. & quem innuere videtur Plinius XXX. 1. Magiam Cypriam memorans) *& hodie adhuc confictis titulis circumferuntur libri sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ & Salomonis.* Gemina habet Jo. Wierus lib. 2. de præstigiis Dæmonum cap. 3.

XXXVII. Locus & telum quo Abel interfectus.

S. Augustinus XII. 9. contra Faustum: *Occiditur Abel minor natu à fratre majore natu: occiditur Christus caput populi minoris natu à populo Judæorum minore natu: ille in campo, iste in Calvariæ loco.* Prudentius Hamartigenia præf v. 15.

Frater probatæ sanctitatis æmulus
Germana curvo colla frangit sarculo,
Mundum recentem cæde tingit impia
Sero expiandum - - -

Leon-

Leonhardus Marius ad Genes. IV. *De instrumento cædis Scriptura nihil meminit, Chrysostomus ξίφος, gladium nominat, Prudentius sarculum, Irenæus IV. 67. falcem, Isidorus in Abelis vita generatim ferrum, vulgus pictorum communiter pingit mandibulam, Abulensis putat lapidibus fuisse obrutum.* Ante Tostatum idem tradiderant Eutychius & Syncellus. Ebræi denique morsibus dilaniatum Abelem sive narrant sive fingunt. At Jo. Reuchlinus lib. I. Cabbala p. 630. Prudentio succinens, *cum videret*, inquit, *Abel sibi mortem rapto de arbore ramo vel lignea clava Cainum minitantem, quam maxime lætatus est, sperans ligno interfici* (ut olim in cruce CHRISTUS) *non enim tum erat ferri usus ante ortum Thubal Cain, qui primus fuit malleator & faber in cuncta opera æris & ferri. Clava itaque lignea & prægrandi munitus dixit Cain ad Abel fratrem suum* &c.

XXXVIII. Abelis cœdes à Dæmone, & sepultura à corvo monstrata.

Pseudo Athanas. ad Antiochum quæst. 56.

Τινὸς ἔπω τότε ἀποθανόντος, πόθεν ἔμαθεν ὁ Καῒν φονεῦσαι τὸν * Ἄβελ; ὁ διάβολος αὐτῷ

Nullo hominum adhuc tunc mortuo, à quonam Cain mortem didicit, ut suum interime-

* Abelis nomen πένθος sive *luctum* interpretantur Clementina, Eusebius, Cedrenus, Zonaras, aliique sonum non litteras attendentes. Nam אבל luctus, sed הבל uti Abelis nomen apud Moysen scribitur, est ματαιότης,

κατ' ὄναρ ὑπέδειξεν, ποίῳ τρόπῳ θανατῶσαι τὸν ἀδελφόν.

ret fratrem? Diabolu ipsum in somnis edo cuit hoc, & submonstra vit quonam modo fra trem occideret.

PIrcke R. Elieseris c. 20. *Adam & uxor ejus nesciebant quid faciendum esset Abeli, quia non assu.. erant sepulturæ. Venit autem illuc corvus quidam atque sumsit unum è sociis suis, quem in terra defodit & abscondidit coram illorum oculis. Dixit Adam: uti corvus, sic quoque faciam. Illico sumsit cadaver Abelis, defodit in terra & abscondidit.* Verisimilius Josephus tradit à Caino absconditum esse Abelis corpus, ut scelus similiter lateret, lib. 1. Antiqv. c. 3. τόν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν.

XXXIX. De signo Caini, ex Observationibus meis sacris lib. III. c. 4.

Gen. IV. 15. *Apposuitque Dominus Caino notam*
Josephus: καὶ σημεῖον ἐπιβαλὼν ὡς γνώριμος εἴη, προσέταξεν ἀπιέναι.

ANtiqui pariter * recentesque Scripturæ S. Interpretes Judæi & Christiani conjecturis asse-
qui

vanitas, vapor, ἀτμὶς. Sunt & aliæ interpretationes ut apud Philonem ἀναφέρων ἐπὶ Θεὸν πάντα, & in interpretatione nominum Hebr. Tomo 2. Hieronymi edit. à Jo. Marcianæo, Ἄβελ ἀπὸ Θεοῦ, ἢ σχοίνισμα. Adi Cotelerium ad homil. 3. Clementin. §. 42. p. 644.

* Vide sententias collectas à Lud. Capello p. 343. sq. Oppo-

qui laborant, quodnam illud fuerit ſigni genus quô DEus Cainum inſignitum ab cæde immunem atque violentia præſtiterit. Sed tametſi cornu habuiſſet in fronte Cainus, uti Rabbinorum quidam delirant, vel perpetuo laboraſſet tremore, uti Doctores quidam priſci Eccleſiæ ſuſpicantur, vel veſte ſingulari indutus fuiſſet, uti nuperis videtur Interpretibus, ſive alia denique re præ cæteris conſpicuus fuiſſet, numquid vel homo vel beſtia inde poterat colligere Cainum non eſſe lacerandum vel interficiendum? Aut num homines veſtibus aliis amictos beluæ minus lacerant quàm pellibus obtectos?

Igitur naſutiores alii verba Moyſis accipiunt de ſigno ſive miraculo quod coram Caino Deus ediderit, quo de immunitate ſua certior redderetur. Quam ſententiam, Carolo Cenéo Gallico ſcriptori etiam noviſſime probatam, licet non diffiteor prioribus δὶς διὰ πασῶν veriſimiliorem eſſe, judicent tamen eruditi, an veriſimilius videri poſſit hoc ipſum fuiſſe ſignum à Deô Caino datum quod a nemine interficiendus nec interfectus fuerit Cainus. Sententiam hanc illuſtrat locus Pſalmi LXXXVI. 17. *Fac mecum ſignum in bonitate, & videant qui oderunt me,* † *& confundantur, quia tu Do-*

poſitum. Joh. Gregorio c. 17. Obſervatt. T. IX. Critic. Angl. Marino Merſenno p. 1465. in ſex prima Geneſeos capita. Petro Bælio in Lexico Critico & hiſtorico Gallice edito voce *Cain*. Joh. Lomeiero parte 2. dier. genial. diſſertatione 8. quæ eſt de notis & ſtigmatibus.

† *Da Cæſar tanto tu magis, ut doleant.* Martial. IV. Epigr. 27.

Domine auxiliatus es mihi, & consolatus es me. Nequ[e] enim credo fore quenquam cui ad hunc locum probetur commentum Rabbinorum de lingua coccinea in exauditionis signum albescente. Conferenda etiam loca Exod. III. 12. Es. LV. 13. Deut. XXVIII. 46. quæ consimiliter exponenda esse existimo. Huc refero & illud 1. Chron. IV. 10. ex versione Græcâ LXX. senum: Καὶ ποιήσεις γνῶσιν τοῦ μὴ ταπεινῶσαί με. Cum hæc scripsissem incidi in locum Philonis Judæi, qui eandem de Caini signo expositionem suffragio suo videtur confirmare. Verba ejus hæc sunt: μήποτ' αὐτὸ τοῦτο σημεῖόν ἐστι τῷ Καΐν τοῦ μὴ φονευθῆναι, τὸ μηδέποτε ἀναιρεθῆναι. οὐδὲ γὰρ θάνατον αὐτοῦ διὰ πάσης νομοθεσίας δεδήλωκεν. Procopius quoque Gazæus, cujus commentaria eximia in Octateuchum, Regum, Chronicorumque libros & Canticum Canticor. Græcè ex Augustanis membranis descripta cum nova versione ac præmissa Choricii de Procopio oratione funebri exspectamus à doctissimo amico ac populari nostro D. Godfrido Oleario, apud quem illa ad editionem parata ante aliquot annos evolvimus Lipsiæ in communi patria nostra, ille inquam Procopius de signo Caini ita scribit: καὶ τί ἂν εἴη σημεῖον ἕτερον ἢ τὸ βούλημά τε καὶ πρόσαγμα τοῦ Θεοῦ μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ τὴν ἀναίρεσιν. οὐ γὰρ τι τῶν τοιούτων κριμάτων χωρὶς συγχωρήσεως γίνεται. Michael Glycas: σημεῖον δὲ νοητέον, ἢ τὸν ὅρον αὐτὸν τοῦ Θεοῦ, ἢ τὸν τῶν μελῶν αὐτοῦ κλόνον. Theodoritus quæst. 42. in Genesin: αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ ὅρος σημεῖον ἦν κωλύων αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, καὶ αὐτὸς δὲ τῶν μελῶν ὁ κλόνος ἐπίσημον αὐτὸν καὶ δῆλον εἰργάζετο.

XL

XL. CAINI pœnitentia.

IN Vajikra rabba & in Jalkuth ſect. 13. traditur Cain egiſſe pœnitentiam, & propterea remiſſam illi media ex parte pœnam quam DEUS illi infligere ſtatuerat. *His importunis fabulis*, inquit Scipio Sgambatus in Archivis Vet. Teſt. p. 106. *veteres Judæi anſam dedere Cajanis bene de Caino ſentiendi.* De his infra cap. XLVII. Cæterum deſperaſſe Cainum, pleriq; probant ex Geneſ. IV. 13. licet fuit nuper qui verba illa ſic interpretaretur: *Major eſt iniquitas mea quam ut attollam* (faciem viz.) Vide Jo. Chriſt Ortlobii Cainum non deſperantem, ejusque vindicias. Lipſ. 1706. Alii (etiam ex Judæis) vocabulum עון non de peccato ſed de pœna, quam DEUS Caino comminatus, fuerat accipiunt. Sic e Chriſtianis præter alios Bernardinus Ochinus lib 1. dialog. p. 395. & Jo. Erneſtus Busmannus in Obſervationibus ſacris Helmſt. 1668. §. 5.

XLI. Cainus repertor menſurarum ponderum &c.

Flav. Joſephus lib. 1. c. 2

Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς * Καΐς, Ναΐδα, τό-

Multam peragrans terram cum ſua uxore Cain collocatur in loco

* Qui aliis Καΐν, Joſepho Καΐς, & generandi caſu Καΐου, Nomen varie interpretantur veteres, ζῆλον XI. 6. Euſebius præparat. p. 518. Cedrenus aliiq; Eucherius & Hieronymus *lamentationem*, pro quo Græcum nominum Hebr. Lexi-

που οὕτω καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, ἔνθ' αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. οὐκ ἐπὶ νουθεσίᾳ ᾗ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας. Ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτοῦ τῷ σώματι, κἂν μὲν ὕβρεως τῶν συνόντων δέοι ταύτην ἔχειν αὔξων ᾗ τὸν οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονήν τε καὶ λῃστείαν τοὺς ἐντυγχάνοντας παρακαλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. Καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην μὲν ᾗ πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων ἐπινοίᾳ καὶ σταθμῶν μετεστήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ τῆς τούτων ἀμαθίας, καὶ τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν περιαγαγὼν, ὅρους τε γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο,

qui Naida nuncupatur ibique moratus est, quo ei etiam filii nati sunt. At vero pœnam illam non habuit pro emendatione, sed crementum ad libidinem suo potius nutrivit in corpore, licet cum injuria secum commorantium hanc haberet, augens domum multitudine opum ex rapinis & violentia congestarum, ad luxuriam quoque & latrocinia suos familiares invitans, quorum doctor in scelestis studiis erat. Et simplicitatem quidem, cum qua prius vivebant homines, adinventione mensurarum & ponderum permutavit, integramque eorum vitam ex earum rerum ignorantia, atque magnanimum ad calliditatem corruptionem

καὶ

con habet ζηλοτοπίαν. Plerique cum Philone & Josepho κτῆσιν sive cum alio Lexico nominum Hebr. κτῆμα *possessionem* reddunt, est enim קין ac si Κτησιαν vel Ἐπίκλητον dicas, ut notatum Bocharto I. Hierozoic. p. 537.

καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν, εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. Καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ὑπὸ Ἀνώχου τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς Ἀνώχαν ἐκάλεσεν.

que perduxit, Terminos terræ primus posuit, civitatemque constituit, murisque munivit, illicque suos coëgit convenire domesticos. Hanc vero civitatem ab Enoch filio suo seniore Enocham appellavit.

Excerpta Chronologica cum Jo. Malala edita p. 2.

Ὁ δὲ Καῒν γεωργὸς τυγχάνων καὶ μετὰ τὴν καταδίκην χειρόνως βιώσας, πρῶτος μέτρα καὶ σάθμα καὶ γῆς ὅρους ἐπενόησεν. Εἶτα κτίσας ἐν γῇ Ναῒδ πόλιν κατέναντι Ἐδὲμ, ἐπωνόμασεν αὐτὴν εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνώχ, καὶ εἰς ἓν συνελθεῖν τοὺς οἰκείους αὐτοῦ ἀναγκάσας εἰς πολέμους ἑαυτὸν ἀπηχόλει.

Cain agriculturæ intentus erat, post condemnationem vero deterior factus, mensuras, pondera & limites primus excogitavit. Urbe deinde in terra Naid è regione Eden exstructa Enoch à filii sui nomine vocavit eam, coactisque in unum suis omnibus, bellis operam dedit.

XLII. De Caini morte, *ex parva Genesi apud Georg. Syncellum p. 11.*

Τῷ ἐννεακοσιοστῷ τριακοστῷ ἔτει Ἀδὰμ ἐκοιμήθη, κα-

Anno nongentesimo tricesimo Adamus reli-

ταλείψας ἄῤῥενας υἱὲς τριάκοντα τρεῖς, καὶ θυγατέρας εἴκοσι τρεῖς. Οὗτος ἡγεμόνευσε τὲ γένες τῶν ἀνθρώπων τὰ ὅλα τῆς ζωῆς αὐτὲ ἔτη. Τῷ αὐτῷ ἐννεακοσίῳ τριακοςῷ ἔτει καὶ Καΐν ἀπέθανεν, ἐμπεσόντος ἐπ' αὐτὸν τὲ οἴκε. Λίθοις γὰρ καὶ αὐτὸς τὸν Ἄβελ ἀνεῖλεν. Πληρωθέντος ἔν μετὰ θάνατον τὲ Ἀδὰμ, τέθνηκεν.

ctis filiis triginta tribus filiabus viginti tribus obdormivit. Hic cunctis vitæ suæ annis humani generis imperium gesſit. Eodem anno nongenteſimo tricesimo Cain ruina domus in eum lapſa interiit. Lapidibus enim fratrem Abel confecerat. Anno itaque post Adami mortem evoluto mortuus eſt.

Eadem habet Georgius Cedrenus p. 8.

Excerpta Chronologica cum Johanne Malala edita p. 2.

Κατὰ δὲ ταῦτα δὲ τῆς οἰκείας ἐπ' αὐτὸν πεσέσης ἀπέθανεν, ὡς ἔνιοι φασίν. Ἕτεροι δὲ ὅτι Λαμὲχ αὐτὸν ἀπέκτεινεν.

Ædium deinde ruina oppreſſum periiſſe Cainum volunt non nulli: alii vero à Lamecho eum perhibent interemtum.

Michaël Glycas in Annalibus p. 118.

Ὁ δὲ Γεώργιος οἰκτρῷ θανάτῳ τελευτῆσαι τὸν Καΐν φησίν. Ὁ δὲ ἱερὸς Μεθόδιος Παλάρων φησὶν

Georgius memoriæ prodit Cainum miſerabili morte periiſſe. Sanctus vero Methodius

ὅτι

ὅτι Λαμὲχ * φονεύσας τὸν Καῒν κατ' ἄγνοιαν, τυφλὸς γὰρ ἦν, θανάτῳ παρέδωκεν, ὅπερ ἀπίθα-

Patarensis ait Lamechum utpote cœcum per ignorationem Caino necem attulisse,

H 5 ... νον.

* Lamechus Cainum interfecisse traditus est jampridem à multis, qui ita acceperunt locum Genes. IV. 23. ex quo tamen id neutiquam colligas. Ajunt vero Cainum inter densa arbusta considentem trajectum esse à Lamecho imprudente, qui feram se venari existimabat. Vide Hottingeri Hist. Or. p 224. Et quoniam Lamechum septima ab Adamo generatione vixisse observant, hoc ajunt esse quod. v. 15. & 24. legitur Cainum vindicandum שבעתים *septies*, h. e. pœnas sui sceleris daturum septima generatione. *Majorum nostrorum*, inquit Hieronymus Epist. 125. ad Damasum, *ista sententia est, quod putent in septima generatione à Lamech interfectum Cain.* Isidorus VII. 6. Origg. Lamechi nomen notat significare percutientem, *ipse enim percussit & interfecit Cain.* Confer si placet quæ collegerunt Jo. Philippus Pfeiferus & Jo. Guil. Hilligerus in Exercitationibus de Homicidio Lamechi. Non desunt tamen quibus Lamechi, bigami primi, verba nihil aliud sonare videntur quam thrasonicam ad uxores jactationem in hanc sententiam.

O Tsilla & Ada, audite sermonem meum,
Vocem meam attendite Lamechi conjuges.
Pugni vel uno vulnere occidam virum,
Meoque juvenem tumice confossum dabo.
Si vindicatur septuplo Cain, Lamech
Se vindicabit septies septuagies.

Lamechum sempiternis flammis addixit olim Eulogius Alex. apud Photium Cod. 280. p. 878. aliis pœnitentiam egisse & veniam consecutum affirmantibus. Ὁ ἀρχιερεὺς Εὐλόγιος τὸν Λαμὲχ ἀπολωλέναι φησίν. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν πατέρων διὰ τῆς ἐπαγγελίας καὶ μετανοίας συγγνώμην εὑρεῖν τοῦ ἁμαρτηθέντος αὐτὸν ἀπαγγέλλουσιν.

νον. Τίς γὰρ εἶδεν εἴπερ ὁ Καῒν διετέλει ζῶν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λαμέχ. Ἄδηλον τοῦτο ἦν, ὅτι τῶν ἀπὸ τοῦ Καῒν οὐκ ἀναγράφει Μωυσῆς, ὥσπερ δὴ τῶν ἀπὸ τοῦ Σήθ. Ἄλλως τε καὶ σημεῖον τοῦ Θεοῦ δόντος τῷ Καῒν τοῦ μὴ ἀναιρεθῆναι, πῶς ἀνῃρέθη λοιπόν;

quod ſane fidem mereri nequit. Nam quis obſecro ſcire poteſt num Cainus adhuc Lamechi temporibus ſuperſtes fuerit? Certi nihil ſtatui de hoc poteſt, cum annos poſterorum Caini Moyſes ita memoriæ non prodiderit ut oriundorum Setho: ne dicam Deum Caino quandam appoſuiſſe notam ne à quoquam necaretur. Quomodo igitur dici poteſt quod interemtus fuerit?

Bereſchit Rabba: *Et interfecit eum) Quonam inſtrumento interfecit eum? Rabban Simeon Gamalielis filius ait, arundine eum interfecit, quia dictum eſt: adoleſcentulum occidi in tumorem liventem meum. Id quod locutus eſt, quia tumorem liventem induxerat. Doctores autem noſtri ajunt quod lapide occiderit eum, quia dictum eſt, Virum occidi in vulnus meum, indicans quod vulnera induxerit.*

Quod Medicis Doctoribus recens creatis ſolenni ritu acclamari conſuevit, *Vade & occide Cain*, de quo varia & jucunda vir ingenioſus Paulus Ammannus: illius dicti ni fallor hæc fuit ſententia, ut monerentur caute agere, cogitarentque necem eorum quos culpa ſua occidiſſent ſepties vindicandam.

XLIII.

XLIII. Septem Caini peccata. Cainus septupliciter puniendus.

Mira sunt quæ ad locum Genes. IV. 15. *Omnis qui Cainum occiderit, septuplum punietur*, veteres quidam commentantur. Cosmas Indopleustes lib. V. Cosmographiæ p. 212. hanc putat esse verborum illorum sententiam: *Quisquis occiderit Cainum, septem ultiones solvet, hoc est pluribus malis & calamitatibus quibus per vitam objectus est eum liberabit.* Πᾶς ὁ ἀποκτείνας, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύει, ἵνα εἴπῃ, πολλὰς τιμωρίας ἀφαιρεῖται ἀπ' αὐτοῦ, καὶ παραλύει αὐτοῦ τὴν κόλασιν πᾶς ὁ ἀποκτείνων αὐτόν. In excerptis vero Chronologicis Jo. Malalæ præmissis p. 2. verba divelluntur, & Καΐν non in accusandi sed nominandi casu accipitur hanc in sententiam: *Omnis homicida punietur, Cainus septuplum.*

Τὸ τοίνυν πᾶς ὁ ἀποκτείνας Καΐν ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει, τοιαύτην ἔχει τὴν λύσιν. Ἕκαστος μὲν τῷ ἑαυτοῦ ἁμαρτήματι ἀποθανεῖται, σὺ δὲ ὁ τοῦ φόνου κατάρξας καὶ τοῖς ἄλλοις ὑφηγητὴς τοῦ ἁμαρτήματος γενόμενος, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσεις, τουτέστιν ἑπταπλασίως τιμωρηθήσῃ καὶ πάμπολλα. Συνήθες γὰρ τῇ γραφῇ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἑπταπλα-

Illud vero, *omnis qui occiderit Cain septuplum punietur*, hoc modo intelligendum est. Unusquisque (*homicida*) pro peccato suo morietur, Tu vero qui homicidium primus patrasti, aliisque hujus sceleris auctor primus extitisti, septuplum punieris, id est septemplices gravesque dabis pœnas. Scripturis enim solenne est numerum

σιο-

σίονα κεχρῆσθαι, καὶ ἔστιν ἀδιορίστου πλήθους σημαντικόν — — Ἐν μὲν γὰρ τοῖς παρὰ τοῦ Καῒν τετολμημένοις, α΄ ἁμάρτημα φθόνος, β΄ δόλος, γ΄ φόνος, δ΄ ὅτι ἀδελφοῦ, ε΄ ὅτι πρῶτος φόνος, ς΄ ὅτι γονεῦσι πένθος ἐποίησεν, ζ΄ ὅτι Θεῷ ἐψεύσατο. Ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Καῒν ζ΄ ἁμαρτήματα. Αἱ δὲ εἰς κόλασιν αὐτοῦ παρὰ τῆς θείας δίκης ἐπενεχθεῖσαι τιμωρίαι εἰσὶν αὗται· α΄ ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἀπὸ σοῦ. β΄ ἐργᾷ τὴν γῆν, γ΄ οὐ προσθήσει τοῦ δοῦναι σοι τὴν ἰσχὺν αὐτῆς. δ΄ στένων καὶ τρέμων μετὰ τοῦ ε΄ ὁμοῦ, ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. ς΄ ἣν αὐτὸς ἀπεκάλυψεν ὁ Καῒν εἰπών, εἰ ἐκβάλλῃς με νῦν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ προσώπου σοῦ κρυβήσομαι. ζ΄ τὸ μηδὲ κρύπτεσθαι τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ σημείῳ προδήλῳ πᾶσι δηλοποιεῖσθαι. Ἔθετο γάρ, φησι, Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Καῒν σημεῖον τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐ-

hunc pro multiplici po-nere, indefiniti enim numeri nota eſt —— In facinore vero hoc à Caino perpetrato pec-catum 1. erat invidia, 2. fraus, 3. homicidium, 4. quod in fratrem* commiſſum eſt, 5. quod homicidium primum erat, 6. quod parentes luctu affecit. 7. Quod DEO mentitus eſt. Hæc quidem ſeptem ſunt Caini peccata. Pœnæ vero quibus à juſtitia di-vina caſtigatus eſt, ſunt iſtæ: 1. Maledicta terra propter te. 2. Operabe-ris terram. 3. Non dabit tibi vires ſuas. 4. Geme-bundus & pavefactus ſi-mul, 5. eris ſuper ter-ram. Sexta pœna quam Cainus ipſe indicavit his verbis: ſi ejeceris me à te, & à facie tua ab-ſcondar. 7. Quod nec occulta fuit hæc pœna, ſed ſigno notabili omni-bus manifeſtata, dictum

τὸν

* Si Calvinum audias, frater gemellus Caini Abel fuit.

τὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα αὐτόν.

enim eſt: *Poſuitque Dominus in Cain ſignum, ut non interficeret eum omnis qui inveniſſet.*

XLIV. Adami filiæ Norea ſive Horea, Save, Aſuam &c.

S. Irenæus lib. 1. c. 34. portentoſa Gnoſticorum de primis hominibus commenta referens, p. 110. edit. Renati Maſſveti.

ZElantem autem Jaldabaoth voluiſſe excogitare evacuare hominem per fœminam, & de ſua Enthymeſi eduxiſſe fœminam, quam illa Prunicos * ſuſcipiens inviſibiliter evacuavit à virtute. Reliquos ajunt venientes & mirantes formoſitatem ejus vocaſſe eam Evam, & concupiſcentes hanc, generaſſe ex ea ſibi filios, quos angelos eſſe dicunt. Mater autem ipſorum argumentata eſt per ſerpentem ſeducere Evam & Adam, ſupergredi præceptum Jaldabaoth. Eva autem quaſi à filio Dei hoc audiens facilè credidit, & Adam ſvaſit manducare de arbore, de qua dixerat Deus non manducare. Prunicum autem videntem, quoniam & per ſuum plasma victi ſunt, valde gratulatam & rurſum exclamaſſe, quoniam, cum eſſet pater incorruptibilis, olim hic ſemetipſum vocans patrem mentitus eſt, & cum homo olim eſſet & prima fœmina, & hæc adulterans peccavit. Jaldabaoth autem propter eam quæ circa eum erat oblivionem, ne quidem intendentem ad hæc, projeciſſe Adam & Evam de paradiſo, quo-

* Sophia Gnoſticorum, uti Jaldabaoth primus eorum Angelus.

quoniam transgressi erant præceptum ejus. Voluisse enim filios ei ex Eva generari, & non adeptum esse, quoniam mater sua in omnibus contrairet ei & latenter evacuans Adam & Evam ab humectatione luminis, uti neq; maledictionem participaret, neque opprobrium, is qui esset à principalitate spiritus. Sic quoque vacuus à divina substantia factos, maledictos esse ab eo, & dejectos à Cœlo in hunc mundum docent. Sed & serpentem adversus patrem operantem dejectum ab eo in deorsum mundum: in potestatem autem suam redigentem angelos qui hic sunt, & ipsum sex filios generasse, septimo ipso existente ad imitationem ejus quæ circa patrem est hebdomadis. Et hos septem dæmonas mundiales esse dicunt, adversantes & resistentes semper generi humano, quoniam propter eos pater illorum projectus est deorsum. Adam autem & Evam prius quidem habuisse levia & clara, & velut spiritualia corpora, quemadmodum & plasmati sunt: venientes autem huc demutasse in obscurius, pinguius & pigrius. Sed & animam dissolutam & languidam, quippe à factore tantummodo insufflationem mundialem habentes, quoadusque iterum Prunicos miserata eorum, reddidit eis odorem suavitatis humectationis luminis, per quam in commemorationem venerunt suam ipsorum, & cognoverunt seipsos nudos, & corporis materiam, & cognoverunt quoniam mortem bajulant, & magnanimes extiterunt, cognoscentes quoniam ad tempus corpus circundatum est eis: & escas quoque invenisse eos præeunte eis Sophia, & satiatos coisse invicem carnaliter

liter & generaſſe Cain, quem & dejectibilis ſerpens cum filiis ſtatim ſuſpiciens evertit, & adimplevit mundiali oblivione, ſtultitia & audacia, immittens ita, ut & dum fratrem ſuum Abel occideret, primus zelum & mortem oſtenderit: poſt quos ſecundum providentiam Prunici dicunt generatum Seth, poſt *Noream*, * ex quibus reliquam multitudinem hominum generatam dicunt, & ab inferiori hebdomade in omnem malitiam immiſſam, & apoſtaſiam ſuperiorem ſanctæ hebdomadæ & idololatriam, & reliquam univerſam contemptionem, cum contraria eis eſſet ſemper mater inviſibiliter, & proprium ſalvaret, hoc eſt, humectationem luminis. Sanctam autem hebdomadam, ſeptem ſtellas, quas dicunt planetas, eſſe volunt, & projectibilem ſerpentem duo habere nomina. Michael & Samael dicunt. Iratum autem Jaldabaoth hominibus quoniam eum non colebant, neque honorificabant, quaſi patrem & Deum, diluvium eis immiſiſſe, ut omnes ſimul perderet.

S. Epi-

* De Norea Noachi uxore, infra ſuo loco. Cæterum hanc Irenæi Noream ſuſpicor eandem eſſe quæ in Epiphanio ὡραία appellatur hæreſi XXXIX. Sethianorum cap. 5. γυναῖκά τινα Ὡραίαν λέγουσιν εἶναι τοῦ Σήθ —— εἰσὶ μὲν γὰρ ἄλλαι τινὲς αἱρέσεις αἵτινες δύναμίν τινα εἶναι λέγουσιν, ἣν καλοῦσιν ὀνομαστικῶς Ὡραίαν. Τὴν παρ' ἄλλοις τοίνυν νομιζομένην δύναμιν Ὡραίαν τε καλουμένην οὗτοι γυναῖκα τοῦ Σὴθ λέγουσιν. *Uxorem Sethi Horæam neſcio quam nominatim vocant —— —— Sunt & aliæ hæreſes quædam, quæ vim quandam eſſe ſtatuunt quæ Horæa nominetur. Hi vero ejuſmodi Horæam nomine, Sethi conjugem extitiſſe prædicant.*

S. Epiphanius Hæresi XXXIX. Sethianorum c. 6.

Ὃς δὲ ἐν τοῖς Ἰωβηλαίοις εὑρίσκεται, τῇ καὶ λεπτογενέσει καλουμένῃ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν τοῦ τε Καῒν καὶ τοῦ Σὴθ ἡ βίβλος περιέχει, ἵνα κατὰ πάντα τρόπον οὗτοι καταισχυνθῶσιν, οἱ τοὺς μύθους τῷ βίῳ ῥαψῳδήσαντες. Τοῦ γὰρ Ἀδὰμ γεννήσαντος υἱοὺς καὶ θυγατέρας, ἀνάγκη γέγονε κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἀδελφαῖς ταῖς ἰδίαις συναφθῆναι τοὺς παῖδας. οὐ γὰρ ἦν παράνομον τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ μηδὲν ἕτερον γένος ἦν. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὁ Ἀδὰμ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ σχεδὸν, τῇ ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ πλασθείσῃ συνήφθη, καὶ οὐκ ἦν παράνομον. οἵτε τούτου υἱοὶ συνήφθησαν ὁ μὲν Καῒν τῇ ἀδελφῇ τῇ μείζονι Σαυὴ, οὕτω καλουμένῃ, ὁ δὲ Σὴθ τρίτος υἱὸς μετὰ τὸν Ἄβελ γεννηθεὶς, τῇ λεγομένῃ αὐτοῦ ἀδελφῇ Ἀζουρᾷ.

Extant in Jubilæis, qui liber Genesis parva dicitur, uxorum Caini Sethique nomina, ut qui confictas illas fabulas in hominum vitam invexerunt, pudore omnino suffundantur. Etenim cum Adamus utriusque sexus liberos suscepisset, necesse per illa tempora fuit, ut filii matrimonia cum sororibus inirent. Neque id erat interdictum, propterea quod genus aliud erat hominum nullum. Quin etiam Adamus ipse cum sua, ut ita dicam, filia conjugio sociatus est, quam de ejus corpore Deus effinxerat, nefas enim illud non erat. Et ex illius liberis Cainus sororem natu majorem duxit, *Saven* nomine. Sethus porro, Adami filiorum tertius post Abelem *

Γεγο-

* Antequam connubio jungeretur interfectum. Hinc passim Abel veteribus *Virgo*, ut Cosmæ Indopleustæ lib. V. p. 21

Γεγόνασι δὲ τῷ Ἀδὰμ καὶ ἄλλοι υἱοὶ, ὡς ἡ λεπτὴ γένεσις περιέχει, ἐννέα μετὰ τοὺς τρεῖς τούτους, ὡς εἶναι αὐτῷ δύο μὲν θυγατέρας, ἄρρενας δὲ δεκαδύο, ἕνα μὲν ἀποκτανθέντα, ἕνδεκα δὲ περιλειφθέντας τῷ βίῳ. Ἔχεις δὲ καὶ τούτων τὴν ἔμφασιν ἐν τῇ Γενέσει τοῦ κόσμου, καὶ πρώτῃ βίβλῳ παρὰ Μωυσῇ οὕτω φασκούσῃ, καὶ ἔζησεν Ἀδὰμ ἔτη ἐννακόσια τριάκοντα, καὶ ἐγένησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε.

genitus cum alia ſorore *Azura* conjunctus eſt. Fuerunt & alii Adamo liberi ut in parva illa Geneſi ſcriptum eſt, novem ſcilicet ſecundum priores illos tres: ut in totum filias duas, mares duodecim ſuſceperit, è quibus occiſus unus undecim ſuperſtites relicti ſunt. Quæ omnia in Mundi Originibus ac primo Moyſis volumine his verbis ſignificantur: *Et vixit Adam annis DCCCCXXX. & genuit filios & filias, & mortuus eſt.* Gen. V. 4.

Joel in limine Chronographiæ:

Ὁ μὲν Καῒν ἔλαβε γυναῖκα τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀδελφὴν Ἀζούραν, ὁ δὲ Σὴθ τὴν δευτέραν Ἀσουάμ, ὁ δὲ Ἄβελ παρθένος καὶ δίκαιος ὑπῆρχεν. Ὁ δὲ Καῒν τῆς οἰκίας αὐτῷ πεσούσης ἀπέθανεν.

Cainus majorem ſororem *Azuram*, Sethus minorem *Aſuamam* uxorem duxit. Abelus virgo juſtitiam colebat. Cainus propriæ domus ruina emoritur.

XLV. Filius Adami Rocail, ejusque ultima verba. Filius alter Abdal Hareth.

Bartholomæus Herbelotus in Bibliotheca Orientali p. 716.

ROcail, ben Adam ſelon la tradition fabuleuſe des Muſulmans etoit le frere puisné du Patriarche Seth, & poſſedoit les ſciences les plus élevées & les plus cachées. Il étoit doné d'un eſprit ſi vif & ſi penetrant, qu'il paroiſſoit tenir plus de l' Ange que de l' homme. Surkhrage, qui étoit un puiſſant Div, ou Geant, vivoit en ce temps-là, & commandoit abſolument dans toute l'étenduë du mont Caf, que les Muſulmans croyent étre une chaine oú ceinture de montagnes qui entourent toute la terre. Ce Geant pria Seth de lui envoyer Rocail ſon frere, pour l'aider à gouverner ſes Etats, & pour tenir bride ſes ſujets. Seth luy accorda ſa demande, & Rocail devint auſſi le Vizir ou premier miniſtre de Surkhrage dans la Montagne Caf, ou aprés avoir gouverné pendant pluſieurs années ou ſiecles, & connoiſſant ou par revelation divine ou par les principes des ſciences ſecretes qu'il poſſedoit, que le temps de ſa mort approchoit, il parla à Surkhrage en ces termes : *Je ſuis ſur le point de paſſer en l' autre vie. Mais avant de vous quitter, je veux vous laiſſer quelque ouvrage inſigne de mes mains, dont la memoire ſe conſerve, & me faſſe vivre long temps aprés ma mort.* L' effet ſvivit ces paroles, car Rocail fit bâtir un palais, & un

& un sepulchre d'une structure si magnifique & avec tant d'artifice, que l'on y voyoit un tres grand nombre de statues de differens metaux, faites par Art Talismanique, lesquelles operoient par des ressorts secrets, ce que tout le monde auroit crû se faire par des hommes vivans.

De altero filio Adami Abdal Hareth *vide quæ Hottingerus in loco allato supra cap. XXXI, p.* 100.

XLVI Cainus Græcorum Caunus.

GUilelmus Bonjour Ordinis Eremitarum S. Augustini in dialogis ad Historiam sacram primæ Mundi ætatis Romæ A. 1705. 4. editis dialogo secundo per capita sedecim comparationem instituit inter Cainum Adami filium & Caunum Græcorum. Primo ait, *Cain* adhibita terminatione Græca esse & Καινὶς & Καινεὺς & Καινὸς. Secundo, *Cainum* esse *Caunum*; sicut פעו *Pau*, (civitas in qua regnavit Adar Rex Edom, Gen. XXXVI, 39.) sit פעי *Pai*, 1. Paral. I, 50. quia literæ *Jod* & *Vau* invicem facile commutentur. Tertio, usu evenire in lingua Hebraica, ut hasta dicatur קין *Cain*, & in proverbii consuetudinem venisse τὸ Καινέως δόρυ, *Cainei hastam*. Quarto observat, quod Heva conceperit & pepererit Cain dicens: *possedi Hominem per Deum*, Genes. IV, 1. In textu vero Hebraico legi את יהוה *eth-Jiho* vel *eth adonai*, hoc est *a Domino*, quod alio modo diceretur מאל *meel*, hoc est, *a Deo*, juxta loquendi genus, quod eodem in libro cap. XLIX. v. 25. reperiatur; אל scilicet esse unum ex Hebraicis

 Dei

Dei nominibus. Ab *El* esse *Elatum*, à quo procreatus sit *Caineus*: à *Meel* esse *Miletum* seu *Melatum*, ex quo *Caunus* natus sit. Accedere addit, quod Hebraicum nomen אלה *Eloah* Chaldæis sit אלה *Elah*, unde divinitas dicatur אלהות *Elahuth*, & à *Divinitate* מאלהות *Meelahuth*. Quinto notat *Cain* duxisse sororem in uxorem. Sororem בבעול *Bibol*, hoc est, *in coniugando*, esse sororem ductam in matrimonio. A *Bibol* esse *Bibolis*, per Syncopen *Biblis*, quæ fuerit soror, cujus amore captus est *Caunus*. Sexto, *Cainum* fuisse agricolam: *Caineum* incumbentem ad arationes, erecto pede terram fidisse. Septimo, impie se gerentem *Cainum* in muneribus, quæ offerebat, repudiatum esse a Deo, quasi sacrificium non faceret, quasi non adhiberet ipsi preces. Hinc iram, hinc livorem, hinc pugnam adversus fratrem fuisse ortam, cujus munera grata & accepta Deus habuerit. *Caineum* secundum fabulam neque Diis sacrificasse, neque illis adhibuisse preces, sed suæ hastæ; quod ideo dictum sit, quia hasta fuerit signum hieroglyphicum principii pugnæ. Octavo, *Cainum* contendisse cum Abele: *Caineum* cum Apolline. Nono, *Cainum* fuisse maledictum super terram, seu maledictum a terra, ut sit in textu Hebraico: & fabulam inducere Centauros, sive percussores a Jove missos, qui *Cainei* membra per terram vexent, obterant, & contundant. Decimo, *posuisse Dominum Cain signum, ut non interficeret eum omnis, qui invenisset eum*; & *Deum æquoris alti* dedisse *Caineo*

super

- - - *ſuper ne ſaucius ullis*
Vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet.

Undecimo, *egreſſum Cain a facie Domini habitaſſe profugum in terra - - & ædificaſſe civitatem:* urbem condidiſſe *Caineum* ſive *Caunum* peregrinatum procul a patria terra. Dnodecimo, ante conditam a *Caino* civitatem homines fuſos per agros ac diſperſos fuiſſe, cum ea fuerit omnium urbium prima: regionem, in qua *Caunus* ædificaverit civitatem, fuiſſe primum a Lelegibus, hoc eſt, hominibus erraticis inhabitatam. Decimo tertio, *Hanochum* terminatione Græca Ανωχαῖον & per ſyncopen Αγχαῖον, eſſe illum *Caini* filium, qui principatum obtinuerit in condita primis orbis Lelegibus civitate: principem Lelegum haberi Αγκαῖον, ejusque originem referri ad Neptunum, quem fabula copulaverit cum *Caine* velut cum muliere, quæ Neptuni beneficio in virum, Caineum nomine, ſit mutata. Decimo quarto, Hebræis vocantibus urbem matrem, proclive fuiſſe celebrare antiquam civitatem *Hanoch* velut Hanochii ſeu Hanchæi matrem: Αϛυπαλαῖα enim, Hebræus inquit, hoc eſt, *urbs antiqua*, ferebatur mater *Ancæi*. Decimo quinto, Hanochæum Cainitam exhibere Υπερήνωρα fabulæ Cadmeæ: Αγκαῖον ὑπέρβιον eſſe Αγκαῖον ὑπερήνωρα, ſicut & Αγκαῖον κορωνόν, Coronum vero filium eſſe *Cainei*. Decimo ſexto, Hanochæum, filium agricolæ, facile in patris veſtigia incucurriſſe: Ancæum fuiſſe φιλογέωργον amantem agriculturæ.

XLVII. De Abeloniis, Ophitis, Caianis & Sethitis.

ABELONII.

S. Augustinus hæresi 87. *Est quædam hæresis rusticana in campo nostro, id est, Hipponensi, vel potius fuit. Paullatim enim diminuta in una exigua villa remanserat, in qua quidem paucissimi, sed omnes hic fuerunt; qui omnes modo correcti & Catholici facti sunt, nec aliquid illius supersedit erroris.* Abelonii * *vocantur Punica declinatione nominis. Hos nonnulli dicunt ex filio Adæ ** nominatos, qui est vocatus Abël, unde* Abelianos

* Bochartus Geograph. S. lib. 2. c. 16. Fallor aut eo penetraverat fabula quæ totum Orientem jampridem pervagata est, Adamum post Abelis necem ab uxore abstinuisse per annos centum & triginta. Ita habetur in vetustissimo libro Beresith Rabba, quem citat Rabbi Moses filius Maimon in More Nebochim lib. 1. cap. 7. & Tanchuma in Commentario quod vocant Jelammedenu, editionis Venetæ p. 4. & R Selomo in Genes. IV. 25. & Elias in Thisbi voce לילית. Inde Arabicum verbum ex Abele factum תאבל *theabbala* est ab uxore continere se. Giggejus: תאבל ארם *Adam ab Eva abstinuit ob necem Abelis.* Item תאבל עז אמרתה *vir se continuit, ne cum uxore congrederetur.* Eodem exemplo Abelonii אבלונים dici potuere המתאבלין: id est, qui ab uxoribus se continebant, quomodo ab Eva putatur Adam abstinuisse post Abelem interemptum. Hæc Bochartus.

** *Habel* non *Abel* scribendum esse contendit Drusius in commentar. priore ad voces N. T. p. 5. & de sectis Judæorum IV. 6. & 7. Ac sane in Hebræo scribitur הבל non אבל. Hinc Abelonios ab Abele nomen sortitos negat Reinesius c. 14. de

lianos *vel* Abeloitas *eos possumus dicere. Non miscebantur & eis tamen sine uxoribus vivere sectæ ipsius dogmate non licebat. Mares ergo & fæminæ sub continentiæ professione simul habitantes puerum & puellam sibi adoptabant in ejusdem conjunctionis pacto successores suos futuros. Morte præventis quibusque singulis alii subrogabantur, dum tamen duo duobus disparis sexus in illius domus societate succederent. Utrolibet quippe parente defuncto, uni remanenti usque ad ejus quoque obitum filii serviebant, post cujus mortem etiam ipsi puerum & puellam similiter adoptabant. Nec unquam eis defuit unde adoptarent, generantibus circumquaque vicinis, & filios suos inopes ad spem hæreditatis alienæ dantibus libenter.*

14. de lingua Punica, quod non vocantur Habelonii. Sed certum est veteres discrimen id neglexisse, Judæos pariter & Christianos, qui Abelem πένθος interpretantur. Igitur etiam Auctor prædestinati qui in plerisque Augustini legit vestigia c. 87. *Abeloitas nominamus qui cum sint priores pene omnibus hæreticis, nunc nostris temporibus finiti. Isti ex filio Adæ sibi nominis derivationem adsumpserunt, id est ab Abel Abeloitas se nominari voluerunt. Hi non miscebantur uxoribus, & tamen non licebat sectæ ipsi ut sine uxoribus viverent --- --- Hæc sola erat inter nos atque illos distantia, in quo nostros arguebunt, ita non in Lege nostra exerceri conjugia, ut qui nubunt tanquam non nubentes sint* I. Cor. VII, 20.

Ex Philaſtri Brixienſis.

Catalogo eorum qui ante adventum a) CHRISTI hæreſeos arguuntur.

OPHITÆ.

PRimi ſunt Ophitæ, b) qui dicuntur Serpentini, c) iſti colubrum venerantur, dicentes, quod hic prior initium nobis ſcientiæ boni & mali attu-

a) *Eorum qui ante adventum CHRISTI*) Quædam hæreſes ex his quæ usque ad caput duodetrigeſimum à Philaſtro referuntur non fuerunt ante adventum CHRISTI, neque ſub Judæis, ut in præfat. Philaſter loquitur defluxerunt, licet è Veteri teſtamento anſam erroris ſui arripuere, ut ſtatim Ophitæ, & Cajani, Sethianique. Rectius itaque Tertullianus, qui illos vocat *Judaismi hæreticos*, alios *qui ex Evangelio hæreticiesse voluerunt*, ſive ut Hieronymi verbis utar, *qui Evangelia laniaverunt.*

b) *Primi ſunt Ophitæ*) Non temporis ratione, ſed quod in primo ſtatim principio ac limine veluti primi libri veteris Teſtamenti impegerunt Mentio eorum apud Auguſtinum de hæreſibus & auctorem Prædeſtinati c. 17. aliosque.

c) *Qui dicuntur Serpentini*) i. e. quorum nomen latine ita efferre poſſis. Pro Ophitis ſive ut perperam in Pſeudo Hieronymi indiculo ſcribitur *Offitis*, apud Origenem & Theodoritum eſt etiam nomen *Ophianorum*, & corruptum apud Sophronium *Sophianorum*. niſi ita etiam dicti ſunt, quod Σοφίαν ſerpentis imaginem aſſumſiſſe dixerunt teſte Irenæo lib I. c. 34. Apud Theodoritum & Procopium Gazæum in 4. Regg. 18. Hebraica appellatione veniunt, Νααςηνοί (ita

attulerit. Unde ei Dominum d) invidiſſe aſſerunt, quia ſcientiam primus detulerit mulieri bonæ rei atque malæ e), perque illam ita ad omne genus hominum permanaverit, propter quod & de cœlo primo f) dejectus eſt, inquiunt, in alte-

(ita enim legendum, non Ἐσθηνοί) à נחש quod Hebræis ſerpentem ut Græcis ὄφις denotat. Vide Cotelerium T. I. monument. Eccleſ. Græcæ p. 769. & Tho Ittigium τὸν μακαρίτην diſſ. de hæreſiarchis Apoſtolicæ ætati proximis. E Gnoſticis Valentinianis, vel Marcionitis hos Ophitas prodiiſſe mihi perſvadeo, quod Ophitarum doctrina apud Epiphanium XXXVII. 3. ſeq. in Tertullianea appendice de præſcript c. 47. apud Origenem VI. contra Celſum p. 295. ſeq. & Nicetam IV. theſauri cap. 9. valde affinis eſt nugis æonum Valentinianorum, & Gnoſticis Prunicum colentibus, quibus etiam à S. Irenæo Ophitæ junguntur: Præterea Theodoritus lib. I. de hæreticis fabulis c. 24. ac Nicetas IV. 14. theſauri auctor eſt Marcionitas ſerpentem Creatori prætuliſſe, & ſingulari cultu veneratos eſſe. Mirum vero quod tradit idem Origenes p. 294. neminem Ophianos Euphrate auctore in ſuum cœtum admiſiſſe. ἐὰν μὴ ἀρὰς θῆται κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. Idem Ophianos & Cajanos omnino à JESU doctrina alienos ſcribit lib. 3. p. 119. & JESUM omnino ab eis abnegari lib. 7. p. 358. Abſurdisſimum eorum dogma vocat, ne ſimplicisſimis perſuaſum, & hæreſin ipſorum ἀσημοτάτην lib. 6. p. 291. ut Procopius δυσσεβεστάτην,

d) *Dominum invidiſſet*] Patrem Jaldabaoth, Deum Judæorum. Vide Epiphan. XXXVII. 3. 4. 5.

e) *Bonæ rei atque malæ*] idem eſt quod paulo ante dixerat, ſcientiam boni & mali ex Geneſ. 2. 9. τὸ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.

f) *De cœlo primo dejectus in alterum*] octo enim cœlos ponebant, ut docet Epiphanius XXXVII. ſect. 4. licet deinde ſect. 5. ſimpliciter ſcribit dejectum ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

rum unde eum & de cœlo ajunt adventurum, & velut g) aliquam Dei virtutem esse eundem æsti- mant, atque eum adnunciant adorandum.

CAIANI.

CAjani, a) qui Cain laudant b) fratricidam primogenitum Patris nostri ac beati Adæ pro- toplasti

g) *Et velut*] male priores editiones, *ut velut.* Porro cultu quo Ophitæ serpentem prosecuti sunt, & cistæ qua serpen- tem alere consueverunt, meminit etiam præter Epipha- nium XXXVII. 5. Scholiastes Βασιλικῶν ad lib. 21. p. 5 Ejusmodo cistarum etiam in sacris apud gentes usus fuit, quibus Laur. Begerus V. C. in disquisitione de numis ser- pentiferis.

a) *Cajani*] Cainæi auctori appendicis ad Tertull. c. 47. Cai- *niani* Augustino de hæres. & auctori prædestinati c. 1 Sed Irenæo quoque lib. 1. c. 35. atque Epiphanio & Dama- sceno hæresi 38. Καιανοί, nam & Cainus Flavio Josep- Καΐς. Theodorito lib. 1. hæret. fab. c. 15. Καϊνοὶ & Κα- ινισταὶ, at Clementi Alex. VII. Strom. p. 549. Καϊανισ- *Cajana hæresis* Tertulliano c. 33. de præscript. & Hieron. pist. 83. qui lib. adversus Vigilantium notat Tertullian. in Scorpiaco suo Cajanos perstrinxisse. Καϊνοὶ, etiam phronio in indiculo hæres actione XI. Concilii VI. gen & Nicetæ IV. 11. thesauri & 12. ubi etiam Καϊανοί, & te hos Origeni 3. contra Cels. p. 119. quo loco eos a doctrina plane alienos esse scribit, perinde ut Ophitas hac Gnostica hæresi diversi Cajanitæ Aphthartodoce Cajano quodam Alexandrino nomen consecuti, de qu Damascenus hæresi 84.

b) *Qui Cain laudant*) δοξάζουσι, honorant, colunt pud Honorium Augustodunensem in libello de hær. *Cajani dicti qui Cain oderunt*, legendum ex Augu *onorant* hoc est *honorant*.

toplasti, dicentes ex altera virtute, id est diaboli, c.) Cain factum, ex altera autem Abel beatissimum natum, & virtutem majorem quæ erat in ipso Cain, invaluisse ut suum interficeret fratrem.

SETHIANI.

SEthianorum a) hæresis, quæ Seth filium Adæ postea genitum, hocque appellatum nomine veneratur, quod post interfectionem Abel beatissimi natus est, ex quo & Sethiani appellantur, colentes eum & dicentes, quod duobus creatis

c) *Ex altera virtute, id est Diaboli*) Verba, *id est Diaboli* puto vel à Philastrio vel ab alio adjecta contra Cajanorum mentem. Nam licet Archonticos narrat Theodoritus lib. I. de hæreticis fab. c. II. docuisse quod Cain & Abel, sive ut Muhamedanis appellantur Cabel & Habel, fuerint τȣ̃ Διαβόλȣ παῖδες, uti in Pirke R Eliesер dicitur Cain Sammaëlis progenies, atque ab aliis Rabbinis apud Gaulmium de morte Moysis p 216. traditur ex semine primi serpentis natus Magiæ per serpentes pater: tamen à Cajanorum opinione hoc remotum esse videtur, qui à fortiore & præstantiore virtute Cainum quam Abelem prognatum statuebant teste Epiphanio & aliis. Huc refer & quod capite sequente ex sententia Sethianorum à Philastrio dicitur: *Angelis in dissensione constitutis tenuit virtus in cœlo fœminea.*

a) *Sethianorum*) Setthoitæ appellantur auctori appendicis ad Tertull. de præscript c. 47 Alii hoc genus Gnosticorum vocant Sethitas, ut indiculus pseudo Hieronymi c. 9. qui tamen c 17. & ipse vocat Sethianos, ut Epiphanius quoque & Damascenus hæresi 39. Augustinus & Prædestinati auctor c. 19 Nicetas IV thesauri c. 12. Rabanus Maurus lib. 2. de clericor. institutione c. 58. & Honorius Augustodunensis hæresi 31. Apud Gennadium autem de dogmatibus c. 52. pro Sethiano videtur scribendum Scythianus.

tis hominibus in initio, & Angelis in diſſenſione conſtitutis, tenuit virtus in cœlo fœminea b); apud eos enim maſculi & fœminæ, Dii Deæque eſſe putantur. Quod pervidens, inquiunt, mater, quia occiſus eſt Abel juſtus, cogitavit ut pareret juſtum Seth, in quem & collocavit magnæ virtutis ſpiritum, ut poſſent deſtrui virtutes inimicæ c.) De Seth autem ipſo Chriſtum Dominum genus deducere d) ajunt: quidam autem ex eis non

b) *Virtus in cœlo fœminea*) Epiphanius XXXIX. 2. ἦν γὰρ ἡ στάσις τοῖς Ἀγγέλοις, ἀγωνιζομένων περὶ τῶν γενεῶν τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν δύο, οὗ γεγεννηκότος τὸν Καῒν καὶ τοῦ γεγεννηκότος τὸν Ἄβελ, κεκρατηκέναι δὲ τὴν ἄνω δύναμιν ἣν μητέρα φάσκουσι καὶ θήλειαν. Δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς εἶναι καὶ μητέρας ἄνω, καὶ θηλείας καὶ ἀρσενας. Vide ſi placet quæ ibi ſequuntur, & quæ Philaſter latine vertit atque in compendium miſit. Solet enim ille ſubinde ut ſuis locis annotabo, Epiphanii veſtigiis inſiſtere, quo nemo melius de hæreſibus ſcripſit ſi credimus Theodoro Studitæ Epiſtola ad Naucratium T.5. Opp. Sirmondi p.
c) *Ut poſſent deſtrui virtutes inimicæ*) minus bene priores editiones, *poſſint*. Plenius autem hæc apud Epiphanium efferuntur ſic: ὅπως διὰ τῆς ταύτης συστάσεως καὶ τοῦ τοῦ σπέρματος καθαιρεθῶσιν αἱ δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων τῶν τὸν κόσμον πεποιηκότων, καὶ τῶν δύο ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀνθρώπους.
d) *De Seth autem ipſo Chriſtum Dominum genus deducere*) Nihil in hoc errabant ſi ita ſentiebant Sethiani, quoniam Chriſti genus à Setho etiam S. Lucas deducere haud dubitat. Sed Philaſter non ſatis cepit Epiphanii mentem, qui Sethianorum ſententiam exponit his verbis XXXIX. 4. ἀπὸ τοῦ Σὴθ κατὰ σπέρμα καὶ κατὰ διαδοχὴν γένους
Χς

non ſolum genus de eo deducere, ſed etiam ipſum Chriſtum eſſe aſſerunt atque opinantur.

SETHUS.

XLVIII. Sethus edoctus ab Angelis, & per quadraginta dies raptus in cælum.

Fauſtus Manichæus apud S. Auguſtinum lib. IX. Operis contra illum editi c. 3.

UBI verum horum (*Judaicorum præceptorum*) quidem nihil memorat (*CHRISTUS*) ſola vero recenſet antiquiora præcepta, id eſt, non occides, non mœchaberis, non pejerabis: hæc autem erant antiquitus in nationibus ut eſt in promtu probare, olim promulgata per Enoch & Seth, & cæteros eorum ſimiles juſtos quibus eadem illuſtres tradiderunt Angeli, temperandæ in hominibus gratia veritatis, cui non videatur hoc (*non veni ſolvere Legem*) de veritatis dixiſſe Lege & ejus Prophetis?

Geor-

χριστὸς ἦλθεν αὐτὸς Ἰησοῦς οὐχὶ κατὰ γένη, ἀλλὰ θαυμαστῶς ἐν τῷ κόσμῳ πεφηνώς, ὥς ἐστιν αὐτὸς ὁ Σὴθ ὁ τότε, καὶ χριστὸς νῦν ἐπιφοιτήσας τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς μητρὸς ἄνωθεν ἀπεσταλμένος. Senſus eſt, Chriſtum à Setho non communi & naturali modo genus deducere, ſed rediiſſe per miraculum ipſum Seth in mundum, ut idem qui tunc Sethus, jam Chriſtus eſſet.

Georgius Syncellus p. 10. è parva Geneſi.

Τῷ σο' ἔτει τοῦ Ἀδὰμ ὁ Σὴθ ἁρπαγεὶς ὑπὸ ἀγγέλων ἐμυήθη τὰ περὶ τῆς παραβάσεως μελλόντων ἔσεσθαι τῶν ἐγρηγόρων, καὶ τὰ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Σωτῆρος. Καὶ γενόμενος ἄφαντος ἡμέρας μ' ἐλθὼν ἐξηγήσατο τοῖς πρωτοπλάστοις ὅσα ἐμυήθη δι' ἀγγέλων. Ἦν δὲ τότε ἐτῶν μ'. Ὁ Σὴθ εὐσεβὴς ἦν καὶ εὐδιάπλαστος σφόδρα, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ πάντες εὐσεβεῖς καὶ ὡραῖοι ἦσαν. Οὗτοι κατὰ πρόσταγμα τοῦ Ἀδὰμ τὴν ὑψηλοτέραν γῆν ᾤκουν τῆς Ἐδὲμ κατέναντι τοῦ παραδείσου ἀγγελικῶς βιοῦντες ἕως τοῦ χιλιοστοῦ κοσμικοῦ ἔτους. Τούτων τὴν ἐνάρετον πολιτείαν μὴ φέρων ὁ ἀρχέκακος βλέπειν, εἰς τὴν ὡραιότητα τῶν τότε θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων αὐτοὺς ἔτρωσεν, περὶ ὧν φησι καὶ ὁ θεῖος Μωϋσῆς, ὅτι ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλα-

Adami anno ducenteſimo ſeptuageſimo Seth ab angelis raptus futurorum Egregororum crimen, aquas quoque diluvio inundaturas Salvatorisq; adventum arcane & ſecreto didicit, diebusque quadraginta oculis hominum raptus, quæ ſecreto edoctus fuerat ab Angelis, primis parentibus reverſus expoſuit. Annis porro quadraginta ipſe provectus habebatur. Pietate in Deum ac ſumma corporis venuſtate excellebat, & ex eo cuncti progeniti pii quoque ac corpore elegantes viſi ſunt. Iſti ex Adami mandato terram ſuperiorem Eden, regione Paradiſi, Angelicam ducentes vitam, ad milleſimum usque mundi annum habitavere: quorum ſtudioſum adeo vivendi

βον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἐξ αὐτῶν. Τῷ υκ´ ἔτει ὁ Σὴθ ἔλαβεν γυναῖκα Ἀζουρὰν τὴν ἰδίαν ἀδελφήν. ἦν δὲ ὁ Σὴθ ἐτῶν εκατὸν ἐννενήκοντα ἑνός.

genus non ferens malorum adinventor, ad filiarum hominum pulchritudinem exoptandam impulit & dejecit, de quibus divinus Moyses *ait: Videntes filii DEI filias hominum quod essent pulchræ, conjuges ex illis sibi delegerunt. Anno quadringentesimo vicesimo Azuram ** propriam sororem Seth duxit uxorem, erat autem ille annorum unius & nonaginta supra centesimum.

XLIX. Sethus Deus.

MAtthæus Raderus S. I. *animadvers. ad Chronicon Alex.* p. 18. Cur Sethus appellatus fuerit DEus, caussas reperio tres. Primam hausi e fragmento Chronici ex Palatina Bibliotheca ab Hœschelio accepti, Sethum *quadragesimo anno ætatis, hoc est CCLXX. Adami, subito raptum ab Angelo, & quadraginta diebus ut Moses non visum, quo tempore divinitus didicit filios suos Egregoros dictos, quos & filios Dei nominabant, peccaturos, & orbem universum aquis inundatum iri, ac præter paucos periturum, venturum etiam salutis auctorem Christum, atque hæc omnia parentibus Adamo Evæque quæ ab Angelo accepisset, exposuisse; in illo ergo cum Angelo congressu cœlesti circumfusum splendore quem per reliquam vitam retinuerit, uti & Moyses*

* Gen. VI. 2.

** Aliis Sethi uxor sororque dicta Norea vel ὡραια, de qua supra p. 127.

ses quadraginta annis totis faciem velavit. Hanc erg[o] primam ferunt causam, cur Sethus fuerit dictu[s] Deus, quam ego in medio relinquo, veritus ne ex Sethianorum, qui hæretici fuere, libris sint de-cerpta, qui raptum ferebant Sethum, quamquam alia absurda, quæ hic non tanguntur, attexuerin[t]. Lege Epiphan. hæresi 39. & 40. contra Sethianos & Archonticos. Alteram affert tertiamque Sui-das in voce Σήθ, cujus hæc sunt verba:

Σὴθ ὑὸς Ἀδάμ. Περὶ τούτου εἴρηται, καὶ εἰσῆλθον οἱ ὑοὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ἤτοι τὰς ὑπὸ τοῦ Καΐν. Θεὸν γὰρ τὸν Σὴθ οἱ τότε ἄνθρωποι προσηγόρευον, διὰ τό ἐξευρηκέναι τάτε Ἑβραϊκὰ γράμματα, τάς τε τῶν ἀστέρων ὀνομασίας, καὶ πρὸς τούτοις πολλὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ θαυμάσαντες, ὥστε καὶ πρῶτος ἐπικαλεῖσθαι Θεὸς καὶ ὀνομάζεσθαι.

Seth filius Adami. D[e] hoc dictum est Gen. VI. Et filii Dei ingressi sun[t] ad filias hominum *vide-*cet (filii Seth) *ad filias Ca-ni. Illius enim sæculo h[o]-mines Sethum vocaba[nt] Deum, quod invenisset & He-braicas litteras, & stella-rum appellationes, præter vero quod magnam hu[ius] pietatem admirarentur, [a]deo ut etiam primus cog[no]-mento Deus vocatus fuer[it].*

Theodoritus quæst. XLVII. in Genesin.

Εἰρηκὼς ὁ συγγραφεὺς ὅπως ἐκ μὲν τοῦ Ἀδὰμ ὁ Σὴθ ἐγεννήθη, ἐκ δὲ τοῦ Σὴθ ὁ Ἐνὼς, προσέθηκεν, οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖ-

Cum dixisset sac[er] scriptor natum ex Ad[a]-mo Sethum ex Seth Enosum, adjungit Ge[n.] IV. 26. *Hic speravit*

σθαι τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Ἀκύλας οὕτως τοῦτο ἡρμήνευσεν. τότε ἤρχθη τοῦ καλεῖν ἐν ὀνόματι Κυρίου. Αἰνίττεται δὲ ὁ λόγος ὡς διὰ τὴν εὐσέβειαν οὗτος πρῶτος τῆς θείας προσηγορίας τετύχηκεν, καὶ ὑπὸ τῶν συγγενῶν ὠνομάσθη Θεὸς, ὅθεν οἱ ἐκ τούτου φύντες υἱοὶ Θεοῦ ἐχρημάτιζον, ὥσπερ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς τοῦ δεσπότου Χριστοῦ προσηγορίας Χριστιανοὶ καλούμεθα.

vocare nomen Domini DEI. At Aquila hæc sic est interpretatus. *Tunc cœptus est vocari nomine Domini.* Innuunt igitur hæc verba ob pietatem Sethum primum divino mactatum cognomine, & à cognatis Deum appellatum esse, unde & ex eo geniti, Dei filii dicti sunt, perinde ut nos à nomine Domini nostri JEsu CHristi Christiani appellamur.

L. Sethus * Christus, Pater Prophetarum.

S. Epiphanius de Sethianis XXXIX. I. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὀνομάζουσι καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν Ἰησοῦν διαβεβαιοῦνται. *Eundemqe Sethum Christum nominant, & ipsummet JEsum fuisse confirmant.* & cap. 3. ἀπὸ δὲ τοῦ Σὴθ κατὰ σπέρμα καὶ κατὰ δια-

K δο-

* Sethi nomen exponunt veteres plerique cum Hieronymo *positum* vel *positionem* aut θεμέλιον *fundamentum*, ut Cosmas Indopleustes lib. V p. 210. Chronicon Paschale p. 77. Interpretatio nominum Hebr apud Marcianæum T. 2. Hieronymi, ἀνάστασιν, (uti Augustinus XV. 17. & 18. de C. D. & p. 235. ἀνάστασιν ὡραίαν & p. 267. ἐπιλησμονὴν κακῶν. Epiphanio T. I. p. 287. Cain explicatur κτίσις *possessio*, Sethus ἀνταλλαγή *compensatio*.

δοχὴν γένȣς ὁ χριςὸς ἦλθεν αὐτὸς Ἰησȣ̃ς, ȣ̓χὶ κατὰ γένη, ἀλλὰ θαυμαςῶς ἐν τῷ κόσμῳ πεφηνος, ὅς ἐςιν αὐτὸς ὁ Σὴθ ὁ τότε, καὶ χριςὸς νῦν ἐπιφοιτήσας τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τ̃ μητρὸς ἄνωθεν ἀπεςαλμένος. *Cæterum à Setho continuata successione JEsus Christus prodiit, non ipse quidem generis stirpe procreatus, sed in hunc mundum admirabiliter introductus. Idem enim qui illis temporibus Sethus fuit, modo Christus appellatus, à cœlesti Matre de cœlo missus ad homines descendit.*

LI. Litteræ à Setho repertæ. Sethus primus scriptor.

Jo. Tzetzes Chiliad V. Hist. 26.

Ἑρμῆς ὁ καὶ Τρισμέγιςος γοναῖς ταῖς Αἰγυπτίων
Λέγεται πρῶτον ἐφευρεῖν γραμμάτων τὰς συνθέσεις,
Κἂν Σὴθ Ἑβραῖοι λέγωσιν ἐφευρετὴν γραμμάτων.

Mercurius termaximus Ægyptiorum filiis
Dicitur primum invenisse litterarum compositiones,
Quamvis Seth Hebræi dicant inventorem litterarum.

Confer locum Svidæ supra allatum, & quæ ex Chronologicis Excerptis Malalæ præmissis adduxi cap. 53. Eadem leguntur in Joëlis Chronographia sub init. Cæterum lepidus est Sgambatus, cujus hæc sunt p. 114 Archiv. V. T. Quid si non totius Alphabeti auctor fuit Sethus, sed duarum litterarum quæ id claudunt, quæque sunt ejus nominis propriæ שת, nam videri potest Adamus has duas litteras omisisse, contentus duabus

bus טס, quæ ſunt iis ſimiles. Certe ſi hujus Alphabeti Sethus eſt auctor, non temere videtur Elementa ſic diſpoſuiſſe, ut extrema duo ejus nomen redderent, velut operi ſubſcriberetur nomen auctoris. *Hæc ille.*

Michaël Glycas p. 121. Annalium.

Κατὰ ᾗ τὸν Γεώργιον πρῶτος ἐξεῦρεν ὁ Σὴθ γράμματα Ἑβραϊκὰ, καὶ τὰ σημεῖα τοῦ ὀρανοῦ, καὶ τὰς τροπὰς τῶν ἐνιαυτῶν καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἑβδομάδας. Καὶ τοῖς ἄστροις καὶ τοῖς πέντε πλανήταις ἐπέθηκεν ὀνόματα, ὥστε γνωρίζεσθαι.

Georgius * tradit Sethum primum inveniſſe litteras Hebraicas, ſigna cœleſtia, converſiones annorum, menſes, ſeptimanas: eundem ſideribus & ſtellis ſeptem erraticis indidiſſe nomina de quibus agnoſcerentur.

Abulpharajus Hiſtoria Dynaſtiarum p. 5.

Seth filius Adami. Fertur ille primus ſcribendi auctor fuiſſe, & progeniei ſuæ vitæ beatæ, quæ parentibus ſuis in Paradiſo fuerat, deſiderium ingesſiſſe, adeo ut in montem Hermon ſeceſſerint, cultui DEI pietati & continentiæ dediti, neutiquam ad mulieres accedentes, unde vocati ſunt Filii DEI.

* Alius à Syncello, apud quem iſta non reperio.

LII. Filiorum ac Nepotum Sethi binæ columnæ. Βίβλος Σώθεως, Σέθως Affyriorum Rex.

Flavius Josephus a) lib. I. *Antiqv. Judaic. c.* 2.

Ὁ Σῆθος τραφεὶς καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυναμένην, ἀρετὴν ἐπετήδευσε. Καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄριστος, μιμητὰς τῶν αὐτῶν καὶ ἀπογόνους κατέλιπεν. Οὗτοι πάντες ἀγαθοὶ φύντες γῆν τε αὐτὴν ἀστασίαστοι κατῴκησαν εὐδαιμονήσαντες, μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι καὶ τελευτῆς δυσκόλου προσπεσόντος. Σοφί-

Seth nutritus & perveniens ad ætatem quæ jam poffet ea quæ funt bona difcernere, virtuti ftuduit: & cum fuiffet vir egregius, imitatores fui filios dereliquit. Illi autem omnes cum boni fuiffent orti, in eadem terra fine aliqua vexatione viventes feliciffime commorati funt; nihilque ejus us- *ante*

a) Easdem columnas è Jofepho memorant Euftathius Antiochenus p. 47 in Hexaëm. & juniores, Jo. Malala, Mich. Glycas, Zonaras, Cedrenus, Joël, Nicephorus in eclogis ineditis laudatus Ed. Bernhardo ad Jofephum, Nicetas T. 25. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 118. aliique quam plurimi. *Adamo* ipfi tribuit Gotfridus Viterbienfis, ut notavi fupra c. 16. *Caınani* Enofi F. Gorionides, *Chamo* Caffianus, Jo. Tzetzes *Noæ*, Marianus Scotus *Abrahamo*. *Thubali* denique Auctores Hiftoriæ fcholafticæ & fafciculi temporum, Chroniconque Norimbergenfe. Confer fi placet que de *Mercurii* Trismeg. five *Taauti* στήλαις quas cum his Sethianorum easdem effe putat H. Dodvvellus diff. de Sanchoniatone p. 24. feq & de more antiquiffimo præclara inventa, obfervationes, res geftas leges, aliaque columnis incidendi notavi lib. I. Bibl. Græcæ cap. XI.

αν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. Ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, μηδὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι, προειρηκότος ἀφανισμὸν Ἀδάμου τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὸν μὲν κατ᾽ ἰσχὺν πυρὸς, τὸν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ πληθὺν ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα b) ἵν᾽ εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα c), δηλοῦσα καὶ πλιν-

que ad vitæ terminum crudele provenit. Disciplinam vero rerum cœlestium & ornatum earum primitus invenerunt. Et ne dilaberentur ab hominibus quæ ab eis inventa videbantur, aut antequam venirent ad cognitionem, deperirent, cum prædixisset Adam exterminationem rerum omnium, unam ignis virtute, alteram vero aquarum vi ac multitudine fore venturam: duas facientes columnas, aliam quidem ex lateribus, aliam vero ex lapidibus, ambabus quæ invenerant con-

b) *Nec desunt è doctoribus Ecclesiæ* (inquit B. D. Dorsheus in diss. Theologiæ Zacharianæ præmissa) *qui conjiciunt, capita illa fidei simul columnis fuisse exarata, quæ tum orbi revelata fuerint.* Jo. Cario sive Philippus Melanchton lib. I. Chron. *Tabulas illas lapideas existimo tanquam templum fuisse & certi loci signum, in quem solitus est convocare suam Ecclesiam, & ubi sacrificia facta sunt & recitata doctrina.* Confer Jacobum Boulducum de Ecclesia ante Legem p. 28. sq. & Gilb. Genebrardum lib 1. Chronograph.

c) Hoc loco recte στιγμὴν ponere jubet Vossius lib. I. Aristarchi cap. 9.

πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀναλεθῆναι. Μένει δ' ἄχρι τοῦ δεῦρο d) κατὰ γῆν τὴν Σιριάδα.

scripserunt, ut etsi constructa lateribus exterminaretur ab imbribus, lapidea permanens præberet hominibus conscripta cognoscere, simul & quia lateralem aliam posuissent; quæ tamen lapidea permanet hactenus in terra Sirida.

LIII.

d) Manetho apud Syncellum p. 40. testatur se profecisse ἐκ τῶν ἐν τῇ Σηριαδικῇ γῇ κειμένων στηλῶν ἱερᾷ διαλέκτῳ καὶ ἱερογραφικοῖς γράμμασιν κεχαρακτηρισμένων ὑπὸ Θὼθ τοῦ πρώτου Ἑρμοῦ. Hinc terram Σηριαδικὴν in Ægypto quærendam non ab re suspicantur Scaliger ad Euseb. & Dodvvellus in appendice ad diss. Cyprianicas Nam γλυπτὰ in Seirath, lib. Judicum III. 6. sunt idola Ac verisimile videtur Iosephum hæc Manethonis Ægyptii respexisse, atque librum Σώθεως Manethonianum eodem Syncelli loco memoratum atque ex columnis illis excerptum habuisse pro libro *Sethi*, præcipue cum Scaliger ad Græca Eusebii p. 408. seq. notet apud Vettium Valentem Antiochenum. ex libris Petosiridis dici non Σῶθιν verum Σήθ. Apud Theophilum Antiochenum III. p. 130. Ægyptus dicta ἀπὸ τοῦ βασιλέως Σέθως. Apud Africanum memoratur etiam Rex Assyriorum Σέθως, cui cum Setho non magis commune est quicquam quàm cum Typhone, qui Σὴθ sive prævalens dictus apud Ægyptios teste Plutarcho de Iside atque Osiride p. 367. 371. 376. vel cum Sothi, quæ Isidem vel Osiridem apud Ægyptios, ut idem notavit Plutarchus p. 359 & 375. significat. Cæterum exigua fide digna esse quæ de Sethi filiorum columnis feruntur, disputant Jo. Henricus Ursinus libro de Moysis antiquitate p. 212. seq. Rich Simon in Bibl. Critica Gallice edita T. 2. p. 341 seq. & Hallenses T. I. Observatt. select. p. 293. seq. Isaacus Jaquelotus libro de DEI existentia p.

LIII. Astris nomina à Setho imposita. Menses & hebdomades annique partes observatæ.

Excerpta Chronologica Jo. Malalæ præmissa p. 4.

Ὁ δὲ Ἀδὰμ σλ´ ἐτῶν ἦν ὅτε ἐγέννησε τὸν Σήθ. Οὗτος ὁ Σὴθ πρῶτος ἐξεῦρε γράμματα Ἑβραϊκά, καὶ σοφίαν, καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰς τροπὰς τῶν ἐνιαυτῶν, καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἑβδομάδας, καὶ τοῖς ἄστροις ἐπέθηκεν ὀνόματα καὶ τοῖς πέντε πλανήταις, εἰς τὸ γνωρίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μόνον * καὶ τὸν μὲν α´ πλανήτην ἀστέρα ἐκάλεσε Κρόνον, τὸν δὲ β´ Δία, τὸν δὲ δ´ Ἀφροδίτην, τὸν δὲ ε´ Ἑρμῆν. Τοὺς γὰρ δύο φωστῆρας ἥλιον καὶ σελήνην ὁ Θεὸς ἐκάλεσε.

Adamus autem annos natus CCXXX. genuit Sethum. Sethus vero iste primus invenit litteras Hebraicas & sapientiam, signa item cœlestia annorumque conversiones, menses etiam & septimanas, stellis etiam nomina indidit, & quinque Planetis tantum ut ab hominibus dignoscerentur: quorum 1. Saturnum nominat, 2. Jovem, 3. Martem, 4. Venerem, 5. Mercurium. Duobus enim Luminaribus Soli nempe & Lunæ DEUS nomina imposuit.

241. Stephanus le Moyne notis ad Varia sacra p. 569. seq. qui ansam putat dedisse *lapidem Sethiæ* sive *fundationis* Es. 28. 16.

* In Joëlis Chronographia sub init. ubi eadem leguntur, excusum καὶ μόνων.

De eodem Setho Constantinus Manasses in Annalibus p. 17.

Ὃς ἔθηκεν ὀνόματα τοῖς οὐρανίοις ἄστροις.
Qui cœlestibus astris nomina imposuit.

Michaël Glycas p. 121. Annalium.

Λέγεται δὲ ὅτι ὁ ἐν τοῖς ἄστρασι τεταγμένος Ἄγγελος, ὁ θειότατος δηλαδὴ Οὐριὴλ πρόσγε τὸν Σὴθ καὶ τὸν Ἐνὼχ κατιὼν ἐδίδαξεν αὐτοὺς ὡρῶν, μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν διαφοράς.

Perhibetur etiam divinum Angelum Urielem cujus est inter astra statio, descendisse ad Sethum & Enochum, eosque de temporum anni, mensium conversionum, ipsorumque adeo annorum discriminibus erudiisse.

LIV. Astronomia Setho tradita ab Angelo.

SUb Sethi nomine Græce exstat MS. in Bibl. Vindobonensi. Vide Lambecium lib. VII. p. 261. De Cainane Arphaxadi F. Joel in Chronographia: *συνεγράψατο τὴν Ἀστρονομίαν, εὑρηκὼς τὴν τοῦ Σὴθ, καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ὀνομασίαν καὶ τῶν ἀστέρων ἐν τῇ πλακὶ λιθίνῃ γεγλυμμένην. Astronomicam scientiam commentario complexus est, cum Sethi & filiarum ejus nomenclaturam & siderum saxeo cippo insculptam invenisset.* Addit deinde narrationem de duabus columnis è Josepho.

LV.

LV. Liber Sethi de ſtella in ortu Meſſiæ apparitura.

Auctor Operis imperfecti in Matthæum Homilia II.

AUdivi aliquos referentes de quadam ſcriptura, etſi non certa, tamen non deſtruente fidem, ſed potius delectante, quoniam erat quædam gens ſita in ipſo principio Orientis juxta Oceanum, apud quos ferebatur quædam Scriptura inſcripta nomine Seth, de apparitura hac ſtella (*Magis poſt CHriſtum natum viſa*) & muneribus ei hujusmodi offerendis, quæ per generationes ſtudioſorum hominum, patribus referentibus filiis ſuis habebatur deducta. Itaque elegerunt ſeipſos duodecim quidam ex ipſis ſtudioſiores & amatores myſteriorum cœleſtium, & poſuerunt ſeipſos ad exſpectationem ſtellæ illius. Et ſi quis moriebatur ex eis, filius ejus aut aliquis propinquorum qui ejusdem voluntatis inveniebatur, in loco conſtituebatur defuncti. Dicebantur autem Magi lingua eorum, quia in ſilentio & voce tacita DEum glorificabant. Hi ergo per ſingulos annos poſt meſſem trituratoriam aſcendebant in montem aliquem poſitum tibi, qui vocabatur lingua eorum Mons victorialis, habens in ſe quandam ſpeluncam in ſaxo, fontibus & electis arboribus amœniſſimus, in quem aſcendentes & lavantes ſe offerebant & laudabant in ſilentio DEum tribus diebus: & ſic faciebant per ſingulas generationes, exſpectantes ſemper ne forte in generatione ſua ſtella illa beatitudinis oriretur, donec apparuit eis

ſcendens ſuper montem illum Victorialem, habens in ſe formam quaſi pueri parvuli, & ſuper ſe ſimilitudinem Crucis, & locuta eſt eis, & docuit eos, & præcepit eis ut proficiſcerentur in Judæam. Proficiſcentibus autem eis per biennium, præcedebat ſtella, & neque eſca neque potus defecit in peris eorum. Cætera autem quæ geſta referuntur ab eis, in Evangelio compendioſe poſita ſunt. Tamen cum reverſi fuiſſent, manſerunt colentes & glorificantes DEum ſtudioſius magis quam primum, & prædicarunt omnibus in genere ſuo, & multos erudierunt. Denique cum poſt reſurrectionem Domini Thomas Apoſtolus iſſet in provinciam illam, adjuncti ſunt ei, & baptizati ab eo, facti ſunt adiutores prædicationis illius.

LVI. Libri Setho à Gnoſticis ac Sethianis ſuppoſiti.

S. Epiphanius hæreſi XXVI. Gnoſticorum c. 8.

Καὶ τὰ μὲν βιβλία αὐτῶν πολλά. Ἐρωτήσεις γάρ τινας Μαρίας ἐκτίθενται. Ἄλλοι δὲ εἰς τὸν προειρημένον Ἰαλδαβαὼθ, εἰς ὄνομα δὲ τοῦ Σὴθ πολλὰ βιβλία ὑποτίθενται.

Cæterum libri penes illos quam plurimi ſunt. Nam interrogationes quasdam Mariæ venditant. Alii de eo quem diximus Jaldabaoth, & ſub Sethi cognomine complures libros ſuppoſititios obtrudunt.

Idem hæreſi XXXIX. Sethianorum c. 5.

Βίβλους δέ τινας συγγράφοντες ἐξ ὀνόματος.

At enim certos libros clariſſimorum virorum

μεγά-

μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐξ ὀνόματος μὲν Σηθ ἑπτὰ λέγοντες εἶναι βίβλους. Ἄλλας δὲ βίβλους ἑτέρας ἀλλογενεῖς οὕτω καλοῦσιν.

nominibus inſcriptos circumferunt Ex quibus ſeptem omnino Setho tribuunt, alios vero ἀλλογενεῖς, hoc eſt generis alterius nuncupant.

LVII. Libri ſub Sethi nomine jactati apud Arabes, Æthiopes, Samaritanos.

Libros quiquaginta ad Sethum demiſſos de cœlo ferunt Muhamedani, ut notavi ſupra cap. XIX. Samaritanos quoque & Æthiopas de libris Sethi gloriari notat Kircherus in Obeliſco Pamphilio p. 6. qui & hæc affert è Gelaldino: *Adam inſtruxit filium ſuum Seth, & fuit in illo & in filiis ejus Prophetia, & deduxit Deus ſuper ipſum* XXIX. *paginas* (libros) *& ſucceſſit ei filius ejus Kainan & Kainani Mahalaliel, & Mahalalileli filius ejus Jared. Et accepit inſtructionem ab Adamo Sethus, & docuit eum omnes ſcientias & hiſtorias quæ erant futuræ in mundo, & exercuit Aſtronomiam quam & didicit ex libris quos tradidit ipſi Adam Pater ejus, ſuper eum pax.* Keſſæus itidem Arabs ſcriptor apud Hottingerum Hiſt. Oriental. lib. 1. c. 8. p. 171. *Edris* (Enoch) *ſuper quo pax, primus fuit qui poſt Enos filium Sethi, filii Adami, ſuper quo pax, calamo ſcripſit. Hoc ipſum poſtea Edris filios ſuos docuit, iisque dixit. o filii, ſcitote vos eſſe Sabæos — — Nec ceſſarunt hereditario jure libros Sethi & Edris poſſidere inter ſe invicem, ad Noachi usque & Abrahami tempora — — Poſtea aperuit Abrahamus ciſtam Adami, & ecce*

in

in ea libri Adami, Codex item Sethi & Edris, nomina etiam omnia Prophetarum post Abraham mittendorum.

LVIII. Liber Sethi apud Syros prohibitus.

S*Tephanus Petrus, Patriarcha Antiochenus in litteris datis Canobini ad D Robertum Huntingtonum* 2. *Decembr.* 1680. In quante à quel che ci significa V. S. del commento di s. Efrem, del Lexicon Bar Bahlul & il libro di Seth, circa l' ultimo non è possibile che ci lo mostrino, essendo ciò appresso di loro prohibito, & il lexicon di Bar Bahlul è opera molto stesa imperfetta &c. *In Epistolis Huntingtonianis Lond.* 1704. 8. *à Thoma Smitho editis p.* 109.

LIX. Liber Sethi inventus apud Toletanos in Hispania, regnante Ferdinando Castellæ Rege.

D*E hoc Alphonsus de Spina libro III. fortalitii fidei, apud Casparem Schottum p.* 555. *technicæ curiosæ:* Mirabile accidit in regno Castellæ civitate Toleti circa Annum Domini 1243. imperante Friderico II. qui fuit nonagesimus secundus Imperator, & sedente in cathedra Petri Honorio Papa, & regnante in prædicto regno Rege Ferdinando. Tunc Judæus quidam comminuendo unam rupem pro vinea amplianda, in medio lapidis invenit concavitatem unam, nullam penitus dimensionem habentem neque scissuram, & in concavitate

tate illa reperit unum librum quaſi folia lignea habentem. Qui liber tribus linguis ſcriptus eſt videlicet Hebraice, Græce & latine. Tantum de littera habebat quantum unum Pſalterium, & loquebatur de triplici mundo ab Adam usque ad Anti-Chriſtum, proprietates hominum cujusque mundi exprimendo. Principium vero tertii mundi poſuit in Chriſto ſic: *In tertio mundo Filius DEI naſcetur ex virgine Maria & pro ſalute hominum patietur.* Quod legens Judæus ſtatim cum tota domo ſua baptizatus eſt. Erat autem in libro ſcriptum, quod tempore Ferdinandi Caſtellæ Regis debebat inveniri. *Hujus autem libri auctorem Seth affirmare, absque ratione, absque fundamento, absque auctoritate eſt,* inquit Jo. Euſebius Nierembergius, Alphonſi verba & ipſe producens libro 2. de Origine S. Scripturæ c. 14.

LX. ENOSUS. *

GIlb. Genebrardus lib. 1. Chronographiæ p. 10. ait Enoſum ſcripſiſſe *de religione, & modo orandi DEUM & de diſciplinis.* Nullo autem antiquo nec fide digno teſte hoc probat, ſed ut notavit Lambecius p. 8. prodromi Hiſtoriæ litterariæ,

* Nomen Enoſi Philo de præmiis & pœnis, aliique plurimi interpretantur ἄνθρωπον, Euſebius VII. 8. præparat. ἄνθρωπον ἀληθῆ, idem IX. 6. ἐπιλησμονα, à *naſa* oblivisci, in lexico Nom Ebr. ἐπιλήθομενον alii *miſerum* ab *anas* dolere. Vide Druſium III. 78. quæſt. Hebr. Hieronymus de Nom. Ebr. *Enos homo, ſive deſperatus vel violentus.*

riæ, omne iſtud hauſit ex incerta interpretatione verborum ultimorum capitis quarti Geneſeos: *Iſte cœpit invocare nomen Domini.* Verùm haud dubie pietatis in DEUM exemplum ab Adamo, Abele, Setho, Enoſus acceperat, non DEUM ſive privatim ſive cum aliis primus coluit. Neque placet altera interpretatio *tunc profanatum eſt invocando nomen Domini.* Licet paſſim probatur Judæis apud Cartwrightum ad h. l. & in capite 1. mellificii Hebraici, Druſio quæſit. per Epiſt. c. 18. Antonio van Dalen de origine & progreſſu Idololatriæ c. 2. aliisque. Nam inauditum ſacris litteris, per verba הוחל לקרא ſignificari *profanatum eſt invocando.* Igitur merito hanc expoſitionem rejicit D. Auguſtus Pfeifferus ὁ μακαρίτης in dubiis Vexatis.

Præſtat adeo cum antiquis Chriſtianis ſcriptoribus verba Moyſis ſic exponere: *Tunc cœptum eſt vocari de nomine Domini*, hoc eſt, Sethitæ à Cainitis per nomen cultorum filiorumque Dei diſtingui cœperunt. Vide quæ pro hâc ſententia Bertramus lucubrat. Franckenthalenſ. c. 1. D. Jo. Mich. Langius ſingulari diſſ. Altorf. 1705. & D. Jo. Fabricius diſſ. de reverentia erga ſacra Helmſt. 1706. §. II. Cedrenus p. 9. Ὅτι τὸ, Ἐνὼς ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ πρῶτος, προσαγορεύεσθαι ὀνόματι Θεοῦ ἐστιν. Ehotius Fpiſt. 162. πρῶτος δὲ τῆς κλήσεως τυγχάνει ὁ τοῦ Σὴθ παῖς Ἐνώς ἀνὴρ δι' εὐσέβειαν καὶ χρηστότητα τρόπων ὑπὸ τῶν τότε ἀνθρώπων τῇ τοῦ Θεοῦ κλήσει τετιμημένος, ἐξ οὗ καὶ τὸ γένος ἅπαν Θεοί τε καὶ Θεῶν παῖδες ὠνομάσθησαν.

LXI. CAINAN, * Enoſi F.

Pſeudo Joſephus Gorionides lib. 2. cap. 18. p. 131. edit. Clariſſ. Breithauptii.

ALexander epiſtolas multas ad Ariſtotelem, præceptorem ſuum, ſcripſit, in qvibus eidem narravit, quæ ſibi in India evenerint, inter alia ſic ſcripſit: Ego, poſteaquam regionem Perſiacon, quæ Indiæ provincia eſt, intravi, ad maris inſulas perveni atque ibidem maſculos reperi fœminis ſimiles, qui vivis piſcibus veſcebantur & humana lingua loquebantur eaque Græca, hi mihi dicebant, ecce in hac inſula ſepulchrum eſt regis antiquisſimi, qui Kainan appellabatur & Enoſi filius erat, is ante diluvium univerſo terrarum orbi imperavit atque omnigena ſapientia inclaruit, & ſpiritus ac dæmones maloſque genios in poteſtate ſua habuit; hic ſapientia ſua, qua præditus erat, intellexit, quod Deus ille Benedictus diluvium Noachi ætate inducturus ſit, quocirca id, quod poſtea eventurum erat, tabulis lapideis inſculpſit, quæ hodienum ibidem extant; ſcriptura autem Hebraicis literis exarata erat; idem quoque ſcripſit, quod Oceanus tertiam mundi partem ipſius ætate inundaverit, quod etiam tempore Enoſi, Sethi filii, qui Adami primi parentis filius fuit, accidit. In eadem inſula, Kainan urbem condidit amplisſimam, muris cinctam ſimulque ar-

* Hujus Cainanis uxor Μαλέθ memoratur apud Syncellum p. 11. ex parva ut conjicio Geneſi. De altero Cainane Arphaxadi F. Noachi pro nepote, infra ſuo loco.

arcem ingentem ex marmore ædificavit, in qua gemmas, uniones atque auri argentiqve vim maximam recondidit; præterea turrim excelſam ſuprà ſepulchrum ſuum exſtruxit, ubi ſibi eſſet monimento; ad hanc verò nemo mortalium accedere poterat, quia aſtronomica ſeptem planetarum arte ac vi magica ædificata erat, quicunque enim muris ejus appropinquabat, is repentina morte interibat.

ENOCH.

LXII. ENOCHI Prophetiæ.

S. Judas Apoſtolus Epiſtola Catholica v. 14.

Προεφήτευσε δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος a) ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ, λέγων· Ἰδοὺ ἦλθε Κύριος ἐν μυριάσιν ἁγίαις b) αὐτοῦ ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ἐξελέγξαι c) πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάν-

Prophetavit autem de his ſeptimus ab Adam *Enoch*, dicens: Ecce venit Dominus in ſanctis millibus ſuis, facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus

των

a) Sic Moyſen ſeptimum ab Abrahamo, Phineam ſeptimum à Jacobo notant Iudæi. Vide Jacobi Rhenferdi V. C. diſſ. 2. ad loca Hebræa Novi Fœderis.

b) al. μυριάσιν ἁγίαις ἀγγέλων vel ἁγίων ἀγγέλων αὐτοῦ, addito ἀγγέλων ex Hebr. XII. 22. ut notat doctiſſimus Millius. Auctor ad Novatianum, qui legitur inter opera S. Cypriani: *Ecce venit cum multis millibus nunctorum ſuorum facere judicium de omnibus, & perdere omnes impios, & arguere omnem carnem de omnibus factis impiorum quæ fecerunt impie.*

c) al. ἐλέγξαι.

των τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς.

operibus impietatis eorum quibus impie egerunt, & de omnibus duris quæ locuti ſunt contra eum peccatores impii.

Teſtamentum duodecim Patriarcharum, teſtamento Simeonis c. 5.

Ἑώρακα γὰρ ἐν χαρακτῆρι γραφῆς Ἐνὼχ ὅτι οἱ υἱοὶ ὑμῶν μεθ' ὑμῶν ἐν πορνείᾳ φθαρήσονται καὶ ἐν Λευὶ ἀδικήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, ἀλλ' οὐ δυνήσονται πρὸς Λευὶ ὅτι πόλεμον Κυρίου πολεμήσει καὶ νικήσει πᾶσαν παρεμβολὴν ὑμῶν.

Vidi enim in charactere ſcripturæ *Enoch*, quoniam filii veſtri vobiscum in fornicatione corrumpentur, & Levi, injuſtitiam facient in gladio. Sed non prævalebunt ad Levi, quoniam bellum Domini bellabit, & vincet omne caſtrum veſtrum.

Teſtamento Levi cap. 10.

Καὶ διασπαρήσεσθε αἰχμάλωτοι ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔσεσθε εἰς ὀνειδισμὸν καὶ κατάραν, καὶ εἰς καταπάτημα. Ὁ γὰρ οἶκος ὃν ἂν ἐκλέξηται Κύριος, Ἱερουσαλὴμ κληθήσεται, καθὼς περιέχει βίβλος Ἐνὼχ τοῦ δικαίου.

Et diſpergemini captivi in Gentibus, & eritis opprobrium, maledictio & conculcatio. Domus tamen quam eliget Dominus, Hieruſalem vocabitur, quemadmodum continet liber *Enoch* juſti.

Cap. 14.

Καὶ νῦν, τέκνα, ἔγνων ἀπὸ γραφῆς Ἐνὼχ, ὅτι ἐπὶ τέλει ἀσεβήσετε, ἐπὶ Κύριον χεῖρας ἐπιβάλλοντες ἐν πάσῃ κακίᾳ, καὶ αἰσχυνθήσονται ἐφ᾽ ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι γενήσεσθε χλευασμός.

Et nunc, filii, cognovi ex ſcriptura *Enoch*, quoniam in fine impie agetis, in Dominum manus imponentes in omni malitia, & confundentur in vobis fratres veſtri, & omnibus gentibus fietis illuſio.

Cap. 16.

Καὶ νῦν ἔγνων ἐν βιβλίῳ Ἐνὼχ, ὅτι ἑβδομήκοντα ἑβδομάδας πλανηθήσεσθε, καὶ τὴν ἱερωσύνην βεβηλώσετε, καὶ τὰς θυσίας μιανεῖτε, καὶ τὸν νόμον ἀφανίσετε, καὶ λόγους προφητῶν ἐξουδενώσετε, ἐν διαστροφῇ διώξετε ἄνδρας δικαίους, καὶ εὐσεβεῖς μισήσετε, ἀληθινῶν λόγους βδελύξεσθε, καὶ ἄνδρα ἀνακαινοποιοῦντα τὸν νόμον ἐν δυνάμει ὑψίστου πλάνον προσαγορεύσετε, καὶ τέλος, ὡς νομίζετε, ἀποκτενεῖτε αὐτὸν, οὐκ εἰδότες αὐτοῦ τὸ ἀνάστημα· τὸ ἀθῷον αἷμα ἐν κακίᾳ ἐπὶ κεφαλῆς ὑμῶν ἀναδεχόμενοι. Καὶ δι᾽ αὐτὸν ἔσονται

Et nunc cognovi in libro *Enoch*, quoniam ſeptuaginta hebdomadas errabitis, & Sacerdotium inquinabitis, & ſacrificia polluetis, & Legem exterminabitis, & ſermones Prophetarum contemnetis, in perverſitate perſequemini viros juſtos, & pios odio habebitis, veracium ſermones abominabimini, & virum renovantem Legem in virtute Altisſimi, erroneum appellabitis. Et in fine, ut æſtimabitis, occidetis eum, neſcientes ipſius reſurrectionem, innocentem ſan-

τά

τὰ ἅγια ὑμῶν ἔρημα ἕως ἐδάφους μεμιασμένα. Καὶ οὐκ ἔσται τόπος ὑμῶν καθαρὸς, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔσεσθε εἰς κατάραν, καὶ εἰς διασκορπισμὸν, ἕως αὐτὸς πάλιν ἐπισκέψεται, καὶ οἰκτειρήσας προσδέξεται ὑμᾶς ἐν πίστει καὶ ὕδατι.

guinem in malitia ſuper capita veſtra recepturi. Propter ipſum erunt ſancta veſtra deſerta, usque ad pavimentum profanata, & non erit locus veſter mundus, ſed in gentibus eritis maledictio, atque deſperatio anget vos, donec ipſe rurſus viſitabit, & miſerens recipiet vos in fide & aqua.

Teſtamento Dan. c. 5.

Ἀνέγνων γὰρ ἐν βίβλῳ Ἐνὼχ τοῦ δικαίου, Legi enim in libro Enoch juſti, quoniam princeps veſter eſt Satanas, & quoniam omnes ſpiritus fornicationis & ſuperbiæ Levi ſe applicabunt ad inſidiandum filiis Levi ut faciat eos peccare coram Domino.

Teſtamento Judæ c. 18.

Καίγε ἔγνων ἐν βιβλίοις Ἐνὼχ τοῦ δικαίου, ὅσα κακοποιήσετε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις.

Quoniam & legi in libris *Enoch* juſti, quod mala facietis in extremis diebus.

Teſtamento Zabulon c. 3.

Διὰ τοῦτο ἐν γραφῇ νόμου Ἐνὼχ γέγραπται, τὸν μὴ θέλοντα σπέρμα ἀναστῆναι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὑπολυθήσεσθαι τὸ ὑπόδημα, καὶ ἐμπτύεσθαι εἰς τὸ πρόσωπον.

Ergo in ſcripturis Legis *Enoch* ſcriptum eſt, non volenti ſuſcitare ſemen fratri ſuo, * ſolvi calceamentum & ſpui in faciem.

L 2 Teſta-

* Confer quæ viri docti ad Deut. XXV. 9. Selden. uxore Hebr. I. 14. Wagenſeilii Sota p. 663. Benedictus Balduinus de calceo c. 24. & Ant. Bynæus II. 6. de calceis Hebr.

Testamento Nephtalim c. 4.

Ταῦτα λέγω, τέκνα μου, ὅτι ἔγνων ἐν γραφῇ (ἁγίᾳ*) Ἐνὼχ, ὅτι καίγε ὑμεῖς ἀποστήσεσθε ἀπὸ Κυρίου, πορευόμενοι κατὰ πᾶσαν πονηρίαν ἐθνῶν, καὶ ποιήσετε κατὰ πᾶσαν ἀνομίαν Σοδόμων. Καὶ ἐπάξει ὑμῖν Κύριος αἰχμαλωσίαν, καὶ δουλεύσετε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, καὶ πάσῃ κακώσει καὶ θλίψει συγκαλυφθήσεσθε, ἕως ἀναλώσῃ Κύριος πάντας ὑμᾶς. Καὶ μετὰ τὸ ὀλιγωθῆναι ὑμᾶς καὶ σμικρυνθῆναι, ἐπιστρέψετε καὶ ἐπιγνώσεσθε Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν. Καὶ ἐπιστρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος. Καὶ ἔσται ὅτ' ἂν ἥξουσιν ἐν γῇ πατέρων αὐτῶν, πάλιν ἐπιλάθωνται Κύριον, καὶ ἀσεβήσουσι. καὶ διασπείρει αὐτοὺς Κύριος ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς, ἄχρι τοῦ ἐλθεῖν τὸ σπλάγχνον Κυρίου, ἄνθρωπος ποιῶν δικαιοσύ-

Hæc dico, filii mei, quoniam legi in scriptura sancta *Enoch*, quod & vos recedetis à Domino, ambulantes secundum iniquitatem Sodomorum. Et inducet Dominus vobis captivitatem, & servietis illic inimicis vestris, & omni pœna & tribulatione comprehendemini, usque quo consumat Deus omnes vos. Et postquam pauci effecti fueritis & minorati, revertemini & cognoscetis Dominum Deum vestrum, & convertet vos in terram vestram, secundum multam misericordiam suam. Et erit, cum venerint in terram patrum suorum, rursus obliviscentur Domini, & impie agent, & disperget eos Dominus super faciem universæ terræ, usque quo venerit misericordia Domi-

nini,

* Vox ἁγία non legitur in MS. Cantabrig.

νην, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς πάντας τοὺς μακρὰν καὶ τοὺς ἐγγύς.

ni, homo faciens misericordiam & justitiam in omnes qui longe sunt & qui prope sunt.

Testamento Benjaminis. c. 9.

Ὑπονοῶ δὲ καὶ πράξεις ἐν ὑμῖν οὐ καλὰς ἔσεσθαι, ἀπὸ λόγων Ἐνὼχ τῶν δικαίου, Πορνεύσετε γὰρ πορνείαν Σοδόμων, καὶ ἀπολεῖσθε ἕως βραχὺ, καὶ ἀνανεώσεσθε ἐν γυναιξὶ στρήνους, καὶ ἡ βασιλεία κυρίου οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν· ὅτι εὐθὺς αὐτὸς λήψεται αὐτήν. Πλὴν ἐν μερίδι ὑμῶν γυνήσεται ναός θεοῦ, καὶ ἔνδοξος ἔσται ἐν ὑμῖν. Ὅτι αὐτὸς λήψεται αὐτὴν, καὶ δώδεκα φυλαὶ ἐκεῖ συναχθήσονται, καὶ πάντα τὰ ἔθνη. ἕως οὗ ὁ ὕψιστος ἀποστείλῃ τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐν ἐπισκοπῇ μονογενοῦς. Καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν πρῶτον ναὸν, καὶ ἐκεῖ κύριος ὑβρισθήσεται, καὶ ἐπὶ ξύλου ὑψωθήσεται. Καὶ ἔσται τὸ ἅπλωμα τοῦ ναοῦ σχιζόμενον, καὶ μεταβήσεται τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ

Intelligo autem ex sermonibus Enoch justi, & actus in vobis malos fore. Fornicabimini enim fornicatione Sodomorum, & peribitis usque ad paucos, & renovabitis in mulieribus motus inordinatos, & regnum Domini non erit in vobis, quoniam confestim ille accipiet illud. Verumtamen in parte nostra fiet templum Dei, & gloriosum erit in vobis. Quoniam ipse Dominus accipiet regnum, & duodecim tribus illic congregabuntur, & omnes gentes, usquequo altissimus mittat suum Salutare in visitatione unigeniti. Et ingredietur in primum templum, & illic Dominus injuriam patie-

ἐπὶ τὰ ἔθνη, ὡς πῦρ ἐκχυνόμενον. Καὶ ἀνελθὼν ἐκ τοῦ ᾅδου, ἔσται ἀναβαίνων ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν. Ἔγνων δὲ, οἷος ἔσται ταπεινὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἷος ἔνδοξος ἐν οὐρανῷ.

patietur, & contemnetur, & in ligno exaltabitur. Et erit velum templi ſciſſum, & deſcendet ſpiritus Domini ſuper gentes, ut ignis effuſus. Et aſcendens ex inferno, aſcendet à terra in cœlum. Recordabitur, quam fuerit humilis in terra, & quam glorioſus in cœlo.

Ex eodem Henochi libro videntur petita quæ De Egregoris *leguntur in Teſtamento Ruben c. 5.*

Φεύγετε οὖν τὴν πορνείαν, τέκνα μου καὶ προστάσσετε ταῖς γυναιξὶν ὑμῶν, καὶ ταῖς θυγατράσιν, ἵνα μὴ κοσμῶνται τὰς κεφαλὰς καὶ τὰς ὄψεις αὐτῶν, ὅτι πᾶσα γυνὴ δολιευομένη ἐν τούτοις εἰς κόλασιν τοῦ αἰῶνος τετήρηται. Οὕτω γὰρ ἔθελξαν τοὺς Ἐγρηγόρους πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ. Κἀκεῖνοι συνεχῶς ὁρῶντες αὐτὰς ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ ἀλλήλων, καὶ συνέλαβον τῇ διανοίᾳ τὴν πρᾶξιν, καὶ μετεσχηματίζοντο εἰς ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ συνου-

Fugite ergo fornicationem, filii mei, præcipite mulieribus veſtris & filiabus, ut non ornent ſe in capitibus, & viſus earum caſtigent, quoniam omnis mulier doloſe agens in his, in punitionem ſeculi reſervata eſt. Ita enim ſeduxerunt Vigiles ante diluvium, & illi continuo videntes eas, affecti ſunt deſiderio ad invicem, & conceperunt mente operationem, & transfigurati ſunt in ho-

σίᾳ

σία τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν συνεφαίνοντο αὐταῖς, κἀκεῖναι ἐπιθυμήσασαι τῇ διανοίᾳ τὰς φαντασίας αὐτῶν, ἔτεκον Γίγαντας. Ἐφαίνοντο γὰρ αὐταῖς Ἐγρήγοροι ἕως τοῦ οὐρανοῦ φθάνοντες.

mines, & in coitu virorum ſuorum apparuerunt eis, & illæ deſiderantes mente imaginationes eorum, pepererunt Gigantes. Apparuerunt enim eis Vigiles usque ad cœlum attingentes.

S. Justinus Martyr. Apologiâ breviore p. 44.

Ὁ Θεὸς τὸν πάντα κόσμον ποιήσας καὶ τὰ ἐπίγεια ἀνθρώποις ὑποτάξας, καὶ τὰ οὐράνια στοιχεῖα εἰς αὔξησιν καρπῶν καὶ ὡρῶν μεταβολαῖς κοσμήσας καὶ θεῖον τοῦτον νόμον τάξας, ἃ καὶ αὐτὰ δι' ἀνθρώπους φαίνεται πεποιηκώς, τὴν μὲν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν πρόνοιαν ἀγγέλοις οὓς ἐπὶ τούτοις ἔταξε, παρέδωκεν. οἱ δ' ἄγγελοι παραβάντες τήνδε τὴν τάξιν, γυναικῶν μίξεσιν ἡττήθησαν, καὶ παῖδας ἐτέκνωσαν οἵ εἰσιν οἱ λεγόμενοι δαίμονες. καὶ προσέτι λοιπὸν τὸ ἀνθρώπειον γένος ἑαυτοῖς ἐδούλωσαν. τὰ μὲν διὰ μαγι-

DEus qui mundum univerſum fecit, & terram hominibus & cœleſtia elementa ſubjecit, quæ & ipſa hominum gratia eum condidiſſe apparet, propter frugum proventum temporum etiam mutationibus exornavit, divinamq; hanc legem ordinavit hominum ipſorum atque eorum quæ ſub cœlo ſunt providentiam angelis ad hæc diſpoſitis attribuit, Angeli autem diſpoſitionem eam transgreſſi cum mulierum concubitus cauſa amoribus ſunt victi, tum filios procrearunt eos qui Dæmones

κῶν γραφῶν, τὰ δὲ διὰ φόβων καὶ τιμωριῶν ἐπέφερον, τὸν δὲ διὰ διδαχῆς θυμάτων καὶ θυμιαμάτων καὶ σπονδῶν, ὧν ἐνδεεῖς γεγόνασι μετὰ τὸ πάθεσιν ἐπιθυμιῶν δουλωθῆναι. καὶ εἰς ἀνθρώπους φόνους, πολέμους, μοιχείας, ἀκολασίας καὶ πᾶσαν κακίαν ἔσπειραν.

ſunt dicti, atque inſuper reliqui genus humanum in ſervitutem ſuam redegerunt. Id vero effecerunt vel per ſcripta magica, vel per terrores & ſupplicia vel etiam inſtitutionem victimarum & incenſorum & libationum quarum indigentes eſſe cœperunt poſtquam animi paſſionum & concupiſcentiarum ſervi ſunt effecti, atque exinde inter mortales cædes, bella, adulteria, libidines & vitioſitatem malitiamque omnem diſſeminarunt.

S. Irenæus lib. IV. c. 30.

Sed & Enoch ſine circumciſione placens DEO, cum eſſet homo, legatione ad Angelos fungebatur, & translatus eſt *, & conſervatur usque nunc teſtis judicii DEI, quoniam Angeli quidem transgreſſi deciderunt in terram in judicium, homo autem placens, translatus eſt in ſalutem.

Tertullianus de Idololatria cap. 4.

Anteceſſerat Enoch prædicens omnia elementa, omnem mundi cenſum, quæ cœlo, quæ mari, quæ

terra

* In Paradiſum perinde ut Elias, ubi manebunt usque ad conſummationem, προοιμιαζόμενοι ἀφθαρσίαν, *coauſpicantes incorruptibilitatem*, ut ait idem Irenæus V. 5. Henochum æternitatis candidatum, qui nondum mortem guſtavit, vocat Tertullianus adverſus Judæos cap. 2.

terra continentur, in idololatriam versuros dæmonas & spiritus desertorum Angelorum, ut pro DEO adversus Dominum consecrarentur — — Denique idem Henoch simul & cultores idoli & fabricatores in comminationem prædamnat.

Eodem libro cap. 15.

Hæc igitur ab initio prævidens Spiritus S. etiam ostia in superstitionem, versura præcecinit per antiquissimum Prophetam Henoch.

Idem lib. 2. de cultu fœminarum c. 10.

Quod si iidem Angeli qui & materias ejusmodi & illecebras detexerunt, auri dico & lapidum illustrium, & operas eorum tradiderunt, & jam ipsum calliblepharum, vellerumque tincturas inter cetera docuerunt, damnati à DEO sunt, ut Henoch refert, quomodo placebimus DEO, gaudentes rebus illorum qui iram & animadversionem DEI propterea provocaverunt?

Idem lib. 1. de cultu fœminarum c. 2.

Nam & illi qui ea (*ornamenta*) constituerunt, damnati in pœnam mortis deputantur, illi scilicet Angeli qui ad filias hominum de cœlo ruerunt, ut hæc quoque ignominia fœminæ accedat. Nam cum & materias quasdam bene occultas, & artes plerasque non bene revelatas, seculo multo magis imperito prodidissent, siquidem & metallorum operta nudaverant, & herbarum ingenia traduxerant, & incantationum vires provulgave-

rant, & omnem curiositatem usque ad stellarum interpretationem designaverant, proprie & quasi peculiariter fœminis instrumentum istud muliebris gloriæ contulerunt lumina lapillorum quibus monilia variantur, & circulos ex auro quibus brachia artantur, & medicamenta ex fuco, quibus lanæ colorantur, & illum ipsum nigrum pulverem quo oculorum exodia producuntur — — Si doctrinæ dicendæ sunt, mali magistri male docuerint necesse est. Si mercedes pro libidine, nullius rei turpis merces decora est — — Hi sunt nempe Angeli quos judicaturi sumus *, Hi sunt Angeli quibus in lavacro renunciamus — — *Cap.* 3. Scio scripturam Enoch, quæ hunc ordinem Angelis dedit, non recipi à quibusdam, quia nec in armarium Judaicum admittitur. Opinor non putaverunt illam ante cataclysmum editam, post eum casum Orbis, omnium rerum abolitorem, salvam esse potuisse. Si ista ratio est, recordentur pronepotem ipsius Enoch fuisse superstitem cataclysmi Noë, qui utique domestico nomine & hereditaria traditione audierat & meminerat de proavi sui penes DEum gratia, & de omnibus prædi-

catis

* Num Tertullianus sensit Paulum quoque I. Cor. VI. 3. illud de Angelis per sanctos homines judicandis ex Enochi libro hausisse? Nam de mundo judicando respexisse videtur Apostolus Dan. VII. 22. *καὶ τὸ κρίμα ἔδωκεν ἁγίοις ὑψίστου.* Hinc de justis in libro Sapientiæ III. 8. *κρινοῦσιν τὰ ἔθνη*, & Sir. IV. 16. *ὁ ὑπακούων αὐτῆς κρινεῖ ἔθνη.* In actis Pauli & Theclæ p. 97. *μακάριοι οἱ δι' ἀγάπην χριστοῦ ἐξελθόντες τοῦ σχήματος τοῦ κόσμου, ὅτι αὐτοὶ ἀγγέλους κρινοῦσι.*

catis ejus: quum Enoch filio ſuo Matuſalæ nihil aliud mandaverit, quam ut Notitiam eorum poſteris ſuis traderet. Igitur ſine dubio potuit Noê in prædicationis delegatione ſucceſsiſſe, vel quia & alias non tacuiſſet, tam de DEI conſervatoris ſui diſpoſitione, quam de ipſa domus ſuæ gloria. Hoc ſi non tam expedite haberet, illud quoque aſſertionem ſcripturæ illius tueretur: perinde potuit abolefactam eam violentiâ cataclysmi in ſpiritu rurſus reformare, quemadmodum & Hieroſolymis Babylonia expugnatione deletis, omne inſtrumentum Judaicæ litteraturæ per Esdram conſtat reſtauratum. Sed cum Enoch eâdem ſcripturâ etiam de Domino prædicarit, à nobis quidem nihil omnino rejiciendum eſt *quod pertineat ad nos. Et legimus omnem ſcripturam ædificationi habilem divinitus inſpirari. A Judæis poteſt jam videri propterea rejecta, ſicut & cætera fere quæ CHriſtum ſonant. Nec utique mirum hoc, ſi ſcripturas aliquas non receperunt de eo locutas, quem & ipſum coràm loquentem non erant recepturi. Eo accedit quod Enoch apud Judam Apoſtolum teſtimonium poſſidet.

Clemens Alex. in ἐκλογαῖς προφητικῶν *p.* 801.

Εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους, καθήμενος ἐπὶ χερουβὶμ, ὁ Δανιὴλ λέγει ὁμοδοξῶν τῷ Ἐνὼχ τῷ

Benedictus es qui intueris abyſſos ſedens ſuper Cherubim, *ait Daniel***, *pari ſenſu ad Enoch* εἰρη-

* Volſellis non gladiis pugnat bonus Tertullianus, ut Apocrypho Henocho fidem conciliet.

** Dan. III. 55.

εἰρηκότι, καὶ εἶδον τὰς ὕλας πάσας.

qui ait: ** & omnes materias perſpexi.

Idem p. 808.

Ἤδη δὲ καὶ Ἐνὼχ φησιν, τοὺς παραβάντας ἀγγέλους διδάξαι τοὺς ἀνθρώπους Ἀστρονομίαν καὶ μαντικὴν καὶ τὰς ἄλλας τέχνας.

Jam vero etiam Enoch ait transgreſſores Angelos docuiſſe homines Aſtronomiam & Divinationem ac reliquas artes.

Angelos propter mulierum amorem de cœlo lapſos idem commemorat III. 2. pædagogi p. 222. atque lib. 3. p. 450. & 5. Strom. p. 550. ubi ex Henochi libro itidem petitum quod ait ὡς οἱ ἄγγελοι ἐκεῖνοι οἱ τὸν ἄνω κλῆρον εἰληχότες κατολισθήσαντες εἰς ἡδονὰς ἐξεῖπον τά ἀπόῤῥητα ταῖς γυναιξὶν, ὅσα τε εἰς γνῶσιν αὐτῶν ἀφῖκτο, κρυπτόντων τῶν ἄλλων ἀγγέλων, μᾶλλον δὲ τηρούντων εἰς τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν. Ἐκεῖθεν ἐ τῆς προνοίας διδασκαλία ἐῤῥύη, καὶ ἡ τῶν μετεώρων ἀποκάλυψις. *Angeli illi quibus ſuperna ſors obtigerat, delapſi ad voluptates enunciarunt arcana mulieribus & quæcunque ad eorum venerunt cognitionem, cum alii celarent angeli, vel potius reſervarent in adventum Domini. Illinc profluxit doctrina providentiæ, & ſublimium rerum revelatio.* Omitto infinita aliorum † veterum teſtimonia qui Geneſ. VI. 2. in Græca verſione legerunt ἰδόντες οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ τὰς θυγα-

** Eadem verba laudat Origenes 4. περὶ ἀρχῶν in loco infra allato.

† Vide Suicerum in ἄγγελος. Pamelium paradoxo Tertullianeo I. Halloixium in vita Papiæ p. 665. Eugubinum VIII. 3. de perenni philoſophia.

γαῖέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, quomodo legit etiam Philo libro de Gigantibus & Josephus lib. 1. Antiqv. c. 4. πολλοὶ Ἄγγελοι Θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας. Sed in recognitionibus tributis Clementi Romano lib. 1. c. 29. ex versione Rufini: *Homines justi qui Angelorum vixerant vitam, illecti pulchritudine mulierum* &c. Ita & Chrysost. in Genes. VI. homil. 22. rejiciens illas de Angelis quas vocat μυθολογίας.

Origenes V. contra Celsum † p. 267.

Πολλῷ δὲ πλέον οὐ προσήσεται ἅπερ ἔοικε παρακούσας ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ἐνὼχ γεγραμμένων τεθεικέναι ὁ Κέλσος — — Πάνυ δὲ συγκεχυμένως ἐν τῇ περὶ τῶν ἐληλυθότων πρὸς ἀνθρώπους ἀγγέλων ἐξετάσει τίθησι τὰ ἀτρανώτως ἐλθόντα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ἐνὼχ γεγραμμένων, ἅτινα οὐδ' αὐτὰ φαίνεται ἀναγνοὺς, οὐδὲ γνωρίσας ὅτι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οὐ πάνυ φέρεται ὡς θεῖα τὰ ἐπιγεγραμμένα τοῦ Ἐνὼχ βιβλία, ὅθεν νομισθείη ἂν ἐρριφέναι τὸ ὁμοῦ ἑξήκοντα ἢ ἑβδομήκοντα

Multo autem minus admitteret (*Apelles*) quæ (*Celsus*) adducit ex libro Enochi non intellecto — — Quanquam hic valde confuse calumniator loquitur, in hac disquisitione de angelis missis ad homines, ut qui obscure inaudivit nescio quid ex Enochi scriptis, quæ nec legisse videtur, nec scire quod neutiquam pro divinis in Ecclesia habentur libri Enochi nomine inscripti, unde videtur sumtum, Angelos sexagenos aut septuagenos

† *Grotius ad Epist. Judæ, librum quo usus fuit Celsus, putat dictum fuisse* Ἀποκάλυψιν Ἐνὼχ, quia Æthiopes jactant librum hoc titulo, de quo infra.

κοντα καταβεβηκέναι καὶ κακοὺς γενομένους. descendisse, eosque malos redditos.

Idem Origenes libro IV. περὶ ἀρχῶν cap. ult. ex versione Rufini.

Sed & in libro suo Enoch ita ait: Ambulavi usque ad imperfectum. *Quod ipsum puto posse similiter intelligi, quod scilicet ambulaverit mens Prophetæ perscrutans & disserens singula usque quo ad principum veniret illud in quo imperfectam materiam absque qualitatibus pervidet, scriptum namque est in eodem libello, dicente Enoch:* Universas materias perspexi (apud Clementem Alex. καὶ εἶδον τὰς ὕλας πάσας) *Quod utique ita sentitur, quasi omnes materiæ divisiones pervidi, quæ ab una in singulas quasque diruptæ sunt species, id est hominum vel animalium, vel Cæli vel Solis, vel omnium quæ in hoc mundo sunt.*

Idem Origenes in Numeror. XXXIV. homil. 28.

Qui fecit multitudinem stellarum, ut ait Propheta, omnibus eis nomina vocat. De quibus quidem nominibus plurima in *libellis* qui appellantur *Enoch* secreta continentur & arcana: sed quia libelli ipsi non videntur apud Hebræos in auctoritate haberi, interim nunc ea quæ ibi nominantur, ad exemplum vocare differemus, sed ex his quæ habemus in manibus, de quibus dubitari non potest, rerum prosequamur imaginem.

Idem lib. 1. περὶ ἀρχῶν cap. 3.

Nam & in eo libro qui Pastoralis dicitur de angeli

geli positione quem Hermes conscripsit, ita refertur: *Primo omnium crede quia unus est DEUS qui omnia creavit atque composuit: qui cum nihil esset prius, fecit omnia, qui est omnia capiens, ipse vero a nemine capitur.* Sed & in *Enoch* libro his similia describuntur.

Idem Tomo VIII. in Johannem p. 132. edit. Huetii.

Ἰωρδάνης μὲν ἑρμηνεύεται κατάβασις αὐτῶν. τούτῳ δὲ ἵν' οὕτως εἴπω, γειτνιᾷ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰαρὲδ, ὃ καὶ αὐτὸ ἑρμηνεύεται καταβαίνων, ἐπειδήπερ γεγένηται τῷ Μαλελεὴλ, ὡς ἐν τῷ Ἐνὼχ γέγραπται, εἴ τῳ φίλον παραδέχεσθαι ὡς ἅγιον τὸ βιβλίον. Ταῖς ἡμέραις τῆς τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ καταβάσεως ἐπὶ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ἥντινα κατάβασιν αἰνίσσεσθαί τινες ὑπειλήφασι τὴν τῶν ψυχῶν κάθοδον ἐπὶ τὰ σώματα, θυγατέρας ἀνθρώπων τροπικώτερον τὸ γήϊνον σκῆνος λέγεσθαι ὑπειληφότες.

Jordanus interpretatur *descensus ipsorum*, huic autem ut ita dicam vicinum est nomen Jared, quod & ipsum interpretatur *descendens*, quoniam genitus est Malaleeli, ut in *Enoch* est scriptum, si cui placet admittere librum ut sanctum, his diebus cum filii DEI descenderent ad filias hominum: quo descensu quidam suspicati sunt innui animarum ad corpora descensum, filias hominum metaphorice terrenum habitaculum dici existimantes.

Anatolius Alex. in Canonibus Paschalibus apud Eusebium VII. ult. Historiæ Eccles. p. 287.

Τοῦ δὲ τὸν πρῶτον παρ' Ἑβραίοις

Cæterum primum

ἑβραίοις μῆνα περὶ ἰσημερίαν εἶναι, παραστατικὰ καὶ τὰ ἐν τῷ Ἐνὼχ μαθήματα.

mensem apud Hebræos circa æquinoctium incipere, manifeste convincitur vel ex iis quæ in libro Enoch leguntur.

S. Hilarius in Psal. CXXXII. 3.

Hermon mons est in Phœnice, cujus interpretatio anathema est, quod enim nobis anathema nuncupatur, id Hebraice Hermon dicitur. Fertur autem id de quo etiam nescio cujus liber exstat, quod Angeli concupiscentes filias hominum, cum de cœlo descenderent, in hunc montem maxime convenirent excelsum.

Commentarius Hieronymo tributus in eundem Psalmi locum.

Legimus in quodam libro Apocrypho, eo tempore quo descendebant filii Dei ad filias hominum, descendisse illos in montem Hermon, & ibi iniisse pactum, quomodo venirent ad filias hominum & sibi eas sociarent. Manifestissimus liber est, & inter Apocryphos computatur, & veteres interpretes de isto locuti sunt, nonnulla autem nos diximus non in auctoritatem sed in commemorationem. Legi in cujusdum libro (*Origenis in Joh.*) de isto libro Apocrypho suam hæresim confirmantis. Quid enim dicit? Filii, inquit, Dei qui de cœlis descendebant, venerunt in Hermon & concupierunt filias Hominum, Angeli, inquit, sunt de cœlestibus descendentes & animæ quæ desideraverunt corpora.

S. Hieronymus in Catalogo S. E. c. 4.

JUDAS frater Jacobi parvam quidem quæ de ſeptem Catholicis eſt Epiſtolam reliquit. Et quia de libro Henoch qui Apocryphus eſt in ea aſſumit teſtimonium, à pleriſque rejicitur: tamen auctoritatem vetuſtate jam & uſu meruit, & inter ſanctas ſcripturas computatur.

Idem in cap. 1. Epiſt. ad Titum.

Qui putant totum librum debere ſequi eum qui libri parte uſus ſit, videntur mihi ex Apocryphum Enochi, de quo Judas in Epiſtola ſua teſtimonium poſuit, inter Eccleſiæ ſcripturas recipere, & multa alia quæ Apoſtolus Paulus de reconditis eſt locutus.

S. Auguſtinus lib. XV. de C. D. cap. 23.

Omittamus igitur earum ſcripturarum fabulas quæ apocryphæ nuncupantur, eo quod earum occulta origo non claruit patribus, à quibus usque ad nos autoritas veracium ſcripturarum certiſſima & notiſſima ſucceſſione pervenit. In his autem apocryphis, etſi invenitur aliqua veritas, tamen propter multa falſa nulla eſt canonica autoritas. Scripſiſſe quidem nonnulla divina Enoch illum ſeptimum ab Adam, negare non poſſumus, cum hoc in Epiſtola canonica Judas apoſtolus dicat. Sed non fruſtra non ſunt in eo canone ſcripturæ, qui ſervabatur in templo Hebræi populi ſuccedentium

diligentia ſacerdotum. Cur autem hoc, niſi quia ob antiquitatem ſuſpectæ fidei judicata ſunt, nec utrum hæc eſſent quæ ille ſcripſiſſet, poterat inveniri, non talibus proferentibus, qui ea per ſeriem ſucceſſionis reperirentur ritè ſervaſſe. Unde illa quæ ſub ejus nomine proferuntur, & continent iſtas de gigantibus fabulas, quod non habuerint homines patres, rectè à prudentibus judicantur non ipſius eſſe credenda, ſicut multa ſub nominibus & aliorum prophetarum, & recentiora ſub nominibus Apoſtolorum ab hæreticis proferuntur, quæ omnia ſub nomine apocryphorum, autoritate canonica diligenti examinatione remota ſunt.

Idem lib. XVIII. cap. 38.

Quid Enoch ſeptimus ab Adam? Nònne etiam in canonica epiſtola Apoſtoli Judæ prophetaſſe prædicatur? quorum ſcripta ut apud Judæos, & apud nos in autoritate non eſſent, nimia fecit antiquitas, propter quam videbantur habenda eſſe ſuſpecta, ne proferrentur falſa pro veris. Nam & proferuntur quædam quæ ipſorum eſſe dicuntur ab eis, qui pro ſuo ſenſu paſſim, quod volunt, credunt. Sed ea caſtitas canonis non recepit, non quod eorum hominum, qui Deo placuerunt, reprobetur autoritas, ſed quod iſta eſſe non credantur ipſorum.

Georgius Syncellus a) *in Chronographia p.* 11.

Ἐκ τοῦ πρώτου b) Βιβλίου Ἐνὼχ, περὶ τῶν Ἐγρηγόρων.

I. Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐπληθύνθησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐγεννήθησαν αὐτοῖς θυγατέρες ὡραῖαι, καὶ ἐπεθύμησαν αὐτὰς οἱ c) Ἐγρή-

Ex libro primo Enoch, de Egregoriis.

I. Hominum verò in immensum crescente numero, filiæ natæ sunt illis speciosissimæ, in quas exarserunt E-

M 2

a) Quæ sequuntur Enocho tributa fragmenta, non dubito esse ex eodem Apocrypho opere quod sub Enochi nomine legerunt Patres Ecclesiæ hactenus à me laudati, scriptum ab Hellenista quodam Judæo antiquissimo ante Apostolorum ut videtur ætatem. Ea *Græce* primus è Syncello tunc nondum edito produxit Scaliger ad Græca Eusebii, atque exinde B. D. Aug. Pfeifferus ad calcem diss. de Henocho, edit. primæ. *Græce & Latine* Kircherus T. 2. Oedipi & Sgambatus in Archivis V. T. atque alia cum versione Christianus Schotanus in Historia sacra, itemque cum alia Godfridus Vockerodt ad calcem diatribæ de societatibus litterariis antediluvianis. *Latine* è Kirchero referunt Tho. Bangius in Cœlo Orientis, Heideggerus in Historia Patriarcharum, atque in Pseudo veteri testamento Rev D. Jo. Andreas Schmidius. *Gallice* Petrus Jurieu in Historia Critica rituum. Ego illa descripsi è Syncello cum Jacobi Goari versione, edito Paris. 1652. fol. contulique alias editiones, Scaligeri præcipue qui ex alio MS ediderat, emendationesque Clarissimi Grabii qui itidem ex Goari Syncello illa Græce & latine dedit p. 347. seq T. 1. spicilegii Patrum.

b) Plures itaque libri fuerunt: nam & in testamento Judæ & ab Origene βίβλοι Enochi memorantur.

c) Ἐγρήγοροι vel ut apud Cedrenum ἐγρήγορες sunt vigiles. Thren IV. 14. ἐσαλεύθησαν οἱ ἐγρήγοροι αὐτῆς. Hoc nomen Angelis tributum Daniel IV. 13. Theodotio: ἰδοὺ εἰρ עִיר καὶ ἅγιος ἀπ' οὐρανοῦ κατέβη LXX.

Ἐγρήγοροι, καὶ ἀπεπλανήθησαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους, ἐκλεξώμεθα ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς. καὶ εἶπεν Σεμιαζᾶς d) ὁ ἄρχων αὐτῶν πρὸς αὐτούς. Φοβοῦμαι μὴ οὐ θελήσετε ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ἔσομαι ἐγὼ μόνος ὀφειλέτης ἁμαρτίας μεγάλης. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ πάντες, καὶ εἶπον. ὀμόσωμεν ἅπαντες ὅρκῳ, καὶ ἀναθεματίσωμεν * ἀλλήλους, τοῦ μὴ ἀποστρέψαι τὴν γνώμην ταύτην, μέχρις οὗ ἀποτελέσωμεν αὐτήν. τότε πάντες

gregori, & earum amore capti in varios errores abducti sunt. Mutuis itaque sermonibus sese adhortantes: Eligamus, inquiunt, nobis uxores ex hominum terræ filiabus. Dixit autem Princeps eorum Semiazas: Vereor, ne hoc adimplere nolitis, & ego solus gravis hujus peccati reus agar. Responderunt autem eis omnes, dixeruntque: Jurejurando firmemus cuncti propositum hocce nostrum,

ὤμο-

LXX. ἰδοὺ ἄγγελος. Aquilla & Symmachus: ἰδοὺ ἐγρήγορος. Clemens Alex. II. 9. pædagog. ἀγγέλοις οὓς ἐγρηγόρους καλοῦμεν. Suidas: ἐγρήγοροι ἄγγελοι, υἱοὶ Σήθ. Hæc Scaliger ad Euseb. Certum ordinem sive gradum Angelorum esse ex Syrorum sententia qui vigiles appellantur, notavit Cotelerius ad Constitutiones Apost. VIII. 12.

d) Scal. Σεμιεζᾶς. Judæis שמחזאי *Samchasai*. Targum Jonathan in Genes. VI. 4. *Samchasai & Azael deciderunt cœlis & erant in terra diebus illis.* R. Salomo Jarchi ad Num. XIII. 34. *Nephilim sunt Gigantes de filiis Samchasai & Azael qui de cœlo deciderunt tempore Enochi.* Vide Tho. Bangii Cœlum Orientis p. 32. De illo descensu Angelorum Paulus Burgensis interpretatur loca Es. XIV. 12. Luc. X. 18.

* Confer Selden. IV. de jure Nat. c. 7 pag 523.

ὤμοσαν ὁμοῦ, καὶ ἀναθεμάτισαν ἀλλήλους. ἦσαν δὲ οὗτοι διακόσιοι e) οἱ καταβάντες ἐν ταῖς ἡμέραις f) Ἰαρὲδ εἰς τὴν κορυφὴν Ἑρμονιεὶμ ὄρους. καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄρος g) Ἑρμών, καθότι ὤμοσαν, καὶ ἀναθεμάτισαν ἀλλήλους ἐν αὐτῷ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων h) αὐτῶν. α΄. Σεμιαζᾶς ὁ ἄρχων αὐτῶν. β΄. Αταρκοῦφ. γ΄. Αρακιήλ. δ΄. Χωβαβιήλ. i) ε΄ Ὀραμμαμή ς΄. Ραμιήλ. k) ζ΄. Σαμψίχ. l) η΄. Ζακιήλ. θ΄. Βαλ-

dirisque invicem devoveamus nos, à ſententiâ, donec opere perficiatur, nusquam diſceſſuros. Juramento tunc devinxere ſe cuncti, maledictisque ſibi invicem imprecati ſunt. Erant autem hi numero ducenti, quæ in diebus Jared in montis Ermonim verticem profecti ſunt. Montem autem dixerunt Ermon, ex jurejurando, quo ſe invicem conſtrinxerunt, & ma-

e) Hunc numerum habet etiam Cedrenus. Male quidam ediderunt εἴκοσι. Nam infra poſt viginti enumeratos, additur: οὗτοι κ΄ καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. De ſexagenis vel ſeptuagenis Angelis deſcendentibus mentio apud Origenem V. contra Celſum. ſupra p. 173.

f) Confer locum Origenis ex Tomo VIII in Johannem, paullo ante deſcriptum p. 175. & Epiphanii, infra nota r.

g) Hilarius ad Pſal. CXXXIII. ſupra p. 176. Cedrenus p. 10. edit. Pariſ.

h) Ex ducentis nominati viginti, δεκαδάρχας ſcilicet ſive Decanos, ut non abſurde Schotanus.

i) Scal. χαβαβιήλ.

k) In anathematiſmorum formulis, quorum apud Judæos uſus eſt, *Rumiel*. Hoc nomen reddendum etiam verſui Sibyllino lib. 2. p. 203. quem ita lege: Ἠρακιὴλ, Ῥαμιὴλ, Οὐριὴλ. Σαριὴλ, Ἀζαὴλ τε.

l) Scal. Σαψὶχ & Σακιήλ.

κιήλ. ι. Ἀζαλζήλ m) ιά. Φαρμαρός. n) ιβ'. Ἀμαριήλ. ιγ'. Ἀναγημᾶς. ιδ'. Θαυσαήλ. ιέ. Σαμιήλ. ιϛ'. Σαρινᾶς. ιζ'. Ευμιήλ. ιή. Τυριήλ. ιθ'. Ιȣμιήλ. κ'. Σαριήλ. o)

ledictis, quibus se sponte subjecerunt. Hæc porro sunt Principum illorum nomina. 1. Semiazas princeps eorum. 2. Atarcuph. 3. Araciel. 4. Chobabiel. 5. Horammame. 6. Ramiel. 7. Sampsich. 8. Zaciel. 9. Balciel. 10. Azalzel. 11. Pharmarus. 12. Amariel. 13. Anagemas. 14. Thausaël. 15. Samiel. 16. Sarinas. 17. Eumiel. 18. Tyriel. 19. Jumiel. 20. Sariel.

II. Οὗτοι, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, ἐν τῷ χιλιοστῷ ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ p) ἔτει τȣ͂ κόσμȣ ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας, καὶ ἤρξαντο μιαίνεσθαι ἐν αὐταῖς, ἕως τȣ͂ κατακλυσμȣ͂. καὶ ἔτεκον αὐτοῖς γένη τρία· q) πρῶτον γίγαντας μεγάλȣς.

II. Isti, cæterique cuncti, acceperunt sibi uxores anno mundi millesimo, centesimo septuagesimo, & ad diluvium usque in eas insanierunt. Hæ vero pepererunt eis tria genera: quorum primum Gi-

m) Infra Ἐξαήλ & Ἀζαήλ. Cedreno quoque & Judæis *Azael*. Alii Uziel vel Achazel, quasi possessionem DEI dicas. Bochartus malit *Isaël* à יצק metalla fundere, quia infra Exaël dicitur docuisse homines πῶς τὰ μέταλλα τῆς γῆς καὶ τὸ χρυσίον ἐργάσωνται.

n) Scal. Φάρμαρος.

o) al. ζȣριήλ.

p. In Grabii edit. per errorem calami vel typographi omissa verba ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ.

q) i. e. τρεῖς γενεὰς *tres generationes* filiorum, nepotum & pro-

λους. οἱ δὲ γίγαντες ἐτέκνωσαν Ναφηλείμ. καὶ τοῖς Ναφηλεὶμ ἐγεννήθησαν Ἐλιούδ. καὶ ἦσαν αὐξανόμενοι κατὰ τὴν μεγαλειότητα αὐτῶν καὶ ἐδίδαξαν ἑαυτοὺς, καὶ τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν φαρμακείας r) καὶ ἐπαοιδάς. πρῶτος Ἀζαὴλ, * ὁ δέκατος τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐδίδαξεν ποιεῖν μαχαίρας, s) καὶ θώρακας, καὶ πᾶν σκεῦος πολεμικὸν, καὶ τὰ μέταλλα τῆς γῆς, t) καὶ

gantes, homines proceri: Gigantes autem Naphelim procreaverunt: Ex Naphelim porro Eliudæi orti sunt. Cæterum juxta corporis eorum molem auctus est quoque numerus, ac sese uxoresque suas veneficia & incantationes mutuo docuerunt. Primus Azael (*supra Azalzel*) in ordine Principum decimus, qui gladios,

& pronepotum, quas distinguit triplici nomine Enakim, Nephilim & Eliud. Infra vocat τοὺς Γίγαντας, τοὺς κιβδήλους & υἱοὺς τῆς πορνείας. De variis Gigantum nominibus Hebraicis consule B. D. Carpzovii disputationes Academicas p. 154. & Alberti Voigtii Miscellanea Biblica p. 6. seq.

r) Epiphanius: νῦν δὲ ἐν χρόνοις τοῦ Ἰαρὲδ καὶ ἐπέκεινα φαρμακεία καὶ μαγεία, ἀσέλγεια μοιχεία τε καὶ ἀδικία. Adde Lactantium II. 16. & Justini ac Tertulliani loca supra descripta. Cassianum item VIII. collat. 21.

* Scal. ἐξαήλ.

s) Ferri usum ad Tubal Cainum, divinus scriptor Moyses refert, Eutychius p. 20. ad Caini filios.

t) Zosimus Panopolites apud Syncellum p. 13. Φάσκουσιν αἱ ἱεραὶ γραφαὶ ἤτοι βίβλοι, ὦ γύναι, ὅτι ἐστί τι δαιμόνων γένος ὃ χρῆται γυναιξίν. Ἐμνημόνευσε καὶ Ἑρμῆς ἐν τοῖς φυσικοῖς, καὶ σχεδὸν ἅπας λόγος φανερὸς καὶ ἀπόκρυφος τοῦτο ἐμνημόνευσεν.

τὸ χρυσίον πῶς ἐργάσωνται, καὶ ποιήσωσιν αὐτὰ κόσμια ταῖς γυναιξὶν, u) καὶ τὸν ἄργυρον. ἔδειξεν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ στίλβειν, καὶ τὸ καλλωπίζειν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς λίθους, καὶ τὰ βαφικά. x) καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῶν, y) καὶ παρέβησαν, καὶ ἐπλάνησαν τοὺς ἁγίους. καὶ ἐγένετο ἀσέβεια πολλὴ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἠφάνισαν τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. ἔτι δὲ καὶ ὁ πρώταρχος αὐτῶν Σεμιαζᾶς

thoracas, & omne bellicum inſtrumentum, & terræ metalla conflare docuit, nec non aurum & argentum quâ tractarent arte, ornatum muliebrem compoſituri: inſtruxit & oſtendit inſuper, quomodo polire, & electis lapidibus nitorem adjicere, & colores fucare poſſent. Iſta ſibi filiabusque ſuis comparaverunt filii hominum, & violato DEI mandato ſanctos in er-

Τοῦτο οὖν ἔφασαν αἱ ἀρχαῖαι καὶ αἱ θεῖαι γραφαὶ, ὅτι ἄγγελοι ἐπεθύμησαν τῶν γυναικῶν, καὶ κατελθόντες, ἐδίδαξαν αὐτοὺς πάντα τὰ τῆς φύσεως ἔργα. ὧν χάριν προσκρούσαντες ἔξω τοῦ οὐρανοῦ ἔμειναν, ὅτι πάντα τὰ πονηρὰ καὶ μηδὲν ὠφελοῦντα τὴν ψυχὴν, ἐδίδαξαν τοὺς ἀνθρώπους. Ἐξ αὐτῶν φάσκουσιν αἱ αὐταὶ γραφαὶ καὶ τοὺς Γίγαντας γεγεννῆσθαι. ἔστιν οὖν αὐτῶν ἡ πρώτη παράδοσις χῆμα περὶ τούτων τῶν τεχνῶν. Ἐκάλεσαν δὲ ταύτην τὴν βίβλον χῆμα, ἔνθεν καὶ ἡ τέχνη χημία καλεῖται.

u) Vide Tertulliani locum ſupra adductum de cultu fœminarum, & Cyprianum de habitu virginum p. 99.

x) Verba καὶ τὰ βαφικὰ à Scaligero omittuntur.

y) al. καὶ ταῖς γυναιξὶν καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῶν.

ζᾶς ἐδίδαξεν εἶναι ὀργὰς κατὰ τοῦ νοός, z) καὶ ῥίζας βοτανῶν τῆς γῆς. ὁ δὲ ἑνδέκατος Φαρμαρὸς a) ἐδίδαξεν φαρμακείας, ἐπαοιδίας, σοφίας, καὶ ἐπαοιδῶν λυτήρια. ὁ δὲ ἔνατος ἐδίδαξεν ἀστροσκοπίαν. b) ὁ δὲ τέταρτος ἐδίδαξεν ἀστρολογίαν. ὁ δὲ ὄγδοος ἐδίδαξεν ἀεροσκοπίαν. ὁ δὲ τρίτος ἐδίδαξεν τὰ σημεῖα τῆς γῆς. ὁ δὲ ἕβδομος ἐδίδαξεν τὰ σημεῖα τοῦ ἡλίου. ὁ δὲ εἰκοστὸς ἐδίδαξεν τὰ σημεῖα τῆς σελήνης.

rorem inpulerunt; ac tandem perverſis juſtitiæ ſemitis ingens terram univerſam pervagata eſt impietas. Animo inſuper odia fovere, & herbarum radicibus aliis damna parare, Semiazas eorum dux aperuit: Pharmarus Princeps undecimus veneficia, incantationes, præſtigias & incantationum impedimenta: Nonus aſtrorum curſus, quartus aſtrologiam: o-

M 5 πάντες

z) Verba εἶναι ὀργὰς κατὰ τοῦ νοὸς puto eſſe corrupta, pro ἐνεργείας κατὰ τὰς νόσους.

a) Bocharto in Phaleg. IV. 1. Φαρμαρὸς corruptum videtur ex Φαρμακεὺς vel פרמקים Φαρμακὸς, quo vocabulo à Græcis mutuato Hebræi veneficum ſignificant. Itaque & Hottingerus ex hac alluſione Helleniſtam Judæum Apocryphorum Henochi auctorem non minus manifeſto prodi putat, quam Hiſtoriæ Suſannæ ex verbis ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι & ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, quæ Origeni objiciebat Julius Africanus.

b) Vide Clementis Alex. locum productum ſupra p. 172. ex eclogis προφητικῶν & Tatianum p. 147. Tertullianus c. 35 Apologetici: *Eadem officia dependunt & qui Aſtrologos & aruſpices & augures & Magos de Cæſarum capite conſultant, quas artes ut ab Angelis deſertoribus proditas & a Deo interdictas ne ſuis quidem cauſis adhibent Chriſtiani.*

πάντες οὗτοι ἤρξαντο ἀνακαλύπτειν τὰ μυστήρια ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν, καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν.

ctavus aëris inspectionem: tertius terræ: septimus solis: vicesimus Lunæ signa exposuit: singuli denique arcana hæc uxoribus filiisque suis revelaverunt.

III. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤρξαντο οἱ γίγαντες κατεσθίειν τὰς σάρκας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι ἐλαττοῦσθαι ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ δὲ λοιποὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανὸν περὶ τῆς κακώσεως αὐτῶν, λέγοντες εἰσενεχθῆναι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐνώπιον κυρίου.

III. Gigantes postmodum carnes humanas vorare cœperunt. Hinc hominum numerus minor indies fieri, ac pene deficere visus: tum reliqui quique tantæ nequitiæ pertæsi, vocem extulerunt in cœlum, & sui memoriam ad Dei conspectum deferri precati sunt.

Idem Syncellus p. 24.

Πρὸ δὲ τούτων ἡ περὶ τῶν Ἐγρηγόρων ἀκόλουθος ἱστορία ἐκ τοῦ πρώτου λόγου Ἐνὼχ ὡς καὶ συγγενεστέρα ταῖς ἡμετέραις γραφαῖς ἐκτεθήσεται, εἰ καὶ ἀπόκρυφός ἐστι καὶ ἔν τισι ἀμφίβολος, ἔχουσά πως ὧδε.

Inprimis vero exponemus quæ ex libro primo Enochi sequitur narrationem de Egregoris, Scripturis nostris consentaneam, licet Apocrypham & in aliquibus incertæ fidei: Ita autem habet:

IV.

IV. Καὶ ἀκούσαντες οἱ τέσσαρες μεγάλοι ἀρχάγγελοι, Μιχαὴλ, καὶ Οὐριὴλ, καὶ Ραφαὴλ, καὶ Γαβριὴλ, c) καὶ παρέκυψαν ἐπὶ τὴν γῆν d) ἐκ τῶν ἁγίων τοῦ οὐρανοῦ· καὶ θεασάμενοι αἷμα πολὺ ἐκκεχυμένον ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀνομίαν γενομένην, εἰσελθόντες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· ὅτι τὰ πνεύματα καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων στενάζουσιν ἐντυγχάνοντα καὶ λέγοντα ὅτι εἰσαγάγετε τὴν κρίσιν * ἡμῶν πρὸς τὸν ὕψιστον. καὶ τὴν ἀπώλειαν ἡμῶν ἐνώπιον τῆς δόξης τῆς μεγαλοσύνης, ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῶν Κυρίων πάντων τῇ μεγαλοσύνῃ. καὶ

IV. His auditis quatuor Archangeli magni, Michael, Uriel, Raphael & Gabriel de ſanctis cœli proſpexerunt in terram, & viſo plurimo ſanguine ſuper terram effuſo, & univerſa impietate & iniquitate cognita, regreſsi dixerunt ad invicem: Spiritus & animæ hominum ſuſpirant, dicentes: inducite ad Altisſimum orationem noſtram, internecionemque noſtram ad gloriam Majeſtatis, ad Dominum Dominorum omnium in Majeſtate. Tum Deum interpellantes quatuor

προ-

c) Horum quatuor Archangelorum nomina etiamnum celebria apud Judæos, ut ex Menaſſeh ben Iſraelis lib. de Creatione & aliis eorum ſcriptis conſtat. In Litania Carolina apud Jo. Mabillonium V. C. T. 2 Analect. p. 682. præter Raguelem ac Tobielem diſerte invocantur hi quatuor; Michael, Gabriel, Raphaël, Oriel. In oratione Adelberti Concil. Rom. A. 745. *Precor vos & conjuro vos & ſupplico me ad vos Angelus Uriel, Raguel, Tubuel, Michael, Adinus*, (Adimis) *Sabaoc* (Sabaoth) *Tubuas, Sinuel* (Simiel.)

d) Scal. ἐπὶ τῆς γῆς.

* Ita Syncellus p. 13. & 24. ſed Scal. τὴν δέησιν, quem ſequitur Grabius. Atque ita ſemel etiam apud Syncell.

προσελθόντες οἱ τέσσαρες ἀρχάγγελοι εἶπον τῷ Κυρίῳ τῶν αἰώνων· σὺ εἶ ὁ Θεὸς τῶν θεῶν, καὶ κύριος τῶν Κυρίων, καὶ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Θεὸς τῶν e) ἀνθρώπων καὶ ὁ θρόνος τῆς δόξης σου εἰς πάσας τὰς γενεὰς τῶν αἰώνων, καὶ τὸ ὄνομά σου ἅγιον καὶ εὐλογημένον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. σὺ γὰρ εἶ ὁ ποιήσας τὰ πάντα, καὶ πάντων τὴν ἐξουσίαν ἔχων, καὶ πάντα ἐνώπιόν σου φανερὰ καὶ ἀκάλυπτα, καὶ πάντα ὁρᾷς, καὶ οὐκ ἔστιν ὃ κρυβῆναι f) (δυνηθῇ) ὁρᾷς ὅσα ἐποίησεν Αζαὴλ, ὅσα εἰσήνεγκεν, καὶ ὅσα ἐδίδα-

Archangeli dixerunt. Tu es Deus Deorum, & Dominus Dominorum, Regum Rex, & hominum Deus: Thronus gloriæ tuæ in omnes sæculorum generationes perseverat, & nomen tuum Sanctum & benedictum per omnia sæcula. Tu enim omnia condidisti, & omnium tua est potestas, cuncta tibi sunt aperta & manifesta; prospicis universa, nec est quod te possit latere. Vides quæ fecerit Azael, illata ab eo damna, invectam ab eo criminum luem, quas

ξεν,

e) Ita Syncellus p. 24. sed p. 13. Θεὸς τῶν αἰώνων, ut paullo ante Κυρίῳ τῶν αἰώνων, atque infra c. 10. ὁ βασιλεὺς πάντων τῶν αἰώνων. Uti Judæis DEUS רבון העולם. Vide Lud Cappelli spicilegium ad 1. Timoth I. 17. Cæterum Θεὸς τῶν αἰώνων ex veterum quorundam sententia est *Deus Angelorum.* Ita quoque explicant Hebr. I. 2. δι᾽ οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. *per quem & Angelos condidit.* Vide Grabii notas ad Irenæum p. 9. & Cotelerium ad Constitutt. Apostol. VIII. 2. Alio tamen sensu nostri mox, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τῶν αἰώνων, & εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

f) Scal. ὃ κρυβῆναί σε δύναται.

ξεν, ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάντα δόλον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. ἐδίδαξε γὰρ τὰ μυστήρια, καὶ ἀπεκάλυψε τῷ αἰῶνι g) τὰ ἐν οὐρανῷ. ἐπιτηδεύουσι δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ, εἰδέναι τὰ μυστήρια (τολμῶσιν) οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. τῷ Σεμιαζᾶ τὴν ἐξουσίαν ἔδωκας h) ἔχειν τῶν σὺν αὐτῷ ἅμα ὄντων, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς, καὶ συνεκοιμήθησαν μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς θηλείαις ἐμιάνθησαν, καὶ ἐδήλωσαν αὐταῖς πάσας τὰς ἁμαρτίας, καὶ ἐδίδαξαν μίσητρα i) ποιεῖν.

fraudes, quæ crimina ſuper terram induxerit, artes, doloſque, quibus aridam corrupit. Secreta palam fecit, & iſta, quæ in cœlis occluſa erant, ſæculo revelavit. Genium ejus ſtudent aſſequi, & arcana quæque perſcrutari non verentur hominum filii. Omnium ſibi conjunctorum & familiarum Semiazæ contuliſti poteſtatem. Illi vero ad filias hominum terræ diverterunt, & cum eis dormierunt: polluti cum mulieribus, nihil non facinoroſum eis a-

καὶ

g) Ita Scal. & Grabius, pro quo in Syncello p. 24. τὰ ἐν αἰῶνι.

h) Scal. Οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τῷ Σεμιεζᾷ τὴν ἐξουσίαν ἔδωκαν.

i) Ita Scal. & Goarus, qui exponit *exoſa* ac ſi eſſet μισητα. Idem in MS. ſuo μίσιτρα reperit. Schotanus legit μυσητρὰ *ſcelerata*, ſed Kircherus: *inſtrumenta fornicationis*, & Vockerotus *incitamenta libidinis*. Nam Schol. Ariſtophanis & Svidas μισητίαν derivant non a μῖσος, ſed a μίσγεσθαι, exponuntque τὴν εἰς τὰ Ἀφροδίσια ἀκρασίαν. Dicitur igitur μίσιτρον ut φίλτρον.

καὶ νῦν ἰδοὺ αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων ἔτεκον ἐξ αὐτῶν υἱοὺς γίγαντας· κίβδηλα ἐπὶ τῆς γῆς k) ἐκκέχυται, καὶ ὅλη ἡ γῆ ἐπλήσθη ἀδικίας. καὶ νῦν ἰδοὺ τὰ πνεύματα τῶν ψυχῶν τῶν ἀποθανόντων ἀνθρώπων ἐντυγχάνουσι, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τοῦ οὐρανοῦ ἀνέβη ὁ στεναγμὸς αὐτῶν, καὶ οὐ δύναται ἐξελθεῖν ἀπὸ προσώπου τῶν ἐπὶ τῆς γῆς γινομένων ἀδικημάτων· καὶ σὺ αὐτὰ οἶδας πρὸ τοῦ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ ὁρᾷς αὐτοὺς καὶ οὐδὲν λέγεις. l) τί δεῖ ποιῆσαι περὶ τούτου;

V. Τότε ὁ ὕψιστος εἶπεν, καὶ ὁ ἅγιος ὁ μέγας ἐλάλησε. καὶ ἔπεμψε τὸν Οὐριὴλ πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Λάμεχ, λέγων· πορεύου πρὸς τὸν Νῶε, καὶ εἰπὸν αὐτῷ τῷ

peruerunt,& exoſa quæque perpetrare edocuerunt, En inſuper prolem Giganteam ex eis pepererunt hominum filiæ: tetra corruptionis labes ſuper terram omnem graſſata eſt, & totus orbis injuſtitia plenus eſt. En adſtant Spiritus animarum hominum morte jam functorum, & ad portas usque cœli ſuſpiria eorum pertigerunt, nec propter ſcelerum in terris commiſſorum gravitatem diſcedere queunt. Tu tamen, antequam fiant, illa noſti, vides, permittis, nec verbum eloqueris? Quid rei nunc agendum?

V. Reſpondit altisſimus, & Sanctus Excelſus loqvutus eſt: & miſit Uriel ad filium Lamech, dicens: Vade ad Noe, & dic ei meo nomine: Ab-

ἐμῷ

k) Scal. addit, τῶν ἀνθρώπων.

l) Scal. hæc cum ſuperioribus conjungit hoc modo: καὶ οὐδὲν λέγεις τί δεῖ ποιῆσαι αὐτοὺς περὶ τούτου.

ἐμῷ ὀνόματι. κρύψον m) σεαυτὸν, καὶ δήλωσον αὐτῷ τέλος ἐπερχόμενον, ὅτι ἡ γῆ ἀπόλλυται πᾶσα. καὶ εἰπὸν αὐτῷ. ὅτι κατακλυσμὸς μέλλει γίνεσθαι πάσης τῆς γῆς, ἀπολέσαι n) πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. δίδαξον τὸν δίκαιον, τί ποιήσει, τὸν υἱὸν Λάμεχ, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς ζωὴν συντηρήσει, καὶ ἐκφεύξεται δι' αἰῶνος. καὶ ἐξ αὐτοῦ φυτευθήσεται φύτευμα, o) καὶ σταθήσεται πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος.

VI. Καὶ τῷ Ῥαφαὴλ εἶπεν. πορεύου Ῥαφαὴλ, καὶ δῆσον τὸν Ἀζαὴλ, χερσὶ καὶ ποσὶ συμπόδισον αὐτὸν, καὶ ἔμβαλλε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος p) καὶ ἄνοιξον τὴν

ſconde temetipſum: & eventurum finem illi denuncia, quoniam terra peribit univerſa. Et dic ei: Totius terræ futurum eſt diluvium, ut è ſuperficie terræ cuncta diſpereant, & deleantur. Edoce juſtum filium Lamech quid agere debeat, & animam ſuam ſervabit incolumem, & per ſæculum perniciem evadet. Ejus quoque induſtria novum germen pullulabit, & coletur, & per omnes ſæculi generationes conſiſtet.

VI. Et Raphaeli dixit: Vade Raphael, & Azaelem liga, manus & pedes ejus vinculis conſtringe, & in tenebras mitte; aperi deſerti Du-

m) Scal. κρύφου σεαυτόν.

n) id. ἀπολέσον πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς ξηρᾶς.

o) Gen. IX. 20. de Noa Lamechi filio: καὶ ἤρξατο Νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς, καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα.

p) Scaliger, Grotius, Lud. Cappellus, Dan. Heinſius, Grabius-

τὴν ἔρημον τὴν οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ Δουδαὴλ, q) καὶ ἐκεῖ προσθεὶς βάλε αὐτὸν, καὶ ὑπόθες αὐτῷ λίθους ὀξεῖς. λίθους τραχεῖς, καὶ ἐπικάλυψον αὐτῷ σκότος, καὶ οἰκειωσάτω r) ἐκεῖ τὸν αἰῶνα, καὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ πώμασον, καὶ φῶς μὴ θεωρείτω. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀπαχθήσεται εἰς τὸν ἐμπυρισμὸν τοῦ πυρός. καὶ ἴασαι τὴν γῆν, ἣν ἠφάνισαν οἱ Ἐγρήγοροι. καὶ τὴν ἴασιν τῆς πληγῆς s) δήλωσον, ἵνα ἰάσωνται τὴν πληγὴν, καὶ μὴ ἀπόλωνται πάντες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν τῷ μυστηρίῳ ὃ εἶπον οἱ Ἐγρήγοροι, καὶ ἐδίδαξαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ

dael desertum, & projectus illuc eum conjice: & suppositis ei lapidibus acutis & asperis, induc super eum tenebras, quas in æternum incolat, visum desuper obstrue, nec lumen respiciat, ut in die judicii incendio consumendus abducatur. Terram vero ab Egregoris corruptam sana; plagæ cicatricem manifesta, ut curetur hæc eorum plaga, ne arcanis ab Egregoris revelatis, quorum peritiâ posteri eorum sunt imbuti, & ex quibus universa terra operum, quæ Azael docuit, præ-

ἐρη-

biusque putant hunc locum in animo habuisse Judam Apostolum cum scriberet v. 6. ἀγγέλους ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν. Similiter ante Judam, Grabio judice, S. Petrus in posteriore Epist. cap. 2. vers. 4. *cujus*, inquit, *obscura quodammodo verba ex his Enochi bene explicantur.* Diserte vero hæc citavit Tertullianus in locis quæ attuli supra p. 169.

q) Scal. Δοδοὴλ.
r) id. οἰκησάτω, rectius.
s) Scal. τῆς γῆς.

ἐρημώθη * πᾶσα ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις τῆς διδασκαλίας Αζαὴλ. καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ γράψον πάσας τὰς ἁμαρτίας.

VII. Καὶ πρὸς τὸν Γαβριὴλ εἶπεν. πορεύου, Γαβριὴλ, ἐπὶ τοὺς γίγαντας, ἐπὶ τοὺς κιβδήλους, ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς πορνείας, καὶ ἀπόλεσον τοὺς υἱοὺς τῶν Ἐγρηγόρων ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων, πέμψον αὐτοὺς εἰς ἀλλήλους, ἐξ αὐτῶν εἰς αὐτοὺς. ἐν πολέμῳ καὶ ἐν ἀπωλείᾳ, καὶ μακρότης ἡμερῶν οὐκ ἔσαι αὐτοῖς. t) καὶ πᾶσα ἐρώτησις u) οὐκ ἔστιν τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ὅτι ζήσεται ἕκαστος αὐτῶν ἔτη πεντακόσια.

VIII. Καὶ πρὸς τὸν Μιχαὴλ εἶπεν· πορεύου Μι-

vitate deserta est, omnes hominum filii funditus intereant: & omnia hucusque perpetrata scelera super eam describe.

VII. Et Gabrieli dixit: Tu Gabriel ad Gigantes, spurios, ex adulteriis ortos proficiscere: filios Egregororum à filiis hominum disperde: bellis excitatis partem eorum in sibi adversam excita, conserant invicem exercitus, ut cædibus, & mutua internecione conficiantur, resecetur diuturnior eorum vita, nec sit patribus eorum inquirendi locus: promittant sibi licet æternitatem vitæ, & ad quingentos usque annos luminis visum.

VIII. Et Michaeli dixit: Vade Michael, Se-

* al. ἠρημώθη,

t) Hæc verba: οὐκ ἔσαι αὐτοῖς, apud Scaligerum desiderantur.

u) Ἐρώτησις significat votum, precationem, ut ἐρωτᾶν. petere, rogare Joh. XVI. 26. XVII. 9. 15. 20. Itaque sensus est votis parentum non responsuros eventus.

χαὴλ, δῆσον Σεμιαζᾶν, x) καὶ τοὺς ἄλλους σὺν αὐτῷ, τοὺς συμμιγέντας ταῖς θυγατράσι τῶν ἀνθρώπων τοῦ μιανθῆναι ἐν αὐταῖς ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ αὐτῶν, καὶ ὅταν κατασφαγῶσιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ ἴδωσιν τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀγαπητῶν αὐτῶν, δῆσον αὐτοὺς ἐπὶ ἑβδομήκοντα γενεὰς εἰς τὰς νάπας τῆς γῆς, μέχρι ἡμέρας κρίσεως αὐτῶν, μέχρι ἡμέρας τελειώσεως τελεσμοῦ, ἕως συντελεσθῇ κρίμα τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. τότε ἀπενεχθήσονται εἰς τὸ χάος τοῦ πυρὸς, καὶ εἰς τὴν βάσανον, καὶ εἰς τὸ δεσμωτήριον τῆς συγκλείσεως τοῦ αἰῶνος. καὶ ὃς ἂν κατακριθῇ καὶ ἀφανισθῇ ἀπὸ τοῦ νῦν μετ' αὐτῶν, δεθήσεται y) μέχρι

miazam aliosque filiabus hominum commixtos, & immunditiis eorum inquinatos vinculorum nexibus coërce; & mactati fuerint eorum filii, dilectorumque sibi stragem viderint, abduc eos in extremos terræ recessus usque ad septuaginta generationes, ad judicii eorum terminum, ad consummationis eorum finem, usque dum sæculi sæculorum judicium absolvatur. Tunc in ignis confusum chaos, in tormenta, & æterni carceris vincula rapientur: quivis autem cum eis nunc damnatus & suppliciis adjudicatus, ad consummatum usque generis eorum finem

τελει-

x) Syncell. p. 11. τότε ὁ ὕψιστος ἐκέλευσε τοῖς ἁγίοις ἀρχαγγέλοις, καὶ ἔδησαν τοὺς ἐξάρχους αὐτῶν καὶ ἔβαλον αὐτοὺς εἰς τὴν ἄβυσσον, ἕως τῆς κρίσεως.

y) Scal. βληθήσεται. MS. quo usus Goarus, δεηθήσεται. Al. δοθήσεται.

τελειώσεως γενεᾶς αὐτῶν z).

Καὶ μεθ' ἕτερα·

IX. Καὶ νῦν οἱ Γίγαντες, οἱ γεννηθέντες ἀπὸ πνευμάτων καὶ σαρκὸς, a) πνεύματα πονηρὰ ἔσονται, τὰ πνεύματα ἐξεληλυθότα ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς σαρκὸς αὐτῶν, διότι ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐγένοντο, καὶ ἐκ (τῶν ἁγίων) b) τῶν Εγρηγόρων ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως αὐτῶν, καὶ ἀρχὴ θεμελίου. πνεύματα πονηρὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἔσονται, τὰ πρῶτα c) τῶν Γιγάντων νεμόμενα, ἀδικοῦντα, ἀφανίζοντα, ἐμπίπτοντα, καὶ συμπα-

compedibus vinctus concludetur.

Et aliis quibusdam interjectis.

IX. Gigantes deinceps, à Spiritus & carnis copula procreati, erunt Spiritus nequam, Spiritus è corpore carnis suæ deflectentes, eo quod ex hominibus nati sunt, & ex sanctis Egregoris ortus eorum principium ac fundamenti exordium fuit deductum: scelerati Spirtus erunt super terram, inter Gigantes præcipui, hinc populabuntur, cædent, & vastabunt; illinc insi-

z) Supra c. VI. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀπαχθήσεται εἰς τὸν ἐμπυρισμὸν τοῦ πυρός. Notum est Iudæos & veteres Christianos multos in ea fuisse sententia, quod Angeli & homines reprobi tempore judicii extremi demum infernalibus flammis ustulandi serventur.

a) Scaligeri Codex addit: πνεύματα πονηρὰ ἐπὶ τῆς γῆς καλέσουσιν αὐτοὺς, ὅτι ἡ κατοίκησις αὐτῶν ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς.

b) Verba τῶν ἁγίων desunt in Scal.

c) Scal. τὰ πνεύματα.

λαίοντα καὶ ῥίπτοντα d) ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ δρόμους ποιοῦντα, καὶ μηδὲν ἐσθίοντα, ἀλλὰ ἀσιτοῦντα, e) καὶ φάσματα ποιοῦντα, διψῶντα, καὶ προσκόπτοντα. καὶ ἐξαναστήσονται τὰ πνεύματα ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν γυναικῶν, ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐξεληλύθασι. καὶ ἀπὸ ἡμέρας καιροῦ σφαγῆς, καὶ ἀπωλείας καὶ θανάτου τῶν Γιγάντων, Ναφιλεὶμ καὶ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, f) οἱ μεγάλοι ὀνομαστοὶ, τὰ πνεύματα τὰ ἐκπορευόμενα ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς σαρκὸς, ἔσονται ἀφανίζοντα χωρὶς κρίσεως, οὕτως ἀφανίσουσι μέχρις ἡμέρας τῆς τελειώσεως, ἕως τῆς κρίσεως τῆς μεγάλης, ἐν ᾗ ὁ αἰὼν ὁ μέγας τελεσθήσεται, ἐφ' ἅπαξ ὁμοῦ τελεσθήσεται.

lient, colluctabuntur, in terram prosternent, & incursibus alios impetent: absque ullo cibo victitabunt, immittent spectra, sitient ipsi, & in alios irruent. Et in filios virorum & mulierum, ceu ex iisdem prognati, insilient. A primo cædis, internecionis, & Gigantum mortis momento fiet, ut Naphilim & robusti terræ, proceres celebres, Genii ab animis suis digressi, quasi carne compacti, cuncta absque delectu devastent, hoc pacto cuncta susque deque mittent usque ad consummationis diem, ad magnum usque judicium, quo sæculum illud magnum absolvetur, & semel ac simul ultimo claudetur fine.

Καὶ

d) id. ῥιπτοῦντα. Et utrumque dicitur ῥίπτω & ῥιπτέω. ῥίπτειν de dæmone occurrit Luc. IV. 35.

e) Male Goarus σιτοῦντα.

f) Scal. οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς.

Καὶ αὖθις·

X. Περὶ δὲ τοῦ ὄρους, g) ἐν ᾧ ὤμοσαν καὶ ἀναθεμάτισαν πρὸς τὸν πλησίον αὐτῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἀποστῇ ἀπ' αὐτοῦ ψῦχος καὶ χιὼν, καὶ πάχνη, καὶ δρόσος, οὐ μὴ καταβῇ εἰς αὐτὸ, εἰ μὴ εἰς κατάραν καταβήσεται ἐπ' αὐτὸ, μέχρις ἡμέρας κρίσεως τῆς μεγάλης. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κατακαυθήσεται, ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται κατακαιόμενον * καὶ τηκόμενον ὡς κηρὸς ἀπὸ πυρὸς, οὕτω κατακαήσεται περὶ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. καὶ νῦν ἐγὼ λέγω ὑμῖν υἱοῖς ἀνθρώπων· ὀργὴ μεγάλη καθ' ὑμῶν, καὶ κατὰ τῶν υἱῶν ὑμῶν, h) καὶ οὐ παύσεται ἡ ὀργὴ αὕτη ἀφ'

Et rurſus.

X. A monte vero, in quo juramento ſeſe invicem adſtrinxerunt, ac ubi ſe diris mutuò devoverunt, nusquam deficient frigora vel nives; pruina vel ros ad diem usque judicii magni nusquam, niſi forte in perniciem, delabentur. Ardebit & deprimetur in illo tempore, horrendâ fœdabitur aduſtione, liquefiet ad inſtar ceræ, & omnes ejus fructus areſcent. Nunc vero vobis filiis hominum edico; Magna vobis & filiis veſtris pernicies inſtat: & usque ad filiorum veſtrorum internecionem non deficiet.

g) Hermon ſupra c. I. Cæterum quæ de rore in montem non demittendo ſequitur imprecatio ſimilis eſt illi 2. Sam. I. 21. quæ non ita eſt accipienda, ac ſi effectus ita revera ſequi debuiſſet, nam & rorem pluviamque in montibus Gilboæ poſtea experti ſunt iter facientes, & roris in monte Hermon meminit Davides Pſal. CXXXIII.

* Scal. καταϊξόμενον.

h) Quæ ſequuntur usque ad καὶ ἀπολοῦνται, in Scal deſiderantur.

ὑμῶν, μέχρι καιροῦ σφαγῆς τῶν υἱῶν ὑμῶν. καὶ ἀπολοῦνται οἱ ἀγαπητοὶ ὑμῶν, καὶ ἀποθανοῦνται οἱ ἔντιμοι ὑμῶν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ μὴ ἔσονται πλείω τῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἐτῶν· i) καὶ μὴ δόξητε ἔτι ζῆσαι ἐπὶ πλείονα ἔτη· οὐ γάρ ἐστιν ἐπ' αὐτοῖς πᾶσα ὁδὸς ἐκφεύξεως ἀπὸ τοῦ νῦν διὰ τὴν ὀργὴν, ἣν ὠργίσθη ὑμῖν ὁ βασιλεὺς πάντων τῶν αἰώνων. μὴ νομίσητε ὅτι ἐκφεύξησθε ταῦτα.

Dilecti vestri peribunt, & præcipuo honore digniores habiti tollentur è terrâ: eo quod ab hoc momento dies vitæ eorum non nisi centum & viginti annorum sint futuri: diuturniorem vitam ne vobis ipsis polliceamini; à data siquidem hoc momento sententia nullus defensionis aut effugii dabitur locus, propter iram, qua sæculorum omnium Rex motus est, à qua deflectendi spes vana est & fallax.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ πρώτου βίβλου τοῦ Ἐνὼχ περὶ τῶν Ἐγρηγόρων.

Et hæc quidem ex primo libro Enoch, de Egregoris.

Idem Syncellus p. 32. ex Alexandro Polyhistore.

Παραλαβόντας ἀπὸ τοῦ τετάρτου τῶν Ἐγρηγόρων ἄρχοντος Χωραβιὴλ τὸ τοῦ ἡλίου ἀνακυκλευματικὸν μέτρον εἶναι ἐν ζωδίοις δώδεκα, μοίραις τριακοσίαις ἑξήκοντα.

A quarto Egregororum Principe Chorabiele edoctos, mensuram periodi Solis absolvi per duodecim signa gradibus trecentis & sexaginta.

Idem

i) Sic multi Judæi & Christiani interpretati sunt verba Genes. VI. 3. *& erunt dies eorum centum & viginti anni.*

Idem Syncellus p. 33.

Ἐν τῷ ἑκατοστῷ ἑξηκοστῷ ἔτει τοῦ Ἐνὼχ ὅπερ ἦν κοσμικὸν ͵ασπϛʹ καὶ ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ ὁ ἐπὶ τῶν ἄστρων Ἀρχάγγελος Οὐριὴλ ἐμήνυσε τῷ Ἐνὼχ τί ἐστι μὴν καὶ τροπὴ καὶ ἐνιαυτὸς, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ αὐτοῦ Ἐνὼχ φέρεται, καὶ τὸ ἔχειν τὸν ἐνιαυτὸν πεντήκοντα δύο ἑβδομάδας, καὶ ὅτι ἐτῶν ͵ασπϛʹ γίνονται ἡμερῶν μὲν μυριάδες μϛʹ καὶ ͵θτϟ, ἑβδομάδων δὲ μυριάδες ϛʹ καὶ ͵ζνϛʹ ἐν αἷς οὔτε μὴν, οὔτε τροπαὶ οὔτε ἐνιαυτοὶ οὔτε τὰ τούτων μέτρα τοῖς ἀνθρώποις ἐγνώσθησαν.

Anno Enochi 165. à Mundi conditu 1286. Conditoris omnium DEI nutu quid mensis, quid Solis conversio, quid annus, Archangelus Uriel astris præpositus Enocho revelavit, ut in libro ipsius Enoch habetur, & quod annus constat hebdomadibus duabus & quinquaginta: & quod anni 1286. constant myriadibus dierum quadraginta sex, & 9390: hebdomadum vero myriadibus sex & 7056. in quibus neque mensis ambitus, neque Cœli Solisve conversio, neque annorum numerus, neque horum ratio & mensura hominibus innotuerant.

LXIII. Recentium Virorum doctorum quædam de libro Henochi & testimonio S. Judæ Apostoli judicia.

Josephus Scaliger ad Græca Eusebii p. 405.

ATque hæc hactenus ex primo libro Enoch commentitio, quæ omnia plusne otii Judæis ut confingerent, an mihi patientiæ ut de-

deſcriberem ſuperfuerit, equidem ſtatuere non poſſum. Tot enim ſunt in illis quorum piget, tædet pudetque, ut niſi ſcirem Judæorum eſſe mentiri, neque nunc eos illas nugas deſinere poſſe, ne digna quidem cenſuiſſem quæ legerentur. Sed quia ex Hebraiſmo converſa ſunt, ut etiam mediocriter Hebraice perito conſtare poteſt, & vetuſtisſimus eſt liber, & à Tertulliano ex eo quædam adducuntur quæ huc alludunt, & quod caput eſt, locus qui in Epiſtola Judæ de Angelis prævaricatoribus producitur, manifeſto ex hoc fragmento * excerptus eſt, malui tædium deſcribendi devorare, quam committere, ut illis benevoli Lectores diutius carerent.

Hugo Grotius ad Epiſtolam Judæ v. 14.

Solebant Rabbini & Angelis & viris magnis tribuere ea dicta quæ dixiſſe poterant. Ea vero verba quæ hic citantur ut Carpocratianis bene convenientia reperiebantur in libro qui dicebatur Ἀποκάλυψις Ενὼχ. quo uſus eſt Celſus, & particulam ex eo produxit quam habes apud Origenem contra Celſum libro V. inde etiam ſumſit Irenæus IV. 30. Tertullianus inde hauſit —— —— Clemens Alex. in excerptis indidem citat —— —— Judæi ei libro fidem tribuebant, nam citatur in Zohar. Habuit Georgius Syncellus librum Græcum eo nomine, unde nobis partem ſatis magnam dedit Joſephus Scaliger in doctisſimis ad Euſebium notis, in qua & illa ſunt de artibus, quas homines An-

* Vide quæ notavi ſupra p. 191. 192.

Angelorum ministerio acceperint. Credo initio librum fuisse exiguum. sed cum tempore quemque ea quæ voluit ei addidisse, ut in libris illis abstrusioribus factum est sæpe.

Guil. Caveus in Vita S. Judæ Apostoli. c. 5.

Quæ de Henocho Judas in sua Epistola refert, non plane necesse est ex libro Apocrypho petita esse, potuit enim illa accipere ex prophetia, cujus fama ad ejus tempora propagata fuit, vel â sancto Spiritu singulariter ipsi atque immediate * revelatam scripto suo inserere. Sed fac eum ex libro sub Enochi ambulante nomine ista hausisse, neutiquam tamen hoc vel tantillum fidei vel auctoritati Epistolæ ejus detrahere potest. Neque enim omnia falsa esse oportet quæ in libro Apocrypho seu haud Canonico leguntur. Neque exinde quod testimonium ex libro aliquo affert Apostolus, reliqua omnia ab eo probari vel pro veris haberi colligas, quemadmodum nemo dixerit Paulum omnia quæ in Ethnicis Poëtis exstant probare voluisse quando unam alteram ve sententiam Menandri, Arati, Epimenidis subinde allegavit. Ac sane Judas Apostolus, siquidem ex libro illo testimonium repetiit, prudenter hac in parte se gessit

* Hanc sententiam ideo parum verisimilem duxerim, quod testimonium cum minore fructu allegatur, quando soli scriptori non etiam aliis constat, illa dicta vel scripta esse ab eo, cujus auctoritate scriptor utitur. Igitur longe est credibilius de testimonio Henochi tum temporis inter Judæos rem fuisse notissimam, sive quod constanti traditione ita essent persvasi, sive ex libro aliquo edocti.

gessit & oportune prorsus illo usus est, siquidem Epistola sua imprimis oppugnat Gnosticos, qui præ cæteris ad traditiones scriptaque Apocrypha provocabant, ac forte hunc ipsum Enochi librum propugnandis impiis suis dogmatibus prætexebant. Atque idem sentiendum de altero hujus Epistolæ loco, in quo de concertatione Archangeli Michaelis & Diaboli super sepultura corporis Mosis memoratur; de qua in tota S. Scriptura ne γρῦ quidem. communiter autem creditur Judam hoc accepisse è libro Judaico פטירת משה *liberatio Mosis*, cujus etiam Patres quidam Græci sub titulo *ἀνάληψις Μώσεως* mentionem faciunt. Nec magis mirandum hoc factum à Juda, quam quod Paulus Magos qui se Mosi opposuerunt memorat duos Jannem & Jambrem, quos & ipsos necesse est vel ex certa traditione vel ex libro haud Canonico hausisse, siquidem in Historia Mosaica de illis altum silentium. Utcunque autem fuerit, & undecunque illa habuerit Judas, sufficit nobis â S. Spiritu illa consignata ut verissima, atque Canonicis litteris inserta esse.

Joannes Ernestus Grabe in notis ad Spicilegium Patrum Tom. I. p. 345.

Neque Judas Apostolus, ad cujus Testimonium Tertullianus provocat, libros Enochi Canonicos fecit, dum quandam ex iis prophetiam de adventu Domini ad judicium allegavit; sed eo ipso solum declaravit, non omnino noxios eos fuisse, sed quædam vera iis contineri, quæ ipse sancto Spiri-

tu

tu repletus bene discernere potuit, uti Origenes Prologo Homil. in Canticum bene observavit. Cæterum & id inde colligitur, libros Enochi non à Christianis demum confictos esse, sed aliquamdiu ante ævum Apostolicum extitisse. Atque hoc probatur insuper ex eo, quod antiquus auctor libri Zohar Apocrypho Enoch usus sit, teste Rabbi Menachem Recanatensi, qui Seculo XIII. æræ Christianæ vixit, in ביאור על התורה i. e. *Explicatione legis Mosaicæ*, fol. 30. col. 1. edit. Venetæ 1545. & ipse Menachem Enochum passim citaverit: qui utrique id minime fecissent, si librum istum à Christianis scriptum putassent. Validissimè autem hoc confirmatur exinde, quod Alexander Polyhistor, apud Eusebium Lib. IX. de Præparat. Evangel. c. 17. p. 419. C. testetur, Eupolemum de Enocho scripsisse. Τοῦτον εὑρηκέναι πρῶτον τὴν Ἀστρολογίαν, οὐκ Αἰγυπτίους — Ἕλληνας δὲ λέγειν τὸν Ἄτλαντα εὑρηκέναι Ἀστρολογίαν. εἶναι δὲ τὸν Ἄτλαντα τὸν αὐτὸν καὶ Ἐνώχ, *Eum primum invenisse Astrologiam, non autem Ægyptios — & Græcos quidem Atlantem Astrologiæ inventorem facere, sed Atlantem illum ipsum Enochum fuisse.* Quod Eupolemum ex libro Enochi didicisse, dubitare me non sinunt verba Georgii Syncelli p. 33. *Anno à mundi creatione* 1286. *Dei omnium dominatoris nutu, quid mensis, quid solis conversio, quid annus*, &c. *Archangelus Uriel astris præpositus Enocho revelavit, ut in ipsius Enochi libro legitur*, quæ Græce ita se habent: Ἐν ἔτει ͵αβπϛ΄ καὶ ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ ὁ ἐπὶ τῶν ἄστρων ἀρχάγγελος Οὐριὴλ ἐμήνυσε τῷ Ἐνὼχ, τί ἐστι μὴν, καὶ τροπὴ, καὶ ἐνιαυτὸς, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ αὐτοῦ Ἐνὼχ φέρεται. Atqui

Ale-

Alexander Polyhiſtor integro fere ante Chriſtum natum ſeculo ſcripſit, ante hunc vero aliquamdiu floruit Eupolemus, cujus ætatem haud exacte ſcimus. — Enochi libros integros penes Scaligerum extitiſſe, in Electis Scaligeranis p. 283. in voce Nazaretanus lego quidem, ſed non credo.

Brianus Waltonus prolegom. Bibl. 2. §. 7.

Enochum prophetaſſe, ejusque prophetiæ partem Apoſtolorum temporibus extitiſſe, ex Epiſtola Judæ certum eſt: ſine ſcriptura vero tot annorum millibus conſervatam fuiſſe, nullo modo probabile videtur.

Rich. Simon lib. III. Hiſt. Criticæ c. 21.

Immo probabilius eſt Enochum nullum unquam librum compoſuiſſe, ſed ejus verba tantummodo Judam allegaſſe, quemadmodum Judaica traditio illi tum temporis ea tribuebat, non ſecus ac Paulus Jannis & Jambris meminit ſecundum eandem traditionem. Innumeras iidem Judæi ſimiles traditiones habent, quas primis ſuis Patriarchis adſcribunt, qvorum nominibus poſtea ipſorum Doctores allegorici ac Cabbaliſtici libros dein vulgarunt, fabulis & gerris plenos. Quæ res nihil vetat quominus multa vera iis inſint, quæ quidem à falſis ſolus DEI Spiritus jam diſcernere posſit.

Idem Simon notis ad verſionem Gallicam N. T. Epiſt. Judæ v. 14.

C' eſt d' eux qu' Enoch a propbetiſé) comme dire, a écrit, etant inſpiré de Dieu, en ſorte que S. Jude cite

cite un veritable livre attribué à Enoch, & que quelques Juifs regardoient comme un livre divin. Il nous reste encore aujour d' hui de longs fragmens de cet ouvrage, qui est rempli de fables & de visions, ayant été fort corrumpu dans la suite.

B. D. Augustus Pfeifferus Exerc. de Henocho cap. IV. §. 8.

Sed quid tandem dicemus de Prophetia Henochi, cujus disertam mentionem facit Judas? Tria cogitari possunt. 1. Citasse Apostolum librum quemdam tum exstantem, sive ab Henocho profectum, sive ab alio sub ejus nomine vulgatum 2. Henochi Prophetiam per διαδοχὴν usque ad tempora Apostoli esse propagatam. 3. Apostolum Henochi verba ex singulari revelatione divina habuisse. Primum post alios assumit Scaliger, qui censet Apostolum fragmentum de Egregoris allegasse. Ita & Greg. Primaticcius Comment. in Epist. Jud. p. 167. Verum ne plura huc accersamus, verba ab Apostolo adducta in fragmento de Egregoris non exstant. Secundum placet Mich. Medinæ de recta in DEum fide lib. 6. c. 24. Joanni Mario Scribonio serm. 17. in Epist. Judæ p. 259. & aliis, qui hic urgent Prophetiam istam tanquam rem inter eos, ad quos Judas scribit, notam & celebrem propositam fuisse, id quod tamen e verbis Apostoli colligere non licet. Nos in postremo simpliciter acquiescimus. * Recte clariss. Bangius p. 94.

* Probat hanc sententiam quoque B. Calovius in Bibliis illustratis & Sam. Pomarius ad hunc Epist. Judæ locum p. 378.

94. Cœli Orientis, *Judæ viro ducto à Spiritu Dei non opus fuit ad scripta antediluviana aut traditiones recurrere, quippe qui gaudebat extraordinaria & extemporali scribendi & loquendi promtitudine, atque ipsius Spiritus S. ὑπομνήσει καὶ διδάξει.* Quomodocunque ergo alias Prophetia ista propagata sit, *id tamen*, ut apposite B. D. Dorscheus, *constat suffragio Apostolico, divinæ veritatis quasi signaturam accepisse* Cæterum è citatione Prophetiæ Henochicæ Apostolica neque istud facile confecerit quisquam, Henochum Prophetiam illam suam litteris consignasse. Non dicit Apostolus ἔγραψε sed προεφήτευσε, neque introducit Henochum γράφοντα sed λέγοντα. Sic Petrus narrat Noachum fuisse κήρυκα τῆς δικαιοσύνης 2. Epist. II. 5. Nec tamen inde illico conficitur Noachum tomos Concionum vulgasse.

Hermannus Witsius Meletem. Leidens. p. 501. seq.

Animum inducere non possum ut credam Judam ex Apocrypho Henochi libro sua desumsisse, Cujus auctorem fuisse Judæum quendam, Christianæ fidei elementis tinctum, non sine ratione Viri Clarissimi Cavius & Dodwellus opinantur, scriptionem libri ad Christianismi sæculum secundum referentes — Scaliger quod mirum ex tam futili, nugatorio, atque omni ratione Apocrypho scripto B. Judam Prophetiam hanc Henochi arcessivisse vult. Quod mihi nullo modo fit verisimile. Non enim certe id egit Apostolus, ut sanctissimis & sapientissimis litteris suis in materia momentosissima absurdi scripti allegatione fidem & reverentiam detraheret.

At

At neque dicit Judas Henochum ita ſcripſiſſe, neque in libro, qui Henochi dicitur, prophetiæ hujus vel vola vel veſtigium reperitur. Imo credibile eſt Judæ ætate ſuppoſititium hunc librum ne quidem in rerum natura fuiſſe, ſed vel à putido & portentoſo neſcio quo Cabbaliſta Græcanico, vel ab hæretico, & ſciolo aliquo Chriſtum profeſſo, ſub Henochi nomine procuſum eſſe. Quod multis rationibus erudite oſtendit in Hiſtoria Patriarcharum *Heideggerus*. Celeberrimus *Coccejus* conjectat Judam ex hiſtoria Moſaica * collegiſſe. *Nam*, inquit, *prophetaſſe Henochum, ſatis conſtat ex ſacris literis. Ambulavit enim cum Deo, ergo cum Deo fecit, defectoribus ſe oppoſuit, verbis, ſine dubio, in Spiritu Sancto dictis, & opere. Nemo eſt qui credat in Deum, qui non prophetet. . . . . Nullus patrum credens*

* Chunmannus ita Flinsbachius libro de conjectandis extremis temporibus putavit nullum quidem de Henocho editum voce vel ſcripto vaticinium, verum hanc ejus fuiſſe realem quandam Prophetiam à Juda expoſitam, quod typus fuerit Judicii atque æternitatis poſt ſex mundi millenarios exſpectandæ, *Sicuti* nempe *mors corporalis in priores ſex patres Eccleſiæ, ſcilicet in Adam, Seth, Enos, Kainan, Mahaleel, & Jared propter peccatum efficaciter dominata eſt, in ſeptimum vero Enoch ſuam vim atque potentiam exſerere non potuit: ita quoque per ſex millia annorum quibus mundus hic ſtabit, in omnes homines dominabitur ſed in ſeptimo millenario qui initium æternæ ac cœleſti vitæ futurus eſt, amiſſo aculeo ſuo prorſus abolebitur, ideo notanter etiam ſeptimus ab Adam dicitur.* Verum enim vero ad Prophetiam quandam voce vel ſcripto ab Enoho editam reſpexiſſe Apoſtolum, vix dubitare nos ſinit, quod non modo ait προεφήτευσε, ſed etiam προεφήτευσε αὐτοὺς; & προεφήτευσε λέγων.

dens promisſioni in Paradiſo auditæ non prophetavit de Chriſti adventu & regno. Porro Judas talia Henochum prophetaſſe teſtatur, quæ optime & pathetice ei attribuuntur in proſopopœia. Quæ quidem non male mihi animadverſa videntur: attamen non validum ſatis fundamentum continere, cui Judæ allegatio commode inædificetur. Nam Judas formulam prophetiæ Henocho adſcribit, quæ ex Moſe diſci non poteſt. Alii denique veriſimilius arbitrantur, habuiſſe Judam ex nota & confeſſa eo tempore traditione: quam veram eſſe Spiritu Magiſtro cognovit, dignamque judicavit, quam ſua hac epiſtola conſecraret æternitati. Cui ſententiæ ego quoque hactenus acquieſco.

LXIV. Liber Henoch laudatus in libro Zohar, & à Manahemo Ricinenſi, ſ. Recanatenſi.

Jo. Druſius libro de Henocho Cap. 22.

Librum hunc hodie adhuc exſtare apud Judæos, dubitare me non patitur Manahemus Ricinenſis, qui eum aliquoties laudat, ut fol. 30. col. 1. & 2. *Partim ſapientum Cabbalæ,* hoc eſt Cabbaliſtarum, *poſteriorum ſcripſerunt ſe inveniſſe in libro Henoch filii Jared, quum abſtuliſſet eum DEus, arcanum hoc una cum reliquis arcanis mirabilibus. Cæterum mentio illius libri à doctoribus noſtris in* Zohar, * *& ſecundum verba*

* Liber Zohar apud Menaſſeh ben Iſraël III. II. de reſurrect. mortuorum p. 335. *Comperimus* בספרא דחנוך *in libro Hanochi, DEum illi poſtquam ſuſtuliſſet eum in ſubitu[m]*

verba illius libri scito paradisum inferiorem paratum fuisse à die quo creati sunt spiritus justorum ac commorandum illic in figura sua. Vide quoque fol. 133. col. 1. In dicto loco spiritus justorum sunt animæ ipsorum, de quibus idem Manahemus fol. 144. col. 2. *post obitum justus intrat regnum quod vocatur hortus Eden, sive paradisus, & fruitur vultu Divinitatis, ibique sunt omnes animæ, quælibet juxta facta sua usque ad resurrectionem mortuorum & diem judicii: postea merentur vitam sæculi futuri, quæ est postrema retributio.*

LXV. Liber Henoch quem jactant ** Æthiopes.

Jobus Ludolfus in Historia Æthiopica lib. III. c. 4.

ILlud autem prorsus vanum est, quod *Ægidius Lochiensis* Capucinus amplissimo viro *Peireskio* * de Prophetia *Enochi* retulit, quasi illa Æthiopice [illegible] O [illegible] adhuc

me, & ostendisset ei omnes thesauros superiores & inferiores, monstrasse etiam arborem vitæ & arborem illam quam interdixerat Adamo, & vidit locum Adami in Paradiso, in quo si Adamus observasset præceptum illud, vixisset perpetuo & in æternum mansisset. Sed quia non obedivit præcepto Domini sui, ideo damno suo ejectus & punitus est. Alium locum ex Zohar producit Lud. Capellus p. 309. 313. 366. Opp. postum ubi de lapsu Angelorum Aza & Azaël, ac de Nephilim sive Gigantibus. Alium profert Sgambatus p. 127. Archivorum Vet. Test. quo memoratur *liber Henoch, pueri*. Ibi Sgambatus bellus sibi videtur quod Henochum confert cum Ganymede puero rapto a Jove.

** Hugo Grotius Epistola 737. ad Peiresciumt: *Æthiopica ex Enochi Apocalypsi vide an eadem sint quæ in Eusebianis posuit Scaliger, pagina notarum* 244. *unde desumtus est ille in Epistola Judæ locus & alia nonnulla quibus utuntur Christiani scriptores veteres.*

* *Gassend. in vita Peiresk. L. V. p.* 167.

adhuc extaret, in libro *Liber Henochi* dicto. Quo audito, insignis ille vir nullis pepercit sumtibus, donec illum librum sibi compararet; sed improbi venditores falso titulo illi imposuerunt. Nam libellus postea in Bibliothecam Cardinalis *Mazarini* translatus fuit, illiusque exordium, medium atque finem ab amico exscriptum accepimus, quæ nihil de Enocho, neque prædictionibus futurorum, sed quendam *Abba-Babaila-Michaëlem*, autorem habebant, *de mysteriis cœli, & terræ*, & *de S.S. Trinitate* lucide disserentem, ut in commentario Lectori ostendemus.

Idem commentario in Hist. Æthiop. p. 347.

Gassendus in vita Peireskii *de Ægidio Lochiensi Capucino*, qui in Ægypto septennium egerat, inter alia scribit: *Quandoquidem inter cætera animadvertisse se dixit* Mazapha Einok * *seu* Prophetiam Enochi, *declarantem ea, quæ ad finem usque seculi eventura sunt: librum Europæ pridem invisum, illic autem charactere ac Idiomate Æthiopico seu Abyssinorum, apud quos is fuerat servatus, conscriptum;* ideò Peireskius *sic fuit accensus ejus quoquo pretio comparandi studio, ut nullis parcens sumptibus, ipsum denique sui fecerit juris*, Emanavit hinc fama de hoc libro ad eruditos, qui me hortati sunt, ut omnem operam impenderem, adipiscendi specimen saltem istius libri, de quo à tot seculis, an unquam extitisset, vel cujus momenti & autoritatis esset, apud scriptores disquisitum fuerit.

Igitur & ego nullis neque sumtibus neque laboribus

* Æthiopice est *Liber Henochi.* Hottingerus hæc exposuit in sua Bibliotheca Orient. L. 3. p. 2. c. 6. p. 319.

ribus peperci, donec ſpecimen iſtius libri adipiſcerer. Primo enim quæſivi *Aquis Sextiis*, ubi noveram *Peireskium* vixiſſe: mox audito Bibliothecam ejus à *Card. Mazarino* emtam, & *Lutetiam Pariſiorum* translatam, initium & finem libri depingi curavi, perverſè depictum enucleavi, atque cum *Hottingero* communicavi, qui ea occaſione *diſſertationem* integram de hoc libro edidit. Tandem ſub finem anni 1683. ipſe Lutetiam Pariſiorum veni, atque librum hunc in *Bibliotheca Regia*, quo ex Mazariniana translatus fuerat, reperi, deaurato in volucro, tanquam egregius aliquis liber eſſet, obtectum, cum titulo: *Revelationes Enochi Æthiopice.* Sed *Henochi* non eſſe ex ipſo ſtatim titulo apparet, in quo autor libri *Babaila-Michael*, diſertè nominatur; qui ex veteribus fragmentis has quisquilias compilavit, quales nobis *Joſephus Scaliger de Egregoris è libro Georgii Syncelli*, qui etiam titulum *Enochi* habuit, publicavit. Contuli locum illius, & ibi multo plures artes, quas Angeli homines docuiſſe dicuntur, quam in fragmento Scaligeri reperi. Henochus paſſim citatur. Continet etiam peculiarem tractatum de *nativitate Henochi*, unde fortaſſis libro nomen. Verum tam craſſas ac putidas fabulas continet, ut vix legere ſuſtinuerim.

Exordium † Libri paucis hic damus:

 In

† Hottingerus initium libri ſic refert: *In nomine Patris, Filii & Spiritus S. unici DEI. Hic eſt liber myſteriorum Cæli & terræ, qui enarrat myſteria, qui conciſe refert primum & noviſſimum, qui recenſet myſterium omnium Creaturarum, ſicuti creata fuerunt quæque ſuo ordine: Quæ didicit*

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, unici Dei.

Hic est liber mysteriorum cœli & terræ. Qui enarrat mysterium tabernaculi primi & postremi: qui recenset mysterium omnium creaturarum quo pacto creatæ fuerint quæque suo ordine. Quæ didicit *Abba Bahaila-Michael, & intellexit ex Tambana-Samai.*

Angelus autem qui missus fuit ad eum lucidus, dixit ei: *Ausculta* (ut) *narrem tibi ab initio, & certiorem te faciam omnium rerum secundum ordinem earum. De mysterio Divinitatis: Non est Pater ante Filium, neque est Filius ante Patrem, neque est Spiritus Sanctus ante Patrem & Filium, sed existentia eorum* (est) *ante creationem mundi: & una est essentia eorum.* &c.

Hæc sufficiant ad demonstrandum non esse Librum Henochi.

Sed

cit Aba Behaila Michael, & intellexit à Tambana Basamai. Angelus autem qui missus fuit ad lucidum, dixit ei: Audi narrabo tibi ab initio, & certiorem te faciam omnium, sicuti sequuntur rerum. De mysterio Divinitatis: non est Pater ante Filium, neque est Filius ante Patrem, neque est Spiritus S. ante Patrem & Filium, sed sunt ante creationem Mundi &c Finis libri apud eundem Hottingerum in Enneade diss. I hic est: *Oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Præ consortibus tuis, *inquiens, de Prophetis locutus est, &* Deus tuus, *inquit, propterea quod induit carnem humanam. Vidi quod Trinitatem suam ostenderet per hoc quoque. Et ipse quoque Dominus noster ait, quo ostenderet Trinitatem suam: ascendo in cælum ad Patrem meum & ad Patrem vestrum, & Deum vestrum, inquit David de Trinitate. Gloria ei qui facit omnes creaturas, in secula seculorum, Amen.*

Sed paulo post sequuntur futiles & absurdissimæ narrationes, ex quibus unam tantum dabimus de bello *Setnaelis* (sic vocat Diabolum) cum *Michaele Archangelo*, ubi prolixe refert copias innumerabiles equitum, *peltariorum*, *cataphractorum*, *funditorum*, *hastatorum* & nescio quorum amplius. Garrit, Exercitum Michaelis bis fusum fuisse ab exercitu Setnaelis, at tertio conflictu Michaelem, accepta à Deo cruce splendidâ, in qua scriptum erat: *In nomine Dei Patris, Filii & Spiritus S. unici Dei* &c. victoriam reportavisse,

Putidissima *Setnaelis* descripto poterit referri ad Talmudistarum *Behemotum* & *Leviathanem*, nec non ad Judæorum בר יוכני *Bar-Juchne* seu immensum illum Gallum cœlestem, & Arabum *avem Ruch*. Ea se habet prout sequitur:

Talis autem erat creatura Setnaelis: Centenorum millium & septingentorum cubitorum Angelicorum (erat) statura ejus. *Caput* ejus (erat) instar maximi montis. Et *os* ejus erat ferè quadraginta cubitorum. *Supercilia oculorum* ejus trium dierum itinere (distabant). Cum vellet convertere *pupillas oculorum* suorum, vix septem dierum spatio id peragebat. *Manus* habebat LXX. cubitorum: *pedes* verò Septem millium. Et *facies* ejus unius diei itinere lata erat.

Quanta fuerint reliqua membra omnia portione tanti corporis atque capitis, lectoris arbitrio æstimanda non relinquere voluit vecordissimus autor, sed ipse ineptissime mensuravit, etiam turpissimum, quod centum cubitis longum fuisse fabulatur. Latine reddere nolui. Æthiopicus le-

ctor intelliget, & multum ridebit; multo magis vero indignabitur, cum Ezechielem allegari cognoverit, quaſi ille teſtetur: *Eſſe angelis octo alas* (non ſex ut Seraphinis apud Eſaiam) *quibus non tantummodo faciem, & manus pedesque, ſed & verenda contegant.* Tam effrenis mentiendi impudentia illi eſt. Mox tamen ſubjungit non dari inter Angelos mares & fœminas. Dimenſionum corporis humani gnari monſtrum ſibi deſcribi putabunt, dum iſta legent. Latitudinem faciei unius diei itinere facit: ſuperciliorum vero diſtantiam trium. Sputum oris ejus Jordani ſimile dicit. Judicent jam lectores. quam pulchræ hæ ſint revelationes Enochi, tam pulchro involucro, tantisque ſumtibus dignæ. Libentius de ſtultisſimo hoc libro tacuiſſemus, niſi jam apud tot claros viros hic illic mentio illius facta fuiſſet.

Cæterum an Patriarcha Enoch librum, prædictionem futurorum continentem, ſcripſerit, ex Epiſtola Judæ probari nequit. Apoſtolus enim nullum talem librum citat, ſed duntaxat προεφήτευσε Ἐνὼχ *Prophetavit Enoch* inquit; Prophetia iſta vel traditione inter pios Iſraelitas conſervari: vel poſt diluvium in piorum libris conſignari potuit, ut memoria ejus conſervaretur.

*Guil. Poſtellus * libro de Originibus, excuſo Baſileæ apud Oporinum 1553. 8. atque ut habet titulus ex libris Noachi & Henochi, totiusque avitæ traditionis à Moyſis alumnis ad noſtra tempora ſervata & Chaldaicis litteris conſcriptæ collecto cap. 2. p. 11.*

Audivi eſſe Romæ librorum Enoch argumentum, & contextum mihi à ſacerdote Æthiope (ut in Eccleſia Reginæ Sabba habetur pro Canonico libro inſtar Moſeos) expoſitum, ita ut ſit mihi varia ſupellex pro Hiſtoriæ varietate.

Hic Genebrardus lib. 1. Chronographiæ, Poſtellum ſecutus ſcripſit apud Æthiopas in regno Reginæ Sabæ exſtare Abysſina lingua quibus tradantur DEI mandata, Leges, ceremoniæque de ſacerdotio, ſacrificiis alioque divino cultu, juxta quas Noë hoſtias obtulerit de animalibus mundis, non immundis, Melchiſedech libamenta, & panis propoſitionis, & primitias Abrahamus atque decimas.

LXVI. Libri triginta Enocho tributi à ſcriptoribus, Arabibus, Enochus Edris, Annachus, Atlas, Aſtronomiæ repertor. Auctor librorum de Aſtronomia. Sartorum princeps.

Beidavi in Suratam Alcorani de Maria, apud Hottingerum Hiſtor. Oriental. lib. 1. c. 3. p. 22.

ENoch dictus Edris † propter multiplex ſtudium,

* Henochi librum à Guil. Poſtello repertum ſcripſit Gesnerus appendice ad Bibliothecam. Grandi etiam pecunia emtum à Jo. Pico Mirandulano, multi teſtimonio Jo Reuchlini referunt. Adde Vockerodtum de Societatibus Eruditorum p. 170.

† Ἴδρις *peritus*, Græcis.

dium. Demisit enim ei altissimus triginta * volumina. Refertur etiàm primus fuisse calamographus & Astronomiæ studiosus.

Elmacinus apud eundem Hottingerum.

Sunt qui dicunt Enochum esse Edris Prophetam, super quo delapsum volumen Legis ab eo denominatum, scientiam item astrorum.

Confer quæ ex Eupolemo apud Euseb. supra p. 203. *ubi Enochus Græcorum Atlas & Astronomiæ repertor fuisse traditur. Nec minus quod ex Origene* p. 174. *attuli, in libris Enochi multa fuisse de stellarum nominibus, secretisque earum virtutibus.*

R. Gedalias in Schalschelet Haccabala, sive Catena traditionis apud Sgambatum p. 126. *Archiv. V. T.*

Henochum ajunt Gentiles prophetasse & scripsisse aliquot libros de rebus Divinis, qui tamen non recipiuntur in ipsorum religione, & fuisse primum qui scripserit in scientia Astronomica.

R. Salomo Sullam additamentis ad librum Juchasin fol. 134. *col.* 2. *similiter tradit Enochum libros in Astrologia composuisse.*

B. D. Augustus Pfeifferus Exerc. de Henocho c. 4.

Ex Ebræis R. Schem Tof in ספר אמונות part. 3. cap. 4. producit librum cujus auctorem Henochum facit, de cœlo siderumque motibus & Magica scientia differentem. Sic auctor Juchasin fol.

143,

* Confer supra p. 31.

143. *cœpiſſe eum componere libros Aſtronomicos* ait. Ex Arabibus Aben Nephius apud Kircherum T. 1. Oedipi p. 67. *Et Adris * ipſe Hebræis Henoch, Ægyptiis Oſiris & Hermes, † & ipſe primus fuit ante diluvium qui Aſtro-*

* Bochartus II. 13. Geographiæ Sacræ contendit Henochum latere ſub *Annacho* (alii Cannacum vel Nannacum appellant) à quo Aſtronomiam primum excultam tradiderunt Phryges. Idem notat nomini *Edris* (quod Theophilus Galeus in philoſophia generali p. 12. confert cum Hebræo דרשׁן) affine eſſe *Duris* vel *Dyris*, quod *Atlanti* tributum accepimus. At enim ſub celebrato apud Mauritanos Atlante latere Henochum pluribus perſuaſum fuit, ut ex Eupolemo & aliis jam annotavi. Quod vero ob Chronologicas rationes abſurdum id videtur Voſſio de ſcientiis Math. p. 136. eumque ſecuto Lambecio p. 133. prodromi Hiſt. litterar. non valde movebit eos qui facile credunt Græcos in Mythologiis ſuis & antiquarum originum memoriis tempora mire confudiſſe. Non tamen inde ſtatim certum eſſe puto nullum fuiſſe Atlantem vel Cannacum ab Enocho diverſum, quin potius præfidens ne dicam temerarium mihi videtur ob qualemcunque nominis vel inſtituti convenientiam ita colligere, atque omnes aliarum gentium antiquas memorias atque origines ut falſas aſpernari, niſi quatenus ex Hebraicis derivatæ fuerint. Quamvis enim demus Enochum primum aſtrorum contemplationem homines docuiſſe quod ipſum non usquequaque exploratum eſt, hoccine impedit quo minus poſtea etiam apud Phryges Cannacus, & apud Mauritanos Atlas idem facere atque exinde merere potuerit, ut cœlum humeris fere diceretur?

† Confer Kircherum p. 27. & 45. Obeliſci Pamphilii, apud quem tamen p. 32. Henoch *Adris primus*, Hermes *Adris ſecundus* atque adeo Henocho poſterior dicitur ab Abenuphio. Sed plures quoque Hermetes ab antiquis tradi notum eſt. Abulpharajus p. 7. *Autumant Græci antiquiores Enochum eſſe Hermetem qui Triſmegiſtus cognominatus eſt, q. d. triplicis doctrinæ auctor, quod tribus attributis eſſentialibus DEum deſcripſerit, viz. exiſtentia, ſapientia*

Astrologiam & Geometriam †† *professus est, & primus fuit qui de ejusmodi scientiis disseruit, & qui eas ex potentia deduxit in actum, librum quoque scripsit in quo signavit doctrinam eorum. Deinde profectus est in Æthiopiam & Nubiam aliasque provincias, convocatisque hominibus varia docuit eos, fuitque primus qui Nilum deduxit* ** *super Ægyptum.* Est alias Arabum traditio, super Henochum demissos esse *triginta libros.* Ita Beidavius commentar. in Suratam Mariæ. Kircherus in eandem sententiam adducit Kaab Elachabarum, qui & *sartorum* antesignanum constituat Henochum. Verba Auctoris uti transtulit Kircherus, hæc sunt: *Fuit autem Adris, super eum pax, forma similis Setho, & ipse primus qui post Seth Prophetam scriptoriam artem docuit, & fuit Adris quoque solitus interesse cultui religionis, usquedum ad maturiorem ætatem venit, qua superavit ac longe præcessit in cultu religionis omnes suæ ætatis homines, posuitque eum DEUS ideo Prophetam, deduxitq; super eum triginta libros, libros quoque Seth hæreditate accepit, uti & arcam in qua cadaver Adam, super eum pax, & vixit labore manuum suarum.*

tia & Vita. Ambes autem ipsum Edrisum appellant. Ac dicitur tres fuisse Hermetes, quorum primus fuit Hermes ille qui Suidam Ægypti superioris incoluit, ac primus omnium de substantiis superioribus locutus est, & de [illegible] præmonuit, Veritusque ne perirent scientiæ atque oblitterarentur artes, pyramides exstruxit quibus omnia artificia & instrumenta insculpsit, & in iisdem scientiarum orationes delineavit, eas conservatas posteris tradere cupiens, secundus, Hermes Babylonius, tertius Ægyptius cujus sermones ad filium Tatium ex originario vetustate exeso exstant apud nos lingua Syriaca.

†† Addunt quidam, & *Arithmeticam.*

** i. e. Origines Nili explicavit.

rum. Fuit autem Adris ſartor, & primus qui conſuit veſtes, & omni acus trajectione laudabat DEUM & ſanctificabat eum. Sabæos porro ſe jactare hæredes & poſſeſſores librorum Edris, Keſſæus in vitis Patrum, referente Hottingero, teſtis eſt, qui & fabulatur Abrahamum cum ciſtam Adami aperuiſſet, inter alios libros etiam reperiiſſe codicem Edris. Sed fabulas haſce ad ſuos auctores remittimus.

LXVII. Literæ ab * Henocho inventæ.

QUod Adamo & Setho alii, ut ſupra ſuo loco annotatum eſt, hoc alii Enocho tribuerunt, & litterarum repertorem eum fecerunt. *Primum calamographum* appellari eum jam ex ſcriptore Arabe percepimus. *Quasdam litteras reperiſſe,* (quaſi aliis jam ab Adamo ac Setho repertis) ſcribunt Petrus Comeſtor in Hiſtoria Scholaſtica, Theodoricus Engelhuſius, & Joannes Chraws in Chronico MS. laudatus Clariſſimo Madero in diatriba de Bibliothecis antediluvianis. Honorius Auguſtodunenſis in Chronico lib. V. imag. mundi p. 317. *Enoch vixit trecentos ſexaginta quinque annos, & translatus eſt in Paradiſum. Hic litteras reperit & libros conſcripſit.* Non mirum hinc quod perinde ut Adami ac Sethi, ſic etiam Enochi nomine certum Alphabetum jactaverunt nugivenduli, quod videre licebit apud ſcriptores ſupra p. 1. a me laudatos, ac

* Henochi nomen exponitur à Philone κεχαριτωμένος, alibi p. 264. χάρις σου, ab Euſebio χάρις Θεοῦ p. 308. præparat. Ab Hieronymo, Eucherio & aliis veteribus *dedicatio* ἐγκαινισμός.

ac præterea in præparatione five Apparatu Biblico, opere luculento edito Belgice a Joanne Gœree T. 1. f. 44. ubi Abrahami itidem Alphabetum ære descriptum exstat.

LXVIII. Enoch Sacerdos. Auctor formulæ Excommunicationis.

IN Constitutionibus Apostolicis VIII. 5. Enoch traditur Sacerdos fuisse populi DEI perinde ut Abel, Seth, Enos, Noë, Melchisedech & Job. Nam in precibus Ordinationi Episcoporum præmissis his inter alia verbis DEUM alloquntur: ὁ προορίσας ἐξ ἀρχῆς ἱερεῖς εἰς ἐπιστασίαν λαοῦ σου. Ἄβελ ἐν πρώτοις, Σὴθ καὶ Ἐνὼς, καὶ Ἐνὼχ, καὶ Νῶε καὶ Μελχισεδὲκ καὶ Ἰώβ. Ad officium hoc Sacerdotis pertinet quod Judæi Henochum faciunt auctorem formulæ * qua in majore excommunicatione utuntur. Formulam excommunicationis solennem ex Sepher Colbo p. 144. descripsit Seldenus IV. 7. de jure Nat. & Gentium juxta disciplinam Hebræorum, sed in illa pleraque temporibus Henochi longe juniora memorantur.

LXIX.

* Jo. Colerus in Vita Spinosæ p. 31. *Les Juifs avancent que le bien heureux Enoch est l' Auteur de cette excommunication; & que c' est de lui qu' ils la tiennent, & qu' elle a passé jusqu' à eux par une tradition certaine & incontestable.*

LXIX. Judicium Auctoris Constitutionum Apostolicarum de libris Enocho, Adamo, Davidi &c. suppositis.

Libro VI. 16. * Καὶ ἐν τοῖς παλαιοῖς δέ τινες συνέγραψαν βιβλία ἀπόκρυφα Μωυσέως, καὶ Ἐνὼχ, καὶ Ἀδὰμ, Ἠσαΐου τε καὶ Δαβὶδ καὶ Ἠλία, καὶ τῶν τριῶν πατριαρχῶν, φθοροποιὰ καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρά, Τοιαῦτα καὶ νῦν ἐποίησαν οἱ δυσώνυμοι διαβάλλοντες δημιουργίαν, γάμον, πρόνοιαν, τεκνογονίαν, νόμον, Προφήτας. Βάρβαρά τινα ὀνόματα ἐγγράφοντες, καὶ ὡς αὐτοί φασιν ἀγγέλων, τὸ δ' ἀληθὲς εἰπεῖν δαιμόνων τῶν αὐτοῖς ὑπηχόντων. Ὧν ἀποφεύγετε τὴν διδασκα-

Et vero apud Veteres ** nonnulli conscripserunt Mosis, Enochi, Adami, Esaiæ, Davidis, Eliæ & trium Patriarcharum libros Apocryphos, exitiales ac repugnantes veritati. Consimiles libros nunc quoque † ediderunt inauspicati homines calumniantes creationem, nuptias, providentiam, procreationem liberorum, Legem, Prophetas, adscribentes barbara quædam nomina, scilicet, ut ipsi dicunt Angelorum, ut verum autem proferatur, Dæmonum,

λίαν,

* Laudatur hic locus à Timotheo Presb. lib. de iis qui ad Ecclesiam accedunt & Niceta Pectorato lib. contra Latinos, ut Cotelerio jam notatum.

** Sensus esse potest etiam sub Veteris Testamenti sanctorum Virorum nominibus scripta supposita. Ut non veteres vocet auctores librorum illorum Apocryphorum, sed eos quibus hi tributi à falsariis fuerunt

† Sub CHristi puta & Apostolorum nomine, ut jam dixerat.

λίαν, ἵνα μὴ μετάσχητε τῆς τιμωρίας τῶν αὐτὰ συγγραψαμένων ἐπ' ἀπάτῃ καὶ ἀπωλείᾳ τῶν πιστῶν καὶ ἀμέμπτων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ* μαθητῶν.

* al. υἱῶν καὶ κληρονόμων.

quorum afflatu loqvuntur. Fugite doctrinam eorum, ne participes efficiamini supplicii parati iis qui hæc ut fallerent ac perderent fideles & inculpatos CHristi JEsu discipulos (filios ac hæredes) conscripserunt.

Plura de Henocho scriptisque ei tributis dabunt præter interpretes libri Geneseos & Epistolæ Judæ,

Tho. Bangius in Cœlo Orientis Exerc. 1. de libro Henochi. Hafniæ 1657. 4. p. 16--95.

Jac. Boulduc de Ecclesia ante Legem lib. 1. c. 14. qui nimium tribuit fabulis quas sub Henochi nomine antiqui lectitarunt.

Jo. Georg. Dorsheus in auctario Pentadecadis diss. 1. de Prophetia Henochi p. 555. seq.

Jo. Drusius libro de Henocho, Franeckeræ 1615. 4. & Tomo VIII. Criticor. Sacr. Angl.

Idem de quæsitis per Epist. 102.

Jo. Ernestus Grabe T. 1. Spicilegii Patrum p. 344. seq.

Jo. Henricus Heideggerus in Historia Patriarcharum p. 267. seq.

Jo. Henr. Hottingerus in Enneade diss. Heidelbergensium diss. 1. de Prophetia Henochi & in Hist. Orientali p. 21. seq.

Petrus Jurieu in Historia dogmatum rituumque sacro-

ſacrorum ab Adamo ad CHRISTUM usque, edita Gallice Amſt. 1704. 4. part. I. cap. 4.

Athanaſ. Kircherus Oedipi Ægypt. T. 2. part. I. p. 69. ſeq. in Arca Noæ & in Obeliſco Pamphilio &c.

Petrus Lambecius prodromo Hiſt. litterariæ p. 8. ſeq.

Ioach. Ioannes Maderus de Bibliothecis antediluvianis Helmſt. 1666. p. 19, ſeq.

D. Auguſtus Pfeifferus Exerc. de Henocho Witeb. 1670. ad calcem dubiorum Vexatorum S. Scripturæ, & inter Opera Philologica junctim excuſa Trajecti 1704. 4. p. 519.

Jac. Frid. Reimmannus in Hiſtoria litteraria antediluviana, edita Germanice Halæ Sax. 1709. 8.

Joſephus Scaliger ad Græca Euſebii p. 403. ſeq.

Jo. Andreas Schmidius in pſeudo Veteri Teſtamento, Helmſt. 1707. 4. p. 19. ſeq.

Chriſtianus Schotanus in Hiſtoria ſacra T. I. p. 83. ſeq.

Scipio Sgambatus in Archivis Vet. Teſt. editis Neapoli 1703. fol. p. 125. ſeq.

Godfrid Vockerodt in Hiſtoria ſocietatum & rei litterariæ antediluvian. Jen. 1687. 4. & Commentatione de eruditorum Societatibus Gothæ 1704. 8.

Jo. Henr. Urſinus libro de Zoroaſtre, Hermete & Sanchoniathone p. 208. ſeq. & Chriſtophorus Arnoldus in Paralipom. p. 74.

Quæ de Enocho Patriarcha dixi, in memoriam mihi revocant, ut verbo etiam mentionem faciam alterius ſed commentitii Enochi, de Arimathia, quem cum Marco Evangeliſta ferunt veniſſe in Ægyptum, & poſt ipſius martyrium vitam egiſſe in monte Carmeli. Vide Apologiam præmiſſam T. I. Act. Sanctorum Junii p. 36. ſeq.

LXX.

LXX. Mathuſalæ Schola.

Maimonides More Nevochim part. 2. c. 39.

DIcunt ſapientes de Prophetis qui anteceſſerunt Moſen, Domus judicii ſeu præfectura juridica Eberi, domus judicii Methuſalæ, Schola Methuſalæ, licet omnes, piæ memoriæ Prophetæ eſſent, docebant homines ad morem Concionatorum, Doctorum & præceptorum. Nec tamen dixerunt, & Dominus Deus dixit ad me loquere ad N. Atque ita ſe res habuit ante Moſen. *Nimirum*, inquit Seldenus 1. 3. de Synedriis Hebr. p. 31. *non ut Moſes, Legis alicujus novæ nuncios ſe exhibuere, ſed ut Naturalis ac Divini ante recepti, uti & Humani Iuris interpretes, monitores & præceptores.*

LXXI. Mathuſalæ proverbia, Traditiones &c. Mathuſalem Tithonus.

SCipio Sgambatus in Archivis V. T. p. 139. Mathuſale Parentem Henoch ſtudio Religionis æquaſſe dicitur, ſapientia vero, uti ætate, ſuperaſſe. Nam pari gradu ferme eo tempore progrediebatur ſapientia atque ætas. Siquidem vitæ hominibus prorogandæ non alia erat cauſa quam ut neceſſarias Vitæ artes longo uſu excolerent atque ad perfectum educerent. Hinc ille qui ſe doctiſſimis doctiorem dicere voluit, ajebat: *ſuper ſenes intellexi.* De hoc R. Abraham Seba in libro Zeror Hammor ſive faſciculo Myrrhæ ſic ſcribit: *Mathuſale juſtus vir fuit & magnus ſapientia, quemadmodum à noſtræ*

nostræ Gentis Sapientibus traditum est. ——— Hebræi dicunt eum anno vitæ suæ centesimo explevisse discipuli vices apud Henoch parentem: in universum autem, pene quot annos vixit, tot edidisse libros sacrarum Commentationum in Traditiones Patrum. Vetus liber Midras Abchor de eo dicit: *Docuit* sive *innovavit nongentos Ordines Misnæ* a) ——— Eupolemus apud Euseb. IX. 17. præparat. τοῦ δὲ Ἐνὼχ γενέσθαι υἱὸν Μαθουσάλαν, ὃν πάντα δι' Ἀγγέλων Θεοῦ γνῶναι, καὶ ἡμᾶς ἐπιγνῶναι. *Enochi filium fuisse Mathusalam, qui ab Angelis DEI omnia didicerit, unde cognitio ad nos promanarit.* ——— Hic primus est cui tribuitur antiquissimum illud genus Philosophiæ, quod fabulis, comparationibus & Proverbiis constat. Midras Abchor. ex quo Jalkut in Genesin: *Dixerunt de Mathusale, Justus erat, perfectus, & quodcunque oris ejus effatum erat parabola seu proverbium, & pronunciabat CCCXXX. Parabolas in Laudem DEI Opt. Max.* Quidam dicunt nomen b) ipsum huc spectare, nam Mathusale transpositis

P litteris

a) Hoc qui credat, idem etiam fidem habeat Postello lib. de Originibus scribenti infinitos Historiarum & librorum antediluvianorum thesauros latere apud Brachmanes.

b) Nomen varie scriptum, Methusaël ut est in Hebræo, aliis Mathusaël, LXX. Μαθουσάλα Josepho Μαθουσάλας. aliis Mathusalam, Mathusalem, Matusalam, Matusaleel. Explicant interpretationes Nominum Hebraicorum Origenis, Hieronymi, Eucherii, Θανάτου ἀποστολή, ἀπεσταλμένος. *Mortuus est & misit, mortis emissio, mortuus est & interrogabit.* Etiam apud Marcianeum T. 2. Hieronymi p. 260. Διὰ πρόσωπον λαλήσας.

litteris est ת"ח מושל h. e. *is qui parabolice sive allegorice philosophatur*: Duas vero literas ת"ח explicant תכונה חידות *Astronomiam & Arcana*, sive *Sententias*. Sed hæc more Judaico leviter observata censemus. De Mathusale autem Jalkut in Genesin de Noë agens ita scribit: *Mathusale sapientissimus vir erat: Hic monuit Lamechum Parentem Noë ne nomen ejus proprium in vulgus prodi pateretur. Viri enim ejus ætatis, qua Diluvium accidit, malefici & magi erant, qui facile potuissent ad ejus perniciem nomine abuti.* Quidam — — Mathusalem *Tithonum* faciunt, tum ob senium, tum quia siderum observationi deditus dictus est auroram conjugem duxisse. Tum ob quorundam opinionem, qui eum pluribus annis dicunt superfuisse c) diluvio, raptum scilicet aliquo, & forte ad Patrem. Eusebius * *ἐν τῇ παντοδαπῆς ἱστορίας· οὗτος μακροβιώτατος, πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀποθανόντων γέγονεν· οὗτος κατὰ τὰς πανταχοῦ βίβλους ὑπερέβησεν κατακλυσμὸν ἔτη ιε', ὡς ἄπορον εἶναι πῶς διεσώθη. Hic omnium qui ante ipsum obiere diutissime vixit. Hic juxta omnes editiones* d) *annis*

a) Georgius Syncellus p. 114. Chron. λοιπὸν οὖν χρεῶσαι εἶναι δοκεῖ ταῖς καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἑπομένοις ἱεραῖς βίβλοις ἐννεακόσια ἑξήκοντα ἐννέα λέγειν τῆς ζωῆς Μαθουσάλα, εἰ καὶ τὸν κατακλυσμὸν ὑπερβέβηκεν ἔτεσιν ιε', τοῦ Θεοῦ κἀκεῖνον ἴσως ὡς τὸν Ἐνὼχ μετοικίσαντος παραδόξως, καθ' οὓς οἶδεν τρόπους καὶ τόπους. Confer quæ viri docti ad Augustinum XV. 11. de Civitate Dei, & 13. & Scaligerum ad Græca Eusebii p 403.

* Pag. 4. Chron. Græc. editionis Scaligeri.

d) Editiones versionis Græcæ LXX. Interpretum intellige. Nam

nos quindecim post diluvium vixit, adeo ut incertum sit, ubinam servatus sit. Verum Hebræi fatentur eum anno ipso diluvii mortuum. Jalkut loco citato: *In ejus morte*, inquit, *audita vox de cœlo, tanquam illic quoque funus ei conclamaretur.* R. Salomo septem diebus ante diluvium scribit obiisse, quibus Noe ejus nepos eum luxerit. Velut eousque producta vita, quo longior hominibus iram DEI pœnitentià mitigandi opportunitas esset, tanquam ejus vita Salus Orbis niteretur.

LXXII. Filiorum ac Nepotum Sethi jusjurandum per sanguinem Abelis. Cainus à Lamecho interfectus.

Eutychius Patriarcha Alex. T. 1. Annalium p. 19. seq.

S*Etho*, cum ducentorum & quinque annorum esset, natus est *Enosh*. Post mortem autem *Adami* subduxit se familia *Sethi* à familia *Kaini* maledicti. *Seth* ergo, assumptis secum filio primogenito *Enosho*. & *Kainano Enoshi* F, & *Mahlaliele Kainani*, una cum uxoribus & liberis ipsorum, traduxit in montis fastigium, ubi sepultus est *Adam*, *Kain* vero

Nam Hebræos Codices, quibus etiam Samaritani suffragantur, si ut par est sequimur, omnis illa difficultas cessat atque in fumum abit, ut jam olim monuit S. Hieronymus, reperiturque Methusalah obiisse ipso diluvii anno, atque adeo paullo antequam illud ingrueret, & Lightfooti conjecturæ si credimus, die quadragesimo ante quam pluviæ diluviales cadere in terram inciperent. Hoc prævidentem Henochum idem Lightfootus putat nomen imposuisse filio *Met-u-shelah* quasi dicas; *mortuus est, & missum est* scil. diluvium.

vero, omnesque ipsius filii infra substiterunt in valle ubi occisus est *Abel*.

Coluerunt autem filii *Sethi* in isto monte puritatem & sanctimoniam, vocem Angelorum, à quibus prope aberant, audientes, unaque cum ipsis Deum laudantes & celebrantes; appellatique sunt ipsi cum uxoribus & liberis suis, *Filii Dei*. Neque erat ipsis opificium, nec seges, nec messis sed victum præbebant arborum fœtus: nec ullus apud ipsos locus invidiæ, injustitiæ, aut mendacio; juramentum ipsorum erat; *Non, per sanguinem Abelis*. Quotidie autem fastigium montis sancti conscendentes, proni Deum adorabant, & corpus *Adami* (visendo) benedictionem captabant. Cumque jam appropinquaret *Sethi* mors, filios suos per *Abelis* sanguinem adjuravit, neminem ex ipsis de monte isto sancto descensurum, nec permissuros se ut quispiam è liberis suis ad *Kaino* maledicto prognatos migraret. Totum ergo quod vixit *Sethus* erat annorum nongentorum & duodecim. *Enosho*, cum annorum esset centum & nonaginta, natus est *Kainan*; cujus tempore conficiebant filii *Kaini* maledicti tympana, cymbala, barbita & instrumenta musica, primique ferrum & æs elaborabant, quæque ex ipsis conficiuntur omnia: tabernacula etiam fixerunt in quibus degerent. Porro anno vitæ *Enoshi* trecentesimo occisus est *Kain* maledictus, *Adami* filius, qui fratrem suum *Abelem* interfecit. Septimus enim è posteris *Kaini*, nomine *Lamech*, qui pastor fuit, sagittam quam inter ludendum jecit, corde avi sui *Kaini* trans

transfixo, † ipſum interfecit; *Kain* ſcilicet in nemore circumvagabatur, utpote qui conſternatus uno in loco non conſiſteret. Mortuus eſt ergo *Kain* maledictus cum annos ſeptingentos & triginta vixiſſet.

LXXIII. Deſcriptio hominum antediluvianorum & NOACHI * ad eos prædicatio ** ex Sibyllinis Oraculis lib. 1. p. 164. ſeq. edit. Pariſ.

† Vide quæ notavi ſupra p. 121.

* Nomen נוח diverſimode ſcriptum à Græcis & Latinis reperio, Noachus, Noah, Nocha, Noëmus, Νῶε, Joſepho ὁ Νῶεος, p. 13. edit. Eduardi Bernhardi & 27. pro quo alii minus bene Νῶετος vel Νῶχος. Interpretantur illud communiter *ἀνάπαυσιν requiem* vel *requieſcentem*, Philo etiam *δίκαιον* & Lexicon nominum Hebr. apud Marcianeum T. 2. Hieron. p. 265. *δικαιοσύνην*. Alii denique *conſolationem*.

** Præconem juſtitiæ vocat S. Petrus 2. Epiſt. II, 5.

Καὶ τότε δὴ γενεὴ πληθύνετο, ὡς ἐκέλευσεν
Αὐτὸς ὁ παντοκράτωρ, καὶ αὔξανεν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
Λαὸς ἀπειρέσιος, οἴκους ἤτοι μὲν ἐξήσκησαν
Παντοίους, οἱ δ' αὖτε πόλεις καὶ τείχε' ἐποίουν
Εὖ καὶ ἐπισταμένως, οἷσιν πολυχρόνιον ἦμαρ
Ὤπασεν εἰς ζωὴν πολυήρατον. οὐ γὰρ ἀνίαις
Τειρόμενοι θνῆσκον, ἀλλ' ὡς δεδμημένοι ὕπνῳ.
Ὄλβιοι οἱ μέροπες μεγαλήτορες, οὓς ἐφίλησεν
Σωτὴρ ἀθάνατος βασιλεὺς θεός. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἤλιτον ἀφροσύνῃ βεβολημένοι. οἳ γὰρ ἀναιδῶς
Ἐξεγέλων πατέρας, καὶ μητέρας ἠτίμαζον,
Γνωστοὺς δὲ οὐκ ἐγίνωσκον, ἀδελφειῶν ἐπίβουλοι,
Ἦσαν δ' ἄρ μιαροὶ, κεκορυθμένοι αἵματι φωτῶν,
Καὶ πολέμους ἐποίουν. ἴση δ' αὐτοῖς ἤλυθεν ἄτη,
Ὑστάτη, οὐρανόθεν βεβολημένη, ἣ βιότοιο
Δεινοὺς ἐξεῖλεν, τοὺς δ' αὖ ὑπεδέξατο ᾅδης.
Ἄδην δ' αὖτε κάλεσαν, ἐπεὶ πρῶτος μόλεν Ἀδὰμ
Γευσάμενος θανάτου, γαῖα δέ μιν ἀμφεκάλυψε.
Τοὔνεκα δὴ πάντες οἱ ἐπιχθόνιοι γεγαῶτες
Ἀνέρες εἰν ἀΐδαο δόμοις ἰέναι καλέονται.
Ἀλλ' οὗτοι πάντες καὶ εἰν ἀΐδαο μολοῦντες,
Τιμὴν ἔσχηκαν, καὶ ἐπὶ πρῶτον γένος ἦσαν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ τούτους ὑπεδέξατο δεύτερον αὖθις.
Τῶν καταλειφθέντων τε δικαιοτάτων ἀνθρώπων
Ἄλλο γένος τεῦξεν πολυποίκιλον, οἷς ἐμεμήλει
Ἔργ' ἐρατὰ, σπουδαί τε καλαὶ, καὶ ὑπείροχος αἰδώς,
Καὶ πυκινὴ σοφίη, τέχνας δέ μὲν ἐξήσκησαν
Παντοίας, εὑρόντες μηχανίας ἐπινοίαις.
Καί τις μὲν γαίην ἀρότροις ἐξεῦρε γεωργεῖν,

Tum genus humanum, ſicut mandaverat ipſe
Omnipotens, magno numero creſcebat, & amplus
Fiebat populus. tunc ſcite tecta, domosque
Diverſas alii cœperunt ædificare:
Urbes & muros alii, queis, longa dabantur
Tempora vivendi: nec enim tum ſollicitudo
Mortem conflabat: placidoque ſimillima ſomno
Mors obrepebat: felices, magnanimique,
Quos Deus æternus rex & ſervator amavit.
Sed tamen hos etiam peccandi amentia cepit.
Ridebant patres, & matres dedecorabant
Turpiter, & notos non norant, fratribus ipſis
Inſidiabantur, perverſi, ſanguine pleni
Humano, neque non crudelia bella gerebant.
Exitium ſed idem divinitus abſtulit illos
De cœlo tactos, aut dura morte peremptos
Quos Orcus cepit, qui Graiis nomine dictus
Eſt ἅδης quod eo primus deſcenderit Adam,
Vita defunctus quando eſt tellure repoſtus.
Hinc homines quotquot fuerint telluris alumni,
Infernas Orci ſedes dicuntur adire.
Et tamen hi quamvis omnes acceperit Orcus
Ad primos primi generis referuntur honores.
His terra tectis, hominum genus inde ſecundum
Extitit ex reliquis, cui non certaverit ullum
Juſtitia: fuit his, diverſis cura ſtudere
Rebus, & egregiis ſtudiis, pulchroque pudori,
Et diſciplinis variis: artesque colebant
Omne genus, mentis quas extundebat acumen,
Hic terram docuit colere: ille fabrilia primus

Ἄλλος τεκταίνειν, ἄλλῳ δὲ πλέειν μεμέλητο,
Ἄλλῳ δ' ἀστρονομεῖν καὶ ὀνειροπολεῖν τὰ πετεινά,
Φαρμακίη δ' ἄλλῳ, αὐτὰρ μαγικὴ πάλιν ἄλλῳ.
Ἄλλοι δ' ἄλλα ἕκαστα μεμηλότε τεχνώοντο,
Γρήγοροι ἀλφηστῆρες, ἐπωνυμίης μετέχοντες
Ταύτης, ὅττι φρεσὶν ἀκύμαντον νόον εἶχον,
Ἀπλητόν τε δέμας, στιβαροὶ μεγάλοι τ' ἐπὶ εἴδει.
Ἦσαν ὁμῶς, ἔμολον δ' ὑπὸ ταρτάριον δόμον, αἰνὸν,
Δεσμοῖς ἀρρήκτοις πεφυλαγμένοι ἐξαποτίσαι,
Εἰς γέενναν μαλεροῦ λάβρου πυρὸς ἀκαματοῖο.
Τῶν δὴ καὶ μετέπειτα πάλιν γένος ὀμβριμόθυμον,
Ἐξεφάνη τρίτατόν γε ὑπερφιάλων ἀνθρώπων,
Δεινῶν, οἳ κακὰ πολλὰ παρὰ σφίσιν ἐξεπονοῦντο,
Καὶ τοὺς δ' ὑσμίνη τ', ἀνδροκτασίαι τε, μάχαι τε
Ξυνεχέως ὤλεσκον, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας.
Ἐκ τῶν δὴ μετὰ ταῦτα κατήλυθεν ὀψιτέλεστον,
Ὁπλότατον γένος ἄλλο, μιαιφόνον, ἀκριτόβουλον,
Ἀνδρῶν ἐν τετάρτῃ γενεῇ, οἳ πολλὰ χέεσκον
Αἵματα, οὔτε θεὸν δειδιότες, οὔτ' ἀνθρώπους
Αἰδόμενοι. μάλα γάρ τοι ἐπ' αὐτοῖσιν βεβόλητο
Οἰστρομανὴς μῆνις, καὶ δυσσεβίη ἀλεγεινή.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμοί τ', ἀνδροκτασίαι τε, μάχαι τε
Εἰς ἔρεβος προΐαψαν, ὀϊζυροὺς περ ἐόντας,
Ἄνδρας δυσσεβέας. τοὺς δ' αὖ μετόπισθε χόλοισιν
Οὐράνιος θεὸς αὐτὸς ἑοῦ μετεθήκατο κόσμου,
Ταρτάρῳ ἀμφιβαλὼν μεγάλῳ ὑπὸ πυθμένι γαίης.
Καὶ πάλιν ἄλλο γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀνθρώπων, ποιήσας οὐκ ἀγαθὸν μετέπειτα,
Ἀθάνατος θεὸς τεῦξεν, ἐπεὶ κακὰ πόλλ' ἐπονοῦντο
Οἱ γὰρ ὑβριστῆρες πολλῷ πλέον, ἢ ὅτ' ἐκεῖνοι,
Γίγαντες σκολιοὶ, μιαρῶς δύσφημα χέοντες.

Invenit: quidam torrentia flumina tranat.
Sidera ſuſpectant alii volucrumque feruntur
Auguriis: alii medicam, magicamve ſequuntur.
Quisque ſuo indulgent ſtudio, curæque: vocati
Rite repertores *vigiles*: hoc nomen adepti,
Mentis inexhauſtæ quod erant, & mole ſtupenda
Membrorum, facie proceraque, horribilique.
Hi quoque tartareas ædes ſubiere tremendas,
Infractis vinclis ſervati, ſuppliciumque
Ignis inextincti juſſi perferre geennæ.
Tertia ſtirps hominum poſt illos deinde ſecuta eſt,
Sævior, & faſtu nimium tumefacta ſuperbo,
Qui mala multa ſibi per ſeſe conſiliantes,
Cædibus aſſiduis, acie pugnaque peribant.
Indomitis animis. Quorum de ſanguine nata eſt
Poſterior ſoboles temeraria, cæde cruenta.
Hoc quartum genus eſt hominum, qui ſangvine multo
Immaduere, Deique hominumque timore ſepulto.
Inſanis etenim ſtimulis crudele furebant
Sævitiæ, diræ parentes impietati.
Atque hos bella quidem, cædesque & prælia dira
Demiſere Erebo (dictu miſerabile factum)
Infandos homines, quos tandem percitus ira
Cœleſtis Deus, ipſe ſuo detruſit ab orbe,
Clauſos tartareis clauſtris, tellure ſub ima.
Poſtremo longe peiorem condidit atque
Plane illaudatam ſtirpem Deus, atque malorum
Artificem, multo illis intolerabiliorem:
Scilicet horrendos, fantes infanda, gigantes.

Μοῦνος δ' ἐν πάντεσσι δικαιότατος καὶ ἀληθὴς
Ἦν Νῶε, πιστότατος, καλοῖς τ' ἔργοισι μεμηλώς.
Καὶ τῷ μὲν θεὸς αὐτὸς ἀπ' οὐρανόθεν φάτο τοῖα·
Νῶε δέμας θάρσυνον ἑὸν, λαοῖσί τε πᾶσι
Κήρυξον μετάνοιαν, ὅπως σωθῶσιν ἅπαντες.
Ἢν δέ γε οὐκ ἀλέγωσιν, ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντες,
Πᾶν γένος ἐξολέσω μεγάλοις ὑδάτων κατακλυσμοῖς.
Σοὶ δ' οὐκ ἐκ ῥίζης τιν' ἀλιψήτοιο τεθηλὸς
Δουράτεον κέλομαι δόμον ἄφθιτον ἀσκήσασθαι.
Θήσω δὲ ἐν στήθεσσι νόον, πυκινὴν δέ τε τέχνην,
Καὶ μέτρον καὶ κόλπον. ἐμοὶ δέ τε πάντα μελήσει,
Ὥς τέ σε σωθῆναι, καὶ ὅσοι σὺν σοὶ ναίουσιν,
Εἰμὶ δὲ ἐγὼ ὁ ἐὼν (σὺ δὲ ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νόησον)
Οὐρανὸν ἐνδέδυμαι, περιβέβλημαι δὲ θάλασσαν,
Γαῖα δέ μοι στήριγμα ποδῶν περὶ σῶμα κέχυται,
Ἀὴρ δὲ ἠδὲ ἄστρων με χορὸς περιδέδρομε πάντη.
Ἐννέα γράμματ' ἔχω, * τετρασύλλαβός εἰμι, νόει με.
Αἱ τρεῖς αἱ πρῶται, δύο γράμματ' ἔχουσιν ἑκάστη,
Ἡ λοιπὴ δὲ τὰ λοιπὰ, καὶ εἰσὶν ἄφωνα τὰ πέντε.
Τοῦ παντὸς δὲ ἀριθμοῦ ἑκατοντάδες εἰσὶ δὶς ὀκτὼ,
Καὶ τρεῖς τρὶς δεκάδες, σὺν γ' ἑπτά. γνοὺς δὲ τίς εἰμι,
Οὐκ ἀμύητος ἔσῃ θείης παρ' ἐμοί γε σοφίης.
Ὣς φάτο. τὸν δὲ τρόμος λάβε μυρίος, οἷον ἀκοῦσαι.
Καὶ τότε δὴ νοερῶς τεχνήσατο μὲν τὰ ἕκαστα.
Λαοὺς ἐλλιτάνευε, λόγων δὲ ἐξήρχετο τοίων·
Ἄνδρες ἀπιστόκοροι, μεγάλῳ βεβολημένοι οἴστρῳ,
Οὐ λήσει θεὸν ὅσα ἐπράξατε. πάντα γὰρ οἶδεν
Ἀθάνατος σωτὴρ, πανεπίσκοπος, ὅς μ' ἐκέλευσεν
Ἀγ-

* Θεός Σωτήρ, vel Vocabulum ἀνέκφωνος isto ænigmate intelligitur. Hoc enim malo quam Harduini μαδαράψων, vel quod Chemiæ admiratoribus placere multis video, ἀρσενικόν.

Inter eos omnes unus justissimus, atque
Verax, *Noe* fuit, fidusque. & rebus honestis
Addictus, cœlo cui sic Deus infit ab alto:
Collige Noe tuas vires, populosque moneto
Omnes, ut mores mutent, serventur ut omnes.
Quod si non curent (ut mens est læva malorum)
Omne genus perdam, illuviem molitus aqvarum.
Tu propere fabricare domum, durabile cujus
Non bibat humorem lignum: dabo mentis acumen,
Artem, mensuram, spatium. mihi cura salutis
Summa tuæ fuerit: fuerit mihi cura tuorum.
Porro ego sum, qui sum: (memori quod mente teneto)
Cœlum, vestitum præbet mihi, pontus amictum:
Terra mihi fulcitque pedes, & corpus amicit
Aër, astrorumque chorus me circuit omnem.
Sunt elementa novem mihi, sum terrasyllabus autem
(Percipe me) primæ tres syllabæ efficiuntur
Ex binis omnes elementis: cætera restant
In reliquis: quorum sunt non vocalia quinque.
Totius numeri bis sunt hecatontades octo,
Et ter tres decades, cum septem. Si scieris me,
Non te, qua potior, sapientia dia latebit.
Sic ait. Ast illum audito tremor occupat ingens.
Ac tum prudenti molitus singula mente,
Hortari populos, & verbis talia fari:
Perfidiosi homines, quæ vos dementia cepit?
Quæ facitis, Deus haud ignorat: namque salutis
Autor inextinctus videt omnia, & omnia novit:
Qui mihi jussit, uti vobis hæc dicta referrem,

Exitio

Αγγέλλειν ὑμῖν, ἵνα μὴ φρεσὶν ἐξαπολῆσθε.
Νήψατε, τὰς κακίας ἀποκόψατε, μηδὲ βιαίως
Αλλήλοις μάρνασθε, μιαιφόνον ἦτορ ἔχοντες,
Αἵμασιν ἀνδρομέοις πολλὴν γαῖαν ἀρδεύοντες.
Αἰδέσθητε βροτοὶ τὸν ὑπερμεγέθη, καὶ ἄτρεστον,
Οὐράνιον κτίστην, θεὸν ἄφθιτον, ὃς πόλον οἰκεῖ.
Καὶ τοῦτον πάντες λιτανεύσατε, χρηστὸς ὑπάρχει,
Τοῦτον ὑπὲρ ζωῆς πόλεων, κόσμοιό τε παντὸς,
Τετραπόδων, πτηνῶν τ', ὡς ἵλεως ἔσεσθ' ἅπασιν.
Εσται γὰρ ὅτε κόσμος ὅλος ἀπερείσιος ἀνδρῶν
Υδασιν ὀλλύμενος, φοβερὰν ὀλολύξετ' ἀοιδήν.
Εσται δὲ ἐξαπίνης ἀὴρ ἀκατάστατος ὑμῖν,
Καὶ χόλος οὐρανόθεν μεγάλου θεοῦ ἥξει ἐφ' ὑμᾶς.
Εσται δὲ ἀτρεκέως, ὅτ' ἐς ἀνθρώπους προϊάψει
Σωτὴρ ἀθάνατος, ἂν μὴ θεὸν ἱλάξησθε,
Καὶ μετάνοιαν ἔχητ' ἀπὸ νῦν, καὶ μηκέτι μηδὲν
Δύσκολον ἠὲ κακόν γ' ἀθεμίστως ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
Πράττει, ἀλλ' ὁσίῳ βιότῳ πεφυλαγμένος εἴη.
Οἱ δέ μιν εἰσαΐοντες, ἐμυκτήριζον ἕκαστος,
Εκφρονα κικλήσκοντες, ἀτὰρ μεμανημένον ἄνδρα.
Καὶ τότε δὲ αὖ πάλιν ἀνίαχεν Νῶε ἀοιδήν.
Ω μέγα δείλαιοι, κακοήτορες, ἄστατοι ἄνδρες,
Αἰδοίην προλιπόντες, ἀναιδείην ποθέοντες,
Αρπασιαῖοι τύραννοι, ἁμαρτωλοί τε βίαιοι,
Ψεῦσται, ἀπιστοκόροι, κακοπράγμονες, οὐδὲν ἀληθεῖς,
Λεκτροκλόποι θ', εἰρεσιλόγοι, δύσφημα χέοντες,
Οὐκ ὀργήν τε θεοῦ δειδιότες ὑψίστοιο,
Εἰς γενεὴν πέμπτην πεφυλαγμένοι ἐξαποτίσαι.
Οὐ κλαίετ' ἄλυδις ἄλλος ἀπηνέες, ἀλλὰ γελᾶτε.

Σαρ-

Exitio ne ſit demens ſocordia vobis.
Diſcite juſtitiam, vitiis abſiſtite, neve
Inter vos animis odia excercete cruentis,
Humano late tingentes ſanguine terram.
Immenſum, invictum numen, rerumque parentem,
Cui domus excelſo cœlo manet alta, timete
Mortales, & eum cuncti placate (benignus
Audiet) ut cives, ut totum denique mundum
Quadrupedumque genus ſervet, volucrumque ſecundus.
Tempus erit, quando totus delebitur undis
Orbis & humanum genus (heu horrete minantem)
Et ſubito vobis totus turbabitur aër,
De cœloque Dei magni vos opprimet ira.
Tempus erit certe, cum magni numinis ira
Sæviet in terras, niſi vos placabitis illam,
Et vitæ mores jam nunc mutabitis actæ,
Vt nulla cuiquam deinceps injuria fiat,
Sancta ſed & cunctis innoxia vita colatur.
Sic ait. Aſt illi vulgo ridere monentem,
Dicereque inſanum, dementatumqve furore.
Tunc iterum tales effatur Noe loquelas:
O miſeri, mentis pravæ, mutabile vulgus,
Quos juvat extincto vitam fœdare pudore,
Raptores, violenti, importunique tyranni.
Mendaces, pravi ſtudioſi, perfidioſi,
Detrectatores, mœchi, ſcelerata ſerentes,
Nil formidantes ſupremi Numinis iram,
Quæ vos ad quinti pœnas jam deſtinat ævi.
Non fletis paſſim, duri? ridetis, inepti?

Sar-

Σαρδόνιον μείδημα γελάσειε, ὁππόταν ἥξῃ
Τοῦτο, λέγω τὸ θεοῦ φοβερὸν καὶ ἐπήλυτον ὕδωρ.
Ὁππότε * καινιεῖ ἱερὸν γένος ἐν χθονὶ κῦμα
Αέναον ῥίζης ἐν ἀδιψήτοισι τεθηλὸς,
Αὐτόπρεμνον ἄϊστον ἴῃ ἐν νυκτὶ γένηται,
Καὶ πόλις αὐτάνδρους σεισίχθων εἰνοσίγαιος,
Κευθμῶνάς τε γαίης σκεδάσει, καὶ τείχεα λύσει.
Καὶ τότε κόσμος ἅπας τε ἀπειρεσίων ἀνθρώπων
Θνήξεται. αὐτὰρ ἐγὼ πόσα πενθήσω, πόσα κλαύσω.
Οἴκῳ δουρατέῳ, πόσα δάκρυα κύμασι μίξω:
Ἢν γὰρ ἐπέλθῃ τοῦτο θεοῦ ** κατακλυσμικὸν ὕδωρ,
Πλεύσει γῆ, † πλεύσουσιν ὄρη, πλεύσει δὲ καὶ αἰθὴρ,
Ὕδωρ ἔσται ἅπαντα, καὶ ὕδασι πάντ' ἀπολεῖται,
Στήσονται δὲ ἄνεμοι, καὶ δεύτερος ἔσσεται αἰών.
Ὦ Φρυγίη, πρώτη δὲ ἀναδύσῃ ἀφ' ὕδατος ἄκρου,
Πρώτη δὲ αὖ θρέψεις γενεὴν ἑτέρην ἀνθρώπων,
Ἀρχομένην αὖθις· ἔσσῃ δὲ τροφὸς περὶ πάντων.
Ἀλλ' ὅτε δὴ γενεῇ τὰ μάτην ἐλάλησεν ἀθέσμῳ,
Ὕψιστός τ' ὤφθη, πάλι δ' ἴαχε, φωνήσεντε.
Ἤδη καιρὸς ἐπέστη, Νῶε. θ' ἕκαστ' ἀγορεύειν,
Ὅσσα τε ἤματι τῷ σοι ὑπέστην, καὶ κατένευσα,
Πάντα μάλ' ὅσσα πάρος γενεαὶ κακὰ μυρί' ἔπραξαν,
Ῥέξαι ἀπειρεσίῳ κόσμῳ διὰ λαὸν ἀπειθῆ.
Ἀλλὰ τάχει ἔμβηθι σὺν υἱέσιν, ἠδὲ δάμαρτι,
Καὶ νύμφαις· κάλεσον δ' ὁπόσοις κέλομαι ἀγορεύειν
Τετραπόδων τά τε φῦλα, καὶ ἑρπετὰ καὶ πετεηνά.

* Hi verſus repetuntur lib. 3. Sibyllin. p. 248.

** κεκελευσμένον.

† Hi verſus repetuntur lib. 7. Sibyllin. p. 348.

Sardonium risum ridebitis, horrida quando,
Quam dico, torrensque Dei vos opprimet unda,
Tum cum per terras sacrum genus unda novabit,
Stirps æterna, locis nunquam sitientibus orta,
Funditus & prorsum noctu delebitur una.
Cumque viris urbes terræ Neptunus ab antris
Diruet exagitans, concussaque mœnia rumpet.
Et tunc immensus mundus, cunctique peribunt
Mortales. At ego quantum plorabo gemamque,
Inclusus ligno? lachrymas miscebo quot undis?
Hæc etenim mandante Deo si venerit unda,
Nabit humus, nabunt montes, innabit & æther,
Omnia pontus erit, corrumpet & omnia pontus.
Verum sistentur venti, venietque secunda
Ætas. O Phrygia, a summis tu vertice prima
Emerges undis: hominum tu prima renascens
Educes genus, & censebere maxima nutrix,
Sed postquam frustra sceleratos commonefecit,
Summus ei apparens iterato talibus infit:
Tandem tempus adest, quo fiant omnia, Noe,
Quæ tibi promittens aliquando futura monebam.
Omnia sunt (homines unquam quascunque rebelles
Ausi sunt fraudes) unâ plectenda ruinâ.
Sed tu cum natis, & conjuge protinus intra,
Et nuribus, nec non quæcunque coire jubebo
Serpentum genera, & pecudum, volucrumque vocato.

LXXIV.

LXXIV. Noachus Deucalion, ejus dictu[s] δεῦτε, καλεῖ ὑμᾶς ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν.

Theophilus Antiochenus libro III. ad Autolycum p. 129.

Ὀκτὼ δὲ φησι τὰς πάσας ψυχὰς ἀνθρώπων ἐν τῇ κιβωτῷ διασεσῶσθαι, ἐν τῇ κατασκευασθείσῃ οὐχ ὑπὸ Δευκαλίωνος ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Νῶε ἑβραϊστὶ ὃς διερμηνεύεται τῇ Ἑλλάδι γλώσσῃ ἀνάπαυσις, Καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λόγῳ ἐδηλώσαμεν, ὡς Νῶε καταγγέλων τοῖς τότε ἀνθρώποις μέλλειν κατακλυσμὸν ἔσεσθαι προεφήτευσεν αὐτοῖς, λέγων· ΔΕΥ͂ΤΕ, ΚΑΛΕΙ͂ ὑμᾶς ὁ ΘΕΟ'Σ εἰς μετάνοιαν, διὸ οἰκείως ΔΕΥΚΑΛΙ'ΩΝ ἐκλήθη.

Docet autem (Moy[-]ses) solos homines oct[o] incolumes evasisse, q[ui] conservabantur in arc[a] quæ DEI jussu non [à] Deucalione, verum [à] Noë (cujus nomen si in[-]terpreteris, requiem denotat) composita & exstructa fuerat, quem[-]admodum alibi memo[-]ravimus, Noë mortali[-]bus diluvium prædixi[t] hortans: *Venite, DE[US] ad pœnitentiam vos voca[t].* Inde proprie Deucalio[n] à verbis δεῦτε & καλεῖ dictus est,

Noam sub Deucalione Græcorum & latentem Historiam Diluvii Noachici sub Deucalione in omne à Græcis & Latinis scriptoribus adumbratam agnoscunt, pluribusque persequuntur Natalis Comes VIII. 17. Mytholog. Hugo Grotius notis ad lib. I. de Veritate religionis Christianæ, Bochartus libro & capite primo Geographiæ sacræ, Huetius de Con-

Concordia rationis & fidei lib. 2. p. 187. Octavius Falconerius in diss. ad Petrum Seguinum de numo Apameensi, Deucalionei diluvii typum exhibente, & Georgius Schubartus in enarratione ejusdem diluvii ab Ovidio descripti, quæ una cum Falconerii diss. in thesauro Gronoviano Antiquitatum Græcarum Tomo X. recusa exstat: Edmundus Dickinson in diatriba de Noæ in Italiam adventu p. 18 seq. & Franciscus Blanchinus Veronensis in Historia veteri ex monumentis antiquis illustrata & Italice edita Rom. 1699. 4. capite 17. p. 190. seq. In Philippi numo autem in quo nomen ΝΩΕ deprehendere sibi visus est ingeniosissimus Falconerius, testimonio illustris Blanchini constat legi ΝΕΩ non ΝΩΕ, adeoque litteris illis notari Apameenses *νεωκόρους*.

LXXV. Noæ campana. Industria in lectitandis Adami & Enochi libris.

Eutychius T. I. Annal. p. 36.

INgressus ergo *Noah* speluncam *Alcanuz*, & *Sethi*, *Enoshi*, *Kainani*, *Mahlalielis*, *Jaredi*, *Mathushalechi*, & *Lamechi* corpora deosculatus, corpus *Adami* unaque oblationes sustulit, ferente *Semo* aurum, *Hamo* myrrham, *Japheto* thus. Egressi igitur ut é monte sancto descenderent, sublatis ad paradisum oculis flevere, dicentes, *Vale Paradise Sancta*: lapidesque deosculati, ac arbores amplexi de monte Sancto descenderunt; fabricatusque est *Noah* navim. Cui indicavit etiam Dominus ut campa-

nam è ligno platani Indicæ conficeret tres cubitos longam, latitudine ſesquicubitalem, cujus etiam malleus ex eadem eſſet materia: quam per quotidie pulſaret; mane quo ad ipſum congregarentur operæ, deinde ad meridiem, tempore prandii, ac rurſus veſperi, cum diſcedendum eſſet: dixitque ipſi; Cum audientes te campanam pulſantem dixerint tibi, Quid hoc rei eſt quod facies? reſponde ipſis, immiſſurus eſt Dominus Diluvium. Fecit ergo *Noah* omnia quæ juſſit ipſum Dominus.

Doctores Zohar apud Lud. Cappellum p. 369. Opp. poſtumor. notant Noham *inveniſſe gratiam*, quia נח inverſis literis eſt חן *gratia*. Contra de עֵר Judæ filio dicitur, *& fuit* עֵר *malus* רע *coram Domino*. Porro cum natus eſt Noê, inquiunt iidem Doctores Zoharis, vidit opera hominum, quod peccatores eſſent coram Domino, unde occultavit ſe, & cultui DEI operam dedit, ut ne incederet in viis eorum. Quod ſi dicas, qua in re ſtudebat? Nempe in libro *Adami* & libro *Enochi*, in quibus ſtudebat ad colendum Deum ſuum. Veni & vide quod res ita ſe habet. Ecce enim Noë unde novit offerre oblationem Domino ſuo (nempe poſt Diluvium) niſi quia invenit ſapientiam propter quam Mundus ſubſiſtit, novitque quod ſubſiſtat על קרבנא propter oblationem? absque qua oblatione foret, non ſubſiſterent neque ſuperiora neque inferiora. *Hoc*, inquit Cappellus, Zoharis dogma *ejusmodi eſt, ut accipi non posſit de oblatione victimarum legalium, ut neceſſe ſit illud intelligi de vera & ſpirituali oblatione CHRISTI mediatoris DEI & hominum, ſine qua diſſi-*

dissidium fuisset perpetuum superiorum & inferiorum, DEI & hominum & Angelorum cum hominibus.

LXXVI. Oratio Noæ quam in Arca quotidie recitasse fertur ad corpus Adami.*

Apud Jo. Gregorium in Observationibus sacris cap. XXV. (Tomo IX. Critic. sacr. Angl.) ex Catena Arabica MS. in Genesin, characteribus Syriacis exarata.

O Domine, Tu excellens es in veritate, & nihil est magnum in comparatione ad Te. Adspice nos oculo misericordiæ. Libera nos ab hoc Diluvio aquarum. Per dolores Adam ** pro-

* Orientales auctore S. Ephraimo tradunt Adamum a DEO jussum, ipsumque posteris suis idem præcepisse ut corpus ipsius insepultum servaretur, usque dum posset inhumari in medio terræ à sacerdote DEI altissimi, ibi enim venturum Redemtorem suum & posteritatis suæ. Igitur antequam à Meschisedecho in Salem sepultum est, corpus Adami conditum aromatibus à patre tradebatur filio non sine reverentia, donec Lamech illud in manus Henochi deponeret, qui gnarus morem fuisse DEUM adorare versus Orientem, & hoc jam fieri non posse amplius in arca ob motus inconstantiam, medium arcæ locum orationi constituit, illumque collocato ibi corpore Adami consecravit. Et quam primum diescere, Noa adstitit versus corpus Adami, ille & filii ejus Sem, Ham & Japhet coram Domino, & Noa oravit, & filii ejus & fœminæ responderunt ex altera parte arcæ, Amen, Domine. Hæc ex Eutychio & Catena MS. Arabica in Genesin Jo. Gregorius loco laudato.

** Intellige dolores quibus Adamus è paradiso expulsus vertit faciem versus illum & ex animo ploravit lapsum suum. Atque

protoplastæ tui, per sanguinem Abel sancti tui, per justitiam Seth in quo complaces, Ne numeres nos inter eos qui transgressi sunt statuta tua, sed sume nos in curam tuam misericordem, quia Tu es Liberator noster, & Tua est Laus ab omnibus operibus manuum Tuarum ab æterno. Et filii Noæ dixerunt, Amen, Domine.

LXXVII. Quæ Noë post diluvium suos docuit. Schola Noachi.

Scholam Noëmi, Melchisedechi, Heberi in Hebræorum libris memorari videas, uti quam supra ex Maimonide retuli scholam Mathusalæ, & Semi Academiam sive Scholam in monte Thabor. Vide si placet Rich. Simonem T. 2. Epistolarum selectarum, quas vulgavit Gallice, p. 166. seq.

Pseudo Berosus Joannis Annii, libro III.

Exsiccata humo & torrefacta terra, Noa cum familia de monte Gordieo (ut par erat) descendit in subjacentem planiciem plenam cadaverum: quam usque ad hanc ætatem appellant Myri Adam (id est, eviſceratorum hominum) & inscripsit in lapide (in monumentum) rem gestam: & vocant incolæ locum *Egressorium Noæ*. Congressi vero conjugibus, perpetuo geminos edebant marem & fœminam, qui adulti & conjuges effecti, & ipsi

que si eidem Catenæ Arabicæ credimus, *sedebat Enoch spatio trecentorum annorum plorans transgressionem Adami, & ideo DEUS eum sustulit.*

ipſi binos partu liberos ſemper edebant. Neque enim unquam Deus vel natura defuit rerum neceſſitati, quæ ad univerſi orbis ſpectat opulentiam. Spatio brevi in immenſum adaucto humano genere, omnique Armenia completa, opus erat eos inde recedere, atque novas ſibi ſedes conquirere.

Tunc ſeniſſimus omnium pater Noa: jam antea edoctos Theologiam & ſacros ritus, cœpit etiam eos erudire humanam ſapientiam. Et quidem multa naturalium rerum ſecreta mandavit litteris: quæ ſolis ſacerdotibus Scythæ Armenii commendant. Neque enim fas eſt illa ulli inſpicere, aut legere vel docere, quam ſolis ſacerdotibus & inter ſacerdotes duntaxat: ſicut & quos rituales libros reliquit: ex quibus illis primum. Saga nomen fuit inditum, quod eſt ſacerdos & ſacrificulus & pontifex.

Docuit item illos aſtrorum curſus, & diſtinxit annum ad curſum Solis & 12. menſes ad motum lunæ, qua ſcientia prædicabat illis ab initio quid in anno, & cardinibus ejus futurum contingeret: ob quæ illum exiſtimaverunt divinæ naturæ eſſe participem, ac propterea illum Olybama & Arſa, id eſt, cœlum & ſolem cognominaverunt: & illi plures civitates dedicaverunt. Nam & ad hæc tempora Scythæ Armenii urbes habent Olybama & Arſa Ratha, & ejuſcemodi. Cumque iviſſet ad regendum Kitim (quam nunc Italiam nominant) deſiderium ſui reliquit Armeniis, ac propterea poſt mortem illum arbitrati ſunt in animam celeſtium corporum tralatum, & illi divinos honores impenderunt. Et ob id ſolum hæc duo regna; Armenium

quidem (quia ibi cœpit) Italicum vero (qvia ibi finivit & docuit & regnavit, naturaliumque atque divinorum, quæ eos erudivit, libros plenisſimè illis conſcriptos reliquit) venerantur, ſimulque cognominant, Cœlum, Solem, Chaos, ſemen mundi, patremque deorum majorum, & minorum, animam mundi, moventem cœlos & mixta, vegetabiliaque & animalia & hominem: Deum pacis, juſtitiæ, ſanctimoniæ, expellentem noxia & cuſtodientem bona. Et ob hoc illum utræque gentes ſignant in ſcriptis curſu ſolis & motu lunæ & ſceptro dominii, quo malos & noxios expellebat à cœtu hominum, & caſtimonia corporis & ſanctimonia animi, duabus clavibus religionis & felicitatis. Neque minus Titheam (quæ mater omnium erat) Aretiam, id eſt, terram vocabant; & Veſtam, id eſt, ignem poſt mortem cognominaverunt: quia ipſa regina ſacrorum fuerat: & puellas docuerat ſempiternum ignem ſacrorum inextinctum ſervare. Cæterum Noa antequam diſcederet ab Armenia, docuit illos ſimplicem agriculturam, magis curans religionem & mores quam opulentiam & delicias, quæ ad illicita & libidines provocant, & cœleſtium iram nuper induxerant. Primus tamen omnium invenit vites atque plantavit, & vinum conficere docuit: cujus vim inexpertus & vaporem, ebrius effectus, minus pudicè in terram cecidit.

Neſcio an hunc Pſeudo Beroſum ſecutus Strigelius de Noemo ſic cecinit:

Tunc quoque jactata vel cum veheretur in arca
  Noah, vel ablutam cum renovaret humum,

Cre-

Credibile eſt natis monſtrantem ſidera cœli,
Orta ſub Armeniis aſtra notaſſe jugis.
Sæpe notans certam ſub vernum plejada menſem,
Hæc Zephyro, dixit, lapſa ſequente pluet.
Sæpe canis tolerans ſub raſtris grandibus æſtum,
Hæc, ait, eſt noſtris addita pœna malis.
Nec varias tantum ſubjecta in corpora vires,
Apta ſed ad quodvis tempora norat opus.
Currentem obliquo cognorat tramite ſolem,
Ducere per certos tempora lapſa gradus.
Pallentemque vago ſcrutatus lumine Lunam
Compererat ſpatiis congrua puncta ſuis.
Hinc ſimul annorum metis numeroque reperto
Doctus ab antiquis geſta tenebat avis.

LXXVIII. Noachus Vandimon, Ejus Oratio ad filios, nepotesque ſuos quos ſecum in Italiam * adduxit.

Ex Curtii Inghirami Antiquitatum Etruſcarum fragmentis, Volaterræ editis A. 1637. fol. pag. 174.

Hæc ſunt verba magni Vandimonis, quæ ego Ancus Cecinna transſcripſi:

AUdite filii Nepotesque mei verba mea, & auribus veſtris percipite quæ Pater veſter loqui-

* De Noæ in Italiam adventu peculiaris exſtat diſſertatio Edmundi Dickinſoni Delphis ejus Phœnicizantibus ſubjecta, & poſt editiones Oxon. 1655. Francof. 1669. 8. recuſa in faſciculo diſſertationum collectarum à Tho. Crenio Roterd. 1691.

quitur vobis. Benedictus Deus ante cujus conspectum inveni gratiam, qui me ex aquis ereptum ad reparandum genus humanum, quod Deo irato pluviis, imbribusque deletum est, ne quod Deus feceret penitus periret, reservavit, Vos igitur Maximo Esari non ingrati, ipsum timete solum, ei servite ex mentibus vestris, quia dignus est, & quia multa bona fecit nobis, & quia Deus est. Si Maximus Esar ** fuerit semper vobis Deus, nihil vobis deficiet. Ejus Altare non polluatur. Animam fratris sui nullus exquirat, sicut fecit Cainus. Sit inter vos vinculum pacis, nec unquam rumpatur. Vos Civitatem hanc habetis, quam in monte hoc

1691, 8. In illa Vandimonem esse Noam, & Noam in Italiam venisse ibique cultum Dei & civitatem instituisse variis contendit conjecturis, confirmaturus vera esse quæ sub initium Antiquitatum Hetruscarum p. 7. leguntur: *Magnus pater Vandimon qui à Latinis Janus à Syris Noa vocatur, post aquas relictis in Armenia & Syria Semete ejus primogenito & Camese tertio filio apud Nilum, advenit in hanc regionem cum secundo filio Japeto & illius filiis. Et cum pervenisset supra hunc montem, sibi commodum posteris jucundum putavit, quare in superiore parte quæ salubrior esset civitatem ædificavit & Cethim appellavit. Verum A. CCXX. à Cethium ædificatione, Cethim, filius Javanis & pronepos magni Vandimonis, assumtis secum duabus Coloniis mare ingressus, cum diu navigasset, pervenit tandem ad Insulam, quam suo & Patriæ nomine Cethim appellavit. Hæc hodie Cyprus dicitur*, Sed totam illam narrationem nulla fide dignam esse docet Leo Allatius in animadversionibus ad Antiquitates Hetruscas §. 94. p. 167 seq. Vide & Jo Oweni Theologumena p. 156. seq.

** Æsar Etrusca lingua Deus. Vide quæ viri docti ad Sveton. Augusto c. 97. Dickinson in Delphis Phœniciz. p. 76. Hesychius: Αἰσοὶ Θεοὶ ὑπὸ Τυῤῥηνῶν.

hoc ædificavi: cum hæc vobis non ſatis fuerit, nam vos multiplicari oportet, in eodem monte alias ædificare poteritis: & ſi mons non fuerit ſatis, eligite loca ſalubria in quibus alias ædificare valeatis. Et ſi non fuerint inter vos diſſenſiones, omnia proſpera ſuccedent vobis. Qui Deum non timet & qui à fratribus diſſentit, ejiciatur à vobis, quia diſcordia fratris omnia corrumpit. Nolite filii mei iterum provocare Deum in fornicatione, in iniquitate & in nequitia, ſed reminiſcimini Deum qui fecit vos, liberavit vos ab aquis, & omnia propter vos creavit, vobis omnia ſubjecit. Deus bonos exaltat, impios diſperdit: ipſum amate ſolum & omnia in timore ejus facite, nam hæc facientes abundantiâ frumenti, vini & olei replebimini: & filii fratrum veſtrorum ſervient vobis: Regnum veſtrum in ſecula manebit. Sacros ritus & cerimonias, & omnia quæ relinquo vobis, cuſtodite ſemper, eaque filios veſtros docete. Benedicat vobis Deus, & omni benedictione vos repleat, & cito Regem mittat qui vos à poteſtate aliena eripiat.

LXXIX. Noë Uranus ſive Cœlus, Sol, Ogyges, Janus, Oenotrius, Gallus, Proteus, Vertumnus, Vadimon, Xiſuthrus.

EDmundus Dickinſon in diſſ. paullo ante laudata de Noe in Italiam adventu, multis eruditis conjecturis ſive ſuavibus ſomniis conten-

dit Noachum ſub variis nominibus cognitum fuiſſe gentibus. Nam primo *Uranus* ſive *Cœlus* quem ſiderum obſervationibus impenſe deditum ſcribit Diodorus Siculus lib. 3. ipſi Noachus eſt, & Saturni Ægyptii, hoc eſt ſi ipſum audimus, Chami Pater *Sol*, qui in Nini Epitaphio commentitio apud pſeudo Xenophontem de æquivocis *Cœlius Phœnix Ogyges*. Mox diſputat Noachum eſſe *Saturnum* γενάρχην & παγγενέτορα de quo videndus etiam Bochartus in Phaleg libro & capite primo, & Huetius Demonſtrat. Evangelicæ p. 256. Nec minus *Janum* atque *Oenotrium* utraque à vino deducta appellatione, nam & οἶνος Græcis & יין Hæbræis vinum denotat. Et Janus bifrons pulchre ſignat Noam qvi ætatem utramque & illam quæ fuit poſt diluvium, & hanc quæ illud anteceſſit vidit. Similiter *Gallum* Babylonium atavum Nini (alio nomine Ogygem) ex eodem Pſeudo Xenophonte repetens Noachum eſſe non dubitat, perinde ut nec *Proteum* ac *Vertumnum*, & de quo ſupra jam dictum à me eſt *Vadimonem* ac *Deucalionem* quod nomen ſi Sgambatum p. 143. audimus, Syriacum eſt *Degal-ion* quaſi *vexillum columbæ* dicas, à columba quæ jucundum Noacho nuncium attulit. Denique Noah eſt *Xiſuthrus* ſive *Siſuthrus*, ſub quo magnum diluvium contigiſſe tradit Alexander Polyhiſtor ex ſecundo libro Chaldaicorum Beroſi, apud Syncellum p. 30. (unde petiit Scaliger p. 8. Chron. Græc. Euſebii) & Cyrillum Alex. 1. in Julianum p. 8. ubi & Abydeni de eodem Xiſuthro locus, Euſebio quoque laudatus IX. 12. præparat. & mentio avium ab illo poſt imbrium ceſſationem emiſſarum.

Vide & Syncellum p. 24. Sed Berosi quædam adscribenda sunt:

Λέγει τὸν Κρόνον αὐτῷ κατὰ τὸν ὕπνον ἐπιστάντα φάναι, μηνὸς Δαισίου πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ κατακλυσμοῦ φθαρήσεσθαι. κελεῦσαι οὖν διὰ γραμμάτων πάντων ἀρχὰς καὶ μέσα καὶ τελετὰς ὀρύξαντα θεῖναι ἐν πόλει ἡλίου Σισπάροις, καὶ ναυπηγησάμενον σκάφος ἐμβῆναι μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων φίλων ἐνθέσθαι δὲ βρώματα καὶ πόματα, ἐμβαλεῖν δὲ καὶ ζῶα πτηνὰ καὶ τετράποδα, καὶ πάντα εὐτρεπισάμενον, πλὴν ἐρωτώμενον δὲ ποῦ πλεῖ; φάναι, πρὸς τοὺς θεούς· εὐξάμενον ἀνθρώποις ἀγαθὰ γενέσθαι. τὸν δὲ οὐ παρακούσαντα, ναυπηγήσαντα σκάφος, τὸ μὲν μῆκος σταδίων πέντε, τὸ δὲ πλάτος σταδίων δύο. τὰ δὲ συνταχθέντα πάντα συνθέσθαι, καὶ γυναῖκα,

Saturnus ei per somnum visus, mensis Dæsii decimo quinto homines diluvio prædixit extinguendos. Rerum itaque cunctarum principia media & extrema litteris consignata, & in terram defossa in Solis urbe * Sisparis reponi, tum navigium compingi jubet, eoque cum amicis & consanguineis conscenso, alto mari se se credere. Obsequitur ille, commeatum omnem parat, cibos & poculenta congerit, animantia quoque volatilia & quadrupeda convehit: mox cunctis ita dispositis, rogatus quo navigat? Ad deos, inquit: Atque ita prospera hominibus precatus est. Divinis itaque monitis obseqvutus fabrefecit

* Sgambatus p. 147. legit Σεππάροισιν quasi *Sepharim* Kiriath Sepher, πανβίβλα.

κα, καὶ τέκνα, καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους ἐμβιβάσαι. γενομένου δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ εὐθέως λήξαντος, τῶν ὀρνέων τινὰ τὸν Ξίσουθρον ἀφιέναι. τὰ δὲ οὐ τροφὴν εὑρόντα οὔτε τόπον ὅπου καθίσαι, πάλιν ἐλθεῖν εἰς τὸ πλοῖον. τὸν δὲ Ξίσουθρον πάλιν μετά τινας ἡμέρας ἀφιέναι τὰ ὄρνεα. ταῦτα δὲ πάλιν εἰς τὴν ναῦν ἐλθεῖν τοὺς πόδας πεπηλωμένους ἔχοντα. τὸ δὲ τρίτον ἀφεθέντα, οὐκ ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὸ πλοῖον. τὸν δὲ Ξίσουθρον ἐννοηθῆναι γῆν ἀναπεφηνέναι· διελόντα τε τῶν τοῦ πλοίου ῥαφῶν μέρος τι, καὶ ἰδόντα προσωκεῖλαν τὸ πλοῖον ὄρει τινὶ, ἐκβῆναι μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς θυγατρὸς, καὶ τοῦ κυβερνήτου προσκυνήσαντα τὴν γῆν, καὶ βωμὸν ἱδρυσάμενον, καὶ θυσιάσαντα τοῖς θεοῖς, γενέσθαι μετὰ τῶν ἐκβάντων τοῦ πλοίου ἀφανῆ. τοὺς δὲ ὑπομείναντας ἐν τῷ πλοίῳ, μὴ εἰσπορευομένων τῶν περὶ τὸν Ξίσου-

navigium longitudi stadiorum quinque, l titudinis duorum: cu cta vero comparata in posuit, uxorem, liber amicos adjunxit. Fac tandem diluvio, a que iterum mox cess te, volucrum aliqu Xisuthrus emisit, qu non invento cibo, ne loco quo consisterent rursum in navim su reversæ. Spatio dieru aliquot interjecto Xis thrus iterum dimittit a ves; illæ vero pedibu luto infectis redierunt: tertio vero exclusæ na vim nullatenus repetie runt. Conjicit Xisuthru terram aquis denuda tam eminere: tum ru pta compagis parte na vigium aperit, & a proximum monte impelli se animadver tens, cum uxore filia & gubernatore exscendit terram adorat, aram ex truit, diis immolat; qui bus peractis, cum ipse

θρον, ἐκβάντας ζητεῖν αὐτὸν ἐπὶ ὀνόματος βοῶντος. τὸν δὲ Ξίσουθρον αὐτὸν μὲν αὐτοῖς οὐκ ἔτι ὀφθῆναι. φωνὴν δὲ ἐκ τοῦ ἀέρος γενέσθαι, κελεύουσαν, ὡς δέον αὐτοὺς εἶναι θεοσεβεῖς, καὶ παρ' αὐτῶν διὰ τὴν εὐσέβειαν πορεύεσθαι μετὰ τῶν θεῶν οἰκήσοντα. τῆς δὲ αὐτῆς τιμῆς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα, καὶ τὸν κυβερνήτην μετεσχηκέναι. εἶπεν τε αὐτοῖς, ὅτι ἐλεύσονται πάλιν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ὡς εἵμαρται αὐτοῖς, ἐκ Σιππάρων ἀνελομένοις τὰ γράμματα διαδοῦναι τοῖς ἀνθρώποις. καὶ ὅτι ὅπου εἰσὶν, ἡ χώρα Ἀρμενίας ἐστίν. τοὺς δὲ ἀκούσαντας ταῦτα θῦσαί τε τοῖς θεοῖς, καὶ πεζῇ πορευθῆναι εἰς Βαβυλῶνα. τοῦ δὲ πλοίου τούτου κατακληθέντος ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἔτι μέρος τι αὐτοῦ ἐν τοῖς Κορκυραίων ὄρεσι τῆς Ἀρμενίας διαμένειν, καὶ τινας ἀπὸ τοῦ πλοίου κομίζειν ἀποξύοντας ἄσφαλτον, χρᾶσθαι

tum ii cum quibus exilierat, haud amplius in terris visi. Non redeuntibus vero Xisuthri comitibus, qui remanserant in navi exscendunt quærentes, & de nomine sæpius inclamantes. Xisuthrum quidem conspicuum oculis non habuerunt. Vocis tamen & ejus loquelæ sibi notæ sonum, erga deos pietatem & religionem sedulo commendantem, seque ob summam erga numen piètatem cum eis deinceps moraturum, ejusdemque honoris uxorem filiam & navarcham compotes futuros enunciantem clare perceperunt. His subjunxit ille. Ipsos rursus Babylonem profecturos. & ut in fatis est, litteras Sisparis excerptas cunctis hominibus deinceps tradituros, locumque tandem in quo consistebant Armenorum esse

δὲ

δὲ αὐτὴν πρὸς τοὺς ἀπο-τροπιασμούς. ἐλθόντας οὖν τούτους εἰς Βαβυλῶνα, τά τε ἐκ Σισπάρων γράμματα ἀνορύξαι, καὶ πόλεις πολλὰς κτίζοντας, καὶ ἱερὰ ἀνιδρυσαμένους, πάλιν ἐπικτίσαι τὴν Βαβυλῶνα.

regionem. His aud victimas diis obtuler illi, ac undequaque c gregati confluxerunt bylonem. Navigii p ro in Armeniam imp reliquiæ hucusque te poris in ejusdem C cyreis montibus pe verant; ex quibus nonnulli bitumen abrasum d portant, & expiandis quibusque infaustis eo utu tur. Illos vero Babylonem profectos, litter Sisparis effodisse, urbes ædificasse, condidi templa, ac iterum Babylonem ipsam reparasse d cunt.

LXXX. Noë Puoncuus, & Oanne Oannis περὶ γενεᾶς καὶ πολιτείας de originibus & vitæ regimine primorum hominum.

ISaacus Vossius p. 409. libri de LXX. Interpre bus docet Noachum Seribus sive Sinis innotu se sub nomine *Puoncui*, uti Chaldæis sub nomin *Oannis.*

Puoncuus enim perinde est, ac si dixeris ὁ Νῶχος. *P vel Pi articulus omnibus nominibus propriis olim præfig batur, non tantum à vetustioribus Hebræis, sed & a Ægyptiis, Arabibus, Chaldæis, cæterisque Orientis p pulis.*

Tempore vero quo Puoncuus floruerit nihil clarius, n tantum ex iis, quæ paulo ante monuimus, sed ex eo quoq quod solus cum suis diluvium universale evasisse dicatur.

Jam

Jam vero quæ Chaldæi produnt de suo Noacho, hoc est Oanne, eadem Seres tribunt Puoncuo. Oannem statim à diluvio Astronomiam docuisse scribit Berosus. Idem de Puoncuo habent Serum annales. Iidem Puoncuum ex ovo prognatum esse scribunt, similiter & Chaldæi Oannem ex ovo primigenio prodiisse scripsere, ut liquet ex Helladio Besantinoo apud Photium. Non recte vero apud Berosum * *legitur Oannem hunc fuisse animal brutum, cum dicit* φανῆναι ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης κατὰ τὸν ὁμοροῦντα τόπον τῇ Βαβυλωνίᾳ ζῶον ἄφρενον ὀνόματι Ὠάννην; *Tantum abest ut hoc verum sit, ut ne sit Græcum quidem. Mirum viros eruditos non vidisse scribendum esse* ζῶον ἄρρεν ὂν ὀνόματι Ὠάννην. *Feminæ, quæ ex altero ovo exclusa fuisse credebatur, nomen erat Omoloca vel Omoroca, Berosus;* Ἄρχειν δὲ τούτων πάντων γυναῖκα ᾗ ὄνομα Ὀμόρωκα, εἶναι δὲ τοῦτο Χαλδαϊκὸν μὲν, Ἑλληνιστὶ δὲ μεθερμηνεύεται θάλασσα. מלח □ו *aqua salsa.* □ו *enim Chaldæi dicebant pro* □ו.

Quare vero Noachus cum tribus filiis semipisces vocentur, nemo non intelligit. Sed & ipse Oannes Annedotus, & tres ejus filii alii tres Annedoti vel Anidoti cognominantur à nauticæ studio, ναυβάτην *enim seu* ναυσίπορον *hoc vocabulum notat. Abydenus tamen plures statuit Annedotos quam quatuor, verum nihil tale ex Beroso, quem tamen descripsit, liquet.*

Alexander Polyhistor ex Beroso apud Syncellum p. 28.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ φανῆναι ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς

Primo anno e mari rubro ad vicinum littus

* In Syncello p. 28. & Eusebii Chron. Græc. p. 6.

θρᾶς θαλάσσης κατὰ τὸν ὁμοῤῥοῦντα τόπον τῇ Βαβυλωνίᾳ ζῶον ἄφρενον ὀνόματι Ὠάννην, καθὼς καὶ Ἀπολλόδωρος ἱστόρησε, τὸ μὲν ὅλον σῶμα ἔχον ἰχθύος. ὑπὸ δὲ τὴν κεφαλὴν παραπεφυκυῖαν ἄλλην κεφαλὴν ὑπὸ κάτω τῆς τοῦ ἰχθύος κεφαλῆς, καὶ πόδας ὁμοίως ἀνθρώπου, παραπεφυκότας δὲ ἐκ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἰχθύος· εἶναι δὲ αὐτῷ φωνὴν ἀνθρώπου, τὴν δὲ εἰκόνα αὐτοῦ ἔτι καὶ νῦν διαφυλάσσεσθαι. τοῦτο δὲ, φησὶν, τὸ ζῶον, τὴν μὲν ἡμέραν διατρίβειν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, μηδεμίαν τροφὴν προσφερόμενον. παραδιδόναι τε τοῖς ἀνθρώποις γραμμάτων, καὶ μαθημάτων, καὶ τεχνῶν παντοδαπῶν ἐμπειρίαν, καὶ πόλεων συνοικισμοὺς, καὶ ἱερῶν ἱδρύσεις, καὶ νόμων εἰσηγήσεις, καὶ γεωμετρίαν διδάσκειν, καὶ σπέρματα, καὶ καρπῶν συναγωγὰς ὑποδεικνύειν, καὶ συνόλως πάντα τὰ πρὸς ἡμέρωσιν ἀνήκοντα βίον παραδιδόναι

Babyloni contigu
animans ratione de
tutum emersisse, O
nem nomine, & ut A
pollodorus retulit, to
corpore piscem, in
piscis caput, aliud ei ca
put enatum gerere; p
des humanos in ej
corpore cerni, at pisc
caudæ adnexos; voce
item & loquelam hom
nis ei fuisse, ejusq
etiamnum hodie p
ctam imaginem servar
Hoc animans interd
quidem nullo admi
cibo versari inter hom
nes, ac eis litterarum
disciplinarum notitiam
artium experimenta
urbium constructiones
templa erigere, pon
re leges, geometric
attendere, semina fru
ctusque colligere,
summatim quæ mores
mansvefacerent omni
commonstrasse. Ab e
tempore nihil, præte
hæc, de illo auditum.
Sole occumbente ani

τοῖς ἀνθρώποις. ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου ἐκείνου οὐδὲν ἄλλο περισσὸν εὑρεθῆναι, τοῦ δὲ ἡλίου δύναντος τὸ ζῶον τοῦτον Ὠάννην δῦναι πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰς νύκτας ἐκεῖ διαιτᾶσθαι. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἀμφίβιον. ὕστερον δὲ φανῆναι καὶ ἕτερα ζῶα ὅμοια τούτων, περὶ ὧν ἐν τῇ τῶν βασιλέων ἀναγραφῇ φησὶν δηλώσειν. τὸν δὲ Ὠάννην περὶ γενεᾶς καὶ πολιτείας γράψαι, καὶ παραδοῦναι τόνδε τὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις. γενέσθαι φησὶ χρόνον, ἐν ᾧ τὸ πᾶν σκότος καὶ ὕδωρ εἶναι, καὶ ἐν τούτοις ζῶα τερατώδη, καὶ εἰδιφυεῖς τὰς ἰδέας ἔχοντας ζωογονεῖσθαι. ἀνθρώπους γὰρ διπτέρους γεννηθῆναι, ἐνίους δὲ καὶ τετραπτέρους, καὶ διπροσώπους. καὶ σῶμα μὲν ἔχοντας ἕν, κεφαλὰς δὲ δύο, ἀνδρείαν τε καὶ γυναικείαν, καὶ αἰδοῖά τε διττά, ἄρρεν καὶ θῆλυ· καὶ ἑτέρους ἀνθρώπους, τοὺς μὲν αἰγῶν σκέλη καὶ κέρατα ἔχοντας, τοὺς δὲ ἱππό-

mans illud Oannem ad mare declinare, & in eo mergi, noctesque ſub aquis agere, ceu amphibium partim hic, illic ex parte. Poſtremum alia animantia huic ſimilia viſa, de quibus in regum hiſtoriis evulgaturum plura pollicetur. Oannem de originibus & vitæ regimine ſcripſiſſe, & hanc vivendi rationem hominibus tradidiſſe. Tempus fuiſſe quo cuncta tenebræ & aqua erant: & in illis animantia portentoſa, & ſub variis naturæ ſpeciebus & formis viſu mirandis vitam ac lucem accepiſſe. Homines duabus pennis, aliis quatuor, & geminis vultibus inſignes; corpus quidem unum, capita vero duo, virile, & fœmineum; & gemina pudenda, maſculum & muliebre: hominum aliorum, hos caprarum crura & cornua, illos equorum

πόδας, τοὺς δὲ τὰ ὀπίσω μὲν μέρη ἵππων, τὰ δὲ ἔμπροσθεν ἀνθρώπων, οὓς ἱπποκενταύρους τὴν ἰδέαν εἶναι. ζωογονηθῆναι δὲ καὶ ταύρους ἀνθρώπων κεφαλὰς ἔχοντας· καὶ κύνας τετρασωμάτους οὐρὰς, ἰχθύας ἐκ τῶν ὄπισθεν μερῶν ἔχοντας, καὶ ἵππους κυνοκεφάλους, καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἕτερα ζῶα κεφαλὰς μὲν καὶ σώματα ἵππων ἔχοντα, οὐρὰς δὲ ἰχθύων. καὶ ἄλλα δὲ ζῶα παντοδαπῶν θηρίων μορφὰς ἔχοντα. πρὸς δὲ τούτοις, ἰχθύας, καὶ ἑρπετὰ, καὶ ὄφεις, καὶ ἄλλα ζῶα πλείονα θαυμαστὰ καὶ παρηλλαγμένα τὰς ὄψεις ἀλλήλων ἔχοντα· ὧν καὶ τὰς εἰκόνας ἐν τῷ τοῦ Βήλου ναῷ ἀνάκειται. ἄρχειν δὲ τούτων πάντων γυναῖκα ᾗ ὄνομα Ὁμορῶκα· εἶναι δὲ τοῦτο Χαλδαϊστὶ μὲν Θαλατθ, ἑλληνιστὶ δὲ μεθερμηνεύεται Θάλασσα, κατὰ δὲ ἰσόψηφον Σελήνη. οὕτως δὲ τῶν ὅλων συνεστηκότων, ἐπανελθόντα Βῆλον σχίσαι

anteriores, istos posteriores & hominum anteriores, quales sunt Hippocentaurorum formæ, habuisse. Tauros humanis capitibus ibidem nasci, canes caudis quadricorpores, & posterioribus partibus pisces: equis canum adjuncta capita: homines & alia animantia capite & corpus equinum, piscium vero caudas habentia, nec non & alia variis quibusque formis deformia. His adjunge, pisces, reptilia, serpentes, & alia plura animantia quasi mutatis ad invicem speciebus varietate conspicua, quorum imagines in Beli templo appensæ. Istis omnibus mulier, cui nomen Omoroca, præsidet: hoc idem Chaldaice Thalath, Græce sonat mare, & ex æquo Lunam refert. His ita constitutis, Belum redeuntem mediam divi-

τὴν γυναῖκα μέσην, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτῆς ποιῆσαι γῆν, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ οὐρανόν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα ἀφανίσαι. ἀλληγορικῶς δὲ φησὶν τοῦτο μὲν φυσιολογεῖσθαι. ὑγροῦ γὰρ ὄντος τοῦ παντὸς, καὶ ζώων ἐν αὐτῷ γεγεννημένων, τοῦτον τὸν Θεὸν ἀφελεῖν τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, καὶ τὸ ῥυὲν σῶμα * τοὺς ἄλλους θεοὺς φυρᾶσαι τῇ γῇ, καὶ τὸ διαπλάσαι τοὺς ἀνθρώπους· διὸ νοεροὺς τε εἶναι, καὶ φρονήσεως θείας μετέχειν. τὸν δὲ Βῆλον, ὃν Δία μεθερμηνεύουσι, μέσον τεμόντα τὸ σκότος χωρίσαι γῆν καὶ οὐρανὸν ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ διατάξαι τὸν κόσμον· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐνεγκόντα τὴν τοῦ φωτὸς δύναμιν φθαρῆναι. ἰδόντα δὲ τὸν Βῆλον χώραν ἔρημον καὶ καρποφόρον, κελεῦσαι ἑνὶ τῶν θεῶν τὴν κεφαλὴν ἀφελόντι ἑαυτοῦ τῷ ἀπορρυέντι αἵματι φυρᾶσαι τὴν γῆν, καὶ διαπλάσαι ἀνθρώπους, καὶ θηρία τὰ δυνάμενα τὸν ἀέρα φέρειν· ἀποτελέσαι δὲ τὸν Βη-

fisse mulierem, & ex ejus quidem parte terram, ex alia cœlum composuisse, ac inde necem animalibus illatam. Figuraliter autem ad sensum rerum naturis accommodum hæc eadem traduci docet. Universa quippe mundi mole ex humida materia compacta, & animantibus ex ea formatis Deus iste caput suum desecuit, tum sanguinem in terram fluentem alii dii terræ commiscuerunt, ac inde formati homines, qua de causa intellectu & divina mente præditi. Belus insuper, quem Jovem interpretantur, mediis tenebris dissectis, terram & cœlum ab invicem divisit, & mundum ordine composuit, animantibus lucis vim non ferentibus extinctis. Belus vero desertam quidem regionem, at feracem conspicatus, deo-

* Lege αἷμα.

λον, ϗ ἄςρα, ϗ ἥλιον, ϗ σελήνην, ϗ τὺς πέντε πλανήτας.

rum cuipam propriu[m] sibi caput amputar[e] præcepit, & stillanti e[x] se sanguini terram admiscere, ac homines & ani[-]mantia quæ aêrem sustinerent efformare: ip[se] tandem astra, Solem, Lunam, & alios quinque planetas perfecit.

LXXXI. Noachus Leotzitzamus, Azonaces, Osiris, Bacchus, Prometheus Saturnus.

His quæ de Sinensium Puoncuo attuli, subjun[-]gam quod illustris Huetius lib. 2. de concor[-]dia rationis & fidei p. 187. de eorundem Si[-]nensium Leotzitzamo annotavit. *Nam si*, inquit, *ordiamur à Sinis, propagatam inter eos deprehende[-]mus diluvii Noachici memoriam. Suus ipsis est Noach[us] reparator humani generis, post cladem illam quam ca[eli] ruina adumbrant. Hunc & cornutum fingunt sub Leo[-]*tzitzami *nomine, ut Græci* Bacchum, *aliud Noachi si[-]mulacrum. Clarius etiam & veritati propius ca[sum] hunc describunt Indi* * *atque Persæ recentiores, veter[um] Persarum reliquiæ, item Chaldæi ut ex Berosi testificati[one] liquet, & Assyrii ut ex Abydeni, & Armenii qui reliqui[as] Arcæ Noachicæ ad montes suos appulsæ monstrabant eti[am] Philostorgii* † *temporibus* &c,

Sunt & qui Persis Noachum notum fuisse con[-]tendun[t].

* Vide Memorias litterarias Dombenses sive Trevultinas A. 1701. mense Majo & Junio p. 403. 404.

† Philostorg. III. 8. Hist. Eccles. Kircherus T. I. Oedipi p. 3[..] Idolum Assyriorum *Nisroch* putat fuisse tabulam ex arca Noæ.

tendunt ſub nomine *Azonacis* à quo Zoroaſtrem inſtitutum tradit Plinius XXX. 1. & Ægyptiis ſub *Oſiridis* nomine quem frugum culturam & vitis inveniſſe ſcribit Diodorus Sic. libro 1. Ob eandem cauſam Noë aliis habetur *Bacchus*, ** qui Bocharto Nimrod, Dickinſono plane Deus eſt, ut Dionyſus *Dominus Sina* ſive *Jehova Sinai* cap. 10. Delph. Phœnicizant. Sed & ſub *Prometheo* Noachum quærere jubet Eraſmus Franciſci ad lib. V. c. 4. Nobiliſſimi Valvaſoris de Carniola. Bochartus & alii ſub *Saturno*, orbem dividente inter tres filios Jovem, Neptunum & Plutonem.

LXXXII. Noachi Diræ.

Recognitiones Pſeudo Clementis lib. 1. c. 30.

TErtiadecima generatione cum ex tribus filiis Noë unus, qui erat medius, * Patri feciſſet injuriam, poſteritati ſuæ ex maledicto conditionem ſervitutis induxit, cujus interim ſenior frater habitationis ſortem eam quæ eſt in medio terræ ſuſcepit, in qua eſt regio Judææ, junior vero Orientis plagam ſortitus eſt, ipſe autem Occidentis accepit.

Hujus imprecationis effectum lapide quidam ajunt eſſe atrorem Nigritarum atque Æthiopum, quam opinionem nuper defendit Jo. Ludovicus Hanemannus in curioſo quod vocat ſcrutinio nigredinis poſterorum Cham: explodunt Thomas Brown in pſeudodoxia Epidemica libro VI. & Job. Nicolaus Pechlinus libro de habitu & colore Æthiopum cap. IX.

** Vide Claudii Fraſſenii disquiſitiones Biblicas p. 93. ſeq. & quæ ex Jo. Tzetza profero infra p. 264.

* Geneſ. X. 25.

LXXXIII. Noachus miſſus ad Zhohacum Perſarum Regem. Alia nonnulla.

HErbelotus in Bibliotheca Orientali, Hottingerus in Hiſt. Orientali p. 24. ſeq. & Levinus Warnerus in compendio eorum quæ de CHRISTO Muhamedani tradunt p. 48. ſeq. varia eorundem de Noacho referunt commenta, inter alia Herbelotus quidem p. 675. & hoc, quod a Deo miſſus fuerit ad Zhohacum Perſarum Regem * ut ſacram religionem & veri cultum Numinis eum edoceret. Sed operam luſiſſe divinum pœnitentiæ præconem ** apud Regem quidem, non tamen apud alios terræ incolas, è quibus octoginta repererit Muslimos ſive fideles, quibuscum intraverit arcam & diluvium evaſerit.

In libro de vita Moyſis quem edidit Gaulminus p. 50. legas diluvio mortales perditos, quod pro eis Noah non oraſſet. Aquas vero diluvii fervidas fuiſſe Judæi ſtatuunt, quibus affine quod tradunt Muhamedani ex furno Noachi aquas diluvii primum ebulliiſſe, ſive ſignum hoc fuiſſe appropinquantis diluvii quod aquæ in furno ab Eva usque per hereditarium jus ad Noachum delato ebullirent. Poſtquam ſatis imbrium in terras emiſſum

* Sic ab Noachi usque ætate Reges Perſarum repetunt nugivenduli, Merito Maximilianum I. Imp. indignatum fuiſſe teſtatur Cuſpinianus Stabio & Gebwilero qui ſtirpem ejus ad Noachum usque deduxiſſe ſe jactabant, perinde ut nuper neſcio quis genus ſereniſſimorum Regum Sveciæ edita & ære deſcripta tabula Genealogica à Noacho & Adamo usque repetiit.

** Confer Parænefin Noachi quam habet Kircherus part. 2 arcæ Noæ cap. 7.

ſum fuit, tunc dictum eſt: *O terra abſorbe aquam tuam, tuque ò cœlum cohibe!* Sic aqua defecit, & perfecta eſt vindicta, & navis in Giondyo monte ſubſtitit, & dictum eſt: pereant homines injuſti. Hæc aliaque in Surata ſive capite XI. Alcorani, quod inſcribitur *Houd*, quo nomine Heberum Muhamedani denotant.

LXXXIV. Alphabetum, columnæ, Methodus Geomantica, & alia Scripta Noacho tributa. Anni ratio à Noacho prodita.

NOacho ſcriptum aliquod tribuere videtur Auguſtinus XVIII. 38. de Civitate DEI, nam poſtquam Noachum & Enochum commemoraſſet, *quorum ſcripta*, inquit, *ut apud Judæos & apud nos in auctoritate non eſſent, nimia fecit antiquitas* (eorum nempe ad quos ſcripta illa referuntur) *propter quam videbantur habenda eſſe ſuſpecta, ne proferrentur falſa pro veris.* Ac quoniam Geneſ. VI. 9. legitur ואלה תולדות נה *Hæ ſunt generationes Noæ* & X. 1. תולדת בני נח inde de libro, quodam cogitant nonnulli Hebræorum, ex quo Moyſes iſta quæ capite illo ſequuntur excerpſerit. Perinde ut librum Adami confinxerunt ex Geneſ. V. 1. de quo ſupra p. 10. Apud pſeudo Beroſum quoque libri Noacho tribuuntur *de ſecretis rerum naturalium*, in loco quem attuli p. 245. Hujusmodi *librum de Magia naturali* Noacho Patri ſuo rapuiſſe Chamum & filio ſuo Miſraim tradidiſſe, Cabbaliſtæ nugantur, ut ſupra p. 32. ex Martino Delrio notatum eſt. Et Guil. Poſtellus in titulo libri de Originibus

jactat se ex Enochi & Noachi libris profecisse. Titulus libri Basil. 1553. 8. apud Opotinum excusi hi[c] est: *De originibus seu de varia ac potissimum orbi lat[ino] ad hanc diem incognita aut inconsiderata historia, cum t[o]tius Orientis, tum maxime Tartarorum, Persarum, Tu[r]carum ac omnium Abrahami ac Noachi alumnorum Origines ac mysteria Brachmanum retegente, quod ad Gentium Litterarumque quibus utuntur rationes attinet, Ex libri[s]* Noachi *&* Hanochi *totiusque avitæ traditionis à Mo[s]i alumnis ad nostra tempora servatæ, ac Chaldaicis liter[is] conscriptæ.* Attamen Enochianos adhuc se exspectare scribit c. 15. p. 72. *Apud Indos latent infiniti historiarum & librorum antediluvianorum thesauri, quo[s] nos exspectare una cum Enochianis opus est, antequam claritatem rerum Mosaicarum cernamus.* Sic non dubito Noachicos etiam expectasse, ac perinde ut cæteros expectasse frustra. Columnas quales à Sethi posteris positas Josephus tradit, ut dixi p. 149. Jo. Tzetzes refert ad Noam, quem eundem facit cum Osiride ac Dionysio Chiliad VIII. hist. 211. Et στηλῶ[ν] ab Osiride positarum meminit Diodorus Siculus libro primo, atque Osiridem cum Noë eundem esse contendit iterum Tzetzes Chiliad. XII. vers. 1... & Chil. V. vers. 791. & 208. ubi ait Mercurium Trismegistum fuisse Osiridis scribam & consiliarium,

Τοῦ Αἰγυπτίων ἄνακτος ὡς κατὰ Αἰγυπτίους
Ὄσιρις ὀνομάζεται ἤτοι τῶν πολυβλέπτων,
Κατὰ Ἰνδοὺς δὲ Δεύνυσος, δεῦνος καὶ ἄναξ Νύσ[σ]ης,
Νῶε κατὰ Ἑβραίους δὲ, παῦσιν δὲ Νῶε λέγει,
Ὡς τοῖς Λυδοῖς ὁ Ἄτταλος παῦσιν ὁμοίως λέγει,

Noachi *Alphabetum* ex Bonaventuræ Hepburni magna & splendidè nugace duodeseptuaginta Alphabeto-

betorum tabula exhibet Tho. Bangius in Cœlo Orientis p. 105. Idem p. 131. *Volumen* Noachi *Æthiopicum* commemorat. Omitto quod *de agricultura, de ritu Deum colendi*, & *Historiam Cataclysmi* scripsisse eum hariolantur nonnulli, haud admodum refragante Sgambato p. 147. seq. Archivorum Veteris Test. In Bibliotheca Vindobonensi etiam MSta fertur Noæ Patriarchæ *Methodus Geomantica prædicendi futura*, ab Angelo ipsi revelata. Incipit: ἡ μέθοδος ἄυτη τῷ Προφήτῃ Νῶε ἀπεκαλύφθη διὰ Ἀγγέλου Κυρίου τῶν ιϛ' τούτων σχημάτων τοῦ προφητεύειν τῷ λαῷ τὰ μέλλοντα. γίνεται δὲ οὕτως· λαβὼν &c. ac merito opusculum hoc suppositum juxta ac superstitiosum judicavit Lambecius lib. VII. de Bibl. Vindob. Codice CXXXIII. Dicitur & anni rationes ab Henocho acceptas docuisse homines Noachus in Pirke Eliefer c. 8. perinde ut Janum anni conversiones constituisse ferunt. Herbelotus p. 675. *les Mahometans disent que Dieu envoya* dix livres à *Noë ce qui signifie selon leur langage que Noë laissa en mourant dix Volumes dans lesquels il ecrivit les revelations & tous les Ordres qu'il avoit recus de Dieu.*

LXXXV. Noachi Testamentum.

GEorgius Syncellus p. 45. refert Noachum divino oraculo monitum Anno ætatis 934. filiis suis Orbem divisisse, pluribusque enarrat quas regiones Semo, quas Chamo, quas denique Japheto assignaverit. Ex Syncello petiit Scaliger quæ dedit in Græco Eusebii Chronico p. 10. seq. Similis ἔκθεσις legitur in Anonymi excerptis Chronologicis quæ Jo. Malalæ præmittuntur p. 14. sq. Conferenda hinc sunt quæ de gentium origini-

bus à filiis Noachi repetendis tradunt Josephus lib. 1. Antiquitatum cap. 6. & in illum eruditissimæ Ed. Bernhardi notæ, Eustathius Antiochenus ad Hexaëmeron p. 51. seq. & Allatii notæ p. 237. seq. Chronicon Paschale p. 26. seq. Cedrenus p. 13. seq. edit. Paris. atque è recentioribus Interpretes ad Genes. X. & incomparabilis Bochartus in suo Phaleg. Equidem Philastrius c. 117. hæreticis adscribit eos, qui non assentiuntur beatum Noë suis filiis tribus post diluvium *divisisse orbem, dedisse, definiisse ac partiisse ordine*, quem deinde prolixius idem exponit.

Gregor. Abulpharajus in Historia Dynastiarum p. 9. 10.

Porro post diluvium distribuit Noah terram habitabilem inter filios suos, qua in latitudinem ab Austro septentrionem versus patet, deditque Hamo regionem nigrorum, Semo regionem fuscorum, & Japheto rubrorum — — — Porro fertur Noachus filio suo Semo præcipiens hæc dixisse: Ego ubi mortuus fuero, tu capulo patris nostri Adami ex arca sublato, assume tibi e filiis tuis Melchisedekum, ille enim sacerdos est DEI altissimi, ac una euntes ad capulum eò deferte quo vos Angelus Domini direxerit. Fecerunt ergo mandatum istud, direxitque eos Angelus ad montem Breitalmakdes (Hierosolymitanum) ubi cum capulum in colle quodam deposuissent, ipse in eo subsedit. Reversusque est Sem ad suos, Melchisedek autem non rediit, sed ibi urbem Hierusalem appellatam exstruxit, i. e. Urbem Pacis, unde & ipse appellatus est Melek Salim, i. e. Rex Pacis, atque

que in ea reliquum vitæ ſuæ tempus degit cultui DEI addictus, nec fœminam attigit, nec ſanguinem fudit, ſacrificium ipſius panis tantum & vini fuit. —— In eodem autem colle quo ſepultus eſt Adam, crucifixus eſt Dominus CHRISTUS.

Eutychius T. 1. Annal. p. 44.

Morti autem jam vicinus præcepit *Noah Semo* filio ſuo, clam ipſi dicens, Fac ut corpore *Adami* è navi, nemine conſcio, ſublato, acceptisque tecum in viaticum pane ac vino, & adſcito *Melchiſedeco Phaleki* filio, proficiſcamini donec ibi ipſum deponatis ubi indicaturus eſt Angelus Domini. Et *Melchiſedecho* præcipiens jubeas ipſum eo loci ſedes figere, uxorem non ducere, ſed pietati per totam vitam ſe addicere; quoniam ipſum elegit Dominus ut cultui ejus inſerviat. Nec ergo domum ſibi extruat; nec ſanguinem ibi loci fundat, vel beſtiæ, vel volucris, vel animalis cujusvis; neque aliam ibi offerat oblationem quam panem & vinum, quæ Domino offeret, ſitque è pellibus leoninis indumentum ipſius; nec crines tondeat, nec ungues præcîdat; ſolusque permaneat, quippe qui Dei altisſimi ſacerdos eſt. Præibit autem vobis Angelus Domini, donec ad locum ubi ſepulturi eſtis *Adami* corpus perveniatis: ſcias autem locum iſtum terræ medium eſſe. Hæc cum *Semo* præcepiſſet mortuus eſt *Noah*, die *Mercurii*, horâ diei ſecundâ, ſecundo Menſis *Ayar*, qui idem eſt ac *Bashnes*; fuitque vita *Noachi*, annorum nongentorum quinquaginta. Contigit autem hoc anno ætatis *Semi*

qua-

quadringentesimo quinquagesimo. Pollinctum ergo ipsum sepelierunt filii ipsius *Sem*, *Ham* & *Japhet*, ac quadraginta dies planxerunt.

LXXXVI. Septem Præcepta filiorum Noachi.

IN Bereschit Rabba sect. 34. in Gemara Codicis Sanhedrin c. 7. §. 5. edit. Cocceji atque in aliis Hebræorum monumentis a) mentio fit *septem præceptorum* quæ *filiorum Noachi* מצוות בני נח appellant, non quod ex suppositis Noæ libris desumta sint, uti putat Lambecius, b) neque enim hos vel laudant vel probant ubi de præceptis illis mentionem faciunt Judæi, sed quod per traditionem cui plurimum tribuunt, constare sibi arbitrantur, præcepta illa partim Adamo statim, partim Noacho esse tradita, postea vero Noachi posteris diligenter observata, & ab omnibus hominibus proselytis præsertim domicilii c) accurate observanda. Moses

a) Vide Buxtorfii Lexicon Talmud. p. 409. Christoph. Cartwrigti mellificium Hebraicum lib. V. cap. 6. T. IX. Critic. Sacr. Angl. D. Joh. Benedicti Carpzovii notas ad Schickardi jus Regium Hebræorum p. 333. seq. Petrum Cunæum II. 1. de Rep. Hebræorum. Melchiorem Leydeckerum T. I. de Rep. Hebræorum p. 28. & Salomonis Deylingii Observationes sacras part. 2. p. 354.

b) Lambecius prodromi Histor. litterar. p. 12.

c) *Proselyti justitiæ* sive veri Proselyti vocantur qui patiuntur se circumcidi & ad Judæos ita accedunt ut legem Judaicam totam amplectantur. *Proselyti domicilii* qui tantum inter Judæos habitant. Confer Pauli Slevogti diss. de proselytis Judæorum. Leydeckerum VI. 7. de Rep. Hebræorum. Jac. Altingium de proselytis p. 239.

Moſes Maimonides in tractatu Melakim ſive de Regibus cap. 9. *ſex res ſunt primo homini mandatæ, de idololatria, de benedictione Nominis Divini, de effuſione ſanguinis, de revelatione turpitudinum, de rapina, de judiciis. Septima eſt Noacho * addita, nempe de membro vivi, & ita facta ſunt præcepta in univerſum ſeptem.* Itaque *primum* fuit ne idolis cultum exhiberent, *ſecundum* ut Deum omnium Conditorem pie colerent, *tertium* ne homicidium perpetrarent, *quartum* ne vagis aut inceſtis libidinibus indulgerent: *quintum* de rapina, ne furta vel rapinas exercerent: *ſextum* de judiciis ut judices crearent, qui juxta præcepta jam dicta jus adminiſtrarent, & *ſeptimum* de membro animalis viventis ſive ſangvine non comedendo. Ad hæc multi d) putant reſpexiſſe Apoſtolos, quando in Concilio Hieroſolymitano Actor. XV. 20. voluerunt Chriſtianos abſtinere ſe à contaminationibus idolorum & fornicatione & ſuffocatis & ſanguine. Sed ſententiam illam refellunt Jo. Spencerus diſſ. ad locum Actorum (ſubjecta libro ſecundo de legibus Hebræorum) cap. 2. & Jo. Seldenus VII. c. 12. de jure Naturæ & gentium ſecundum doctrinam Hebræorum, quo toto Opere erudite & fuſe præcepta iſta Noachidarum illuſtrat. Cui addes Jo. Friſchmutum in duabus diſſertationibus de Noachi præceptis, quæ recuſæ ſunt in theſauro diſſertationum Theologico Philologico A. 1701. fol. Jo. Mars-

* Geneſ. IX. 4.

d) Vide Hammondum & Alex. Morum ad locum Actor. XV. 20. Epiſcopium T. I. Operum p. 18. ſeq. Curcellæum p. 952. Jo. Oweni Theologumena p. 155. ſeq.

Marshami Canonem Chronicum Sæculo IX. p. 160. seq. Natalem Alexandrum Hist. Ecclesiastic. V. T. ætate 2. diss. 2. p. 143. seq. Jo. Franciscum Buddeum in Historia Philosophiæ Ebræorum p. 15. qui in libro Jobi vestigia præceptorum illorum, excepto illo de membro animalis viventis, visus est sibi reperire. Petrum Jurieu in Historia Critica dogmatum rituumque &c.

LXXXVII. Alia Noachidarum Præcepta à Judæis memorata.

IN Gemara Sanhedrin c. 7. §. 4. edit. Coccejii post septem illa præcepta Noachidis data etiam alia quædam referuntur: *Septem præcepta injuncta sunt Noachidis: 1) de judiciis, 2) de exsecratione nominis divini, 3) de idololatria, 4) de incestu, 5) de homicidio, 6) de rapina, 7) de membro vivi animalis non comedendo. R. Chamina F. Gamalæ etiam de sanguine viventis. R. Chidka ait: etiam de castratione. R. Simeon, etiam de Magia. R. Joses: quæcumque in capite de magia dicuntur, ea ad omnes Noachi posteros pertinent.* Non invenietur inter vos qui traducat filium suum.. Nam abominatio DEI est qui facit illa. Et propter abominationes istas &c. Deut. 18. 10. 12. —— *R. Eliefer ait etiam quod attinet mixturam heterogeneorum —— — animalium diversi generis admissio, arborumque insitio.* Confer Seldenum VII. 3. de jure Nat. qui inter alia etiam ex Gemara Babylonica ad tractatum Cholin. c. 7. f. 92. triginta præcepta Noachidis suscepta memorat. *Triginta præcepta in se susceperunt Noachidæ, quorum tantum tria observarunt. Primum quod pactis dotalibus sibi masculos non conjungerent: secundum quod non afferrent in macellum mor-*

mortui (hominis) *carnem: tertium quod legi ipsi honorem exhiberent.* Cæteroqui Sgambatus p. 145. notat ex Hebræorum observatione ad Geneseos IX. Noachum statuisse hominibus hæc septem præcepta. 1) ineundi conjugium. *Crescite & multiplicamini* 2) subigendi feras quo terra coli posset. *Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ.* 3) ne ab esu animantium abhorrerent, neve sibi vetitum putarent. *Omne quod movetur & vivit, erit vobis in cibum.* 4) abstinentiæ à sanguine. *Carnem cum sanguine non comedetis.* 5) vitandi homicidii. *De manu vivi & fratris ejus requiram animam hominis.* 6) vindicandi cædes legitima auctoritate: *quicunque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius.* & 7) dividendi Orbis & provinciarum sortiendarum: *ingredimini super terram & implete eam.*

LXXXVIII. Noæ conjux, *Noria, Barthenos, Naama, Tithea* &c. Filii *Jonithus, Moneton.* Liber *Noria*, à Gnosticis jactatus.

S. Epiphanius hæresi XXVI. c. 1. T. 1. p. 82.

πάλιν ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἀπὸ οὐρίου ὠοῦ ὄφεως σκορπίοι ἢ ἐξ ἀσπίδων γεγενημένοι τινὰ ἡμῖν παρεισφέρουσι κενοφωνίας ὀνόματα, καὶ βίβλους πλάττουσι, Νωρίαν τινὰ βίβλον καλοῦντες, καὶ ἐξ ὑπονοίας Ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας μεταποιοῦντες τὴν παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι

Ergo isti cum Nicolao conjuncti, & ab eo velut subventaneo serpentis ovo scorpii, sive aspidibus prognati quædam nobis inaniter sonantia nomina, librosque commenti sunt: velut inter cæteros quem *Noriam* appellant, atque

μυ

μυθώδη ῥαψῳδίαν καὶ φαντασίαν, οὕτω τὸ ψεῦδος τῇ ἀληθείᾳ παραπλέκουσι. ταύτην γάρ φασι τὴν Νωρίαν, εἶναι τοῦ Νῶε γυναῖκα. καλοῦσι δὲ Νωρίαν, ὅπως τὰ Ἑλληνικῶς παρὰ τοῖς Ἕλλησι ῥαψῳδηθέντα, αὐτοὶ βαρβαρικοῖς ὀνόμασι μεταποιήσαντες, τοῖς ἠπατημένοις παρ' αὐτῶν φαντασίαν ἐργάσωνται, ἵνα δὴ καθ' ἑρμηνείαν ποιήσωσι τὸ τῆς Πύῤῥας ὄνομα, Νωρίαν τοῦτο ὀνομάζοντες. ἐπειδὴ γὰρ νουρὰ ἐν τῇ Ἑβραΐδι πῦρ οὐ κατὰ τὴν βαθεῖαν γλῶσσαν ἑρμηνεύεται, ἀλλὰ καὶ Συριακῇ διαλέκτῳ. Ησαῦθ γὰρ τὸ πῦρ παρὰ Ἑβραίοις καλεῖται, οὐ κατὰ τὴν βαθεῖαν γλῶσσαν. τούτου χάριν αὐτοῖς συμβέβηκε κατὰ ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν τῷ ὀνόματι τούτῳ κεχρῆσθαι. οὔτε γὰρ Πύῤῥα ἡ παρ' Ἕλλησιν, οὔτε Νωρία ἡ παρὰ τούτοις μυθευομένη, ἀλλὰ Βαρθενὼς τῷ Νῶε γέγονε γυνή· καὶ οἱ Ἕλληνες γὰρ φασι τὴν

ex ſuperſtitioſis Gen-
lium opinionibus co-
formatis ad inſtitut
ſuum nugis illis ac ta-
lis veritati mendaci
admiſcent. Quippe N-
riam iſtam Noëmi co-
jugem faciunt. Qu
iccirco Noriam voca
ut quæ à Gentilib
concinnata ſunt, Barb
ris vocibus disſimul
tes, circumventis a
hominibus facilius il
dant: quo quidem p
ƈto, ut Pyrrhæ vocab
lum interpretando re
derent, Noriæ appell
tionem indiderun
Nam cum Nura apu
Hebræos ignem, no
illa quidem ſecretio
lingva, ſed Syriaca ſign
ficet; Hebræi ſiquide
ignem Eſauth nom
nant: illi præ inſcitia a
que imperitia eo voc
bulo ſunt abuſi. Atq
neque Pyrrha illa Gr
corum celebrata ſcr
ptis, neque ab illis co
ficta Noria, ſed *Barth*

Δια

Δευκαλίων γυναῖκα Πύῤῥαν καλεῖσθαι. εἶτα τὴν αἰτίαν ὑποτίθενται οὗτοι οἱ τὰ τοῦ Φιλιστίωνος ἡμῖν αὖθις προσφερόμενοι, ὅτι πολλάκις βουλομένη μετὰ τοῦ Νῶε ἐν τῇ κιβωτῷ γενέσθαι, οὐ συνεχωρεῖτο, τοῦ ἄρχοντος φασὶ τοῦ τὸν κόσμον κτίσαντος βουλομένου αὐτὴν ἀπολέσαι σὺν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐν τῷ κατακλυσμῷ. αὐτὴν δέ φασιν ἐπικαθιζάνειν ἐν τῇ λάρνακι, καὶ ἐμπιπρᾶν αὐτὴν, οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ πολλάκις, καὶ πρῶτον, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον. ὅθεν δὴ εἰς ἔτη πολλὰ ἐλήλακεν ἡ τῆς αὐτοῦ τοῦ Νῶε λάρνακος κατασκευὴ, διὰ τὸ πολλάκις αὐτὴν ὑπ' αὐτῆς ἐμπεπρῆσθαι. ἦν γάρ, φασιν, ὁ Νῶε πειθόμενος τῷ ἄρχοντι, ἡ δὲ Νωρία ἀπεκάλυψε τὰς ἄνω δυνάμεις καὶ τὴν ἀπὸ τῶν δυνάμεων Βαρβηλὼ τὴν ὑπεναντίαν τῷ ἄρχοντι, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι δυνάμεις. καὶ ὑπέφαινεν, ὅτι δὴ τὰ συληθέντα ἀπὸ τῆς ἄνωθεν μητρὸς

Noêmi conjux fuit. Græci vero Pyrrham Deucalionis uxorem fuisse memorant. Tum caussam adferunt iidem illi, qui Philistionis mimos iterum nobis obtrudunt. Cum enim, inquiunt, in Arca esse cum Noëmo cuperet, nunquam id ei permissum est; quod eam Princeps mundi conditor una cum cæteris omnibus diluvio vellet extinguere. Ergo hæc insidens arcæ non semel ac secundo, sed sæpius, adeoque tertio illam incendit. Quo factum est, ut ad complures annos à Noëmo hæc Arcæ structura prorogata fuerit, cum ab illa sæpius esset exusta. Siquidem Noëmus Principi se obsequentem præstabat: Noria vero superas virtutes, & ab iis profectam Barbelonem Principi contrariam indicavit, quemadmodum & aliæ

διὰ τοῦ ἄρχοντος, τοῦ τὸν κόσμον πεποιηκότος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν σὺν αὐτῷ Θεῶν τε καὶ Ἀγγέλων καὶ Δαιμόνων συλλέγειν ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς σώμασι δυνάμεως; διὰ τῆς ἀπορροίας ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν.

fecere Virtutes: atq. illud præterea docu. oportere quæ suprem. Parenti à condito mundi Principe, ac re quis qui cum eo sui Diis atque Angelis, Dæmonibus erep. sunt, ex insita corporu vi per marium ac fæm narum profluvia col gere.

Scipio Sgambatus in Archivis Vet. Test. p. 150.

Bath-Enos uxor Noë, cujus etiam Epiphani Hæresi 36. meminit (licet vitium Codici irrepsi rit, ut *Barthenos* scribatur) apud Hebræos prim post Evam sapientiæ laude celebratur, & multa cum Eva congruunt, illa enim ex Adamo nat hæc ut nomine præfert, filia Enos: utrumque a tem nomen (*Adam & Enos*) hominem signific Eva mater viventium, & hæc. Quare Vestan Rheam, Cybelem, matrem Deûm, vario cultu, nominibus Gentes cognominabant, R. Ghed lias, & multi ex antiquioribus *Noëmam* * vocan

Al

* Rich. Simon Bibl. Critique T. I. p. 175. *On lit dans le Sa leth hakkabala qui est un livre d'histoire tout à fait n beau, plusieurs particularitez touchant Adam & les p miers Patriarches, lesquelles ne sont point dans les livr sacrez: on ne doit pas inferer de là, qu'ils ayent û de v ritables actes, d'où ils ayent pris toutes ces particularit*

R. S

Alii *Tethiri*. Annius, nisi literæ sunt in Beroso corruptæ, *Titheam*, Græce Τιθὴ, *Nutrix* hominum ut Eva olim *Mater*. Inventæ Poeseos, & canendi artis huic laudem tribuunt Targum Hierosolymitanum, & plures Hebræorum. Atque ideo Noëmam, id est svavem vocatam, Gnostici vocabant *Noriam*, ut Græci *Pyrrham*: atque è Græcis, pravâ imitatione, nomen hoc expressisse Gnosticos arbitratur Epiphanius, quod נהור Syriace sit Ignis, & *Ner* Hebraicè, Lucerna; Arabicè ignis; ergo quia Pyrrha dicta est ἀπὸ τοῦ πυρὸς, ideo *Noriam*, Gnosticos velut *Igneam* finxisse. At quid si ex

S 2 Apo-

R. Bechai me paroit beaucoup plus exact dans son commentaire sur la Genese: car apres avoir dit, que la femme de Noë s'appelloit Naama, *il ajoûte que c'est un* deras *ou allegorie des Rabbins* V. C. Hermannus ab Hardt in Ephemeridibus Philologicis p. 33. *Et* Naaman *quidem seu Venerem, sororem aut cognatam Tubulcaini, Gen. IV. uxorem Noachi fuisse antiqui referunt Judæi in Bereschit Rabba, parascha 23. f. 22. c. 4. R. Isaac Arama in Akedat Jizchak f.* ק*. c. 2. Veteres autem moraliter omnino hoc intellexerunt, qui vino Venerem junctam esse, & hanc ex illo invalescere, innuere voluerunt, ac indolem forte & casum ex ebrietate Noachi in uxore & venere fraude Chami ortum, hac figura depingere studuerunt. Nec inelegans est imago qua Judæorum majores Noachi ex vino temulentiam illustrarunt. Vineas plantanti Noacho Satanam se junxisse memorant, qui dum Noa vites plantaret, mactaverit apud illas ovem, leonem, simiam & suem. Quod principio potus vini homo sit instar* ovis, *vinum sumtum efficiat ex homine* leonem, *largius haustum mutet eum in saltantem* simiam, *ad ebrietatem infusum transformet illum in pollutam & prostratam* suem. *Josua Aben Schuif in Sepher Deraschot al Hattora f.* ט*. c. I. R. Mose Alschech in Legem f.* טו *c. 2.*

ApocryphisHebræis antiquum nomen hoc fuer
ſerint Gnoſtici, è quibus & Pirrham Græci hab
ant? Certè Latinis etiam *Veſta Mater* Ignis eſt, qu
quam diutiùs hic hærere non oportet. Huic Gn
ſtici librum adſcribebant, qui ejus nomine dice
tur Noria, plenum imprudenti, atque impud
mendacitate.

Leo allatius ad Euſtathii Hexaëmeron p. 23

Pſeudo Beroſus Annianus lib. 2. refert, N
complures filios genuiſſe poſt diluvium, eosq
gigantes, & ex nomine matris *Tithleæ* * Titan
appellaſſe, & alios. Annius id idem variis arg
mentis conatur ut veriſſimum demonſtrare & r
tioni divinæ ſcripturæ conſentaneum. Nec Ca
tanus diſſentit, cum dicit: Hinc apparet, qu
Noë poſt diluvium, alios filios genuit, niſi en
habuiſſet filios non dixiſſet, Sem, Cham, & Japh
fuiſſe filios, Noe, qui egreſſi erant ex arca, ad d
ferentiam ſiquidem aliorum filiorum Noe, mem
nit illorum trium, qui cum patre de Arca egre
fuerant. & propter hoc qvod iſti ſoli cum Noe
Arca fuerunt, & cum eo egreſſi ſunt, adeo præſti
runt aliis filiis Noe poſt diluvium generatis, ut e
rum nomina fuerint penitus abolita, & illi tres ta
tum nominati, & tanquam patres mundi hab
ſunt. Methodius item narrat *Jonithum* fuiſſe fi
um Noe, & ut textus Græcus meus habet *Mon-
nem.* μονήτων ἣν ὁ τοῦ νῶε υἱὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἑω
καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης τῆς ἐπιλεγομένης ἡλίου χώ
ρας, ἔνθα ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου γίνεται. οὗτος

* Titheæ.

μονήτων ἔλαβε παρὰ τοῦ θεοῦ χάρισμα σοφίας, ὅστε πρῶτος ἀστρονομίας τέχνην ἐφεῦρεν, πρὸς τοῦτον κατῆλθε νεβρώδε, καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτοῦ, εἴληφε βουλὴν ἐφ' ᾧ βασιλεῦσαι αὐτόν. Noſter hic auctor tres tantum ejus filios enumerat, *Sem*, *Cham*, *Japhet*, multique recentiores hanc opinionem uti veriſſimam amplectuntur. Ex quibus omnes gentes procreatæ ſunt, & propagatæ in toto terrarum orbe. Joannes Annius lib. de Regibus Hiſpaniæ capit. 3. & Franciſcus Tarafa de origine, & rebus geſtis regum Hiſpaniæ his tribus & quartum addunt *Tubal*, quem dicunt primum regnum Hiſpaniæ obtinuiſſe, ejusque gentis fuiſſe primum auctorem.

LXXXIX. Noæ conjux Haical. Conjuges Semi, Chami, Japheti.

Eutychius T. 1. Annal. p. 35.

PORro anno vitæ *Noæ* ſexcenteſimo mortuus eſt *Mathushalech*, die *Veneris* circa meridiem, viceſimo primo *Ilul*, qui eſt *Thut*: quem pollinctum ſepelierunt *Noah* & *Sem* in ſpelunca *Alcanuz*, ipſumque quadraginta dies planxerunt. Fuit autem vita *Mathushalechi* annorum nongentorum ſexaginta novem. Neque jam quis ſuperfuit in monte Sancto præter ſolum *Noachum* ipſiusque uxorem (cui nomen erat *Haical*) filiam *Namuſæ* filii *Enochi*, cum tribus ipſorum filiis *Semo*, *Hamo* & *Japheto*, tribusque eorum conjugibus quæ è filiabus *Mathushalechi* fuere: uxori *Semi* nomen *Salit*; *Hami*, *Nablat*; *Japheti*, *Ariſiſah*.

XC. Sambethe Sibylla, Noachi nuru
Poëtria Sibyllinorum carminum.

Sibyllina lib. 3. p. 283.

Ταῦτα σοι Ἀσσυρίης Βαβυλώνια τείχεα μακρὰ
Οἰστρομανὴς προλιποῦσα, ἐς Ἑλλάδα πεμπομ
πῦρ
Πᾶσι προφητεύουσα θεοῦ μηνύματα θνητοῖς,
Ὥς τε προφητεῦσαι με βροτοῖς αἰνίγματα θεῖα.
Καὶ καλέουσι βροτοί με καθ' Ἑλλάδα πατρί
ἄλλης,
Ἐξ Ἐρυθρῆς γεγαυῖαν, ἀναιδέα, οἱ δέ με Κίρκης
Μητρὸς καὶ γνωστοῖο πατρὸς, φήσουσι Σίβυλλαν,
Μαινομένην, ψεύστειραν. ἐπὴν δὲ γένηται ἅπαντα.
Τηνίκα μου μνήμην ποιήσετε, κ' οὐκ ἔτι μ' οὐδεὶς,
Μαινομένην φήσειε, θεοῦ μεγάλοιο προφῆτιν.
Ὃς γὰρ ἐμοὶ δήλωσεν ἃ πρὶν γενετῆρσιν ἐμοῖσιν,
Ὅσσα τε πρῶτ' ἐγένοντο, τά μοι θεὸς ἐγκατέλεξε
Τῶν μετέπειτα δὲ πάντα θεὸς νόῳ ἐγκατέθηκεν,
Ὥστε προφητεύειν μετά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Καὶ λέξαι θνητοῖς· ὅτε γὰρ κατεκλύζετο κόσμος
Ὕδασι, καί τις ἀνὴρ μόνος εὐδοκίμητος ἐκείφθη,
Ὑλοτόμῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐπιπλώσας ὑδάτεσσι
Σὺν θηρσὶ, πτηνοῖσί θ', ἵν' ἐμπλήσθῃ πάλι κ
μος.
Τοῦ μὲν ἐγὼ νύμφη, ἀφ' αἵματος αὐτοῦ ἐτέχθην.
Τῷ τὰ πρῶτ' ἐγένοντο, τὰ δ' ἔσχατα πάντ' α
δείχθη,
Ὥς τ' ἀπ' ἐμοῦ στόματος τάδ' ἀληθινὰ πάντα
λέχθω.

Ἡ

HÆc ſunt, quæ moneo Aſſyria Babylone profecta,
In Græcos ignis miſſus, fanatica, cunctis
Exponens divina Dei præſignificata,
Mortali ut generi divina ænigmata pandam.
Et tamen ex alia patria me Græcia dicit,
Ex Erythra natam, poſitique pudoris. At illi
Matre ferent Circe, Gnoſto * me patre, Sibyllam,
Inſanam, falſam. Sed cunctis denique factis,
Tunc recoletis me, neque dixerit amplius ullus
Inſanam, magnam ſed vatem Numinis alti:
Cui Deus oſtendit quæcunque parentibus idem
Ante meis, & quæ fuerint, quæ ſintque futura,
Omnia perdocuit, mentem veracibus implens,
Vt mortale genus (venturaque, quæque fuerunt,
Pandens) admoneam. Siquidem cum dilueretur
Mundus aquis, cum vir ſolus probus exuperavit
Quidam, quem per aquas vexit domus eruta ſylvis,
Et pecudes, & aves, rurſum impleretur ut orbis
Ejus ego nurus, ejus item de ſangvine nata,
Cui prima acciderunt, poſtrema oſtenſa fuerunt,
Hactenus ore meo vera omnia prodita ſunto.

* noto, celebri

Eadem Sibyllina lib. 1. p. 182.

Καὶ τότε δή τοι Νῶε δικαιότατος ἀνθρώπων
Ογδοος ἐξῆλθεν, δὶς εἴκοσι καὶ μίαν ἠῶ
Πληρώσας ὑδάτεσσι, θεοῦ μεγάλου διὰ βουλάς.
Ενθ' αὖθις βιότοιο νέη ἀνέτειλε γενέθλη,
Χρυσείη, πρώτη, ἥ τις πέλετ' ἕκτη, ἀρίστη,
Εξ οὗ πρωτόπλαστος ἀνὴρ γένετ'. ὄνομα δὲ αὐτῇ
Οὐρανίη, ὅτι πάντα θεῷ μεμελημένη ἔσται.
Ω γενεῆς ἕκτης πρῶτον γένος, ὦ μέγα χάρμα,
Ης ἔλαχον μετέπειτ' ὅτε ἔκφυγον αἰπὺν ὄλεθρον,
Πολλὰ κλυδωνισθεῖσ' ἅμ' ἐμῷ πόσει, ἢ δαέρεσσιν,
Ηδὲ ἑκυρῷ θ' ἑκυρῇ, ὁμονύμφοισίν τε παθοῦσα.

Noe igitur cunctos homines justissimus inter,
Exiit octavus, vicenos cum bis, & unum
Complesset soles (Deus ipse volebat) in undis.
Hinc nova progenies, hinc ætas aurea prima
Exorta est hominum quæ venit in ordine sexta,
Optima post homines natos, & nomine fertur
Cœlestis, quod eam curæ Deus unus habebit.
O ævi sexti stirps prima, o gaudia magna,
Quod sortita fui, postquam discrimina mortis
Effugi, jactata meo cum conjuge multum,
Nec non cum leviris glosses, soceroque socruque.

Suidas in Σίβυλλα.

Σίβυλλα χαλδαία ἡ καὶ πρός τινων Ἑβραία ὀνομαζομένη, ἡ καὶ Περσὶς, ἡ κυρίῳ ὀνόματι καλουμένη Σαμβήθη a) ἐκ τοῦ γένους τοῦ μακαριωτάτου Νῶε, ἡ περὶ τῶν κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα λεγομένων προειρηκυῖα, ἧς μνημονεύει Νικάνωρ b) ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἱστορήσας. ἡ περὶ τοῦ δεσπότου χριστοῦ μυρία προθεσπίσασα καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας. Ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ συνᾴδουσιν αὐτῇ, πλὴν ὅτι ταύτης εἰσὶ βιβλία κδ´ c) περὶ παντὸς

Sibylla Chaldæa qu etiam à quibusdam He bræa nominatur, item que Persica, proprio no mine *Sambethe* dicta & beatissimo Noë gen ducens. Hæc prædi ea quæ Alexandro Ma cedoni contigisse dicun tur, cujus meminit Ni canor qui vitam Alexan dri scripsit. Eadem Domino CHRISTO ejusque adventu, Num nis instinctu plurim prædixit. Cum hac & re liquæ Sibyllæ consen

ἔθ

a) Veluti *ebriam* dicas. Apud Pausaniam in Phocicis p Σα Σάββη. Dicta autem pro Sabba Sambethe, ut ab *A buba* (quod Chaldæis tibiam notat) *Ambubajæ* mulie apud Horatium & Sveton. Pro Sabbation *Sambation* κύββα *cymba*. Σαμβάθειον Sambethes sacellum veteri inscriptione Thyatirena observat eruditissimus Pe zonius ad Ælianum p. 724.

b) Varro apud Lactantium lib. I. cap. 6. & Marcus Antimach præfat. ad Sibyllina.

c) Lambecius p. 14. prodromi Hist. litterariæ ex his XXIV bris unicum superesse putat qui in hodiernis Sibyllinis sit p mus. Verum non video cur non alii quoque sint ejusdem a toris qui Sibyllæ Hebrææ sua commenta supposuerit Ce loco quem paullo ante ex libro tertio attuli manifeste eade loquens inducitur.

ἔθνους καὶ χώρας περιέχοντα. ὅτι δὲ οἱ στίχοι αὐτῆς ἀτελεῖς καὶ ἄμετροι εὑρίσκονται, οὐ τοῦ προφήτιδός ἐστιν ἡ αἰτία ἀλλὰ τῶν ταχυγράφων κ.τ.λ.

tiunt: nisi quod hujus sunt XXIV. libri, de quavis gente & regione prædictiones continentes. Quod autem versus ejus imperfecti & luxati inveniuntur, non est ipsius vatis culpa, sed scribarum &c.

XCI. Scripta SEMO tributa. Semus an Melchisedech? Psalmi adscripti MELCHISEDECHO.

Scipio Sgambatus lib. 1. Archivorum V.T. p. 165.

I. TRaditio Theologica Semum agnoscit Auctorem. Huic enim Noe tradidit quicquid à Majoribus de Deo acceperat, quod Benedictionis nomine significari Hebræi putant. Nec dubium quin grandis ille sermo Pauli huc tenderet, ut quæ Melchisedech Abrahamo de Christo maximè tradiderat, ea Hebræis in medium revocaret, sed res erat ἀνερμήνευτος, tum ob rei sublimitatem, tum quòd adhuc imbecilliores Hebræi non libenter audituri essent, Abrahamum à Melchisedecho ea Theologiæ arcana didicisse, quæ ad Christum spectarent. Sequens vero noster sermo pluribus locis ostendet, Heberum, Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Semi, seu * Melchisedechi fuisse discipulos. Minime tamen hic silendum,

* Semi etiam Academiam sive Scholam in monte Thabor Hebræi memorant. Cæterum Sgambatus cum iis facit, qui Melchisede-

dum, Hebræos dicere Semum ante diluvium M: thuſalæ magiſtro operam dediſſe annis LXXVI Sic enim Rab. Eliezer in capitulis ſcribit. Add: quod Phœnices Theologorum antiquisſimi, ſu totius diſciplinæ primum auctorem *Zedechum* no minabant, ut ſcribit Euſebius lib. IX. de Præpa haud dubio hoc nomine Melchiſedechum intelli gentes, id eſt Regem Zedechum.

II. DE *Ritu Sacerdotali* præcepta dedit Sem, No Filius. Hebræorum opinio eſt, Semum ob tuliſſe ſacrificium illud, quod narratur Noæ obtu liſſe. R. Ghedolias: *In exitu ex arca, Noë à Leon ictus eum occidit, quare cruentatus minus erat aptus of ferendo ſacrificio: proinde obtulit Sem ejus loco.* Fabul profecto. Celebrior eſt eorum ſententia; qui di cunt Melchiſedechum tradidiſſe Abrahamo ritum ſacrificandi, totamque Religionis, ac Rei ſacræ divinitus acceptam diſciplinam, ex qua poſtea le gatur Abrahamus victimas immolaſſe. Alii vero putant, eum divinitus accepiſſe legem ante Moy ſem. *Bereſcith Rabba ſect. XLII. Melchiſedech dictus e*

qu..

ſedechum cum Semo confundunt, ut ſenſerunt Samaritan olim apud Epiphanium hæreſi 55 p. 205. & plerique è Ju dæis (vide Bocharti Phaleg. II. 1. & Seldenum curis ſecundis ad ſect. 1. de decimis, & de Synedr. p. 354 356. edit. Lond.) nec pauci Chriſtiani, ut Montacu tius p. 216. Apparatus ad Origenes Eccleſ. & ſingularibus ſcriptis Hugo Brughtonus & Jo Walliſius. Sed certo cer tius eſt Regem illum Salem, fuiſſe hominem à Semo diver ſum eoque juniorem, cujus proprium nomen fuit Melchiſe dechus, licet ex Semi extitiſſe progenie, nolim repugnare Ludovico Borgheſio Hiſtoriæ Criticæ Melchiſedechi p. 24. Vide etiam quæ Judæis Melchiſedechum pro ipſo Semo ha bentibus opponit B. Dorſcheus in pentadecade p. 426.

quasi מצריק, *quòd eos quibus præerat, justos redderet. Vocatus est etiam Adoni Zedech; Hierusalem autem dicebatur Zedech, id est Justitia, ex quo dictum est: Justitia habitabit in ea: Vocatus est etiam Melchisalem, id est Rex pacis, vel certè Rex perfectus: Hic obtulit panem, & vinum; nam docuit Abrahamum Quæstiones, Ritusque Sacerdotii Magni. Quòd enim panem dicit, intellige panem Propositionum, & quòd ait vinum, intellige vinum Libaminum. Magistri nostri dixerunt: Legem Moysis ostendit illi.* Hæc Traditio.

III. DE *Ratione Temporum* scripsisse, vel tradidisse dicitur Semus. Huic enim Noë tradidit, quæ ab Henocho didicerat. Notatu dignus est locus in capitulis R. Eliezeris cap. 8. ubi de doctrina temporum ab Adamo accepta disserens ait: *Noë tradidit illam Semo. is ingressus est arcanum intercalationis & anni rationem dispunxit; atque ideò vocatus est Sacerdos; quamquam Sem filius Noæ, etiam aliunde erat Sacerdos; quia primogenitus, eratque die, ac nocte sacris operans. Unde & scriptum est, & Melchisedech Rex Salem, &c.* Hæc R. Eliezer, quibus & Semum vocat primogenitum, contra quam reliqui Hebræi sentire videntur, & scribit: Ideò vocatum esse Pontificem, quia intercalavit annum; id enim constat proprium fuisse Pontifici.

IV. PRophetiæ quoque Semo attribuuntur, atque ille haud dubiè Propheta suorum temporum fuit maximus. Neque enim casu aliquo occurrit Abrahamo, sed eum adfuturum antè divinitùs edoctus. Centum à diluvio annis elapsis cœpit Prophetam agere; cùm scilicet in pristina vitia relapsus Orbis iram Dei rursus irritaret. *Tana R. Elia,*

ex

ex quo *Jalkut* ſectione *Balak: D. O. M. loquu[…] cum Sem. Ecce decem Generationes tranſierunt an[…] luvium, quas ego delevi, & quid profuit deleviſſe? Tu, aſſume Prophetiam, & propheta, ſi forte ſuſc[…] legem meam. Et prophetavit Sem annis CCCC. & no[…] ceperunt ipſum. Poſt quem miſſi ſunt Eliphaz Them[…] tes, & Baldach Suchites, & Sepher Netmathites, & […] Buzites, & Job Huſites, & Balaam.* Quid vatici[…] tus ſit de Regnis Aſſyriorum, & Ægyptiorum epiſtola ad Nembrothum, dicam poſtea.

V. PHiloſophiam, rerumque cœleſtium non m[…] traditam à Parente notitiam, ſed etiam […] partam induſtria transmiſit ad poſteros. Met[…] dius: Σὲμ δὲ ὁ ὑὸς Νῶε εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἑώαν ὑπε[…] θαλάσσης τὴν ἐπιλεγομένην ἡλίου χώρα, ἐν ᾗ ἀνα[…] λὴ τρίτη τοῦ ἡλίου, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ; ἔλαβε δὲ χ[…] ριν παρὰ θεοῦ σοφίας, καὶ ἔφευρε τὴν τέχνην τ[…] στρονομίας. *Sem vero filius Noæ ingreſſus Orientis tra[…] marinam regionem, quæ vocatur Solis Regio, ubi & S[…] tertius eſt ortus, illic habitavit. Accepit autem à Deo g[…] tiam ſapientiæ, & invenit artem Aſtronomiæ.* Quid ſ[…] vult *Regio transmarina Orientis*? An hæc *Japon Inſ[…]* Certè Japon Indigenarum lingua vocari dici[…] *Solis Inſula*, ut nomen quoque conſentiat. S[…] quod addit inde tertium Solis exortum eſſe, pu[…] mendum eſſe Librarii: πρώτη ſcribendum, id e[…] *Prima*, ubi eſt τρίτη, id eſt *Tertia*. Sunt qui Samio[…] & Samanes, & Semones à Semo dictos, putant no[…] mina fuiſſe Sapientum, qui traditam à Majoribu[…] Semi diſciplinam ſectarentur. Inde Pythagora[…] gente Phœnicem, à diſciplina Samium vocatu[…] & Græcos poſtea omnis barbaræ antiquitatis ig[…]

ros cognomen in Patriæ argumentum vertisse. Samanes Indorum Sapientes vocati. Semones in Italia Heroes. Tenuis est quidem conjectura, sed uti in rebus antiquis, non contemnenda. Numen Italiæ vetustissimum est *Semo* vel *Semopater*, qui, & *Sancus*, & *Sanctus*, & sanciendorum Fœderum, ac Sacrificiorum arbiter putabatur, ac præses. Ecquid audacia peccavero, si suspicer, quemadmodum ex Noe Janum factum credunt, ita è Semo Numen hoc extitisse, quandoquidem is Sanctus, & fidei, ac pietatis in Parentem servator, & Sacerdos fuerit? Notus lapis Romæ in Insula Tiberina, in quo scriptum SEMONI SANCO DEO FIDIO. Nam quod *Semonem dictum* quasi Semihominem putant, nimis coactum est, & parum consentaneum hujus Nominis dignitati.

VI. POliticis haud minus, quam reliqua Philosophia Semum excelluisse constat. Primus enim optimam Reipublicæ formam invenit, ut Regnum Sacerdotio temperaret, ut apud Maronem ille Rex Anius, *Rex idem hominum, Phœbique Sacerdos. Methodius scribit, Nembrothum ex disciplina Semi regnare didicisse, qui primus imperium obtinuisse fertur. Cum enim de Semi sapientia dixisset, addit: πρὸς τοῦτον κατῆλθε Νεμβρὼδ, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς *Ad hunc* (disciplinæ causâ) *venit Nembroth, & ipse regnavit primus super terram.* Et postea: καὶ μετὰ τοῦτο ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Χὰμ βασιλέα ἑαυτῶν, οὗ τὸ ὄνομα Πομπίον. Ἔγραψεν οὖν ἐπιστολὴν Σὴμ πρὸς Νεμβρὼδ, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Ἰάφεθ αὐθι μέλλει ἐξαλείφειν βασιλείαν τῶν υἱῶν Χάμ; αὐταὶ γὰρ βασιλεῖαι ἀνεδείχ-

* Æneid. III. 80.

θησαν

θησαν ἐπὶ τ γῆς, εἶτα ἤμαθον πάντα τὰ ἔθνη *σαι βασιλεῖς*: *Poſt hæc verò etiam Filii Cham* (id Ægyptii, hoc enim loco *Cham* nomen Ægypti ex Plutarcho de Iſide, non minimi natu filii No nam Nembroth quoque filius erat Chami) *fecer ſibi Regem, cui nomen fuit Pompio; ſcripſit igitur Sem epiſtolam Nembrotho, indicans fore ut Regnum Jap* (ex quo Macedones, & Romani) *auferret Imperi filiorum Cham* (ex quo Aſſyrii, & Ægyptii) *Nam hæc Regna in Terra vigebant; hinc omnes gentes ſibi Reg conſtituere didicerunt.* Ex eo verò, quòd Sem Nembrotho amicus fuiſſe dicitur, Hebræi factu putant, ut familia Heber, quæ in Semi poſterit primaria erat, inter Aſſyrios, atque in ipſa Nem brothi Regia verſaretur, ex qua poſtea natus Abrahamus.

VII. LEges à Melchiſedecho, ſeu mavis Sem Generi humano primùm ſtatutas Hebræ dicunt, poſt Noæ patris pauca illa præcepta. Sem itaque leges primus inſtituit, quibus cùm cæte mortales ex eo propagati, tum Hebræi maxim usque ad Moyſis ætatem uſi ſunt. Hinc ubi de Tha maris lapſu, qvem Judas incendio vindicandu cenſuit, agitur, Hebræi dicunt, Semi lege conſti tutum id eſſe ſupplicium. Rab. Abraham Zachu ב״ד דינו שלשם גזרו על הזנות שנ׳ ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף *Còncilium Semi legem tulerit de mulieribus impudicis: huc pertinet illud: & dixit Ju das, educite illam, ut comburatur;* * Hinc plurimo rum ille urbium Conditor, & inſtitutor eſt habi tus non modò in Syria, ſed etiam in Africa, atque Europa, nam in Libya urbem *Septam* dicitur con didiſſe.

* Gen. XXXVIII. 24.

didiſſe. Zemach David initio II. partis: *Sem filius Noæ condidit urbem, cui nomen eſt Septa, quæ ſedet ad mare, quo diſtinguitur Africa à Bætica.* Quin etiam in Italia Salernum urbs antiquiſſima gloriatur ſe conditam à Sem Noæ filio, idque in quibusdam, quos vetere inſtituto illa uſurpat Eccleſia, hymnis habetur. Nomen urbis antiquum erat Sale, ex quo Salernum uſitata olim terminatione factum eſt: Sic Privernum, Cliternum, Avernum, Amiternum, Falernum. Quare urbs hæc Sale dicta videtur eodem nomine, quo Salem, quæ & Hieruſalem ab eodem conditore. Obſervo non procul inde antiquiſſimam urbem Dicæarchiam, ex qua Sinus quoque ille Dicæarchæus dicitur extitisſe, à Samiis conditam, ut ajunt; quòd ſi nomen hoc non Samum Inſulam ſpectaret, ſed * Semum, qui eſt Melchiſedech (nam Semus Doricè Samus dicitur) crederemus Hebraicum nomen hoc Melchiſedech, Græcè dictum eſſe Dicæarchum; nam vis nominis reſpondet aptisſimè: quando *Dicæos, Zedech*; *Archos* vero eſt *Melech*. Neque alius profectò eſt Zedechus ille, quem Syri, atque Phœnices auctorem legum ſuarum celebrant, qui & Jupiter vocatur: Quin, & Jovis ſtella non aliter Hebraicè dicitur quàm Zedech צדק: inde etiam geminos illos Jovis filios Caſtorem, & Pollucem Διοσκόρους filios Zedecki, dixere Phœnices, allegoriam ſecuti. Nec puto aliunde factum, ut primà legum adinventio ad Jovem referretur, ut Cicero II. de legibus eam originem huc referens dixerit: *lex vera atque Princeps apta eſt ad jubendum, &*

T *ad*

* bella Sgambati Tomia.

àd vetandum, ratio est recta summi Jovis. Ho-
rus quoque Reges Jovis filios appellat, aut ab
ve nutritos, Διογενεῖς, Διοτρεφεῖς.

VIII. P*Salmos* Melchisedecho tribuunt Hebræ
Bava Bathra cap. 1. ** atque illum in prin
(ut explicat R. Salomo) qui incipit: * *Dixit Dom*
Domino meo, quod videtur ab iis excogitatum
eludendum Christi argumentum quo manif
evicit, Christum esse Deum, ideo quod D
eum vocat Dominum. Huic enim argume
parant ejusmodi responsionem: non esse, qu
quitur, Davidem, seu Melchisedechum, & h
de Abrahamo loqui, eumque Dominum voc
Sed primum, cur Melchisedech vocat Domin
Abrahamum, à quo decimas exigit, cui bened
qui etiam, ut Hebræi dicunt, ejus nepos est ab
decimus? Deinde, si de Abrahamo loquitur, qu
sum illa: *Tu es sacerdos in æternum secundum ord*
Melchisedech? aut illud: *Ex utero ante Luciferu*
nui te? sive, ut Hebraicè nunc est: *Ex utero*
Auroram ros infantiæ tuæ?

IX. L*Iber de Medicina* extat Semi nomine in
bliotheca Bavarica hac inscriptione:
אות אשר העתקו חכמים הראשונים י׳
מספר שם בן נח *Liber medicamentorum, quem*
tulerunt Sapientes antiqui ex libro Semi filii Noæ.

** Verba sunt: *Dabid scripsit librum Psalmorum per m*
decem senum, per manus primi hominis, per manus
chisedechi, per manus Abrahami, per manus Moysis,
manus Hemanis, per manus Jeduthuni, per manu
phi, & per manus trium filiorum Corah.

* Psal. CX. Sed quem Davidi non Melchisedecho diserte
CHristus Matth. XXII, 43.

vero credibile eſt, Semum inter cætera artem quoque medendi à Noë parente didiciſſe; nec Regem dedecebat ea diſciplina, cum potius Regum ea fuerit olim peculiaris, & propria, ut illud indicio eſt: *Non ſum Medicus, & in domo mea non eſt panis: nolite conſtituere me Judicem populi* Iſaiæ III. v. 7. Tanquam nemo princeps conſtitui ſoleret, niſi idem valeret arte medicinæ, qui eſt Perſarum, Indorumque mos: & apud Homerum Telephus, Podalirius, & Machaon Reges & medici ſatis oſtendunt. Haud dubium quin idem hic ſit, quem Sadochum, vel Sadycum Phœnices nominant, id eſt Juſtum. Auctor vitæ Iſidori apud Photium de Phœnicum antiquitatibus agens: Σαδύκῳ ἐγένοντο παῖδες, οὓς Διοσκόρους ἐκάλουν, καὶ Καβείρους; ὄγδοος δ' ἐγένετο ἐπὶ τούτοις ὁ Ἔσμουνος, ὃν Ἀσκλήπιον ἑρμηνεύουσιν: *Sadico filii nati, quos Jovis filios, & Kabiros, ſeu Potentes vocarunt, è quibus octavus fuit Ermunus, quem Æſculapium interpretantur,* Poſtea ſubdit: τὸν Ἔσμουνον ὄγδοον ἀξιοῦσιν ἑρμηνεύειν: *Ermunum octavum interpretantur,* Hebraica ſcilicet origine שמונה adito א, אשמונה Vides ut Melchiſedecus Medicus, & Æſculapii fuerit Pater.

XCII. CHAMI Prophetia ab Iſidoro Hæretico jactata.

Iſidorus Baſilidis F. apud Clementem Alex. VI. Strom. p. 642.

Καὶ γάρ μοι δοκεῖ τοὺς προσποιουμένους φιλοσοφεῖν, ἵνα μάθωσι τί ἐστιν ἡ ὑπόπτερος δρῦς καὶ τὸ

Mihi enim videtur ut ii, qui ſibi Philoſophiam vindicant, diſcant quid ſit quercus

ἐπ' αὐτῇ πεποικιλμένον φάρος, πάντα ὅσα Φερεκύδης ἀλληγορήσας ἐθεολόγησεν, λαβὼν ἀπὸ τῆς τοῦ ΧᾺΜ προφητείας τὴν ὑπόθεσιν.

alata & varium quodsu per ea est pallium, qua cunque Pherecydes al legorice dixit in Theo logia, è CHAMI Pro phetia desumta.

Christophorus Sandius lib. de Origine animæ p. 99.

Enochi abnepos Chamus (quem quidam Zoro astrem esse volunt, alii ejus filium Mizraimum) scripsit Prophetiam ex qua Pherecydes Syrus * ac cepisse videtur animos hominum esse sempiter nos. Lactantius VII. 8. *Quod*, inquit, *tenue at que subtile, id vero esse individuum, ac domicilio corporis velut carcere liberatum, ad cœlum & ad naturam suam pervolare. Hæc fere Platonis collecta breviter, quæ ap. ipsum late copioseque explicantur. In eadem sententia quoque ante Platonem fuit Pythagoras, hujusque præce ptor Pherecydes, quem Cicero tradit primum de immor talitate animarum disputavisse.* Verba Ciceronis Tu scul. 1. sunt: *quod litteris exstat, Pherecydes Syrus pri mùm dixit animos hominum esse sempiternos.* Conf. Spencer. in Origenem IV. contra Celsum p. 19 At Isidorus Balsilidis F. & discipulus apud Clemen tem 6. Strom. πάντα, inquit, ὅσα Φερεκύδης ἀλλη γορήσας ἐθεολόγησεν λαβὼν ἀπὸ τῆς χὰμ προφη τείας. Agitur autem ibi de alata quercu & pal vario. Pythagorici certe & Plato in Phædro an mæ alas duplices attribuere, unde Homerus al

* Imo Syrius ex Syro insula una ex Cycladibus.

que dicunt animam evolare è corpore in superiora. Imprimis notandum quod Coelius Rhodiginus Antiqv. Lect. XVI. 18. scribit, dicens *hoc ipsum* (mortis scilicet meditationem) *Zoroastrem* (quem quidam Chamum fuisse volunt) *veteris Theologiæ auctorem eminentissimum significasse arbitror, quum esse alatam animam comminisceretur, ac confractis* (al. remissis) *alis labi in corpus præcipitem, rursumque lætius plumantem, ac denuo factam volucrem, superna petere.* Quercus autem antiquis fuit hominum genetrix: quare Penelope Ulyssi dicit apud Homerum Odyss. XIX.

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,

Non sunt geniti ex quercu antiqua, nec ex petra. **

** Geminum est apud Ciceronem IV. Academicar. quæst. *non enim est e saxo sculptus, aut è robore dolatus* (homo) *habet corpus, habet animum, movetur mente, movetur sensibus.* Quibus sane verbis non vult ostendere quercum esse hominis genitricem, sed potius hominem neutiquam esse tam durum quàm quercus vel silex, quia neutiquam ex quercu vel silice sed longe molliore materia constat. Longe minus ad Sandii institutum facit alter Clementis locus 2. Strom. p 365. ex Platone, ubi ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρῦς περιλαμβάνειν, denotat omnia tam ruditer & crasse ab illis apprehendi, ac si quercus & saxa manibus tractarent. Porro in priore loco ὑπόπτερος δρῦς nihil aliud est quam quercus patula, quæ arbor ætatem ferens est, licet fluxis foliis. Videndum igitur an quercus illa cum velamento variegato apud Clementem sit potius imago universæ Naturæ fluxæ & in mille formas variabilis, nec minus antiquissimæ, obnuptæque ac velatæ, uti nota imago Naturæ apud Ægyptios velata ex Plutarch. de Iside & Osir. p. 354

Eodem ſenſu videtur dictum apud Clement Stromatum lib. 2. *Increduli, ut videtur ex Cœlo, & eo quod eſt aſpectabile, omnia trahunt in terram, manu plane petras & quercus apprehendentes, ut ait Plato.* Muſæus & Homerus homines arborum foliis compa rant. Pallium tandem varium videtur denota varietatem corporum, ceu tegumentorum an marum.

XCIII. Profanæ ac ſuperſtitioſæ artes æneis laminis & ſaxeis columnis à Chamo inſculptæ.

Joannes Casſianus lib. VIII. Collatione 21. Sereni Abbatis.

QUique ab illa vera Phyſicæ philoſophiæ diſci plina tradita ſibi à majoribus exciderunt (*Sethi poſteri*) quam primus homo ille, (*Adamus*) qui univerſarum naturarum inſtitutionem e veſtigio ſubſecutus eſt, potuit evidenter attinge re, ſuiſque poſteris certa ratione transmittere Quippe qui mundi ipſius infantiam adhuc tene ram, & quodammodo palpitantem rudemque conſpexerat, & in quem tanta eſt non ſolum ſapien tiæ plenitudo, ſed etiam gratia prophetiæ, divi na illa inſufflatione transfuſa, ut univerſis ani man-

354. cum inſcriptione: ἐγώ εἰμί πᾶν τὸ γεγονὸς καὶ ὂν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδείς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν. Atque hoc magis reſponde Pherecydis argumento, quod erat de Natura atque Dis περὶ Θεογονίας, Theologicum.

mantibus nomina rudis adhuc mundi hujus habitator imponeret, ac non ſolum omnigenum beſtiarum atque ſerpentium furores * virusque diſcerneret, ſed etiam virtutes herbarum, arborum quoque lapidumque naturas ac temporum necdum expertorum viciſſitudines partiretur. Ita poterat efficaciter dicere: ** *Dominus dedit mihi bonorum horum, quæ ſunt, ſcientiam veram, ut ſciam diſpoſitiones orbis terrarum, & virtutes elementorum, initium & conſummationem & medietatem temporum, annorum curſus & ſtellarum diſpoſitiones, vim ſpirituum, & cogitationes hominum, differentias arborum & virtutes radicum, & quæ ſunt abſcondita & improviſa cognovi.* Hanc ergo ſcientiam omnium naturarum per ſucceſſiones generationum, ſemen Seth paterna traditione ſuſcipiens, donec diviſum à ſacrilega propagine perduravit, quemadmodum ſanctè perceperat, ita etiam vel ad Dei cultum vel ad utilitatem vitæ communis exercuit. Cum verò fuiſſet impiæ generationi permixtum, ad res prophanas ac noxias quæ pie didicerat inſtinctu quidem dæmonum derivavit, curioſasque ex ea maleficiorum artes atque præſtigias ac magicas ſuperſtitiones audacter inſtituit, docens poſteros ſuos ut ſacra illa cultura divini nominis derelicta vel elementa hæc, vel ignem, vel aëreos dæmones venerarentur & colerent. Hæc igitur quam diximus curioſarum rerum notitia quomodo diluvio non perierit, ac ſuperuenientibus ſeculis innotuerit, licet hoc minimè abſolutio propoſitæ quæſtionis expoſcat, tamen quia nos occaſio hujus expoſitionis admonuit,

* al. *Viresque.*

** Sapient. VII. 18. 19. 20.

nuit, perstringendum breviter puto. Quantum itaque antiquæ traditiones ferunt, * *Cham filius Noë* qui superstitionibus istis & sacrilegis fuit artibus ac profanis infectus, sciens nullum se posse super his memorialem librum in arcam prorsus inferre, in qua erat una cum patre justo ac sanctis fratribus ingressurus, scelestas artes ac prophana commenta diversorum metallorum laminis, quæ scilicet aquarum non corrumperentur injuria, & durissimis lapidibus insculpsit. Quæ diluvio peracto eadem qua ille celaverat curiositate perquirens, sacrilegiorum ac perpetuæ nequitiæ seminarium transmittit in posteros. Hac itaque ratione illa opinio vulgi, qua credunt angelos vel maleficia vel diversas artes hominibus tradidisse, in veritate completa est.

Petrus Comestor in Historia Scholastica libri Geneseos cap. XXXIX.

Quædam Historiæ dicunt regnum Assyriorum cœpisse ab antiquo Belo, quod verum est quantum ad initium. Alii dicunt cœpisse à Nino, quod verum est etiam quantum ad regni ampliationem. Ninus vicit Cham, qui adhuc vivebat & regnabat in Bactria, alii Thracia, & dicebatur Zoroastres inventor Magicæ artis, qui & septem liberales artes in quatuordecim columnis scripsit, septem æneis & septem lateritiis contra utrumque Diluvium. Ninus vero libros ejus combussit.

XCIV.

* *Harum fides*, inquit Allatius p. 241. ad Eustathii Hexaëm, *penes sit ipsos auctores. Mihi nunquam id persuadebunt &c. Maximum inter Ninum & Zoroastrem & Noëticam diluvium temporis spatium intercessit.*

XCIV. Cham à malis creatus Angelis, & malas artes edoctus. Magiæ & Astrologiæ auctor. Magici ejus libri. Cham *Zoroaster*.

Epiphanius in hæresi XXXIX. Sethianorum cap. 3.

Ἰδοῦσα δὲ πάλιν πολλὴν ἐπιμιξίαν, καὶ ἄτακτον ὁρμὴν τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων, εἰς μίξιν τῶν δύο γενῶν ἐλθόντων, καὶ συστάσεις γενῶν τινας τὴν αὐτῶν ἀταξίαν ἐμποιήσασαν, πορευθεῖσα πάλιν ἡ αὐτὴ Μήτηρ τε, καὶ θήλεια κατακλυσμὸν ἤνεγκε, καὶ ἀπώλεσε πᾶσαν στάσιν ἀνθρώπου παντὸς γένους ἐναντίου. ἵνα δῆθεν τὸ καθαρὸν γένος τὸ ἀπὸ τοῦ Σὴθ, καὶ δίκαιον, μόνον μείνῃ ἐν κόσμῳ, εἰς σύστασιν τοῦ ἄνωθεν γένους τε καὶ σπινθῆρος τῆς δικαιοσύνης. ἔλαθον δὲ αὐτὴν πάλιν οἱ Ἄγγελοι, καὶ εἰσέδυσαν τὸν Χὰμ εἰς τὸν κιβωτὸν, ὄντα τοῦ αὐτῶν σπέρματος. ὀκτὼ γὰρ ψυχῶν σωθεισῶν ἐν τῇ τότε λάρνακι τοῦ Νῶε, ἑπτὰ μὲν εἰ-

Rursum vero cum permiscuam perturbationem, & Angelorum hominumque temerarios impetus Mater cerneret, quod commista simul genera illa duo fuissent; qua ex confusione nova quædam essent genera constituta: eadem illa Parens fœmina progrediens aquarum eluvione contrariam omnem factionem funditus extinxit, ut incorrupta ac justa Sethi stirps ad cœleste genus, scintillamque justitiæ conflandam in terris sola retineretur. Verùm clam ipsa, rursus Angeli Chamum è genere suo prognatum in Arcam introducunt. Nam ex octo capitibus illis, quæ in Noëmi Ar-

ναι τοῦ καθαροῦ γένους φασί. τὸν δὲ ἕνα εἶναι τὸν Χὰμ τῆς ἄλλης δυνάμεως ὑπάρχοντα, ὃν εἰσδῦναι λαθόντα τὴν ἄνω Μητέρα. ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων δὲ τὸ τοιοῦτο συσκευασθὲν, οὕτως ἀποτελεσθῆναι, ἐπειδὴ γάρ, φασιν, ἔγνωσαν οἱ Ἄγγελοι, ὅτι μέλλει πᾶν τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπαλείφεσθαι ἐν τῷ κατακλυσμῷ, πανουργίᾳ τινὶ τὸν προειρημένον Χὰμ εἰς διατήρησιν τοῦ ὑπ' αὐτῶν κτισθέντος γένους τῆς κακίας παρεισέβαλον. καὶ ἐκ τούτου λήθη καὶ πλάνη περὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἄτακτοι φοραὶ ἁμαρτημάτων, καὶ πολυμιξία κακίας ἐν τῷ κόσμῳ γεγένηται. καὶ οὕτως ὁ κόσμος εἰς τὸ ἀρχαῖον τῆς ἀταξίας αὖθις ἀνέκαμψε, καὶ ἐνεπλήσθη κακῶν, ὡς ἐξ ἀρχῆς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ.

ca servata leguntur, sin cerioris generis septem fuisse prædicant, octavum vero nomine Chamum ab aliena vi productum latuisse cœlestem Matrem, & in Arcam irrepsisse: & id ipsum Angelorum fraude ac consilio esse perfectum. Cum enim, ut ajunt, didicissent illi, genus omne suum diluvii aquis exterminandum, mira calliditate, quo mali generis, cujus authores erant, reliquias foverent, Chamum in Arcam inculcant. A quo in humanum genus error, & oblivio, atque inconsiderati flagitiorum impetus, & scelerum varietas multiplex in Orbem terrarum erupit. Atque ita Mundus ad pristinam perturbationem denuo revolutus, perinde atque ante diluvium, malorum copia redundavit.

Pseudo

Pſeudo Clemens lib. IV. recognitt. cap. 27. S. Petrum Apoſtolum loquentem inducens:

Ex Noe familia unus Cham nomine cuidam ex filiis ſuis qui Meſraim appellabatur, à quo Ægyptiorum & Babyloniorum & Perſarum ducitur genus, male compertam Magicæ artis tradidit diſciplinam: hunc gentes quæ tunc erant Zoroaſtrem * appellaverunt, admirantes primum Magicæ artis auctores, cujus nomine etiam libri ſuper hoc plurimi habentur. Hic ergo aſtris multum ac frequenter intentus, & volens apud homines videri

* Chamum ipſum cum Zoroaſtre confundunt Jo. Caſſianus. Petrus Comeſtor, Pſeudo Beroſus, Athanaſius Kircherus tum alibi tum in Area Noæ p.210 ſeq. Scipio Sgambatus & multi recentiores, quam ſententiam oppugnat Bochartus IV. 1. Phaleg. & ſane Perſarum Zoroaſtrem longe fuiſſe juniorem conſtat. Non veriſimilius eſt quod Gregorio Turonenſi Zoroaſter eſt *Chus*, ſcriptori Clementinorum à Cotelerio editorum *Nimrod*, Franciſco Patricio in Magia Philoſophica *Japhetus*, aut quod hoc loco pſeudo Clementi videtur idem eſſe cum *Miſraimo*, quam opinionem amplectitur etiam auctor Chronici Paſchalis f. 28. Alia de Zoroaſtre & ſcriptis ei tributis retuli lib. 1. Bibl. Græcæ cap. ult. Specimem Magiæ Chami referens pſeudo Beroſus, fingit eum carmine Magico Patris Noæ ebrii virilia incantaſſe, ſterilemque eum reddidiſſe: *Erat Noe filius ex tribus primis adoleſcentior Chem, qui ſemper magicæ & beneficæ ſtudens Zoroaſtris nomen conſecutus erat. Is patrem Noam odio habebat, quia alios ultimo genitos ardentius amabat, ſe vero deſpici videbat. Itaque nactus opportunitatem, cum Noa pater nudus jaceret, illius virilia comprehendens taciteque ſubmurmurans, carmine magico Patri illuſit, ſimul & illum ſterilem, perinde atque caſtratum effecit, neque deinceps Noa fœmellam aliquam fœcundare potuit.*

videri Deus; velut ſcintillas quasdem ex ſtellis producere, & hominibus oſtentare cœpit; quo rudes atque ignari, in ſtuporem miraculi traherentur: cupiensque augere de ſe hujusmodi opinionem, ſæpius iſta moliebatur; usquequo ab ipſo Dæmone, quem importunius frequentabat, igni ſuccenſus concremaretur.

Sed ſtulti homines qui tunc erant, cum debuiſſent utique opinionem, quam de eo conceperant, abjicere, quippe quam pœnali morte ejus viderant confutatam; in majus eum extollunt. Exſtructo enim ſepulcro ad honorem ejus, tanquam amicum Dei, ac fulminis ad cœlum vehiculo ſublevatum, adorare auſi ſunt; & quaſi vivens aſtrum colere. Hinc enim & nomen poſt mortem ejus, Zoroaſter, hoc eſt, vivum ſidus appellatum eſt, ab his qui poſt unam generationem Græcæ linguæ loquela fuerant repleti. Hoc denique exemplo, etiam nunc multi eos qui fulmine obierint, ſepulcris honoratos, tamquam amicos Dei, colunt. Hic ergo, cum quartadecima generatione cœpiſſet, quintadecima defunctus eſt; in qua turris ædificata eſt, & linguæ hominum multipliciter diviſæ ſunt.

Inter quos primus, magica nihilominus arte quaſi coruſco, ad eum delato, rex appellatur quidam Nemroth, quem & ipſum Græci Ninum vocaverunt; ex cujus nomine Ninive civitas vocabulum ſumſit. Sic ergo diverſæ & erraticæ ſuperſtitiones ab arte magica intium ſumpſere.

Sixtus Senensis lib. 2. Bibliotheca Sancta p. 57.

Cham filii Noæ scriptura, est opus impietatis prodigiosæ atque maleficæ, continens *elementa ac praxin artis Necromanticæ.* Meminit hujus voluminis Ciccus Asculanus in Commentariis quos edidit in Sphæram (cap. 4.) quod sine ullo dubio ab iniquissimis hominibus confictum est, & ab iisdem inscriptum & evulgatum sub titulo scripturæ Cham, sumta occasione ex his quæ Serenus Abbas de Magicis artibus à Cham inventis & scriptis refert apud Joannem Cassianum.

XCV. Cham Chemiæ repertor. Cham *Jupiter* qui Saturnum Patrem* exsecuit. Jupiter *Ammon, Belus, Menes* &c. Ægyptus Chemia, terra Cham.

Samuel Bochartus in Phaleg. lib. IV. cap. 1.

CHam licet maledictus, non tamen fuit exclusus à terrenis benedictionibus illius qui Sole suô illuminat bonos & malos, a) & pluviam ex æquo dimittit super justos & injustos. Quippe in mundi divisione, illi præter Ægyptum atque Africam universam, Syriæ magna pars obtigit atque Arabiæ, ut de Babylonia, & Susiana, & Assyriâ, & aliis terris taceam quas Semi filiis eripuit Nimrod Chami nepos.

Inde est quod illi Arabes quorum pascua invadunt

** Confer Bælii Lexicon in *Cham.*

a) Matth. V. 45.

dunt Simeonitæ 1. Paral. 4. 40. dicuntur esse חם *è Chami stirpe*. Et à Davide b) passim Ægyptus appellatur *terra Cham*; Et in Plutarcho Χημία *Chemia*, Et in Stephano voce composita Ἑρμοχύμιος *Hermochymius*. Ægypti denique Nomorum vocabula *Chemmis*, *Psochemmis*, *Psittachemmis*, ad Chami nomen palam alludunt. Idem pro Chamo ab Ægyptiis & Afris Ἀμοῦν dictus: unde Ammonis urbs in Marmoricæ littore, & Ammoniaca regio, ubi Ammonis oraculum & templum toto orbe celeberrimum, & Africa universa Ammonia, ut ex Alexandro Polyhistore probat Stephanus Byzantinus. Sed & Thebas Ægyptias, ut Græcè Διόσπολιν, ita Hebraicè a Prophetis appellari אמון־נא *Amon-No*, vel נא־אמון *No-Amon*, id est Hammonis ædem, quia Jovi Ammoni, id est Chamo, sacræ fuerunt, suo loco probavimus. c) Et totam de Saturno & Jove fabulam natam esse ex historia Noæ & Chami.

Hebræis חם *cham* calidum, d) & חום *chum* nigrum

b) Ps. 78. 52. & 105. 23. 27. & 106. 22. Plutarch. in Iside p. 364. Notum quoque est Ægyptum passim dici *Misraim* à Chami filio. Josephus lib. 1. c. 7. τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μέστρην, καὶ Μεστραίους τοὺς Αἰγυπτίους ἅπαντας τοὺς ταύτην οἰκοῦντας καλοῦμεν.

c) Lib. 1. Phaleg. c. 1. adde Freinshem. ad Curtium IV. 7. 5. Etiam Sanchoniathoni apud Eusebium lib. 1. præparat. p. 31. (idem qui Ægyptiis Jupiter Ammon) unus è tribus Saturni filiis Ζεὺς Βῆλος. Jo. Marshamus in Canone Chronico p. 23. & 31. putat etiam sub *Menis* primi Ægyptiorum Regis nomine Chamum latere.

d) Male apud Eucherium *callidus* editur, pro *calidus*. Philo ἑρμη-

nigrum ſonat: Itaque Chami nomen vel à calore vel à nigredine factum. Neque ut videtur ſine numine, cum quæ Chamo contigit Africa immodico æſtu laboret, ejusque poſteri fere omnes vicini ſideris ardore ſint exuſti, atque infuſcati. Quod ipſum pono in parte maledictionis; Quamvis in Africa loca ſint, quæ nulli parti terrarum fertilitate cedunt. Ægyptii, quos hujus vocis ſignificatio latuit, de Ammonis nomine multa comminiſcuntur. In Plutarchi Iſide Manethos Sebennita Ἀμοῦν interpretatur τὸ κεκρυμμένον καὶ τὴν κρύψιν *occultum & occultationem*. Et Hecatæus Abderita hoc verbo Ægyptios uti ſcribit, ὅταν τινὰ προσκαλῶνται, προσκλητικὴν γὰρ εἶναι τὴν φωνὴν, *cùm aliquem accerſunt, vocem enim eſſe vocativam*. Nempe Ægyptii *Amon* dicebant pro Hebræo אלמוני *Almoni*, e) quod Septuaginta κρύφιον reddunt. At Aquila & Theodotion τὸν δεῖνα (Gallicè dixeris *un tel*) nomen eſt fictitium quo vocatur aut vir aut locus cujus nomen nos latet. Fit à radice עלם id eſt abſcondere, ע & א permutatis. Exempla ſunt Ruth 4,1. & 1. Sam. 21,2. & 2. Reg. 6,8. Patet igitur Ægyptiis *Amon* id ipſum fuiſſe; cum alii occultum explicent; alii vocantis eſſe velint plane eâdem ἀμφιβολίᾳ. Itaque *Amon* ex *Almoni* factum, litera L aut abſorptâ inter pronunciandum, aut etiam

ἑρμηνεύεται θερμὴ μὲν χὰμ, σάλος δὲ χαναάν. lib. περὶ τοῦ ἐξένηψε Νῶε p. 280. In expoſitione nominum Hebr. χὰμ, θέρμοι· & in alio apud Marcianæum T. 2. Hieron. p. 269. χὰμ θημωνία στάχυος, *acervus ſpicæ*.

e) Confer Wagenſeilii Hoffnung der Erlöſung Iſraëlis p. 208.

etiam prorſus inducta, ut in Gallicis vocibus *chaume* & *coutre* pro Latinis *culmus* & *culter*. At Dei nomen Ἀμȣ͂ν vel *Ammon* plane aliud. Omnino enim factum eſt ex חם *Cham* vel *Ham* mollito sono Hebrææ aſpirationis. * Quam iidem alibi per χ exprimunt, ut in voce Χημία qua dicebatur Ægyptus. Atque ut illam Hebrææ חום *chum* synonymam fuiſſe ſcias, audi Plutarchum: Ἔτι, inquit, τὸν Αἴγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον ὄσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τȣ͂ ὀφθαλμȣ͂ Χημία καλȣ͂σιν. *Adhuc Ægyptum, cujus ſolum maxime nigrum eſt, Chemiam Ægyptii vocant, ut nigrum illud quod eſt in oculo.* Non vacat addere Græcorum nugas de Ammone ἀπὸ τῆς ἄμμȣ.

Idem in eodem capite, quibusdam interjectis.

Priori de Zoroaſtre commento ſimile aliud de *Alchimia*, cujus authorem faciunt Chamum, f) quaſi de nomine authoris pro *chamiâ* dicatur *chemia* & *chymia*, & Arabico articulo præfixo *alchymia*. Antiquitatis enim gloriam maximè affectant hujus artis ἐπόπται: Quos non pudet proferre Moſis Prophetæ χημευτικὴν συντάξιν; Et Mariæ ſororis Moſis librum Alchymiſticum. Ut taceam Hermetis Trismegiſti ſcilicet tabulam ſmaragdinam, & ejusdem Chymicos tractatus ſeptem & opus de corporibus transmutandis: Et Oſthanis & Democriti & Ori Χημευτικὰ; & Jaſonis vellus aureum.

τȣτ

* Idem etiam de nomine *Thamus* ſentit Marshamus in Canone Chronico p. 31.

f) Alii Adamum ipſum. Vide Dan. Sennertum de Chymicorum cum Ariſtotelicis conſenſu cap. 3. & quæ ſupra p. 32.

ἦτο γὰρ οὐχ ὡς ποιητικῶς φέρεται, ἀλλὰ βιβλίον ἦν ἐν δέρμασι γεγραμμένον, περιέχον ὅπως δεῖ γίνεσθαι διὰ χημείας χρυσόν, *Neque enim fuit vellus illud quale Poëtæ fabulantur, sed liber fuit in membranis scriptus, continens quomodo parandum sit aurum per chemiam.* Ita nugatur ignotus scriptor apud Svidam in voce Δέρας, In eodem, voce χημεία, de Diocletiano hæc legere est: τὰ περὶ χημείας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τοῖς παλαιοῖς γεγραμμένα βιβλία διερευνησάμενος ἔκαυσε, πρὸς τὸ μηκέτι πλοῦτον Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς τοιαύτης προσγίνεσθαι τέχνης, μηδὲ χρημάτων αὐτοὺς θαῤῥοῦντας περιουσίᾳ τοῦ λοιποῦ Ῥωμαίοις ἀνταίρειν, *libros à veteribus de auri & argenti chemiâ conquisitos cremavit, ne Ægyptii ex tali arte amplius sibi opes compararent, neve pecuniarum copia freti, Romanis in posterum obsisterent.* Ac si tam fallaci arte potuerint tam copiosè ditescere, ut Romanis inde fierent terribiles.

Quin quasi leve sit chemiam ab authore Chamo arcessere, non desunt qui artibus ante diluvium repertis illam accenseant, *Tubalcainum* è fabro transmutantes in Philosophum Chymicum: Edoctum scilicet ab Angelo g) Exael, quem primum Enochi liber apocryphus homines docuisse scribit τὰ μέταλλα τῆς γῆς, καὶ τὸ χρυσίον πῶς ἐργάσωνται *quomodo metalla terræ & aurum elaborentur.* Unde Zosimus Panopolites lib. 9. χημευτικῶν collegit eos Angelos, quos vult in mulierum amorem exarsisse, ante omnia Chemiam tradidisse: τοῦτο οὖν, inquit, ἔφασαν αἱ ἀρχαῖαι καὶ θεῖαι γραφαί, ὅτι

U ἄγγε-

g) Hebr. יצקאל quia יצק est fundere. Confer quæ supra p. 183-184. Solent & Chymici *Tubalis ignem* vocare flammam ex fulmine succensam.

ἄγγελοι ἐπεθύμησαν τῶν γυναικῶν, καὶ κατελθ...
ἐδίδαξαν αὐτὰς τὰ πάντα τὰ τῆς φύσεως ἔργα. ...
paulo post: Ἐστιν οὖν αὐτῶν ἡ πρώτη παράδοσις χ...
περὶ τούτων τῶν τεχνῶν. Ἐκάλεσαν δὲ ταύτην τὴν ...
βλον χημᾶ: Ἔνθεν καὶ ἡ τέχνη χημία καλεῖται. ...
cræ & divinæ Scripturæ Angelos dicunt mulieres conc... visse, & cum in terram descendissent, eas edocuisse om... naturæ opera &c. Prima igitur illorum traditio fuit C... ma de his artibus. Vocaverunt scilicet hunc librum Ch... ma, *unde ars etiam* Chemia *vocatur*.

Interim Alchymiæ certum est novum esse ... ventum, nec illius quemquam meminisse ante ... lium Firmicum Imperatori Constantino σύγχ... νον, qui Mathes. lib. 3. cap. 15. lunam scribit *in... nô ab horoscopô locô in nocturnâ geniturâ hominem ad... entiam Alchymiæ propensum reddere.* Et comment... de Chamo refellunt Arabum scripta, qui hanc ... tem maxime excoluerunt. Ab iis enim Alch... mia non scribitur, ut Chami nomen per *Cha*, ... per *Cheph* אלכימיא vel אלכמיה. Unde patet o... go nominis toties quæsita nec dum reperta. Ar... bice nimirum כמי *chema* est occultare. Verb... eâ significatione in usu prima, quartâ, & quin... conjugatione. Inde igitur כמיה *chemia* vel ...כמיה *alchemia* est ars occulta. Quo non potuit dari n... men aptius, sive rem ipsam respicias, sive docen... modum.

Scipio Sgambatus in Archivis V. T. p. 156. seq.

Chami vero Academia non modo in Persi... Chaldæa, Ægypto viguisse dicitur, sed eam qu...
qu...

que disciplinam secuti feruntur in Græcia Telchines, in Italia Cimmerii, utraque gens veneficiis infamis, & vaticiniis emortualibus, ac scelesta familiaritate Geniorum. Telchines quidem adeò, ut etiam ipsi Lemurum genus putarentur, potiùs quam homines. Hinc Svidas Τελχῖνες πονηροὶ Δαίμονες, ἢ ἄνθρωποι φθονηροὶ, καὶ βάσκανοι. *Telchines mali Dæmones, aut homines invidi, & malefici.* Fascinatores præcipuè fuisse ait Ovidius, & ob eam caussam ab Jove undis mersos. lib. VII. Metamorph.

Phœbeamque Rhodon, & Jalisios Telchinas,
Quorum oculos ipso mutantes omnia visu
Juppiter exosus, Fraternis subdidit undis.

Cimmeriis familiaris illa pars deterioris Magiæ fuit, quæ Necromantia dicitur: eam sub terra factitabant in speluncis ad Cumam. Non me latet quosdam esse, qui negant Zoroastrum ejus antiquitatis esse, quæ Chami ætatem possit attingere. Nam Xanthus Lydius apud Laërtium à Zoroastro ad Cyrum minorem annos numerat DC. Sed quid prohibet credere Zoroastros plures fuisse in Perside, & Chaldæa, quemadmodum in Ægypto plures fuere Mercurii: neque id omittendum, Auctorem vitæ Isidori apud Photium * scribere ex vetere Phœnicum historia, duos fuisse Neptuni filios, Dicæum, & Sylea, id est justum, & sacrilegum. Quorum cùm constet Dicæum eundem esse, qui Sadicus, Melchisedech, & Sem vocatus, necesse est Syleum, sive sacrilegum esse Chamum. Ambos verò dictos esse Neptuni filios, velutè

* Cod. 242. p. 573.

mari editos, id est è communi eluvione, qua toti Orbis unum erat mare, Chamum vero alii dixer Chamasenum.

XCVI. Japhetus * *Japetus*, *Jopas* *Neptunus*.

SUb *Japeto* Atlantis ac Promethei parente vel Ma gistro *Japhetum* Noæ filium latere atque ade variarum scientiarum auctorem fuisse, vel e no

* Japheti nomen ἰαφὲθ, ἰάφεθος, ἰάφθος, expo tur apud Hieron. & Eucherium *latitudo*, Philoni πλάτος in expositione nominum Hebraicorum πλατυσμὸς, καὶ λουὴ (ita enim malo quam πλατυσμὸς καλλον vel etiam συναγόμενος. Inter Noachi filios *Japh* natu major creditur ex Genes. X. 21. quo etiam Bochar. refert proverbium *Japeto vetustior* de valde sene III. 1. Ph leg. *Semus* medius, minor natu *Cham*, ex Gen. IX. 2 Confer Interpretes ad hæc Geneseos loca, Jo. Marckii Exe citationem Biblicam secundam, Martinum Hanckiu de Silesiorum majoribus p. 2. & Heideggeri Histori Patriarcharum p. 628. Atsi sequamur ordinem quo ap Mosen quater, Gen. V. 32. VII. 13. IX. 8. X. 1. & 1. Paralip. 1. filii Noæ nominantur, Sem utique fuerit primogenitus, ter Cham, & tertius Japhetus, & ita multis Judæis Christianis non male visum, atque ut Hottingerus p. 37. H Orientalis notat, Arabibus quoque. Equidem ordo no num in sacris litteris, non certum argumentum est ordi nascendi. Tamen idem in liberis Noachi toties non vide frustra repetitus esse, & ad locum Genes. X. 21. responde quod reddi etiam possit: *Sem frater Japheti major* (n *majoris*) Et Genes. IX. 24. filium minorem non vocari Ch mum sed Cainanum nepotem, qui deinde etiam nomina à Noacho diris devovetur, atq; ut Hebræi apud Theodorit quæst. 57. in Genesin tradunt, primus nuditatem avi vide

nominum similitudine conjiciunt viri doctissimi. Vide Steph. Morini octo dissertationes p. 23. & Scipionis Sgambati Archiva Vet. Test. p. 158. ubi *Jopam* quoque Atlantis filium cum Japheto nostro confundit, quin ex illo ipsum repetit nomen *Jovis*. De Japeto consentit Claudius Frassenius p. 95. disquisitt. Bibl. cui Japhetus quoque est Græcorum *Neptunus*, quod utrumque ante eum in mentem venit Bocharto III. 1. Phaleg, & Huetio p. 256. demonstrationis Evangelicæ. Sicut enim, inquiunt, Noachus orbem inter tres liberos suos dispertitus est, Semum, Japhetum & Chamum, sic Græci finxere Jovi, Neptuno ac Plutoni orbem totum divisum à Saturno. Per Jovem Chamum intelligunt, cujus vestigium in Ammone quærunt Jovis cognomine. Pluto ut jam dixi ipsis est Semus. Reliqvum, ut Japhetus Neptunus sit.

XCVII. CAINAN, Arphaxadi F. Ejus Astronomia ex columnis Sethigenarum descripta.

Joël in Chronographia, sub init.

Μετὰ δὲ τὴν κατακλυσμὸν Καϊνᾶν ὁ υἱὸς Ἀρφαξὰδ	Post diluvium Cainanus * Arphaxadi F. cum

U 3 συνε-

indicaveratque Patri Chamo & cum eo riserat. Ex viri eruditi atque ingeniosi expositione, qui nuditatem Noachi de incestu cum matre vel noverca sua à Chamo perpetrato accipit, Cainan maledicto avi tangitur tanquam ex incestu natus. Sed cum evigilaret Noa & diris crimen Cainanis vindicaret, nasci ille interim dum dormierat avus, non potuit.

* Quod Cainani Enosi F. tribuit pseudo Gorionides in loco quem

συνεγράψατο τὴν ἀστρονομίαν, εὑρηκὼς τὴν τοῦ Σὴθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ὀνομασίαν, καὶ τῶν ἀστέρων ἐν πλακὶ λιθίνῃ γεγλυμμένην. Οἱ γὰρ τοῦ Σὴθ ἔκγονοι προμυηθέντες ἄνωθεν τὴν μέλλουσαν γενέσθαι

Sethi illius filiorum & siderum nomina in saxeo cippo comperisset, stellarum cursus commentario complexus est. Nam ex Sethi stirpe progeniti imminentem generi humano e-

φθο-

quem dedi supra p. 159. hoc Joel sæculi tertii decimi scriptor refert ad Cainanem quem Noachi pronepotem faciunt Codices pleriq; omnes LXX. Interpretum & Lucæ III. 36. licet aliqui è veteribus scriptoribus omittunt, ut Judæi Philo & Josephus, Christiani Irenæus, Africanus, Theophilus Antiochenus, Eusebius (indignante Syncello p. 79. 80. 167. 326.) Josephus alter, auctor Hypomnestici, & alii ut notarunt Bochartus II. 13. Geographiæ sacræ, Jacobus Usserius diss. de Cainane, Jo. Cordesius in diss. Gallice edita de Genealogia Christi, & Hugo Grotius adlaudatum Lucæ locum. Deest sane Cainan in Codicibus Hebræis & Samaritanis Gen. XI. 12. quod monuit etiam Abulpharajus p. 10. Deest similiter in Chaldaicis Syriacis, Arabicis, Persicis, Latinis & Æthiopicis: Desideratur quoque 1. Paralip. I. 24. in codicibus Hebræis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Latinis & editione Græca Vaticana, atque Codice Alexandrino LXX. Interpretum Sed & in Codice Græcolatino vetustissimo Cantabrigiensi Lucæ, verùm unico illo, atque si millium audimus, omnium corruptissimo. Vicissim habent cæteri codices LXX. Interpretum & Lucæ tantum non universi, atque Origenes obelo notavit teste Procopio. quod nempe in Græco tantum, non autem in Hebræo reperisset. Habent etiam Græci codices Genes. X. 22. & 24. Quod vero Samuel Petitus IV. 6. Variarum Lect. hariolatur Cainanem Salæ fuisse cognomentum, eundemque fuisse hominem Cainanem Arphaxadi & Salam, parum verisimile est, ut pleræque viri illius docti conjecturæ. Neque Chronico Orientali temere credendum, in quo p. 3. annotatur Judæos Cainanem omnino è suis codicibus erasisse.

φθορὰν τῶν ἀνθρώπων ἐποίησαν δύο στήλας, μίαν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην, λογισάμενοι ὅτι εἰ μὲν δι' ὕδατος ὁ κατακλυσμὸς, ἡ λιθίνη στήλη μενεῖ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγλυμμένα, εἰ δὲ διὰ πυρὸς, ἡ πλινθίνη σωθήσεται.

docti perniciem, duas columnas unam quidem lapideam alteram lateritiam condiderunt, rati ſi mundus aquarum illuvie immergeretur, lapideam permanſuram & quæcunque in ea exſculpta erant: ſi conflagraret incendio, lateritiam evaſuram.

XCVIII. Scriptum Gigantum à Cainane repertum.

Syncellus p. 80. Chronographia.

Τῷ βφπέ ἔτει Καϊνᾶν διοδεύων ἐν τῷ πεδίῳ, εὗρεν τὴν γραφὴν τῶν Γιγάντων καὶ ἔκρυψεν παρ' ἑαυτῷ.

Anno 2585. Cainan deambulans in agro ſcriptum Gigantum * invenit, & penes ſe repoſuit.

XCIX. Narratio Apocrypha de Melchiſedecho.

Ex Athanaſii T. 3. edit. Montfauconiana p. 239.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦν τις βασίλισσα Σαλὴν, κατὰ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως· ἐγέννησε δὲ τὸν Σα-

Tunc temporis erat Regina quædam Salem, ejusdem cum urbe nominis. Pe-

* Goarus: *ſcripta de Gigantibus monumenta.*

Σαλαάδ, Σαλαὰδ δὲ ἐγέννησε Μελχί· Μελχὶ δὲ ἔσχε γυναῖκα κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς Σαλήμ. ἔτεκε δὲ αὐτῷ δύο υἱοὺς, ἕνα καλούμενον τὸν Μελχί. καὶ ἕτερον Μελχισεδέκ· ἦν δὲ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἕλλην, ἄσωτος, θυσίας ἐπιτελῶν τοῖς εἰδώλοις. συνέφθασε δὲ καιρὸς ἐπιτήδειος τοῦ θυσιάζειν τοῖς εἰδώλοις· ἦν γὰρ θυσιάζων ἐν τῷ δωδεκαθέῳ· καὶ λέγει Μελχὶ ὁ βασιλεὺς τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ Μελχισεδέκ· λάβε μετὰ σοῦ ἐκ τῶν παιδαρίων, καὶ ἄπελθε εἰς τὸ βουκολικὸν, καὶ πρόσαγέ μοι ἑπτὰ μόσχους, ἵνα θύσωμεν τοῖς θεοῖς. ἀπερχόμενος οὖν ὁ Μελχισεδὲκ, ἔννοια θεϊκὴ ἐπῆλθεν αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἀτενίσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν, ἠτένιζε τῷ ἡλίῳ· καὶ ἐνεθυμεῖτο περὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄστρων, καὶ ἐν αὐτῷ γενόμενος εἶπεν· εἴ τις ἐποίησε τὸν οὐρανὸν, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἄστρα, ἐκείνῳ ὀφείλει δοθῆναι ἡ θυσία τῷ κτίσαντι αὐτά. ἔκδηλόν με

perit autem Salaad, Sa laad autem genuit Mel chi, Melchi habuit uxo rem cognominem ip Salem. Peperit autem duos filios, unum di ctum Melchi,& alterum Melchisedech. Et erat pater eorum Græcus, impurus, sacrificia im molans idolis. Advene rat autem tempus sacri ficandi idolis idoneum, & immolabat in duode cim Deorum templo, cum dixit Melchi Rex filio suo Melchisedech: Confer te cum pueris ti bi assumtis ad bovile, & adhuc mihi septem vi tulos, ut adoleamus di vis. Dum abiit Melchi sedech, subiit eum divi na quædam cogitatio, & sublatis in cœlum oculis aspiciebat solem, & con siderabat lunam & stel las, & dum hæc medi tatur, inquit: Ecquis fecit cœlum, terram, & mare, & sidera? Illi vi ctima immolanda, qui

ποιῶ

ποιοῦσι τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι ὁ κτίστης αὐτῶν ἐπάνω αὐτῶν ἐπαναπαύεται, ἄφθαρτος, ἀόρατος, ἀθάνατος, μόνος Θεὸς ὑπάρχων ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς, ἐπιστάμενος βλασφημίας καρδιῶν· αὐτός ἐστιν ἀληθινὸς Θεός. αὐτῷ ὀφείλει δοθῆναι ἡ θυσία. ἀπέλθω οὖν πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ συγγνωμήσομαι αὐτῷ· ἴσως ἀκούσεταί μου. ἀνέλυσε δὲ ὁ Μελχισεδὲκ, μηδὲν ἀποφέρων. ἰδὼν δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ, ποῦ εἰσιν οἱ μόσχοι; ὁ δὲ Μελχισεδὲκ λέγει αὐτῷ· μὴ ὀργίζου, πάτερ βασιλεῦ, ἀλλ᾽ ἄκουσόν μου· ὁ δὲ εἶπε· τί ἔχεις εἰπεῖν, εἰπὲ, διὰ τάχους· ὁ δὲ Μελχισεδὲκ λέγει· δεῦρο τὴν θυσίαν, ἣν ἔχομεν δοῦναι, μὴ δῶμεν αὐτὴν τοῖς Θεοῖς τούτοις· οὗτοι γὰρ οὐ φαίνονταί μοι Θεοί· ἀλλὰ μᾶλλον δῶμεν θυσίαν τῷ ἐπαναπαυομένῳ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν. αὐτὸς γὰρ Θεὸς Θεῶν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ὀργισθεὶς λέγει

condidiſſet iſta. Certum me ſigna cœli faciunt, quod creator iſtorum ſuper eis acquieſcat, qvi nec ſubjectus corruptioni, nec aſpectui, nec morti, ſolus Deus ſit in cœlo & in terra, quem non lateant blasphemiæ cordium. Ille verus eſt Deus, illi debetur ſacrificium. Itaque recipiam me ad patrem meum, & conferam cum illo ſententiam, forſan dabit locum verbis meis. Reverſusque eſt Melchiſedech re infecta. Quem cum vidiſſet pater, ait: ubinam ſunt vituli? excepit eum Melchiſedech: Ne ſucenſeas, pater mi Rex, ſed audi me. Qui dixit: Quid habes mihi dicere? dic confeſtim. At Melchiſedech ait: Huc admove ſacrificium, quod oblaturi ſumus, ne demus illud Diis iſtis. Hi enim non videntur mihi Dii, ſed offeramus

αὐτῷ· πορεύου, ἄγαγε, ἃ εἶπόν σοι· ἐπεὶ οὐ ζήσῃ. ἀπιόντος δὲ αὐτοῦ πάλιν τοῦ Μελχισεδὲκ ἐπὶ τὸ βουκολικὸν, εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς Σαλὴμ Μελχὶ, πρὸς Σαλὴμ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, λέγων αὐτῇ· δεῦρο δῶμεν θυσίαν ἕνα τῶν υἱῶν ἡμῶν· ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἀκούσασα, ἔκλαυσε πικρῶς· ἐπέγνω γὰρ, ὅτι προφάσει θέλει ὁ βασιλεὺς φονεῦσαι τὸν Μελχισεδὲκ, ὅτι ὠνείδισεν αὐτῷ ἐπὶ τὴν θυσίαν, καὶ ἀνεστέναζεν ἡ βασίλισσα, καὶ εἶπεν· οἴμοι ἐκοπίασα καὶ ἐμόχθησα εἰς κενόν, ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖε. ἀλλὰ δεῦρο λάχωμεν. καὶ ἐὰν λάχῃ μοι· ἐπιλέγομαι, ὃν θέλω, καὶ δώσω αὐτὸν θυσίαν τοῖς θεοῖς ἡμῶν. εἰ δὲ λάχῃ σοι, ἐπίλεξαι, ὃν ἂν θέλῃς, παραφύλαττε αὐτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε, δοκῶν καταλαγχάνειν τῷ ἱερεῖ· καὶ βαλόντες κλῆρον, ἔλαχεν ἡ βασίλισσα, καὶ ἐπελέξατο τὸν Μελχισεδὲκ, ὃν ἠγάπα· ὁ δὲ βα-

sacrificium ei, qui a quiescit super cœlis. Ille enim est Deus Deorum. Pater ejus iratus respondit illi: Abi, adduc, quæ injunxi tibi, si vivere velis. Quum iterum se conferret Melchisedech ad bovile, ingressus est Rex Salem Melchi ad uxorem suam Salem, inquiens illi: Huc cedo sacrificium unum filiorum tuorum. His auditis conjux ejus flevit amare: norat enim, quod prætextu Deorum occisurus esset Rex Melchisedech, quod contemsisset ei sacrificium, & gemens Regina dixit: Heu mihi, laboravi & parturivi frustra! Quod intuitus Rex, ait illi: Noli flere, sed huc age: sortiamur, & si sors obvenerit mihi, eligam, quem velim, daturus eum sacrificium DEIS nostris. Quod si sors obvenerit tibi, eligas, quem velis, licet, & re-

βασιλεὺς Σαλὴμ ἡττηθεὶς παρὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, τὸν λαχόντα αὐτῷ υἱὸν ηὐτρέπισεν εἰς θυσίαν· καὶ ἐλθὼν ὁ Μελχισεδὲκ, ἤνεγκε τοὺς ἑπτὰ μόσχους· λαβὼν δὲ ὁ πατὴρ τὸν λαχόντα αὐτῷ υἱὸν, ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν ναὸν τῶν εἰδώλων ἐν τῷ δωδεκαθέῳ, συνῆλθον δὲ ἐπὶ τῇ θυσίᾳ φγ΄ παῖδες ὑπὸ τῶν ἰδίων πατέρων, προσφερόμενοι· καὶ ἄλλοι παρὰ τῶν μητέρων, καὶ βόες καὶ πρόβατα ἀναρίθμητα· καὶ ἐγένετο ἡ θυσία ἕτοιμος. Σαλὴμ δὲ ἡ μήτηρ τοῦ Μελχισεδὲκ, καθημένη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ λέγει τῷ Μελχισεδέκ· οὐ κλαίεις τὸν ἀδελφόν σου, ὅτι μετὰ τοσοῦτον κάματον ἀπέρχεται σφαγῆναι; καὶ ταῦτα ἀκούσας παρ᾽ αὐτῆς, ἔκλαυσε, καὶ λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ· ἕως τῶν ὧδε χρείαν ἔχω, καὶ ἀναστὰς, ἀνῆλθεν ἐν τῷ ὄρει Ταβὼρ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀναστάσα, ἀπῆλθεν ἐν τῷ ναῷ τῶν εἰδώλων, εἰδέας

tineas eum. Hoc ajebat, quod videretur diffidere sacerdoti, & cum sortem jecissent, sortita Regina elegit Melchisedech, quem diligebat. Rex autem Salem superatus a conjuge sua, filium, qui ipsi contigerat, ad sacrificium adornavit. Quum rediens Melchisedech adduxit septem vitulos. Acceptum autem pater filium qui contigerat sorte, duxit in fanum idolorum, quod erat in dodecatheo. Convenerant autem ad sacrificium 503. pueri a suis patribus adducti, & alii a matribus, & boves & oves innumerabiles, & paratum est sacrificium. At Salem mater Melchisedech, quæ sedebat domi suæ, voce magna exclamavit, & dixit Melchisedecho: Numquid defles fratrem tuum, quod post tantum laborem abripiatur occidendus?

τοῦ

τὸν ἑαυτῆς υἱὸν, πρὶν ἢ σφαγῆναι, καὶ ὅλον τὸ γένος αὐτῆς. ἀνελθὼν δὲ Μελχισεδὲκ εἰς τὸ ὄρος Ταβὼρ κλίνας τὰ γόνατα, εἶπεν· ὁ Θεὸς ὁ τῶν ὅλων κύριος, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, σὲ ἐπικαλοῦμαι τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, ἐπάκουσόν μου τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, καὶ πρόσταξον, ἵνα ὅσοι παρεγένοντο ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ μου Μελχὶ, ὁ τόπος ᾅδης γένηται, καὶ καταπίῃ αὐτούς· καὶ ἐπήκουσεν ὁ Θεὸς τοῦ Μελχισεδὲκ, καὶ εὐθέως ἔχανεν ἡ γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτοὺς, καὶ πᾶσαν φυλὴν τοῦ Μελχὶ, σὺν πάσῃ τῇ πόλει· καὶ οὔτε ἄνθρωπος οὐ βωμὸς, οὐ ναὸς, οὐκ ἄλογον, οὔτε τις κτίσις τῆς πάσης πόλεως ἔμεινεν, ἀλλὰ πάντα ἐχανώθη. κατῆλθε δὲ ὁ Μελχισεδὲκ ἀπὸ τοῦ ὄρους ταβὼρ, καὶ ἰδὼν ὅτι ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ Θεὸς, ἐν φόβῳ μεγάλῳ πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐν τῷ δάσει τῆς ὕλης ἐλθὼν ἐμόνασεν ἐκεῖ

Quibus perceptis flevi
& ait matri suæ: Quo
usque his, qui hic sun
mihi opus est? & sur
gens conscendit mon
tem Thabor, & mate
ejus surgens intrav
templum idolorum, u
videret filium suum
priusquam occideretu
& totum genus suum
Conscenso monte Tha
bor, Melchisedech flex
genibus dixit: Deu
Domine omnium, crea
tor cœli & terræ, te ado
ro solum Deum verum
exaudi me hac hora. Ju
be, ut quicunque adsun
in sacrificio fratris me
a terra, quæ ut infernu
dehiscat illis, devoren
tur. Exaudivit Deu
Melchisedech, & conti
nuo terra hiatu aper
devoravit illos, & totam
familiam Melchi, cu
tota civitate, ut nec ho
mo, nec ara, nec fanum
nec brutum, nec ull
creatura totius civitati
superstes fuerit: sed

τη ἑπ]ὰ, γυμνὸς ἀπὸ γαστρὸς αὐτοῦ ἕως τῆς ὀσφύος αὐτοῦ· καὶ ὁ νῶτος αὐτοῦ ἐγένετο, ὡσεὶ δέρμα χελώνης. ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἀκρόδρυα ἦν, καὶ ὁ πότος αὐτοῦ δρόσος, ὃν ἔλειχε. καὶ μετὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη φωνὴ ἦλθε τῷ Ἀβραὰμ, λέγουσα, Ἀβραὰμ, Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν Ἀβραάμ· ὁ κύριός μου· καὶ εἶπε· στρῶσον τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ βάσταζον ἱμάτια πολυτελῆ, καὶ θῦσον καὶ ἄνελθε ἐν τῷ ὄρει Ταβὼρ, καὶ κράξον τρεῖς φωνάς· ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐλεύσεται ἄνθρωπος ἠγριωμένος· μὴ φοβηθῇς οὖν αὐτόν· ἀλλὰ ξύρισον αὐτὸν καὶ ὀνύχισον, καὶ ἀμφίασον αὐτόν· καὶ εὐλογήθητι παρ' αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν Ἀβραὰμ, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος, καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος Ταβὼρ, καὶ ἔστη εἰς τὰ δάσεα τῆς ὕλης, καὶ ἔκραξε τρεῖς φωνάς. ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐξῆλθεν ὁ Μελχισεδὲκ, καὶ εἶδεν Ἀβραὰμ καὶ ἐφοβήθη· καὶ εἶπεν αὐτῷ

mnia hiatu abſorpta ſint. Deſcendit Melchiſedech de monte Thabor, & intuitus, quod exaudiviſſet ipſum Deus, magno cum timore reverſus eſt ad montem, & in denſa ſylva, ad quam acceſſerat, manſit annos ſeptem, nudus à ventre usque ad lumbos ſuos, & dorſum ejus occalluit, ut teſta limacis. Cibus ei erat ſylveſtris, & potus ejus ros, quem lingebat. Et a ſeptem annis vox quædam ad Abraham delata eſt, dicens: Abraham, Abraham, & reſpondit Abraham: Domine mi. Et ait ei: Sterne aſinum tuum, & impone veſtes pretioſas, & ubi ſacrificaveris, conſcende montem Thabor, & tribus vicibus clama: Homo Dei. Et egredietur homo ferus. Ne metuas igitur ab eo; ſed tonſum, unguibus reſectis indue eum, & benedi-

ὁ Μελ-

ὁ Μελχισεδέκ· μὴ φοβοῦ, ἀλλ' εἰπὲ, τίς εἶ; καὶ τίνα ζητεῖς; εἶπε δὲ Ἀβραάμ· προσέταξέ μοι κύριος ξυρίσαι σε καὶ ἀμφιάσαι καὶ εὐλογηθῆναι παρὰ σοῦ. ὁ δὲ Μελχισεδὲκ εἶπεν αὐτῷ. ὡς προσέταξέ σοι κύριος, ποίησον· καὶ ἐποίησεν Ἀβραὰμ, ὡς προσέταξεν αὐτῷ κύριος· καὶ κατελθὼν ὁ Μελχισεδὲκ ἀπὸ τοῦ ὄρους Ταβὼρ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, κέρας ἐλαίου λαβὼν, καὶ ἐπισφραγίσας τῷ ῥήματι τοῦ Θεοῦ, ηὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ λέγων· εὐλογημένος εἶ τῷ Θεῷ ὑψίστῳ, καὶ τὸ λοιπὸν καλεῖται τὸ ὄνομά σου τετελειωμένον, καὶ πάλιν φωνὴ ἦλθε τῷ Ἀβραὰμ, ὁ δὲ εἶπε· τί, κύριέ μου; ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτὸν, ἐπειδὴ οὐδεὶς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Μελχισεδὲκ ἐπίστευσεν ἀπὸ τῆς γῆς, διὰ τοῦτο κληθήσεται ἀπάτωρ ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε τέλος ἔχων ζωῆς ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱε-

* Abraham, non Abram.

cat tibi. Et expedi Abraham jussa Domin & conscenso mon Thabor substitit in syl quàm densissima, & i nuit tres voces: Hom Dei; tum egressu Melchisedech, ut vid Abraham, metuit sib Cui Melchisedech, n contremisce: sed d mihi: Ecquis es? & quem quæris? Respondit Abraham: præcepit mihi Dominus te tondere; & vestibus induere, & benedictionem a te accipere. At Melchisedech ait illi: Exequere jussum Domini. Et expedivit Abraham, quod habebat in mandatis a Domino. Et descendens Melchisedech de monte Thabor a diebus tribus accepta lecytho ratam faciens vocem Dei benedixit Abraham, dicens: Benedictus sis Deo altissimo, & imposterum vocetur nomen tuum * perfectum. Et

ρεὺς εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἠγάπησα αὐτὸν ὡς ἠγάπησα τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ὅτι ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου, καὶ φυλάξει εἰς τὸν αἰῶνα ἵνα οὖν μὴ δόξῃ ἀρχὴν ἡμερῶν μὴ ἔχειν, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τινὰ, πότε ἐγεννήθη, μήτε τῆς γενεαλογίας, μήτε πατρὸς, μήτε μητρὸς, διὰ τοῦτο λέγεται ἀπάτωρ, ἀμήτωρ καὶ ἀγενεάλογος· καὶ διὰ τὸ εὐαρεστῆσαι αὐτὸν τῷ Θεῷ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές· ὡς οὖν ἀπήντησεν ὁ Μελχισεδὲκ τῷ Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, ἐπέδωκεν αὐτῷ ποτήριον ἄκρατον, ἐπιβαλὼν αὐτῷ καὶ κλάσμα ἄρτου καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ τῇ. καὶ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὡμοιώθη τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν χάριν· ἀλλ' οὖν πρῶτος τύπος ἐγένετο τοῦ ἀναίμακτον θυσίαν προσφέρειν, τὴν ἁγίαν προσφοράν, διὸ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισε-

perlata eſt iterum vox ad Abraham, qui dixit: Ecquid Domine mi. Tum Dominus ad eum: Quoniam nemo ex genere Melchiſedech reliqvus eſt in terra, ideo vocabitur ſine patre, ſine matre, ſine familia, neque initium habens dierum, neqve finem vitæ. Comparatus autem filio Dei, manet ſacerdos in ſeculum: & dilexi eum, ut dilexi filium meum dilectum illum, quod edicta mea ſervaverit, & ſervaturus ſit in æternum. Ne igitur videatur initium dierum non habere, qvod nemo ſcivit familiam ejus, nec patrem, nec matrem, propterea dicitur ſine patre, ſine matre, ſine familia, & quia placuit Deo, manet ſacerdos in perpetuum. Cum igitur occurriſſet, Melchiſedech Abrahamo revertenti a ſtrage Regum, dedit ei vinum

δέκ

δεκ, ἐπειδὴ τύπος ἐγένετο τῆς ἁγίας προσφορᾶς ἐπιδεδωκὸς τῷ Ἀβραάμ, καὶ τοῖς τιή. οὕτως τε καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες κατὰ καιροὺς εὑρέθησαν ἐν τῇ Νικαέων πόλει, οἳ καὶ ὠρθοτόμησαν τὴν πίστιν· ὧν ἡ ποσότης, καθ' ὁμοιότητα τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, ἐστι τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ ἅγιοι ἐπίσκοποι ἐν τῇ συνόδῳ. Ἀμήν.

meracum addito pan frusto, & populo eju 318. Virorum. Et etiam num hodie similis repu tatur filio Dei, sed no ad gratiam: verum hi primus typus fuit offe rendi sacrificium incru entum, sanctam oblatio nem. Quapropter ai Tu es sacerdos in æter num, secundum ordi nem Melchisedech, quo niam typus esset sacræ oblationis, quam tradid Abrahamo & 318. sociis. Tot etiam sancti patres in venti suo tempore in Nicænorum civitate, qui no bis rectam confirmarunt fidem, quorum nume rus adæquatus Patriarchæ Abraham fuit trecento rum octodecim sanctorum Episcoporum in Syno do. Amen.

Suidas in Μελχισεδέκ.

Μελχισεδὲκ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ, βασιλεὺς τῶν Χαναναίων. οὗτος κτίσας πόλιν ἐν τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Σιὼν, ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σαλήμ· ὅ ἐστιν, εἰρηνόπολις· ἐν ᾗ βασιλεύσας ἔτη ριγ΄, ἐτελεύτησε δίκαιος, καὶ παρθένος ἀγενεαλό-

Melchisedec, Sa cerdos DEI, Rex Chananæorum. Is ur bem in monte, qui vo catur Sion, condidit, eamque Salem nomina vit: quod idem est, a Εἰρηνόπολις, i. e. urbs pa cis. In hac cum regn

γητος

γητος δὲ εἴρηται, παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ ὅλως, εἶναι δὲ Χαναναῖον τὸ γένος, καὶ ἐκ τῆς ἐπαράτου σπορᾶς ὁρμώμενον, ὅθεν, οὐδὲ γενεαλογίας ἠξίωτο. οὐ γὰρ πρεπωδέστατον ἦν, τὸν τῆς ἄκρας δικαιοσύνης ἐπειλημμένον, συμπλέκειν τῷ τῆς ἄκρας ἀδικίας γένει· διὸ καὶ ἀπάτορα καὶ ἀμήτορα τοῦτον εἶναί φασιν. ὅτι δὲ Χαναναῖος ἦν τὸ γένος; εὔδηλον καὶ ἀφ' ὧν ἐκράτει καὶ ἐβασίλευσε κλιμάτων τῶν Χαναναίων, καὶ οἷς ἐπλησίαζε πονηροτάτοις Σοδόμοις. καὶ μέντοι καὶ ἡ Σαλὴμ, ἧς ὑπῆρχε βασιλεὺς, ἡ πολυθρύλλητος Ἱερουσαλήμ ἐστιν, οὐδέπω τὸ ὅλον ὄνομα φέρουσα τῆς Ἱερουσαλήμ· ἐκ προσθήκης δὲ τοῦ ἱεροῦ μετὰ τὴν Σαλὴμ προσλαμβάνουσα συλλαβὴν, καὶ κατὰ συνάφειαν Ἱερουσαλὴμ ὀνομασθεῖσα· διὰ δὲ τὸ ἀγενεαλόγητον λέγεται ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ· ὅταν

ſet annos CXIII. obiit, juſtus & cœlebs. Ideo vero dictus eſt expers genealogiæ, quod prorſus non ſit ex Abrahami ſemine, ſed ex genere Chananæo, & ex deteſtando ſemine ortus. Quamobrem etiam genealogiæ honore caret. Neque enim decebat eum, qui ſummæ juſtitiæ compos eſſet, conjungere cum ſummæ injuſtitiæ genere. Quamobrem etiam hunc & patre & matre carere dicunt. Quod autem genere Chananæus fuerit, valde perſpicuum eſt vel ex regione, cujus erat dominus, & ex Climate Chananæo, cujus fuit Rex, & ex improbisſimis Sodomis, quibus erat vicinus. Salem autem, cujus erat Rex, eſt illa celeberrima Hieroſolyma, quæ nondum integrum nomen urbis *Hieruſalem* ferebat: ſed addita voce ἱεροῦ ad Σαλὴμ, & facta compo-

δὲ ἀκούσης παρὰ τῶν Μελχισεδεκιτῶν, ὅτι Θεὸς ὀνομάζεται, μνήσθητι τοῦ Ἀποστολικοῦ, ὅτι ἑτέρας *γενεᾶς ἐστὶ τουτέστι, τῶν Χαναναίων.

sitione, Hierusalem vo[…] cata est. Quod autem ejus genealogia nul[…] describatur, ideo patr[…] & matre carere dicitur. Quum autem a Melchisedecitis eum Deum appellari audiveris, memen[…]to dicti Apostolici, eum esse generis alterius; Chananæorum scilicet.

C. Alia narratio Apocrypha de Melchisedecho. Pater *Sides* vel *Melchi*.

Ex Chronico Paschali p. 49. seq. edit. Caroli du Fresne.

Διηγήσατό τις γέρων περὶ τοῦ Μελχισεδὲκ, διαβεβαιούμενος καὶ λέγων, ὅτι, Ἄνθρωπός ἐστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Χάμ· εὑρεθεὶς δὲ ἐν τῇ φυλῇ αὐτοῦ ἅγιον γέννημα, εὐηρέστησεν τῷ Θεῷ, καὶ μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γῆς εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καθ' ὃν τρόπον τὸν Ἀβραὰμ ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων μετέθηκεν. Ὢν δὲ ἅγιος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος καὶ δίκαιος, ἐγένετο ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ ὑψίστου,

Senex quidam hæc d[…] Melchisedec narraba[…] affirmabatque, his[…] verbis: Vir est ex trib[…] Cham; qui sanctus i[…] sua tribu inventus fa[…]tus, placuit Deo; illum[…]que transtulit Deus e[…] terra sua trans Jorda[…]nem, quemadmodum Abrahamum ex region[…] Chaldæorum transtulit. Cum autem vir ille sa[…]ctus esset ac justus, fa[…]ctus est Pontifex Dei al[…]tissimi, panem & vi[…]

ἀρ[…]

* Hebr. VII. 6.

ἄρτον καὶ οἶνον, καὶ λιτὰς ἁγίας προσφέρων τῷ Θεῷ ὑψίςῳ. Ἐδεήθη δὲ περὶ τῆς φυλῆς αὐτοῦ, λέγων. Κύριε, μετέθηκάς με ἐκ τῆς φυλῆς μου, καὶ ἐλέησάς με, ἐλέησον καὶ αὐτούς. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος. Ἐγὼ αὐτοὺς σώσω, ὅταν ἐξ Αἰγύπτου καλέσω τὸν υἱόν μου. Ταύτην τὴν ἐπαγγελίαν ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Μελχισεδέκ. Ἐμνημόνευσεν οὖν ὁ γέρων ἐκεῖνος, λέγων, ὅτι, Κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους συνέβη τὸν Λὼτ αἰχμαλωτισθῆναι ἐκ γῆς Σοδόμων, ἐκ τῶν περὶ τῶν Γοθολλογομὼρ· καὶ ἐπιδιῶξαι τὸν Ἀβραὰμ ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἥττησεν αὐτοὺς καὶ ἀπέστρεψεν ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὸν Λὼτ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀράν.

Ἔλεγεν οὖν ἐν ἑαυτῷ ὁ Ἀβραάμ. Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τῶν ἡμερῶν μου ἀποστελεῖς τὸν Ἄγγελόν σου ἐπὶ τῆς γῆς, ἄρα βλέπω τὴν ἡμέραν ἐκείνην; Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· Οὐχὶ, ἀλλὰ

num, ſanctasque orationes offerens Deo altiſſimo. Precatus eſt pro ſua tribu, dicens: *Domine, transtuliſti me ex tribu mea, & miſertus es mei, miſerere etiam eorum.* Dixit vero illi Dominus: *Ego illos ſalvabo, cum ex Ægypto vocavero filium meum.* Hanc promiſſionem dedit Deus Melchiſedec. Memorabat præterea ſenex ille, dicens: Contigit hiſce temporibus ut Lot ex Sodomorum terra captivus abduceretur ab iis qui ex Gothologomor tribu erant: quos inſecutus Abraham delevit, univerſis captivis, ipſoque Lot filio fratris ſui Aram ex eorum manibus ereptis.

Dixit porro Abraham intra ſe: *Domine, ſi tempore dierum meorum miſeris Angelum tuum in terram, fac ut videam hunc diem.* Dixit illi Deus: *Minime, ſed oſtendo tibi figuram diei*

δεικνύω σοι τὸν τύπον τῆς ἡμέρας ἐκείνης· κατέλθε, καὶ πέρασον τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὄψει τὸν τύπον τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπέρασεν δὲ Ἀβραὰμ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν μετὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν Μελχισεδὲκ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος φερόμενος, ἔχων ἐν χερσὶν αὐτοῦ ἄρτον εὐχαριστίας, καὶ ποτήριον εὐλογίας. Οὐκ εἶδεν δὲ Ἀβραὰμ τὸν Μελχισεδὲκ, εἰ μὴ πρῶτον διέβη τὸν Ἰορδάνην, τουτέστιν σημεῖον τοῦ Βαπτίσματος. Ἰδὼν δὲ Ἀβραὰμ τὸν Μελχισεδὲκ ἐρχόμενον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, ἔχοντα ἄρτον τῆς εὐχαριστίας, καὶ τὸ ποτήριον εὐλογίας, πεσὼν Ἀβραὰμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, προσεκύνησεν, ὅτι εἶδεν τὴν ἡμέραν Κυρίου, καὶ ἐχάρη. Ἀπαντήσας δὲ αὐτῷ Μελχισεδὲκ ὁ Βασιλεὺς Σαλὴμ Ἱερεὺς ὢν τοῦ Θεοῦ ὑψίστου, ηὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ καὶ εἶπεν. Εὐλογητὸς Ἀβραὰμ

istius: descende, & tran[s] Jordanem fluvium, & vide[-] bis figuram diei illius.

Trajecit ergo Abra[-]ham Jordanem fluvium cum suis, & egressus e[st] Melchisedec in occur[-]sum illius, a Spiritu san[-]cto adductus, habens in manibus suis panem gratiarum actionis, [&] calicem benedictionis. Non vidit Abraham Melchisedec nisi post[-]quam transivit Jorda[-]nem, id est symbolum baptismatis. Videns ve[-]ro Abraham Melchise[-]dec venientem in oc[-]cursum sui, habentem panem gratiarum actio[-]nis, & calicem benedi[-]ctionis, Abraham in fa[-]ciem humi procum[-]bens, adoravit, quoniam vidit Diem Domini, & lætatus est. Huic au[-]tem occurrens Melchi[-]sedec Rex Salem, Pon[-]tifex Dei altissimi, ben[-]

τῷ Θεῷ τῷ ὑψίςῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὕψιςος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποχειρίους σου. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ Ἀβραὰμ δεκάτην ἀπὸ πάντων.

dixit Abraham, & dixit: *Benedictus Abraham Deo altissimo, qui condidit cœlum & terram: benedictus Deus altissimus qui tradidit inimicos tuos in manus tuas, ac tibi ſubdidit.* Et dedit illi Abraham deciniam ex omnibus.

Michael Glycas p. 135. Annalium.

Ὁ δὲ Μελχισεδὲκ εἰ γὰρ ἀπάτωρ παρὰ τῇ γραφῇ καὶ ἀμήτωρ λέγεται, ἀλλὰ κατάγει τὸ γένος ἀπὸ Σίδου υἱοῦ Αἰγύπτου τοῦ καὶ τὴν Σίδωνα κτίσαντος. Ἐν τῷ ὄρει δὲ Σιὼν πόλιν ἐκεῖνος κτίσας Σαλὴμ, καὶ βασιλεύσας ἐν αὐτῇ ἔτη ιγʹ τελευτᾷ δίκαιος καὶ παρθένος.

Melchiſedecus autem licet in ſacris literis patre matreque carere dicatur, generis tamen ortum habuit à Sido Ægypti F. qui Sidonem condidit: Quumque oppidum in monte Sione Salemam exſtruxiſſet, ac XIII. ibidem annis regnum tenuiſſet, & juſtus & virgo deceſſit.

Georgius Cedrenus T. 1. p. 27.

Υἱὸς δὲ ἦν ὁ Μελχισεδὲκ Σίδου Βασιλέως, υἱοῦ Αἰγύπτου ὃς καὶ κτίζει Σιδῶνα πόλιν. Ἀπάτωρ δὲ καὶ ἀμήτωρ καὶ ἀγενεαλό-

Melchiſedechus filius fuit Sidæ Regis, filii Ægypti: ſed patre ac matre carere incertæque ſtirpis dicitur, quod ge-

γηΐ λέγεται, διὰ τὸ μὴ ἐξ ἰουδαϊκῆς γενεᾶς καλάγεσθαι, καὶ διὰ τὸ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ πονηροὺς ὄντας μὴ ἀριθμεῖσθαι μετὰ ὁσίων, καὶ ὅτι τῶν χαναναίων ἄρχων τῆς ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευε.

nus suum â Judæis no[n] duxit, & quia parente[s] ejus homines mali cu[m] piis non recensentu[r] tum quod Chananæ[is] imperans Jerusalem a[n] regno tenebat.

Similia legi in Chronico MS. Simonis Logo[thetæ] notat Cangius ad Chronicon Paschale [p.] 500 Eadem quoque habet Joël in Chronographi[a] compendiaria, nisi quod patrem Melchi vocat, [&] filium Sedecum â patre dictum esse scribit Melchisedecum.

CI. Nomen Melchisedechi propriu[m] *Jehoram*, Pater *Heraclas*, mater *Astaroth* vel *Salathiel*.

Josephus ben Gorion lib. VI. c. 35.

O Hierosolyma, urbs quondam magni regis, quonam te nomine jam appellem? nonn[e] antea dicta fuisti Jebus à nomine Jebusi, qu[i] primus in terra tua urbem istam incolere cœpit; posteà nomen Zedec sortita es & à nomine tuo vocatus est rex tuus *Jehoram* Melchizedec, quia re[x] justus fuit, & quoniam is justè regnavit; tu quoque justitiæ nomen adepta es & in te justitia habitavit, stella quoque, * quæ te illuminavit; Zedec dicta est: ejusdem regis ætate nomen tuum etiam vocatum est Salem, sicuti in lege † scriptum est: & Mel-

* Jupiter stella Judæis צדק. † Gen. XL. 18.

Melchizedec rex Salem a) fuit, quod nomen inde provenit, quia tunc temporis completa fuit b) iniquitas populi, qui in te habitavit; Abrahamus autem, pater noster, piæ memoriæ, te elegit, ut in te laboraret & possessionem acquireret & in te radicem bonorum operum, quæ ille fecit, plantaret: ac propterea etiam Majestas Dei in te habitavit, quando ipse Abrahamo, patri nostro, apparuit.

Epiphanius hæresi LV. c. 2.

Καὶ γὰρ παρά τισι τοῦ Μελχισεδὲκ ὁ πατήρ τε καὶ ἡ μήτηρ ἐμφέρεται. Οὐκ ἔχει δὲ * κατὰ τὰς ῥητὰς

Enim vero nonnulli utriusque parentum Melchisedeci nomina commemorarunt, sed

a) Hieronymus putat significari Salim opidum, juxta Scythopolim Regionis Sichem, in tribu Ephraim.

b) שלם ad summum pervenit, finem adepta est.

* Non commemorantur in sacris litteris Melchisedechi Parentes, ideoque Apostolo ἀπάτωρ & ἀμήτωρ dicitur Hebr. VII.3. atque ut ipse dilucidationis caussa addit, ἀγενεαλόγητος, cujus nulla exstat (e filiis Levi *vers.* 6.) Genealogia. Sic ignobilibus parentibus genitos ὧν οὐδεὶς ἂν εἴποι ῥαδίως τοὺς πατέρας ut loquitur Ælianus XII. 43. Var. *nullis majoribus ortos* dixit Horatius lib I. sat. 6. atque apud Livium IV. 3. *Ancus patre nullo, matre serva.* Seneca Epistola 108. *duos Romanos Reges esse, quorum alter patrem non habet, alter matrem. Nam de Servii matre dubitatur: Anci pater nullus, Numæ nepos dicitur.* Tiberius apud Tacitum XI. 21. Annal. *Curtius Rufus videtur mihi ex se natus*, i.e. ἀπάτωρ & ἀμήτωρ. Optatus Milevitanus de Victore Garbensi Donatista lib. 2. p. 34. *erat ibi*

γραφαῖς, καὶ ἐνδιαθέτους. Εἶπον δέ τινες Ἡρακλᾶν καλεῖσθαι αὐτοῦ πατέρα, μητέρα δὲ Ἀσταρώθ, τὴν καὶ Ἀστερίαν.

ea nusquam expreſſi Scripturæ verbis in utroq; teſtamento declarantur. Sunt qui *Heraclam* patrem illius appellatum, matrem vero *Aſtaroth* ſive *Aſteriam* dicant.

Catena Arabica ad Cap. IX. Geneſeos: *Melchiſedeck erat filius Heraclim, filii Phaleg, filii Eber: & nomen matris ejus erat Salathiel, filiæ Gomer, filii Japhet, filii Noæ.* Vide Jo. Gregorii præfat. ad obſervationes ſacras.

CII.

ibi filius ſine patre. Heſychius: ἀμήτωρ κακομήτορ, Σοφοκλῆς Ἠλέκτρα. Euripides in Jone v. 109. Jonem ἀπάτορα & ἀμήτορα vocat quæ non eſſet patrima & matrima ſive cujus parentes non amplius eſſent ſuperſtites vide Schol. Euripidis Oreſte p. 59, & 67. edit. Barneſii: licet v. 837. videtur etiam ἀμήτωρ Jo. dici, quod matre nata eſſet ignobili ac ſerva. In Fabulis ἀπάτωρ Vulcanus, ἀμήτωρ Minerva. Vide Ezech Spanhemii Commentar ad Callimachum p. 644. Νώνυμος γενεὴ genus nullum pro obſcuro, in veteri oraculo apud Phlegontem de mirabilibus p. 30. Atque ignobiles ne nati quidem dicebantur ut Iſ. Voſſius p. 306. ad Catullum obſervat ex Plauto, Cicerone & ex illo Martialis IV. 83. *nec quisquam liber nec tibi natus homo eſt.* Sic quibus obſcura patria, obſcurum nomen, illi homines nullius nominis, confer Weitzium ad Terentium p. 635 nullâ patria Galgacus Britannorum dux de Romano milite apud Tacitum Agricola c. 32. *nulla pleriſque patria eſt.*

CII. MELCHISEDECH, Psalmorum scriptor. duodecim de illo sententiæ. Melchisedeciani, Athingani.

MElchisedecho *Psalmos* tribui ab Hebræis, jam supra p. 290. annotavi, & p. 283. seq. rejeci sententiam eorum qui *Semum* * cum Melchisedecho eundem faciunt, cum tamen Semus (ut alia argumenta jam mittam) nec *ἀπάτωρ* nec *ἀγενεαλόγητος* ab Apostolo dici potuerit. Quod argumentum valet etiam adversus eos, qui illum confundunt cum Henocho vel Chamo. Nunc alias de illo sententias strictim referre juvat, quarum postremam verisimiliorem mihi videri non diffiteor.

Melhisedeciani, *Theodotus* Byzantinus, *Hierax* & auctor Anonymi Voluminis de quo Hieronymus

X 5 Epist.

* Testimoniis Judæorum qui Melchisedechum cum Semo confundunt, collectis à Matthia Frid. Beckio ad Targum in I. Paralipomen. p. 19. adde quod Melchisedechum à Rebecca consultum fuisse Genes. XXV. 21. veteres quidam sibi persuasere, ut ex Theodoriti & Augustini quæstionibus in Genesin ad illum locum patet. Atque si Targum Hierosolymitanum ad eundem locum audimus, adiit Rebecca *ad Scholam Semi Magistri*, sive *in domum ubi concionabatur Sem*, ad impetrandum precibus misericordiam à facie Jehovæ. Nomen Semi veteres interpretantur ὄνομα *nomen*, *nominatum*, vel ἀνάπαυσιν, *requiem* aut ἀναστῶ *resurgo*. Melchisedech, βασιλεὺς δίκαιος *rex justus* exponitur ab Josepho VII. 18. de bello Judaico, Eusebio p. 309. præparat. Evangel. Hieronymo aliisque, licet quædam interpretationes habent βασιλεὺς εἰρηνικός quæ potius expositio est *Regis Salem*. Hebr. VII. 2.

Epist. ad Evagrium, aliique sibi persuaserunt Melchisedechum non fuisse hominem sed virtutem DEI & Spiritum S. Videatur appendix Tertulliani de præscript. adversus hæreticos c. ult. Epiphanius & Damascenus hæresi 55. Philastrius c. 52. & 14; Augustinus & auctor prædestinati c. 34. Theodoritus II. 6. de hæreticis fabulis. Novellam Manuelis Comneni de *Melchisedecitis*, *Theodotianis* & *Athinganis* (à non tangendo dictis) memorat Labbeus in Bibliotheca nova MSS. p. 190. Timotheus presbyter in Cotelerii T. 3. monument. p. 39?. Μελχισεδεκῖται εἰσὶν οἱ νῦν προσαγορευόμενοι Ἀθίγγανοι, οὗτοι τὸν Μελχισεδὲκ αὐχοῦσιν &c. De Athinganis Manichææ hæreseos traduce confer quæ ex Zonara, Cedreno, Historiæ Miscellæ lib. 24. & Balsamone ad Can. 61. in Trullo, Scaliger ad Euseb. p. 241.

Alii sub Melchisedechi persona ipsum jubent *Christum* quærere: ita sentiunt Petrus Cunæus lib. 3. de Rep. Hebræorum & post Petrum Molinæum singulari scripto Jacobus Gaillardus. Confer plures hujus sententiæ suffragatores laudatos in Actis Erud. A. 1686. p. 150. seq. & quæ adversus eandem disserunt Antonius Garissolus de CHristo mediatore lib. III. p. 481. seq. Melchior Leydeckerus II. 2. de Rep. Ebræorum & Lampertus Alardus c. ? Epiphyllidum, Jo. Henricus Heideggerus in Historia Patriarcharum aliique. Nam verius certe est Melchisedecum hominem CHristi typum, non ipsum Christum fuisse, ut in Apophthegmatis Patrum à Cotelerio editis T. 1. monument. p. 424. 428. recte traditur.

Pro

Pro *Angelo* habuere Melchiſedecum Origenes & Didymus, de quibus videndus Hieronymus Epiſtola ad Evagrium ſupra laudata T. 3. p. 26. ſeq.

Homines *cœleſtes præadamiticos* ex Melchiſedeco, Enocho & Elia confinxit auctor quidam Gallus libri quem *Epiphaniam* inſcripſit, confutatus à Petavio lib. 1. de opificio ſex dierum c. 4. Eundem explodit B. Calovius T. 3. ſyſtematis Theologici p. 1050. 1052. Jo. Cloppenburgius diſſ. de Melchiſedeco §. IX.

Cum *Henocho* eundem facit Melchiſedechum ſcriptor itidem Gallus Melchiſedeci redivivi, refutatus à Saliano præf. ad Tomum V. Annalium V. T. & Henricus Hulſius in libro cui titulus *Melchiſedechus una cum parente è tenebris emergens & caput protollens.* Lugd. Bat. 1706. 8. Eidem Hulſio Henochus eſt Græcorum Neptunus, Bacchus ac neſcio quid non.

Petro Jurieo in lib. 1. Hiſtoriæ Criticæ dogmatum rituumque Eccleſiæ ab Adamo ad CHriſtum usque, Gallice editæ Amſt. 1704. 4. Melchiſedecus videtur eſſe idem cum *Chamo*, quam opinionem everterunt Ludovicus Borgeſius in Hiſtoria Critica Melchiſedeci cap. IV. & V. Jo. Chriſtoph. Wichmanshauſen in Melchiſedecho ab injuria Petri Juriæi defenſo Witeb. 1710. ac Philippus Olearius in diſp. de Chamo maledicto Lipſ. 1707. Omitto Judæorum quorundam malignam temeritatem, qui teſte Seldeno in curis ſecundis ad ſect. 1. de Decimis, affirmarunt Melchiſedecum fuiſſe ſpurium, quare nec parentum ejus nec poſterorum mentio fiat.

Ex

Ex Semi stirpe ortum traxisse Melchisedecum statuunt Arabes quidam apud Hottingerum in Smegmate Orientali p. 216. qui filium vel nepotem Phalegi faciunt: Ex Japheti posteris repetit Jo. Owenus in Epist. ad Hebræos Cap. VII. p. 9? *my conjecture is that he was a person of the posterity of Iaphet, who was principally to be regarded as the father of the Gentiles that were to be called.*

Aliis denique videtur fuisse ex posteris Chami atque Chananæis, quæ sententia certe multis insignibus auctoribus nititur, ut Josepho qui χαναναίων δυνάστην & primum conditorem urbis Salem appellat VII. 18. de bello Judaico p. 969. (licet reprehenditur eo nomine à Beveregio p. 60. ad Synodicum.) & antiquissimos Ecclesiæ doctores de quibus Hieronymus Epist. ad Evagrium: *Verti me ad Hippolytum, Irenæum, Eusebium Cæsar. & Emisenum, Apollinarium quoque nostrum, & Eustathium qui primus Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus contra Arium clarissima tuba bellum cecinit, & deprehendi horum omnium opiniones diversis argumentationibus ac diverticulis ad unum compitum pervenisse, ut dicerent Melchisedech hominem fuisse Chananæum, nec mirum esse si sacerdos DEI altissimi describatur absque circumcisione & legalibus cerimoniis & genere Aaron, cum Abel quoque & Enoch & Noë placuerint DEO & victimas obtulerint.* Theodoritus quæst. 64. in Genesin: εἰκὸς δ' αὐτὸν ἐκ τῶν ἐθνῶν ἐκείνων εἶναι τῶν τὴν Παλαιστίνην οἰκούντων. Ἐκείνων γὰρ καὶ βασιλεὺς ἐτύγχανεν ὤν. Ex progenie Chami fuisse scribit etiam auctor Chronici Alex. sive Paschalis & Suidas, quorum loca jam supra dedi.

CIII. *Scriptores de Melchiſedecho* præter jam à me laudatos, & interpretes libri Geneſeos c. XIV. Pſalmi CX. atque Epiſtolæ ad Hebræos c. VII.

Natalis Alexander in ſelectis capitibus Hiſtoriæ V. T. ætate 3. diſſ. 3. & N. T. Sec. II. diſſ. 19.

Moyſis Amyraldi Melchiſedechus. Salmur. 1657. 8. Gallice.

Frid. Bechmanni diſſ. de Melchiſedecho CHriſti typo Jen. 1678. & in theſauro Theologico Philologico diſſ. in N. T. p. 742. Confer typorum V. T. explanatores Frid. Balduinum, Dan. Feſſelium. Mich. Baumannum, Valerium Herbergerum in magnalibus DEI, Jo. Jeremiam Reichelium, Theophilum Raynaudum T. 1. Opp. Jeremiam Taylorum, Jo. Biermannum & Samuelem Marther, aliosque, & D. *Jo. Michaelis* ſyncriſin Melchiſedeci & JESU CHRISTI. Gryphiswald. 1668.

Antonius Cregutus in revelatore arcanorum Genev. 1661. 4. capite VII. p. 279. ſeq.

Jo. Conrad Dannhauerus diſſ. Theologica de Melchiſedecho ejusque perſona, officio & factis, quæ eſt inter alias ejus à M. Chriſtiano Mislero junctim Lipſiæ 1707. 4. editas ſecunda.

Caroli Dematii de Melchiſedecho diſſertationes VII. Ultraj. 1643.

D. Jo. Deutſchmanni Theologia Melchiſedeciana Witeberg. 1685.

Andreæ

Andreæ Dan. Habichorsti dissertationes IX. de Mel-chisedeci Historia & figura. Rostoch. 1698.

M. Christiani Hofmanni de Melchisedecho ex ment scriptorum Orientalium.

Jo. Hen. Hottingerus in Enneade diss. VI.

Frid. Kœrberi Melchisedechus sive discursus Philo-logicus de Melchisedecho. Cygneæ 1673. 12. & in thesauro Theologico Philologico diss. in N. T. p. 729.

Sam. Maresii diss. de Melchisedecho in sylloge disp. Groning. 1660. T. 1. p. 661.

Discours ou l'on voit qui est Melchisedech ce grand Prestre Roy, & comme il est encore aujourdhui vivant en corps & ame. Par Mr. d'Auzoles la Peire. Paris. 8.

Dionysius Petavius dogm. Theolog. de incarnatione XII. 12.

Caspar Sagittarius introductione in Hist. Eccles. p. 1056. seq.

Jac. Salianus ad A. M. 2118. n, 38.

Christophori Schlegelii de persona Melchisedechi diss.

Ægidii Strauchii diss. Theologica de Melchisede-cho. Gedani 1672.

Jo. Caspar. Suicerus, thesauro Ecclesiastico in Μελ-χισεδέκ.

Gisb. Voëtii diss. de sacrificio Melchisedechi T. V. se-lect. p. 526. seq.

Jo. Henricus Ursinus Annalect. sacr. T. 1. p. 349. seq.

Casp. Waseri Melchisedech, & quod ex ejus typo sa-crificium Missæ adstrui non posiit. Hanov. 1624, 8.

CIV.

CIV. Duo Tharæ, unus pater Abrahami, cognomine Azar, alter avus.

Bartholomæus Herbelotus in Bibliotheca Orientali p. 12.

ABraham, que les Arabes appellent Ebrahim, les Perſans & les Turcs Ibrahim, ſelon le Tarikh Montekheb étoit fils d' *Azar*, * & petit-fils de Tareh. Cependant à cauſe que ce Patriarche étoit fils de Tareh ſelon le texte Hebreu de la Geneſe, l' on dit ordinairement que le Taréh de Moyſe eſt appellé par les Arabes Azar: car l' on voit dans toutes leurs hiſtoires, qu' Abraham y eſt qualifié fils d' Azar. Il eſt aiſé toute fois de voir que les Arabes ne font pas de ces deux noms un ſeul perſonnage, puiſque Tareh eſt marqué dans leur genealogie pour étre le grand Pere d' Abraham. Si nos Chronologiſtes qui ſe ſont donné tant de peine pour accorder l' Epoque de la transmigration d' Abraham avec les années de ſon âge & la mort de Taréh, avoient eu une connoiſſance de cette Genealogie Arabique, ils n' auroient point été obligez d' avoir recours à une ſeconde

* Confer Ludovicum Maraccium ad Alcoran. p. 258. Pro *Azar* in Alcorano Sura VI. verſ. 75. legitur *Adar*, atque idem forte apud Juſtinum XXXVI. *Adores*. Verba ejus ſunt: *Poſt Damaſcum Azelus, mox Adores & Abraham & Iſrahel reges fuere*. Cæterum in Muſculi verſione Hiſt. Eccleſ. Euſebii *Atharam & Abraham* per errorem irrepſiſſe certum eſt, neque pro *Atara* legendum ibi cum Grynæo *Tharam*, ſed in Græco eſt ἀτὰρ καὶ τὸν Ἀβραάμ *ſed & Abraham*. Confer Valeſium ad Euſeb. p. 10.

conde transmigration de ce Patriarche, dont l'é-
criture ne fait aucune mention, & ils seroient sor-
tis aisement de toutes ces difficultez ** en admet-
tant deux Taréhs, dont l'un, qui portoit aussi le
nom d'Azar, etoit pere, & l'autre grand-pere d'
Abraham, ce qui peut s'accorder aisement avec le
texte sacré.

CV. THARAH Astronomus. Idola ejus à Filio Abrahamo eversa & combusta.

Suidas in Ἀβραάμ.

Ὅτι ἤρξατο ἡ εἰδωλολα- Imaginum cultus c...

** Non equidem video quomodo difficultas illa Chronolo... tollatur, si duos Tharas admittamus. Nam in loco Act. VII. 4. de patre Abrahami sermo est, adeoque haud ... eodem Thara de quo Gen. XI. 26. 32. XII. 4. Igitur pra... dicere ex loco Gen. XI. 26. non evinci Abraamum anno ... tis Tharæ septuagesimo natum esse, tantum enim inde ... concludere post annum ætatis septuagesimum Tharam ... nerasse filios, qui deinde statim nominantur tres, non ... te uno partu editi neque uno anno. Nihil igitur ab... est dicere Aramum v. g. primogenitum fuisse, multis ... interjectis genitum Nachorum, ac denique post ann... 130. patris, Abrahamum. Confer Jac. Usserii Chronolog... sacram postumam p. 113. seq.

* S. Augustinus XVI. 12. seq. de C. D. unicam opinatur Th... domum apud Chaldæos, fuisse in qua unius veri DEI c... remanserit. Sed violentior est explicatio qua verba Jos... XXIV. 2. *hæc dicit Dominus Deus Israël: trans flu... habitaverunt Patres vestri ab initio Thare pater Abra... & Nachor, servieruntque Diis alienis*, putat tantum ... telligenda de habitatione illorum & civili subjectione ... imp...

τρεία ἀπὸ Σερὲχ ** ἕως τῶν χρόνων Θάρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ, ὃς Ἀβραὰμ ὑπάρχων ἐτῶν ιδ´, καὶ θεογνωσίας ἀξιωθεὶς, ἐνουθέτει τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων· τί πλανᾷς τοὺς ἀνθρώπους διὰ κέρδος ἐπιζήμιον (τουτέστι, τὰ εἴδωλα,) οὐκ ἔστιν ἄλλος θεὸς, εἰ μὴ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ

pit à Serucho, & viguit usque ad tempora Tharæ, patris Abrahami; qui Abrahamus, natus quatuordecim * annos, & Dei cognitione præditus, ſuum patrem admonuit his verbis: *Quid ſeducis homines ob lucrum pernicioſum*, (hoc eſt, ob imagines)? *Non eſt alius*

Y καὶ

imperio Idololatrarum. Cum Auguſtino tamen facit Jo. Owenus in Theologumenis p. 222. 269. ſeq Inſignis vero Theologus Wolfgangus Franzius noſter in aureolo libro de interpretatione S. Scripturæ Oraculo XCI. ſolum Thare, non etiam Abrahamum Idololatriâ ſe obſtrinxiſſe exiſtimat. Cæterum plerique omnes veteres ſcriptores Chriſtiani, Græci & Latini, quemadmodum Judæi quoque & Muhamedani non dubitant Abrahamum de media Idololatria à DEO fuiſſe evocatum, qua de re præter loca in proximis capitibus alleganda, vide Gallum Confeſſorem in ſermone Conſtantiæ habito p. 14. edit. Barthii, Athanaſium ſynopſi Scripturæ T. 2. p. 101. Interpretes ad Geneſ. XII. 1. & Joſuæ XXIV. 2.

** Idololatriæ origo ad *Seruchum* refertur ab Euſebio in Chron. p. 13. Epiphanio T. 1. p. 7. Joanne Antiocheno in excerptis Peireſcianis p. 778. Cedreno p. 37. Swida in Σεροὺχ. Confer Petavium ad Epiphan. p. 9. & Scaligerum ad Græca Euſebii p. 411. Nomen Σεροὺχ Epiphanius interpretatur ἐρεθισμὸν, Hieronymus *corrigiam* vel ἀπάρτημα, *perfectum*.

* Imo jam tres annos natus, ſi audimus Judæos apud Hackſpanium ad Nizachon p. 490. ſeq. Alii anno ætatis XLVIII. ut Abarbanel in Geneſin fol. 53. col. 4. & Maimonides de Idololatria.

καὶ πάντα τὸν κόσμον δημιουργήσας. Ὁρῶν γὰρ τοὺς ἀνθρώπους κτίσματα λατρεύοντας, διήρχετο διαπορούμενος, καὶ τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν ἐκζητῶν ἐκ φιλοθέου καρδίας. Ὁρῶν δὲ τὸν οὐρανὸν ποτὲ μὲν λαμπρὸν, ποτὲ δὲ σκοτεινὸν, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔστιν οὗτος θεός. Ὁμοίως καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, τὸν μὲν ἀποκρυπτόμενον καὶ ἀμαυρούμενον, τὴν δὲ φθίνουσαν καὶ ἀπολήγουσαν, ἔφησεν, οὐδ' οὗτοι εἰσὶ θεοί. Καὶ μέντοι καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν, ἐκ τοῦ πατρὸς γὰρ ἐπαιδεύετο τὴν ἀστρονομίαν, ἀπορῶν ἐδυσχέραινεν. Ὤφθη δὲ αὐτῷ Θεὸς, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου. Καὶ λαβὼν τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς, καὶ τὰ μὲν κλάσας, τὰ δὲ ἐμπυρίσας, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ πατρὸς ἐκ γῆς Χαλδαίων· καὶ ἐλθόντων εἰς Χαῤῥὰν, ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

Deus, nisi ille, qui in cœ[lis] est, & universum mundu[m] fabricavit. Cum eni[m] videret homines r[es] creatas colere, magn[o] labore & animo religi[o]so verum Deum exqu[i]rens varias region[es] peragrabat. Cum aute[m] videret cœlum, mo[do] quidem serenum, m[o]do vero nubilum & o[b]scurum, in animo su[o] dixit, *hoc cælum non* [est] *Deus.* Similiter etiam cum Solem & Luna[m] illum quidem occult[ari] & obscurari; hanc ve[ro] deficere & desinere ce[r]neret, dixit, *ne isti q[ui]dem sunt Dii.* Quinetia[m] astrorum motum con[si]derans (a patre enim [a]stronomiam edoce[ba]tur) animo dubita[bat] molestia quadam aff[ici] cœpit. Apparuit aute[m] ipsi Deus, & ipsi dix[it]: Exi ex tua terra & [ex] cognitione tua. Qua[m]obrem correptis pat[ris] simulacris, iisque partim fractis, partim crem[atis]

tis, ex Chaldæorum terra cum patre exceſſit. Cum autem Charram perveniſſent, ipſius pater obiit.

Georgius Syncellus p. 99. Chronographiæ.

Τῷ γτογ´ ἔτει τοῦ κόσμου Ἀβραὰμ δὲ ξα´, ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ συγκατεκαύθη αὐτοῖς ὁ Ἀῤῥὰν, θέλων σβέσαι τὸ πῦρ ἐν νυκτί. Καὶ ἐξῆλθεν Θάῤῥα σὺν Ἀβραὰμ τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Χαναὰν, καὶ μεταγνοὺς ᾤκησεν ἐν Χαῤῥὰν εἰδωλομανῶν ἕως θανάτου αὐτοῦ.

Anno mundi 3373. Abrahami vero 61. ipſe Abrahamus patris idola ſuccendit, Aran autem nocturnum incendium extinguere molitus, illo eodem abſorptus eſt. Profectusque Thara cum Abraham, ut in terram Chananæorum migraret, mutata ſententia inſano ſimulacrorum cultu allectus in Charran ad obitum usque remanſit.

Confer quæ idem Syncellus p. 95. & 98.

Philaſtrius hæreſi 142.

Et Abraham beatisſimus, frangens idola juſtificatus eſt.

Wagenſeilius in Sota p. 192. ex Schalſchelet Hakkabala p. 8.

Fertur, Tharam Abrahami Patrem, non idololatram tantum fuiſſe, ſed & idola paraſſe, & eorum venditione quæſtum feciſſe maximum. Forte negotiorum cauſa, iter ei aliquando ſuſcipiendum

 erat;

erat; Abrahamum igitur tabernæ præficit. Cæterum hunc si quis accedebat emtor, quæsivit Abrahamus ex eo, quot annos natus esset? Isto vero annorum numerum edisserente, tum Abrahamus, quæso te, inquiebat, mi homo, annon oppido insanis, qui cum tantam ætatem agas, tamen idolum adorare instituis, quod χθὲς καὶ πρωΐ demum, e rudi materia fuit effictum. Quamobrem suffusi pudore quotquot emtum venerant, infecta re discesserunt. Adfuit postremo anus quædam, offam gestans, sacrificatura eam, ut ajebat, omnibus quæ in Abrahami taberna prostabant, Numinibus. Hic quidem Abrahamus ira percitus, amplius se continere non valens, accepto fuste omnia Numina comminuit, solo inter ea majore relicto incolumi, cujus manibus fustem ipse commisit. Interea temporis, reversus Pater, illamque stragem cum horrore aspiciens, quis eam edidisset, Abrahamum interrogat. Enim vero, inquit Abrahamus, nescio quæ Vetula adventaverat, offam consecrans istis Numinibus, ibi tumultus inter ea ortus est longe maximus, unoquoque sibi offam deposcente. Denique eo res rediit, ut magnum illud, reliquisque valentius, arrepto fuste, minorum temeritatem compescere, & pœnam, quam, mi Pater, vides, de iis sumere cogeretur. (*Negante Patre, id accidere potuisse, cum sensu omni Numina sua careant: Tum vero exprobare ei cœpit Filius, ine-

ptis

* *Non habentur hæc in Schalsch Hak, sed supplet ea Wagenseilius ex* ספר הישר *p. 24. b. ubi tamen cæteroquin multa aliter gesta narrantur.*

ptissimam superstitionem, quod iis honorem deferret, quæ inanima esse, ipse agnosceret, quodque opem ab iis præstolaretur, quæ a suis capitibus fustium contusiones averruncare nequiverant.) Sed Thara, sana consilia haud admittens, adversus filium apud Nimrodum accusationem instituit: qui, vocatum Abrahamum, jubet ignem adorare illico. At Abrahamus, magis est, inquit, ut Aquam quis adoret, hæc enim Ignem extinguit. Ergo, quando ita visum esset, jubetur Aquam venerari Abrahamus, sed is, imo, excipit, potius Nubes adorandæ sunt, nam hæ Aquas sustinent. Nubibus cultum deferre jussus, majori jure hunc Vento competere regerebat, quod is Nubes dispergeret. Verum nec ad hunc divino cultu prosequendum, permoveri potuit, causam allegans, quod Homo adversus Ventum adhuc queat consistere, nec proinde æquius quid videri, quam ut Homines sese invicem adorare debeant. Tandem Nimrodus sentiens ludum & jocum tantum se esse Abrahamo, in fornacem ardentem eundem actutum conjici jussit.

CVI. Abrahamus inventor literarum Chaldaicarum. Ab Angelis edoctus linguam Hebraicam.

Svidas in Ἀβραάμ.

Οὗτος εὗρεν ἱερὰ γράμματα, καὶ γλῶσσαν ἐμηχανήσατο ἧς Ἑβραίων παι-

Hic sacras literas invenit & linguam excogitavit, cujus notitiam

δες

δες ἐν ἐπιστήμῃ ἐτύγχανον, ὡς ὄντες τούτου μαθηταὶ καὶ ἀπόγονοι. Ἐκ τούτου καὶ τὰ ἑλλήνων γράμματα τὰς ἀφορμὰς ἔλαβε, κἂν ἄλλως ἑαυτοὺς διαπαίζοντες ἀναγράφωσιν ἕλληνες. καὶ τούτου μαρτύριον ἡ τοῦ ἄλφα φωνὴ τοῦ πρώτου στοιχείου καὶ ἄρχοντος, ἀπὸ τοῦ ἄλεφ ἑβραϊκοῦ λαβόντος τὴν ἐπίκλησιν τοῦ μακαρίου καὶ πρώτου καὶ ἀθανάτου ὀνόματος.

habuerunt Hebræoru[m] filii, quod essent huju[s] discipuli & posteri. A hoc etiam literæ Græcorum originem duxerunt, quamvis Græ[ci] seipsos illudentes, ali[ter] hac de re scribunt. Hujus vero rei testimonium est appellatio ἄλφα, primæ & princip[is] litteræ ab Aleph Hebraico, beato illo & prim[o] & immortali nomin[e] suum nomen sortitæ.

Confer, si placet Vossium lib. I. *Aristarchi cap.* 9. *Petrum Lambecium Prodromi Hist. literar. p.* 43. 44. 45 *Huetium Demonstrat. Evangelica p.* 284. 286. & 29[.] *(ubi Samaritanas literas in Chananæam ab Abrahamo illatas conjicit) & Guilelmum Nicols de literis inventis p.* [.] & 275.

Georgius Syncellus p. 99. *è parva Genesi.*

Ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Μωυσῇ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι τὸν Ἀβραὰμ ἐδίδαξα τὴν Ἑβραΐδα γλῶσσαν κατὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως, λαλεῖν τὰ πάτρια πάντα, ὡς ἐν λεπτῇ κεῖται Γενέσει.

Angelus familiari colloquio cum Moyse sol[i]tus uti, dixit ei: Hebræam linguam, qua[e] primitus purior erat, eg[o] docui Abraham, ut ei velut patria loqui no[]verit. Hæc parva refer[t] Genesis.

Eug[]

Eugenii Toletani versus de inventoribus septem linguarum, quos ex vetusto codice Bibl. Septimanæ produxit Petrus Crinitus lib. XVII. de honesta disciplina c. 1. & ex Crinito Lilius Gyraldus dialogo 1. de Poëtis p. 13.*

Moyses primus Hebræas exaravit litteras,
Mente Phœnices sagaci condiderunt Atticas:
Quas Latini scriptitamus, edidit Nicostrata,
Abraham Syras & idem repperit Chaldaicas,
Isis arte non minore protulit Ægyptias,
Gulfila promsit Getarum quas videmus ultimas.

Isidorus Hispalensis lib. 1. Originum cap. 3.

Hebræorum literæ à Lege cœpere per Moysem, Syrorum autem & Chaldæorum per Abraham, unde cum Hebræis & numero & sono concordant, solis characteribus discrepant. Ægyptiorum literas Isis regina, Inachi filia de Græcia veniens in Ægyptum, reperit & Ægyptiis tradidit.

Omitto *Alphabetum Abrahami* commentitium, quod exhibet Jo. Augustinus Pantheus, Venetus presbyter in Voârchdumia contra Alchimiam, Venet. 1530. p. 14. & Guil. Gœree in T. 1. Antiquitatum Judaicarum, sive apparatus Biblici Belgice editi p. 44. & 88.

* Vide Sirmondi Opera T. 2. p. 887.

CVII. Abraham à Nembrodo in ig-nem conjectus, & divina ope ex illo libera-tus. Abrahami pater *Azar*, mater *Adna*, vel *Emtelai*.

QUoniam τὸ πατρῴας μὲν ἀποστὰς πλάνης τ προτέρας, καὶ δεισιδαιμονίας *relicta Patris su-perstitione, & priore errore vitæ* idola colere re-nuit Abrahamus, hinc à Nimrodo (cujus tame ætatem Abrahami temporibus antecessisse const in ignem & ardentem fornacem injectum, atq ex ea per miraculum Divino beneficio erutum in columemque servatum Judæi, ** Muhamedani quidam Christiani scriptores tradunt, idque ess *Ur* illud *Chaldæorum* Gen. XV. 7. *Aram* vero Abra-hami frater, *qui dubitavit, dicitur quod sit combust* inquit glossa ad Gratianum causa 35. qu. 1. nimi-rum quoniam ante patrem in Ur Chaldææ obiisse legitur. Gen. XI. 28.

Bar-

* Euseb. lib. 1. Hist. Eccles. cap. 4.

** Vide interpretes ad Gen. XI. 28. 31. XV. 7. Nehem. IX. Hottingerum smegm. Oriental lib. 1. cap. 8. p. 291. Andream Mullerum ad fragmentum Azizi Tartari nota 26. Hennin-gium Henningii in Muhamedano precante p 278. seq. Bo-chartum Hierozoic. T. 2. p. 673. & Christiani Wagneri τοῦ μακαρίτου Exercitationem de Ur Chaldæorum, Lips. 1681. qui probat illo nomine Mesopotamiam intelligi, in qua versatus Abrahamus fuit, licet in pseudo Sibyllinis tra-ditur fuisse nomen civitatis:

Ἔσται ἀνὴρ πόλεως αὐτόχθων οὖρ χαλδαίων
Ἐξ οὗ δὴ γένος ἐστὶ δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Bartholomaus Herbelotus in Bibliotheca Orientali p. 13. ex libro Arabico, cui titulus Maallem.

Nembrod fils de Chanaan lequel on croit avoir été le premier Roy aprés le deluge, tenoit son siege dans la ville de Babilone, qu'il avoit fait bâtir; ce Prince vit en songe pendant la nuit une étoile qui s'élevoit sur l'horizon, dont la lumiere effaçoit celle du soleil: & ayant consulté ses divins sur l'explication de ce songe, ils luy répondirent tous d'une voix, qu'il devoit naître dans Babilone un enfant qui deviendroit en peu de tems un grand Prince, duquel il avoit sujet de tout craindre, quoy qu'il ne fût pas encore engendré. Nembrod effrayé de cette réponse, ordonna aussi-tôt que les hommes fussent separez de leurs femmes, & il établit un officier de dix en dix maisons, pour les empêcher de se voir. *Azar* un des plus grands Seigneurs de la cour de Nembrod, & qui étoit son gendre, trompa ses gardes, & coucha une nuit avec sa femme nommée *Adna*. * Le lendemain les devins qui observoient tous les momens de ce temps-là, vinrent trouver Nembrod, & luy dirent que l'enfant, dont il êtoit menacé, avoit été conçu cette même nuit: ce qui obligea ce Prince à ordonner que l'on gardât soigneusement toutes les femmes grosses, & que l'on fist mourir tous les enfans mâles, qu'elles mettroient au monde. Adna qui ne donnoit acune marque de grossesse, ne fut point gardée; de sorte qu'étant prête d'accoucher, elle eut la commodité d'aller à la campagne pour se délivrer de son fruit: Elle le fit dans une

* In Talmude Bava Batra f. 91. a. mater Abrahami vocatur *Emtelai*, quæ filia fuerit Car. Nebo. Wagenseil Sota p. 161.

une grotte dont elle ferma soigneusement l' entrée, & revint à la ville, où elle dit à son mary qu'elle avoit accouché d' un fils qui étoit mort aussi-tôt aprés sa naissance.

Adna cependant alloit souvent à la grotte pour visiter son enfant, & luy donner du lait ; mais elle le trouva toûjours suçant le bout de ses doigts, dont l'un luy fournissoit du lait, & l' autre du miel: ce miracle la surprit extrémement d' abord : mais son étonnement se changea bientôt en un excés de joye, lorsqu' elle considera que la Providence prenoit le soin de nourrir son enfant, & qv'elle n'en devoit plus ëtre en peine : cela n'empêcha pas neanmoins qu'elle ne le vît de tems en tems, & elle s'apperçoit bientôt qu'il croissoit autant en un jour, que les autres enfans font en un mois. Quinze Lunes furent-elles à peine écoulées, que cet enfant luy parut être un juene garçon de quinze ans ; & il n' étoit point encore sorti de sa grotte, lorsqu' Adna dit à Azar, que cet enfant dont elle étoit accouchée, & qu' elle luy avoit dit être mort, se trouvoit plein de vie, & étoit doüé d' une beauté tres-parfaite.

Azar se transporta aussi-tôt à la grotte, où aprés avoir consideré & caressé son fils, il dit à la mere qu'elle le fist venir à la ville, parce qu'il le vouloit presenter à Nembrod, & le placer à la cour. Adna alla prendre son fils vers le soir, & le fit passer par une prairie où paissoient des troupeaux de vaches, de chevaux, de chameaux, & de moutons. Abraham qui n'avoit rien encore vû jusqu'alors que son pere & sa mere, demondoit le nom de toutes

les choſes qu'il voyoit, & Adna l'inſtruiſoit des noms, des qualitez, & des uſages de tous ces animaux: Abraham continua à luy demander qui étoit celuy qui avoit produit toutes ces eſpeces differentes; Adna luy dit: il n'y a aucune choſe en ce monde qui n'ait ſon Createur & ſon Seigneur, & qui ne ſoit dans ſa dépendance. Abraham luy repartit auſſi-tôt: Qui eſt donc celuy qui m'a mis au monde, & de qui eſt-ce que je dépends? C'eſt de moy, repliqua la mere: Qui eſt vôtre Seigneuer, luy dit Abraham? C'eſt Azar vôtre pere, luy répondit ſa mere. Abraham n'en demeura pas là, & demanda qui étoit celuy d'Azar ſon pere? Et ayant entendu dire que c'étoit Nembrod, il voulut encore ſçavoir qui étoit celuy de Nembrod: mais ſa mere ſe trouvant alors trop preſſée, luy dit, il ne faut pas, mon fils, rechercher les choſes ſi avant, car il y auroit du danger pour vous.

Il y avoit déja en ce tems là pluſieurs ſortes d'Idolâtres dans la Chaldée où regnoit Nembrod. Les uns adoroient le Soleil, les autres la Lune & les Etoiles, quelques-uns ſe proſternoient devant des ſtatuës, dans leſquelles ils reveroient quelque Divinité, & enfin il y en avoit qui ne reconnoiſſoient point d'autre Dieu que Nembrod luy même. Abraham marchant pendant la nuit, de ſa grotte juſqu'à la ville, vit au ciel des étoiles, & entr'autres celle de Venus, que pluſieurs adoroient, & il dit en luy-méme: Volià peut-être le Dieu & le Seigneur du monde; mais aprés quelque tems, & quelque reflexion il dit en luy-même; je vois

que

que cette étoile se couche & disparoit : ce n' est donc pas icy le Maître de l'Univers, car il ne peut pas être sujet à ce changement. Il considera peu aprés la Lune dans son plein, & dit : Voicy peut-être le Createur de toutes choses, & par consequent mon Seigneur ; mais l'ayant vû passer sous l'horizon comme les autres Astres, il en fit le même jugement qu'il avoit fait de l' étoile de Venus. Enfin ayant ainsi passé le reste de la nuit en considerations & en reflexions, il se trouva proche de Babilone au lever du Soleil : alors il vit une infinité de gens qui se prosternoient & adoroient cet astre, ce qui luy fit dire : voici assurément un astre merveilleux, & je le prendrois aisément pour le Createur & le Maître de toute la Nature ; mais je m'appercois qu'il décline, & prend la route du couchant aussi-bien que les autres, il n' est donc pas ni mon Createur, ni mon Seigneur, ni mon Dieu.

Lorsqu' Azar presenta son fils Abraham à Nembrod, ce Prince étoit assis sur un trône fort élevé à l'entour duquel un grand nombre d' esclaves des mieux faits de l' un & de l' autre sexe étoient placez chacun dans son rang : Abraham demanda aussitôt à son pere qui étoit ce personnage si élevé au dessus des autres ; & il luy répondit que c' étoit le Seigneur de tous ceux qu' il voyoit autour de luy, & que tous ces gens là le reconnoissoient pour leur Dieu. Abraham considerans Nembrod qui étoit fort laid de visage, dit à son pere : Comment se peut-il faire que celuy que vous appellez vôtre Dieu, ait fait des creatures plus belles que luy,

puisqu'il faut necessairement que le Createur ait des perfections beaucoup plus grandes que celles de ses creatures ? Ce fut la premiere occasion qu' Abraham prit de desabuser son pere de l' idolatrie, & de luy prêcher l' unite de Dieu Createur dé toutes choses, qui luy avoit été revelée. Ce zele qu'il témoigna d'abord, luy attira la colere de son pere, & le jetta en suite dans de grands démélez avec les principaux de la cour de Nembrod, qui refusoient d' acquiescer aux veritez qu'il leur enseignoit. Le bruit enfin de ces disputes étant venu jusqu'aux oreilles de Nembrod, ce Prince superbe & cruel le fit jetter dans une fournaise ardente, d'où il sortit neanmoins sain & sauf, sans avoir reçu la moindre atteinte du feu.

CVIII. Abraham Zoroaster. Libri à Persis & Arabibus ei tributi.

Idem Herbelotus p. 16.

Si les Musulmans aprés les Juifs & les Chrétiens parlent si avantageusement d' Abraham, les Mages, ou adorateurs du feu, qui font profession de la religion des deux principes, n' en font pas moins d' état, car ils croyent que *Zoroastre* * leur grand Prophete est le méme qu' Abraham, qui fut surnommé Zerdascht & Zerdoust, c' est à dire l' Ami du feu, à cause qu'ayant été jetté par Nembrod dans une fournaise ardente, le feu le caressa, au lieu de lui nuire. — — Les Mages de Perse attribuent faussement à Abraham des livres quis nom-

* De scriptis Zoroastri tributis dixi lib. I. Bibliothecæ Græcæ. cap. ult.

nomment *Zend*, *Pazend*, & *Vosthа*, dans lequ[el] sont compris tous les points de leur Religion: l[es] Arabes en ont aussi un, intitulè *Sefer*, mot pris d[e] l'Hebreu, qui signifie livre, lequel ils disent le[ur] étre venu de ce Patriarche.

Idem p. II.

Abesta nom d'un livre que les Mages de Perse a[t]tribuent à Abraham le Patriarche, qu'ils croyo[i]ent étre le méme que Zerdascht ou Zoroastre. C[e] livre est l'explication ou commentaire de de[ux] autres livres nommez *Zend* & *Pazend*. Ces tro[is] volumes jointes ensemble comprennent toute [la] religion des Mages ou adorateurs du feu.

His jungenda quæ copiose atque erudite disserit Thom[as] Hyde libro de veteri religione Persarum c. 2.

CIX. Abrahamus Doctor Astrologiæ *) & Arithmeticæ. Abrahami maternus avus, Abrahamus.

Philo lib. de Abrahamo p. 282.

Χαλδαῖοι γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα διαπονήσαντες ἀστρονομίαν, καὶ πάντα ταῖς κινήσεσι τῶν ἀστέρων ἀναθέντες, αἷς ὑπελάβον οἰκονομεῖσθαι τὰ ἐν κόσμῳ δυνάμεσιν, ἃς περιέχουσιν ἀριθμοὶ καὶ ἀ-

Nam Chaldæi cu[m] primis exercitati sider[a]li scientia, omnia [tri]buentes stellarum mo[ti]bus, à quibus credeba[nt] dispensari mundi p[o]tentias, quæ constant numeris eorumque p[ro]-

*) Ansam id comminiscendi videtur dedisse locus Gen. X[V]. *Numera stellas*, de quo consule Cyrillum lib. X. contra [Ju]lian. p. 357. edit. Lipsiens.

ριθμῶν ἀναλογίαι, τὴν ὁρατὴν οὐσίαν ἐσέμνυνον, τῆς ἀοράτου καὶ νοητῆς οὐ λαβόντες ἔννοιαν, ἀλλὰ τὴν ἐν ἐκείνοις τάξιν διερευνώμενοι, κατά τε τὰς ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν περιόδους, ἢ κατὰ τὰς τῶν ἐτησίων ὡρῶν μεταβολὰς, καὶ κατὰ τὴν τῶν οὐρανίων πρὸς τὰ ἐπίγεια συμπάθειαν, τὸν κόσμον αὐτὸν ὑπέλαβον εἶναι θεὸν, οὐκ εὐαγῶς τὸ γενόμενον, ἐξομοιώσαντες τῷ πεποιηκότι. ταύτῃ τις τῇ δόξῃ συντραφεὶς, καὶ χαλδαΐσας μακρόν τινα χρόνον, ὥσπερ ἐκ βαθέος ὕπνου διανοίξας τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα, καὶ καθαρὰν αὐγὴν ἀντὶ σκότους βαθέος βλέπειν ἀρξάμενος, ἠκολούθησε τῷ φέγγει, καὶ κατεῖδεν ὃ μὴ πρότερον ἐθεάσατο, τοῦ κόσμου τινὰ ἡνίοχον καὶ κυβερνήτην ἐφεστῶτα, καὶ σωτηρίως εὐθύνοντα τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἐπιμέλειάν τε καὶ προστασίαν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν, ὅ-

portionibus, venerabantur iſtas res viſibiles, non percipientes inviſibilia & intelligibilia, ſcrutantes illarum tantùm ordinem: atque ita è ſolis, lunæ, ſtellarum erraticarum fixarúmque circuitibus, & anni in quatuor tempora diſtincti vicibus, conſensúque rerum cœleſtium ac terreſtrium, mundum ipſum exiſtimabant eſſe Deum, profana opinione creaturam facientes creatori ſimilem. Huic innutritus dogmati, & per tempus longum Chaldaico imbutus delirio, tanquam poſt altum ſomnum aperto mentis oculo, poſtquam puram lucem pro denſis tenebris cœpit intueri, ſecutus ejus ſplendorem, animadvertit quod prius non viderat: præeſſe mundo quendam aurigam gubernatoremque, qui operis ſui ſaluti provi-

σα

σα θείας ἐπάξια φροντίδος, ποιούμενον· ὅπως δὲ οὖν βεβαιώσῃ τὴν φανεῖσαν ὄψιν ἐν διανοίᾳ παγιώτερον, φησὶν αὐτῷ ὁ ἱερὸς λόγος, τὰ μεγάλα, ὦ οὗτος, ὑποτυπώσει βραχυτέρων πολλάκις γνωρίζεται, πρὸς ἅ τις ἀπιδὼν ἤλεγξε τὴν φαντασίαν ἀπεριγράφοις μεγέθεσι. παραπεμψάμενος οὖν τοὺς τε κατ' οὐρανὸν περιπολοῦντας, καὶ τὴν χαλδαϊκὴν ἐπιστήμην, μετανάστηθι πρὸς ὀλίγον ἀπὸ τῆς μεγίστης πόλεως τοῦδε τοῦ κόσμου πρὸς βραχυτέραν. δυνήσῃ γὰρ μᾶλλον καταλαβεῖν τὸν ἔφορον τοῦ παντός. διὰ τοῦτο τὴν πρώτην ἀποικίαν ἀπὸ τῆς χαλδαίων γῆς εἰς τὴν χαρραίων λέγεται ποιεῖσθαι. χαρρὰν δὲ ἑλληνιστὶ τρῶγλαι λέγονται, κατὰ σύμβολον, αἱ τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων χῶραι, δι' ὧν ὥσπερ ὀπῶν, ἑκάστη πέφυκε διακύπτειν πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἀντίληψιν.

deat, curator tutorq[ue] partium ejus etiam, qu[æ] divina cura dignæ sun[t]. Ergo ut confirmaretu[r] mentis ejus visio, [...] admonetur divinitu[s]: Heus tu, magna pleru[m]que cognoscuntur [si]gnis exiguis, quæ intu[ens] tus aliquis, imaginati[o]num infinitarum mo[le] premitur. Proinde va[le] dicto Chaldæis, quoru[m] professio est scruta[ri] cœlestia, demigra [ex] magna mundi civita[te] aliquantisper in mino[]rem aliam, sic enim f[a]cilius videbis mund[i] præsidem, & hoc est [...] prima migratio fit in [a]grum Carrensem, qu[i] Charran specus dicun[]tur: per quos significa[n]tur regiones nostroru[m] sensuum, per quas t[an]quam cavernas unu[s]quisque illorum so[let] prospicere ad subje[cta] sua percipienda.

Et aliquibus interjectis p. 283.

Τεκμήριον δὲ τῆς ἀποικίας ἐναργέστατον, ἣν ἀπ' ἀστρονομίας καὶ τῆς χαλδαϊζούσης δόξης ἡ διάνοια ἐστείλατο· λέγεται γὰρ ἅμα τῇ μεταναστάσει εὐθὺς τοῦ σοφοῦ, Ὤφθη δὲ ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ᾧ δηλονότι πρότερον οὐκ ἦν ἐμφανής, ὅτε Χαλδαΐζων τῇ τῶν ἄστρων πορείᾳ προσεῖχεν, ἔξω τοῦ κόσμου καὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας, εὐάρμοστον καὶ νοητὴν φύσιν οὐδεμίαν ἁπλῶς καταλαμβάνων. ἐπεὶ δὲ μεθωρμίσατο καὶ μετεχώρησε, κατὰ τἀναγκαῖον ἔγνω τὸν κόσμον ὑπήκοον, ἀλλ' οὐκ αὐτοκράτορα, οὐ πρυτανεύοντα, ἀλλὰ πρυτανευόμενον ὑπ' αἰτίου τοῦ πεποιηκότος. ὅπερ ἡ διάνοια τότε πρῶτον ἀντιβλέψασα εἶδε. πολλὴ γὰρ αὐτῆς πρότερον ἀχλὺς ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κατεκέχυτο, ἣν ἐνθέρμοις καὶ διαπύροις δόγμασιν ἀνασκεδάσασα, μόλις ἴσχυσεν, ὡς ἐν αἰθρίᾳ κα-

Habemus autem argumentum evidens hujus migrationis, qua mens aſtronomiam & Chaldaicam opinionem reliquit; memoratur enim quam primum profectus eſt ille ſapiens, Deum apparuiſſe Abrahamo: cui videlicet prius non fuerat conſpicuus, quando more Chaldæorum intentus erat ſiderum curſibus, extra mundum & ſenſibilem eſſentiam nullam prorſus naturam intelligibilem percipiens. At poſtquam ſolum vertit, neceſſario cognovit mundum eſſe ſubditum non dominum, nec regere, ſed regi ab autore ſuo: quod mens tunc primum apertis oculis didicit, nam prius ſenſibilia magnam ei caliginem offuderant, quam ubi diſcuſſit calidis & ignitis

ϑαρᾶ τοῦ πάλαι κρυπτομένου καὶ ἀειδοῦς φαντασίαν λαβεῖν· ὃς ἕνεκεν φιλανθρωπίας ἀφικνουμένην τὴν ψυχὴν ὡς αὐτὸν οὐκ ἀπεστράφη, προϋπαντήσας δὲ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔδειξε, καθ' ὅσον οἷόν τ' ἦν ἰδεῖν τὸν βλέποντα. διὸ λέγεται, οὐχ ὅτι ὁ σοφὸς εἶδε θεὸν, ἀλλ' ὅτι ὁ θεὸς ὤφθη τῷ σοφῷ. καὶ γὰρ ἦν ἀδύνατον καταλαβεῖν τινα δι' αὑτοῦ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ὂν, μὴ παραφήναντος ἐκείνου ἑαυτὸ καὶ παραδείξαντος. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ἡ τοῦ ὀνόματος ὑπαλλαγὴ καὶ μετάθεσις. ἐκαλεῖτο γὰρ Ἀβρὰμ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, προσερρήθη δὲ ὕστερον Ἀβραάμ, φωνῇ μὲν ἑνὸς στοιχείου τοῦ α διπλασιασθέντος, δυνάμει δὲ μεγάλου πράγματος καὶ δόγματος ἐνδειξαμένου τὴν μεταβολήν. Ἀβρὰμ μὲν γὰρ ἑρμηνευθέν ἐστι πατὴρ μετέωρος *

dogmatibus, vix ta dem potuit velut in s renitate pura eum q prius latuerat cerne ille verò pro sua hum nitate venientem ad animam non aversatu sed obviam progressu ostendit suam natura quatenus videri po rat, quam ob rem n dicitur, vidit sapie Deum: sed Deus app ruit sapienti. Non enim erat possibile, ut aliqu per seipsum compre henderet eum qui ver est, ni ille se ultro vi dendum præbuisset. Te statur hoc etiam muta tio nominis, prius enim Abram vocatus, mo cœpit appellari † Abr am, unius tantum du plicatione literæ, vide licet A, sed quæ mag num quiddam significa bat. Abram enim in terpretatur pater subli

Αβρα-

† Gen. 17. 5.

* Ita Philo etiam lib. de nominum mutatione p. 816. seq. & a

Ἀβραὰμ δὲ πατὴρ ἐκλεκτὸς ἠχοῦς· τὸ μὲν πρότερον ἐμφαῖνον τὸν ** ἀστρολογικὸν καὶ μετεωρολογικὸν ἐπικαλούμενον, οὕτω τῶν Χαλδαίων δογμάτων ἐπιμελόμενον, ὡς ἄν τις πα-

mis: Abraam vero pater electus vocis. Prius indicat virum astrologicum & meteorologicum, Chaldæorum placitis tanta cura deditum, quantam solent

Z 2 μελό

eo Eusebius XI. 6. præparat. & Clemens Alex V. Strom. p. 549. Ambrosius lib. 1. de Abrahamo cap. 4. Sed Hieronymo Abraham est *Pater videns populum.* Idem in quæst. Hebr. *Dicunt Hebræi quod ex nomine suo DEus quod apud illos tetragrammaton est*, he *literam Abrahæ & Saræ addiderit, dicebatur enim primum* Abram *quod interpretatur* Pater excelsus, *& postea vocatus est* Abraam. *quod transfertur* Pater multarum, *nam quod sequitur* gentium, *non habetur in nomine, sed subauditur. Nec mirandum quare cum apud Græcos & nos a litera videatur addita, nos he literam Hebræam additam dixerimus. Idioma enim linguæ illius est per he quidem scribere sed per a legere, sicut e contrario a literam sæpe per he pronunciat.* Abraham dici ab אב *pater*, רב *magnus*, & המון *multitudo*, notarunt Angelus Caninius de locis Hebraicis N. T. p. 6. & Steph. Pfochenius de stylo N. T. p. 71.

** Idem Philo lib. de Gigantibus p. 227. ὁ γοῦν Ἀβραὰμ μέχρι μὲν διατρίβων ἦν ἐν τῇ Χαλδαίων γῇ τε καὶ δόξῃ πρὶν ἂν μετονομασθῆναι, καλούμενος Ἀβρὰμ, ἌΝΘΡΩΠΟΣ ΟΥ̓ΡΑΝΟΥ̃, τήν τε μετάρσιον καὶ τὴν αἰθέριον φύσιν διερευνῶν, καὶ τά τε συμβαίνοντα καὶ τὰς αἰτίας καὶ εἴ τι ἄλλο ὁμοιότροπον, φιλοσοφῶν, οὗ χάριν καὶ προσρήσεως ἧς ἐπιτετήδευκε, τετύχηκεν οἰκείας. Ἀβρὰμ γὰρ ἑρμηνευθεὶς πατήρ ἐστι μετέωρος, ὄνομα τοῦ τὰ μετέωρα καὶ ἐπουράνια περισκοπουμένου πάνταιου.

τῆς ἐγγόνων ἐπιμεληθείη· τὸ δὲ ὕςερον, τὸν σοφόν.

parentes inpendere i is filiis, posterius ver sapientem.

Idem libro de præmiis & pœnis p. 711.

Ὁ μὲν οὖν πρῶτος πρὸς ἀλήθειαν ἐκ τύφου μεταθέμενος, καὶ τὸ ἐν τοῖς μαθήμασι χαλδαϊκῆς τερθρείας ὑπεριδὼν ἕνεκα τελειοτέρας ὄψεως, ἣν θεασάμενος θελχθεὶς ἠκολούθησε τῇ φαντασίᾳ, καθάπερ τὸν σίδηρόν φασιν ὑπὸ λίθου τοῦ μαγνήτιδος ἕλκεσθαι, ἀντὶ σοφιστοῦ γενόμενος ἐν διδασκαλίαις σοφός.

Is primus omniu postquam à vanita transivit ad veritate valere jussis disciplin Chaldaicis & præstigi ut perfectiore contem platione frueretur qu facile captus est, non a liter quàm ferrum mag nete trahitur, ex sophi sta sapiens factus est.

Plura in hanc sententiam Nyssenus in vita Thaumaturgi T. 2. p. 971. & Suidas in Ἀβραάμ.

Flavius Josephus lib. 1. Antiquitat. Jud. c. 8. &
apud Eusebium IX. 16. præparat. Evang.

Μνημονεύει δὲ ἡμῶν τοῦ πατρὸς Ἀβραάμου Βηρωσσὸς, οὐκ ὀνομάζων, λέγων δὲ οὕτως. Μετὰ τὸν κατακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ, παρὰ Χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ, καὶ μέγας,

Berosus quidem A brahami Parentis no stri, suppresso licet no mine, his tamen verb meminit: *Circa decimam post Diluvium ætatem, quidam apud Chaldæos*

καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. Ἑκαταῖος δὲ καὶ οὐ μνησθῆναι πλεῖόν τι πεποίηκε. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος καταλέλοιπε. Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει οὕτως· Ἀβραάμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ, ἔπηλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ Βαβυλῶνα Χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐξαναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας, σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύναντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. οὗ τε Ἀβραάμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, Ἀβραάμου οἴκησις λεγομένη. λιμοῦ δὲ χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος, Ἀβραάμης Αἰγυπτίους εὐδαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἦν πρόθυ-

xit, summa cum integritate morum, tum etiam dignitate rerumque cœlestium cognitione præditus. Hecatæus vero, non ejus tantum obiter meminit, sed etiam justum de ipso volumen scriptum reliquit. Nicolaus autem Damascenus quarto Historiarum libro hunc in modum loquitur: *Abraames Damasci regnavit, cum ex regione Chaldæorum ultra Babylonem sita cum exercitu profectus, eo commigrasset: Inde vero haud longo post tempore, mutatis denuo sedibus, eam, quæ tum Chananæa, nunc autem Judæa nuncupatur, cum suis incoluit, nec non illius posteri numero ac multitudine aucti, quorum de rebus alium mibi sepono dicendi locum. Et vero, illustris etiamnum Abraamæ nominis tota passim Damascena regione memoria est, ac certus quidam vicus ostenditur, quod Abraamæ domicilium nomi-*

μενος τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιεν περὶ Θεῶν, ἢ γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι κατακολουθήσειν, ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. εἶθ' ἑξῆς ἐπιλέγει, * Καὶ συνὼν Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τήν τε ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι. τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, καὶ διαπτύων τοὺς λόγους, οὓς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἔχοντας ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνετώτατος, καὶ δεινὸς ἀνὴρ οὐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρή-

nant. Verum, ubi gra- vis postea fames in Cha- nanæam incubuisset, quod annonæ copia Æ- gyptios abundare intel- ligeret, libenter omni- no sese ad eos contul- partim ut ipsorum u- bertate frueretur, par- tim ut Ægyptiorum Sa- cerdotum de Diis opi- nionem acciperet: hoc utique consilio, ut si meliora traderent, e- sectaretur; sin autem verius ipse sentiret, eos contrà saniorem ad mentem sententiam- que traduceret. Ac de- inceps ita subjungit. Cum Ægyptiorum, in- quit, eruditissimis fami- liariter uteretur, no- vum ipse non ad virtu- tem modo suam, verum etiam ad nominis exi- stimationem decus ac splendorem adjunxit. Nam quod Ægyptii dis- crepantibus moribus delectati, suos ipsimet

* Josephus lib. 1. Antiqu. Jud. cap. 9.

σεως διδάσκειν, τήν τε Ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ Ἀστρολογίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τῆς Ἀβραάμου παρουσίας, Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

aliorum alii ritus verbis elevarent, mutuoque propterea odio tenerentur, ille cum singulis ita seorsim agebat, ut quicquid suis quique de rebus ac placitis disputarent, id totum ipse respueret, & ab omni veritate vacuum esse demonstraret. Quo factum est, ut in quotidianis eum mutuisque congressibus, tanquam sapientissimum, nec singulari tantum intelligendi vi præditum, sed etiam ad persvadendum aliis, quicquid probandum suscepisset, potentissimum admirarentur. Itaque *Arithmeticam* eos atque *Astrologiam* * prolixe ac liberaliter docuit, quibus in Artibus, ante ipsius adventum, Ægyptii hospites omnino ac peregrini fuerant. Quippe a Chaldæis in Ægyptum, indeque ad Græcos utriusque præcepta permanarunt.

Alexander Polyhistor in libro de Judæis, apud Eusebium IX. 17. præparat. Evangel.

Εὐπόλεμος δὲ ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων τῆς Ἀσσυρίας φησὶ, πόλιν Βαβυλῶνα πρῶτον μὲν κτισθῆναι ὑπὸ τῶν διασωθέντων ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ. εἶναι δὲ αὐτοὺς Γίγαντας. οἰκοδο-

Eupolemus, in ea, quam de Judæis Assyriis habet, disputatione, auctor est, primum quidem Babylonem urbem, ac postmodum Turrim illam Histori-

* Confer Theophilum Galeum in Philosophia universali p. 13. seq. & in Atrio Gentilium lib. I. p. 22. If. Vossium de LXX. Interpretibus p. 365.

μεῖν δὲ τὸν ἱςορούμενον Πύργον. πεσόντος δὲ τούτου ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, τοὺς Γίγαντας διασπαρῆναι καθ' ὅλην τὴν γῆν. δεκάτῃ δὲ γενεᾷ, φησὶν, ἐν πόλει τῆς Βαβυλωνίας Καμαρίνῃ, ἥν τινας λέγειν πόλιν Οὐρίην* εἶναι δὲ μεθερμηνευομένην, Χαλδαίων πόλιν· ἐν τρισκαιδεκάτῃ γενέσθαι Ἀβραὰμ γενεᾷ, εὐγενείᾳ καὶ σοφίᾳ πάντας ὑπερβεβηκότα, ὃν δὴ καὶ τὴν Ἀςρολογίαν καὶ χαλδαϊκὴν εὑρεῖν, ἐπί τε τὴν εὐσέβειαν ὁρμήσαντα, εὐαρεςῆσαι τῷ Θεῷ, τοῦτον δὲ διὰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ, εἰς Φοινίκην ἐλθόντα κατοικῆσαι, καὶ τροπὰς Ἡλίου καὶ Σελήνης, καὶ τὰ ἄλλα πάντα διδάξαντα τοὺς Φοίνικας, εὐαρεςῆσαι τῷ Βασιλεῖ αὐτῶν, ὕςερον δὲ Ἀρμενίους ἐπιςρατεῦσαι τοῖς Φοίνιξι· νικησάντων δὲ καὶ αἰχμαλωτισαμένων τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ, τὸν Ἀβραὰμ μετὰ οἰκετῶν βοηθήσαντα, ἐγκρατῆ γενέσθαι τῶν αἰχμαλωτισα-
μένων,

corum omnium ore [...] ctatam, ab iis, qui Dil[...] vium effugisset (Gigan[...] tes illi erant) excitatam eaque deinde summ[...] Numinis potestate dis[...] jecta, toto passim orbe distractos ac dissipatos Gigantes fuisse. Idem ætate decima, Camarinæ, quæ Babyloniæ civitas est, quamque U[...] rien nonnulli vocant, Græci Chaldæopolim interpretantur, Abra[...] mum natum esse tradit, qui cum nobilitate [...] Sapientia omnibus an[...] teiverit, tum vero *Astrologiam* pariter & *Chaldaicam* invenerit, & singulari studio pietatis divinam sibi gratiam conciliarit. Hunc porro divino jussu, collocato rerum suarum in Phœnicia domicilio, Solis Lunæque conversiones ac reliqua id genus omnia Phœnices docuisse, quare summe gratiosum eum apud Regem esse-

* Ut Chaldæorum, de qua supra p. 344.

ημμων, καὶ τῶν πολεμίων αἰχμαλωτίσαι τέκνα καὶ γυναῖκας. Πρέσβεων δὲ παραγενομένων πρὸς αὐτὸν, ὅπως χρήματα λαβὼν ἀπολυτρώσῃ ταῦτα, μὴ προελέσθαι τοῖς δυστυχοῦσιν ἐπεμβαίνειν, ἀλλὰ τὰς τροφὰς λαβόντα τῶν νεανίσκων, ἀποδοῦναι τὰ αἰχμάλωτα, ξενισθῆναί τε αὐτὸν ὑπὸ πόλεως ἱερὸν, Αργαριζὶν,* ὃ εἶναι μεθερμηνευόμενον, ὄρος Υψίστου. παρὰ δὲ τοῦ Μελχισεδὲκ ἱερέως ὄντος τοῦ Θεοῦ, καὶ βασιλεύοντος λαβεῖν δῶρα. λιμοῦ δὲ γενομένου, τὸν Αβραὰμ ἀπαλλαγῆναι εἰς Αἴγυπτον πανοικία, κἀκεῖ κατοικεῖν, τήν τε γυναῖκα αὐτοῦ τὸν Βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων γῆμαι, φάντος αὐτοῦ ἀδελφὴν εἶναι. Περισσότερον δ' ἱστόρησεν, ὅτι οὐκ ἠδύνατο αὐτῇ συγγενέσθαι, καὶ ὅτι συνέβη φθείρεσθαι αὐτοῦ τὸν λαὸν, καὶ τον οἶκον. μάντεις δὲ αὐτοῦ καλέσαντος, τοῦτον φάναι μὴ εἶναι χήραν τὴν γυναῖκα. τὸν δὲ Βασιλέα

*l. Ἀγαριζίν.

cerit. Postea vero, cum appetitos bello Phœnices Armenii superassent, ipsumque Abraami nepotem captivum abducerent, Abraamum servorum manu stipatum auxilium ei tulisse. Victores suam in potestatem redegisse, eorumque liberos & uxores belli jure captos abegisse. Verum Legatis ad ipsum ab hoste missis, qui captivos pecunia redimerent, victis eum insultare ferocius noluisse, sed militum suorum stipendio contentum, captivos liberaliter reddidisse. Addit insuper eum in sacro urbis Argarize, hoc est Altissimi Monte suscceptum hospitio, dona simul à Melchisedeco Dei Sacerdote, qui ibidem regnabat, accepisse. Postmodum urgente fame Abraamum in Ægyptum cum universa familia secessisse, ibique

τῶν Αἰγυπτίων οὕτως ἀπο-
γνῶναι, ὅτι γυνὴ ἦν τοῦ Α-
βραὰμ, καὶ ἀποδοῦναι αὐ-
τὴν τῷ ἀνδρί. συζήσαντα
δὲ τὸν Ἀβραὰμ ἐν Ἡλιου-
πόλει τοῖς Αἰγυπτίων Ἱερεῦ-
σι, πολλὰ μεταδιδάξαι
αὐτοὺς, καὶ τὴν Ἀστρολο-
γίαν, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦτον
αὐτοῖς εἰσηγήσασθαι, φά-
μενον Βαβυλωνίους ταῦτα
καὶ αὐτὸν εὑρηκέναι, τὴν
δὲ εὕρεσιν αὐτῶν εἰς Ἐνὼχ
ἀναπέμπειν, καὶ τοῦτον εὑ-
ρηκέναι πρῶτον τὴν Ἀστρο-
λογίαν, οὐκ Αἰγυπτίους.
Βαβυλωνίους γὰρ λέγειν
πρῶτον γενέσθαι Βῆλον, ὃν
εἶναι Κρόνον· ἐκ τούτου δὲ
γενέσθαι Βῆλον. καὶ Χα-
ναὰν, τοῦτον δὲ τὸν Χαναὰν
γεννῆσαι τὸν πατέρα τῶν
Φοινίκων. τούτου δὲ Χοὺμ υἱὸν
γενέσθαι, ὃν ὑπὸ τῶν Ἑλ-
λήνων λέγεσθαι Ἄσβολον,
πατέρα δὲ Αἰθιόπων, ἀ-
δελφὸν δὲ τοῦ Μεστραείμ,
πατέρα Αἰγυπτίων. Ἕλλη-
νας δὲ λέγειν τὸν Ἄτλαντα
εὑρηκέναι Ἀστρολογίαν· εἶ-
ναι δὲ τὸν Ἄτλαντα τὸν

fixa sede, cum ejus ux
re, quam sororem il
suam vocaret, Ægypti
orum Regem * matri
monium iniisse. H
vero fusius exequitur
quemadmodum nec i
lius congressu frui Re
potuerit, & Populu
ejus universum Re
amque adeo famili
gravissima pestis inv
serit: tandemque Re
consultis Vatibus, acm
nime viduam Mul
rem esse responden
bus, ubi eam Abra
uxorem esse compe
set, Viro suo reddide
Cæterum, cum ap
Heliopolim Abraam
Ægyptiorum Sacer
tum consvetudine p
rimum uteretur, m
ipsos, necnon Astro
giam, quæque ad e
pertinent omnia,
docente didicisse tra
sic tamen eorum inv
tionem Babyloniis
que Abrahamo ipsi

* Φαραώθης Josepho lib. 1. Antiqv. Jud. c. 9.

αὐτὸν καὶ Ἐνώχ. τοῦ δὲ Ἐνώχ, γενέσθαι υἱὸν Μαθουσάλαν, ὃν πάντα δι᾽ Ἀγγέλων Θεοῦ γνῶναι, καὶ ἡμᾶς οὕτως ἐπιγνῶναι.

tribuens, ut principem illorum Auctorem *Enochum* * fuiſſe ſtatuat, quippe qui primus omnium Aſtrologiam invenerit, non autem Ægyptii. Enimvero Babylonios dicere ſolitos, primum extitiſſe *Belum*, qui *Saturnus* vulgò nominetur, quique Belum alterum cum Chanaane ſuſceperit: hunc vero *Chanaanem* Phœnicum Parentem genuiſſe, cujus filius *Chumus* extiterit, quem Asbolum Græci nominant; Eum *Meſtraimi* fratrem, Æthiopumque ſimul & Ægyptiorum Parentem fuiſſe: tametſi Atlantem Græci Aſtrologiæ inventorem eſſe velint; ſed nimirum Atlantem eundem eſſe, quem Enochum, qui Mathuſalamum Filium habuerit; huncque ab Angelis Dei omnia didiciſſe, quæ tandem ad nos, cognitionemque noſtram permanarint.

Artapanus ab eodem Alexandro laudatus apud Euſebium IX. 18. præparat.

Ἀρτάπανος δέ φησιν ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, τοὺς μὲν Ἰουδαίους ὀνομάζεσθαι Ἑρμιούθ, ὃ εἶναι μεθερμηνευθὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν, Ἰουδαῖοι· καλεῖσθαι δὲ αὐτοὺς Ἑβραίους, ἀπὸ Ἀβραάμου. τοῦτον δέ φησι

Jam vero Artapanus in rerum Judaicarum hiſtoria, Judæos ſcribit Hermiuth nominari, quæ vox, ſi Græce loqui velis, Judæos ſonet; eosdem vero Abraami ex nomine † Hebræos πα-

* Vide ſupra p. 203.

† Abraham Gen. XIV. 13. vocatur Ἑβραῖος עברי quia ex Hebe,

πανοικίᾳ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον, πρὸς τὸν τῶν Αἰγυπτίων Βασιλέα Φαρεθώνην, καὶ τὴν Ἀστρολογίαν αὐτὸν διδάξαι· μείναντα δὲ ἔτη ἐκεῖ εἴκοσι, πάλιν εἰς τοὺς κατὰ Συρίαν ἀπαλλαγῆναι τόπους· τῶν δὲ τούτῳ συνελθόντων πολλοὺς ἐν Αἰγύπτῳ καταμεῖναι, διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας. Ἐν δὲ ἀδεσπότοις, εὕρομεν τὸν Ἀβραὰμ ἀναφέροντα εἰς τοὺς Γίγαντας, τούτους δὲ οἰκοῦντας ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, διὰ τὴν ἀσέβειαν ὑπὸ τῶν Θεῶν ἀναιρεθῆναι, ὧν ἕνα Βῆλον ἐκφεύγοντα τὸν θάνατον, ἐν Βαβυλῶνι κατοικῆσαι, Πύργον τε κατασκευάσαντα, ἐν αὐτῷ διαιτᾶσθαι, ὃν δὴ ὑπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Βήλου, Βῆλον ὀνομασθῆναι. τὸν δὲ Ἀβραμον τὴν ἀστρολογικὴν ἐπιστήμην παιδευθέντα, πρῶτον μὲν ἐλθεῖν εἰς Φοινίκην, καὶ

nuncupari. Abraamu[m] autem in Ægyptum cu[m] univerſa familia ad P[ha]rethonem Ægyptioru[m] Regem ſeſe contuliſ[ſe] quem cum Aſtrolog[iæ] præceptis inſtituiſſet, [a]... viginti continentes an[nos] ibidem egiſſet, i[n] Syriam denuo rem[i]graſſe, pleriſque ſuoru[m] ob regionis ubertate[m] in Ægypto reſidentibu[s]. Quamquam in libr[is] quibusdam, quoru[m] auctores incerti ſun[t] Abraamum invenim[us] ad Gigantes veniſſ[e]. Hos porro cum Babylo[niam] incolerent, a D[iis] propter impietatem e[x]tinctos ac ſublatos fui[ſ]ſe, uno tantum Belo ſ[u]perſtite, qui exitio ſ[ub]ductus Babylonem i[n]h[a]nuerit, ſedemque ſ[ixerit] in ea Turri, quam ipſ[e]met excitaverat, qua[m]

Heberi ſtirpe genitus fuit. Hoc LXX. verterunt περάτ[ης] Chryſoſt. ἐπειδὴ περᾶν ἔμελλε τὸν Εὐφρά[την] Confer ſi placet theſaurum Suiceri & Jo. Oweni Theolog[ou]mena p. 165.

τοὺς Φοίνικας Ἀστρολογίαν διδάξαι, ὕστερον δὲ εἰς Αἴγυπτον παραγενέσθαι.

que Belum Conditoris ex nomine appellarunt, delegerit. Abraamum autem *Astrologiam* apprime callentem, primum in Phœniciam, ubi Phœnices eadem ſcientia imbuerit, ac deinde in Ægyptum migraſſe.

Apollonius Molo apud eundem Euſebium IX. 19.

Ὁ δὲ τὴν συσκευὴν τὴν κατὰ Ἰουδαίων γράψας Μήλων, κατὰ τὸν κατακλυσμόν φησιν, ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ἀπελθεῖν τὸν περιλειφθέντα ἄνθρωπον μετὰ τῶν υἱῶν, ἐκ τῶν ἰδίων ἐξελαυνόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων· διανύσαντα δὲ τὴν μεταξὺ χώραν, ἐλθεῖν εἰς τὴν ὀρεινὴν τῆς Συρίας οὖσαν ἔρημον. μετὰ δὲ τρεῖς γενεὰς Ἀβραὰμ γενέσθαι, ὃν δὴ μεθερμηνεύεσθαι Πατρὸς φίλον, ὃν δὴ σοφὸν γενόμενον τὴν ἐρημίαν μεταδιώκειν. λαβόντα

At Melo, * is qui adverſus Judæos ſcripſit, Virum quendam, qui cum filiis Diluvium effugerat, ab indigenis Armenia pulſum, ædibusque ac poſſeſſionibus ejectum ſuis, intermedia regione peragrata in deſertos Syriæ Montes ſecesſiſſe commemorat. Abraamum vero poſt tertiam ætatem natum eſſe, cujus nomen, *Patris amicum* ſignificet. Eundem, cum Sapientiæ laude præſta-

δὲ

* Legendum *Molo.* Intelligitur enim Apollonius Alabandenſis Rhetor, cognomine *Molo*, ὁ Μόλων, ſive *Molonis*, quem Cicero audivit. Is adverſus Judæos quædam commentatus fuiſſe cognoſcitur è Joſepho, qui aliquoties memorat. Forte id fecit in opere quo res Ægyptiacas eſt perſecutus, nam inter rerum Ægyptiarum ſcriptores laudatur à Coſma Indopleuſte lib. XI. p. 341.

δὲ δύο γυναῖκας, τὴν μὲν ἐντοπίαν, συγγενῆ τὴν δὲ Αἰγυπτίαν, θεράπαιναν. ἐκ μὲν τῆς Αἰγυπτίας γεννῆσαι υἱοὺς ιβ, οὓς δὴ εἰς Ἀραβίαν ἀπαλλαγέντας διελέσθαι τὴν χώραν, καὶ πρώτους βασιλεῦσαι τῶν ἐγχωρίων. ὅθεν ἕως καθ' ἡμᾶς δώδεκα εἶναι βασιλεῖς Ἀράβων ὁμωνύμους ἐκείνοις. ἐκ δὴ τῆς γαμετῆς υἱὸν αὐτῷ γενέσθαι ἕνα, ὃν ἑλληνιστὶ γέλωτα ὀνομασθῆναι. καὶ τὸν μὲν Ἀβραὰμ γήρᾳ τελευτῆσαι· γέλωτος δὲ καὶ γυναικὸς ἐγχωρίου υἱοὺς ἕνδεκα γενέσθαι, καὶ δωδέκατον Ἰωσὴφ, καὶ ἀπὸ τούτου τρίτον Μωυσῆν. Τοσαῦτα ὁ Πολυΐστωρ· οἷς μεθ' ἕτερα ἐπιφέρει λέγων. μεθ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον τὸν Θεὸν τῷ Ἀβραὰμ προστάξαι, Ἰσαὰκ

ret, solitudinẽ percu
risse ac lustrasse unive
sam: tum duabus du
uxoribus, altera quide
indigena & affini, Æg
ptia vero altera, q
servitutem ante serv
bat; ex Ægyptia lib
ros duodecim genu
qui in Arabiam prof
eam inter se diviser
locique hominib
principes imperarint
quo factum sit, ut Re
Arabum duodecim
mis illis cognomines
nostra usque temp
numerentur. Ex le
tima autem uxore
um unicum suscep
cujus nomen apud G
cos γέλωτα, * hoc
risum sonet, quique
braamo seniore jam
functo, liberos ex c

* Isaac apud Hebræos à risu nomen accepit, ut notant Phil
præmiis & pœnis p. 708. Clemens Alex l. pædagog. p
Eusebius XI. 6. præparat. p 519. aliique plurimi; ita
non ut placet Josepho quod Sara riserit, sed quod Abra
mo fuerit γέλως μεθ' ἡδονῆς, adeoque ipso nomin
buit præferre gaudium risumque. Confer Syncell
102. Drusium lib. 1. animadvers. c. 9. & Observat sacr.
24. Henr. Morum p. 328. Opp. Theol.

τὸν ὑὸν ὁλοκαρπῶσαι αὐτῷ. τὸν δὲ ἀναγαγόντα τὸν παῖδα ἐπὶ τὸ ὄρος, πυρὰν νῆσαι, καὶ ἐπιθεῖναι τὸν Ἰσαάκ. σφάζειν δὲ μέλλοντα, κωλυθῆναι ὑπὸ Ἀγγέλου, κριὸν αὐτῷ πρὸς τὴν κάρπωσιν παραστήσαντος. τὸν δὲ Ἀβραάμ, τὸν μὲν παῖδα καθελεῖν ἀπὸ τῆς πυρᾶς, τὸν δὲ κριὸν καρπῶσαι.

juge indigena duodecim procrearit, quorum postremo Josepho nomen fuit, a quo Moyses tertius numeretur. Hæc Polyhistor, qui nonnullis interjectis rursus ita subdit: Paulo post jussum a DEO Abraamum fuisse ait, ut Isaacum filium ipsi in holocastum immolaret, eumque continuo, adolescente secum in montem educto, succendisse pyram, eique simul Isaacum imposuisse. Verum ipsi, cum jamjam filium jugulaturus esset, ab Angelo facinus inhibente Arietem ad sacrificium oblatum esse, quem ille subducto pyræ filio immolarit.

Orpheus sive Onomacritus apud Clementem Alex. V. Strom. p. 607. & Eusebium XIII. 12. præparat. p. 665. & 685.

Οὐ γάρ κέν τις ἴδοι θνητῶν μερόπων κραίνοντα
Εἰ μὴ μουνογενής τις ἀπορρὼξ φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης
Καὶ σφαίρης κίνημ᾽ ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει
Κυκλοτερὴς, ἐν ἴσῳ τε κατὰ σφέτερον κνώδακα
Πνεύματι δ᾽ ἡνιοχεῖ περί τ᾽ ἠέρα καὶ περὶ χεῦμα
Νάματος, ἐκφαίνει δὲ πυρὸς σέλας ἰφιγενήτου.

Hoc

Hoc est ex interpretatione Francisci Vigeri S. I.

*Unus * enim imperio mortalia fata regentem*
Nosse aliquis potuit Chaldæo sanguine cretus.

* Hugo Grotius ad Matth. V. 31. *Abrahamum* אחד (un *vocari solere, Judæi magno consensu tradidere* (Vid Esaiæ LI. 2. & Malach. II. 15.) *Videtur autem nomen* אחד *Abrahamo adhæsisse ex eo quod unus ex tanto num numero esset electus auctor sancti & immens ris. Indicare hoc videtur scriptor ad Hebræos X* διὸ καὶ ἀφ᾽ ἑνὸς ἐγεννήθησαν, ubi ἀφ᾽ ἑν מאחד: *quo trahi potest illud ejusdem scriptoris* ὅτε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς τες. *Nam mox sequitur:* σπέρματος Ἀβραὰμ τιλαμβάνεται. *Sicut autem Abrahamus ita filius ejus Isaacus cognomento vocatus est idest* μονογενὴς *Genes. XXII. 2. Hebr. XI. 17. Sanc tho in Phœniciis:* (apud Euseb. I. præparat. c. ult. p Κρόνος τοίνυν ὃν οἱ Φοίνικες Ἰσραὴλ προσαγο σι, βασιλεύων τῆς χώρας — ἐξ ἐπιχ Νύμφης Ἀνωβρὲτ λεγομένης υἱὸν ἔχων ΜΟ ΓΕΝΗ͂, ὃν διὰ τοῦτο Ἰεοὺδ ἐκάλουν &c. *Quibus homo Tyrius multis modis sacram Historiam depr quod fere omnibus contigit non Judæis qui res Ju tradiderunt, Israëlem pro Abrahamo, hoc est nepot avo nominavit, eundem dicens esse Saturnum, n quia posteri ejus Saturni die feriabantur.* Ἀν *autem, id est ni fallor* הנכרת ἐκλεκτὴν *vocat ram. Nam* Ἰεοὺδ *pro* Ἰεεὶδ *dialectus magis est corruptio vocabuli. Sic & Orpheus* μουνογεν ἀντὶ τοῦ ἑνὸς, יחיד *pro* אחד *id est Isaacum pro hamo. — Nam sideralis scientiæ famam Abraham buit, non Isaacus.* Conferendus Josephus Scali fragmenta antiqua Berosi & aliorum p. 48. & Huetius

Norat enim qua magnus iter Sol flectat in orbem,
Æquatosque habilis circumque immania terræ
Pondera, sed proprio gyros convertat in axe,
Et volucres effusus equos per cærula Mundi
Verset agens, aurasque obeat pelagusque profundum,
Et vivos rutili succendat luminis ignes.

Georgius Syncellus p. 98. Chronographiæ.

Ἀβραὰμ Χαλδαῖος ὢν τῷ γένει τὴν πρώτην ἡλικίαν παρὰ Χαλδαίοις ἐτράφη, καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἀστρολογίας, καὶ λοιπῆς μετέσχε σοφίας. Θεοφιλὴς δὲ ὢν καὶ τοῖς κτίσμασι τὸν νοῦν ἑαυτοῦ μὴ καταδεξάμενος ἐᾶσαι ἐνδιατρίβειν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν γενεσιουργὸν ἐκ τῶν κτισμάτων ἀναχθεὶς καλλονῆς, θείας ἐλλάμψεως ἠξιώθη, ἔτι διατρίβων ἐν τῇ πατρίδι, ὡς φησὶν ἐν ταῖς Πράξεσιν * ὁ πρωτομάρτυς, ὡς καὶ προσεσήμαν-

Abraham Chaldæus genere, primam ætatem apud suos egit, & astrorum notitia, & reliqua Chaldæorum eruditione non leviter imbutus fuit. Summa vero in Deum religione præditus, animum circa vilem creaturarum congeriem non permisit, versari, verum earum specie doctus in authorem mente traducta, etiam patrio detentus adhuc solo, divinis irradiationibus plenum lu-

strat. Evangelic. p. 218. seq. edit. Lipsiensis. Porro acute suspicatur Grotius Ἰσραὴλ apud Eusebium male scribi pro Ἴλ (quod alioqui in MSS. Codicibus Græcis solet esse compendium scripturæ pro Ἰσραήλ) nam Philo Byblius apud eundem Eusebium p. 36. Ἶλον ait Phœnicibus dici, qui Κρόνος est Græcis, אִיל scilicet, pro quo alii אֵל.

* Actor. VII. 2. seq.

ται. Ιστέον δὲ ὅτι οἱ Χαλδαῖοι ἀπὸ τοῦ Σὴμ κατάγονται, ἐξ ὧν ὁ Ἀβραάμ. Τὸν κατὰ μητέρα πάππον τοῦ Ἀβραὰμ ἡ λεπτὴ γένεσίς φησιν ὅτι Ἀβραὰμ ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ Σάῤῥα ἀδελφὴ ὁμοπατρία τοῦ Ἀβραὰμ ὑπῆρχεν. Πρῶτος Ἀβραὰμ δημιουργὸν μὲν τῶν ὅλων Θεὸν ἀνεκήρυξεν. Πρῶτος Ἀβραὰμ ἐκύκλου τὸ θυσιαστήριον κλάδοις φοινικῶν καὶ ἐλαιῶν. Ἐπὶ Ἀβραὰμ πρῶτος ὠνόμασται ἄγγελος ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ. Παρ' αὐτοῦ Αἰγύπτιοι τὴν τῶν ἀστέρων θέσιν καὶ κίνησιν ἔμαθον, καὶ τὴν ἀριθμητικὴν ἐπιστήμην. Τῷ ιδʹ. ἔτει αὐτοῦ ὁ Ἀβραὰμ ἐπιγνοὺς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν προσεκύνει· τὰ δὲ εἴδωλα τοῦ πατρὸς συντρίψας κατέκαυσεν σὺν τῷ οἴκῳ. συγκατεκαύθη δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ Ἀῤῥὰν ὁ ἀδελφὸς Ἀβραὰμ, σβέσαι

men mente accepit; ut prædicat Protomartyr Stephanus in Actibus, nos quoque superius in dicavimus. Obser Chaldæos, ex quibus A braham ortus est, a Sem primam originem xisse. Abraham mater num avum eodem braham nomine ap parvam Genesin nun cupari legimus, Sara que ex eodem cum braham patre progen tam. Abraham prim Deum rerum omniu conditorem publica ce professus est. Palm rum olivarumque mis primus omnium tare circumcinxit. de illo narrat, de An lis * quoque prim sermonem exarat declaravit Scriptura Abraham siderum p tiones & motus pe

* Jobius Monachus apud Photium Cod. 222. p. ἡ δὲ τῶν ἀγγέλων φύσις καὶ κλῆσις καθ' α ἀγνοουμένη. ἐκεῖθεν εἰς γνῶσιν κατέστη, ἀφ' θεοσεβὴς τοῦ Ἀβραὰμ ἐγνωρίσθη.

τὸ πῦρ σπουδάζων. ἐνουθέτει δὲ τὴ πατέρα αὐτοῦ ἀποστῆναι τῆς εἰδωλολατρείας καὶ εἰδωλοποιΐας, ὥς φησὶν ὁ Ἰώσηππος.

ctamque *numerorum scientiam* acceperunt Ægyptii. Anno ætatis decimo quarto Deum Universorum opificem agnoscens Abraham supremum ei religionis cultum exhibuit, comminutaque patris simulachra cum æde propria incendit: Aran porro frater ejus incendium extinguere sollicitus, flammis eisdem absumptus est. Cæterum ut a condendis colendisque idolis patrem averteret Abraham, Josepho teste, studium omne semper apposuit.

Pseudo Clemens lib. 1. recognitionum cap. 32. seq.

Vicesima primâ generatione, exstitit vir quidam sapiens, ex genere eorum qui fuerunt expulsi, ex semine primogeniti filiorum Noë, nomine Abraham, à quo nostrum Hebræorum ducitur genus. Hic cum universus iterum mundus diversis erroribus esset oppressus, & pro immanitate scelerum maturum ei pararetur excidium, non jam per aquam, sed per ignem; cumque jam plaga, initio à Sodomis sumpto, immineret & universo orbi terrarum; pro amicitiis, quibus erat ei familiaritas cum Deo, cui bene placuerat, universum mundum ne pariter periret, eripuit. Ab initio tamen, cæteris omnibus errantibus, ipse, cùm arte esset Astrologus, ex ratione & ordine stellarum agnoscere potuit Conditorem, ejusque providentia intellexit cuncta moderari. Unde & Angelus, adsistens ei per visionem, pleniùs eum de his quæ sentire cœpit, edocuit. Sed & quid generi ejus ac posteritati deberetur, ostendit; & non tam eis dando hæc loca, quàm reddenda promisit.

Igitur Abraham, cùm rerum caussas desiderar agnoscere, idque secum intentâ mente pervolv ret, apparuit ei verus Propheta, qui solus omn um corda & propositum novit; & omnia ei qu desiderabat aperuit; Divinitatis scientiam docu mundi originem, finemque pariter indicav animæ immortalitatem, ac vivendi instituta, qu bus Deo placeretur, ostendit; resurrecturos qu que mortuos, ac judicium futurum, bonorum re munerationem, malorum pœnas, justo cun moderanda judicio, declaravit; omnibusque tè ac sufficienter edoctis, ad sedes rursus invisibil secessit. Verùm, cùm adhuc Abraham in ign rantia versaretur, sicut tibi & antea jam diximu nati sunt ei filii duo, quorum unus Ismaël, ali Heliesdros appellati sunt. Ex alio barbaræ ge tes, ex alio Persarum populi descendunt. E qu bus nonnulli Brachmanorum vitam, & vicina in stituta sectati sunt. Alii apud Arabiam conse runt: Ex quorum posteris nonnulli etiam in gyptum dispersi sunt. Inde denique & Indor quidam & Ægyptiorum * circumcidi didicere, purioris observantiæ esse quàm cæteri, licèt p cessu temporis quamplurimi eorum, ad impie tem verterent argumentum & indicium castit

* Vide Anastasium Sinaitam quæst. 28. ubi ab Ismaëlis pos didicisse circumcisionem Ægyptios tradit. Quod sane v est quam ab Ægyptiis illam accepisse Abrahamum, Isaa Jacobum, ut affirmat Julianus apud Cyrillum Alex. lib contra Jul. p. 354. Confer quæ contra Spenceri & Mars sententiam, qui ab Ægyptiis Judæorum circumcisionem dubitant repetere, disputant Ramiresius c. 4. pentecont & Cotelerius ad Epist. Barnabæ c. 9. ne alios jam memor

Eustatius Antiochenus in Hexaëmeron p. 58.

Cum Abrahamum ἄριστον Ἀστρονόμον fuisse, & ex Astrorum motu & mutationibus non ipsa sed eorum Conditorem DEum colendum docuisse, notasset:

πρὸς γοῦν τὴν δόξαν αὐτοῦ ταύτην οἱ Χαλδαῖοι, καὶ οἱ τὴν Μεσοποταμίαν οἰκοῦντες διεφέροντο, καὶ ἀντεῖχον αὐτῷ. καὶ ἀναστὰς ἐκεῖθεν κατὰ πρόσταγμα Θεοῦ τὴν γῆν τῶν Χαναναίων κατῴκησε. λιμοῦ δὲ καταλαβόντος δεινοῦ, εἰς Αἴγυπτον παρεγένετο, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀλλήλοις ἀντιδοξοῦντας, καὶ τὰ νόμιμα ἑαυτῶν διαπτύοντας, καὶ ἀνατρέποντας, ἀπέδειξεν ἅπαντας αὐτοὺς μηδὲν ἀξιόλογον μηδὲ φρονοῦντας, μηδὲ θεσπίζοντας. καὶ θαυμασθεὶς ἐπὶ συνέσει, καὶ σοφίᾳ πολλῇ τὴν ἀριθμητικὴν αὐτοῖς, καὶ τὴν ἀστρονομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἄπειροι τούτων ἐτύγχανον οἱ Αἰγύπτιοι. μαθόντες δὲ ὕστερον τοῖς Ἕλλησι μεταδεδώκασιν. ὑποστρέψαντι δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τῷ Ἀβραὰμ υἱὸς Ἰσ-

Contra hanc sententiam Chaldæi, & Mesopotamiæ incolæ plura disputabant, & ab eo discrepabant, qui mandato Dei inde egressus, *Gen.* 12, 1. terram Chananæorum habitavit, deinde cum fames ingens eam regionem vexaret, Ægyptum advenit, *Gen.* 12, 10. atque Ægyptios qui variis sentientes, legésque proprias pessundantes, evertebant, instruxit, nihil eos vel momenti, vel ponderis cogitare, neque decernere; quare propter prudentiam, sapientiamque, summa cum admiratione laudatus, Arithmeticæ illis, Astrorumque artem tradit; ante enim illius accessum, harum scientiarum Ægyptii rudes erant, quibus imbuti, eas

μαὴλ ἐγένετο ἐκ τῆς παιδίσκης Ἄγαρ, ἐξ ἧς τὸ ἔθνος Ἀγαρηνῶν τε, καὶ Σαρακηνῶν συνέστη. τὸ δὲ τῶν Ἰσμαηλιτῶν ἐκ τοῦ Ἰσμαὴλ.

postea cum Græcis com municarunt; reversi que Abraam ex Ægypt Genes. 16. 4. filius Ism nascitur ex ancilla Ag quæ Agarenis, Saracenisque, quemadmodu Ismaëlitis Ismaël origo fuit.

Cæsarius quæst. XLVI.

ΚΑὶ πῶς ἡ γραφὴ * ἀστρολόγον τὸν Ἀβραὰμ λέγει: πῶς δὲ καὶ ἑτέρους πλείστους εὑρίσκομεν ἀπὸ ἄστρων πολλὰ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς λέγοντας· ὅτι φονικὸν ἀποβήσεται τὸ παιδίον αὐξούμενον, ἢ μοιχόν. τὸ δὲ ἕτερον νηφάλεον καὶ σωφρονέστερον καὶ εὐτυχὲς διὰ τὸ ἄστρον;

QUomodo verò Scriptura astrologum dicit Abrahamum, aut quomodo & alios invenimus plurimos, qui astris mnlta apud nos quæ fiunt prædicunt, veluti quòd hic infans adultus, in homicidam evasurus sit, aut adulterum: ille verò in sobrium & modestiorem fortunatum, beneficio sideris?

Ἀπόκρισις.

Responsio.

Ἡ μὲν ἱστορία τὸν πατριάρχην Ἀβραὰμ ἀστρονόμον φάσκουσα, οὐ

PAtriarcham quidem Abrahamum historia astronomum vo

* Nusquam SS. literæ Abrahamum Astrologum vocant, à DEO jussus est cælum suspicere & numerare stellas. XV. 5. de quo loco præter interpretes vide Episcopium cut. Theol. p. 30. & Jo. Markii Exercitationem cam V.

δέπω αὐτὸν θεοποιεῖν ἢ σέβειν τοὺς ἀστέρας παρίστησιν. ἀλλὰ πρὸς γεωργίας καὶ ἐπομβρίας αὐχμούς τε καὶ χειμῶνας προσέχειν αὐτοῖς ὁ Πατριάρχης πιστεύεται· καὶ ταῦτα πατρὸς ὑπάρχων ἕλληνος, τοῦ θάῤῥα, καὶ χαλδαίοις συνδιάγων, πολυθεΐαν πυρέττουσι. οὐ γὰρ κατὰ ἀστρονομίαν ἀλλὰ θεοσέβειαν πρῶτον ἑαυτῷ, εἶθ' οὕτως ἰσαὰκ τῷ παιδὶ τὸ σιδήριον τῆς περιτομῆς τεθηγμένον ἐπήγαγεν. οὐδὲ κατὰ ἀστρονομίαν ἀλλὰ θεηγορίαν ἐκ τῆς ἀγόνου καὶ παρήλικος συμβίου τὴν ἐκείνου γέννησιν ἐπιστώσατο, περὶ ἧς ἐκ νέας καὶ ἤδη σφριγώσης τῆς ἡλικίας, μέχρις αὐτῆς πολιᾶς καὶ βαθυτάτου γήρους, ἀλλήλοις συγκαθεύδοντες, οὐδέπω ἀστρονομίας ἐπείθοντο, οὐδ' ἂν πάλιν τοῦ ἀστροτέκτονος τὸν παῖδα, πειραστικῶς αὐτὸν θύειν προστάξοντος, οὐδ' ἄστροις ἑπόμενος, ἀλλὰ θεῷ πειθόμενος, τὴν χαλδαίαν

cans, nusquam ponit ipſum pro Diis habuiſſe vel coluiſſe ſtellas. Verum ad agriculturam & imbres, & ſiccitates tempeſtatesque ipſa obſervaſſe patriarcha creditur, ut qui patre genitus eſſet Gentili Thare & cum Chaldæis verſatus, qui multitudinem Deorum credebant. non enim juxta leges ſiderum, ſed juxta pietatem in Deum primum ſibimetipſi, & deinceps Iſaaco filio circumciſionis acutum cultrum adhibuit. Neque ſecundum aſtronomiam, ſed divinam promisſionem ex ſterili & decrepita conſorte ſobolem ſe procreaturum credidit, cum qua ab adoleſcentia & florenti ætate usque ad ipſam canitiem & extremam ſenectutem verſatus erat. Nunquam certé aſtronomiæ paruit, ne tunc quidem, quum aſtrorum opifex

τῇ Μεσοποταμίᾳ Συρίας ἀμείβεται.

per tentationem filium immolare præcepisset. Neque astra sequens, sed Deo obediens, Chaldæam cum Mesopotamia Syriæ permutat.

Liber Cosri p. 316. edit. Buxtorfii.

Rabini nostri super id quod scriptum est: *Et eduxit eum foras* Gen. XV. ἀλληγορίζοντες dixerunt Deum dixisse Abrahamo: egredere de Astrologia tuâ, omni scientia naturali dubia (i.e. desere & abjice eam.) *His similia Bar Schesches in Responsionibus suis, notante Buxtorfio.*

Cosmas Indopleustes lib. V. Topographiæ Christianæ p. 219.

Ἀπὸ μὲν τῶν Χαλδαίων, Ἀστρονόμων ὄντων καὶ Ἀστρολόγων, πιστότατον αὐτὸν εὑρηκὼς μεταφέρει πρὸς τοὺς γόητας τοὺς λεγομένους Καρηνοὺς, κἀκεῖ πιστὸς ἀναφανεὶς κελεύεται τῶν εἰδωλολατρῶν τὴν γῆν οἰκεῖν. κἀκεῖ ἀνώτερος εὑρεθεὶς καὶ πρὸς οὐδεμίαν τῶν τρίων ἐκκλίνας τὴν ὁδὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σέβας καὶ τὰς κελευ-

Abrahamum ex Chaldæis, astronomis & astrologis illis, fidelissimum deprehensum, transfert ad præstigiatores Carenos, * ibique fidelis repertus, jubetur Chananæorum idololatrarum terram incolere. Cum ibi quoque commorans animo ... superior deprehenderetur, neque ad ullam me-

σεις,

* In Charan sive Carrhis, quo Abraham ex Chaldæa concessit

ςης τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ὑποκύψας, τῶν μεγάλων ἐπαγγελιῶν καὶ δωρεῶν ἠξιώθη ἀκουστὴς γενέσθαι.

moratarum trium viarum declinaret, ſed cultui & mandatis DEI ſeſe pronum ſubjiceret, magnis DEI promiſſis & donis dignus habitus eſt.

Andreas Chriſtianus Eſchenbachius libro de Poëſi Orphica p. 156.

Arabes narrant; verum fictumve ſit: Abrahamum, quamprimum in lucem editus fuiſſet; quo tutus a Chaldæorum inſidiis ſervaretur; qui ei Necem intentabant, quod Diis ſuis. Hunc Hominem fatalem fore, Aſtrologorum Vaticinia ceciniſſent; à Patre, Speluncæ cuidam commiſſum & incluſum fuiſſe: inibique detentum, donec Virilis Ætas, & Periculi Oblivio, eum a Chaldæorum Minis vindicaſſent. Inde egreſſum aliquando Noctu, primum Oculorum ictum, ſudo & ſereno cœlo, ad Aſtra direxiſſe: cumque diu attonitus, & quaſi extra ſe raptus in Obtutu illo Cœleſti defixus hæſiſſet; &, dum ſingulas luſtrat & miratur, tandem in Veneris Stellam, Lucidam illam & Scintillantem, incidiſſet; ibi vero ſubita quadam, & Venerationis plena Religione, Mentem ejus ita perculſam fuiſſe; ut Humi proſtratus, ſpecioſum iſtud Sidus adoraverit: alta ſimul & ſonora Voce inclamans: Hic eſt Deus meus, & Creator meus. Non multo poſt autem, cum Luna inte-

rim ſurrexiſſet, pura & ſerena; nec tantum illam Alteram, ſed totum reliquuum Stellarum Agmen ſuo Splendore viciſſet, & non parum earum ſpecie detraxiſſet; toto Vultu, verſus Hanc delatum priorem Sententiam mutaſſe: & hanc Solam, hanc Unicam, Deum ſuum & Creatorem ſuum ſalutaſſe. Dum vero hoc agit, dum ſtupet, dum trepidat, dum veneratur; Ecce, jam purum & plenum Solis Jubar, Cacumen Montis ſuperaverat. Refugiſſe ad primum adſpectum Abrahamum, & utraque manu Vultui objecta, quantum pedibus valebat Speluncam ſuam repetiiſſe. Mox, viſo novæ Telluris, Radiis Solaribus colluſtratæ, ſpecioſo habitu; deprehenſa Stellarum omnium, & inter has, Ipſius etiam Lunæ Fuga; quin, Ipſum Se quoque, blandisſimo, tepentis auræ, inſveto ſibi antea, Calore, Animatum: Totum erga hujus Sideris Majeſtatem converſum; demisſis Oculis, Veniam primo præcipitis ſui temerarii Judicii rogaſſe; Inde, Formidine ſimul & Amore erga hoc auguſtisſimum Sidus plenum, Alta, qua poterat, Voce proclamaſſe: **Tu, Tu**: quicunque demum es, es vere Deus meus, es Creator meus, quo Splendidius, quo Altius, quo pulchrius nihil, ne excogitari quidem, poteſt. Et jam Vota Cultumque meditatum fuiſſe: Cum ſubito ei adſtiterit Angelus, qui ei, retracto inde, Verum Deum Verumque DEI Cultum deinceps commonſtraverit.

CX. Anni solaris ratio & nomina XII. mensium ab Abraamo tradita.

Georgius Syncellus p. 312. Chronographiæ.

Ἕλληνες δὲ παρὰ Χαλδαίων εἰς Αἰγυπτίους διὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ, ὡς ὁ λόγος, τὴν αὐτὴν ἐλθοῦσαν γνῶσιν παραλαβόντες καθ' Αἰγυπτίους τξέ ἡμερῶν τὸν ἐνιαυτὸν ἐλογίσαντο.

Græci descendente à Chaldæis ad Ægyptios per Patriarcham Abrahamum, ut fama fert, ista cognitione aucti, annum similiter ut Ægyptii diebus trecentis sexaginta quinque computarunt.

Confer quæ idem Syncellus p. 98.

Honorius Augustodunensis lib. 2. de temporibus c. 5. p. 78.

Hebræi auctore Moyse * sic menses nominant, incipientes ab Aprili in quo pascha celebrant, *Nisan, Jiar, Sivan, Thamuz, Ab, Elul, Tisri, Marchesvan, Chisleu, Thebet, Shebat, Adar.* Ægyptii vero auctore Abraham menses à Septembri computant, sicque eos vocant: *Thoth, Paophi, Athyr, Choiac, Tybi, Mechir, Phamenoth, Pharmuthi, Pachon, Payni, Epiphi, Mesori.* Græci autem Phoroneo auctore, à Decembri menses inchoant, *Apellæus, Audynæus, Peritius, Dystrus, Xanthicus, Artemisius, Dæsius, Panemus, Lous, Gorpiæus, Hyperberetæus, Dius.* Romulus Romanis

* In libro Jezirah quem Abrahamo Judæi tribuunt, mensium Hebræorum nomina occurrunt p. 205. edit. Rittangelii, quæ ex illo repetit liber Cosri p. 307. edit. Buxtorfianæ.

manis decem menses ordinavit, quorum primum Martium à Marte qui in hoc mense in Phrygia natus est nominavit &c.

CXI. Scriptum Abrahami de Astrologia Apotelesmatica.

Opus Astrologicum sub Abrahami Patriarchæ nomine videtur lectum esse à Vettio Valente Antiocheno MS. & Julio Firmico, qui ambo inter Astrologos scriptores Petosirim, Necepsonem, Critodemum aliosque, etiam Abrahami mentionem faciunt, eumque allegant. Laudatur etiam sed junior ni fallor Abrahamus Judæus Astrologus ab Albohazen Itali, Abenragelis F. p. 400. De Vettii testimonio vide Dodwelli diss. de tabulis cœli §. 5. in Spicilegio Grabiano T. 1. p. 331.

CXII. Scriptum de somniorum interpretatione.

Suidas in Ἀβραάμ.

Ἐκ τούτου καὶ τὰ ὀνείρων βιβλία ἐσφετερήσαντο Ἕλληνες. καὶ μάρτυς Ἰωσὴφ ὁ πανθαύμαστος ὁ τούτου ἀπόγονος, ὁ τοῦ Φαραὼ τὰ ἐνύπνια ὡς ἔμελλον ἀποβήσεσθαι διηγούμενος. Τοῦτό μοι καὶ Φίλων ἐξ Ἑβραίων

Ab hoc etiam somniorum libros Græci sibi vindicarunt. Et testis pronepos ejus, admirandus ille Josephus, qui Pharaonis somnia sic ut erant eventura, exposuit. Quod & Phi-

φιλο-

φιλόσοφος ἐν τῷ τοῦ πολιτικοῦ βίῳ συνεπιμαρτυρήσεται, Φίλων περὶ οὗ ἐρρέθη, Φίλων πλατωνίζει ἢ Πλάτων φιλωνίζει.

lo *confirmat, Philosophus Hebræus in Josephi vita sive libro de vita civili, Philo ille de quo fertur proverbium aut Philo Platonizat, aut Plato Philonizat.

CXIII. Liber Jetzirah tributus Abrahamo.

Richardus Simon Catalogo scriptorum Judaicorum, quem libro tertio Historiæ Criticæ V. T. subjunxit:

Plerique Judæi, Patriarchæ Abrahamo librum Sepher Jetzira, id est *Creationis*, sæpius excusum tribuunt. Editione Mantuana in 4. usus fui, cui adjuncti sunt Commentarii † Rabbinorum Abraham ben Dior, Mosis Botrel, Mosis Bar-Nahman, Sadiæ Gaon, Rabbi Eliezer. Etsi libellus sit tam paucis constans foliis, paucos tamen videre est libros, quorum Codices Manuscripti adeo varient ac Codices istius libelli.

Jo.

* De Josepho hoc confirmat Philo, non de Abrahamo, ut ex Svida male intellecto Cornelius Agrippa c. 39. de vanitate scient. *Circumferuntur libri sub Abrahami nomine, quem Philo in libris de Gigantibus & de civili vita asserit somniorum solutiones primum adinvenisse.*

† Præter hos commentarios & MStas (quarum Strimerus in labiis dormientium meminit) *Josephi ben Usiel*, Jeremiæ ut ajunt discipuli additiones, exstant etiam commentarii *R. Aaron Magni*, *R. Judæ Levi*, & clavis in librum Jetzirah edita à Judæo Pragensi *R. Scheptel Horwitz* sub titulo שפע טל *abundantia roris*, Hanov. 1612.

Jo. Stephanus Rittangelius ad librum Jetzirah, p. 36.

Abrahami liber, Jetzirah inſcriptus, cæteris omnibus Rabbinorum ſcriptis arte, difficultate, & ætate mihi videtur præferendus.

Petrus Lambecius lib. 1. prodromi Hiſt. literariæ p. 52.

Liber Cabbaliſticus ספר יצירה ſive *Sepher Jezirah* h. e. *Liber creationis ſive formationis rerum* etiamnunc extat, & Patriarchæ Abrahamo perperam attribuitur. Continet autem majore ex parte Pythagoricam philoſophandi rationem ex literis & numeris, & præfixas habet *tringinta duas Semitas Sapientiæ*, quibus ſubjungitur capitis primi ſectio prima interprete Joan. Stephano Rittangelio his verbis: *Cum triginta & duabus ſemitis mirabilibus Sapientiæ exſculpſit* יה יהוה *Exercituum Deus Iſraël, Dii viventes & Rex ſeculi, Deus miſericors & gratioſus, ſublimis & exaltatus, habitator æternitatis, excelſus & ſanctus, Nomen ſuum cum tribus numerationibus, Numero, Numerante & Numerato.* Cæterum, fingitur hic liber ab Abrahamo compoſitus ante vocationem divinam & transmigrationem in terram Chanaan, ut apparet ex cap. 5. ſect. 4. ſive ultima, p. 208. quæ eodem Rittangelio interprete ſic concepta eſt: *Et poſtquam Abraham pater noſter reſpexit & ſpeculatus eſt, & quod ſpeculatus eſt, exaravit, & exſculpſit & adeptus eſt, apparuit ei Dominus univerſi, & voca-*

vit eum dilectum suum, (*Es. XLI.*) *& incisum est ei & semini ejus fœdus, & credidit in Tetragammaton & reputatum est illi ad justitiam. Incidit cum eo fœdus in decem digitos pedum suorum, quod est circumcisio, & inter decem digitos manuum suarum, & est lingua; & alligavit viginti. duas literas linguæ ejus, & revelavit ei mysterium earum. Attraxit eas in aqua, accendit eas in igne, succendit eas in septem*, effudit eas in duodecim signis cœlestibus.* Sic desinit liber *Jezirah.* ** Cujus quidem auctor, ut modo dixi, falso creditur *Abrahamus* Patriarcha, in eaque sententia doctissimus Dionysius Vossius existimat etiam *Maimonidem* fuisse, dum lib. de Idololatria §. 9. postquam & Abrahami, & domesticorum ipsius ab Idololatria ad unius veri DEI cultum conversionem narravit, subjungit: ושתל בלבבם העיקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו h. e. *Infixitque* (Abrahamus) *animis eorum* (sc. virorum domus suæ) *magnum hoc fundamentum* (sc. unius veri DEI cultum) *composuitque libros de eo, & filio suo Isaac indicium ejus fecit.* Ad quem locum jam memoratus Dionys. Vossius hæc annotat: *Composuitque Abrahamus libros, nimirum* ספר היצירה, *librum creationis: qui hodieque, si inscriptioni credere fas est, extat. Mirum non inter Canonicos S. Scripturæ libros eum thesaurum à Cabbalistis reponi: quippe per quem sese miracula quoque facere posse asserant,*

vide

* Planetis.

** Hanc conclusionem libri Jetzirah laudat etiam liber Cosri p. 317. edit. Buxtorfii. *Fragmenta* tantum *quædam* libri Jetzira hodie teri, scribit Salomon Zevi in theriaca Judaica p. 23.

vide Gemaram Sanhedrin cap. 7. Alii auctorem ejus es R. Aquibam volunt. Hæc Vossius. Qui ut merito eos ridet, qui librum *Jezirah* Abrahamo attribuunt, sic recte monet, eundem librum ab aliis adscribi *Rabbi Aquibæ* seu *Akivæ*, †† qui circa annum Æ. C. sec. Calvis. 135. floruit, & in bello Adriani Imp. contra Judæos à Romanis fidiculis excarnificatus obiit. Idem enim testatur Sixtus Senens. Biblioth. sanct. lib. 2. his verbis: *Fertur apud Hebræos liber sub nomine Abrahæ Patriarchæ, cujus est inscriptio* יצירה *Jetzira, id est, de creatione, quem non parum literati assignant Rabbi Akibæ.* Affirmat hoc quoque Vir Clarissimus Joan. Buxtorfius in Bibliotheca Rabbinica his verbis: יצירה *Jetzirah, liber creationis. Liber Cabalisticus celebris, qui tribuitur Abrahamo Patriarchæ, ut titulus præ se fert, & Author libri Juchasin testatur, ut & alibi in Abbreviaturis diximus. Quidam attribuunt eum R. Akivæ, unde in præfatione secunda Zohar Mantuani scribitur* * מי התיר לר׳ עקיבא לכתוב ספר יצירא וקר אהו משנה שהיתה שומה בפיהם בקבלה מאברהם אבינו וכו *In libro Cosri Orat. 4. Num. 25. scribitur de hoc libro:* † ספר יצירה והוא

†† Librum Jetzirah R. Akibæ, Gamalielis discipulo, tributum licet itidem Cabbalisticum, longe diversum esse ab eo quem Rittangelius edidit, notatum Wagenseilio in Sota p. 98. Multi tamen confundunt, ut Jo. Crojus in specimine conjecturarum per librum Akibæ de Creatione illum ipsum intelligens, quem Abrahamo Judæi tribuunt. Sed & in hujus Codicibus MSS. magna est diversitas, ut propter illam forte pro diverso illum libro habere potuerit Wagenseilius.

* *Quis jussit R. Akibam scribere librum Jetzirah?*

† Edit. Buxtorfii p. 301. *Ex his est liber Jetzira Abrahami Patris nostri, qui est profundus & longam requirit explicationem*

והוא לאברהם אבינו והוא עמוק ופירושו ארוך על אלהותו ואחדותו בדברים מתחלפי מתרבים מתרבים מצד אבל הם מתאחדים וכו׳ *Vide illic plura & Commentario. Mentio ejus in Talmud Sanhedrin*** *cap. 7. fol. 65. 2.* Hæc Buxtorfius. Ejusdem libri etiam Gilbertus Genebrardus Chronograph. general. lib. I. pag. 44. hanc facit mentionem: *Abraham in quodam Græcorum canone libros conscripsisse asseritur. Quod & affirmat Mahometes in Alkorano. Hebræi hodie libellum Jetzira, de formatione rerum, ejus nomine ostentant, ubi philosophatur ex literis & numeris, more Pythagorico, & jacit fundamenta Cabbalæ illius vanissimæ, de qua alibi. Quare est supposititius.* Audi insuper Simonem Judæum, qui à Joan. Reuchlino libro primo de arte Cabbalistica, ubi præcipui Cabbalistici libri recensentur, de Abrahami Patriarchæ scriptis, & nominatim quidem de libro Jetzira sic loquens introducitur: *Citantur ab hominibus fide dignis Henoch libri & Abrahæ patris nostri.* Et paulo post: *Utimur autem non adeo librosi, attamen pro nostra virili, Abrahæ libro patris nostri, cui est inscriptio* יצירה *de creatione: quem non parum literati quidam assignant Magistro Akiba, profecto nobilibus scholiis ornatum, ut qui alioquin existat reconditus & obscurus.* Item libro tertio: *Prisca igitur ætate motus inde pater noster Abraham dixit, ut in libri Jetzira cap. 2. legitur: Aleph cum*

omnicationem, docens de DEO & unitate ejus, verbis variis & multiplicibus sed eodem tendentibus. Plura deinde ex eodem affert in medium.

** Verba sunt in Gemara c. 7. §. 9. edit. Cocceji: *R. Chanina & R. Hoschaja pridie Sabbati solebant in libro Jetzirah legere. Ita contingebat ipsis vitulus trimus quem Sabbato opularentur.*

omnibus & omnia cum Aleph, haud secus atque Beth cum omnibus & omnia cum Beth, & ita de singulis. Quare ut exemplo id fiat manifestius, viginti duo alphabetha producam in medium, quæ in eodem creationis volumine Abraham scite admodum & utiliter ordinavit. Hæc Simon ille apud Reuchlinum; ubi & multo plura, quæ hic ob prolixitatem commode inseri non possunt, invenies. Cæterum quod ad editiones libri Jetzira attinet, excusus ille est primum, quod sciam *. *Mantuæ in 4to cum commentariis R. Abraham ben Dior, R. Mosis ben Nachman, R. Mosche* בוטרלו *Botrillo,* (Botril,) *R. Saadiæ Gaon & R. Eliesor* גרמישא (de Garmiza) *anno Christi* 1562. Recentissima autem editio est, cujus titulum subjunxi: ספר יצירה *id est, LIBER JEZIRAH, qui Abrahamo Patriarchæ adscribitur, una cum Commentario Rabbi Abraham F. Dior super 32. Semitas Sapientiæ, à quibus liber Iezirah incipit: translatus & notis illustratus à Ioanne Stephano Rittangelio** Linguar. Orient. in Elect. Acad. Regiomontanæ*

Prof

* Etiam latine editum cum scholiis à *Guil. Postello* Paris. 1552. ut notat Theophilus Spizelius in specimine Bibliothecæ Universalis, cui adde quod latine itidem habetur inter Jo. Pistorii scriptores Cabbalisticos Basil. 1587. in fol. T. I. p. 869. Auctorem versionis Jo. Morinus suspicatur *Jo. Reuchlinum* qui est ni fallor Postellus. Præter editionem Hebraicam Mantuanam in qua textus sive τὸ κείμενον quadrato charactere, & commentarii nitide & diligenti cura excusi sunt, exstat quoque *Veneta* in 4. cujus Spizelius, & *Pragensis* in 4. cujus Strimerus in labiis dormientium meminit, indice dictorum S. Scripturæ locupletatam esse testatus. *Sablonensis* item, cujus apud Sgambatum mentio.

** Rittangelius in præf. *Propositum mihi est, si manus Domini in bono super me fuerit, cæptisque meis adspiraverit,* ...

tantum

Prof. Extraordinario. Amstelodami apud Ioan. & Iodoc. Iansonios an. 1642. in 4to.

Julius Bartoloccius de Celleno T. I. Bibl. Rabbinicæ p. 15.

Abraham Patriarcha, credentium secundum communem sententiam omnium Kabbalistarum perperam scripsit ספר יצירה Sepher Jetzirà i. e. librum formationis, plane Kabbalisticum, & ex quo quotquot de Kabbala scripserunt, tanquam ex turbido fonte biberunt, & hauserunt totam illam tam sublimem & reconditam Judæorum Theologiam, quam mysticam vocitantes, de ea mira jactitant & effutiunt Judæi.

Jo. Plantavitius de Pausa Eisc. Lodovensis in Bibl. Rabbinicâ num. 243. p. 578.

Jetzirah, Creatio, sive liber de Creatione. Totus hic liber ænigmaticus est & Cabbalisticorum omnium celeberrimus. qui Abrahamo Patriarchæ vulgo tribuitur, & sub hoc titulo prælo editur, sed perperam, ut Hebræorum peritissimi fateri coguntur, teste Abrahamo Zacuth in libro Juchasin. Unde quidam illius auctorem faciunt R. Akivam,

tantum integrum librum Jezirah cum omnibus Commentariis suis, sed plures ad hoc negotium utiles tractatus latinitate donatos in publicam lucem edere. Sed non potuit stare promissis fato interceptus, uti nec *Jo Crojus*, qui librum Jetzirah cum qvinqve Commentariis latine propediem se daturum scripsit A. 1632, in specimine conjecturarum ad quædam Origenis & Epiphanii loca f. 29. edit. Oxon. ad calcem S. Irenæi.

paullo poſt Maſſoretharum * tempora. Excuſus Mantuæ in 4. typis Jacobi Cohen ſeu ſacerdotis, an. 322. ſub Dominio Guillelmi Gonzagæ, una cum quatuor variorum Rabbinorum expoſitionibus ad latera textûs appoſitis, & quibuscunque circulis, orbiculis, rotulis & tabulis, quibus omnes uti ſolent Cabbaliſtæ, ut ſuas nænias nugasque magis commendent. Notat autem eruditiſſimus Morinus Exercitat. 2. cap. 7. in Pentateuch. Samarit. Libri hujus autorem originem permutationi ** quæ tertiam conſtituit Cabbalæ partem, dediſſe, quem conſulere potes, ſi lubet.

Conferri etiam poſſunt Rich. Simon lib. II. Epiſtolar. ſelect. 27. Hottingerus in ſpecimine Pſeudepigraphias V. T. Enneade diſſ. p. 9. ſeq. Morhofius lib. I. Polyhiſtoris c. 10. §. 23. Placcius Theatro Pſeudonymor p. 4. ſeq. & Io. Franciſcus Buddeus introductione ad Philoſophiam Hebræorum p. 102, 105. ſeq.

* Jo. Morinus Exercitatt. Bibl. p. 374. hoc colligit exinde, quod cum litteras Hebraicas in omnem partem ſusque deque verſet, punctorum vocalium ne meminit quidem. Sed nos juniores Cabbaliſtas circa puncta vocalia luſibus ingenii ſui multum indulgere accepimus, uti Abrahamum ben Mordochæi Aſullai in libro חסד לאברהם aliosque.

** Notum eſt tria eſſe Cabbalæ literalis genera 1.) *Gamatriam*, ſive arithmeticam vocabulorum quorum literas pro numeris accipiunt ſupputationem, & per vocabula quæ æqualem numerum referunt interpretationem. 2.) *Notaricon* ſive [illegible]tationem ex primis, poſtremis vel ſingulis literis cujusque vocabuli, ut ex illis vel unum vocabulum componatur, vel ſingulæ literæ totidem vocabula quorum initiales ſunt ſignificent. 3) *Temuram* ſive anagrammaticam permutationem aut acceptionem literæ pro litera.

Scipio Sgambatus in Archivis V. T. p. 193.

Ietzira, seu Formatio, Liber est Kabbalæ prima rudimenta & arcana præcipua continens, proculdubio antiqvus; ut brevitas ipsa, & stylus docent. Sed non ejus antiquitatis, ut possit Abrahamo tribui. Passim adscribitur R. Akibæ: cui sententiæ, quam secutus est Genebrardus, & Capnio lib. II. de Kabbala, non repugno. Non desunt multi tamen, qui tueri velint eum librum revera esse Abrahami, ut ejus Interpretes. Extat excusus Venetiis, Sablonetæ, & alibi cum quadruplici Commentario. Mantuæ quoque cum triplici. * R. Abrahami Ben Dior, R. Moysis Maimonidis, ** R. Moysis Botaril. Finis libri est docere, omnia â Deo emanare, quod argumentum ab eo susceptum esse dicunt Interpretes in eum finem, ut Chaldæos oppugnaret, à quibus alia rerum principia ponebantur. R. Abraham Ben Dior ait, hujus libri partes esse tres; primam, quæ agit de Mundo; secundam, quæ de motu, & tempore; tertiam, quæ de Anima. Quare Symbolum hujus libri ait esse עשן, quæ vox *Fumum* significat, libri obscuritatem, & sublimitatem eâ voce, ut ajunt, indicante, nam singulis literis singulas dictiones significat: ע״, עולם Mundus: ש״, שנה *Annus* ן״, נפש *Anima*. Exordium libri tale est: בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה *In triginta duabus portis admirabilibus Sapientiæ.* Quas portas fusè explicat

* Imo quintuplici, nam R. Saadiæ Gaon, & R. Elieseris de Garmiza etiam commentarius in illa editione habetur.

** Imo R. Moysis ben Nachman, qui à patria etiam dicitur Gerundensis.

plicat ibi R. Abraham ex libro Job. Librum hun non esse Abrahami probare me posse existimo, v ex eo, quod inter Dei nomina habeat hoc quoqu *Deus Israel.* Constat autem Abrahamum mortuu multo ante, quam Jacob vocaretur Israel. Se Hebræi quibus hoc objeci, negabant huic argu mento se cessuros, tum quod Abrahamus Proph ta esset, ac nomen imponendum suo nepoti sci potuisset, tum quod ipsemet vocatus esset Israe ut ipsorum traditio habet in *Bereschith Rabba* sec LXIII. Sed neque hoc facile credendum, nequ illud bene solvitur. Nam hoc Abrahami scriptur Prophetia non est.

CXIV. Liber de Magiæ modis & effe ctibus.

Jo. Wulferus in animaduersionibus ad Salomon Zevi theriacam Judaicam p. 70.

MAgnæ certè temeritatis videtur, Abrah mo, Librum Jetzira, adscribere, eum que tantarum præstigiarum Autorem facer in tanto inprimis doctiorum dissensu, qui Akibæ potius, quam Abrahami, opus id e istimant. Novi equidem in ipsius Jeziræ t tulo המיוחס לאברהם ע״ה Abrahamo tribui; quo tamen colore, exploratum n habeo. Interim egregium huic mendacio cum fecit *R. Moses Butrillo in suo Commentar init.* qui caussam conscripti ab Abrahamo hujus l

bri hanc tradit אברהם אבינו ע"ה כתב הספר הזה והוא מורה האנשים הנבוכים בהשקפת העיון האמתי בענין האמונה הברורה והנה אברהם אבינו ע"ה עשה זה בנגד חכמי דורו שהיו חולקים על ענין האחדות כאשר כתב רבינו סעדיה ז"ל בספר הנקרא אבן הפילוספי וז"ל בשער ראשון : חכמי הכשדיים היו חולקי על אברהם אבינו באמונתו: *Abraham Pater noſter f. m. conſcripſit Librum hunc, eôque ipſô viam iis oſtendit, qui animi quadam cœcitate ducti, veram fidem non contemplantur. Scripſit autem eum contra Sapientes ſeculi ſui, qui unitatem DEI impugnabant, ſicut R. Saadias f. m. in libro, quem Lapidem Philoſophorum nominavit, Cap. I. ait, cujus hæc ſunt verba: Sapientes Chaldæorum contra Abrahamum in fide diſputabant &c.* Sunt tamen & alii, qui, quemnam hujus ſcripti Autorem facerent, dubii hærent. Ita *Aſis Rimmonim ab initio:* וכן בספר יצירה המכונה לאברהם אבינו ע"ה ויש מכנים אותו לר' עקיבא ואין הסכמה בזה *Librum Jezira Abrahamo à nonnullis tribui*, ait, *à quibusdam autem R. Akibæ, nec omnium hac de re eandem eſſe ſententiam.* Conf. doctiſſimum Commentarium R. *Muſcato in Cosri Orat. IV. num. 25.* Fabulæ autem ſunt, Abrahamo, Viro piiſſimo, id libri adſcribere velle; eô inprimis tempore, quo ex idololatrica Chaldæorum Patria, Ur, emigrandi adeo lætus Divinæ voluntati obſequebatur, ut Pater etiam credentium à DEO vocatus fuerit. Eo pejus vero & hoc eſt, quod ſanctiſſimum Virum, alium etiam librum, * conſcripſiſſe ſomniant, in quo, per no-

* Inter eos quorum libri Magici circumferuntur, *Abrahamum* quoque

mina Diabolica, patrandi miracula modum osten-derit, quô, an qvid tantô Patriarcha indignius di-ci posſit, ſummoperè dubito. Expreſſe tamen id legitur in *Niſchmat chaym Orat. III. Cap.* 29. אברהם אבינו עשה מסכתא שהיו סדורים בה כל סדרי כשוף ופעולותיו מכחות הטומאה כמו שחבר ספר היצירה *Abraham Pater noſter compoſuit Ma-ſichtam, in qua traditi erant omnes modi Magiæ, & effectu ejus per potentiam immundorum Spirituum, quemadmo-dum Librum Ietzira conſcripſit de Nominibus ſanctis.* Ipſum illud autem, quod, bonorum Angelorum ope, confici poſſe, librum Jetzira docuiſſe, *Iore Deah num.* 179. fingit, idque omne absque ullo Magiæ crimine, licitum vult, majoris nobis momenti neu-tiquam erit, quam ipſi R. Jerucham videbatur, qui *Beth Joſeph* annotante, ע׳ ספר יצירה זהו מעשה שדים *omne id, quod per eum librum conficitur, Diabo-li præſtigias eſſe*, aſſeruit.

CXV. Abrahamus de reſurrectione mortuorum à DEO edoctus. Colloquium DEI, Satanæ & Abrahami.

Bartholomæus Herbelotus in Bibl. Orientali p. 15. 16.

NOus trouvons dans le chapitre deuxieme de l' Alcoran intitulé *Bacrah*, qu' Abraham fit cette priere a Dieu : Seigneur, faites moi voir comment vous reſſuſcitez les morts. Le Sei-gneur lui repondit : N' avez-vous pas la foy ? Oui, Sei-

quoque nominat Cornelius Agrippa & Jo. Wierus in locis ſupra p. 112. allegatis.

Seigneur, mais je vous fais ſeulement cette demande pour contenter mon cœur. Caſchiri dans ſon livre intitulé *Fetouhat*, dit qu'il y a pluſieurs ſortes de reſurrections, de même qu'il y a pluſieurs ſortes de créations. Il y a des choſes que Dieu a créées avec ſa ſeule parole en diſant, ſoit fait; Il y en a d'autres auſquelles il employe la main; & enfin nous en trouvous quelques unes, dans la production deſquelles il ſemble qu'il ait employé la voix & la main. Il a creé dés le commencement le Ciel & la Terre d'une ſeule parole, il a formé enſuite l'homme, & les autres animaux avec la matiere, & par le concours des cauſes ſecondes, qu'il avoit déja creées: Or comme Abraham connoiſſoit toutes ces differentes ſortes de création; & qu'il ſçavoit d'ailleurs que la reſurrection n'eſt autre choſe qu'une reproduction, & pour ainſi dire, une ſeconde création, il vouloit apprendre de Dieu de quelle eſpece elle étoit,

Il y a une Tradition, qui porte que le Demon conſiderant un jour le cadavre d'un homme, que la mer avoit jetté ſur le rivage dont les bêtes farouches, les oiſeaux carnasſiers, & les poiſſons avoient chacun d'eux devoré une partie, il trouva que c'étoit une belle occaſion pour tendre un piege aux hommes ſur le ſujet de la reſurrection: car enfin, diſoit-il, comment pourront-ils comprendre que les membres de ce cadavre ſeparez dans le ventre de tous ces differens animaux, puiſſent ſe rejoindre pour faire le même corps au jour de la reſurrection generale. Dieu ſçachant le deſſein de cet ennemi du genre humain; commanda à

Abraham d'aller ſe promener ſur le bord de la mer : ce Patriarche obéit, & le Demon ne manqua pas auſſi-toſt de ſe preſenter à luy ſous la figure d'un homme étonné & confus, & de luy propoſer le doute dans lequel il étoit au ſujet de la reſurrection. Abraham aprés l'avoir écouté, luy répondit : Quel ſujet raiſonnable pouvez-vous avoir de vôtre doute, puiſque celuy qui a pû tirer toutes les parties de ce corps du fonds du néant, ſçaura fort aiſément les retrouver dans les divers endroits de la nature où elles ſont diſperſées, pour las rejoindre. Le Potier met en pieces un vaſe de terre, & le refait de la même terre, quand il luy plait.

Dieu cependant pour contenter Abraham, luy dit, ſelon l'Alcoran : *Prenez quatre oiſeaux, mettez les en pieces, & portez-en les parties diviſées ſur quatre montagnes ſeparées, appellez les enſuite, & vous verrez que ces oiſeaux viendront tous quatre auſſi-tôt à vous.*

Cette hiſtoire eſt priſe du ſacrifice des oiſeaux dont il eſt parlé dans la * Geneſe : mais les Interpretes Muſulmans ſçavent toûjours beaucoup plus de particularitez des hiſtoires ſaintes, que Moyſe ne nous en a voulu déclarer, tant leur imagination eſt feconde en inventions. Ils diſent donc que ces quatre oiſeaux étoient une colombe, un coq, un corbeau, & un paon : Qu'Abraham aprés les avoir mis en pieces, en fit une anatomie exacte, qu'il les mela tous enſemble : quelques-uns ajoûtent qu'il les pila dans un mortier, & n'en fit qu'une maſſe, de laquelle il fit quatre portions qu'il po

* Geneſ. XV.

porte sur la cime de quatre montagnes differentes; aprés quoy tenant à sa main leurs têtes qu'il avoit reservées, il les appella seprarément par leur nom, & chacun d'eux revint aussi-tost se rejoindre à sa teste, & s'envola. L'Auteur d'Anuár allegorise ainsi cette fable. Tous ceux qui veulent faire vivre leur ame de la vie spirituelle, doivent égorger & sacrifier toutes leurs passions avec le glaive de la mortification, & faire en sorte qu'elles soient tellement confonduës, que l'on les trouve disposées à se laisser conduire par les ordres de Dieu: car alors ce Seigneur en les appellant, les fait courir dans le chemin de sa Loy jusqu'à ce qu'ils s'envolent au séjour du bonheur éternel.

Talmudici in Gemara Sanhedrin, ex versione B. Balthasaris Scheidii:

Et fuit post verba illa, & Deus tentavit Abrahamum. Post quænam? Dixit R. Johannes, nomine Joses filii זימרא Zimræ, post verba Satanæ: quia scribitur Gen. 21. 8. *Et crevit puer & ablactatus est.* Scilicet eo tempore dixit Satanas coram DEO O. M. Domine Mundi, senex ille cui centenario gratificatus es fructum ventris, ex toto convivio quod fecit, nonne debebat vel unum turturem, vel unum vitulum coram te obtulisse? Cui respondit Deus, an forte fecit (non alia de causa) nisi propter filium, ut si ego dixero ei, immola filium tuum coram me (obsequium suum ostenderet!) Quare statim (contigit, quod dicitur) Gen. 22. 1. *Et Deus tentavit Abrahamum, & dixit* נא *quæso filium tuum*

tuum. Dixit R. Simeon, filius Aba, voce נא *na*
nihil aliud significari nisi בקשה *petitionem* seu *obse-*
crationem. Quæ res per parabolam comparari po-
test cum aliquo Rege mortali, qui multis bellis
undique ipsum invadentibus circumdatus fortem
aliquem (ducem) habebat, quia victoriose ea o-
mnia conficiebat. Post aliquod tempus denuo acre
bellum adversus eum excitabatur: quare dixit illi,
obsecro te, fortem te præsta mei causa in isto bel-
lo, ne quis dicat, priora nullius momenti fuisse.
Sic etiam DEus O. M. dixit ad Abrahamum, ten-
tavi jam aliquoties, & in omnibus illis tentationi-
bus virum constantem te præstitisti. Age etiam-
num in præsenti hac te constantem mihi exhibeas,
ne quis dicat, priores nullius momenti fuisse.
(Sic ergo Deus eum cœpit alloqui, *Accipe* quæso)
v. 1. *filium tuum.* (Respondit Abraham) Duos filios
habeo (utrum eorum petis?) DEus: *unicum tuum.*
Abraham: Alter est unicus matris suæ (Saræ)? al-
ter pariter est unicus matris suæ Hagaris (utrum
eorum petis?) Deus: *Quem diligis.* Abraham
Ambos diligo. Deus: *Isaacum* (peto.) Sed om-
nia ista quorsum? Quid opus erat tot verborum
ambagibus?) scilicet ideo, ne disturbaretur mens
ejus super eo. (Absque mora ergo Abrahamus se
accinxit ad iter, ut jussa Dei exsequeretur, (cum
esset in itinere) antevertit eum Satanas in via, &
tali colloquio cum ipso habito à proposito aver-
re conatus est. Satanas: *annon tentare te* (Deum
in re tali ægre feras? Job. 4. 2. Gloss. Num ei, qui te
diligit, fueras tentandus in re, quæ tibi adeo sit
molesta, & semen tuum aboleat?) v. 3. *Ecce erudi-*
bas

bas multos &c. v. 4. *Labantem erigebant verba tua* &c. v. 5. *Quum nunc advenit ad te, (Deus taliter te tentans) nonne ægre ferres?* (Gloss. Reconciliabas, reficiebas & vivificabas Deo omnes venientes in mundum verbis; nunc autem ecce venit ad te tanta molestia opprimendum, & percellendum) Cui respondit Abraham, *Ego in integritate mea ambulo* Ps. XXVI. 11. Satanas; *Annon timor tuus, spes tua?* Hiob. 4. 6. Abraham: *recordare quæso quis est insons, qui perierit?* v. 7. Quare cum videret Satanas, se nihil proficere, nec Abrahamum sibi obedire, dixit ad illum vers. 12. *Et ad me verbum furtim ablatum est.* Audivi jam מאחרי הפרגוד post velum, seu secreto (quid in arcano Dei consilio decretum sit) scilicet *pecus futurum esse pro holocausto* Gen. 22. 7. non autem Isaacum. Cum respondit Abraham, hæc est pœna mendacis, ut etiam, cum vera loquitur, fides ei non habeatur. In alia tamen sententia est R. Levi, qui putavit (illud Gen. 22. 1. *Et fuit post verba illa,* respectum habere, ad antegressum Ismaêlis cum Isaaco colloquium.) Hanc tentationem factam esse post verba Ismaêlis habita cum Isaaco. Scil. Dixerat Ismael ad Isaacum, ego major sum te, observatione præceptorum. Nam tu circumcisus es cum natus esses octo dies. Ego autem natus 13. annos. Cui ille responderat, Tune ob unicum membrum mecum contendis? Si mihi diceret Deus O. M. immola te ipsum coram me, ecce ego paratus essem ad id præstandum. Quare (post hæc verba) statim contigit, quod legitur Gen. 22. 1. Et DEus tentavit Abrahamum.

CXVII.

CXVI. Decem * Abrahami tentatio-nes.

PRolixius recenſentur in Pirke R. Elieſer c. 26 ſeq. p. 59. ad 75 ex verſione Guil. Henrici Vorſtii. Sunt autem † iſtæ:

Prima eſt periculum mortis, quod à prima ſtatim nativitate ſubiit, ſed tamen evaſit, per tredecim annos à parentibus in ſubterraneâ ſpecu occulta-tus. *Secunda* carcer decennalis, eumque ſecuta in clibanum ignitum conjectio. *Quarta* fam... *Quinta* raptus uxoris Saræ Ægiptiacus. *Sexta* co... natus Regum ad ipſum abductô fratre Lothô occi-dendum congregatorum. *Septima* formidabilis Dei apparitio. *Octava* præceptum circumciſionis. *Nona* Iſmaelis ejectio. *Decima* immolatio Iſaaci. Aliter ille recenſentur in Pirke R. Nathan C... *XXXIII. fol. IIX. col. 2.* שר נסיונות נתנסה
ברהם אבינו לבני הק"בה ובכלם נמצא
ם אלו הן שנים בלך לך ב׳ בשתי בניו
בשתי נשיו אחד עם המלכים ואחד בין
בתרים א׳ באור כשדים וא׳בברית בין
הבתרים: *Decem tentationibus tentatus eſt Abra-mus Pater noſter, inque iis omnibus inventus eſt per-fectus. Sunt autem iſtæ: duæ cum ire juſſus eſt,* (ſem. ex patria *Gen. XI, 1.* iterum ad Montem Morijah ut filium immolaret, *Gen. XX, 2.*) *duæ quas in Filiis ...*

* Novies DEus apparuiſſe Abrahamo legitur. Quas revela-nes vel in ſomnio vel in viſione Prophecica Patriarchæ ... tigiſſe diſputat Epiſcopius lib. 2. Inſtitut. Theolog. cap. ...

† B. D. Jo. Benedictus Carpzovius ... funebr. p. 20 ... Melch. Leydecker de Rep. Hebræorum T, 1. p. 84. Hot... ger Ennead, &c.

[su]stinuit, duæ in duabus uxoribus ſuis, una cum regibus, [u]na inter partes, una in clibano ignito Chaldæorum. & [u]na denique cùm fœdus inter partes pangeretur. Utramque hanc enumerationem cum nonnullorum aliis refert R. Abarbanel *in Nachalat Abboth fol. CLV. col. [2.] ſeqq.* poſtquam R. Moſis Maimonidis ſententiam expoſuiſſet. Is vero ſic illas tradiderat (1.) הגרות שאמר לו השם לך לך מארצך וגו׳ *exilium, cum dixiſſet ei Deus, vade tibi è terrâ tuâ &c.* (2.) הרעב אשר היה בארץ כנען בבואו שמה עד שהוצרך לצאת משם וגו׳ *fames, quæ accidit in terrâ Canaan, cum vix eam ingreſſus eſſet, atque adeò [gra]ſſata eſt, ut inde egredi cogeretur, &c.* (3.) חמס המצרים עליו בהלקח שרה לפרעה *raptus, [qu]o Ægyptii Saram ipſi ablatam, Pharaoni adduxerunt.* (4.) הלחמו עם ד׳ מלכים *bellum cum quatuor regi[b]us gerendum.* (5.) ליקוח הגר לאשה אחר שנואש מהוליד משרה *Matrimonium cum Hagare contra[ct]um, poſtquam deſperaſſet de ſuſcipiendo ex Sarâ filio.* (6.) מצות המילה אשר צוהו למול בן ק׳ שנה *[P]ræceptum circumciſionis, quod à Deo accepit, ut jam cen[t]um annos natus circumcideretur.* (7.) חמס מלך גרר בקחתו את שרה *raptus, quo Rex Gerar ei Saram [a]bſtulit.* (8). גרש הגר אחרי הבנותו ממנה *ex[p]ulſio Hagaris, poſtquam ex eâ filium genuerat.* (9.) הרחקת בנו ישמעאל *ejectio filii Iſmaelis.* (10.) עקדת יצחק *Ligatio Iſaaci.* Singulis ſuam interpretationem interſpergit Abarbanel, & addit: הנה לא זכר הרב הצלתו מאור כשדים מכלל הנסיונות לפי שלא נזכר בתורה *Ecce [n]on meminit Rabbi hic liberationis è Chaldæorum clibano [i]gnito, ab aliis inter tentationes relatæ, propterea, quod*

illius

illius nulla fiat mentio in Scripturâ. Fatetur igitur, aliis addi, quæ ex Scripturâ probari nequeant. Videatur idem Abarbanel *ibidem* pluribus, uti & Eliefer Æſcenaſi ſive Germanus *in Mahaſe aboth C. II. ſeq. fol. LVII. ſeqq.*

CXVII. Abrahami liber de Idololatria.

Gemara Codicis Talmudici Avoda Sacra cap. I. p. 108. ex verſione Clariſſ. Viri Georgii Elieſeri Edzardi.

R. Chasda dixit ad Aſimi, Ego per Kabbalam ſum edoctus, quod Codex Abrahami Patris noſtri de Idololatria, quadringenta continuerit capita. Nos autem à Doctoribus Miſchnicis tantum accepimus quinque capita (*quibus nempe abſolvitur codex Miſchnicus Avoda Sara*) & nescimus quid dicamus, (*i. e. neſcimus multa eorum quæ in parvo iſto Codice Miſchnico dicuntur: quantæ itaque difficultates nos premerent, ſi prolixus ille Codex Abrahami in noſtris manibus verſaretur?*)

Ad hunc locum doctiſſimus interpres in notis p. 287. *De libris Abrahami paſſim etiam fabulatur Muhammed in Alkorano*, edoctus ita à Judæis, quorum opera in illo conſarcinando fuit *uſus. Huc illud Sur. LIII. verſ. 36. 37. 38.* An non percepit (*ſcil. homo impius qui abnegavit fidem*) id quod eſt in libris Moſis & Abrahami qui ſervavit pactum (*ſ. integer* ...) Quod non portatura ſit portans (*ſcil. anima*) onus alienum, (*i. e. quod nemo alterius onus ſ. peccata ſit portaturus.*) *Et Sur. LXXXVII. verſ. 16. ſeq.* Equidem p...

fertis (*mauultis*) vitam huius seculi. Sed futura vita melior est & perennis. Nam hoc (*scriptum*) est in libris prioribus. In libris (*inquam*) Abrahami & Mosis. *Ubinam autem scripta illa genuina Abrahami?*

CXVIII. Abrahami * Angelus Zedekiel, Apocalypsis a Sethianis supposita. Idem an aliud scriptum Origeni, Athanasio & Nicephoro CPol. memoratum.

S. Epiphanius hæresi XXXIX. Sethianorum cap. V.

Βίβλους δέ τινας συγγράφοντες ἐξ ὀνόματος μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐξ ὀνόματος μὲν Σὴθ ** ———— ἄλλην δὲ ἐξ ὀνόματος Ἀβραάμ, ἣν καὶ ἀποκάλυψιν φάσκουσιν εἶναι, πάσης κακίας ἔμπλεων· ἑτέρας δὲ ἐξ ὀνόματος τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἄλλας ἄλλων.

Libros etiam certos conscripserunt sub nominibus magnorum virorum, ut Sethi ———— alium item sub Abrahami nomine, quem & pro Apocalypsi venditant, omni nequitia refertum. Præter quem alios à Moyse, alios ab aliis editos esse ajunt.

Origenes Homilia XXXV. in Lucam:

Legimus, (si tamen cui placet huiuscemodi scripturam recipere) iustitiæ & iniquitatis Angelos

* Vide supra p. 4. Jo Reuchlinus lib. 1. de Cabbala p. 631. Præceptor Abrahæ fuit Zadkiel, qui eandem ei tradidit Cabbalam recipienti, quam Adæ protoplasmati, Raziel.

** Supra p. 154. seq.

ſuper Abrahæ ſalute & interitu diſceptantes, du[m] utraque turma ſuo eum volunt cœtui vindicare. Quod ſi cui diſplicet, tranſeat ad volumen quod ti- tulo Paſtoris inſcribitur.

Athanaſius in Synopſi S. Scripturæ T. 2. p. 154.

Τὰ δὲ ἀπόκρυφα πάλιν τῆς παλαιᾶς διαθήκης ταῦτα·	Apocrypha Veteris Te- ſtamenti ſunt iſta:
Ἐνὼχ, Πατριάρχαι, προσευχὴ Ἰωσὴφ, Διαθήκη Μωϋσέως, ἀνάληψις Μωϋσέως, ΑΒΡΑΑΜ*, Ἐλδὰδ καὶ Μωδὰδ, Ἡλίου Προφήτου, Σοφονίου Προφήτου, Ζαχαρίου πατρὸς Ἰωάννου, Βαρούχ, Ἀμβακοὺμ, Ἐζεχιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα.	Enoch, Patriarchæ, Oratio Joſeph, Teſta- mentum Moyſis, Aſ- ſumtio Moyſis, ABRA- AM, Eldad & Modad, Eliæ Prophetæ, Sopho- niæ Prophetæ, Zachariæ patri Joannis, Baruch, Ambacum, Ezechieli & Danieli falſo adſcripta.

* Lambecius in prodromo Hiſt. litterariæ p. 50. ſuſpicabatur e præcedentibus ſubintelligi ac repetendum eſſe vocabulum ἀνάληψιν, ſed nemo veterum ἀνάληψιν Abraha- mi memorat, neque ceteris quorum nomina ſequuntur ἀναλήψεις tributas accepimus Itaque verius eſt ad A- brahamum non minus quam Eldadum & Modadum cæ- rosq; referendum eſſe quod poſtremo loco ſubiungitur com- mune vocabulum, ψευδεπίγραφα. Aut certe Ἀβραὰμ poni ut Ἐνωχ & Πατριάρχαι pro ſcriptis ſub Enochi no- mine & Patriarcharum ſuppoſitis.

Nicephorus CPolitanus in Stichometria Chronico Compendio subjecta.

Καὶ ὅσα τῆς παλαιᾶς εἰσὶν ἀπόκρυφα·	Apocrypha Veteris Testamenti:
αʹ Ἐνὼχ στίχων ͵δω	1 Enoch, verſuum 4800
βʹ Πατριάρχαι, στίχων ͵ερ	2 Patriarchæ, verſuum 5100
γʹ Προσευχὴ Ἰωσήφ, στίχων ͵αρ	3 Oratio Joſeph, verſuum 1100
δʹ Διαθήκη Μωϋσέως στίχων ͵αρ*	4 Teſtamentum Moyſis verſ. *1100.
εʹ Ἀνάληψις Μωϋσέως στίχων ͵αρ	5 Aſſumtio Moyſis verſ. 1400.
ϛʹ Ἀβραάμ στίχων ατʹ	6 Abraam, verſuum 130
ζʹ Ἐλδὰδ καὶ Μωδὰδ στίχων υʹ	7 Eldad & Modad. verſ. 400
ηʹ Ἠλίας προφήτης στίχων ͵γιϛ	8 Elias Propheta, verſuum 3016
θʹ Σοφονίου προφητεία στίχων χʹ	9 Sophoniæ Prophetia verſ. 600.
ιʹ Ζαχαρίου τοῦ πατρὸς Ἰωάννου, στίχων φʹ	10 Zachariæ patris Joannis, verſuum 500.
ιαʹ Βαροὺχ, Ἀμβακοὺμ, Ἐζεκιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα.	11 Baruch, Ambacum, Ezechiel, & Daniel falſo inſcripta.

CXIX. Precatio *Schemá*, ſive preces matutinæ.

JUdæi Abrahamum auctorem eſſe ferunt precum ma-

* In operibus Petri Pithoei p. 18 στίχων ͵αυ, *verſuum* 1400.

matutinarum quibus quotidie utuntur. Consistunt illæ tribus pericopis Mosaicis Deut. VI. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Deut. XI. 13 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. Num. XV. 37. 38. 39. 40. 41. Harum prima incipit à verbo שְׁמַע *Audi*, unde totis precibus nomen. Illis præmittunt duas breves precationes quarum prior יוצר incipit: *Benedictus Tu Domine DEUS noster, Rex mundi, formans lucem.* Altera אהבה incipit: *Amore æterno amasti nos.* Post pericopas quas dixi, sequitur precatio quæ incipit: אמת ויציב *Verum & stabile.* Vide Talmudicos in Tamid. c. 5. Misna 1. & Gvil. Gvisium ac doctissimum Collegam nostrum Georg. Elieserem Edzardum ad Codicem Talmudicum Berachot. c. 1. sect. 4. Notant etiam Talmudici primum fuisse Abrahamum qui DEum nominaverit Adonai, Gen. XV. 2. 8. id. p. 68.

CXX. Psalmi Abrahamo tributi. *Heman* vel *Ethan* utrum idem cum Abrahamo?

R. *Salomo ad locum in Bava Bathra cap. 1.* David scripsit librum Psalmorum] per manus decem seniorum, id est scripsit ea quæ illi dixere qui ante ipsum fuerunt, etsi horum quidam illius ætate vixerunt. Asaph scilicet, atque Idithun, qui ex Levitis fuere cantores. 1.) Per manus Adami primi, ut ubi est (Ps. CXXXIX. 16.) *Imperfectum meum viderunt oculi tui.* Et (vers. 17.) *mihi autem nimis honorificati sunt.* Has sententias dixit Adam primus. 2.) Per manus Melchisedech, ut illud (Psalm. CX. 1.) *Dixit Dominus Domino meo, ad*

totum

totum Psalmum. 3.) Per manus *Abraham*, ut ubi est nomen *Ethan* Esrachitæ, quia hic (Psal. LXXXIX. qui incipit: *Misericordias Domini in æternum cantabo*, & in quo Davidis v. 21. & 36. diserta mentio) ut Rabbini dicunt est Abrahami 4.) Per manus Moysis, Psalmum (XC. 1.) quæ inscribitur Oratio Moysis, & decem Psalmos qui ordine sequuntur. 5.) Per manus Heman, ubi est (Psal. LXXXVIII.) Intellectus Heman. 6.) Per manus Idithun, ubi est, Intellectus Idithun.

Sunt & qui Abrahamo tribuunt Psalmum LXXXVIII. atque Hemanem *Ezrachitam cum Abrahamo confundunt. Sic R. Arama, apud Salomonem van Til de Musica Hebræorum lib. 2. c. 2. §. 6. Sed utique* Heman *&* Ethan *filii Seruchi nobiles vates, quorum mentio* 1. *Chron.* II. 6. *&* 1. *Reg. IV. 31. ab Abrahamo longe fuere diversi. Licet nec his Psalmi illi nec cuiquam ante Davidem tribui possunt. R. Aben Esra Psalmum illum refert ad Elieserem Abrahami servum.*

CXXI. De Abrahamicæ Doctrinæ vestigiis apud Ægyptios & Brachmanas, Guil. Postelli divinatio. Brahmanes Abrahmanes.

G*uil. Postellus libro de Originibus cap. 15. de illa disciplina quæ ex Lege divina in universum opera Abrahami emanavit.*

Nullum est dubium, quin sicut nunc sese omnibus accommodat sapiens, ut ad scopum sibi propositum veniat, unde & Christus & Paulus & revera sacræ disciplinæ periti fiebant omnibus omnia, ut

omnes lucrifacerent: Origenes autem ad profanarum disciplinarum ludum docturus descendebat, saltem ea quæ sunt CHristi docturus cum iis quæ sunt mundi: sic semper, & maxime inter patres aureo sæculo præditos, aut illi proximos, fuerit. Sicut enim homo encyclopædia formatus, facile quemvis sermonem in quemcunque alium traducit, & quocunque vult animos audientium rapit: sic, sed multo facilius, sacrosancta illa patrum lumina & oracula, quibus cum encyclopædia & inferiori humanarum disciplinarum adminiculo summa vis gratiæ & spiritus aderat, poterant ubivis divertendo, & sese hominum ingeniis accommodando, transfundere aliquid divinæ legis. Ea de re duo genera disciplinarum exteriorum ab Abrahamo disseminata, Ægyptiacum & Orientale, seu filiorum Orientis. Multi authorum humanitatis meminere Abrahami, nullus tamen non tribuit illi summam Chaldaicarum disciplinarum, id est, disciplinæ cœlestis cognitionem. Patres vero Mosis auditores, hoc inprimis in eo laudant, veluti proximam viam ad vera & supercœlestia cognoscenda, quod in Tharsensium regum Magorum facinore claruit. Externorum authorum testimonio, quo perhibent Abrahamum docuisse Ægyptios, si quis refragetur, ab effectu ipso videri ex sacris potest, dignissimam eam disciplinam quam Noas ipse docuerit, nedum Abrahamus: quum constet, Josefum, Mosem & Salomonem illam sacrorum studiis adjunxisse. Nam sacra traditio exprimit, eos excelluisse in ea scientia. Nullum itaque dubium, quin quum illi

elementarium figurarum aut motuum diſciplina, quæ auſpiciis, aruſpiciis, geomantia, hydromantia, aeromantia, pyromantia, & earum quibuscunque appendicibus conſtat, docerentur à patribus, etiam una veritatem religionis infunderent, & craſſos homines crasſis & eorum capacitati accommodatis rebus docendo, etiam per analogias & ſimilitudines in cauſæ primæ admirationem conducerent. Et hi ſunt peregrinationis Abrahamicæ in Ægypto ſcopus. Ideo ancilla Hagar in rei typum, ex Ægypto ſequuta eſt Saram, & genito Iſmaele accepit illi uxorem Ægyptiam, quia non voluit perfectionem religionis ſequi cum Iſaac. Ideo eſt notatum a ſumma eruditione viris, maxime a Moſe altero, quem Rabi Moſeh ben Maimon, ſeu Arambam vocant, maximam partem doctrinæ Iſmaeliticæ, ſeu Alcorani eſſe ex Ægyptiaca doctrina deſumptam: cujus quum ipſa Scriptura teſtetur fuiſſe peritum Moſem & Solomonem, quorum duorum præcipua ſcripta in ſacris ſunt, quin etiam inde quæ bona ſunt & digna quibus Ægyptios poſſeſſores ſpolies, tanti viri deſumpſerint, dubium non eſt. Legis enim typus in auro eſt. Unde neceſſe eſt, ſicut in ſacra nocte exituri de Ægypto Iſraelitæ, vaſa aurea precario ab Ægyptiis nunquam reſtituturi accepere, & veritatis nudos illos reliquere: ſic etiam Moſes & Solomon ſtudendo illis diſciplinis, tacite expoſuerint in ſacris Scripturis, quicquid olim veritatis illos docuerat Abraham, factus etiam ibi, quam quum intraſſet in Ægyptum, ditior. Nam ut Chriſtus ſcientia experimentali profecit ante Deum & homines:

ſic non eſt dubium, etiam cœleſtia & ſupercœleſtia docendo Ægyptios, quin & ipſe Abraham hauſerit multa ab illis, quibus ſit factus ornatior. Docendo enim diſcunt etiam perfectisſimi. Verum præter libellum de creatione, formationeve, ex innumeris Abrahami libris nil extat, niſi in Moſe, in quo patrum ſunt ſententiæ. Licet vero omnia ſint, in hac fece elementorum, in qua verſatur diſciplina Ægyptiaca, longe Ariſtotele ſyllogiſtico & Platone epagogico ſublimius, oppleta accidentibus: tamen magna veritatis lux per virtutem latentis ſubſtantiæ & ſpirituum etiam ad minimam usque herbulam promovendam ſingulis rebus addictorum, poſſunt maximæ virtutes colligi & ſpargi, & tandem in Dei obſequium & humani generis auxilium traduci. Ea de re non minus & Moſes & Solomon, & quicunque ea parte ſapientiæ ſumme pollebat, poterat & divina & ſpirituali & cœleſti ſapientia coniuncta humanæ diligentiæ & rerum corruptibilium naturis, malis ſpiritibus imperare, quam bonos in obſequium trahere. Hinc Eleazari facinus apud Joſefum de poteſtate in dæmones, virtute herbarum extrahi a corporibus ſolitos, ut præſente Veſpaſiano fecerit ſapientiæ Solomonis periculum. Ideo ſingularum creaturarum diſcusſiſſe vires ad hyſopum usque tradit Scriptura. Hinc ratio rerum vetitarum in lege, licet etiam ob timorem DEI asſidue repræſentandum, & ut a ritu gentilium ſuperſtitioſe rebus abutentium abſtinerent fideles, ſunt multa vetita.

Nullum eſt dubium, quin ſicut variam ſubſtan-

tiam

tiam corpoream acquirimus varietate ciborum, ita etiam ſpirituum rebus ipſis impactorum fiamus inter res ipſas devorandas participes. Hinc multarum rerum præſentia fugari ſpiritus, etiam naturales authores tradunt: de qua re ad Dioſcoridem appello. Hoc vero fecit Deus per ſalutis univerſi mediatorem Jeſum, ut in omnibus deliteſcens inveniatur, & inventus glorificetur. Hoc genus, ut jam dixi, eſt longe doctrina rationali in Platone & Ariſtotele ex præceptis Indorum, Chaldæorum, Ægyptiorum, Profetarumque ſenſim multisque annis collecta, & apud eos in ſumma reducta, ſublimius: & tamen ſapientia filiorum Orientis eſt tanto iſta major, quantum cœlum a terra diſtat. Vide ergo, quid in ſpirituali angelicave, & demum quid in generali omnium intellectu univerſi mediatore ſit abditum. Verum inter Ægyptios nunc funditus, imo in univerſo periit illa ſticheomantia: præter quædam veſtigia, quæ tam in carminatoribus quam inter ſtrigas & falſo divinos deliteſcere adhuc videntur.

Nomine ad hanc usque diem ſervato, ſuæ originis teſtantur fontem Abrahmanes, apud quos diſciplinæ filiorum Orientis deliteſcunt. Quum enim vidiſſet Abraham ſuos filios tam in familia Iſmaelis, quam illos qui ex Hagar ejus matre ad Judaismum converſa, & Ketura * veluti Deo ſacrificata & ſuffitu oblata novo vocabulo nuncupata, nati erant, fratres quidem Iſmaelis, ſed ex utroque parente fideli natos, nolle Iſaaco fratri ad propaginem Mesſiæ electo ſubjici, tunc pacis domeſticæ

* Interpretatio nominis קטורה.

gratia Iſmaelem verſus Ægyptum & Arabias habi-tare, & commercia connubiaque exercere permiſit: ut potiſſimum diſciplinis Ægyptiacis imbueretur, timore divino prius imbutus. Alios autem *librisre-rum cœleſtium* donatos in totum Orientem miſit. Et hoc eſt, quod ait Scriptura *: *Iſaaco quidem dedit to-tum, ſeu omne, aut totale, filiis vero concubinarum dedit mu-nera.* Ubi patres ſic intelligunt (nam nec de bobus, nec de rebus bove inferioribus in principali ſenſu & Deo digno cura ipſi Deo in ſacra Scriptura eſt) Abra-hamum dediſſe ſoli Iſaaco *totum*, ſeu *col*, id eſt, gene-ralis intellectus ſeu ſpiritus Chriſti ſibi promiſſi co-gnitionem: filiis autem concubinarum dediſſe mu-nera, id eſt, ſpirituum cœleſtium & terreſtrium, qui immundi ante illum ſunt & dicuntur, cognitionem & rituales libros. Nam ſi materialiter intelligeretur dediſſe omnia filio, quomodo poſſet dare munera baſtardis? Vocat autem ſpurios, eo quod, quamvis eſſent utroque parente fideli nati, tamen inſtar mu-lorum ſteriles olim in Republica Mundi futuri eſ-ſent, quibus ipſis Iſmael eſt longe melior, eo quod ceſſantibus nobis profligare idololatriam a mun-do, ſupplevit noſtro nomine factus 10. tribuum Iſrael dux ſemiverax in Muhamede & Alcorano. Multiplices porro fuere tales concubinarum filii. Nam Græci ob rerum nuditatem, & voluntariam paupertatem Gymnoſofiſtas vocarunt: alii, ut ho-die ſacerdotes in Guzrati Narſingæ & præcipuis Indiæ regnis, vocant Abrahmanes, ſeu Brahma-nas, aut Brahminos, ab ipſo Abrahamo, authore illius diſciplinæ, quæ ſuæ veritatis oſtendit ſpeci-men non ſolum in profetiis Balaami, ſed maxime

* Geneſ XXV. 6.

in Magis, qui duce ſtella, & cœli ſimplici, qvalem Abraham docuerat, ſcientia, venere ante ipſos Judæos ad adorandum Chriſtum: ut filius qui dixerat ſe nolle facere patris voluntatem, illam compleret, & ius primogenituræ conſequeretur. Hudi, ſeu Hundi, aut Indi alio nomine dicti, ſunt quaſi directores & Judæi, laudatoresve. Unde doctrina Alcorani quæ partim ex eorum doctrina, ſicut ex Ægyptiaca & ſacra, eſt conflata, dicitur Huda: id eſt, directio, ſeu Judaitas. Judæos enim crebro, remota Jod litera, vocat Hud. Inde venit, ut Cabaliſtæ myſteriorum ejus auditores, factis in quadam area cœli formis,* & majuſcula forma diſtentis characteribus, certisſime de rebus futuris prænuncient: rarum hominum genus, & quod totam complectatur encyclopædiam. Hundia itaque, ſeu India, eſt tanquam Judæa Orientalis. Hinc Joſefus contra Appionem notat Græcos illorum auditores, illos Judæos orientales vocaſſe. Adjungit vero aliud nomen Chalanni, cujus etymi ratio nondum eſt obſervata. Patres enim antiqui vocarunt Aſtronomicam diſciplinam Chalon, quaſi feneſtram, per quam divina posſis intueri. Sic enim ajunt Abimelecum regem Geraris vidiſſe Iſaacum ludentem cum uxore ſua (cum tamen illam apud ſe non haberet) per feneſtram, id eſt, per aſtronomiam. Sic enim illi Deus revelavit. Ideo Solomon dicit, quod dilectus reſpicit per Chalon, ſeu feneſtram: & per cancellos, id eſt per cœlum clarum, & retiata accidentibus variis elementa. Chalanni itaque apud Indos, ait ex Ariſtotelis ſententia in medium ex Clearcho

* Confer Gaffarelli curioſitates inauditas.

ejus

ejus discipulo adducta, sunt dicti in India, qui Judæi dicuntut in Syria. Chaldin verò, seu Chaldæi dicuntur, vocabulo & in bonam & in malam partem usurpato. Significat enim vox, temporis & planetarum observatores: quod & utilissime & superstitiose fieri, notat Scriptura.

Ista fex hominum hodie in India superest, & in nostri orbis gastrologis, ineptissimo hominum genere, & inscientissimo. Meliori nota fuere Magi sapientes, præcipuè distillationum cœlestium observatores. Hæc enim pars ut est ubivis licita & laudabilis, ita est utilitatis plena, ut caritati annonæ in tempore occurras, & satis terraque nasci solitis prospicias. Sic ditatus est uno anno filosofus * apud Aristotelem, prævisa olearum sterilitate: ut ostenderet facile esse filosofo, si animum ad ista caduca adhiberet, colligere opes: nec nisi volentem, penuriam pati. Tharsensi patria in Serarum finibus sita, sunt magis insignes hujus gentis reliquiæ, ubi etiamnum supersunt multæ admodum tribus, & cognationes eorum trium regum qui nomine patriæ venere ad adorandum Christum: illique fidelissimè servant fidem. Cæteri dicuntur odioso vocabulo, & in universos Christianos à Turchis, qui olim ex eorum finibus ad Alcoranismum venere, contorqueri solito Jagour, seu Jogour, aut Giagour, & à Lusitanis Jogris, eo quod in toto ferè orbe Orientali & Indico præstigiatores & incantatores non minus insignes, quam periculosi, ex ea gente sparsi videntur. Sic ubi sunt optima, sunt & pessima. Ad hanc diem Brahmanes ab omni vivente abstinen-

* Thales.

tes, & Pythagoreorum formatores sacrificos retinent, populos Indiæ, in diabolosebia, nedum in idololatria, licet bulatria & cercopithecolatria sit valde frequens, maximè in Guzrat & Narsinga, regnis maximis. Apud illos latent infiniti historiarum & librorum antediluvianorum thesauri, quos nos expectare una cum Enochianis opus est, antequam claritatem absolutam rerum Mosaicarum cernamus. Qvum in hoc Brahmanum ordine, sub nomine Chaldæo, aliquando esset Abrahamus, eo quod liberè & publicè de summo Deo non agunt, nec ultra cœlum mentem attollunt, quod sacrosancte in Alcorano notavit Muhamedes, noluit amplius dissimulatoribus conformari: & sicut timore se, veri Dei cognitionem profitentur filosofi Græci noluisse propalare, à Brahmanibus formati: sic tam longe fugit ab ea hypocrisi, quanto gravius idololatriæ peccatum esse noverat apud eos qui universalem intellectum nossent, & per illum in summi boni cognitionem venirent. Nam non fateri, quem nosti Deum, negare est.

CXXII. Abrahami numi & reliquiæ.

Jo. Christophorus Wagenseilius Commentario ad codicem Talmudicum Sota p. 574.

SI ineptias Judæorum sequimur, prima fœminarum Sara, Vetulæ nomen, habitumque, tulisse videtur: Docetur enim in Sanhedrin fol. 107. b. *Ad Abrahami ætatem usque, nondum erat senectus: quisquis intuebatur Abrahamum, credebat se videre Isaa-*

Isaacum, nec minus, quisquis videbat Isaacum, credi se intueri Abrahamum: Quamobrem, Deum precab. Abrahamus, senium sibi obtingeret: ideoque scriptum (Gen. XXIV, 1,) Abraham autem erat senex v gens ætate. Quod de Abrahamo hic dici idem, nisi omnia me fallunt, ad Saram quoq producendum, de ambobus enim eodem serm cap. XVIII, 1. enunciatur: *Abraham autem & Sar nes erant, vergentes ætate.* Et vero, quia anim inducere potuerunt Judæi, ut crederent, pri mortalium Abrahamum, & Saram consenu hinc evenisse arbitror, ut ejus rei memor etiam numis ab Abrahamo fuisse insculp tradiderint. Bava Kama fol. 97. b. *Traditio e Quæsitum est: quæ fuerit Moneta Hierosolymitana?* (R sponsum:) DAVID ET SALOMO, *ser erat in parte una, in altera vero*: HIEROSOLY *Porro quæsitum, quæ fuerit Moneta Abrahami?* (R sponsum:) *Unam partem* (exhibuisse verba:) NECIO ET ANUS. *Alteram*: ADOLESC ET ADOLESCENTULA. Equidem, pos numos duos, plane tales, quales in Talm antiqui fuisse memorantur: Et quorum prio a Judæo quodam Viennensi redemi, poster me nuper donavit Vir Nobilis, & integerr *Andreas Viatis*, pro insignibus suis in me am officiis. Ecce, figuram utriusque, subjicimus:

Vide Figur. I.

Meminit numi postremi, etiam, pius q dam in Joachimica valle Præsul. Jo. Mathesius, repta p. 148. a. cujus verba adducere convenit *habe zwo alte jüdische Müntz bekommen, bey den*

Figur. 1
א ש
זקן וזקנה
א ש
בחור ובתולה
2
4
דוד המלך
ובנו
שלמה המלך
ירושלם
עיר הקדש
3
לא יהיה לך
אלהים א
חרים ע
לפני
ad pag. 414.

..en Herrn von Hassenstein, die hat der weitberühmte ..err, Herr Boslaf von Hassenstein, der aufm Schlos Has..stein, als ein hochgelehrter Herr, sehr eine schöne Libe..., hat angerichtet, und zum heiligen Land gewesen, mit ..h aus dem gelobten Land bracht, wie sie in ein Pergament ..gewickelt, darauf mit wolgedachten Herrns Hand ge..rieben: HÆC MONETA MINOR ARGEN..EA EST IPSIUS ABRAHAMI. Dieselbige klei..e Müntz, wigt ein halb Loth Silber, eben wie ein Land..ckel, und ist rund, ungefehrlich eines halben Batzen ..it. Am Korn ist sie fein, darauf sind jüdische Buchsta..ngepreget, auf einer Seiten steht mitten auf der Müntz: ..ER ALT UND DIE ALTE. Damit man aber ..sse, wen man hiemit meine, steht über, und unter den ..ort ZEKAN, ein jüdisch A, mit dem Titel. Und über ..n Wort ZEKONAH, ein jüdisch S, daraus man leicht..h abnehmen kan, daß ABRAHAM der Alte, und SA..A die Alte, genennet sey. Auf der andern Seiten steht ..ch eine Hebreische Schrifft, mitten übern Groschen BA..HUR UBETHULA: übern und untern Wort Ba..hur, steht ein Jod über und untern Wort Bethula, ein ..ebreisch R. dann weil die alten Eltern Abraham und ..ra auf der andern Seiten stehn, und Bachur heist ein ..ncker, und auserwehlter junger Gesell, und Bethula ..t bein Juden ein Jungfrau, die keinen Mann erkennt, ..e Gen. XXIV. Jungfrau Rebecca genannt ist, so hat ..braham seines Sohns Isaac und Schnur Rebecca Nah..n auf seinen Seckel wollen prägen lassen.

Idem p. 578.

De reliquo, conjectura nunc afferenda est, de horum

horum numorum origine. Nimirum, ſic conjicio: Apud ſecula priora, pietatis, aut curioſitatis impulſu, Chriſtianorum multi, Palæſtinam petebant, loca quæ præſentia Servatoris ſacravit ſuis contemplaturi oculis, veneraturi affectu. Ut autem peregrinantium omnium, ita & ipſorum hoc fuit ſtudium, ut quædam, pro itineris memoria, domum ſecum referrent, & imprimis λείψανα Sanctorum, nummique ſacri deſiderabantur. Prorſus uti hoc ævo quoque, qui ædem Lauretanam, Romam, Aſſiſios, aut Compoſtellam ſe conferunt, conchis, crucibus, cingulis, & ſacris numis onuſti, redire ſolent. Occaſionem hinc ſumſere Judæi, qui in iis partibus degunt, ſecundum locum quem adduximus Talmudis, fingendi numos ejusmodi, & ex illorum venditione, faciendi quæſtum. Allati in Germaniam, facile reperierunt amatores, qui ad aliorum ſimilitudinem, novos flare ferire juſſerunt, & hinc illa quam habemus copia. Ergo nobis Abrahami numi, eodem loco ſunt, quo Hepidanni in Annalibus, * ſequens narratio: *Anno MCLXXX. Comes Rudolfus de Fulndorf Hieroſolymam petiit, & ſe perpetualiter S. Sepulchri ſervitio dicavit. Quem Abbas S. G. rogavit ut ſibi reliquias transmitteret. Is autem petitioni volens ſatisfacere, ad quoddam cœnobium perrexit, quod ad S. Abraham nominatur, illicque X. marcas auri obtulit. Deinde pro caritate Reliquias petiit. Illi honorifice eum tractare volentes, duxerunt eum ad altare publicum, quod in honorem Patriarcharum erat conſecratum, & altare aperientes, devote ſibi reliquias Abrahæ, & Iſaac, &*

* In Goldaſti Tom. I. Scriptor. rerum Alemannicarum p. 15.

ioo ostenderunt, & quia horum reliquias supra modum petiit, licet renitendo, tamen ei particulas ex eis dederunt. Comes vero capsulam pretiosi operis comparavit, ac Reliquias in illa, sub proprio sigillo condidit, & sic sigillata Abbati S. Galli amicissimo Domino suo transmisit. Ubicunque autem hæ reliquiæ fuerint, ut illic testati sunt, illic pax & augmentum, & lenitas aëris semper erit.

CXXIII. Abrahami Testamentum. Quercus Mambre. Epicedium in Abrahami funere.

IN Bibliotheca Vindobonensi Cod. Theolog. CCCXXXVII (hodie CCCXXXVII.) à fol. 34. pag. 1. usque ad fol. 57. p. 1. MStus exstat anonymi cujusdam Autoris liber *Testamentum Abrahami Patriarchæ* inscriptus, quo continetur teste Lambecio lib. VI. p. 304. fabulosa Narratio Græcobarbara de Abraami vita & morte. Verba tituli cum principio Narrationis sunt hæc: Ἡ Διαθήκη τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ δικαίου Ἀβραάμ. Διαλύει δὲ καὶ τὸν τοῦ θανάτου πόρον, τὸ πῶς δὴ ἕκαστος τελευτᾷ ἄνθρωπος. Ἔζησεν Ἀβραὰμ τὸ μέτρον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη * ἑκατὸν ἑβδομήκοντα πέντε, ζήσας ἐν ἡσυχείᾳ καὶ πραότητι καὶ δικαιοσύνῃ. πάνυ δὲ ὑπῆρχε ὁ δίκαιος φιλόξενος. Πήξας δὲ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν τετραόδῳ τῆς δρυὸς ** τῆς Μαμβρῆ, τοὺς πάντας ὑπεδέχετο πλουσίους

* Gen. XXV. 7.

** Gen. XIII. 18 & XVIII. 1. XXI. 33. Quercus hæc ἡ ὠγυγίη καλουμένη δρῦς apud Josephum. Confer de querceto illo Mambre Ezech. Spanhemium ad Callimachum p. 378. 480.

σίας καὶ πένητας. Lambecio doctissimo Viro hæc narratio desumta esse videtur ex Apocalypsi Abrahamo supposita olim à Sethianis, sed aliud hoc & alterius argumenti longeque junioris nugivenduli videtur esse commentum quale de morte Abrahami & translatione ejus in cœlum per Michaëlem Archangelum memorat libro VIII. p. 374. seq.

Talmudici in Bava Bathra f. 29.

Mortuo Abrahamo convenerunt Principes terræ & dixerunt unus ad alterum, væ mundo huic quia periit Dux ejus, & væ navi huic, quia periit gubernator.

CXXIV. Mysterium nominis Abrahami, Abraham Saturnus, Gigas &c. Rex Damasci. Abraham cultus ab Alexandro Severo Imp. Alia nonnulla.

Gemara Berachot. c. 1. p. 146. ex versione Cl. V. Georg. Elieseris Edzardi.

ABram idem est qui Abraham. Ab initio enim fuit tantum Pater Aram, (*unius gentis in qua vixerat, sede sibi delecta in urbe Mesopotamiæ Haran, unde dictus fuit Abram*) postea autem factus est Pater totius mundi (*multitudinis scil. gentium, atque hinc nomen Abraham est sortitus.*) Similiterque etiam eadem est quæ vocatur Sarai & Sara. Ab initio enim fuit tantum Domina ancillæ suæ (*unde cum suffixo singulari*

480. Dickinsoni Delphos Phœnizantes p. 138. & in appendice p. 38. Guil. Cavei apparatum ad Vitas Apostolorum p. 21. seq. & fortunati Scacchi Myrothecium sacrum f. 947.

gulari dicta fuit Sarai, h.e. Domina mea) postea autem facta est Sara *, h. e. Domina totius Mundi.

*Litera He ** ex nomine DEI tetragrammato, ut in quæstionibus Hebr. notat Hieronymus, *** nomini Abrami adjecta ex sterili fœcundum reddidit.* Ita Cabbalistæ

 apud

* Ex Hebraicis Codicibus Geneseos perspicuum est nomini Abram additam literam He, nomini Sarai autem detractum jod esse. Sed Græci Abramo addunt literam a, Saræ literam r. ἐν ἄλφα τῷ Ἀβραὰμ ὀνόματι, καὶ ἐν ῥῶ τῷ Σάῤῥας ὀνόματι, ut notat Justinus Martyr p. 340. dialogi cum Tryphone. Sulpicius Severus lib. 1. *Tunc Abrahamo & uxori eius adjectione unius literæ nomen immutatum, ita nunc ex Abram Abraam, ex Sara Sarra dicitur.* Ab his discedit Eucherius Lugdunensis: *Notandum quod utriusque nominibus Abrahæ & Saræ tantum a literam Dominus addiderit, quæ tamen apud Hebræos per he legitur.* Philoni Σάρα est ἀρχή μου quasi legisset *Sarai*: idem iisdem in locis Σάῤῥαν, ἄρχουσαν interpretatur. Hieronymus quæst. Hebr. *Errant qui putant primum Sara per unum r scriptum fuisse, & postea ei alterum r additum: Et quia r apud Græcos centenarius numerus est, multas super nomine ejus ineptias suspicantur —— Causa autem ita nominis immutati hæc est, quod antea dicebatur* princeps mea, *unius tantum domus mater familias, postea vero dicitur absolute* princeps, *id est* ἄρχουσα —— *Quidam pessime suspicantur ante eam* lepram *fuisse vocitatam, & postea* principem, *cum lepra* Zaraath *dicatur: quae in nostra quidem lingua videtur aliquam habere similitudinem, in Hebræo autem* צרעת *à* שרה *penitus est diversa.*

** Franciscus Mercurius ab Helmont in Alphabeto Hebraico p. 67. putat in litera He mysticam significationem generationis occultari, omnia enim animantia fervore libidinis agitata hujus quasi literæ sonum anhelando producere videri.

*** Vide supra p. 355.

apud Jo. Reuchlinum lib. 1, de Cabbala p. 631. *Nec minus indicavit fore aliquando ut ipsemet Deus ex semine Abrahæ nasceretur.* Ita Rich. Montacutius T. 1. Originum Eccles. p. 107.

Tres primæ literæ nominis Abram ordine denotant totidem personas SS. Trinitatis, *Ab*, *Ben*, *Ruah*. Confer disquisitiones Biblicas Claudii Frassenii p. 47. seq.

Abrahami & *Saræ*, Isaacique a parente suo immolandi historiam sub Saturni, *Anobret* & Jehud nominibus exponi a Porphyrio in loco quem dedi supra p. 368. post Scaligerum ad fragmenta Græcorum p. 48 agnoscunt Bochartus lib. 2. Chanaam c. 2. Huetius p. 116. demonstrat. Evangel. Theophilus Galeus in Atrio Gentilium Anglice edito lib. 2. p. 7. seq. aliique.

Judæi fabulantur Abrahamum perinde ut Adamum fuisse virum vægrandi statura Gigantea, Vide Jo. Morini Exercitationes Biblicas p. 328.

Justinum XXXVI. 2. ex Trogo Pompejo si audimus, Abraamus fuit Damasci Rex, cui etiam assentitur Nic. Damascēnus in loco supra p. 357. allato Regem Damasci appellans. Sane pro illa ætate non male convenit illi Regis * nomen, Principi potentis familiæ, magnique tractus quem occupaverat Gen. XIII. Domino, ducique exercitus, & quatuor Regum victori, unde etiam נשיא אלהים *Prin-*

* Vide sis quæ pro regia Abrahami potestate Adrianus Houtynus in Monarchia Hebræorum Lugd. Bat. 1685. cap. 1. licet Regem proprie dictum fuisse negant D. Abr. Rechenbergius in diss. de ficta ante Saulem Hebræorum Monarchia civili Lipsiæ 1687. §. 9. seq. & Jo. Jacobus Schudt in Compendio Hist. Judaicæ p. 45.

Princeps Dei ſive magnus Princeps dicitur Gen. XXIII. 6.

De Alexandro Severo Ælius Lampridius in ejus vita c. 29. *Si facultas eſſet, ideſt, ſi non cum uxore cubuiſſet, matutinis horis in larario ſuo, in quo & divos Principes ſed optimos electos, & animas ſanctiores, in queis & Apollonium, & quantum ſcriptor ſuorum temporum dicit Chriſtum,* Abraham *& Orpheum, & hujuscemodi deos* (MSS. Reg. & Palatin. hujus cæteros) *habebat ac majorum effigies, rem divinam faciebat.* Confer Rev. D. Georg. Henrici Gœzii meletemata Annæbergenſia diſſ. XVII. quæ eſt de cultu Abrahami, ubi inter alia p. 916. affertur hymnus in Eccleſia Romana ad Abrahamum decantari ſolitus:

Tu Pater adſis Abraham,
claram gerens proſapiam,
cum ipſis, neceſſariam
nobis, precando veniam.

Et p. 920. hæc pſeudo Origenis in planctu ſive lamento: *Incipiam me genibus proſternere & deprecari univerſos ſanctos, ut mihi non audenti petere Deum propter nimietatem peccati, ſuccurrant. O ſancti, vos lacrymis & fletu pleno doloris deprecor, ut procidatis miſericordiis ejus pro me miſero. Pater Abraham deprecare pro me.*

CXXV. Haruſpicina & auſpicia Abraami. Preces contra picas, ſemina terræ Chaldæorum abſumentes.

HAruſpicinæ & auſpiciorum monſtratorem fuiſſe Abraamum, Julianus Imp. olim collegit

ex iis quæ de Abraamo legerat Genes. XV. 11. 17. sed eum recte refellit Cyrillus Alex. libro X. contra Julianum p. 359. seq. edit. Lipsiensis. Confer Ezech. Spanhemii commentarium ad Callimachum p. 628. seq. Sane διχοτομήματα illa hostiarum, avesque quæ in loco Geneseos memorantur, nihil cum haruspicina & auspiciis commune habent, sed referunt antiquissimum Chaldæorum ritum, fœdera sanciendi divisis hostiis & transitu per illas facto. Unde Hebræi dicunt *fœdus dividere*, ברות הברית quod alii *ferire*, *percutere* ab alio ritu quo animal lapide feriebatur. Confer interpretes ad Geneseos locum & ad Jeremiæ XXXIV. 18. 19. Bochartum T. 1. Hierozoici p. 325. sq. Joachimi Kuhnii pentadem 2. quæstionem Philologicarum quæst. 2. Andream Masium ad Josuam p. 167. Jo. Conradi Dieterici Antiquitates Vet. Test. p. 633. Grotium ad Deut. XXIX. 28. & Matthæi XXVI. 28. Jacobi Geusii victimas humanes T. 1. p. 286. seq. & Tho. Gatakeri Adversaria Miscellanea p. 421. seq. edit. Lond.

Gregorius Abulpharajius in Historia Dynastiarum p. 13.

Cum Abraam annorum esset quindecim, annuit Deus precibus ejus contra picas quæ terram Chaldæorum vastabant semina terræ ab iis mandata perdentes. Incenditque ille templum Idolorum in urbe Chaldæorum, at Haran frater ipsius ad extinguendum ignem ingressus combustus est. Ideoque fugiens Abraam annos jam natus sexagin-

ta cum patre ſuo Tareh, fratreque Nahor, & Loto Harani fratris ſui qui igne periit filio, ad urbem Harran, in ea quatuordecim annis degit. Tum allocutus eum Deus, emigra, inquit, ex hac terra quæ habitaculum eſt patrum tuorum, eo quo te jubeam: aſſumtis ergo Sara uxore ſua & Loto fratris ſuæ filio in terram Canaan aſcendit.

CXXVI. Abraam a DEO de multis peculiariter edoctus. Judex conſtitutus ad portas inferorum.

Scipio Sgambatus in Archivis Veteris Teſt. p. 194. 195.

BEreſcith Rabba ſect. XLIX. in illa verba Gen. XVIII. *Num celare potero Abraham, quæ geſturus ſum?* Multa de iis, quæ DEus Abrahamo revelavit, ex Veterum traditione ſcribit: inter alia ſic DEum inducit loquentem: *Oſtendi illi legem, quam daturus ſum, & judicium Sodomorum non indicabo illi? R. Acha nomine R. Samuel, F. Nachman, qui hoc habuit ex R. Nathan, dixit: Usque ad leviſſimas quæſtiones, quæ poſtea exagitatæ ſunt in lege, Abrahamus ſciebat: etiam nomen novum quod Hieroſolyma impoſiturus Deus erat, ut ſcriptum eſt, & vocabitur Hieruſalem ſolium Domini, Abrahamus ſciebat. R. Chayn, & Rabbini Themanenſes ex nomine R. Judæ dixerunt: Nullus dies tranſit, quo Deus non aliquam novam quæſtionem proponat in ſuprema illa Academia, & has etiam quæſtiones Abraham ſciebat.* Pluribus quoque locis dicunt, Abrahamo Deum oſtendiſſe præcipua quæque Hebræis even-

eventura: ut in *Beresi hit Rabba* cap. LVI. ubi inter alia dicitur DEUS ostendisse Abrahamo Templi ædificationem, ac destructionem, & rursus ædificationem. Melius, ac certius dicerent, Abrahamo ostensum à DEo Messiam; quandoquidem id tam aperte Messias ipse testatus est *: *Abraham pater vester exultavit, ut videret diem meum, vidit, & gavisus est.* Mechilta, ut refert Jalkut sect. Jethro, ait, Deum ostendisse Abrahamo transitum maris Rubri, legislationem, & statum animarum in Gehenna. *Vaikra Rabba* addit ostensa illi Regna quatuor Assyriorum, Persarum, Græcorum, Romanorum, eorum initia, progressiones, casus. *Bava Bathra* cap. I. ait, Abrahamo Deum concessisse ut adhuc vivens fontem vitæ æternæ degustaret. Abrahamum sedere ad Inferi portas veluti judicem, & cognitorem causarum traditio Hebraica est in *Berescith Rabba*, & refert Jalkut in Psal. n. 773. Alii Abrahamo addunt Isaacum, & Jacobum. Hinc forte Græcis fabula, qua tres apud Inferorum ostia Judices constituuntur.

CXXVII. Colloquium Abrahæ cum divite epulone. Sinus Abrahami. Cum Abrahamo, Isaaco & Jacobo assidentes mensæ in regno cœlorum.

QUæ Abrahamus cum divite epulone (Nimeusim ** vocat Euthymius) post fata locutus inducitur à Christo Luc. XVI. 25. depingi ita per

* Joh. VIII. 56.

** Alii Herodem perstringi putant. Vide Montacutii Origines Ecclesiasticas T. 2. p. 223. sq.

per διατύπωσιν judicat Justinus quæst. 60. ad Orhodoxos, & per parabolam sive δραματικῶς (ut cribit Asterius T. 1. auctarii novi Combefisiani p. [illegible].) tradi creditum à Theophilo libro IV. allegoriarum in Evangelia, Clemente Alex. IV. Strom. p. 486. Athanasio juniore quæst. 21. ad Antiochum & Anastasio Sinaita qu. 91. Idem sentiunt præter Nazianzenum, Epiphanium, Damascenum aliosque Theophylactus Chrysostomum homiliis de Lazaro secutus, Eucherius. & Titus Bostrensis, Cyrillus item in Catena Corderiana ad Lucam: eza quoque testatus est in pervetusto suo MS. Coiice Græco-Latino præmissa reperisse se hæc verba: ιπε δὲ καὶ ἑτέραν παραβολήν. Idem in uno suorum Rob. Stephanus invenit, atque in latino Codice alde antiquo Bibl. Bodlejanæ Joannes Millius. Quavis tamen historia verius fideque dignius est, ivites immisericordes ac luxoriosos, si in hac impietate sua mortem obeant, venire in locum tormentorum, ubi sine guttula consolationis relicti in omne ævum excruciabuntur: pios vero licet in hac vita neglectos & contemtos, statim post excessum ex hac vita ab angelis portari in cœlestia tempe ibi in perpetuum recreandos & cum Abrahamo, Isaaco & Jacobo divini Convivii * æternum futuros

* Vitæ cœlestis ac sempiternæ felicitas sub Convivii cœlestis imagine adumbratur non modo à sacris scriptoribus sed etiam ab externis, ut docuerunt Jo. Clericus ad scholiastem Luciani T. I. p. 31. & ad Pedonem p. 170. & Lambertus Bos diatribis ad Novum fœdus p. 33. 34. ubi verba Christi ad latronem Luc. XX. 43. *Hodie apud me eris in paradiso* docet esse verba promittentis consortem eum futurum secum cœle-

ros participes Matth. VIII. 11. quæ cauſa eſt cur lo-
cus ille ſempiternæ beatitatis iam dicatur *ſinus A-
brahæ*, ** jam ut in Conſtitutionibus Apoſtolicis
VIII. 51. *** *ſinus Abrahami, Iſaaci & Jacobi.* Qu
enim

cœleſtis convivii. Empedocles apud Clementem V. Strom.
p. 607.

Ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστιοι ἔντε τραπέζης.

Et frequens hoc in Judæorum ſcriptis, à quibus accepit Mo-
hamedes in Corano.

** Luc. XVI. 22. ad quem locum viri docti jam attulerunt illud
Maſſechet Kiddushin fol. 72. c. 2. היום יושב בחוקי של
אברהם. *Hodie diſcumbes in ſinu Abrahami.* Idem vero
eſt cum Abrahamo patre fidelium in cœleſti, menſa accu-
bere atque accumbere cum Deo Abrahami, & in ſinu
ejus in quo Abraham acquieſcit, uti genus hoc loquendi in-
terpretatur B. Seb. Schmidius diſſ. XV. faſciculi quæ eſt de
ſinu Abrahami, vel ut Aſterius T. I. auctarii Combefiſiani
p. 16. explicat, cubare in ſinu Chriſti filii Abrahæ. Præ-
ſtat porro cum illis viris doctis ſentire, qui ad mo-
rem convivii, de quo dixi, reſpici contendunt, quam cum
Daniele Feſſelio lib. I. Adverſar. ſacr. cap. 10. phraſin illam
referre ad morem parentum qui parvulos natos tollere ſi-
mo & in ſinu fovere ſolent. Alia ſi placet vide apud Sui-
cerum T. 2. p. 138. ſeq. & in Georgii Vechneri libello de ſi-
Abrahæ.

*** Conſtitutiones Apoſtol. VIII. 41. καὶ ἵλεως καὶ εὐμ-
γενόμενος καταταξῃ εἰς χώραν εὐσεβῶν, ἀν-
μένων εἰς κόλπον Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακ-
μετὰ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων
καὶ ποιησάντων τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἔνθα ἀπ-
οδύνη, καὶ λύπη καὶ στεναγμός. *Et propitius clem-
que factus* (DEus) *collocet eum in regione piorum, quie-
tium in ſinu Abrahami, Iſaaci & Jacobi, cum om-
qui a ſæculo placuerunt Deo, ac ejus voluntatem fec-
unde aufugit dolor, triſtitia & gemitus.*

enim ad mensam proximi alicui accumbunt, dicuntur in sinu illius recubare, ut ex Joh. XIII. 23. Livio XXXIX. 43. & Plinio IV. 22. Epist. constat. Atque ita Filius ipse dicitur esse in sinu DEI patris Joh. I. 18.

CXXVIII. Scriptum trium Patriarcharum nomini suppositum.

MEmoratur in loco Constitutionum Apostolicarum Clementi Romano tributarum, quem dedi supra p. 221. ubi ad verba τριῶν Πατριαρχῶν] hæc annotat doctissimus Cotelerius: *Opinor Abrahami, Isaaci & Jacobi. Atque is est forsan liber qui inscribitur* Πατριάρχαι *in Athanasii Synopsi* (supra p. 402.) *in Nicephori CPolitani Canone* (supra p. 403.) *& in MS. Laterculo. Hieronymus Vigilantio:* Et si tibi placuerit, legito fictas revelationes omnium Patriarcharum & Prophetarum.

Jo. Ernestus Grabius in notis ad T. I. spicilegii Patrum p. 338. vocat διαθήκας τριῶν Πατριαρχῶν, atque notat in testamento XII. Patriarcharum, testamento Benjaminis sect. 10. mentionem fieri testamenti ab Abrahamo, Isaaco & Jacobo facti.

Ποιήσατε οὖν ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρίμα εἰς πιστοποίησιν, καὶ τὸν νόμον Κυρίου καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξατε. Ταῦτα γὰρ ἀντὶ πάσης κλη-

Facite igitur veritatem & justitiam unusquisque cum proximo suo, judicium & fidei operationem, & Legem Domini & mandata ejus custodite. Hoc enim

κληρονομίας ὑμᾶς διδάσκω. Καὶ ὑμεῖς οὖν δότε ταῦτα τοῖς τέκνοις ὑμῶν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον. Τοῦτο γὰρ ἐποίησεν Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Ταῦτα πάντα ὑμᾶς κατεκληρονόμησαν, εἰπόντες· Φυλάξασθε τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἕως ὅτου ὁ Κύριος ἀποκαλύψει τὸ σωτήριον αὐτοῦ τοῖς ἔθνεσι. τότε ὄψεσθε Ἐνὼχ, Νῶε, Σὴμ καὶ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀνισταμένους ἐκ δεξιῶν ἐν ἀγαλλιάσει.

vos pro omni heredi[…] te doceo. Et vos igi[…] date hæc filiis vestris […] possessionem sempite[…] nam, hoc enim fecerun[…] Abraam, Isaac & Jaco[…] Omnia hæc dederun[…] nobis in hereditatem […] dicentes: Custodi[…] mandata DEI, usque […] quo revelet Dominus […] salutare suum omnib[…] gentibus. Tunc vide[…] bitis Enoch, Noë, Sem […] Abraam, Isaac & Jaco[…] resurgentes à dextris i[…] exultatione.

CXXIX. Apocrypha de LOTO narra[…]tio sive fabula ex MS. Claromontano Anna[…]lium Mich. Glycæ, in notis Phil. Labbei ad Glycam p. 358.

Αἱ θυγατέρες τοῦ Λὼτ νομίσασαι ὅτι ὁ κόσμος ἅπας ἤδη ἀπώλετο, καὶ σπέρμα αὐταῖς οὐκ ἔτι γενήσεται, ἐμέθυσαν τὸν πατέρα αὐτῶν οἴνῳ, καὶ συνουσιάσθη αὐταῖς, μὴ εἰδὼς ἐκ τῆς μέθης τὸ γεγονὸς

Filiæ Loti ratæ t[…] tum orbem terrar[…] esse deletum, & sem[…] sibi nullum reliqu[…] fore, patrem suum v[…] inebriant. Hic itaq[…] cum illis concubuit, n[…] præ ebrietate * quid […]

* Loti nomen Eucherius, Hieronymus & alii veteres inte[…] ta[…]

παρ' αὐτοῦ. Τοῦτο γοῦν γνωρίσας ἐξ αὐτοῦ ὁ θεῖος αὐτοῦ Ἀβραὰμ καὶ λυπηθεὶς, ἐξαπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὰ μέρη τοῦ ποταμοῦ Νείλου, ἐπαίρειν ἐξ αὐτοῦ ὡς ... θεν δαλοὺς τρεῖς, τῇ δ' ἀληθείᾳ, ἵνα θηριόβρωτος γένηται καὶ ἐξιλεώσας τὸ ἁμάρτημα. Ὁ δὲ Λὼτ ταχυδρομήσας, οἰκονομίᾳ θεοῦ προσήνεγκε τῷ Ἀβραὰμ δαλοὺς τρεῖς, ἤγουν ἐκ κυπαρίσσου, ἐκ πεύκου, καὶ ἐκ κέδρου. Καὶ θαυμάσας ὁ Ἀβραὰμ ὅτι διεσώθη ἐκ τῶν θηρίων ἀλώβητος, ἐδόξασε τὸν Θεόν. Ἀνελθόντες δὲ ἀμφότεροι μετὰ τῶν δαλῶν εἰς τὸ ὄρος, ἔπηξεν αὐτοὺς ἐπὶ πέτραν ὁ Ἀβραὰμ χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, πλησίον δὲ, ὡς φέροντας σχῆμα τρίγωνον, προσέταξε δὲ τῷ Λὼτ ἀπ-

cisset sensit. Quod cum patruus ejus Abraam comperisset, super re hac valde contristatus, ad confinia Nili fluvii eum misit, veluti arcessiturum tres stipites ligni, revera autem devorandum à bestiis, atque ita peccatum expiaturum. At Lotus celeriter maturato cursu, DEO ita moderante tres Abrahamo stipites attulit, ex cypresso, picea & cedro. Miratus Abraamus cum videret eum illæsum à bestiis servatum, DEI laudes celebravit. Ambo itaque cum stipitibus montem ascendunt, ubi Abraamus separatim singulos plantavit, propius tamen ita positos, ut trianguli formam re-

ἐρ-

tantur *declinantem* sive *binctum*, aut ἀπόκλεισιν, & *bacantem.* Nam quod apud Marcianæum T. 2. Hieron. p. 222. dicitur λελυτρωμένος ἔχαλα & ἐκκλησιαστὴς, non videtur esse nominis expositio, sed petita a re quod liberatus per fratrem & Angelos, & pœnitentiæ apud Sodomitas præco fuit, de quo videndus Herbelotus in Bibliotheca Orientali.

ἐρχεσθαι καὶ ἀντλεῖν ὕδωρ ἐκ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ποτίζειν αὐτὰ καθ' ἡμέραν. Ἀπεῖχε δὲ τὸ ὄρος ἐκ τοῦ Ἰορδάνου ὡσεὶ μίλια κδ'. Ἐντὸς δὲ μηνῶν τριῶν ἐβλάστησαν οἱ δαλοί. καὶ κατελθὼν ὁ Λὼτ ἐξεῖπε τοῦτο τῷ Ἀβραάμ. Καὶ ἀνελθόντες ἰδεῖν τὸ γεγονὸς, εὕρησαν, ὅτι ἡνώθησαν οἱ τρεῖς δαλοὶ καὶ εἰς ἓν ἐγεγόνεισαν, αἱ ῥίζαι δὲ μόναι ἐναπελείφθησαν ὡς καὶ ἐφυτεύθησαν κεχωρισμέναι. Ἰδὼν δὲ Ἀβραὰμ τὸ γεγονὸς ἐν τοῖς ξηροῖς ξύλοις, πεσὼν προσεκύνησε τῷ Κυρίῳ καὶ εἶπε· τοῦτο δὲ τὸ ξύλον ἔσται ἁμαρτίας ἀπόφασις. Τὸ

ferrent. Iussitque Lo thum abire, haurire quam è Jordano & quo tidie illos rigare. Fu autem distantia mon à Jordano milliaria vi ginti quatuor. Atq intra trium mensium spatium stipites germi narunt, ex quo Loth abiit, & Abrahamo h renunciauit. Venient igitur rem visuri depr hendunt tres stipites unum coaluisse, solis r dicibus uti plantatæ rant separatis ** manen tibus. Quod Abraam in aridis lignis conti se animadvertens pr

** Gen. XIX. 33.35. Hieron. in qvæst. Hebr. ad illum locu *Hebræi appungunt desuper quasi incredibile & quod re natura haud capiat, coire quempiam nescientem.* Sed r notant alii non plane Lotum dici nihil sensisse, sed tan largiore potu victum non cogitasse uxorem suam extin & cum accumbente filia luminibus sublatis velut cum c juge rem habuisse. Hoc enim magis credibile quam pro pellice aut serva, quod recentibus interpretibus mentem venisse video. Frigidius est quod alii ebrios ad nerem ineptos esse objiciunt. Namque Ovidio etiam *Vina parant animum Veneri, nisi plurima sumas.* Bacchus Nicæa nympha potitus cum fontem ex quo a ve tione bibere illa solebat vino loco aquæ replevit, ut apud Memnonem c. 43. Phot. Cod. 124.

...ξύλον εἰς μέγα δένδρον ἐγένετο, διαρκέσαν αὐτὸ μέχρι καὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος. Ἔλαβε δὲ πληροφορίαν ὁ Ἀβραὰμ περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ Λώτ. Ὅτε δὲ ὁ ναὸς τῶν Ἱεροσολύμων ἐκτίζετο, μετὰ τῶν ἄλλων ἐξεκόπη καὶ αὐτὸ τὸ δένδρον, καὶ πελεκηθὲν ἔκειτο ἀργὸν ἐν τῷ ἱερῷ, οἰκονομία καὶ τοῦτο Θεοῦ. Ὅτε δὲ ἔμελλε παθεῖν τὸ ὑπὲρ τοῦ κόσμου σωτήριον πάθος ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, ἐσταυρώθη ἐν αὐτῷ ὑπὸ Ἰουδαίων.

cidit Dominumque adoravit, & hoc lignum, inquit, peccati abolitio erit. Factaque est prægrandis arbor, quæ duravit usque ad regnum Salomonis. Abraam vero exinde confidit, peccatum Lotho remissum esse. Cum porro templum Hierosolymis conderetur, præter alias arbores etiam hæc excisa fuit, atque cæsa jacuit in templo otiosa, id quoque Deo ita moderante. Cum vero subiturus esset pro Mundo salutarem passionem Christus & Deus noster, in eadem a Judæis crucifixus est.

CXXX. Loti uxor Edith. Filia altera Plutith. Alia nonnulla.

V. C. Hermannus ab Hardt in Ephemeridibus Philologicis p. 90. notat ab antiquis Rabbinis uxorem Lothi vocari עירית *Edith* velut *te-...m* dicas, stultitiæ nimirum & imprudentiæ fœmininæ. Pirke R. Eliezer c. 25. & Josua Aben Schuif in Legem f. ס c. 1. sicut & altera Lothi filia dicta פלוטית *Plutith*. Pirke R. Eliezer c. 25. Forte nomen Edith respicit ad testimonium & monumen-

mentum quod suæ & posterorum ætati præbu... revertens Sodomam, sive diutius ibi moras n... ctens (hoc enim respicere est) fulmine indura... tacta * atque sic facta fuit columna salis, ** ... *sigillati longum salis effigiata.* Omitto quod L... uxorem sub Niobes, Proserpinæ vel Eurydices ... mine in fabulis Græcorum jactari, vel sub Ado... de, Orpheo, Ammoneque, Philemone ac B... cide aut Cinyra Myrrhæ patre latere Lotum, ... Lethes fluvio nomen dedisse, uti Myrrhæ G... morram: & sub Trojanæ ἁλώσεως atque exci... imagine excidium Sodomiticum significari q... dam hariolati sunt.

CXX...

* Henricus Morus p. 220. Operum Theol. Georg. Ca... Kirchmaierus diss. de sale, Witeb. 1659. §. ult. Herm. ... Hardt Ephemerid. philolog. discurs 4. p. 79. & Chri... August. Heumanni diss. de fato uxoris Loti non mirac... Jen. 1708.

** Prudentius Hamartigenia v. 745. De illa columna salis ... ter interpretes ad Genes. XIX. 26. Sapient. X. 7. & L... XVII. 32. confer si placet Jo. Jac. Schudtii Historiam J... cam p. 322. seq. Pauli Colomesii opera p. 631. editio... me curatæ, Tho. Bartholinum de morbis Biblicis p. 5... Jo. Sauberti, Sam Schelvigii, Cæsonis Grammii & H... ris Gotfridi Masii dissertationes: Henrici Pontani Or... nem de sale sacrificiorum Traject. 1703. 4. ubi opp... Clariss. Hardtii sententiam, per στήλην ἁλὸς mon... tum post mortem fœminæ positum intelligentis: Her... ni Witsii Dodecadem Exerc . qua disputat adversus op... nem Jo Clerici, qui in diss. de statua salina subjuncta c... mentariis in Genesin uxorem Loti metu diriguisse, a... at post Aaronem Judæum Caraitam, laudatum Rich. Sim... præf. ad N. T. Gallice versum Chevræus in Chevræanis ... I. p. 321. obstupuisse petræ sive saxo similem, aut tetro ... pore fuisse suffocatam contenderat.

CXXXI. ISAACUS à Semo inſtitutus, Auctor precum pomeridianarum. Alia quædam.

Sgambatus lib. 2. Archivorum Vet. Teſt. p. 197. ſeq.

AJunt Hebræi Iſaacum ad Semi, & Heberi ſcholas itaſſe. Quin Medras (& refert Jalkut ſect. וירא) ait: Cum Abrahamus Dei juſſu proficiſceretur in Montem Moria, ut ibi filium immolaret, Saræ interroganti, quo pergeret, dixiſſe, velle ſe filium Semo ſiſtere, eique erudiendum tradere. Ne vero poſtea mendax deprehenderetur, res ipſa ſic tulit: Cum enim è præſentisſima nece ereptus eſſet, a Patre ductus eſt ad Semum, atque Heberum, a quibus eruditus eſt. R. Ghedolias in Catena Kabbalæ: *Iſaac, poſtquam immolationem evaſit, miſſus eſt ad Academiam Sem, in qua fuit, quoad Eleazar illi attulit Rebeccam uxorem.* Bereſcith Rabba ſect. LVII. *Miſit illum Abraham ad Sem, ut ab eo diſceret legem Dei.* Deinde addit: *R. Joſe filius Canina dixit, cum clam, & noctu eſſe miſſum, ne ſcilicet* (ob gloriam illuſtris illius facti) *invidiam ſubiret. Sic Ananias, Azarias, Miſael, poſtquam caminum ignis evaſerunt, non commemorantur amplius, nec ſcitur quo iverint.* Erat autem eo tempore Iſaac, ut Seder Olam recenſet, annorum XXXVII. Non pigebit & quædam alia ex iis, quæ de ipſo Hebræi dicunt, quæ ab inſtituto minus abhorrere videntur, indicare. Tanchuma, & ex eo Jalkut ſectione תולדות ajunt, ei a Deo oſtenſam eſſe gloriam Templi Primi, Secundi, & Tertii. De tertio quidem, niſi allego-

ricè loquuntur, ſomniant. Nullum enim erit quod illi pollicentur, Tertium Templum. Bereſcith Rabba ſect. XCVIII. ait, Iſaac voluiſſe Eſau Filio, quem tantopere diligebat, multa è futuris & præcipue Finem Temporum, id eſt, Meſſiæ adventum, indicare; ſed cum hoc tentare vellet: נסתלקה ממנו שכינה *Sublata eſt ab eo Divina præſentia*, hoc eſt Spiritu fatidico deſtitutus eſt. Nomen hoc Iſaac, Hebraice יצחק ita interpretatur ex numeris literarum eadem Bereſcith Rabba ſect. LIV. י id eſt X. ob decem præcepta, quæ ſtudioſiſſime ſervavit, צ, id eſt XC. ob totidem annos, quos vixerat ejus mater, cum eum peperit: ח, id eſt VIII. ideo quod primus hic octavo die ſit circumciſus, ק, id eſt C. quia tot annos natus erat Abraham, cum eum genuit. Sic in literis argutantur Hebræi; verum ut ad ea, quæ illi tribuuntur, veniam, nihil aliud invenio quam.

תפילת מנחה Orationes Pomeridianas.

Triplex enim Hebræis eſt Precum ordo, Matutinus, Pomeridianus, Veſpertinus, ex illo Pſalm. præſcriptus: * *Veſpere, & mane, & meridie narrabo, & annunciabo, & exaudiet vocem meam.* Matutina Abrahami, ** pomeridiana Iſaaci, veſpertina † Jacobi. Nec omittendum quod in capitibus R. Elieſer, & in Medras eſt, Hebræos dicere, Iſaacum eo tempore quo a Patre jam jam immolandus, extaſi quadam pene mortuum fuiſſe; cumque paulo poſt ad ſe rediiſſet, & quodammodo revixiſſet, ſtatim eam orationem dixiſſe, quæ incipit ברוך מחיה מתים *Benedictus qui vivificas mortuos.* Hæc illi, ut ſuarum precum, quas credibile eſt a multo re-

* Pſal. LV. 18. ** ſupra p. 403. † p. 438.

recentioribus auctoribus esse compositas, ex fabulosa origine pretium augeant. Clemens quoque lib. I. Recogn. c. VII. velut ex Petro, narrat *Abrahamum, cum duos filios tempore, quo adhuc in ignorantia rerum vixerat, suscepisset, Dei agnitione percepta, petiisse, ut ex Sara, quæ erat conjux legitima, cum esset sterilis, progeniem habere mereretur*: ut scilicet a Deo sapientiæ legitimum haberet hæredem.

CXXXII. JACOBI studia. Angelus ejus præceptor Peliel. Scripta ei tributa, *Scala* & *Testamentum*. Inscriptio lapidis ab eo positi.

Petrus Lambecius lib. I. prodromi Historiæ literariæ p. 53. seq.

PAtriarcha *Jacobus*, præterquam quod traditum sibi a maioribus veræ Theologiæ studium & conservationem linguæ primitivæ ad posteros suos fidelissime propagavit, *artes* etiam *liberales* excoluit & professus est. Qua de re R. P. Stephanus Menochius de Rep. Hebr. lib. 7. cap. I. quæst. 2. sic scribit: *Quæritur an Jacob suo tempore artes liberales docuerit. Respondeo, docuisse: nam scimus ex sacris literis, eum fuisse ad sapientiæ studia ab ipsa natura formatum; quippe lenis ut dicitur Genes. 27. h. e. levi cute, mollibus carnibus, quæ, ut docet Aristoteles in Physiognomonicis, ingenii boni & docilis sunt argumenta. De eodem dicitur, habitasse eum in tabernaculis; Onkelos interpretatur in domo doctrinæ, quod Hebræi ad scholas theologicas referunt, quas eum frequentasse volunt, do-*

ctoribus Sem & Heber, * *aut secundum alios Melc-dech*. Hucusque Menochius. De *Cabbalistic*[o Ja-]cobi *studio*, quod a Judæis ipsi attribuitur, & [an-]gelo *Peliele* præceptore ipsius, extat singularis [lo-]cus apud Reuchlinum de Arte Cabbalistica lib. ubi Simon Judæus ita disserit: *Isaaco de filiorum* [al-]*tero spes non erat, qui jam benedictionem paternam* [ex-]*citatione venandi amiserat: Esau nomen fuit. De* al[tero] *magna sibi pollicitus pater prædicit his verbis rei ven*[turæ] *vaticinium prætendentibus: Servient tibi populi &* [ado-]*rabunt te gentes. Non acciderat igitur sine causa de Ja-cob (sic enim appellabatur iste filius) tam ingens maj*[oribus] *nostris universæ salutis expectatio, sed quia omnium m*[or-]*talium primus ipse vidit portam cœli apertam, & scala*[m a] *terra in cœlum porrectam & in ea consistentes quatuor* [lit-]*ras I. H. V. H, quas apprehendere gerebat in votis.* C[on-]*sonantem quoque Sin per notariacon* שמן *id est, unctio*[nem] *designantem, operi adjecit, quo delibutum lapide*[m] *templum quoddam nomine Bethel exædificavit. Aug*[ent] *suspicionem quod angelus Peliel Jacob erat familiaris,* [qui] *multa constanti opinione & sermone præmonuit:* [tum] *quod Jacob elegit sibi Deus: tum quod beatus erit ille,* [cui] *Deus Jacob in adjutorio ejus. Scribunt autem Cabba*[listæ] *sic:* רבו של יעקב פליאל *id est: Præceptor Ja*[cob] *fuit Peliel. Sed edoctus ab angelo suo Jacob, se non for*[e il-]*lum Salvatorem, quem hactenus cœlestis Cabbala præ*[...]

* Plura in hanc rem Sgambatus p. 199. seq. qui rerum nat[uralium] peritum fuisse Jacobum colligit ex virgis illis semide[cor-]ticatis quas ovibus in aquis spectandas objecit, de[...] præter interpretes ad Genes. XXX. & Godfr Vockerod[...] confer Cornelium Agrippam de occulta Philos. lib 1. c[...] & Jo. Lomeieri part. 2. dies genial. diss. 8. Petavii di[...] Uranolog. p. 15. edit. novæ.

it, negotium in aliud ſeculum divinâ revelatione rejecit, dicens: Congregamini & annunciabo vobis, quod continget in poſtremo dierum. Non auferetur ſceptrum de Juda & legislator de femore ejus, donec veniat Silo, & eidem congregatio gentium. Quo vaticinio innotuit aliquem quandoque fore ſalvatorem humani generis, qui & ex Juda, & in poſtremis dierum naſceretur, & eſſet Silo & ſceptrum regni gereret, & ad ipſum gentes confluerent. Hactenus Simon ille apud Reuchlinum. Quod jam porro ad ſcripta ſuppoſititia, quæ vel antiquitus ſub nomine Jacobi extitere, vel etiam nunc circumferuntur, attinet, eorum tria ad notitiam meam pervenere: nempe

I. *Scala Jacobi*, ſive Liber ab Ebionæis hæreticis confictus, in quo Patriarcha Jacobus introducebatur, exponens ſomnium de ſcalâ ad cœlum usque pertingente, quod Geneſ. cap. 28. recenſetur. Meminit hujus ὑποβολιμαίου voluminis S. Epiphanius Panarii ſive operis adverſus hæreſes lib. 1. Sect. 30. quæ vocatur τῶν Εβιωναίων, his verbis: ἀναβαθμοὺς γάρ τινας καὶ ὑφηγήσεις δῆθεν ἐν ἀναβαθμοῖς Ἰακώβου ὑποτίθενται, ὡς ἐξηγουμένου κατά τε τοῦ ναοῦ καὶ τῶν θυσιῶν, κατά τε τοῦ πυρὸς τοῦ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ καὶ ἄλλα πολλὰ κενοφωνίας ἔμπλεα· h. e. interprete Jano Cornario: *Scalas enim quasdam & in ipſas ſcalas expoſitiones Iacobi proponunt Ebionæi, velut qui exponat contra templum & ſacrificia, contraque ignem in altari, & alia multa vanitate plena.*

II. *Teſtamentum Iacobi*, ad imitationem illius prophetiæ Jacobi, quæ extat Geneſ. cap. 49. con-

 fictum,

fictum, & merito inter apocryphos lib relatum a Pontifice Gelasio I. in Concilio ptuaginta Episcoporum Romæ habito. I Gelasii verba, quæ in Decreto Gratiani stinct. XV. cap. *Sancta Romana* extant, h sunt: *Liber, qui appellatur Testamentum Ja apocryphus.*

III. *Titulus* sive *Inscriptio lapidis* post visionem sca cœlestis à Jacobo Patriarcha in Bethel si Luza erecti: cujus meminit Sixtus Senensis Bibliothecæ sanctæ lib. 2. his verbis: *Cita a Stratonico in collectaneis Titulus a Iacobo Patria cha scriptus in Bethel Luzæ. Verum an titulu scriptura fuerit in lapide excisa, an lapis absque scriptura erectus ad perpetuam conspectæ visionis me moriam, non satis profecto est manifestum.* H Sixtus Senensis. Adde R. P. Bened. Pere Commentarium in Genes. cap. 28. vers. 1 ubi de significatione vocis מצבה, quam a ctor vulgatæ versionis latinæ *titulum* reddid prolixè agitur.

CXXXIII. Jacobus auctor precum ve spertinarum. Psalmi ei tributis.

Sgambatus in Archivis Vet. Test. p. 202. 203.

P*Reces Vespertinas*, quas sub noctem recitant, Ja bo tribuunt Hebræi, sicut * Pomeridianas Isa co, Matutinas Abrahamo. Sed hoc minime p sunt vel fingere de omnibus, quæ in his precib continentur, cum in iis multa sint lingua Syr Ch

* Supra p. 403. 434.

Chaldaica ſcripta, quæ inter Hebræos non niſi poſt ſecundi Templi tempora in uſu fuerunt. Multa quoque de eorum captivitate, ac Templi excidio, quæ oſtendunt, preces haſce multo poſt Patriarcharum tempora editas; licet autem Pomeridianæ preces, quibus nomen eſt מנחה *Mincha* id eſt Oblatio, aliud tempus requirerent a Veſpertinis, quas vocant *Maarabith*; tamen, ut commoditati conſulant, ſimul utrasque recitant quinta Pomeridiana, ut in ipſorum *Minhagim*, id eſt Ritualibus, & in *Orach Chaim* libello, qui eorum ritus, & mores deſcribit, videre eſt. Atque hic vetus Hebræorum conſuetudo omittenda non eſt, quæ aliquid emolumenti habet; nam antequam Veſpertinas preces in Synagoga canere incipiunt, neceſſe eſt omnes, qui adſunt inimicitias deponere, & odia remittere, quod ſi aliquis ibi adſit; cujus adverſarius vel præſens non ſit, vel odium remittere, & in amicitiam redire nolit, hic in mediam Synagogam progreſſus librum, ex quo preces recitantur, claudit, & manu percutiens dicit אני כלאי *Ego interdico*, quo ſtatim interdictum intelligitur, ne Veſpertinæ preces recitentur, antequam inter illos duos conveniat; itaque ille, quicumque eſt, ab omnibus quæritur, & ad deponenda odia communi opera, & adhortatione urgetur; ſi conſenſerint, reconciliantur, & ita Veſpertinæ preces peraguntur: ſin obſtinate recuſaverit, intermittuntur preces, & ſæpe multos dies hoc Juſtitium durat, ut ille communi luctu, & mœrore perculſus, & pudore affectus, tandem iras deponat. Hic mos quoniam Dei legi, quæ maxime charitatem

 ſpectat,

ſpectat, conſentaneus eſt, videtur ante Chriſti Adventum à ſanctis viris, & Prophetis in Synagogam inductus: & non abſimile vero eſt, Paulum huc ſpectaſſe * cum dixit: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.*

Pſalmi aliquot Jacobo tribuuntur â nonnullis Hebræis. Nam Bereſcith Rabba ſic de illo ſcribit ſect. LXVIII. *Quatuordecim annis latuit in Academia Semi, & Heber; neq; ibi ſe unquam ſomno dedit, in domo vero Labani quindecim cantica Graduum compoſuit, quæ ſunt in libro Pſalmorum. Quidam dicunt librum Pſalmorum integrum ab eo eſſe decantatum.* Hæc illi. Sed librum Pſalmorum, qui extat, ipſius non eſſe, certum eſt: ut vana hæc, neſcio cujus, opinatio rejicitur ab ipſis Hebræis, qui non modo totum Pſalmorum librum Jacobo non adſcribunt; ſed inter illos decem Pſalmorum Auctores ** eum non recenſent.

Lapidem, quem Jacob ſuppoſuit capiti, non modo Ethnici poſtea, ſed & parentum ſuorum malè memores, & ipſa avorum prava imitatione degeneres Hebræi, deteſtanda ſuperſtitione coluerunt. Dictus eſt lapis ille Hebraice ביתאל Græce Βαιθήλ, inde Βαιτύλος, † ut quidam putant, & Βαιθύλιοι, apud Photium, in vita Iſidori, vetus Arabiæ, & Palæſtinæ ſuperſtitio, de quibus multa Joſephus Scaliger in Euſebium, n. MM. CL. Addo illis, ideo forte Βαιτύλους lapidem, Jovis loco, Saturno oblatum fingi, ut ſcribit Heſychius, quia Hebræi in Bereſcit Rabba ſect. LXVIII. ſcribunt lapidem illum inſtar fuiſſe duodecim filiorum Iſraël, quem

* Epheſ. IV. 25. ** Supra p. 404.

† Confer Bocharti Chanaan II. 2. Grotium & Clericum ad Geneſ. 28. Marsham. p. 56. Steph. le Moyne T. 2. p. 569.

quem etiam abſorptum dicunt, capite גיד הנשה: erant enim, inquiunt, plures lapides "ונבלעו כולן ונעשו אר *Et abſorpti ſunt omnes, & facti ſunt unus.*

CXXXIV. Johannis * Lemovicenſis Morale ſomnium Pharaonis.

Ad Excellentem Principem, Dominum Theobaldum, Regem Navarræ inclytum Campaniæ ac Briæ Comitem Palatinum.

EPISTOLA I.

Victorioſo Principi, poteſtates aëreas debellanti. Domino Theobaldo, Regi Navarræ, Magnifico Campaniæ ac Briæ Comiti Palati-

* *B. Jo. Chriſtophorus Wagenſeilius, qui primus hoc ſcriptum edidit ad calcem Epiſtolæ de Hydraſpide à ſe inventa, Altdorfii* 1690. 4. *de illo hæc tradit in Præfat.* Nicolaiburgi in Moravia, dum Judæi alicujus, indocti hominis ſitu & carie ſordidatos & ſordidos libros excutio, quædam reperi non contemnenda. Nempe Bibliorum Codices MStos binos, Hebræum alterum, alterum Latinum, multimodis notabiles, præcipue ob Auctaria. Illi enim quem ex oriente allatum eſſe ſigna oſtendunt evidentiſſima, additur libellus Chaldaicus מגילתא דאנטיוכס *Hiſtoriam Antiochi Epiphanis* recenſens, quæ eo ſermone nunquam, quod equidem norim, apud nos comparuit. Hebraice extat in quarundam Precum Judaicarum editionibus, atque legitur à Judæis in חנוכה ſive feſto Encæniorum. Latinis vulgatis Bibliis, poſt Vetus, ante Novum Teſtamentum, prorſus quaſi ſacer eſſet, adhæret libellus, cui *Morale Somnium Pharaonis* nomen, *Johannem Lemovicenſem* auctorem habens qui ingenium exercendo, Epiſtolas aliquas, quaſi à Pharaone Ægypti Rege, ad Joſephum Jacobi filium, & ab hoc ad illum ultro & citro miſſas, pro eruditione ſuperiorum tem-

no, ſuus Johannes, vocatus Lemovicenſis, bonu certamen certare, curſum feliciter conſumma Rex virtutum, progreſſurus ad prælium adverſ principes tenebrarum, Viris olim ſpiritualibus i ſpiravit novam Caſtrorum aciem, novam ſtel rum Cohortem caritative colligere, caritati ſtipendiis evincere maturiores S. Philoſophiæ lios, quos ſcientia providos, gratia ſtrenuos, pau pertas reddidit expeditos, accingendo gladio Spi ritus, quod eſt verbum Dei, & eos ſpirituali mili tiæ adſcribendo. Inardeſcens autem Spiritus apo ſtaticus, Spiritus Sancti molimina demolitur, Spi ritum mendacii transfiguravit in ſpiritum, ut ſe ducens ſeduceret, & prævalens prævaleret: qu proh dolor! ſimplicium credulitatem ſeduxit, ſ cuſinum (fortaſſe *callidum*) conſilium Achitofel ex ſufflavit. Vos autem, illuminante Patre lumi num, non acqueſcentes Sapientiæ terrenæ, ani mali, diabolicæ, ſed cœleſtium ſedium aſſiſtri nec dum crediſtis omni ſpiritui, nec dum ceſſi ſtis omni flatui, adinſtar arundinis ventilatæ, ſa pien-

temporum & genio eorundem effinxit, quem in iis nih ſecius ſuſpicere quadantenus ac vereri nos addecet. Sc ptus liber eſt ad *Theobaldum Navarræ Regem, Campa Briæque Comitem Palatinum*, eum ipſum qui Blan Sanctii IV. filiam unicam ſibi connubio jungendo, Nav ræ regnum nactus eſt, & qvem *Anno Epochæ Chriſtia CIↃ CCXVI.* diem ſupremum obiiſſe conſtat. Non aut integer ſe offert, ſed duæ circa calcem Epiſtolæ deſider tur. *Præter MS. Wagenſeilianum, quod jam ſervat L Bibliotheca Amplisſimi Senatus, memoratur etiam minium hoc, fortaſſe integrius, in Catalogo MSS. illuſtr Epiſcopi Norvicenſis antea, hodie Elienſis Joh.* Mo *num.* 200.

pienter imitantes Solem, in ordine ſuo perſeverantem, non Lunam, mutabiliter defluentem. Quapropter in cœlis theſaurum immarcesſibilem theſaurizare, in terris nomen æternum hereditare, & cum devotis clericis & alumnis perennem gratitudinem accedere meruiſtis. Quorum ego minimus, preces veſtras recipiens pro præceptis, Serenitati veſtræ gratanter offero poſtulatum munuſculum Literarum: non præſumens de prudentia Platonis, de fantaſia Zenonis, de facundia Ciceronis; ſed jactans cogitatum in eum, qui mutorum labia reſerat, & Linguas diſertificat indiſertas. Ut autem tenuitatem muneris ſupplere valeat magnitudo Virtutis, virtuoſam elegi materiam, virtuoſis Lectoribus gratioſam, videlicet famoſum Somnium Pharaonis, moraliter expoſitum de Regia Diſciplina. Ubi Pharao typum gerit cujuslibet Regis curioſi, Ægyptus cujuslibet Regni ſtudioſi, Joſeph cujuslibet Conſiliarii virtuoſi: prætaxatum Somnium interpolatum intertexens tam Rhetoricis quam Theologicis floſculis; ſicut veſtræ probavi Celſisudini complacere. Excipiat igitur Excellentiæ Veſtræ faſtigium, meæ, ſi placet, exilitatis xenium, in XX. Epiſtolas diſpertitum. Quarum primam, quam in præſentiarum cernitis, Majeſtati veſtræ præmitto, ſuper veſtræ poſtulationis impletione. Secunda, eſt Pharaonis ad Magos, ſuper Somnii declaratione. Tertia, Magorum ad ipſum, ſuper eorum excuſatione. Quarta, Regis ad Miniſtros, ſuper Interpretis inveſtigatione. 5. Præpoſiti Pincernarum ad ipſum, ſuper Joſeph manifeſtatione. 6. Regis ad Joſeph, ſuper

ſuper Interpretationis exactione. 7. Joſeph ad ipſum, ſuper timorata recuſatione. 8. Regis ad Joſeph. ſuper ejusdem animatione. 9. Joſeph ad ipſum, ſuper articuli prioris dilucidatione. 10 Regis ad Joſeph, ſuper Curæ Regalis inquiſitione. 11. Joſeph ad ipſum, ſuper Regalis Officii determinatione. 12. Regis ad Joſeph, ſuper articuli poſterioris efflagitatione. 13. Joſeph ad ipſum, ſuper eiusdem articuli enucleatione. 14. Regis ad Joſeph, ſuper conſilii opportuni poſtulatione. 15. Joſeph ad ipſum ſuper petitionis exauditione. 16. Regis ad Joſeph ſuper conſilii præſtiti proſecutione. 17. Adulatorum ad Joſeph, ſuper eius attractione. 18. Joſeph ad ipſos, ſuper eorum reſtrictione. 19. Detractorum ad Joſeph, ſuper Regis Reformatione. 20. Joſeph ad ipſos, ſuper eorum Conſolatione.

EPISTOLA II.

Pharaonis ad Magos ſuper ſomnii declaratione.

PHarao, Divina Magnificentia Rex Ægypti, dilectis ſuis diſertis Philoſophis, intra terminos Regni ſui conſtitutis, ſalutem, & ſpecioſa Philoſophiæ Specula ſalubriter ſpeculari. Gloria Cœli, ſpecies ſtellarum: Gloria Regni noſtri, liberalium ſpecioſitas literarum. Sicut Cœlum ornatur luminaribus, ſic Ægyptus diſciplinis liberalibus honoratur. Veruntamen claritudo terreſtris cœleſti claritati præfulget; quia de Cœlo Claritas, de terra Veritas eſt exorta. Quantum autem exaltantur Cœli à terra, tantum clara & immarceſſibilis

bilis ſapientia, claritati ſupereminet corporali. Quapropter non dedignantur Cœli enarrare gloriam Ægypti: ſed ipſius præconia pronunciat firmamentum. Ibi famoſus Planetarum ſeptenarius, ſeptiformis Philoſophiæ numerum præconizat: ibi ſeptem ſidera, in unum coadunata Collegium, ſeptem artes inſinuant, in idem ſtudium congregatas. Ibi tres Stellæ, ſtellato Currui præcurrentes, triviales artes effigiant, * quadrivium præcedentes. Nec inſulſe cœleſtis providentiæ celſitudo prævidit Regnum noſtrum huius benedictionis dulcedine prævenire. Decebat enim, ut patriam, quam corporalis irrigat Nilus, in ſeptem partiales fluvios derivatus, ſpiritualiter irrigaret liberalis Philoſophia, in totidem ſpeciales ſcientias propagata. Nam profecto naturam ars imitari voluit, figuram res comitari debuit: & tam cœleſte quam terreſtre oraculum, remanere non decuit inexpletum. Unde nimirum, etſi multæ Provinciæ multas congregarunt divitias, hæc ſupergreſſa eſt univerſas, quapropter admirati Seniores cœperunt Prophetiæ viſcera perſcrutari. Gloriatur gemmis India, Thure Sabba, auro Arabia: Nos autem oportet in theſauro gloriari incomparabili, ſine damno communicabili; quem nec fures furantur, nec tinea demolitur. Contemplantes itaque præclaram prudentiam veſtram, tanquam lucernas lucidas, ſuper ſeptemplicis Prophetiæ (ſ. *Philoſophiæ*) candelabrum exaltatam, non degenerantem à clarisſimis Prædeceſſoribus veſtris, de quo-

* Quadrivium, quatuor Artes Mathematicæ, Arithmetica, Geometria, Muſica, Aſtronomia.

quorum mineris aureis, ſapientialium columnarum in palatio omnis Sapientiæ rutilantium, olim excisas fuiſſe, Veritas prædicat in plateis, dignum decernimus, perſpicacitati veſtræ patefacere Somnialis imaginationis ænigma, quod interiorem intuitum noſtrum nuper exterruit, & quietem nocturnam reddidit inquietam: ut in lumine dilucidationis veſtræ, lumen in ſignis (fortaſſe inſerendum, *non*) implicate videamus. Enim vero ut prolixitatem Somnii, narrativo breviloquio, coarctemus, terrifica viſione videbamur videre ſeptem boves opulentisſimas, à totidem exanguibus, & ſeptem ſpicas refertisſimas, à totidem inanibus, duplici contritione conteri & conſumi. Quocirca ſtudioſam intelligentiam, & annoſam experientiam veſtram, novitate precaminum ad novum exercitium excitamus, diligenter rogantes diligentiam veſtram, quatenus lynceis oculis, aquilari acie, ad arcana Prophetiæ penetralia penetrare curetis, reſeraturi divinalis Sapientiæ Librum, artificioſo Artium Septenario ſigillatum, ut inventum ænigmaticæ viſionis prædictæ dilucidarium, nobis dilucide conſcribatis: preces noſtras illa proſequentes vigilantia, quod in paucis vexati, in multis bene diſponamini, & bonorum laborum fructum conſequamini glorioſum.

EPISTOLA III.

Magorum ad Pharaonem, ſuper eorum Excuſatione.

CLarisſimo Principi, temporali, naturali, & ſapientiali claritudine clare, clarius, clarisſime illu-

illuſtrato, Domino Pharaoni, divina magnificentia illuſtrisſimo Regi Ægypti, Univerſitas Philoſophorum in Ægypto philoſophantium, potentiam invincibilem, ſapientiam infallibilem, bonitatem intemerabilem, cum ſalute. In veritate comperimus, ignitum Eloquium veſtrum diſcretione lucere, dilectione fervere: de cujus lumine & calore, & ſtuporem in intellectu, & ardorem accepimus in affectu. Quis enim intellectus non admiraretur, quis affectus amplexari non debeat diſertam manſuetudinem, & manſvetam diſertitudinem veſtram? quam fortunæ claritas non excœcavit, quam naturæ generoſitas non inflavit: ſed illuſtris magnanimitas illuſtrativa, illuſtrium magnificativa Magnatum, cœleſtium diſtinctionem diſcernere, terreſtrium diſpoſitionem dignoſcere, & theſauros inviſibiles docuit viſibilibus anteferre. Felix fortuna Regia, non Regno Regem, ſed Regnum Rege clarificans. Felix Natura Nobilis, non mentem ſanguine, ſed ſanguinem mente nobilitans. Felix quoque Scientia literalis, eleganti ſpiritui, tanquam Cellæ pigmentariæ, aut apothecæ aromaticæ, inſpirata: quæ a vaſis dulcedine ſaporem contrahit & odorem. Perlecta ſiqudem veſtræ Serenitatis Litera, concaluit cor noſtrum intra nos, & in meditatione noſtra ignis gratulationis exarſit: quod, ſicut elocutionis ipſius elegantia reſonabat, Deus Scientiarum Dominus, ſtudioſitati noſtræ ſtudioſum deſtinavit incentivum, in quo mira magnalia, & magna mirabilia, per ſpeculum & in ænigmate, ſpeculetur. Cæterum riſus noſter dolore miſcetur, & extrema gaudii

gravis

gravis occupat luctus, pro eo quod Dominati vestræ servire, quantum volumus, non valem. Quis enim dabit nobis tantæ scientiæ clavem, possimus clausi sermonis ostium aperire? Clav nostræ alterius sapiunt sapientiæ fabricam: mnialis clausura clavem requirit aliam, a no clavibus alienam. Ut enim claves nostras in dium afferamus: aliæ reserant Elementorum ĉturas, terminorum figuras, colorum pictu aliæ numerorum certamina, sonorum modul na, angulorum discrimina, volumina circu rum. Quod si Regalis tranquillitas a turba vium non turbatur: aliæ adaperiunt cœlestium torum influentias, mobilium controversias, m tuum symphonias, electorum reciprocatio vaporum impressiones, mineralium mixtio vires herbarum, mores animalium, origines marum. Aliæ complexionum distantias, hu rum repugnantias, Sanitatis harmonias, ægri dinum dyscrasias. Aliæ vero varietates actu causalitates habituum, extremitates vitiorum, medietates virtutum. Jam luce clarius Perspi tati Vestræ inclaruit, jam oculosa circumspe vestra oculata fide prævidit, quod reserandæ cœlesti, subcœlestes claves non congruunt, tivariis sapientiæ mundanæ mansionibus de tæ. Cum enim Deo claudente nemo aperiat, stra sudatur, divinitus obserata humanitus re re. Ideoque Majestatis Vestræ magnificen una voce, voto unanimi, deprecamur, qua nostram super his sustinentes insipientiam, & potentiam supportantes, voluntatis nostræ p

titudinem pro facto reputare velitis, nec permittatis suspicione sinistra sinceritatem Regiam fermentari. Illico acutissime advertentes, quod oculi Domini, multo lucidiores super Solem, qui vias hominum intime intuentur, numerantes conceptus, ponderantes affectus, mensurantes effectus, humanæ subtilitatis sublimitatem superant, & supercœlestium substantiarum aquilares aspectus superabundans luminositas, Solis intelligentiam supervincit. Unde nimirum attenuatus est intuitus noster, suspiciens in excelso. Sicut enim operatur (f. *opacatur*) oculus Vespertilonis ad lucem Solis, sic & intellectus noster ad incomprehensibilia judicia & investigabiles vias ejus. Quamobrem Dignitatem Vestram non decet indignanter ferre, quod Divini Sigilli characterem præsumtuoso judicio cancellare nolumus, quod Supernum Secretum reverentiali silentio venerari voluimus, quod ignotæ veritatis scrutinium Viris virtuosioribus maluimus resignare.

EPISTOLA IV.

Pharaonis ad Ministros, super Interpretis Investigatione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, dilectis & fidelibus suis Consiliariis, Camerariis, & cæteris Subministris, præsentis mandati continentiam audituris, salutem, & præcepta salubria corde describere, ori circumdare, digitis alligare. Rationis rectitudo dictavit, & Antiquitatis consvetudo præscripsit, ut, cum Regalis pon-

dus Regiminis, giganteis etiam humeris form: dandum, singularis personæ strenuitas portar: non sufficeret, in susceptæ partem solicitudin: subministros convocare curaret, prudentes, sicu: serpentes, simplices, ut columbas: prudentes i: bono; simplices in malo: prudentes, ne frauda: rentur; simplices, ne fraudarent: quos Reg:is prosequeretur benevolentia, specialis prærogat: favoris, tanquam egregia sui membra, prudenti: claritate, justitiæ agilitate, temperantiæ subtilit: te, ac fortitudinis impassibilitate dotata. Qu: si processu temporis perniciosa cupiditas, orig: vitiorum, ærugo morum, putredo virtutum, me: moratis membris illam immitteret dyscrasia: quod superbia tumescere, invidia marcessere, ira: cundia candescere, acedia rigescere, avaritia are: scere, gastrimargia brutescere, petulantia putre: scere censerentur; Honestas Regia corpus sui: membrorum talium in honestate dehonestari no: permitteret, sed aut correptionis medicamen: curaret, aut, si morbus exigeret, severitatis gl: dio resecaret. Regalis igitur honoris onere pr: gravati, indecorum, indecens & indignum exi: mavimus, censatis præjudicare sententiis, & pr: scriptæ consvetudinis terminos transilire. Un: profecto prudentiæ nostræ singulariter inhære: nolentes, fidelem prudentiam & prudentem fid: litatem vestram in Regalis Contubernii famili: tatem, & nostri corporis integritatem, maluim: convocare: quorum probitatem etsi plerumq: probaverimus, in præsenti tamen articulo pro: bilius volumus comprobare. Cœlestis namq: ce-

celsitudo Consilii, secretum Secretorum nobis insinuare decrevit: cujus tenorem Viris prædisertis Philosophis præmaturis, quorum celeberrimo incolatu Provincia nostra privilegiari promeruit, nunciantes, expetitam elucidationem nondum accepimus, ipsis Philosophis Somnialis Significantiæ profunditatem admirantibus, & intelligentiæ suæ imparitatem studentibus excusare. Quocirca fidelitati vestræ, sub Regalis indignationis interminatione, præcipiendo mandamus, quatenus, omni tergiversationis, excusationis, aut prorogationis, impedimento sublato, circuire terram ac perambulare curetis, donec invenire mereamini Virum tanta Virtute præditum, tanto lumine cœlitus illustratum, cui datum sit tantum nosse mysterium: cuius labiis tanta interpretationis gratia sit infusa, ut abscondita prudentibus valeat propalare. Quicunque vero dignus inventus fuerit, tantæ dignitatis invenire thesaurum, sollicitudini nostræ non pigritetur rescribere: fidelis inquisitionis, felicis inventionis, & festinatæ renunciationis digna stipendia recepturus.

EPISTOLA V.

Præpositi Pincernarum ad Pharaonem, super Joseph manifestatione.

TRemendo Principi, Statera rectitudinis judicia ponderanti, Domino Pharaoni, Divina Magnificentia Regi Ægypti, fidelis suus Pincernarum Præpositus, feliciter regnare, ac thronum Regium justitia roborare. Fons Sapien-

tiæ in excelſis ſcaturiens, ex ore Altisſimi prodiens: cujus jucundus impetus ſuper cœleſtem lætificat civitatem, defæcatis animabus per ſomniales latebras, quaſi cœleſtes cataractas, illabitur: per quas Veſtræ Serenitati divina diſtributione dignoſcitur influxiſſe. Verum cœleſtis deſtillatio Studioſitatis veſtræ fervorem refrigerare non valens, acrioris ſitis incentivum incendit, ſuperna Curia curialiter ordinante, ut qui propinatoris fungebatur officio, votivam vobis in hac parte lætitiam propinaret. Sane cum Edicti veſtri ſeveritas noſtris intonuiſſet auribus, & à voce veſtri tonitrui formidaſſem, repente recordatus ſum excellentis Interpretis, ætate juvenis, maturitate ſenis, converſatione cœleſtis, peregrinatione terreſtris, intellectu fulgentis, affectu ferventis, affatu mulcebris & ſvavis: cujus innocentiam fraterna æmulatio non infecit; cujus modeſtiam blanda proſperitas non illexit; cujus juſtitiam fœminea perverſitas non pervertit; cuius conſtantiam fortunæ ferocitas non confregit, cujus prudentiam adverſitatis impatientia non turbavit. O delira fortunæ cœcitas, inimica naturæ, noverca gratiæ, naturalem ordinem turbans, mundialem pulchritudinem dehoneſtans, virtutes ſubpeditans, vitia inthronizans, cœcos ſpectatores, mutos præcones ſtatuens, imperitis imperia, & peritis pericula ſtatera doloſa & doloroſa diſtribuens, qua fronte permiſiſti jacere in lacu miſeriæ & luco fæcis, tam pretioſam ſapientiæ margaritam? O miſeranda & miranda mortalium corruptela! quorum ſic vagatur intelligentia, ſic lubricatur tanmorra (ſ. memoria;)

moria) & benevolentia perigretatur (f. *pigritatur*,) ut tanto temporis intervallo oblivioni tradiderim meæ captivitatis conſortem, meæ calamitatis conſolatorem, meæ reſtitutionis probatisſimum conjectorem. Veruntamen triſtitia mea vergit in gaudium: & deſolationis immoderantiam illa conſolatio moderatur, quod ſomnolenta mea inortamina (f. *intermortua memoria*) tam accepto tam opportuno tempore meruit excitari, ut per eum (f. *eam*) veſtra coexcitetur prudentia, aurum de terra tollere, theſaurum abſconditum in lucem producere, ſuſcitatum de pulvere pauperem cum Principibus collocare. Dignetur itaque Regalis dignitas, ad viſionis evidentiam laborioſe ſtudens, ſtudioſe laborans, quærens, & non inveniens, petens, & non accipiens, pulſans, & non ingrediens, relaxare ſtudium, revocare ingenium, & ad lyræ præſentis ſonitum reſpirare. Ecce enim quod forinſecus petitis, intrinſecus obtinetis: quod mendicat Regale Palatium, Carcerale latibulum eructabit. Intonizet Edictum Regium: inſonet vox virtutis, præpotenter præcipiens vectes confringi, vincula disrumpi, colligationes impietatis diſſolvi, & juſtum de anguſtia liberari. Jam profecto ærumnoſum ergaſtulum erubeſcit innocentis præſentia: Jam judiciale Prætorium ſapientis iſtius ob abſentiam ingemiſcit. Jam offertur ſitienti ſatietas; cœcutienti veritas; ſomnianti conjector: cujus induſtriæ non nocturna ſilentia conticeſcunt, nec latebroſa ſomnia deliteſcunt, ſed ſtupenda prodigia, &, ſingulari privilegio, phantaſmata translucent, & ænigmata eniteſcunt.

EPISTOLA VI.

Pharaonis ad Joseph, super Interpretationis exactione.

PHarao, Divina Magnificentia Rex Ægypti, Viro ſapienti, perſecutionem pro juſtitia patienti, Joſeph, Ebræo, Amico deſideratisſimo, ſalutem, & coronam cum vincentibus, bravium cum currentibus, denarium diuturnum cum laborantibus, obtinere. Exurge gloria noſtra, exurge pſalterium & cithara, converte planctum in gaudium, concide triſtitiæ ſaccum, circumda tibi lætitiæ veſtimentum. Ecce enim nox adverſitatis præcesſit, dies proſperitatis accesſit. Prius experta fortunæ verbera, dulciora vino, fragrantiora unguento: qui ſuſtentabaris pane tribulationis & aqua anguſtiæ, inebriaberis ab ubertate domus noſtræ, & potaberis voluptatis torrente: qui ſedebas in tenebris & umbra mortis, ſedebis in pacis pulchritudine, in tabernaculis fidùciæ, in requie opulenta. Feſtina dilecte: Nam dilecta noſtra, electa noſtra, columba noſtra, prædulcis Sapientia, apud nos domum compoſuit, columnas diſpoſuit, menſam propoſuit, vinum ſuum cum melle miſcuit, ad arcanum colloquium, ad tranquillum conſortium, ad jucundum convivium te invocans, te incitans, te invitans. Quid moraris? quid miraris? En domus Regia, ſuſpenſis auribus, attentis oculis tuum præſtolatur adventum. Inquietum eſt Cor noſtrum ad te, donec conquieſcat in te, quod vulneraſti in uno tuorum ſpiritualium oculorum: quia

quia nimirum intellectualis oculi tui mirabilem perſpicacitatem audivimus, & auditam concupiſcimus experiri. Ne tamen tuam perturbet providentiam percunctatio improviſa, diſertitudini tuæ præſentium inſinuatione præoſtendimus noſtræ cauſam ſollicitudinis, noſtræ materiam quæſtionis. Sane Scrutator cordium, contemplator conceptuum, & donorum ſpiritualium inſpirator, nuper aſpiciens ſenſualitatem noſtram extrinſecus dormire, ac rationem intrinſecus vigilare, prodigiale portentum & ſtupendum ſpectaculum conſpicari mentis noſtræ conſpectui præſentavit. Sicut enim ſomnialis imaginationis ſeries oſtendebat nobis fluvialem ripam perambulantibus, viſuales radii loca circumſtantia pervagantes, inopinabilem videbantur videre conflictum, conſumentibus ſiquidem vaccis vaccas, ſpicis ſpicas, ſeptenis ſeptenas, inanitis refertas, ſupervacuis ſuper plenas. Super quibus conſulentes Conſultos, efflagitato dilucidario, exſpectato reſponſo, reſponſionem non reportavimus, ſed ſtuporem. Licet enim iidem Conſiliarii literalibus ſtudiis, liberalibus diſciplinis, diſpari ſenſus claritate, ſed pari ſtatus dignitate, fulgerent, perſpecto tamen prælibatæ viſionis ænigmate, decernentes, ſomniale figmentum non caſuali fantasmatum confluxione, non intranea paſſione, non extranea impreſſione, ſed divina duntaxat immisſione, ſupernaliter figuratum, poſuerunt ori ſuo cuſtodiam, ne fortasſis altiora ſe quærere, aut os in cœlum ponere cauſarentur. Nos autem arbitrantes, quod profunda DEi ſcrutari, & ſecreta ſomniorum

interpretari vix aut nunquam sufficiunt animales homines, spiritualem oculum non habentes, desideratam dilucidationem intelleximus intelligentiæ tuæ divinitus reservatam. Quam ob causam concupiscit & deficit anima nostra, sicut cervus ad fontem aquarum, sic anhelans ad sapientiæ tuæ fontem. Veni ergo, desiderate nostris gentibus, veni, noli tardare, pluviam voluntariam segregaturus, sitientibus fontalem sapientiam derivaturus exterius. Sonet vox tua in auditorum auribus per doctrinam: luceat lux tua lectorum aspectibus per scripturam. Venter tuus quasi vas pigmentarium, vas mellitum, vas aromaticum. potum præclarum continens, suavem, mulcebrem & salubrem. Egrediatur de hoc ventre fons aquæ vivæ, fons sapientiæ salutaris, de cujus plenitudine accipiant universi, haurientes aquas in gaudio de fontibus Joseph, de fontibus filii accrescentis. Jam enim Linguæ lactentium palatis cordium adhærescunt: jam viscera nostra propter sitim somnialis scientiæ inardescunt.

EPISTOLA VII.

Joseph ad Pharaonem, super timorata Recusatione.

GRatioso Principi, non alta sapienti, sed humilibus consentienti, Domino Pharaoni, Divina magnificentia clementissimo Regi Ægypti, Joseph Hebræus, servus ejus inutilis & indignus, cum spontanea servitute, salutem, quam oculus non vidit, quam auris non audivit, & in

cor

cor hominis non aſcendit. Domine, audivi auditum veſtrum, & timui: Conſideravi Majeſtatis veſtræ magnitudinem, & expavi. Cum enim ſpiritus veſter ſuper mel dulcis auribus meis dulciter aſpiraret, & lenitatis veſtræ literam exultantem & ſaltantem, ac tripudianti dulciloquio moleſtiam meam modificare conantem, lugendo legerem & legendo lugerem, impulſus everſus fui, ut caderem in profundum amaritudinis, propter imaginationem diſcriminis imminentis. Continuo namque timor & tremor venerunt ſuper me, tribulationis & doloris adventantium, horridi præcurſores eorum, qui prænunciantes adventum præoccupaverunt hoſpitium cordis mei. Heu me, quod incolatus meus prolongatus eſt, donec fortuna pharetram ſuam evacuet, donec ſanguine meo ſagittas ſuas inebriet, donec utrinque me confodiat, donec utrumque latus transfigat, ſicut ſignum poſitum ad ſagittam. Siniſtrum latus jamdudum doleo: Nunc dextro lateri dolor intenſior intentatur. A læva levius oppugnabat adverſitas: a dextra ſæpius proſperitatem autumo graſſaturam. Utraq; ſiquidem fortuna formidabilis; ſed formidabilior proſpera, quam adverſa: Nam adverſa præmunit adverſarium; ſed proſpera prodit incautum: Hæc excitat intellectum; illa cœcis objicit offendiculum: Hæc quaſi Leo rugiens palam aggreditur; illa ut Draco ſibilans clandeſtine malitiam machinatur: Hæc vigilantis ſanguinem ſitit; ſed illa ſpiritum dormientis exſugit. A læva patientiæ clypeo me tuebar: ſed a dextra quis mihi clypeum coaptabit?

O fera pessima, fortuna fortissima, quid lætaris
cum malefeceris? quid exultas in rebus pessimis
quid in malitia gloriaris? annon sufficiebat tuam
satiare voraginem, quod mihi paternam præri-
puisti præsentiam? quod in me fraternam armasti
truculentiam? quod adversum me Potipharis
præcipitasti sententiam? nisi severitatem (f. *sere-
nitatem*) Regalem innocentis profusione sanguinis
polluas ac profanes. Jam bella mihi video; jam
bellica machinamenta prænosco: Nam fortunæ
fallacias, & Satanæ versutias non ignoro. Com-
peditum expedire, cum iniquis deputatum ju-
stificare, opprobriis sauciatum commendare co-
natur, ut de carcere productum ad palatium, ve-
locius perducat ad patibulum. Quia nimirum
veritas odium pariens, & amicos suos inimicos
mundi constituens, opportune importune ex-
ctionem Regiam postulat. Quam si confitear,
manus Regias non effugiam: si diffitear, in hor-
rendas manus Dei viventis incidam, qui ex verbis
suis unumquemque justificat aut condemnat. Un-
dique me angustiæ coangustant: utrobique mor-
tales insidiæ me circumstant: hinc spirituales; in-
de corporales: hinc interior; inde exterior mors
insurgit. Illinc terrestris severitas intonizat: in-
dignatio Regis, nuntius mortis: Istinc cœlestis ve-
ritas præconizat: Os, quod mentitur, occidit
animam mentientis. Deus, scientiarum Domi-
ne! cur incerta & occulta sapientiæ tuæ mani-
stasti mihi? cur abscondita Sapientibus parvu-
tuo revelanda duxisti? ut addens scientiam, ad-
res & dolorem. An suppetebar meam mirifice

me-

miſeriam, quæ olim ſomniale præſagium, contra meam innocentiam, invidiæ fraternæ ſeminarium, & iracundiæ fomitem miniſtravit? quæ de terra fluente fluenta mellis & olei, in terram tenebroſam & luctuoſam me propulit, amaritudine replendum, abſynthio inebriandum; niſi ad elucidationem Regalis ſomnii provocarer: ut, ſi hominibus placere ſtuduerim, tibi displiceam; ſi oculis infirmis, magis tenebras quam lucem diligentibus, odioſam lucem oſtendero, lucerna mea a lucem odientibus extinguatur. Obſecro, Domine, mitte, quem miſſurus es, priusquam tenellis humeris giganteum onus incumbat, & altius fortunæ cœnum alteret intellectum. Ad thronum gratiæ veſtræ redeo, Regum manſvetisſime, ſupplicius inſtans, inſtantius ſupplicans, flexis genibus mentis meæ, quatenus afflicto afflictionem inculcare nolentes, alterius conjectoris ſciſcitari dignemini conjecturam. Satius enim æſtimo, patienter tolerare triſtioris fortunæ verbera, quam adire jucundioris oſcula fraudulenta.

EPISTOLA VIII.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper ejusdem animatione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, Amico ſincero, Joſeph, Hebræo, ſpiritualis prærogativa gratiæ divinitus inſignito, ſalutem, & Lucernam latitantem ſub modio ſuper candelabrum exaltare. Qui producit ventos de theſauris ſuis, flagranti deſiderio & æſtuanti ſtudio noſtræ

ſtro quaſi ventum roris flantem immiſit, cum tu discretionis notitiam noſtris auribus nunciavi Nec miramur, quod ſperatam dilucidationem differre tanto voluit tempore Dominus ultionum: Sic enim dictavit divina ſapientia, ut tam diu deſiderata declaratio tenebris ignorantiæ clauderetur quamdiu deſideratus declarator tenebroſo tenebatur ergaſtulo; nec prius a ſuis abſolveretur vinculis veritas, quam veridicus; interpretatio, quam interpres. Cæterum mirabilis facta eſt ſcientia tua ex eo, quod veritatis revelationem reformidare videris: illic timore trepidans, ubi nulla timoris ratio, nulla tremoris. Licet enim mundialem machinam ſic avaritiæ peſtis involvat, quod Sapientum oculos excœcare, quod ordinem judicialem turbare, quod ſtateram rectitudinis obliquare prævaleat, iniquitatis mammona præponderante juſtitiæ, ac rationi præjudicante concupiſcentiæ corruptela: Num idcirco ſuſpicari debet privilegiata prudentia tua, ſic usque regnare injuſtitiam, quod quis locus juſtitiæ non ſupereſt. Abſit enim ſic inundare vitia, quod virtutum univerſitatem demergant: Cum olim generale diluvium, univerſalis vorago animantum, etsi non ſingula generum, ſalvarit tamen genera ſingulorum. Nos autem nondum ita deſipimus, nondum illa mentis inopia laboramus, quin potius eligamus a veritate dirigi, quam a fallacia deludi, & Thronum noſtrum firmare juſtitia, quam injuſtitia infirmare. Quod ſi fortasſis æſtimationem noſtram adeo delirare contingeret, ut tenebras lucem, & lucem tenebras, poneremus

no-

non idcirco veritatem alligare, ſeu rationem pro tribunali ſedentem degradare deberes, minus metuens vitam extinguere, quam æquitatis atteſtationem extingui: cum gloriofius moriendi genus exiſtat pro juſtitia agonizare usque ad mortem, quam agoniam mortalis ægritudinis expectare. Quis enim non malit froneſi, quam freneſi, caput exponere? quis non malit juſtitiæ, quam naturæ, debitum reddere? quis non malit vitam virtutibus, quam vermibus, reſignare? Idcirco tuam famoſam fortitudinem, fortunæ triumphatricem, quæ nec in adverſitate deficere, nec in proſperitate præſumere conſuevit, rogando requirimus, & requirendo rogamus, quatenus ad propoſiti propalationem problematis intrepide proficiſcens, quovis impedimento ceſſante, nobis ediſſeras ænigmaticam viſionem. Ne autem expedita dilucidatio ſic in aures vocaliter tranſeat, quod in auras velociter evaneſcat, ſtudeas nobis exemplare epiſtolam ſecundum exemplar, quod tibi in mente fuerit divinitus demonſtratum.

EPISTOLA IX.

Joſeph ad Pharaonem, ſuper Articuli prioris dilucidatione.

PRæclaro Principum Luminari, Domino Pharaoni, divina magnificentia præluſtri Regi Ægypti, Joſeph, Hebræus, & ipſius gratia a vinculis abſolutus, cum gratiarum actione ſalutem, & in manſvetudine ſuſcipere ſapientiam ſalutarem. Vivus eſt, Domine, ſermo veſter & efficax,

ficax, penetrans ut gladius, conterens ut malleus ardens ut facula, rutilans ut lucerna: cujus vivacitas efficax, efficacia vivax, meum captivavit intellectum, alligavit affectum in obſequium veſtrum, aut potius in Divinum. Audiam itaque quid loquatur in me Dominus; non abſcondam talentum mihi creditum; non parcam amplius ori meo: Spero enim, quod non in incertum curram, non incaſſum aëra verberabo, non ſuper ſpinas detractionis, petram obſtinationis, aut viam mentalis evagationis, ſemen ſermonis ſalutiferi ſeminabo; (ſi tamen ſeminator cenſeri debeam & non accommodatius cophinus ſeminantis) ſed in terram bonam, in animam benivolam, fructum centuplum reddituram. Sic enim Rex ſapiens, ſapienter audiens, ſapientior erit: & ipſius exemplo audient Reges, addiſcent Principes, durisſimum præcavere judicium, in præſidentibus exercendum. Utinam Rex univerſæ poteſtatis compoſitum ſermonem in ore meo tribuat, ut cœleſtis Scriba linguam meam quaſi calamum ſuum temperet, ut interrogationi veſtræ reſponſionem rectam reſcribat, non atramento corruptibili, ſed ſpiritu divino. Porro æternitatis ſpeculum utrumque ſpeculans, & in candore lucis æternæ regalem intuens viſionem, fideli conjectura conjicio, quod Regalis imaginatio per bovinum exterminium Regiam innuit diſciplinam. Nunquid enim de bobus cura eſt Deo? an potius homo in honore exiſtens & hujusmodi non intelligens, jumentis inſipientibus comparatur? Somnialis igitur viſio ſomnolentæ proviſioni alludit: imaginatio fantaſti-

stica fatuam cogitationem deſcribit. Quid enim aliud dogmatizat, de fluvio emergere animalia, non rationalia, non maſculina, ſed fœminina, non ſubjugalia, ſed paſcualia, nullam ſemitam ſectantia, ſed campos pervagantia, quam de corde Regis erumpere curas, non ſpirituales, ſed animales, non rationales, ſed irrationales, non viriles, ſed muliebres, non ſubjugatas utilitati publicæ, ſed relictas voluntati privatæ, non ſequentes ſemitam æquitatis, ſed vagantes per altitudinem Regiæ libertatis. Quid autem per vaccarum differentiam ſive differentem corpulentiam ſignantius deſignatur, quam hujusmodi curarum discrepantia, quare aliæ ſunt turgidæ & inflatæ, aliæ autem aridæ & axangues. Sed unde deformitas tanta proveniat, qui habet aures audiendi, audiat. Crebro contigit, cum Regalis circumſpectio circumvicina curarum genera circumfuſa mente circumſpicit; cum populares, militares, ſacerdotales curæ circumſtrepunt aures ſuas, quod, peregrinas curas admirans, familiares faſtidit, importunas paulatim admittens, opportunas pedetentim excludit, alienis adhærens, Sponſam propriam, curam ſcilicet Regiam, deſolatam dimittit. Unde conficitur, ut, curis novis regnantibus, antiqua ſerviat; illis eructantibus, hæc eſuriat; illis pinguefcentibus, hæc macreſcat: usque adeo, ut cura adventitia impinguata, dilatata, incraſſata, jam non cura, ſed curioſitas, denominari debeat; domeſtica vero divulſa, dilacerata, diſperſa, non cura, ſed incuria valeat nuncupari. Hæ ſunt curæ inſipidæ & inſulſæ, videlicet curioſitates & incu-

riæ

riæ nonnullis Regibus conregnantes, nonnul[lis] curiis concurrentes: quarum occasione univer[sa] confunduntur officia, & in cahos confusionis [an]tiquum omnia relabuntur: dum non opifices su[is] operibus sunt intenti; non artifices suis artib[us] sunt contenti, sed vicissim alii se transformant [in] alios, & singuli sunt simiæ singulorum. Nec dis[-]cordat, quod boves refertissimæ a tenuissimis de[-]vorantur: quoniam pari peccato curiositates ab incuriis absumuntur. Nam cuicunque curiosita[-]tes ab incuriis absumuntur, laudabiles, earum laudes incuriæ vituperabiles prorsus evacuant & exsufflant. Quid enim prodest, ditari præterne[-]cessariis, & necessariis denudari? an fortasse cu[-]randum est cum cornice, admirari pavones, & aspernari cornices, & abjectis pennis nigris a[l]mere oculosas? Sed forsitan ad hunc offensio[nis] lapidem offendet aliquis pedem suum, quod an[i]malium prædictorum proprietas potissima vide[-]tur conjecturæ præsenti contradicere, ac ab e[a] sententia appellare. Cum enim præmemor[a]t[a] animantium species ratione munditiæ Divino c[ul]tui & humano congruant esui, existimabit aliqu[is] quod captatæ curarum materiæ, apud DEum & homines debeant approbari. Veruntamen apu[d] discretum Judicem, qui causam, quam ignor[at] diligenter investigat, non admittetur inanis [ap]pellatio, sed appellans apponet digitum ori [su]o. Constat enim, quod non Divinum Sacrifici[um] non humanum decet edulium, pecus morbid[um] aut morticinum, subreptitium aut furtivum. Q[uod] propter utrumque Sacrificium odiosum, utr[umque]

qu[-]

que edulium perniciosum: neutrum Sacrificium gratiosum; neutrum edulium fructuosum: quod nimirum illud morbidum aut morticinum; hoc subreptitium aut furtivum. Nemo se seducat vana religione seducens cor suum: nec sibi blandiantur mendaces filii hominum instanter decipientes in vanitate se ipsos. Nam profecto non quicunque se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem ille commendat, qui sacrificium sensuale, qui obsequium irrationabile, non acceptat. Deinde de bipartito brutorum septenario tam generalis quam specialis ratio poterat assignari: quia tamen onerosam materiam & conjecturam molestam arctari potius quam ampliari prudentia docet, & prudentia persuadet, sufficiat præsenti epistola, speciali ratione proscripta, describere generalem. Septenarius siquidem numerus, cœlorum revolutiones, temporum extensiones, & temporalium durationes utiliter commensurans, bestiali collegio non absurde mensurari conjicitur, ut curarum bestialium præmissarum universalitas designetur. A modo adhibebo custodiam ori meo, & labiis meis circum signaculum superponam, ne forte præsens spectaculum speculatores suos, quos ædificare non poterit, scandalizet, Regalis dignitatis dignativæ clementiæ supplicando, ne indignanter sustineat fidelitatem Interpretis, non placentia, sed utilia, conjectantis.

EPISTOLA X.

Pharaonis ad Joseph, super Curæ Re-galis inquisitione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, sin-gulari Doctori & incomparabili Conjecto- Joseph, Hebræo, Salutem, & gratis datam gra-tiam gratis dare. Nunc vere scimus, quod mi-sit Dominus Angelum suum, Angelicum virum, cœli civem, Dei domesticum, ut visionis no-stræ veritatem, figurarum catenis alligatam, ab-solveret, & lux intelligentiæ in ænigmatis car-cere refulgeret. Vere fortunatum infortunium tuum, virorum felicissime, quod humiliavit in compedibus pedes tuos, donec humiliati caput sa-pientia exaltaret. Felix fraterna invidia, quæ tantum nobis destinavit interpretem: felix cæ-tas Israëlis, quæ in tantam illuminationem gen-tium redundavit. Sed superfelix Divina sapien- sapientum & insipientum sapiens ordinatrix, quæ piæ voluntati suæ voluntates impias sic confor-mat, ut intelligendo deformes, in voluntate fa- conformes. Sane nihil eo jucundius nostris ar-det oculis, nihil eo mulcebrius nostris auribus ci-tharizat, quam præclara dilucidatio tua, prædi- te visionem nostram edisserens, curas regales re-gulat, & distorta regimina purificat & reform- Nam quicunque sibi prudens appareat; quicunque hominibus placere studeat; quicunque a pal-nibus palpari, a præconibus præconizari gaude- Nos satius arbitramur, nostrum implere mini-

ster-

rium, nostrum honorificare officium, scientes, quod honor Regis judicium diligit, quod justitia & judicium est præparatio sedis suæ. Nisi enim velimus naturale jugum prohibere, ac vincula disrumpere rationis, quemadmodum optaremus superiores nobiscum vivere, ita debemus nos cum inferioribus habere: Nec innocenter subditorum juga negligimus, qui nostra negligi non vellemus. Alioquin qua ratione confidimus subjectos invenire fideles, quibus nos reddimus infideles. Nunquid fidem non servanti fidem credimus conservandam? aut qua fronte stipendia nostræ militiæ recipimus, qui militare communi justitiæ non studemus? An forsitassis ita desipimus, ut putemus sic infatuare prudentiam, sic inebriare temperantiam, sic effrænare fortitudinem, quod placeamus illarum cuipiam, quod Domini justitiam molestamus, aut absolvamur a tribus, si quartæ debitum non reddamus? Aut forsitan Regnum virtutum sic desolatum est & divisum, ut unam dejiciens aliam recipiat, unam exuens aliam induat, unam excludens aliam introducat? Absit: Sed si quis unam læserit, omnes lædit: quia nimirum catena aurea confœderatæ sunt & connexæ. Ad hæc, sicut & jucundum facundiæ tuæ psalterium auribus nostris insonuit, si virtutum auferatur alicui quod offeratur alii, non sacrificium est censendum. Ideoque, conjectorum flos inclyte, prærogativam prudentiæ tuæ solicitamus studiosius, & obnixius obsecramus, quatenus a Regali Curia curas irrationabiles evellens, dissipans & dispergens, curas rationabiles accuratius coædifices &

complantes. Nam profecto perspicacitati tuæ non sufficit demonstrare infirmitatem Regiam, nisi curaveris demonstratam. Nostræ quoque simplicitati non sufficit, prævidere pericula, nisi provideatur cautela, qua duce cautius ambulemus. Nolumus autem hanc oratam humanitatem tuam in plano cespitare, aut in petram scandali formidare, ubi vitæ, doctrinæ, justitiæ triplex veritas tuetur.

EPISTOLA XI.

Joseph ad Pharaonem, super Regalis officii determinatione.

GEnerali unctione Principum & Regum Spiritus spirituali, Domino Pharaoni, Divina magnificentia præstantissimo Regi Ægypti, Joseph, Hebræus, famulorum suorum minimus, cum fideli devotione salutem, & septiformem spiritus unctionem. Rex magnificus, qui facit mirabilia magna solus, aperiens manum magnificentiæ suæ, implevit omnia bonitate, tripartitæ bonitatis thesauros reserans, bona fortunæ, naturæ, gratiæ, magnifice dispensans, seminans, & inspirans. Veruntamen Excellentiam vestram excellenti favore prosequens, singulari magnificentia magnificavit, facem ultro revelando regales oculos, ad considerandam doctrinam Regiam & aures inclytas inclinando, ad hauriendam auream disciplinam. Beati, qui legunt, legentes intelligunt, intelligentes diligunt, & diligentes nunquam negligunt peritiam regitrariam (f. legitimam.)

umam.) Beatum quoque vos dicent omnes generationes, ſi diligenter audire, memoriter cuſtodire, ac efficaciter adimplere perſtudueritis rectitudinis regulam indirecti regiminis directuram. Dominator ſiquidem dominantium, & Rex Regum, breviſſima deſcriptione, atque leviſſima figuratione, deſcribitur aſpectu fulgidus, affatu rigidus, habitu limpidus, inceſſu fervidus, intra ſeptem aurea candelabra conſtitutus: In quorum inſigni ſignificantia Regalis Regula dignoſcitur divinitus regiſtrata. Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram, quomodo ſupercœleſti Regi ſubcœleſtes Reges configurari conveniat, & eorum curas chariſmata ſpiritualia æmulari. Nam nonnulli Reges & Principes, in oculis ſuis prudentes, noluerunt intelligere, ut beati agerent, qui, relicta ſemita rectitudinis, abierunt in regionem diſſimilitudinis: & quia non habuerunt opportunam ſcientiam, propter inſcitiam perierunt. Oportet itaque Regem rationabilem, & dignitate Regia non indignum, fulgore prudentiæ, rigore juſtitiæ, limpiditate temperantiæ, ac fervore fortitudinis, ſecundum ſtatus altitudinem cæteris altius inſignitum, intra ſeptem candelabra ſeptiformis ſolicitudinis, non aurata, ſed aurea, continue converſari. Quarum primam aſſero, quæ ſurſum ſunt ſapere, quatenus illi ſtudioſe ſubſerviat, a quo non libertatem, ſed ſervitium, non auctoritatem, ſed miniſterium, non poteſtatem plenitudinis, ſed partem ſollicitudinis, ſe ſuſpicit ſuſcepiſſe. Secundam adſtruo, intime intelligere, ſe armatum armatura Dei, ad commilitandum cœleſtibus militiis,

litiis, ad tuendum filios lucis, ad impugnandum principes tenebrarum. Tertiam assevero, consulte prospicere, qua cura, qua industria, qua arte, qua solertia, Deo gratiosius, & populo fructuosius, tueatur justitiam, persequatur injuriam, judicium seminet, pacem metat. Quartam conjicio, viriliter agere, non recusando laborem, non dissimulando clamorem, non subtrahendo præsentiam, non negando audientiam, non suspendendo sententiam, non accipiendo precem, pretium, aut personam. Quintam conjecto, caute cavere, vitando grandiloquia, examinando consilia, explorando judicia, scrutando scrutinia, singula visitando ministeria, omnia tentando, omnia probando, omnia vestigando, ne rectæ viæ Domini subvertantur per aliquam incautelam. Sextam edissero, pie sentire, quibus indignandum, quibus indulgendum, quibus officium committendum, quibus subsidium erogandum; quatenus in delictis sibi sit indignantior, aliis indulgentior, humilitatis cereus, elatis ferreus, sævior in nocumentis publicis, clementior in privatis; provisurus provideat officiis, non personis; condescendat ministeriis potius, quam ministris: non seminando in ventum vanitatis, in aquam voluptatis, in arenam cupiditatis, sed in pinguedinem charitatis: Largiturus misereatur pauperibus, ut Domino fœneretur; inanes implendo, non divites cumulando, subventiones spirituales corporalibus, & perpetuas temporalibus, præferendo. Septimam conjecturo, non timere pro veritate scandalum, pro virtute ridiculum, pro justitia detri-

trimentum; ſed timere duntaxat gladium bis acutum, ſeu ſententiam inevitabilem tremendi Judicis, cui villicationis ſuæ redditurus eſt rationem. Hæ profecto ſunt curæ illuſtres, inclytæ, honorabiles & honeſtæ, non auratæ, per apparentiam, ſed aureæ per exiſtentiam bonitatis, quatenus curialis obſervantia honeſtat curias, incurialis inobſervantia dehoneſtat. Quapropter a curis regiis Regales Curiæ quædam emphatice, quædam ironice nomina ſortiuntur. Harum nempe curarum exigentia, Reges terræ, terreſtrium rerum regimine prægravati, cœleſtium munerum munimine roborantur: ſuffragante dono ſapientiæ, ad ſuſcipiendum Divinam eminentiam; dono intellectus, ad intelligendum intellectualem militiam; dono conſilii, ad dirigendum poteſtatem judiciariam: dono fortitudinis, ad irrumpendum Juris injuriam; dono ſcientiæ; ad declinandum miniſtrorum malitiam; dono pietatis, ad regulandum regalem munificentiam; dono timoris, ad virtutum civilium diligentem cuſtodiam: Niſi enim in divino timore teneat ſe conſtanter: cito ſolvetur ædificium virtuale. Inde quidem conficitur, quod, curis irrationabilibus non curatis, curæ irrationabiles in curiis converſantur. Illis enim ſeneſcentibus, hæ juveneſcunt; illis languentibus, hæ convaleſcunt; illis deſcendentibus hæ ſuccedunt. Unde liquet ratio luculentior, ſolutio enucleatior, ſeu cauſa ſpecialior: quam alias me tacuiſſe memini, quia nondum venerat hora ſua. Quamobrem curæ brutales numero ſeptenario numerantur. Quia nimirum hæ ſeptem curæ

Regiæ in curiositates & incurias dissecantur; per consequens tam incuriositates, quam incuriæ septiformem recipiunt sectionem. Cæterum quoniam sapientiæ vestræ pauca sufficiunt, & Minervam prolixius instruere non oportet, sufficiat Sapienti Regi, occasionem habere, ut sapientior habeatur, eliciendo multa de paucis, & de grossis subtilia eliquando.

EPISTOLA XII.

Pharaonis ad Joseph, super Articuli posterioris efflagitatione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, cœlestis Secretariæ arcanorum armario, Joseph, Hebræo, salutem, & tenebrarum abscondita salubriter revelare. Mirabilia testimonia tua, desiderabilia super aurum, & dulcia super favum: quorum auream sapientiam, & argenteam eloquentiam arbitramur regiis sedibus præferendam. Enimvero declaratio sermonum tuorum intellectum caligantem illuminat, & morum informatio affectum esurientem mirabiliter refocillat. Nunc infallibili experimento didicimus, nunc irrefragabili probavimus argumento, quod æquitatem dilexeris, quod iniquitatem oderis, quod zelo domus Regiæ ferbueris & fervescis. Nam profecto sermo tuus de te patenter enunciat, & loquela tua te liquido manifestat. Etenim vetustatem Regiam purgare niteris, & pro fermento nequitiæ sinceritatis azyma ministrare. Felix talis minister, qui ministrat, & non ministrari desiderat:

rat;

rat: felix hujus gratitudo, qui corporaliter liberatus liberatorem suum satagit a vitiorum vinculis spiritualiter liberare. Jam præclare per præmissas epistolas nos, Doctor egregie, docuisti, quid ænigmatica brutorum apparentia, quid apparentium differentia, quid differentium pugna spiritualiter intellecta designet. Jam tua diligencia dilucidantem (f. *dilucidante*) videmus de cogitationum fluctuantia animales curas emergere, incurias arescere, curiositates intumescere, & incurias curiositatibus, incusantes earum plenitudinem devorare. Quamobrem curas irrationabiles & brutales, denigrantes illustres curias, repudiare disponimus; curas autem rationabiles & regales revocare, ac revocatas honorare, proponimus, tanquam honorabiles Regalium sedium assistrices omni custodia custodiendo cor nostrum, ne curæ regiæ, relaxato fræno vagantes, in curiositates & incurias iterato solvantur, & sic novissima prioribus sint pejora. Illud vero superaddiscere non mediocriter affectamus, non timentes tuam fatigare solertiam; quia generosos animos fructuosius labor recreat potius quam fatigat; utrum posteriorem somnii portionem, quæ spicarum conflictum continet, ad eandem, an ad aliam significantiam, pertinere decernas. Quocirca tuam adjicimus honorare prudentiam, ex speciali confidentia postulantes, quatenus, omni declinatoria seu dilatoria excusatione sublata, nobis luculento stylo rescribas, quid per secundum visionis articulum accipiendum fore censueris, completurus

somnialem sententiam, & animam nostram splendoribus impleturus.

EPISTOLA XIII.

Joseph ad Pharaonem, super ejusdem Articuli enucleatione.

RUtilanti Regum spectaculo, defæcatis oculis gratioso, Domino Pharaoni, Divina magnificentia conspicuo Regi Ægypti, Joseph, Hebræus, famulorum suorum minimus, salubriter vivere, justitiam facere, misericordiam diligere, & cum Deo solicite ambulare. Gloria Dei est, celare verbum, sed gloria Regis, investigare sermonem: quia diurnale secretum, seu somniale soliloquium, divinitus celari debet, sed humanitus investigari non dedecet; cum idcirco celetur, ut celatum investigetur, & investigatum cœlitus reveletur. Sed quid differri decuit, quod indilate conferre potuit? Sane ut intellectus honoretur, honoratus humilietur, humiliatus illuminetur, ab eo, qui dat parvulis intellectum, quod præclare præsignavit paterna (f. *nocturna*) visio. Etenim superna sapientia, per scalam imaginariam ad humanam descendens intelligentiam, studiosa colluctatione non vincitur, sed claudicanti intellectui benedictionem revelationis liberaliter impertitur: ne quando glorietur peritus in imperitia, conjector in conjectura, sed, qui gloriatur in Domino glorietur. Sane spiritualis radius in animas sanctas se transferens, super humiliatam rationabilem, & quietam concupiscibilem, & hono-

nora-

noratam iraſcibilem requieſcens, Serenitatis veſtræ manſvetudinem, non exaltatam corde, non elatam oculis, non ambulantem in magnis ſuper ſe, ſed humiliter ſentientem, non permiſit ſuis fraudari deſideriis, & a ſupernorum ſvavitate dogmatum ablactari. Illius itaque Lucis inacceſſibilis ducatui adhæreſcens, atque promta devotione proſequens preces veſtras, vadam jam gradu myſtico ad colligendum ſpicas typicas, quæ manus metentium, ſeu apprehenſionem prudentium effugiunt. Porro ſecundus viſionis articulus priori non diſcrepat: & dilucidationis cauda a capite non diſcordat. Primus articulus arguebat capitis incautelam: Secundus arguit corporis corruptelam. Primus reformat Regis perſonam: Secundus reformat Regiam Comitivam. Primus denique confutabat curas brutales: Secundus confutat loquelas terreſtres. Quid enim per ſpicas terræ naſcentes, inani ſtipulæ innitentes, de mortuo ſemine pullulantes, accommodatius accipitur, quam curialium incuriales loquelæ, non cœleſtia, ſed terreſtria quærentes, non veritati, ſed vanitati cohærentes, de corde morbido, de fonte mortifero, tanquam de mortis ſeminario, germinantes. Sed nunquid omnes omnibus ſunt conformes? Nequaquam: Sed ſicut ſpicæ a ſpicis, ſic loquelæ a loquelis, per adulationis pinguedinem, & detractionis uredinem, diſcernuntur. Nam quid pinguius adulatione? quid urentius detractione? quænam voces dulciores adulatoriis, aut delatoriis acriores? Sed fortaſſis veſtræ ſubtilitatis acies flagitabit, utrum, ſicut deformitas de-

for-

ſormitati reſpondet, ſic conflictus conflictui coaptetur? Utique, Domine: quia profecto fertilitatem adulationum detractionum ſubtilitas demolitur. Quantum enim vos commendat adulantis lingua magniloqua, quæ peccatores laudare & iniquis benedicere conſvevit; tantum labia detrahentia vos corrodunt: & ſicut curioſitatum fervorem beatificant deceptores, ſic incuriarum teporem dilaniant delatores. Novisſime ſeptenarius numerus, tam conſumptis ſpicis, quam conſumentibus, deputatus, prædictarum peſtium univerſitatem univerſali ſignificatione deſignat, aut ſpecialem earundem materiam ſpeciali reſonantia repræſentat. Quia nimirum peſtes præmiſſæ, ſeu loquelæ peſtiferæ, quarum converſatio non in viris cœleſtibus, ſed conſceleſtis circa ſeptiformes curioſitates & incurias, obſervatur. Nam illorum inquieta procacitas has condemnat, has ungit, has pungit, has ſuſcitat, has ſubſannat. Hæ ſunt ſpicæ deteſtabiles; hæ loquelæ deſpicabiles; hæ curialium viperarum genimina; hæc virulenta germina Curiarum. Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt. Veruntamen beatus populus, qui ſe Curiis, & ſibi Curias crucifixit. Cæterum cœleſtis celſitudo ſapientiæ, ſingularis prærogativa favoris, hæc prudentiæ veſtræ proponenda decrevit, ut a linguarum gladiis, a labiorum laqueis, cautius caveatis. Felix Regalis viſio, quæ viſum regium ſic illuſtravit, lux vera, illuminatrix omnium venientium in hunc mundum, ut tam ſuos quam ſuorum exceſſus evidenter videat, & vigilanter evitet: & qui viam pacis nondum

dum agnoverat, de cætero in viam pacis dirigat greſſus ſuos.

EPISTOLA XIV.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper Conſilii opportuni poſtulatione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, Viro potenti opere ac ſermone, Joſeph, Hebræo, tam a Deo, quam ab hominibus approbato, ſalutem, & ſtylo ſalutifero notas facere vias vitæ. Tu gloria Jeruſalem, tu lætitia Iſraël, tu honorificentia plebis tuæ: cui non indigne datum eſt parare vias Regias, pravas rectificare, ac aſperos complanare. Sit vena tua benedicta, quæ nobis, & cunctis Regibus noſtris, per ſucceſſiva ſeculorum ſecula regnaturis, affluenter influit fluenta ſapientiæ ſalutaris. Nunc profecto probavimus, nunc experientia magiſtrante didicimus, quod viam rectitudinis in veritate doceas, quod hominum perſonas non accipias, quod adulationis oleo caput noſtrum impinguare non curas, aut pulvillos aſſentationis conſuere ſub cubito manus noſtræ. O cellam pigmentariam! o aromaticam apothecam! quæ tam dulcia faucibus noſtris miniſtravit eloquia, ut non terreſtrem reſonantiam, ſed cœleſtem redoleant harmoniam. Jam utique, Doctor luciflue, in lumine dilucidationis tuæ videmus lumen, quod lucebat in tenebris viſionis: ſed tenebræ noſtræ id comprehendere non valebant, priuſquam Pater luminum te dediſſet in lucem gentium, ut teſtimonium de lumine perhi-

beres

beres. En videmus emergere de corde fluido curas brutales, quasdam curiositate refertas, quasdam incuria tabefactas: sed fallax est gloria, & vana est pulchritudo curiositatum Regalium; quoniam a perniciosis incuriis pernecantur. Ecce conspicimus despicabiles spicas nostrorum Curialium, despicantium curas nostras, qui de malo thesauro cordium mala pronunciant; alii adulatorias unctiones, alii detractorias punctiones: sed laus impiorum brevis, & gaudium hypocritæ instar puncti; nam dolosa præconia a dolorosis opprobriis absorbentur. Væ mundo a scandalis! quia nimirum omnis amicus fraudulenter incedit; & inimici hominis domestici sunt illius: prædam namque sequitur hæc turba, non hominem; a majore namque usque ad minorem omnes avaritiæ student, munera diligentes, retributionem seqventes, quæ sua sunt, vel suorum, sequentes, quæ alia vel aliorum sunt, non curantes. Propterea consilia claudicant, judicia cespitant, documenta delirant: quia Reges incunt consilium impiorum, insistunt viæ peccatorum, insident cathedræ pestilentiæ. Quid ergo faciemus, ut inter vitiorum devia dirigamus viam regiam, & os iniqua loquentium obstruamus? Scimus siquidem, quod universas bestiarum, avium, & serpentum naturas humana natura domare potuit: Linguam vero nemo prævaluit perdomare. Lingua namque labilis, in lubrico constituta, malum inquietum esse dignoscitur: quis poterit ejus inquietudinem quietare? Cæterum non ignoramus, potentiorem sapientiam, & sapientiorem po-

potentiam tuam altiora nosse, per eum, cujus sapientiæ non est numerus, & majora posse, per eum, cujus magnitudinis non est finis. Nec aliquatenus hæsitamus, quin Angelus magni consilii, cujus perfecta sunt opera, perfectum nobis impertiatur consilium, tuæ perfectionis obtentu. Nam qui bonorum vestrorum non indiget, bonis vestris invidere non valet; quod enim cœlestis benevolentia scelesta contaminetur invidentia, sceleratum est suspicari. Quocirca tuæ limpiditatem intelligentiæ, tantis illustratam fulgoribus, adhuc inquietare non quiescimus, & rogare, quatenus illuminationem vestram felici fine concludens, consveta ubique libertate, rescribas, quo rationis gubernaculo, quo voluntatis velo, quo demum operationis remigio, mare magnum & spatiosum temporalis amaritudinis sic enavigare possimus, quod ad dictorum periculorum scopulos navis nostra nullatenus allidatur: attente provisurus, quod intellectum Regium bestiales motus non circumveniant, quod affectum blandiloquia non dissolvant, quod effectum opprobria non discerpant. Nisi enim gubernandæ navi nostræ gubernaculum adhibeamus moderamine providentiæ, non velum statuamus zelum justitiæ, non denique remigium adjiciamus strenuitatem operosæ diligentiæ, difficile est, ni fallimur, commentare, (f. *argumentari*) quo garritus auspicio, quo flatus beneficio, seu quovis alio eventus infortunio, valeamus desiderato portui salubriter applicare. Salva tamen per omnia tua maturitate consilii, cui ullo pacto nolumus ad modicum derogari.

EPI-

EPISTOLA XV.

Joseph ad Pharaonem, super petitionis exauditione.

PRivilegiato Principi, cœlestis doctrinæ privilegium assecuto, Domino Pharaoni, Divina magnificentia prudentissimo Regi Ægypti, Joseph, Hebræus, famulorum suorum minimus, salubriter regnare, salvando curas regias, & alias salutando. Quemadmodum solaris radius per æthercam, igneam, & aëream regionem ad aspectum nostrum descendens, in corpora subtilia, subtiliora, subtilissima, copiose, copiosius, copiosissime se diffundit: Sic Sol intelligentiæ per intellectuales ordines, & graduales illuminationes, nostris intellectibus condescendens, differentes intellectus differenter illuminat, & suæ claritudini, secundum ipsorum exigentiam, configurat. Quapropter Serenitati vestræ, a montibus æternis mirabiliter illustratæ, vehementer aggratulor; atque Soli justitiæ vultum suum super nos illustranti, & vestros, per vos, Conprincipes collustranti medullitus condelector. Nam profecto, qui de tenebris fecit lucem splendescere; vos adduxit in admirabile lumen suum, ut revelata facie contemplemini somnialem significantiam, & de claritate visionis imaginariæ in visionis intellectualis transformemini claritatem. Felix imaginationis oculus, qui tam salubre somnium, tanquam librum signatum, videre meruit; sed felicior oculus rationis, cui signacula cœlestia cœlitus sunt soluta, quo-

quorum ſolutionem diſpenſatione divina dilatam fuiſſe conjicio, ut cujus dilatio hactenus vos afflixit, ejus oblatio fortius vos confortet. Sane gaudens gaviſus ſum ſuper literarum veſtrarum eloquia, ſicut qui invenit ſpolia multa: quia intellectæ veritati perhibuiſtis fidele teſtimonium, nec contenti hauſtis dogmatibus, adhuc hauriendis amplioribus aures bibulas obtuliſtis, ad inerrare volentes viam regiam, viam pulchram, viam pacificam, ſpurcitia vitiorum purgatam, & moribus quaſi marmoribus, calcatam: quam Regalis ſimplicitas confidenter perambulet, de qua fumus infamiæ non exhalet. Porro cum palponum blanditia curioſitatem regiam, curioſitas incuriam, incuria infamiam introducat; neſcio quis Angelus magni conſilii majus evangelizet conſilium, quam infamiæ concitatæ congruenter ſatisfieri, & incuriæ ſpoliatæ ſpolia reſarciri. Nec enim inſaniret infamia, niſi eam incuria provocaret: nec illa langueret, niſi eam curioſitas ſauciaret: nec illa intumeſceret, niſi eam blanditia impinguaret. Ecce duplex duellum: duellum intrinſecum; & duellum forinſecum: interius incuriæ curioſitas, exterius infamiæ blanditia colluctatur. Curioſitas nempe incuriam diſtrahit; ſed incuria curioſitatem proſternit: blanditia quoque infamiam concitat; illa vero blanditiam ſuppeditat & conculcat. Usquequo talis ſeditio? ut quid tanta perditio? In vanum ſe curioſi eviſcerant: illorum alæ ſicut araneæ contabeſcent; quia telas araneæ texuerunt. In caſſum ventum ſeminant adulatores ventuoſi, detractionis turbinem collectu-

ri. Sic oportet prædantes prædari, fraudantes fraudari: ita decet ſubſtantiam feſtinatam diminui, male congregatam diſpergi. Sed quis poterit ſuſcitatam ſeditionem ſedare? niſi fiat pax in virtute pacifica, quæ aſpera complanare, indirecta dirigere, ſuperflua reſecare, diminuta ſupplere, ac jus ſuum unicuique reddere conſvevit, Fructus quidem juſtitiæ pax: Si vultis pacem metere, juſtitiam ſeminate: Reſarcientes curam incuriæ, quam curioſitas aſportavit, reſtaurantes laudem infamiæ, quam fallax blanditia fallaciter uſurpavit; quatenus de curioſitatis abundantia incuriæ ſuppleatur defectus, & ex adulationis adipe, detractionis macies impinguetur. Quibus congrue compenſatis, neq; luctus, neque lucta, reſtabit: nec vaccæ vaccis, aut ſpicæ ſpicis amplius oppugnabunt: quia nec curioſitas abundabit in ſuperfluis, nec incuria deficiet in neceſſariis, nec adulatio laudes eructabit indebitas, (fortaſſe inſerendum *nec detractio debitas depravabit.*) Sed pacis oſculo perſoluto, tam curioſitates, quam incuriæ, in curas ſobrias, curas medias, curas Regias, conflabuntur: & tam blanditia, quam infamia, in famam mellifluam, in opinionem odoriferam, felici metamorphoſi convertentur. O generationis genus ingenuum! quam virtus generat ex vitiis, medium colligit ex extremis. O mirificam impetitionem! qua ignis adulationis accendens, aqua detractionis extinguens, aër curioſitatis confuſus, & incuria terra inanis & vacua, confractis excellentiis, contemperatis repugnantiis, conſtituentes curam laudabilem, novam formam conſtituunt eximiæ mixtio-

mixtionis. Hæc omnia venient ſuper vos, Rex Illuſtris, ſi renovati ſpiritu mentis veſtræ, ſic viam regiam renovare velitis, & in novitatæ vitæ deinceps accuratius ambulare. Alioquin non ſalvabitur Rex per multam virtutis apparentiam: nec exurget infamis Aquilo; nec laudifluus Auſter flabit.

EPISTOLA XVI.

Pharaonis ad Joſeph, ſuper Conſilii præſtiti proſecutione.

PHarao, Divina magnificentia Rex Ægypti, Conjectori ſalubri, Conſiliario ſalutari, Joſeph, Hebræo, Salvatori Ægypti, Salutem, & ſalubriter expoſita ſalubriter adimplere. Glorioſa dicta ſunt (fortaſſe inſerendum de te) amantiſſime, Corona Regum, Statera Judicum, gloria Conjectorum, lucerna dogmatum, diſciplina virtutum, novacula vitiorum. Veruntamen glorioſum præconium glorioſior experientia, illuſtre teſtimonium illuſtrior varitas nobile (fortaſſe inſerendum Regnum) nobilior Rex excedit: Neſcit laudis eloquium hanc veritatem eloqui: neſcit menſura nominis hanc virtutem complecti: non ſufficit famæ celeritas tantam decenter proſequi probitatem. Mira virtutis velocitas, quam fama ſequens non conſequitur: mira veritatis ſublimitas, quam urbanæ facundiæ faſtigium non attingit: Felix fama, tantæ virtutis filia: Felix proles, tanto ſtipite ſucceſſura, tantum hereditata præconium, tantis dotanda laudibus & ditanda. Singu-

 larem

larem ſiquidem ſapientiam tuam, omni laude dignisſimam, malumus facto laudare, quam dicto: Nam Regalem magnificentiam magis decet Manus magnifica, quam Lingua magniloqua; magis manualis laus, quam vocalis; magis concentus actuum, quam ſonorum. Jam profectu prudentiam tuam probavimus, ex præteritorum memoria, ex præſentium intelligentia, ex providentia futurorum. Nam Regum ac Regalium deformitates prudens commemoraſti; deformitatum reformationem prudentius inſinuaſti; demum contra curarum discrimina, & linguarum certamina, cautelam perutilem prudentisſime providiſti. Non ſic impii, non ſic infideles Conſiliarii noſtri: quos Regalis munificentia nutrivit in croceis, veſtivit mollibus, circumdedit varietatibus; ipſi vero dulci pane mendacii paverunt, qui & pœnam perfidi panetarii non paviſſent, cum ipſi cœli volucres vel maris piſces paſcere meruiſſent. Væ inſulſis conſiliis! væ inſanis Conſiliariis noſtris! qui Linguarum gladiis percuſſerunt noſtrum auditum, vulneraverunt conceptum, & famæ noſtræ pallium abſtulerunt. Si fortaſſe ſuſtuliſſent pecuniam, recognoviſſent injuriam: Nunc autem juſtitiam diripientes, & nomen bonum, multis divitiis præferendum, lavant iterum innocentes manus ſuas, tanquam excæcaverit eos malitia eorum, tanquam dati ſint in reprobum ſenſum, tanquam obſcuratum ſit inſipiens cor eorum. Sed miſerta ſimplicitatis noſtræ ſuperna ſapientia, per os tuum nos alloquens, per os tuum ab erroris invio in viam rectitudinis nos reducens, pane vivo,

pane

pane angelico confirmavit cor noſtrum, & ſaniori conſilio tranquillitati publicæ conſuluit & ſaluti. Unde revera tuæ magnitudo ſolertiæ, tuæ promptitudo benevolentiæ, non indigne meretur, ut & noſtræ magnificentiæ bonitatis experiaris plenitudinem, & honoris inſignia inter Optimates noſtros peroptima, inter Magnates permaxima ſortiaris. Exſurgat itaque indefenſa ſtrenuitas, & invicta virilitas tua reformationi Regali ſupinam manum accommodans, & occultum affectum per oculatum effectum explicans & explanans. Quisnam enim cautiorem ſomnii conſummatorem ſomniare poterit, quam perſpicacem peritiam tuam; cujus ſpiritus, ubi vult, ſpirans, ſpiritualem ipſius intelligentiam duxit familiariter inſpirandam. Nos autem de fideli prudentia, & prudenti fidelitate tua ſpecialem obtinentes fiduciam, univerſa ſubditorum noſtrorum ſcandala colligendi, ſuperflua reſecandi, diminuta reſarciendi plenam tibi, autoritate Regia, concedimus facultatem. Confortare, fiducialiter age, incumbe fortitudini tuæ, ſuccumbas fortitudini; imperitis linguis ſecundum imperitiam ſuam confidenter reſponde; infrunitis maxillis frænum adhibe diſciplinæ. Quia non habemus civem, non familiarem, non principem tam opulentum, tam dyſcolum, tam rebellem, qui contra poteſtatis tuæ ſtimulum calcitrare præſumat, aut adverſus voluntatis imperium os aperire audeat & gannire. Egredietur namque timor tuus, tanquam timor regius, in profunda vallium, in declivia collium, in ardua montium, in perſonas infimas, medias, & ſupremas:

mas: Et Ægypti columnæ coram te contremiſcent. Nos enim ſtatuimus; & quis deſtituet? nos volumus; & quis nolet? cuivis ætati, conditioni, ſexui, univerſaliter te præeſſe, nobis ſingulariter te ſubeſſe. Porro, nos, interpretatione tua præmuniti, effrænatas curioſitates noſtras refrænare curabimus, & habenas incuriis relaxare. Tu vero, laborem adulantium, & dolorem detrahentium diligenter conſiderans, illam indicas adulantibus abſtinentiam, quod fames infamantium juſtitiam eſurientium ſatietur. Purgentur vanis laudibus ora palponum, ut impleantur veris laudibus labia detractorum: quatenus & curarum irrationabilium infirmitate curata, & linguarum curialium impuritate purgata, reſurgat cura Regia, fama laudiflua reviviſcat: vota veſtra votivo fine claudantur, & juſtitiæ tuæ immortalis memoria condignis laudibus condiatur.

EPISTOLA XVII.

Adulatorum ad Joſeph, ſuper ejus Attractione.

PRæclaro Regis oculo, & brachio metuendo, Domino Joſeph, præpollenti Regis Conſiliario, & Præpoſito perpotenti, familiares ejus Amici, antiquiores Regis ipſius Conſiliarii, ſalubri vita perfrui, frumento, vino, oleo ſtabiliri, & filiorum filios feliciter intueri. Inter Regum inſignia, inter Principum privilegia, inter prærogativas gloriæ militaris, non noviſſimum locum obtinere dignoſcitur, omni nobilitate nobilior no-

nobilitas intellectus. Unde nimirum nobis mirabilem ſcientiam veſtram admirantibus evidenter modo ingenium veſtræ diſcretionis, ingenium ex electo genere, ex honorificato populo, ex illuſtri proſapia proceſſiſſe. Quia profecto, ſicut clarius noſtis, intellectus ſenſui, ſenſus corpori, corpus materiæ, ſcientiali quadam & connaturali conſonantia conformatur. Quam ob cauſam ſicut ſidus in cœlo, ſicut ſapphirus in auro; ſic veritas in mente, & mens in carne nobili, nobilius eniteſcit. Abſit autem ab animabus ingenuis, ut aliorum actibus generoſis invideant, invidentes impediant, impedientes degenerare compellant: cum ſimile ſimilibus naturale ſit applaudere, innaturale ſit invidere. Sed quis in nubibus æquabitur Domino noſtro? quis in nobilibus æquabitur Regi noſtro? qui de nobilitate in nobilitatem aſcendit: qui nobilitatem ſimplicem multiplicare ſatagit: qui nobilitatem ſanguinis parvipendens, ad nobilitatem ſpiritus ſe extendit. Sane tam ſalubris nobilitas potius debet ſanum amorem accendere, quam livoris inſaniam irritare. Enimvero Rex præfatus, non minorem abſurditatem arbitrans, ſi pelle Regia ruſticanam mentem indueret, quam ſi Regalem purpuram agreſtis armentarius uſurparet, ſerenitati ſerenitatem inculcat: ſerenitati naturæ ſpiritualem ſuperædificat; ſerenitati hereditariæ accumulat acquiſitam. Unde conficitur, quod ſtudendi occaſiones quærit, occupationes fugit, ſectatur otium, aſpernatur negotia, meditationes frequentat, actiones proſternit, corpus quietans, ut ſpiritum inquie-

 tet.

tet. Porro jam dudum amore ſapientiæ ſe ſentiens ſauciatum, noſtrum accerſivit conſilium, & auxilium expetivit. Nos autem conſulte conſiderantes, quod Rege philoſophante Philoſophia regnaret, quod ars noſtra Regem attolleret, & Rex artem, non Regi ſapientiam, non ſapientiæ Regiam poteſtatem invidimus, ſed Regiæ voluntati providimus, & ipſius velocitati acutiora calcaria neceſſe duximus adhibenda. Imprimis Regis tenellis auribus imprimentes, quod literale proſequi ſtudium, liberale percurrere ſtadium, & concupitum ſapientiæ bravium nullatenus obtinere valeret, niſi onus regiminis ab honore ſecerneret, honore ſibi retento, & ſuis onere diſtributo. Deinde decentius decernentes, ſtudioſum Regem in concluſo Conclavi, penetrali impenetrabili, diutius demorari, ſcrutando ſcripturas, ſuſcitando novas quæſtiunculas, & veteres multiplicando querelas, gyrum cœli meditationibus circinando, nubes orationibus penetrando, quam circa ſerviles ſeu viles operas occupari, turbine turbarum, rugitu ruricolarum turbari, ignotorum querimonias, & notorum infamias præſtolari. Satius enim eſt, quod minoretur actu, ſcientiis augeatur, quam ablactatus a lacte, avulſus ab ubere ſcientiæ literalis, negotiorum forenſium involucris ſe involvat. Quis enim ſic deſipiat aut deliret, qui non ſanctius ſentiat militare divinis otiis, quam ſecularibus negotiis implicari? Conſequenter honorem Regium ab onere ſegregatum egregiis ornatibus honorantes, induimus eundem diſcoloribus ſive differentibus facultatum vo-

vocalium & realium indumentis. Onus quoque Regiminis per tales bajulos bajulari ſtatuimus, quos fortuna pinguior, dextra liberalior, amicitia probabilior conſtituit gratiores. Sic namque decet decus Regium ut diligentes ſe diligat, ac hilares datores exhilaret, ut gratioſus ſit non ingratis. De Miniſtris autem hujuſcemodi, quos liberalitas amicos, & amor efficit fide dignos, ſiniſtra ſuſpicari quis poſſet? aut ſi poſſet, de ſuſpectis inquirere quid prodeſſet? ſi Princeps nimis credulus de ſubminiſtris iniquis, inquinatis, incautis, inquiri fecerit, de inquirentibus quis inquiret? Infinita tranſire nititur, qui cuſtodes cuſtodibus adhibere conatur. Quapropter ſuper vigiles vigilare, irritum reputavimus & inane. Deinde Regalis dignitatis decorem ex nulla parte relinquentes incompoſitum & incomtum, inter præcipua documenta virtutum præcipue Regni recommendavimus Magnificentiam, virtutem Regiam, virtutem privilegiatam, virtutem exemtam, ſolis perſonis illuſtribus illuſtri privilegio divinitus deputatam: quam Rex magnificus magno favore complexus familiares ſuos magnifica manu remunerat, non muneribus mobilibus & momentaneis, ſed rebus fixis, reditibus redituris, & maxime de talibus talentis officiorum aut beneficiorum ſecularium & ſpiritualium, quæ non libuit aut non licuit retinere. Quid plura? Bonorum honorabilium honorificis ornamentis Regem honorificare curavimus, & ſuper altitudinem nubium ſuſtollere nomen ſuum. Vos autem, ſicut experientia perhibet, ſicut evidentia rei docet,

 mul-

multiformis ſapientiæ lacte nutriti, memores uberum ſuorum dulcium ſuper vinum, recte debetis tantam nutricem diligere, dilectoribus ſuis adhæreſcere, ac ad ipſius dilectionem alios invitare. Quocirca generoſam manſvetudinem veſtram, ſuper gratiam hominum diligendam, una voluntatis intentione, una mentis intentione, rogamus, quatenus veſtræ ſeveritatem interpretationis, veſtri rigorem Conſilii, ſic dignemini moderari, quod non Regis, non Regalium fama decidat, marceat, & areſcat: Veſtra quoque modeſtia omnibus innoteſcat, ne forte dicatur in gentibus: Conſiliarii Pharaonis conſilium dederunt inſipiens; ſed & Rex illud vulgatum vituperium non incurrat: Iſte homo cœpit ædificare ædificium, non manu factum ſapientiæ; & non potuit conſummare: ſicque, quod abſit, tam ſuam, quam ſuorum, gloriam in ignominiam commutetis.

EPISTOLA XVIII.

Joſeph ad Detractatores, ſuper eorum Reſtrictione.

JOſeph, ſervus juſtitiæ, præpoſitus Ægyptiæ Regionis, prudentibus, & utinam prudentioribus, Viris ſenioribus Domini Regis Conſiliariis, ſapere, intelligere, ac noviſſima providere. Cum omne datum optimum, & omne donum perfectum, omne datum corporale, omne donum ſpirituale, a Patre luminum deſcendere dignoſcatur: haud dubie ſapientes mundi, inquiſitores hujus ſeculi, tot datis naturalibus præd...

tot donis intellectualibus divinitus illustrati, merito debuissent Datorem recognoscere, & devotas gratiarum refundere actiones. Ipsi vero ingrati, infideles, inflati, gloriam Deo debitam temeritate sacrilega usurpantes, Divinæ severitate sententiæ meruerunt mentis incurrere cæcitatem. Quapropter a veritate aversi, ad vanitatem conversi, non oculo perspicaci, sed manu rapaci, viam prætentant, in tenebris ambulant, nesciunt, quo vadant, cæci cæcorum duces, & cum eis in errorum foveas collabentes. O insani ductores, insensati doctores! quis fascinavit vos veritati non acquiescere, contra Deum erecto collo currere, benefactorem vestrum propriis beneficiis impugnare? Væ vobis, vetustis utribus, terrena sapientibus, non superna! qui non vindicastis honorem animarum illustrium, a patre luminum descendentem: sed aspicientes in vanitates & insanias falsas, proh pudor! figmentastis eorum gloriam a partu, ab utero, a conceptu. O fœdam gloriam, a fœda fœditate contractam! quis enim honor stemmatis, nisi horror spermatis? quæ gloria generis, nisi ignominia genitalis? quod fastigium nobilitatis, nisi fastidium novissimæ vilitatis? Absit ab hominibus abominanda gloria, inhonesta in honorificentia! sed qui gloriatur, in Domino glorietur. Væ nobis iniquitatis filiis, iniquitatem meditantibus incubilibus cordium impudicis! qui nostras inspicientes literas oculis menstruosis earum inficitis sinceritatem, inficiamini veritatem. Absit ab eis zelus invidiæ; adsit zelus justitiæ: absit adulationis lingua palpans; adsit directio-

ctionis virga vigilans, increpans somnolentos. Longe namque meliora sunt increpationum verbera, quam adulationum oscula fraudulenta. Væ vobis prudentibus in oculis vestris! quorum prudentia perditur, quorum sapientia cœlitus reprobatur: qui laudatis insulse plus sapere, quam oportet, & minus facere, quam oportet adimplentes mensuram patrum vestrorum, qui scientes scientiam, incurrerunt inscitiam, & generantes inscitiæ filios, in eosdem curiosam concupiscentiam transfuderunt. Hic est morbus hereditarius, a primævis parentibus derivatus: hæc uva acerba, quam parentes comederunt, & filiorum dentes stupidos reddiderunt. Hæc occupatio pessima, quam dedit Deus hominibus, ut occupentur vanitatis servitio, subterfugiant veritatis servitium, & illusores veritatis a vanitatibus illudantur. Ut autem ex ore vestro vos judicem, servi nequam, qui studetis liberi esse justitiæ, ut nequitiæ serviatis. Vos vocati ad Regem, amore languentem sapientiæ, non curastis infirmitatem curiositatis Regiæ, sed gravius aggravastis, tanquam non quærentes fructum, sed datum, nec Regem, sed Regis gratiam & favorem, & excusantes excusationes in peccatis, dignum dictastis dignitate Regali, artus arctare, cogitatus laxare, humanis negotiis divinum otium anteferre. O fabricatores mendacii! o cultores dogmatum perversorum! utinam taceretis, ut putaremini sapientes. Nunquid indiget Deus mendacio vestro, ut pro eo loquamini dolos? An ignoratis, quoniam omnes existimus unum corpus, alter

ter autem alterius eſt membrum, univerſa vero
membra non unicum habent actum: ſed oculis
conceſſum eſt intueri, & manibus operari; nec
manus oculis invident viſionem, nec illi manibus
actionem. Vos autem Principi ſeculari, utpote
manui potenti & brachio excelſo Regis ſummi,
diſſuadentes operari, ſuaſiſtis oculorum intuitum
æmulari. Intelligite, inſipientes in populo, &
ſtulti, aliquando ſapite: Bonum eſt libero & ſo-
luto, maritalem copulam fugere; malum eſt
copulato, ſolutionem quærere. Bonum eſt per-
ſonæ privatæ, curam paſtoralem vel Regiam non
curare; malum eſt perſonæ publicæ & curatæ, cu-
ram poſtponere. Vos autem infirmum Princi-
pem impie impuliſtis, ut curam Regiam, ſponſam
legitimam, ſibi divinitus copulatam, repudiando
repelleret, non verentes, quod Deus præconjun-
xerat, ſeparare. Non negamus, ſanctum, ſalu-
tare, ſalubre, meditari prudenter, orare inſtan-
ter; Veruntamen veritas imperat & talia ſuſpen-
dere, talibus ad tempus ſuperſedere, propter ſo-
lutionem debiti conjugalis. Quod ſi reddere
quis recuſaverit, orare maluerit; oratio ejus fiet in
peccatum; petet, & non accipiet, eo quod male
petiit, quamdiu petenti debitum denegavit: Si
ſponſam adulterari contingat, otioſus orator adul-
terii reus erit. Væ vobis Domino diſplicentibus,
ut hominibus placeatis! qui Miniſtro juſtitiæ ſug-
geſſiſtis immorari loco inacceſſibili, ne clamor
pauperum, ne cauſæ viduarum ingrediantur ad
eum. Quænam væcordia vehementior, quam
miniſtrum Regni, non Dominum, (etenim Do-
mini

mini est Regnum, & ipse dominabitur gentium, ad arcanum adduci thalamum, & dilectum Domini sui membrum ad trium non admitti, sicut columbrum tacitum auscultare, & aurem suam ad clamorem pauperis obturare, aut membranas mortuas visere, & commembrum vivum nullatenus visitare. Timeant & tremiscant, paveant & horrescant, qui januas Regales obstruunt, qui pulsantibus non aperiunt, qui acclamantes nesciunt, ne portas æternas sibi præcludant, & temporaliter ignorantes æternaliter ignorentur. Væ vobis filiis Memphios, filiis sceleratis! qui sponsam Regiam, regitivam Prudentiam, usque ad versionem constupratis: qui tam in capite quam in membris sinceritatem justitiæ polluentes, nec capitis curiositatem, nec membrorum cupiditatem curare curastis: qui non judicibus, sed exactoribus, subjecistis populum humilem, sicut buccellam panis, ad impudicis canibus, satietatem nescientibus, devorandam: ac ad erroris cumulum addidistis auribus Regiis, ausibus temerariis suggmentare, quod corruptorum judicum esset incurabilis corruptela, suspiciosa pervicacia, inquisitio infinita. Sed unde, putatis, inquisitionis infirmitatem emergere, nisi ex infinita Regis curiositate? unde illam, nisi ex infinita vestra cupiditate? Finiatur vestra cupiditas: finiatur Regia curiositas: & inquisitorum infinitas finietur. Sufficient enim Inquisitores perpauci, si, vestra cupiditate sedata, ac Regali curiositate curata, de perpaucis inquirere Rex ipse non respuerit, sed dedicatam solertiam suam saltem in paucis exercuerit

non recuſaverit, ſi paucorum fidem prudenter prætentaverit, ita quod experientia ſententiam, ſententia amicitiam, amicitia confidentiam, ſecundum rationis ordinem, antecedat. Væ vobis Vulpibus fraudulentis! demolientibus virtutum vineam, & moralem dehoneſtantibus honeſtatem: qui virtutes in vitia degenerare cogitis: qui vitia virtutum ſpecie palliatis: qui prodigalem bonorum dilapidationem nuncupatis magnificentiam: qui pro temporali miniſtrorum militia, ſeu verius malitia, decernitis ſacra ſtipendia execrando commercio compenſanda. Super quo vos ultra percutiemus, prævaricationem addentes? pinguis admodum eſt, ex adipe prodiens, iniquitas veſtra, craſſa plurimum eſt, ex malignitate procedens, cæcitas veſtra: vitioſæ meſſis veſtræ fertilitas metentis falcem nimis detinuit, dictantis calamum nimium fatigavit. Ideoque, præſentis Epiſtolæ prolixitatem, ac adulationum veſtrarum ſuperfluitatem pariliter præcidentes, vobis monendo conſulimus, & conſulendo præcipimus, ſub interminatione Regalis indignationis & noſtræ, quatenus ſuper adulatoriis Regis præconiis, quibus ſimplicitas ſua ſeducitur, virilitas effœminatur, fama læditur, infamia generatur, apponatis de cætero digitum ori veſtro. Alioquin, per ſalutem Pharaonis, niſi deinceps omnis iniquitas os ſuum oppilaverit, non remanebit præſumtorum temeritas impunita. Si quæ vero commendationes rationabiles, viriles, utiles, & honeſtæ, prudentiam Regalem excitant, conſtantiam corroborant, juſtitiam regulant, temperantiam ornant,

nant, ſub earum fideli diſpenſatione liberam vobis concedimus facultatem. Ne autem modicum fermentum.

Reliqua deſiderantur.

CXXXV. TESTAMENTA XII. PATRIARCHARUM, Filiorum Jacob.

Jo. Erneſti Grabii Præfatio, ſcripta Oxoniæ A. 1698.

PRodiere ſuperiori ſeculo, primo ſeorſim, deinde in Bibliothecis Patrum Latine verſa Teſtamenta XII. Patriarcharum, filiorum Jacob, ita dicta, non quod ſingula ab ipſis illis fuerint condita atque literis conſignata, ſed quod XII. Patriarchæ in illis introducantur loquentes, horumque ultima recenſeantur verba, quibus partim futura prædixere, partim egregia vitæ bene agendæ monita poſteris, inſtar pretioſisſimi theſauri, tradidere. Omni quippe ævo obſervatum fuit, inſignes atque principes viros, morti proximos, Divino quaſi afflatu ſingularia quædam ejusmodi effatos eſſe; quæ proinde magno in pretio haberi, literisque mandari ſvevere, ne unquam memoria eorum intercideret. Omitto jam exempla profana, quibus Cicero Lib. I. de Divinatione probatum ivit, *divinare morientes*, ut ait cap. 30; taceo alia quoque ab aliis Ethnicis Auctoribus deſcripta; & intra populi Dei terminos me contineo, ſacra ſolum exempla commemoraturus. Abrahamum, Iſaacum & Jacobum, tres principes Patri

Patriarchas idem fecisse, quod de hujus XII. filiis in totidem eorum testamentis refertur, ipse Auctor ultimi Testamenti Benjamin §. 10. testatur. Et de Jacobo quidem ipse Divinus veteris Testamenti scriptor Moses Genes. XLIX. 1. & seqq. ait: *Vocavit autem Jacob filios suos, & ait illis: Congregamini ut annuntiem, quæ ventura sunt vobis in novissimis diebus: congregamini, & audite filii Jacob, audite Israel patrem vestrum.* Unde sequuntur singulæ XII. filiorum benedictiones; hisce recensitis additur vers. 28. seqq. *Hæc locutus est pater eorum, benedixitque singulis benedictionibus propriis, & præcipit eis, dicens: Ecce congregor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis, &c. Finitisque mandatis, quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, & obiit.* Ecce futurorum præsagia partim, partim instructiones sive præcepta. De Abrahamo autem & Isaaco tale quid in sacris tabulis non refertur; nullum tamen est dubium, quin hi, perinde ut Jacobus, morituri prophetias quasdam legesque posteris ediderint. Unde occasionem aliqvibus natam puto, confingendi Apocrypha sub nomine τριῶν Πατριαρχῶν, quorum mentio fit Lib. VI. Constit. Apostol. cap. 16. Josephus certè Jacobi filius, idem quod pater fecit, de quo iterum Moses Genes. L. 24. seqq. testatur his verbis: *Locutus est* (Joseph) *fratribus suis: Post mortem meam Deus visitabit vos, & ascendere vos faciet de terra ista ad terram, quam juravit Abraham Isaac & Jacob.* (Habes prophetiam). *Cumque adjurasset eos, atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate ossa mea vobiscum de loco isto,* (habes monitum) *mortuus est Joseph.* Ipsius Mosis cygneum

cantum, admodum prolixum, legere eſt Deuteronom. cap. XXXII. & XXXIII. Confer inſuper Joſephum Lib. IV. Antiquit. Judaic. c. 8. ubi prolixus Moſis morituri ſermo habetur, in cujus exordio attentionem movere contendit hoc ipſo argumento, *quod anima prope exitum conſtituta cum omni virtute diſſerat*, διὰ τὸ τὰς ψυχὰς ἐπὶ τελευτῇ γινομένας μετ᾽ ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν, vti Græcus textus ſonat. De Moſis ſucceſſore Joſua vide Joſuæ cap. XXIII. & XXIV. ac Joſephum Lib. V. Antiq. Jud. cap. 1. ubi ſummam ultimorum verborum Joſuæ recenſet, ac inter alia refert dicentem: αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἀπιέναι μέλλοντι τοῦ ζῆν παραινέσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. *Suum fuiſſe, ut, priusquam decederet, illos officii commonefaceret.* Miſſo Rege Davide & Tobia, de quibus lege 1. Reg. II. 1. ſeqq. & Tobiæ XIV. 5. ſeqq. aliisque Veteris Teſtamenti exemplis, unicum addo Novi Teſtamenti Principem Jeſum, cujus ultimam orationem, Spiritu affectuque plenisſimam, & ad Apoſtolos, & ad Deum Patrem, accurate deſcripſit intimus ejus amicus ac dilectisſimus diſcipulus Johannes cap. XIV. XV. XVI. & XVII. Evangelii; ſemptem inſuper extremis Domini in cruce verbis ab omni Evangeliſtarum choro memoratis.

Non ſufficiens vero curioſis quibusdam ingeniis viſum, quod de ultimis Sacrorum Heroum verbis in Divino Canone legitur; indeque factum, ut peculiares de iis libros Apocryphos condiderint. Hujusmodi ſcripta τριῶν Πατριαρχῶν fuiſſe jam ſupra dixi: in hoc quoque cenſu reputo *orationem Joſephi*, memoratam non modo in Indiculo

culo Scripturarum, & Synopſi Scripturæ Pſeudo-Athanaſii, de quibus vide infra, ſed & ab Origene Tom. V. Comment. in Johannem; qui Tomo III. quoque Commentar. in Geneſin ad cap. I. v. 14. allegat, quod in Joſephi precatione à Jacobo dictum fuit: *Ανέγνω ἐν ταῖς πλαξὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὅσα συμβήσεται ὑμῖν καὶ τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, Legit in tabulis cœli, quæcunque accident vobis & filiis veſtris.* Certe talis fuit Διαθήκη Μωϋσέως, *Teſtamentam Moſis*, cujus mentio occurrit iterum in Athanaſiana Synopſi, nec non Nicephori Stichometria, & Cotelerii Indiculo Scripturarum. Talis denique noſter de ultimis XII. Patriarcharum dictis liber, eodem *Teſtamentorum* titulo inſcriptus, cujus rationem ipſe Auctor explanat in Teſtamento Benjamin, quem ita introducit loquentem infra §. 10. *Hæc vos pro omni hæreditate* (ἀντὶ πάσης κληρονομίας) *doceo: & vos itaque date hæc filiis veſtris in poſſeſſionem ſempiternam. Hoc enim fecerunt Abraham, Iſaac & Jacob. Omnia hæc dederunt nobis in hæreditatem, dicentes: Cuſtodite mandata Dei, usquequo revelet Dominus ſalutare ſuum omnibus gentibus.*

Quis Auctor XII. horum Teſtamentorum fuerit, Judæus religione, an Chriſtianus, ac quo ſeculo ſcripſerit, merito quæritur. Ante Origenis ætatem hunc librum extitiſſe, conſtat ex illius Homilia XV. in Joſuam prope finem, ubi hæc habet verba: *Sed & in alio quodam libello, qui appellatur Teſtamentum duodecim Patriarcharum, quamvis non habeatur in Canone, talem tamen quendam ſenſum invenimus, quod per ſingulos peccantes ſinguli Satanæ intelligi debeant.* Invenitur hic ſenſus in Teſtamento I.

 quod

quod est Ruben §. 3. ubi septem Spiritus septem peccatorum recensentur, hisque demum additur octavus Spiritus somnolentiæ, conjunctus cum errore & phantasia. Fallor, an Tertullianus ex Testamento Benjamin hauserit, quæ lib. V. contra Marcionem cap. 1. scripsit: *Inter illas figuras & propheticas super filios suos benedictiones, Jacob cum ad Benjamin direxisset: Benjamin, inquit, lupus rapax ad matutinum comedet adhuc, & ad vesperam dabit escam. Ex tribu enim Benjamin oriturum Paulum providebat, lupum rapacem ad matutinum comedentem, id est, prima ætate vastaturum pecora Domini, ut persecutorem Ecclesiarum, dehinc ad vesperam escam daturum, id est, devergente jam ætate oves Christi educaturum, ut Doctorem nationum.* Quibus gemina habet in Scorpiaco adversus Gnosticos cap. 13. Nam Benjamin §. 11. Testamenti ita locutus fertur: *Non amplius vocabor lupus rapax propter rapinas vestras* (διὰ τὰς ἁρπαγὰς ὑμῶν) *sed operator Domini, tribuens cibum operantibus bonum. Et suscitabitur ex semine meo in extremis temporibus dilectus Domini, audiens vocem ejus, cognitione nova illuminans omnes gentes, lucem cognitionis accendens Israeli in salutem. Et rapiens ut lupus ab ipsis, & dans Synagogæ gentium.* Quicquid vero de Tertulliano statuatur, de Origene res clara est ex citata in Josuam homilia. Præter quam nullum alium novi locum, ubi Origenes Testamenta XII. Patriarcharum allegaverit. *Oratio* enim *Joseph*, quam Tomo III. Comment. in Genesin citat, non est Testamentum Josephi, siquidem in hoc adducta ab Origene verba non reperiuntur, sed alius distinctus libellus, de quo supra dixi.

Ca-

Cæterum ex allegatione Teſtamenti Patriarcharum ab Origene loc. cit. facta, doctisſimus Dn. D. Cave Part. I. Hiſtor. Literar. p. 52. collegit, librum iſtum Seculo II, & quidem exeunte, ſcriptum eſſe; ad ineuntem autem hanc ætatem potius referendum conjecit p. 29. Partis II. Hiſtoriæ Literariæ, quæ hiſce diebus magno ſtudioſorum Eccleſiaſticæ antiquitatis commodo in lucem prodiit. Clarisſimus Dn. Dodwellus in literis hac de re ad me benevole exaratis, Teſtamenta XII. Patriarcharum Seculo I. condita arbitratur, quia ſtylus plane eſt Helleniſticus, qualis inter ipſa Seculi II. Initia in uſu eſſe deſiit. Ambo autem laudati viri in eo conveniunt, Judæum quendam, ad Chriſtianam fidem converſum, eorum auctorem fuiſſe, quia in iis talia de Meſſia & Novi Teſtamenti ſtatu leguntur, quæ notitiam Judæorum longe excedunt, ac proinde non niſi à Chriſtiana manu profecta videntur. Et hujusmodi quidem aliqua ibi deprehendi haud inficias eo; contra vero & talia in hoc libro occurrunt, quæ quomodo ab ullo Chriſtiano, licet Judæorum placita magnam partem retinente, ſcribi potuerint, haud capio. Sic v. g. in Teſtamento Ruben §. 6. de Meſſia ex tribu Juda & Levi oriundo, dicitur: ὅτι ὑπὲρ ὑμῶν ἀποθανεῖται ἐν πολέμοις ὁρατοῖς καὶ ἀοράτοις, καὶ ἔσται ἐν ὑμῖν βασιλεὺς αἰώνων. *Quoniam pro vobis morietur in bellis viſibilibus & inviſibilibus, & erit in vobis Rex ſeculorum.* Mira quoque iſta in Teſtamento Simeon §. 5. Εώρακα γὰρ ἐν χαρακτῆρι γραφῆς ΕΝΩΧ, ὅτι οἱ υἱοὶ ὑμῶν — ἐν Λευῒ ἀδικήσουσιν ἐν ῥομφαία, ἀλλ' οὐ δυνήσονται πρὸς Λευῒ, ὅτι πόλε-

μον κυρίȣ πολεμήσει, καὶ νικήσει πᾶσαν παρεμβολὴν ὑμῶν. *Vidi enim in charactere Scripturæ Enoch, quoniam filii vestri — injustitiam facient Levi in gladio, sed non prævalebunt ad Levi, quoniam bellum Domini bellabit, & vincet omne castrum vestrum.* Quid? anne Christiano cuipiam in mentem venire poterat, Christum belligeraturum, inque bello tam visibili quam invisibili moriturum esse? mortuus est semel in pugna invisibili cum diabolo, *atque exspolians principatus & potestates palam traduxit confidenter, triumphans illos in se ipso.* Coloss. II. 15. In bello visibili ipsum denuo moriturum nulli unquam Christiani somniarunt, *scientes, quod Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur,* Rom. VI. 9. Deinde qua ratione quispiam è grege fidelium scripsisset, Judæos, ac speciatim posteros Simeonis, a Levi, id est, a Messia ex tribu Levi & Juda oriundo, debellandos esse, ac castra eorum delenda? Nescio quoque an Christiani cujuspiam sint ista in Testamento Levi §. 18. de Messia dicta: οἱ ȣ̓ρανοὶ ἀνοιγήσονται, καὶ ἐκ τȣ̃ ναȣ̃ τῆς δόξης ἥξει ἐπ' αὐτὸν ἁγίασμα μετὰ φωνῆς πατρικῆς, ὡς ἀπὸ Ἀβραὰμ πατρὸς Ἰσαάκ. *Cœli aperientur, & ex templo gloriæ veniet super illum sanctificatio cum voce paterna, tanquam ab Abraham patre Isaac.* Cœlis apertis Spiritum sanctum super Christum descendisse cum voce Dei Patris: *Hic est filius meus dilectus,* omnes fideles norunt; sed vocem istam ab Abrahamo patre Isaaci & Christi secundum carnem, profectam fuisse, nullus eorum, qui Evangelio fidem præbuerunt, scribere potuit. Contra fateor, priora de cœlis apertis ac Spiritu S. descen-

dente verba Christiano potius quam Judæo convenire, & similiter in aliis Testamentis reperiri talia, quæ obscuris Judæorum umbris clariora videntur.

Quid si igitur dicamus, Testamenta XII. Patriarcharum a Judæo olim scripta, a Christiano autem postea interpolata esse, ac fuisse e numero LXXII. Apocryphorum librorum V. T. quot olim extitisse, & una cum XXII. Canonicis scriptis ad Ptolomæum R. Ægypti a Judæis missos fuisse, refert Epiphanius Lib. de Mensuris & Ponderibus §. 10. Cui hac in re fidem habeo, quoniam Josephus Lib. I. contra Apionem pag. 1036. insinuat, libros quosdam Apocryphos Veteris instrumenti fuisse scriptos, dum recensitis XXII. Canonicis, hæc subjungit verba: Ἀπὸ δὲ Ἀρταξέρξου μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα, πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. *Ab Artaxerxe vero usque ad nostrum tempus singula quidem conscripta, non tamen eadem, qua priora, fide digna habita, eo quod non fuerit exacta Prophetarum successio.* Ex his sunt libri Sapientiæ Salomonis & Jesu Siracidis, Judith & Tobiæ, Maccabæorum & Esdræ III. ac IV. quos superstites habemus: accessere vero alii jam deperditi, quos ex parte enumerat Auctor Synopseos Scripturæ Tomo II. Operum Athanasii pag. 154. hunc in modum; Τὰ δὲ Ἀπόκρυφα πάλιν τῆς παλαιᾶς διαθήκης ταῦτα· Ἐνὼχ, Πατριάρχαι, προσευχὴ Ἰωσὴφ, διαθήκη Μωσέως, ἀνάληψις Μωσέως, Ἀβραὰμ, Ἐλδὰδ καὶ Μωδὰδ, Ἡλίου προφήτου, Σοφο-

υἱȣ προφήτȣ. Ζαχαρίȣ, πατρὸς Ἰωάννȣ, (ſed fateor, duas haſce voces male a quopiam additas, & Zachariam antiquiorem intelligendum videri) Βαρȣ̀χ. Ἀμβακȣ̀μ, Ἐζεχιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα. *Apocrypha rurſum veteris Teſtamenti ſunt iſta: Enoch, Patriarchæ, Oratio Ioſeph, Teſtamentum Moſis, Aſſumptio Moſis, Abraham, Eldad & Modad, Eliæ Prophetæ, Sophoniæ Prophetæ, Zachariæ, Baruch, Ambacum,* (id eſt Habacuc) *Ezechiel & Daniel falſo inſcripti libri.* Hos & alios recenſet quoque Auctor Indiculi Scripturarum a Cotelerio in Notis ad Lib. I. Conſtit. Apoſtol. editi ſequenti ordine: 1. *Adam.* 2. *Henoch.* 3. *Lamech.* 4. *Patriarchæ.* 5. *Joſephi Oratio.* 6. *Eldad & Medad.* 7. *Teſtamentum Moſis.* 8. *Aſſumptio Moſis*, (uti hunc numerum in MSS. membranis vacuum reſtituit Cotelerius) 9. *Pſalmi Salomonis.* 10. *Eliæ Revelatio.* 11. *Eſaiæ Viſio,* 12. *Sophoniæ Revelatio.* 13. *Zachariæ Revelatio.* 14. *Esdræ Revelatio.* De quibus ſingulis agendi hic non eſt locus, ſed id ſolum notandum, libros iſtos, ſi non omnes, ſaltem plurimos ante tempora Novi Teſtamenti â Judæis conditos, atque ab ipſis Apoſtolis ſubinde allegatos eſſe. Et de Enochi quidem libro id colligitur ex epiſtola Judæ verſ. 14. ubi Apocryphum Enochi ſcriptum citari, jam olim obſervarunt Tertullianus Lib. de habitu muliebri cap. 3. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſt. in *Iuda* & in Comment. ad Tit. I. Auguſtinus Lib. XV. de Civit. Dei c. 23. Commentatores in S. Judæ epiſtolam ut taceam. Atque cum hac ut in aliis, ita & in hoc convenit S. Petri poſterior epiſtola, quod ibi quoque ex Enochi libro, licet tacito ejus nomine, quædam

dam deprompta videantur, nempe ea quæ cap. II. v. 4. leguntur de Angelis lapsis reservatis ad judicium. Hæc enim Georgius Syncellus in Chronographia pag. 13. edit. Paris. 1652. ex libro primo Enochi allegat: *Altissimus sanctis Archangelis imperavit & ipsi eorum antesignanos ligarunt, ac dejecerunt in abyssum usque ad judicium*, ἕως τῆς κρίσεως. Similiter ex alio libro Apocrypho, qui Mosis ἀνάληψις dicitur, Judam ea sumpsisse, quæ vers. 9. scripsit de contentione Michaelis Archangeli cum Diabolo, tradit Origenes Lib. III. de Principiis cap. 2. ab initio. Porro Eliæ quoque Apocalypsis jam ante Christi tempora extitit, atque ex ea Apostolum citasse ea, quæ 1. Epist. ad Corinth. cap. II. v. 9. extant, docet non modo Georgius Syncellus p. 27. sed & longe antiquior Origenes Tractat. XXXV. ad Matthæi XXVII. his verbis, a Ruffino Latine translatis: *& Apostolus scripturas quasdam secretorum profert, sicut dicit alicubi: Quod oculus non vidit, nec auris audivit: in nullo enim regulari* (in Græco procul dubio fuit κανονικῷ) *libro hoc positum invenitur, nisi in secretis* (ἀποκρύφοις) *Heliæ Prophetæ.* Quo generali nomine Apocryphorum Eliæ, Apocalypsin ejusdem ab Origene designatam esse, dubitare nos non sinit Hieronymus Lib. XVII. Commentariorum in Esaiæ cap. LXIV. scribens: *Ascensio Esaiæ* (ἀναβατικὸν Ἡσαΐου apud Epiphanium Hæres. XL. §. 2. & Hær. LXVII §. 3.) *& Apocalypsis Heliæ hoc habent testimonium.* Quanquam ipse existimet, Paulum loco citato, more Paraphrastis, Esaiæ cap. LXIV. v. 4. allegasse. Alibi tamen, nempe Lib. III. Commentar. in Epist. Pauli ad Ephesios cap. V. vers. 14.

Hieronymus concedit, Apoſtolum ex Apocrypho libro citaſſe verba iſta: *Surge qui dormis, & exſurge a mortuis*, & quidem Eliæ, ut Epiphanius Hæreſ. XLII. p. 372. docet, quanquam Georgius Syncellus pag. 27. ex Pſeudo-Jeremiæ libro quodam ea petita tradat. Atque Jeremiæ nomini adſcripta quædam Apocrypha ante Chriſtum natum extitiſſe, ex Lib. 2. Maccabæorum cap. II. v. I. conſtat: quorum unum ſe apud Nazaræum aliquem vidiſſe, & verba à Matthæo cap. XXVII. tanquam Jeremiæ allata in illo exacte reperiſſe, iterum teſtatur Hieronymus in Comment. ad loc. cit. Matthæi, idemque ante eum ſuſpicatus eſt Origenes. Quicquid vero de hoc loco ſtatuatur, ſane ex hactenus dictis apparet, Apocrypha quædam ſcripta Veteris Teſtamenti S. Apoſtolorum ævo cognita, & ab ipſis quandoque uſurpata fuiſſe. Unde Hieronymus Apocryphis alias infenſus, in Comment. ad Titum loc. cit. *Multa*, inquit, *Apoſtolus Paulus de reconditis eſt locutus*. Et in Comment. ad Epheſios ubi dixerat, verba ſupra dicta Paulum *ex reconditis Prophetis & his, quæ vocantur Apocrypha, in medium protuliſſe*, addit: *ſicut in aliis quoq; locis illum feciſſe manifeſtum eſt*. Similiter Origenes in fine Prologi duarum homiliarum in Canticum Canticorum, Hieronymo interprete: *Illud*, inquit, *palam eſt, multa vel ab Apoſtolis, vel ab Evangeliſtis, exempla eſſe prolata, & Novo Teſtamento inſerta, quæ in his Scripturis, quas Canonicas habemus, nunquam legimus: in Apocryphis tamen inveniuntur, & evidenter ex ipſis oſtenduntur aſſumpta*; mox addens rationem, quare Apoſtolis licuerit, dogmata ſua ex Apocryphis probare, nobis autem id non ſit integrum, dum ita pergit:

Poſſu...

Potuit fieri, ut Apostoli vel Evangelistæ, sancto Spiritu repleti, sciverint, quid assumendum ex illis esset Scripturis, quidve refutandum: nobis autem non est absque periculo, aliquid tale præsumere, quibus non est tanta Spiritus abundantia. Primi tamen S. Apostolorum discipuli, uti Apostolico Spiritu pleni, ac ipsimet ex parte Apostoli fuerunt, ita & eadem citandi Apocrypha libertate usi sunt, sicut videre est ex Epistolis S. Barnabæ & Clementis Romani, nec non ex Hermæ Pastore, in cujus Visione II. § 3. ex *Prophetia Heldam & Modal*, sive potius *Eldad & Modad*, dictum aliquod affertur, adeo ut & istam tempore S. Apostolorum jam extitisse, inde constet.

Atque idem de Testamentis XII. Patriarcharum affirmare vix aliquid vetat, unum autem atque alterum suadet. Cum enim omnes fere in Athanasiana Synopsi Scripturæ, Nicephori Stichometria, & Anonymi Indiculo Scripturarum recensiti libri Apocryphi V. T. ante tempora Apostolica extiterint, sane & isti, qui a dictis Auctoribus secundo loco memorantur, Πατριάρχαι, jam tum conditi fuisse videntur. Atqui per Patriarchas ibi vel solorum XII. filiorum Jacobi, vel horum tamen cum aliis, Testamenta intelligere necesse est. Nullum enim unquam librum titulo Πατριαρχῶν inscriptum legimus, præter istum τριῶν Πατριαρχῶν, de quo supra, & hunc ιβ'. Πατριαρχῶν, υἱῶν Ἰακώβ. At vero ille non adeo celebris fuit, nec uspiam ejus mentio, præterquam in Constitutionibus Apostolicis Pseudo-Clementis loco citato, occurrit; hunc vero allegavit Origenes loco supra recitato, nec non Procopius in

Com-

Comment. in Geneſ. c. 38. * idemque eſt cum illo, qui in Gelaſii decreto inter Apocrypha recenſetur, & appellatur *Teſtamentum Iacob* (juxta alia exemplaria *Iob*) per errorem natum ex Latini Scribæ imperitia, qui ex Græco titulo Διαθήκη ιβʹ. efformavit *Teſtamentum Iob* ſeu *Iacob*. Teſtamentum itaque XII. potius, quam III. Patriarcharum, laudati Auctores voce Πατριαρχῶν indigitarunt, vel generali iſta voce, ſine addito numero ιβʹ. vel γʹ. uſi, cuncta ſimul complexi ſunt, ſicut Hieronymus lib. adverſus Vigilantium paulo ante medium univerſe memorat *fictas revelationes omnium Patriarcharum & Prophetarum.* Iſta igitur Patriarcharum Apocrypha, perinde ut cætera, ante Chriſti tempora extitiſſe, eſt veroſimillimum, idque non inepte ex Sectione 6. Teſtamenti Levi colligitur, qui his finitur verbis: Ἔφθασε δὲ ἡ ὀργὴ Κυρίου ἐπ᾽ αὐτοὺς εἰς τέλος. *Venit autem ira Domini ſuper eos in finem.* Quæ ipſa verba contra Judæos uſurpavit S. Paulus in 1. Epiſt. ad Theſſalonicenſes, (quæ prima ordine temporis fuit inter omnes ab Apoſtolo ſcriptas, modo ſuperſtites,) c. II. v. 16. niſi quod vocem Κυρίου omiſerit, quamvis in quibusdam exemplaribus addita legatur vox Θεοῦ: ut adeo Apoſtolus his Teſtamentis, perinde ut aliis Apocryphis, uſus fuiſſe videatur. Ei vero, qui objicere velit, non Apoſtolum ex Teſtamento Levi, ſed hujus Auctorem Chriſtianum ex Apoſtolo dicta verba deſcripſiſſe, propono conſideranda ea, quæ ſupra recenſui, certe à nullo Chriſtiano, ſed Judæo quopiam

* Verba ſunt: *In teſtamento atteſtatur Judæ DEus, quod diu eam* (Thamarem) *cum adhuc eſſet virgo, habuerit: luxitque iniquitatem ejus.*

piam, ac proinde ante Apoſtolicum ævum, ſcripta; neque enim poſt id Judæi Apocrypha condidere.

Quod attinet alia, quæ contra non Judaicam ignorantiam, ſed Chriſtianam revelationem ſapiunt, jam ſupra dixi, ea forte addita, ſicque Teſtamenti XII. Patriarcharum à Chriſtiano quopiam interpolata quidem, non autem primo condita eſſe: quanquam in his haud pauca ſint Mesſiam concernentia, quæ primo intuitu non niſi a Chriſtiana manu prodiiſſe videntur, & tamen ab antiquo Judæo ſcribi potuiſſe inde colligitur, quod in ipſis recentiorum Rabbinorum monumentis eadem occurrant. Sic v. g. in Teſtamento Dan. §. 5. Patriarcha perpetuam ac nulla ulteriore captivitate interrumpendam Judæorum felicitatem tempore Mesſiæ fore ominatur, eo quod ipſe tanquam Deus ſuper illos regnaturus ſit. Quibus verbis cum Deitas Mesſiæ adſtrui videatur, iſta non niſi à Chriſtiano ſcripta poterat aliquis exiſtimare. Et ecce habemus tamen traditionem Rabbinicam, quæ idem plane ſonat, aperteque aſſerit, gentem Judaicam, poſt liberationem manu Moſis aliorumque Heroum factam, iterum iterumque in manus hoſtium ac priores calamitates incidiſſe, ideo quod iſti Servatores fuerint homines; ſalutem vero per Mesſiam populo afferendam fore æternam, nec amplius eum captivum abductum iri, quia Deus ipſe tunc Servator ſit futurus; de quo expreſſa Rabbinorum verba in Notis ad dictum locum Teſtamenti Dan recitabo. Similiter quæ quaſi ex adverſo de pœnis & afflictionibus Judæorum tempore Mesſiæ, in primo ſcilicet

cet ejus adventu, paſſim in Teſtamentis XII. Patriarcharum dicuntur, non à Judaica, ſed Chriſtiana manu profecta videri poterant; & tamen antiquos Judæos idem genti ſuæ timuiſſe, imo duo præciſe millia annorum afflictionis in diebus Meſſiæ determinaſſe, in Notis ad Teſtam. Levi §. 15. ex Midras Tillim probabo: nec non de nativitate Meſſiæ ex virgine, deque ejus paſſione, morte, reſurrectione, tam ipſius, quam aliorum ſanctorum una cum illo, denique de aſcenſione ejus in cœlum, teſtimonia Rabbinorum iſtis, quæ in Teſtamentis Patriarcharum dicuntur, parallela ſubinde afferam. Quæ ubi quis conſideraverit, non adeo multa forte Chriſtianorum interpolationi adſcribet, quam primo quidem intuitu videri poterant adſcribenda.

Quantacunque vero ſint, quæ manus Chriſtiani cujuſpiam Teſtamentis Patriarcharum interſeruerit, præcipue de Deitate Chriſti, aliisque Chriſtianæ religionis myſteriis, hinc inde nimis clara, nec non ſpecialia de Apoſtolo Paulo §. 10. Teſtamenti Benjamin; iſta omnino vel Seculo II. ineunte, vel exeunte Imo addita videntur, certe poſt ſcriptas S. Pauli epiſtolas, hujusque Actus Apoſtolicos à Luca conſignatos imo poſt excidium Hieroſolymitanum. Ad hoc enim ſpectant verba Levi §. 16. *In fine, ut æſtimabitis, occidetis eum, neſcientes ipſius reſurrectionem, innocentem ſanguinem in malitia ſuper capita veſtra recepturi. Propter ipſum erunt ſancta veſtra deſerta, usque ad pavimentum prophanata*, &c. Et præcedente §. 15. *Propter hæc templum, quod utique eliget Dominus, deſolabitur in immunditia, &*

vos

vos captivi eritis in omnibus gentibus & abominatio inter eas, & accipietis opprobrium & confusionem sempiternam a justo judicio Dei. Quæ aperte destructionem templi posterioris, & calamitates Judæis in pœnam cædis Christi inflictas, concernunt. S. Pauli epistolæ vero, & Lucæ Acta Apostolorum a Benjamin l. c. hisce indigitantur verbis: Καὶ ἐν βίβλοις ταῖς ἁγίαις ἔσαι ἀναγραφόμενος, καὶ τὸ ἔργον, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ. *Et in libris sanctis erit inscriptus, & opus, & sermo ejus.* Opus quidem in Actis Apostolorum, sermo autem & in his, & in ipsius Pauli epistolis.

Atque hæc fere sunt, quæ cuipiam persuadere possent, Testamenta XII. Patriarcharum à Judæo ante Christum natum literis consignata, posthæc autem a Christiano hinc inde interpolata esse. Nolim tamen egomet ipse hanc opinionem tanquam certam asserere, aut in re a nostra ætate adeo longe remota quicquam definire, ideoque secundum sententiam Cl. Dodwelli, sæpe dicta Testamenta huic Spicilegio Patrum Seculi Apostolici inserui; quanquam & posito, ea tota post Christi adventum condita esse, dubium adhuc sit, utrum ad initia Seculi II. vel finem I. sint referenda. Nam quod supra dictam rationem ab Hellenistico sive Græco Hebræo stylo desumptam attinet, missis aliis, quæ excipere possem, id solum observo, tractatum hunc Hebræo primum idiomate conscriptum, atque ex hoc in Græcam linguam translatum dici, (de quo postea) ideoque non potuisse non versionem Hellenisticam, quocunque etiam tempore facta sit: inde exsurgere. Neque de Apostolica ætate hujus scripti convincere me potuit

alia ratio, quam vir eruditissimus in epistola ad me scripta adjecit, ex errore Auctoris, de seculo Apostolico tanquam ultimo loquentis, arguens, illo ipso eum vixisse; neque enim subsequenti ætate illum ejusmodi phrasin adhibere potuisse. Sed ut taceam, istum de ultimis temporibus errorem omnium fere temporum communem fuisse, haud video, qui non auctor Testamentorum, etiam Seculo II. scribens, Apostolica tempora ultima appellare potuerit, phrasi potissimum Hebræa, qua dies Messiæ ultimi vocari solent, cum & nos hodie post tot Secula ita loquamur, dicentes v. g. Dei filium ultimis Seculis in carne apparuisse. Et quidni dictus Auctor tempora Apostolica ultima dicere potuerit, cum longe priorem ætatem, qua scilicet Hebræi in duo Regna, Juda & Israel, divisi sunt, hac phrasi insigniverit, ita scribens Testam. VI. Zabulon §. 9. *Novi in Scriptura Patrum meorum, quoniam in ultimis diebus* (ἐπ᾽ ἐσχάταις ἡμέραις) *recedetis a Domino, & divisi eritis in Israel, & duos Reges sequemini, &c. Et post hæc orietur vobis ipse Deus lumen justitiæ.* Verum uti vix aliquod suppetit argumentum, quo probari possit, Seculo I. ista de mysteriis Christianæ nimis aperta dicta Testamentis τῶν ιβ΄. addita esse; ita neque in contrariam partem demonstrari potest, quod Seculo II. ea accesserint. Quocirca in re adeo dubia opinionem modo dicti viri, cujus excellentissimam rerum Ecclesiasticarum notitiam magni æstimo, hac vice sequi, ac Testamenta XII. Patriarcharum inter Scripta Seculi I. referre placuit.

Cæterum uti superius observavi, Jacobum Pa-

triar-

triarcham aliosque Sanctos viros, in ultimis, quos habuerunt sermonibus, vitæ bene agendæ præcepta partim, partim futurorum præsagia edidisse, ita & in XII. Patriarcharum Testamentis utraque ista utramque faciunt paginam, historia insuper vitæ & mortis singulorum ibi enarrata. Hinc librum illum tanquam *plurimis Ethicis præceptis, isque melioris quidem notæ passim refertum* commendat supra laudatus D. Cave Part. I. Histor. Liter. pag. 52. Neque indignum est observatione, Ethicis istis præceptis non solum generales, seu Divinæ gratiæ promissiones, seu Divinæ justitiæ commi- nationes, annecti, sed hinc inde specialium remunerationum atque pœnarum fieri mentionem, quas sancti quidam viri, vel ex Divina inspiratione hausere, vel ex propria experientia collegere, & ad posteros transmisere. Sic v. g. specialia sunt, quæ Divinæ Legis studio atque cognitioni pollicetur Testamentum Levi §. 13. ita sonans: *Omnis, qui cognoscit legem Dei, honorabitur, & non erit peregrinus, quocunque vadit: amicos quoque plures suis genitoribus habebit, & desiderabunt multi hominum servire ei, atque audire legem ex ore ipsius.* Notabile quoque est, quod in Testamento Joseph. §. 3. legitur: οἱ διὰ τὸν Θεὸν νηστεύοντες τοῦ προσώπου τὴν χάριν προσλαμβάνουσιν, *Propter Deum jejunantes faciei gratiam accipere.* Contra de fornicatione in Testamento Ruben §. 4. non modo in genere dicitur, quod sit *animæ perditio*, sed & in specie, quod *appropinquare faciat ad idola, & in errorem ducat intellectum atque mentem.* Idem de avaritia asseritur in Testamento Juda §. 19. & sic in cæteris. Egregiæ quo-

que hoc libro continentur Prophetiæ de Meſſia, ac ſtatu Synagogæ Judæorum & Eccleſiæ gentium ſub Novo Teſtamento, aliisque hujusmodi, quæ quatenus quidem ex Enochi Prophetia aliisꝗ antiquioribus ſcriptis referuntur, vel ſaltem cum antiquiorum Rabbinorum traditionibus conveniunt, & proinde a primo XII. Teſtamentorum Auctore ante tempora Chriſti ſcripta videntur, confirmandæ vacillanti Chriſtianorum fidei, ac convellendæ pertinaci Judæorum incredulitati apprime inſervire poſſunt; quatenus autem a Chriſtiano quopiam Seculi I. vel II. prodierunt, ad hunc quidem ſcopum non conducunt, attamen quodammodo utiles ſunt, dum in iis genuinus Canonicarum Prophetiarum ſenſus, quem primi Chriſtiani ab Apoſtolis acceperunt, ſæpe non ſine Spiritu ac ſingulari verborum emphaſi, exprimitur, non ſolum de illis, quæ jam olim prima Eccleſiæ N. T. ætate impleta ſunt, & iſtis, quæ adhuc reſtant implenda, ut eſt converſio Judæorum, quos *abjectos quidem fore usque ad tempus conſummationis*, ait Teſtamentum Zabulon §. 9. in fine, ſed tandem credituros in Dominum, eique reconciliandos ἐν πίϛει καὶ ὕδατι, *in fide & aqua*, juxta Teſt. Levi §. 16. Cum quo conſonat Teſtam. Aſer §. 7. & Dan. §. 6. ubi notanter docetur, ὅτι ἐν ᾗ ἡμέρα πιϛεύσει Ισραὴλ, συντελεσθήσεται ἡ βασιλεία τοῦ ἐχθροῦ, *quod in qua die crediderit Iſrael, finem habiturum ſit Regnum inimici*, i. e. Diaboli. Hiſtoriam vero Patriarcharum quod attinet, plura de his in eorum Teſtamentis referuntur, quæ in Geneſi Moſis aliisque Canonicis libris non leguntur, ſed ex

Apo-

Apocryphis, vel ex traditione majorum ab Auctore referuntur, ob antiquitatem ſane omnibus Hebræorum, quos ſuperſtites habemus, hac de re commentariis, ſive commentis, præferenda, præſertim cum pleraque veritati omnino congrua videantur, & haud parum ad explicationem Geneſeos, atque illuſtrationem hiſtoriæ ſacræ, nec non temporum emendationem conducant, ut ex Notis in hunc librum, iisque ſuffigenda Tabula Chronologica apparebit.

Hi igitur & alii hujus libri uſus fecerunt, ut is, Hebræo primum idiomate ſcriptus, in Græcam verteretur linguam, & quidem a magno Græciæ lumine, Johanne Chryſoſtomo, ſi fides habenda Codici MS. 75. in Bibliotheca Bodleiana, de quo ſuo loco dicam. In hoc enim ſequentia Teſtamentis iſtis præfixa leguntur verba: *Teſtamenta duodecim Patriarcharum filiorum Jacob, ſecundum translationem Johannis Chryſoſtomi de Hebræo in Græcum.* Quo auctore hæc appoſuerit is, qui dictum Codicem ſcripſit, haud indicat: neque ego ullum antiquum memini ſcriptorem, a quo id memoriæ proditum ſit. Nihil quoque hac de re inaudiverat Matthæus Pariſ. indeque loco mox citando *Græcos* in genere ait librum iſtum ex Hebræa in ſuam tranſtuliſſe linguam. Vix igitur fidem dicto Codici habere poſſum, licet haud negem, S. Johannem, utpote Antiochiæ natum, educatum, viro cuidam Monacho jugiter adjunctum, dehinc eidem Clericum, Diaconum, Presbyterum, & Epiſcopum denique, Hebraicarum literarum ſatis peritum fuiſſe. Certus autem eſt Auctor Verſionis

Latinæ, nempe Robertus Groſſeteſt, Epiſcopus Lincolnienſis Sec. XIII. uſus ope cujusdam Nicolai Græci, de quo Matthæus Pariſ. ad A. C. 1242. p. 597. ita ſcribit: *Ipſis quoque temporibus Epiſcopus Lincolnienſis Robertus, vir in Latino & Græco peritiſſimus, Teſtamenta* XII. *Patriarcharum de Græco fideli interpretatione tranſtulit in Latinum. — coadjuvante magiſtro, Nicolao Græco, Clerico Abbatis S. Albani.* Unde Robertus reſciverit, Teſtamenta iſta in Oriente latere, idem Auctor nobis indicat ad A. C. 1252. p. 835. his verbis: *Magiſter Johannes de Baſingeſtokes, Archidiaconus Legriæ, vir quidem in trivio & quadrivio experientiſſimus, Græcis ac Latinis literis ad plenum eruditus — intimaverat Epiſcopo Lincolnienſi Roberto, quod, quando ſtuduit Athenis, viderat & audierat à peritis Græcorum Doctoribus quædam Latinis incognita. Inter quæ reperit* XII. *Patriarcharum filiorum videlicet Jacob, teſtamenta — Unde idem Epiſcopus miſit in Græciam, & cum ea habuiſſet, tranſtulit de Græco in Latinum ſermonem, & quædam alia.* Latina iſta Roberti verſio primum, quod ego ſciam, typis excuſa eſt Pariſiis an. 1549. in 12mo ſed tot tantisque cum ſphalmatibus, ut ſæpius nullum, vel ineptum, imo abſurdum quandoque, fundat ſenſum. Nihilominus ita vitioſe in Othodoxographis & Bibliothecis Patrum, iteratis vicibus eſt recuſa; Græci autem textus nihil hactenus lucem vidit, exceptis paucis periodis, quas Cotelerius Notis in Script. Apoſtol. Clariſſ. Galeus ſuis in Jamblichum Annotationibus, Whartonus denique Auctario Hiſtoriæ Dogmaticæ Uſſerii de Scripturis & ſacris Vernaculis, inſeruit, & ille quidem ex Gallicanis, hi ex Anglicanis

canis Codicibus deſcripſerunt. Hinc factum, ut eruditi quidam viri hic in Anglia Græco-Latinam editionem, eamque accuratam, meditati, ſed variis hucusque obſtaculis impediti fuerint, ſicque mihi hoc opus reliquerint: quod quanta potui induſtria exſecutus ſum, ejusque methodum tradam in Annotatione ad hanc paginam, * quam proinde ante ipſa Teſtamenta legi velim.

* Rationem hujus editionis Teſtamentorum τῶν ιβ΄. paucis, uti promiſi, reddo. Habes nimirum hic, benevole Lector, Græcum textum juxta membranaceum Codicem MS. in Bibliotheca Academiæ Cantabrigienſis, utpote perfectum ſere ac pene eundem cum exemplari, ex quo verſionem Latinam elaboravit Robertus Epiſcopus Lincolnienſis, adjuvante Magiſtro, Nicolao Græco, Clerico Abbatis de ſancto Albano, & Rectore Eccleſiæ de Dachet. Atque hunc quidem Codicem cum biennio fere abhinc Cantabrigiæ eſſem, in laudata Bibliotheca mihi oſtendit ejus Cuſtos, Dnus Johannes Laughton, qui, ut eſt Vir erga exteros ſupra modum humanus, ita eum deſcribendum mihi procul dubio conceſſiſſet, ſi jam tum præſens opus in animo habuiſſem. Verum cum iſtud hic Oxonii demum ſuſceperim, Apographum Cantabrigienſis Codicis benevole mihi communicavit Dn. D. Johannes Millius, Fautor meus gratioſiſſimus, ac nunquam ſatis laudandus, qui illud inter ſacræ antiquitatis κειμήλια aſſervaverat. Iſtud itaque Apographum diligenter contuli cum Codice chartaceo Oxonienſi in Bibliotheca Bodleiana num. 133. inter Barocciancs, (quem anno Chriſti 1268. ipſo Roberti ſeculo exaratum eſſe, ex numero ad calcem totius Codicis adſcripto colligitur) ac variantes Lectiones alicujus ſaltem momenti ad oram cujuslibet paginæ appoſui, licet non ſemper nomen Codicis Oxonienſis expreſſerim; notans inſuper, ubi Codex Oxonienſis deficiat (deficit autem ſæpiſſime) & ubi contra habeat plura, quam exemplar Cantabrigienſe. Latinam verſionem adjunxi non propriam, ſed Roberti Lincolnien-

ſis; & quidem ut erudito orbi pateret, quam vitioſo hactenus exemplari uſus ſit, ita eam recudendam curavi, prout in editione an. 1549. Pariſiis excuſa eſt, facta ad oram cujuscunque paginæ plurimorum ſphalmatum emendatione è duobus Bibliothecæ Bodleianæ Codicibus, uno eorum, qui in Catalogo nomine Bodleii inſcripti ſunt, ſuper *D.* I. Art. Cod 62, qui 400. annorum eſſe videtur, & in Notis meis per num. 62. denotatur; altero Seldeni, in pluteis ſuperioribus Cod. 75. annis abhinc 300. circiter ſcripto, qui per num 75. indigitatur: correctis quoque ſubinde erroribus, non à Typographo, ſed ipſo interprete commiſſis. Cæterum ſphalmatum Typographicorum in Latina verſione ex MS. Codicibus emendatorum indices ſunt numeri 1, 2, 3, & ſic conſequenter: errorem autem interpretis, quos ipſemet correxi, ſignum eſt. * Similiter variantes Lectiones vel emendationes Græci textus è MS. Codice Oxonienſi, deſignavi literis a, b. c. &c. proprias autem correctiones, licet paucas, notavi ſigno * Aperta vero vitia per incuriam Scribæ commiſſa, ſive varias lectiones nullius plane momenti, tam in Græco, quam in Latino exemplari præterii, ne Lectorem fruſtra turbarem. Denique ſingula Teſtamenra XII. Patriarcharum in paragraphos diſtinxi, ut eo promptius allegari, allegata facilius inveniri poſſent. Reliqua ipſe Lector non monitus obſervabit, & ſicubi in prima hac editione Græco-Latina hallucinatus fuerim, veniam dabit, eo quod rariſſime res prima vice perfectæ in lucem prodire ſoleant.

Αἱ διαθῆκαι τῶν ιβ΄. Πατριαρχῶν τῶν υἱῶν Ἰακὼβ, πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

Testamentum XII. Patriarcharum, filiorum Jacob, interprete Roberto, Lincolniensi Episcopo.

Testamentum Ruben de his, quæ moriturus in mente Spiritu prægnostico dictante, habuit I.

Ἀντίγραφον διαθήκης Ῥουβὴμ, ὅσα ἐνετείλατο τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, πρὶν ἀποθανεῖν αὐτὸν, ἐν ἑκατοστῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Μετὰ ἔτη δύο τῆς τελευτῆς Ἰωσὴφ, ἀῤῥωστοῦντι συνήχθησαν ἐπισκέψασθαι αὐτὸν οἱ υἱοὶ καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Τεκνία μου, ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ πορεύομαι ὁδὸν πατέρων μου. Καὶ ἰδὼν ἐκεῖ Ἰούδαν καὶ Γὰδ καὶ Ἀσὴρ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς. Ἀναστήσατέ με ἀδελφοὶ, ὅπως εἴπω τοῖς ἀδελφοῖς μου καὶ τοῖς τέκνοις μου, ὅσα ἔχω ἐν τῇ καρδίᾳ μου κρυπτά, a ἐκλιπὼν γὰρ ἐγώ εἰμι ἀπὸ τοῦ νῦν. Καὶ ἀναστὰς κατε-

Transscriptum Testamenti Ruben, quæcunque mandavit filiis suis, priusquam moreretur in CXXV. anno vitæ ipsius. Post annos duos mortis Joseph, ad ægrotantem congregati sunt, ut visitarent eum, filii & filii filiorum ejus, & dixit eis: Filioli mei, ego morior, & vado viam Patrum meorum. Et videns illic Judam, Gad, & Aser, fratres suos, dixit eis: Erigite me fratres, ut dicam fratribus meis & filiis meis, quæcunque habeo in corde meo abscondita, deficiens enim ego sum a modo.

Kk 4 φίλησεν

a ἰδοὺ γὰρ ἐκλείπω ἀπὸ τοῦ νῦν ἐγώ.

φίλησεν αὐτοὺς, καὶ κλαύσας εἶπεν· Ἀκούσατε ἀδελφοί μου καὶ υἱοί, ἐνωτίσασθε Ῥουβὴμ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, b ὅσον ἐντέλλομαι ὑμῖν. Καὶ ἰδοὺ ἐπιμαρτύρομαι ὑμῖν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ σήμερον, τοῦ μὴ πορευθῆναι ἐν ἀγνοίᾳ νεότητος, καὶ πορνείᾳ, ἐν ᾗ ἐξεχύθην ἐγὼ, 1) καὶ ἐμίανα τὴν κοίτην τοῦ πατρός μου Ἰακώβ. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι c ἐνέπληξέ με πληγὴν μεγάλην ἐν ταῖς λαγῶσι μου ἐπὶ μῆνας ἑπτά. καὶ εἰ μὴ Ἰακὼβ ὁ πατὴρ ἡμῶν προσηύξατο περὶ ἐμοῦ πρὸς Κύριον, d ὅτι ἤθελε Κύριος ἀνελεῖν με. Ἤμην γὰρ ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε ἔπραξα τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ ἑπτὰ μῆνας ἐμαλακίσθην ἕως θανάτου. καὶ ἐν προαιρέσει ψυχῆς μου ἑπτὰ ἔτη μετενόησα ἐνώπιον Κυ-

Et * ſtans'' oſculatus eſt eos, & plorans dixit: Audite, fratres mei, & filii, auribus percipite 1 verba Ruben Patris veſtri'', quæcunque mando vobis: Ecce, teſtificor vobis Deum Cœli hodie, ut non ambuletis in ignorantia juventutis, & fornicatione, in qua effuſus ſum ego, & inquinavi lectum Patris mei Jacob. Dico enim vobis, quoniam percusſit me Dominus plaga magna in iliis meis per menſes ſeptem: & niſi Jacob pater meus oraſſet pro me ad Dominum, quoniam voluit occidere me, 2 periiſſem''. Eram enim annorum triginta, quando feci hoc malum coram Domino, & ſeptem menſibus infir-

b ὅσα ἐγὼ melius. c ἐξέπληξέ με πληγῇ μεγάλῃ ἐπὶ τοῦ λαγόνος μου. d Omiſſum.

* *ſurgens* ſive *erectus* in lecto. 1 Ruben Patrem veſtrum. 2 Omiſſum.

1) Hæc conveniunt cum ultimis Patriarchæ Jacobi verbis, quæ de Ruben protulit, Gen. XLIX. 4.

Κυρίου. Οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιον, 2) καὶ κρέας οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου· καὶ a πᾶν ἄρτον ἐπιθυμίας οὐκ ἐγευσάμην, πενθῶν ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ μου, μεγάλη γὰρ ἦν. Καὶ οὐ μὴ γένηται ἐν τῷ Ἰσραὴλ οὕτως.

matus sum usque ad mortem, & in electione animæ meæ septem annis pœnitui coram Domino. Vinum & siceram non bibi, & caro non intravit os meum, & omnem panem desiderii non gustavi, lugens pro peccato meo, magnum enim erat. Et non fiet in Israel ita.

β΄. Καὶ νῦν ἀκούσατέ μου, τέκνα, ἃ εἶδον περὶ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων τῆς πλάνης 3) ἐν τῇ μετανοίᾳ μου. Ἑπτὰ πνεύματα ἐδόθη κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Βελίαρ, καὶ αὐτά εἰσι κεφαλὴ τῶν ἔργων τοῦ νεωτερισμοῦ. Καὶ ἑπτὰ πνεύματα ἐδόθη αὐτῷ ἐπὶ τῆς

II. Et nunc audite me, filii, 1 ut manifestem vobis", quæ vidi de septem Spiritibus erroris in pœnitentia mea. Septem Spiritus dati sunt adversus hominem à Beliar, & ipsi sunt caput operum juventutis: & septem Spiritus dati sunt

a πάντα melius.

1 Omissa sunt.

2) Idem tempore pœnitentiæ suæ fecit Ruben, quod Propheta Daniel de semetipso iisdem fere verbis testatur, cap. X. v. 3. juxta LXX Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ Δανιὴλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν· Ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου.

3) Vide quæ de Spiritibus erroris, & Dæmonibus vitiorum erudite, ut solet, congessit Cotelerius in Notis ad Hermæ Lib. II. Mandat. 2.

κτίσεως, τοῦ εἶναι ἐν αὐτοῖς πᾶν ἔργον ἀνθρώπȣ. Πρῶτον πνεῦμα ζωῆς, μεθ' ἧς ἡ b σύστασις κτίζεται. Δεύτερον πνεῦμα ὁράσεως, μεθ' ἧς γίνεται ἐπιθυμία. Τρίτον πνεῦμα ἀκοῆς, μεθ' ἧς γίνεται διδασκαλία. Τέταρτον πνεῦμα ὀσφρήσεως, μεθ' ἧς ἐστιν γεῦσις δεδομένη εἰς c συνολκὴν ἀέρος καὶ πνοῆς. Πέμπτον πνεῦμα λαλιᾶς μεθ' ἧς γίνεται γνῶσις. Ἕκτον πνεῦμα γεύσεως, μεθ' ἧς γίνεται βρῶσις d βρωτῶν καὶ ποτῶν, καὶ ἰσχὺς ἐν αὐτοῖς κτίζεται· ὅτι ἐν βρώμασίν ἐστιν ἡ ὑπόστασις τῆς ἰσχύος. Ἕβδομον πνεῦμα σπορᾶς καὶ συνουσίας, μεθ' ἧς συνεισέρχεται διὰ τῆς φιληδονίας ἡ ἁμαρτία. Διὰ τοῦτο ἔσχατόν ἐστι τῆς κτίσεως καὶ πρῶτον τῆς νεότητος, ὅτι ἀγνοίας πεπλήρωται, καὶ αὐτὴ τὸν e νεώτερον ὁδηγεῖ ὡς τυφλὸν

ei in creatione, ut ſit in eis omne opus hominis. Primus Spiritus eſt vitæ, cum qua conſiſtentia creatur. Secundus Spiritus eſt Viſus, cum quo fit deſiderium. Tertius Spiritus eſt Auditus, cum quo fit doctrina. Quartus Spiritus eſt Olfactus, cum quo eſt guſtus datus in attractione aëris & ſpirationis. Quintus Spiritus eſt Locutionis, cum qua fit cognitio. Sextus Spiritus eſt Guſtus, cum quo fit cibatio comeſtibilium & potibilium, & fortitudo in ipſis creatur, quoniam in cibis ſubſtantia eſt fortitudinis. Septimus Spiritus eſt Seminis & Coitus, cum quo coingreditur per concupiſcentiam voluptatis peccatum. Propter hoc ultimus eſt creationis, & primus juventutis, quoniam ignorantia plenus

ἐπὶ

b κίνησις. c ὁλκήν. d βρωμάτων τε καὶ πομάτων. e νεωτερισμόν.

ἐπὶ βόθρον, καὶ ὡς κτῆνος ἐπὶ κρημνόν.

γ΄. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὄγδοον πνεῦμα τοῦ ὕπνου, μεθ' οὗ a ἐκτίσθη ἔκστασις φύσεως καὶ εἰκὼν τοῦ θανάτου. Τούτοις τοῖς πνεύμασι συμμίγνυται b τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης. Πρῶτον τὸ τῆς πορνείας ἐν τῇ φύσει καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ἔγκειται. Δεύτερον πνεῦμα ἀπληστίας ἐν τῇ γαστρί. Τρίτον πνεῦμα μάχης ἐν τῷ ἥπατι καὶ τῇ χολῇ. Τέταρτον πνεῦμα ἀρεσκείας καὶ μαγγανείας, ἵνα διὰ περιεργίας ὡραῖος ὀφθῇ. Πέμπτον πνεῦμα ὑπερηφανίας, ἵνα c κινῆται καὶ μεγαλοφρονῇ. Ἕκτον πνεῦμα ψεύδους, ἐν ἀπωλείᾳ καὶ ζήλῳ τοῦ πλάττειν d λόγους αὐτοῦ ἀπὸ γέ-

est, & ipsa juniorem ducit ut cœcum in foveam, & ut jumentum in 1 præsepium".

III. In omnibus his octavus Spiritus Somni est, cum quo creata est ecstasis naturæ & imago mortis. His Spiritibus commiscetur Spiritus erroris. Primus Fornicationis in natura & sensibus injacet. Secundus Spiritus 2 insatiabilitas" in ventre. Tertius Spiritus pugnæ in epate & colera. Quartus Spiritus placentiæ & machinationis, ut per superfluitatem decorus appareat. Quintus Spiritus Superbiæ, ut moveatur & magna sapiat. Sextus Spiritus Mendacii, in 3 prædicatione" & zelo fingendi sermo-

νους

a ἐσκοτίσθη. b τὰ πνεύματα melius. c καυχᾶται. d λόγους καὶ κρύπτειν λόγους αὐτοῦ rectius, ut indicat sequens ἀπὸ.

1 *Præcipitium*, quæ genuina est lectio. 2 *Insatiabilitatis* rectius. 3 *Perditione*, quæ genuina est lectio, respondens Græco.

νὺς καὶ οἰκείων. Ἕβδομον πνεῦμα ἀδικίας, μεθ' ἧς κλοπὴ καὶ γρυπίσματα, ἵνα ποιήσῃ φιληδονίαν καρδίας αὐτοῦ. Ἡ γὰρ ἀδικία συνεργεῖ τοῖς λοιποῖς πνεύμασι διὰ τῆς δοληψίας. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ πνεῦμα τοῦ ὕπνου, τὸ ὄγδοον πνεῦμα, συνάπτεται πλάνῃ καὶ φαντασίᾳ. Καὶ οὕτως ἀπόλλυται πᾶς νεώτερος, σκοτίζων τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ μὴ συνιὼν ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, μήτε ὑπακούων νουθεσίας πατέρων αὐτοῦ. ὥσπερ κἀγὼ ἔπαθον ἐν τῷ νεωτερισμῷ μου. Καὶ νῦν τέκνα τὴν ἀλήθειαν ἀγαπήσατε, καὶ αὕτη φυλάξεται ὑμᾶς. Διδάσκω ὑμᾶς, ἀκούσατε Ῥουβὴμ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Μὴ προσέχετε b ἐν ὄψει γυναικὸς", μηδὲ ἰδιάζετε μετὰ θηλείας ὑπάνδρου, μηδὲ περιεργάζεσθε πρᾶξιν γυναικῶν. Εἰ μὴ γὰρ εἶδον ἐγὼ Βάλλαν λουομένην ἐν σκε-

nes ejus, de genere & familiaribus. Septimus Spiritus injustitiæ, cum qua fiunt * & 4 commotiones", ut faciat concupiscentiam voluptatis cordis sui. Injustitia enim cooperatur reliquis Spiritibus per doli assumptionem. In omnibus his Spiritus Somni, octavus Spiritus, copulatur errore & phantasia. Et ita perit animus Juniorum, obtenebrans mentem à veritate, & non intelligens Legem Domini, neque obediens doctrinæ Patrum suorum, quemadmodum & ego passus sum in juventute mea. Et nunc Filii veritatem diligite, & ipsa custodiet vos. 5 Audite Ruben patrem vestrum: non attendatis in visione mulieris, neque singulariter sitis cum fœ-

a ὅ ἐστι πλάνη. b εἰς ὄψιν γυναικείαν.

* Add. *furta.* 4 Distortiones. 5 Add. *Doceo vos*, incuria scribæ in alio exemplari omissa.

σκεπηνῷ τόπῳ, οὐκ ἐνέπιπτον εἰς τὴν ἀνομίαν τὴν μεγάλην. Συλλαβοῦσα γὰρ ἡ διάνοιά μου τὴν γυναικείαν γύμνωσιν, οὐκ εἴασέ με ὑπνῶσαι, ἕως οὗ ἔπραξα τὸ βδέλυγμα. Ἀπόντος γὰρ Ἰακὼβ τοῦ πατρὸς ἡμῶν πρὸς Ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὄντων ἡμῶν ἐν Γαδὲρ, πλησίον * Ἐφραθὰ 4) a οἴκου Βηθλεὲμ, Βάλλα ἦν μεθύουσα καὶ κοιμωμένη, καὶ ἀκαλύπτως κατέκειτο ἐν τῷ κοιτῶνι· κἀγὼ εἰσελθὼν, καὶ ἰδὼν τὴν γύμνωσιν αὐτῆς, ἔπραξα

mina, quæ est sub viro, neque circumscrutemini operationem mulierum. Nisi enim vidissem Ballam balneantem in cooperto loco, non incidissem in iniquitatem magnam. Concipiens enim mens mea muliebrem nuditatem, non sivit me dormire, usque quo operatus sum abominationem. Absente enim Jacob Patre meo apud Isaac patrem suum, existentibus nobis in Gader, proximo Ephra-

a ἐν Βηθλεέμ.

4) Ἐφραθὰ.) Hæc ex Genes. XXXV. 21. seq. narrantur: ἐφραθᾶ autem mentio fit præcedenti v. 19. ubi Hebræus textus de ea ait: הוא בית לחם *Hæc est Bethlehem.* Similiter LXX. αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ. Sed & Demetrius apud Euseb. Lib. IX. Præparat Evangel cap. 21. consentit his verbis: ἔνθεν παραγένεσθαι εἰς Ἐφραθὰ, ἣν εἶναι Βηθλεέμ. Indeque ipse Eusebius Lib. VII. Demonstrationis Evangel pag. 347. ex allegato loco Geneseos idem docet. Contra Auctor Testamenti Ruben in citatis verbis videtur hæc duo distinguere, & Ephratam facere domum in urbe Bethlehem: nisi forte aliquis ad marginem interpretationis gratia adscripserit οἶκον ἄρτου, & prior vox inde in textum irrepserit: quem correcturus postea, sive explanaturus is, qui Oxoniensem Codicem scripsit, ἐν loco οἶκον posuit.

πρᾶξα τὴν ἀσέβειαν, καὶ καταλιπὼν αὐτὴν κοιμωμένην, ἐξῆλθον. Καὶ εὐθέως ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ἀπεκάλυψε τῷ πατρί μου Ἰακὼβ περὶ τῆς ἀσεβείας μου· καὶ ἐλθὼν ἐπένθει ἐπ' ἐμὲ, μηκέτι ἁψάμενος αὐτῆς.

ta domus Bethlehem, Balla erat ebria; & dormiens revelata jacebat in cubiculo, & ego ingrediens & videns nuditatem ipſius, operatus impietatem, & derelinquens eam dormientem, egreſſus ſum. Et confeſtim Angelus Dei revelavit patri meo Jacob de impietate mea, & veniens lugebat ſuper me, non amplius tangens eam.

δ'. Μὴ οὖν προσέχετε κάλλος γυναικῶν, μηδὲ ἐννοεῖσθε τὰς πράξεις αὐτῶν· ἀλλὰ πορεύεσθε ἐν ἁπλότητι καρδίας, ἐν φόβῳ κυρίου, καὶ μοχθοῦντες ἐν ἔργοις, καὶ ἀποπλανώμενοι ἐν γράμμασι, καὶ ἐν τοῖς ποιμνίοις ὑμῶν, ἕως ὁ Κύριος δώῃ ὑμῖν σύζυγον, ἣν αὐτὸς θέλει, ἵνα μὴ πάθητε, ὡς κἀγώ. Ἄχρι a τελευτῆς τοῦ πατρὸς ἡμῶν οὐκ εἶχον παῤῥησίαν ἀτενίσαι εἰς πρόσωπον Ἰα-

IV. Non ergo attendatis pulchritudini mulierum, neque cogitetis operationes earum, ſed ambulate in ſimplicitate cordis in timore Domini, & laborantes in operibus, & * exercitantes" in literis, & in gregibus veſtris, donec Dominus det vobis conjugem, quam ipſe vult ut non patiamini, ſicut & ego. Usque ad mortem patris noſtri

κωβ,

a ὅτι ἄχρι.
* ſorte, *errantes*.

κώβ, ἢ λαλῆσαί τινι τῶν ἀδελφῶν, διὰ τοὺς ὀνειδισμούς. Καὶ ἕως νῦν ἡ συνείδησίς μου συνέχει με περὶ τῆς ἁμαρτίας μου. καίγε παρεκάλεσέ με ὁ πατήρ μου, ὅτι ηὔξατο περὶ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ἵνα παρέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ ἡ ὀργὴ Κυρίου, ὡς ἔδειξέ μοι Κύριος. Ἀπὸ a τότε οὖν" παρεφυλαξάμην, καὶ οὐχ ἥμαρτον. Διὰ τοῦτο, τέκνα μου, φυλάξασθε πάντα, ὅσα ἐντέλλομαι ὑμῖν, καὶ οὐ μὴ ἁμαρτήσατε. Ὄλεθρος γὰρ ψυχῆς ἐστιν b ἡ πορνεία", χωρίζουσα Θεοῦ, καὶ προσεγγίζουσα τοῖς εἰδώλοις, ὅτι αὕτη ἐστι πλανῶσα τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιαν, καὶ κατάγει νεανίσκους εἰς ᾅδην, οὐκ ἐν καιρῷ αὐτῶν. Καὶ γὰρ πολλοὺς ἀπώλεσεν ἡ πορνεία· ὅτι κἂν ᾖ τις γέρων, ἢ εὐγενής, c ὄνειδος αὐτὸν" ποιεῖ παρὰ τῷ Βελίαρ καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων.

non habebam fiduciam adspiciendi in faciem Jacob, vel loquendi alicui fratrum propter opprobria, & usque nunc conscientia mea cruciat me de peccato meo, & consolatus est me pater meus, quoniam oravit pro me ad Dominum, ut transeat à me ira Domini, sicut ostendit mihi Dominus. Ex tunc igitur custoditus sum, & non peccavi. Propter hoc filii mei, custodite omnia quæcunque [1] narro" vobis, & non peccabitis. Perditio enim animæ est fornicatio, dividens a Deo, & adproximare faciens ad Idola, quoniam ipsa in errorem ducit intellectum & mentem, & deducit Juvenes ad infernum ante tempora ipsorum. Nam multos perdidit fornicatio.

Ἐπει-

a τότε ἕως ἐννοιῶν. b ἡ ἁμαρτία, ἡ διὰ τῆς πορνείας. c ὀνειδισμὸν ἑαυτῷ.

1 Mando.

Ἐπειδὴ γὰρ ἐφύλαξεν ἑαυτὸν Ἰωσὴφ ἀπὸ πάσης γυναικὸς, καὶ τὰς ἐννοίας ἐκαθάρισεν ἀπὸ πάσης πορνεείας, εὗρεν χάριν ἐνώπιον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ πολλὰ ἐποίησεν αὐτῷ ἡ Αἰγυπτία, καὶ μάγους παρεκάλεσε, καὶ φάρμακα αὐτῷ προσήνεγκε· καὶ οὐκ ἐδέξατο τὸ διαβούλιον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐπιθυμίαν πονηράν. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τῶν πατέρων μου ἐῤῥύσατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ὁρατοῦ καὶ κεκρυμμένου θανάτου· ἐὰν γὰρ μὴ κατισχύσῃ ἡ πορνεία d τὴν ἔννοιαν, οὐδὲ ὁ Βελίαρ κατισχύσει ὑμῶν.

Quoniam etsi sit aliquis senex, vel nobilis, opprobrium ipsum facit & derisionem apud Beliar & filios hominum. Quia enim custodivit se Joseph ab omni muliere, & cogitationes purgavit ab omni fornicatione, invenit gratiam coram Domino & hominibus. Etenim multa fecit ei Ægyptia, quæ magos advocavit, & pharmaca ei obtulit, & non suscepit consilium animæ ejus desiderium perniciosum. Propter hoc Deus patrum meorum eruit eum ab omni visibili & abscondita morte. Si enim non prævaleat fornicatio menti, neque Beliar prævalebit vobis.

έ. Πονηραί εἰσιν αἱ γυναῖκες, τέκνα μου, ὅτι μὴ ἔχουσαι ἐξουσίαν ἢ δύναμιν ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, δολιεύονται ἐν σχήμασι, πῶς αὐτὸν πρὸς αὐτὰς ἐπισπά-

V. Perniciosæ enim sunt mulieres, Filii mei, quoniam enim non habent potestatem vel virtutem in hominem, dolose agunt in formis,

σων-

d τῆς ἐννοίας.

σωνται. καὶ ὃν διὰ δυνάμεως οὐκ ἴσχυει καταγωνίσασθαι, τοῦτον δι᾽ ἀπάτης καταγωνίζεται. Ὅτι καί γε περὶ αὐτῶν εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐδίδαξέ με· ὅτι αἱ γυναῖκες ἡττῶνται τῷ πνεύματι τῆς πορνείας ὑπὲρ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐν καρδίᾳ μηχανῶνται κατὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τῆς κοσμήσεως πλανῶσιν αὐτὸν, πρῶτον τὰς διανοίας, καὶ διὰ τοῦ βλέμματος τὸν ἰὸν ἐνσπείρουσι, καὶ τότε τῷ ἔργῳ αἰχμαλωτίζουσιν. οὐ γὰρ δύναται γυνὴ ἄνθρωπον βιάσασθαι. Φεύγετε οὖν τὴν πορνείαν, τέκνα μου, καὶ προστάσσετε ταῖς γυναιξὶν ὑμῶν, καὶ ταῖς θυγατράσιν, ἵνα μὴ κοσμῶνται τὰς κεφαλὰς καὶ τὰς ὄψεις αὐτῶν, a ὅτι πᾶσα γυνὴ δολιευομένη ἐν τούτοις εἰς κόλασιν τοῦ αἰῶνος τετήρηται. Οὕτω γὰρ ἔθελξαν τοὺς Ἐγρηγόρους πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ. κἀκεῖνοι

quibus eum ad ipſas attrahant, & quem per fortitudinem non poſſunt vincere, hunc per deceptionem vincunt. Nam & de iis dixit mihi Angelus Dei, qui docuit me, quoniam mulieres vincuntur a Spiritu fornicationis ſuper hominem, & in corde machinantur adverſus homines, & per ornatum errare faciunt primo eorum mentes, & per viſum venenum inferunt, & tunc opere captivant, non enim poteſt mulier hominem cogere. Fugite ergo fornicationem, filii mei, præcipite mulieribus veſtris & filiabus, ut non ornent 1 ſe in capitibus &" viſus earum 2 caſtigent", quoniam omnis mulier doloſe agens in his, in punitionem ſeculi reſervata eſt. Ita enim ſeduxerunt vigi-

a πρὸς ἀπάτην διανοίας addit.

1 Capita &. 2 Omiſſum.

συνεχῶς ὁρῶντες αὐτὰς, ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ ἀλλήλων, καὶ συνέλαβον τῇ διανοίᾳ τὴν πρᾶξιν, καὶ μετεσχηματίζοντο εἰς ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ συνουσίᾳ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν συνεφαίνοντο αὐταῖς, κἀκεῖναι ἐπιθυμοῦσαι τῇ διανοίᾳ τὰς φαντασίας αὐτῶν ἔτεκον γίγαντας. ἐφαίνοντο γὰρ αὐταῖς Ἐγρήγοροι ἕως τοῦ οὐρανοῦ φθάνοντες, *

les ante diluvium, & illi continuo videntes eas, affecti ſunt deſiderio ad invicem, & conceperunt mente operationem, & transfigurati ſunt in homines, & in coitu virorum ſuorum apparuerunt eis, & illæ deſiderantes mente imaginationes eorum, pepererunt Gigantes. Apparuerunt enim eis vigiles usque ad cœlum attingentes

ϛʹ. Φυλάξασθε οὖν ἀπὸ τῆς πορνείας· καὶ εἰ θέλετε καθαρεύειν τῇ διανοίᾳ, φυλάξασθε τὰς αἰσθήσεις ἀπὸ πάσης θηλείας. Κἀκείναις δὲ ἐντείλασθε μὴ συνδυάζειν ἀνθρώποις, ἵνα καὶ αὗται καθαρεύωσι τῇ διανοίᾳ. Αἱ γὰρ συνεχεῖς συντυχίαι, κἂν μὴ πραχθῇ τὸ ἀσέβημα, αὐταῖς μὲν ἐστι νόσος ἀνίατος, ὑμῖν δὲ ὄνειδος τοῦ Βελίαρ αἰώνιον· ὅτι ἡ πορνεία οὔτε σύνεσιν οὔτε εὐσέβειαν ἔχει ἐν ἑαυτῇ, καὶ πᾶς ζῆλος

VI. Cuſtodimini ergo à fornicatione, & ſi vultis purgari mente, cuſtodite ſenſus 1 veſtros″ ab omni fœmina, ſed & illis præcipite non communicare cum hominibus, ut & ipſæ purgentur mente. Continuæ enim contingentiæ, etſi non operatum 2 fiunt″ impium, tamen ipſis ſunt ægritudo inſanabilis, vobis vero opprobrium Beliar ſempiternum: quoniam for-

1 Omiſſum. 2 fuerit. * Supra p. 179. ſeq.

καὶ οἰκεῖ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ζηλώσετε τοὺς υἱοὺς Λευὶ, 5) καὶ ζητήσετε ὑψωθῆναι ὑπὲρ αὐτοὺς, ἀλλ᾽ οὐ δυνήσεσθε. Ὁ γὰρ Θεὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν καὶ ἀποθανεῖσθε θανάτῳ πονηρῷ. Τῷ γὰρ Λευὶ ἔδωκεν κύριος τὴν ἀρχὴν, καὶ τῷ Ἰούδα. μετ᾽ αὐτὸν κἀμοὶ, καὶ Δὰν καὶ Ἰωσὴφ, τοῦ εἶναι ἐπὶ ἄρχοντας. Διὰ τοῦτο ἐντέλλομαι ὑμῖν ἀκούειν τῷ Λευὶ, ὅτι αὐτὸς γνώσεται νόμον κυρίου, καὶ διαστελεῖ εἰς κρίσιν καὶ a θυσίας" ὑπὲρ παντὸς Ἰσραὴλ, μέχρι τελειώσεως χρόνων ἀρχιερέως ΧΡΙΣΤΟΥ, ὃν εἶπε κύριος. Ὁρκῶ ὑμᾶς τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ποιῆσαι ἀλήθειαν ἕκαστον πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, b καὶ πρὸς τὸν Λευὶ ἐγγίσατε ἐν ταπεινώσει καρδίας, ἵνα δέξησθε εὐλογίαν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Αὐ-

nicatio neque intellectum neque pietatem habet in ſeipſa, & omnis zelus habitat in deſiderio ejus. Propter hoc zelabitis filios Levi, & quæretis exaltari ſuper eos, ſed non poteritis. Deus enim faciet vindictam eorum, & moriemini morte pernicioſa. Levi enim dedit Dominus principatum & Judæ, cum his & mihi & Dan & Joſeph, ut eſſemus Principes. Propter hoc mando vobis, audite Levi, quoniam ipſe noſcet legem Domini, & * dividet" judicia & ſacrificia pro omni Iſrael, usque ad conſummationem temporum principis Sacerdotum Chriſti, quem dixit Dominus. Adjuro vos per Deum Cœli, ut faciatis

5) Reſpicit ad rebellionem Dathan, Abiron & Hon, atque pœnam iis inflictam, de qua Num XVI. 1. ſeqq.

a θυμιάσει. b καὶ ἀγάπην ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

* diſcernet.

τὸς γὰρ εὐλογήσει τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδαν· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐξελέξατο κύριος βασιλεῦσαι πάντων τῶν λαῶν. Καὶ προσκυνήσετε τῷ σπέρματι αὐτοῦ, ὅτι ὑπὲρ ὑμῶν ἀποθανεῖται ἐν πολέμοις ὁρατοῖς καὶ ἀοράτοις, καὶ ἔσται ἐν ὑμῖν βασιλεὺς αἰώνων.

veritatem unusquisque proximo ſuo, & ad Levi appropinquate in humilitate cordis, ut recipiatis benedictionem ex ore ipſius. Ipſe enim benedicet Iſrael & Judam, quoniam 1 eum elegit Deus Regem" ſuper omnes populos, & adorate 2 ſemen ipſius", quoniam pro vobis morietur in bellis viſibilibus & inviſibilibus, & erit in vobis Rex Sæculorum.

ζ. Καὶ ἀπέθανε Ῥουβὴμ ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. a καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἐν σορῷ, ἕως ὅτε ἀνενέγκαντες αὐτὸν ἐξ Αἰγύπτου ἔθαψαν ἐν Χεβρὼν ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, ὅπου οἱ πατέρες αὐτοῦ.

VII. Et mortuus eſt Ruben præcipiens filiis ſuis prædicta, & benedicens, & poſuerunt eum in thecam, usquequo referentes eum ex Ægypto, ſepelierunt in Hebron in ſpelunca duplici, ubi patres ejus dormierunt.

Συμ-

a Add. ταῦτα.

1 In eo elegit Dominus regnare. 2 ipſum.

Συμεών.

Ἀντίγραφον λόγων Συμεὼν, ἃ ἐλάλησε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, πρὸ τοῦ θανεῖν αὐτὸν ἐν ρκ΄ ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔτει ἀπέθανεν Ἰωσήφ. ἦλθον γὰρ ἐπισκέψασθαι αὐτὸν ἀρρωστοῦντα. Καὶ ἐνισχύσας ἐκάθισε, καὶ κατεφίλησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς·

β΄. Ἀκούσατε, τέκνα, ἀκούσατε Συμεὼν τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅσα ἔχω ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Ἐγὼ ἐγεννήθην ἐξ Ἰακὼβ τοῦ πατρός μου υἱὸς δεύτερος, καὶ Λία ἡ μήτηρ μου ἐκάλεσέ με Συμεῶνα, ὅτι ἤκουσε κύριος τῆς δεήσεως αὐτῆς. Δυνατὸς ἐγενόμην σφόδρα, οὐκ ἐδειλίασα πρᾶξιν, οὐδὲ ἐφοβήθην ἀπὸ παντὸς πράγματος. Ἡ γὰρ καρδία μου ἦν σκληρὰ, καὶ τὰ ἧπατά μου ἀκίνητα, καὶ τὰ σπλάγχνα μου ἀσυμπαθῆ· ὅτι καὶ ἡ ἀνδρεία ἀπὸ ὑψίστου δέδοται τοῖς ἀνθρώ-

Teſtamentum Simeonis de Invidia II.

TRansſcriptum verborum Simeon, quæ locutus eſt filiis ſuis, antequam moreretur centeſimo viceſimo anno vitæ ſuæ, in quo mortuus eſt Joſeph. Venerunt enim viſitare ipſum ægrotantem, & erectus ſedens oſculatus eſt eos, & dixit eis:

II. Audite filii, audite Simeonem patrem veſtrum, quæcunque habeo in corde meo. Ego genitus ſum ex Jacob patre meo filius ſecundus, & Lia mater mea vocavit me Simeonem, quoniam audivit Dominus orationem ipſius. Potens effectus ſum valde, non formidavi operationem, neque timui ab omni re. Cor enim meum erat durum, epata mea immobilia, & viſcera mea non compatientia, quo-

ποις ἐν ψυχαῖς καὶ ἐν σώμασι. Καὶ ἐν τῷ καιρῷ a ἐζήλωσα τὸν Ιωσὴφ, ὅτι ἠγάπα αὐτὸν ὁ πατὴρ ἡμῶν· καὶ ἐστήρισα ἐπ' αὐτὸν τὰ ἥπατα μου τοῦ ἀνελεῖν αὐτὸν, ὅτι ὁ ἄρχων τῆς πλάνης ἀποστείλας τὸ πνεῦμα τοῦ ζήλου ἐτύφλωσε μου τὸν νοῦν, μὴ προσέχειν αὐτῷ ὡς ἀδελφῷ. καὶ μὴ φείσασθαι Ιακὼβ τοῦ πατρός μου. Ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτοῦ, b αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐῤῥύσατο. Ὡς γὰρ ἐγὼ ἐπορεύθην ἐν Σικήμοις, ἐνέγκαι ἀλείμματα τοῖς ποιμνίοις, καὶ Ρουβὴμ εἰς Δωθαὶμ, ὅπου τὰ ἐγχρήζοντα ἡμῖν καὶ πᾶσα ἡ ἀπόθεσις· Ιούδας ὁ ἀδελφός μου ἐπώλησεν αὐτὸν τοῖς Ισμαηλίταις, Καὶ ἐλθὼν Ρουβὴμ ἐλυπήθη, ἤθελε γὰρ αὐτὸν διασῶσαι πρὸς τὸν πατέρα. Ἐγὼ δὲ ὠργίσθην c πρὸς τὸν Ιούδαν, ὅτι ζῶντα αὐτὸν

niam & fortitudo ab altisſimo datur hominibus in animabus & corporibus. In tempore illo invidi Joſeph, quoniam dilexit eum Pater noſter, firmavi ſuper eum epata mea ad occidendum eum: quoniam princeps erroris, mittens Spiritum invidiæ, excœcavit mentem meam, ut non a attenderem, non parcens" Jacob Patri meo. Sed Deus ejus & Patrum ejus mittens Angelum ſuum, eruit eum ex manibus meis. Ut enim ego ieram in Sichimis, afferre unguentum gregibus, & Ruben In Dotaim, ubi erant neceſſaria nobis & omnia repoſita, Judas frater noſter vendidit eum Iſmaelitis, & veniens Ruben triſtatus eſt, voluit enim ipſum ſalvum reducere ad Pa-

ἀπέ-

a τῆς νεότητος add. b Add. ἀποστείλας τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, c ἐπὶ.

a Attenderem ei ſicut fratri; nec parcerem.

ἀπέλυσε· καὶ ἐποίησα μῆνας πέντε ὀργιζόμενος αὐτῷ· καίγε συνεπόδισέ με κύριος, καὶ ἐκώλυσεν ἀπ' ἐμοῦ δρᾶσιν χειρῶν· ὅτι ἡ χεὶρ μου ἡ δεξιὰ ἡμίξηρος ἦν ἐπὶ ἡμέρας ζ'. Καὶ ἔγνων, τέκνα, ὅτι περὶ Ιωσὴφ τοῦτό μοι συνέβη· καὶ μετανοήσας ἔκλαυσα, καὶ ηὐξάμην κυρίῳ, ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὴν χεῖρά μου, καὶ ἀπόσχωμαι ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ, καὶ φθόνου, καὶ ἀπὸ πάσης ἀφροσύνης. Εγνων γὰρ, ὅτι πονηρὸν πρᾶγμα ἐνεθυμήθην ἐνώπιον κυρίου καὶ Ιακὼβ τοῦ πατρὸς a διὰ Ιωσηφ τὸν ἀδελφὸν b μου, φθονήσας αὐτῷ.

trem. Ego vero iratus eram adversus Judam, quoniam viventem ipsum dimisit, & fui menses quinque iratus ei: impedivit autem me Deus, & prohibuit à me operationem manuum, quoniam manus mea dextra semisicca erat per dies septem. Et cognovi, filii, quod propter Joseph hoc mihi accidit, & pœnitens flevi & oravi Dominum, ut restitueret manum meam, & abstinerem ab omni inquinamento, invidia, & omni insipientia. Cognovi enim, quoniam perniciosam rem cogitaveram coram Domino & Jacob patre nostro, propter Joseph fratrem meum, cui invidebam.

γ' Καὶ νῦν, τέκνα, φυλάξασθε ἀπὸ τῶν πνευμάτων τῆς πλάνης καὶ τοῦ φθόνου. Καὶ γὰρ ὁ φθόνος κυριεύει πάσης τῆς

III. Et nunc, filii, custodimini à Spiritibus erroris & invidiæ. Etenim invidia dominatur omni menti homi-

a μου est additum. b ἡμῶν.

διανοίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἀφίησιν αὐτὸν οὔτε φαγεῖν, οὔτε πιεῖν, οὔτε ποιῆσαί τι ἀγαθὸν, a πάντοτε ὑποβάλλει ἀνελεῖν τὸν φθονούμενον· καὶ ὁ μὲν φθονούμενος πάντοτε ἀνθεῖ, ὁ δὲ φθονῶν μαραίνεται. Δύο ἔτη ἡμερῶν ἐν φόβῳ κυρίου ἐκάκωσα τὴν ψυχήν μου ἐν νηστείᾳ καὶ ἔγνων, ὅτι ἡ λύσις τοῦ φθόνου διὰ φόβου θεοῦ γίνεται. Ἐάν τις ἐπὶ κύριον καταφεύγῃ, ἀποτρέχει τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἀπ' αὐτοῦ, καὶ γίνεται ἡ διάνοια κούφη καὶ λοιπὸν συμπαθεῖ τῷ φθονουμένῳ, b καὶ οὐ καταγινώσκει τῶν ἀγαπώντων αὐτὸν, καὶ οὕτως παύεται τοῦ φθόνου.

nis, quæ non patitur eum neque comedere, neque bibere, neque facere aliquid boni, ſemper ſuggerens occidere eum, cui invidetur, quum is omnino floreat, invidens vero marceſcat. Per duos 1 annos" punivi in timore Domini & in jejunio animam meam, & cognovi quoniam liberatio invidiæ per timorem Dei efficitur. Si quis ad Dominum refugiat, aufugit perniciosus Spiritus ab ipſo, & efficitur mens levis, & jam compatitur invidioſo, & non reprehendit diligentes ipſum, & ita quieſcit ab invidia.

δ'. Καὶ ἦν ἐρωτῶν ὁ πατὴρ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ἑώρα με σκυθρωπὸν, καὶ ἔλεγον. Τὰ ἥπατά μου κακοῦμαι ἐγώ. Ἐ πένθουν γὰρ παρὰ πάντας, ὅτι ἐγὼ ἤμην αἴτιος τῆς πράσεως Ἰωσήφ.

IV. Et interrogabat Pater de me, quoniam vidit me triſtem, & dicebam 2 mentiens": Epata mea doleo. Triſtabar enim ſuper omnes, quoniam ego eram cauſa

Καὶ

a ἀλλὰ πάντοτε. b συγγινώσκει τοῖς ἀγαπῶσιν.
1 Annos dierum. 2 deest.

Καὶ ὅτε κατέβημεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἔδησέ με ὡς κατάσκοπον, ἔγνων, ὅτι δικαίως πάσχω, καὶ οὐκ ἐλυπούμην. Ἰωσὴφ δὲ ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ ἔχων πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ, εὔσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων, οὐκ ἐμνησικάκησέ μοι, ἀλλὰ καὶ ἠγάπησέ με, ὡς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς. Φυλάξασθε οὖν, τέκνα μου, ἀπὸ παντὸς ζήλου καὶ φθόνου, καὶ πορεύεσθε ἐν ἁπλότητι ψυχῆς καὶ ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ, b ἐννοοῦντες τὸν πατράδελφον ὑμῶν″, ἵνα δώῃ καὶ ὑμῖν ὁ θεὸς χάριν, καὶ δόξαν, καὶ εὐλογίαν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, καθὼς εἴδετε ἐν αὐτῷ. Πάσας τὰς ἡμέρας οὐκ ὠνείδισεν ἡμᾶς περὶ τοῦ λόγου τούτου, ἀλλὰ ἠγάπησεν ἡμᾶς ὡς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐδόξασεν ἡμᾶς, καὶ πλοῦτον, καὶ κτήνη, καὶ καρποὺς ἐχαρίσατο πᾶσιν ἡμῖν. Καὶ ὑμεῖς οὖν, τέκνα μου ἀγαπητά. ἀγαπήσατε

venditionis Joſeph. Et quando deſcendimus in Ægyptum, & ligavit me velut exploratorem, cognovi, quoniam juſtè patiebar, & non ſum contriſtatus. Joſeph vero erat vir bonus, & habens Spiritum Dei in ſeipſo, miſerator & miſericors, non recordatus eſt facere malum mihi, ſed & dilexit me ut alios fratres. Cuſtodimini ergo, filii mei, ab omni zelo & invidia, & ambulate in ſimplicitate animæ & in bono corde, cogitantes fratrem patris veſtri, ut det vobis Deus gratiam, & gloriam, & benedictionem ſuper capita veſtra, ſicut videtis in ipſo. Omnibus diebus non improperavit nobis de verbo hoc, ſed dilexit nos ut animam ſuam, & ſuper filios ſuos, *&″ glorificavit nos, & divitias, pe-

a Hæc omiſſa ſunt.

* Delendum *Et* cum præcedenti commate.

ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ, καὶ ἀποστήσατε ἀφ' ὑμῶν τὸ πνεῦμα τοῦ φθόνου, ὅτι ἀγριοῖ τοῦτο τὴν ψυχὴν, καὶ φθείρει τὸ σῶμα, ὀργὴν καὶ πόλεμον παρέχει a τὸ διαβούλιον" καὶ εἰς αἵματα παροξύνει, καὶ εἰς ἔκστασιν ἄγει τὴν διάνοιαν, καὶ οὐκ ἐᾷ τὴν σύνεσιν ἐν ἀνθρώποις ἐνεργεῖν, b ἀλλὰ καὶ τὸν ὕπνον ἀφαιρεῖ", καὶ κλόνον παρέχει τῇ ψυχῇ, καὶ τρόμον τῷ σώματι· ὅτι καίγε ἐν ὕπνῳ τις ζῆλος κακίας αὐτὸν φαντάζουσα κατεσθίει, καὶ ἐν πνεύμασι πονηροῖς διαταράσσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ἐκθροεῖσθαι τὸ σῶμα ποιεῖ, καὶ ἐν ταραχῇ διϋπνίζεσθαι τὸν νοῦν, καὶ ὡς πνεῦμα πονηρὸν καὶ ἰοβόλον ἔχων. οὕτως φαίνεται τοῖς ἀνθρώποις.

cora & fructus omnibus nobis largitus est. Et vos ergo, filii mei dilecti, diligite unusquisque fratrem suum in bono corde, & amovete a vobis Spiritum invidiæ, quoniam ipse sylvestrem facit animam, & corrumpit corpus, iram & bellum tribuit ejus 1 consiliis", & in sanguinem exacuit, & in ecstasin ducit mentem, & non sinit intellectum in hominibus operari; sed & somnum aufert, & tribulationem tribuit animæ, & tremorem corpori, quoniam & in somno aliquis zelus malitiæ imaginatæ ipsum corrodit, & Spiritibus perniciosis conturbat animam ipsius, & expavescere corpus facit, & conturbatione excitari mentem, & sicut Spiritum perniciosum, & venenum fundentem habens, ita apparet hominibus.

ί. Διὰ

a τῷ διαβουλίῳ. b Hæc omissa sunt.

1 Consilium.

έ. Διὰ τοῦτο Ἰωσὴφ ἦν ὡραῖος τῷ εἴδει, καὶ καλὸς τῇ ὄψει, ὅτι οὐκ ἐνῴκησεν ἐν αὐτῷ οὐδὲν πονηρόν. Ἐκ γὰρ ταραχῆς τοῦ πνεύματος τὸ πρόσωπον δηλοῖ. Καὶ νῦν, τέκνα μου, ἀγαθύνατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐνώπιον κυρίου, καὶ εὐθύνατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔσεσθε εὑρίσκοντες χάριν ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Καὶ φυλάσσεσθε τοῦ μὴ πορνεύειν. ὅτι ἡ πορνεία μήτηρ ἐστὶ πάντων τῶν κακῶν, χωρίζουσα θεοῦ, καὶ προσεγγίζουσα τῷ Βελιαρ. Ἑώρακα γὰρ ἐν χαρακτῆρι γραφῆς ΕΝΩΧ, ὅτι οἱ υἱοὶ ὑμῶν μεθ' ὑμῶν ἐν πορνείᾳ φθαρήσονται, καὶ ἐν Λευὶ ἀδικήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, ἀλλ' οὐ δυνήσονται πρὸς Λευὶ, ὅτι πόλεμον Κυρίου πολεμήσει, καὶ νικήσει πᾶσαν παρεμβολὴν ὑμῶν, καὶ ἔσονται ὀλίγιστοι ἐπιμεριζόμενοι ἐν τῷ Λευὶ καὶ Ἰούδα, καὶ a

V. Propterea Joſeph erat pulchra facie, & decorus aſpectu, quoniam non habitavit in ipſo quicquam perniciosum, 1 a turbatione enim Spiritus faciem puram habuit''. Et nunc, filii mei, benigna facite corda veſtra coram Domino, & dirigite vias veſtras coram hominibus, & invenietis gratiam coram Deo & hominibus: & cuſtodimini, ne fornicemini; quoniam fornicatio mater eſt omnium malorum, dividens a Deo, & appropinquare faciens ad Beliar. Vidi enim in charactere ſcripturæ Enoch, quoniam filii veſtri vobiscum in fornicatione corrumpentur, & Levi injuſtitiam facient in gladio. Sed non prævalebunt ad Levi, quoniam bellum Domini bellabit, & vin-

ἔσται

a οὐκ additum eſt, quod ſenſum prorſus contrarium facit. Vide Notam pag ſeq.

1 Ex conturbatione enim Spiritus faciem manifeſtat.

ἔςαι ἐξ ὑμῶν εἰς ἡγεμονίαν, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ Ιακὼβ προεφήτευσεν ἐν εὐλογίαις. 6)

cet omne castrum vestrum, & erunt paucissimi divisi in Levi & Juda, & erit vobis dux, quemadmodum pater meus Jacob prophetavit in benedictionibus.

ϛ'. Ιδὲ προείρηκα ὑμῖν πάν-

VI. Ecce prædixi vo-

6) Dum hic de posteris Simeonis dicitur: Καὶ ἔσονται ὀλίγιςοι, ἐπιμεριζόμενοι ἐν τῷ Λευὶ καὶ Ιὀδα, alluditur ad vaticinium Jacobi de tribu Simeon Gen. XLIX. 7. Διαμεριῶ αὐτὰς ἐν Ιακὼβ, καὶ διασπερῶ αὐτὰς ἐν Ισραήλ. Quod in Simeone impletum esse patet ex Josuæ XIX. & I. Paralip. IV. Sequentia quod attinet: Καὶ ὀκ ἔςαι ἐξ ὑμῶν εἰς ἡγεμονίαν, (uti recte in Codice Oxoniensi legitur) difficilius est conjectare, quibus Jacobi verbis ista intimentur. Dicerem Auctorem respexisse hæc Jacobi verba: *Cœtui eorum non jungatur gloria mea*, i. e. *in tribu eorum non existat Regnum Israeliticum*, si aliquem ex veteribus pro hac expositione adducere possem. Verum hi longe diversum horum verborum sensum tradunt, ideoque dicendum, vel citationem *benedictionum Jacobi* ad hæc non pertinere, sed ad ea, quæ præcesserunt, vel Auctorem Testamenti Levi non allegasse benedictiones Jacobi in Canonico libro Geneseos descriptas; sed Apocryphum Jacobi Testamentum inter διαθήκας τριῶν Πατριαρχῶν, quarum mentio supra pag. 427. facta est: & ipse noster Auctor Testamento Benjamin §. 10. meminit. Caterum si quispiam lectionem Codicis Cantabrigiensis & Roberti Lincolniensis præferre vellet, juxta quam Simeon affirmavit, ex posteris ejus fore ducem, neque hunc sensum ex ultimis Jacobi verbis Gen. XLIX. elicere, nec facile cum præcedentibus in Simeonis Testamento verbis conciliare poterit.

πάντα, ὅπως δικαιωθῶ ἀπὸ τ̃ ἁμαρτίας τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Ἐὰν ᾗ ἀφέλητε ἀφ' ὑμῶν τὸν φθόνον ϗ πᾶσαν σκληροτραχηλίαν, ὡς ῥόδον ἀνθήσει τὰ ὀςᾶ μȣ ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ὡς κρίνον ἡ σάρξ μȣ ἐν Ἰακώβ, καὶ ἔςαι ἡ ὀσμή μȣ ὡς ὀσμὴ Λιβάνȣ, ϗ πληθυνθήσεται ὡς κέδροι ἅγιοι ἐξ ἐμȣ̃ ἕως αἰῶνος, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῶν ἕως εἰς μακρὸν ἔσονται. Τότε ἀπολεῖται σπέρμα Χαναὰν, καὶ ἐγκατάλειμμα ȣ̓κ ἔςαι τῷ Ἀμαλὴκ, καὶ ἀπολȣ̃νται πάντες οἱ καππάδοκες, καὶ πάντες οἱ Χετταῖοι ἐξολοθρευθήσονται. Τότε ἐκλείψει ἡ γῆ Χὰμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπολεῖται. Τότε καταπαύσει πᾶσα ἡ γῆ ἀπὸ ταραχῆς, καὶ πᾶσα ἡ ὑπ' ȣ̓ρανὸν ἀπὸ πολέμȣ. Τότε a Σὴμ" ἐνδοξασθήσεται, ὅτι κύριος ὁ Θεὸς μέγας τ̃ Ἰσραὴλ φαινόμενος ἐπὶ γῆς

bis omnia, ut 1 justificer a peccato animarum vestrarum. Si autem auferatis à vobis invidiam & omnem duram cervicem, ut rosa florebunt 2 omnia" ossa mea in Israel, & ut lilium caro mea in Jacob, & erit odor meus sicut odor Libani, & multiplicabuntur, ut cedri, sancti ex me usque in seculum, & rami eorum usque in longitudinem 3 dierum": tunc peribit semen Chanaan, & residuum non erit Amalech, & peribunt omnes Cappadoces, & omnes Cethæi perdentur. Tunc deficiet terra Cham, & omnis populus peribit. Tunc requiescet omnis terra a tribulatione, & omnis * qui" sub cœlo est, à bello. Tunc Sem glorificabitur, quando Dominus

a σημεῖον sed perperam.

1 Justificemini. 2 deest. 3 erunt, id est, *latissime se diffundent.* * quæ.

γῆς a ὡς ἄνθρωπος, 7) καὶ σώζων ἐν αὐτῷ τὸν Ἀδάμ. Τότε δοθήσονται πάντα τὰ πνεύματα τῆς πλάνης εἰς καταπάτησιν, καὶ οἱ ἄνθρωποι βασιλεύσουσι τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Τότε ἀναστήσομαι ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ εὐλογήσω τὸν ὕψιστον b ἐν" τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς σῶμα λαβὼν, καὶ συνεσθίων ἀνθρώποις, ἔσωσεν αὐτούς.

Deus magnus Israel apparebit in terra ut homo, & salvabit in ipso Adam. Tunc dabuntur omnes spiritus erroris in conculcationem, & homines regnabunt super perniciosos spiritus. Tunc resurgam in lætitia, & benedicam altissimum in mirabilibus ipsius, quoniam Deus corpus assumens, & comedens cum hominibus, salvabit homines.

ζ. Καὶ νῦν, τεκνία μου, ὑπακούσατε Λευὶ, καὶ ἐν Ἰούδα λυτρωθήσεσθε, καὶ μὴ ἐπαίρεσθε ἐπὶ τὰς δύο φυλὰς ταύτας, ὅτι ἐξ αὐτῶν ἀνατελεῖ ὑμῖν τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. Ἀναστήσει γὰρ κύριος ἐκ τοῦ Λευὶ ὡς ἀρχιερέα, καὶ ἐκ τοῦ Ἰούδα ὡς βασιλέα, θεὸν καὶ ἄνθρωπον. Οὕτως σώσει πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὸ γένος τοῦ Ἰσραήλ. Διὰ τοῦ-

VII. Et nunc, filioli mei, obedite Levi, & in Juda liberabimini, & non efferemini super tribus has, quoniam ex ipsis orietur vobis salutare Dei. Suscitabit enim Dominus ex Levi 1 principem" sacerdotum, & ex Juda 2 Regem", Deum & hominem. Ita salvabit omnes gentes & genus Israel. Propter

to

a Omissa sunt. b ἐπὶ.

1 Ut principem. 2 Ut Regem.

7) Quæ hic & paulo post, de magno Deo in forma hominis super terram apparente, & cum hominibus comedente, dicuntur, non Judæi sed Christiani hominis sunt verba.

το a πάντα" ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἐντείληθε τοῖς τέκνοις ὑμῶν, ὅπως φυλάξωσιν αὐτὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.

hoc omnia mando vobis, ut & vos mandetis filiis veſtris, ut cuſtodiant hæc in generationes eorum.

η΄. Καὶ συνετέλεσε Συμεὼν ἐντελλόμενος τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, ἐτῶν ρκ΄. Καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ἐν θήκῃ ξύλων ἀσήπτων, τοῦ ἀναγαγεῖν τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐν Χεβρών. Καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὰ ἐν πολέμῳ Αἰγυπτίων κρυφῇ. Τὰ γὰρ ὀστᾶ Ἰωσὴφ ἐφύλαττον οἱ Αἰγύπτιοι ἐν τοῖς b ταμείοις τῶν βασιλείων. Ἔλεγον γὰρ αὐτοῖς οἱ ἐπαοιδοὶ, ὅτι ἐν ἐξόδῳ ὀστέων Ἰωσὴφ ἔσται ἐν πάσῃ c τῇ" Αἰγύπτου σκότος καὶ γνόφος, καὶ πληγὴ μεγάλη σφόδρα τοῖς Αἰγυπτίοις, ὥστε μετὰ λύχνου μὴ ἐπιγινώσκειν ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

VIII. Et Simeon 1 finivit ſermones hos", mandans filiis ſuis, & dormivit cum patribus ſuis, cum eſſet centum & viginti annorum. Et poſuerunt eum in thecam lignorum, quæ non putreſcunt, ut reducerent oſſa ejus in Hebron. Et reduxerunt ea clam in bello Ægyptiorum. Oſſa enim Joſeph cuſtodiebant Ægyptii in ærariis regum. Dicebant enim eis incantatores, quod ſi deportentur oſſa Joſeph, forent in omni Ægypto tenebræ & caligo, & plaga magna valde Ægyptiis, ut cum lucerna quoque non cognoſcat unusquisque fratrem ſuum.

θ΄. Καὶ ἔκλαυσαν υἱοὶ

IX. Et fleverunt filii

Συ-

a ταῦτα. b ταμιείοις. c τῇ γῇ.
1 Conſummavit.

Συμεὼν τὸν πατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον τοῦ πένθους· καὶ ἦσαν εἰς Αἴγυπτον ἕως ἡμέρας ἐξόδου αὐτῶν a ἀπ' Αἰγύπτου ἐν χειρὶ Μωϋσῆ.

Λευΐ.

ΑΝτίγραφον λόγων Λευΐ, ὅσα διέθετο τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κατὰ πάντα ἃ ποιήσουσι, καὶ ὅσα συναντήσει αὐτοῖς ἕως ἡμέρας κρίσεως. Ὑγιαίνων ἦν, ὅτε ἐκάλεσεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτόν. ὤφθη γὰρ αὐτῷ· ὅτι μέλλει ἀποθνήσκειν. Ὅτε δὲ συνήχθησαν, εἶπε πρὸς αὐτούς.

β'. Ἐγὼ Λευΐ ἐν Χαῤῥὰν συνελήφθην, καὶ ἐτέχθην ἐκεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθον σὺν τῷ πατρὶ εἰς Σίκημα. Ἤμην δὲ νεώτερος b ὡσεὶ ἐτῶν κ', ὅτε ἐποίησα μετὰ Συμεὼν τὴν ἐκδίκησιν τῆς ἀδελφῆς ἡμῶν Δί-

Simeon patrem ſuum ſecundum legem triſtitiæ, & erant in Ægypto usque ad dies exitus eorum ab Ægypto in manu Moſi.

Teſtamentum Levi, de Sacerdotio & Superbia. III.

TRansſcriptum verborum Levi, quæcunque diſpoſuit filiis ſuis, 1 ſcilicet" omnia, quæ facient, & quæcunque contingent eis usque ad diem judicii. Sanus erat, quando vocavit eos ad ſeipſum, præſciebat enim quando moriturus erat. Quum autem congregati * erant", dixis eis:

II. Ego Levi in Carran conceptus ſum, & natus illic, & poſt hæc veni cum patre in Sichima. Eram vero junior quaſi annorum viginti, quando feci cum Simeone vindictam ſororis

νας

a ἐξ. b Omiſſum.
1 Secundum. * eſſent.

C O D
PSEUD

M

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm